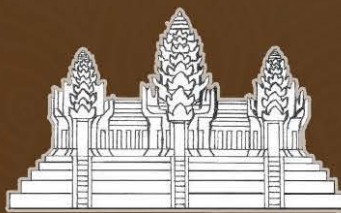

ព្រះ
ព្រះវិស្ណុ

ព្រះវិស្ណុ
ព្រះវិស្ណុ

ភាគ៧១

ពុទ្ធសករាជ ២៥៥៣

ច្បាប់ពិនិត្យ លើកទី១

ព្រះ

អភិធម្មបិដក

និង

បរមត្ថទីបលី អង្គកថា

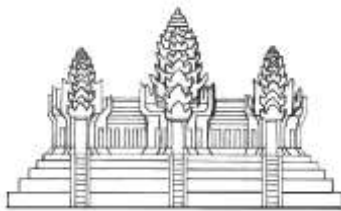
សេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ

កថាវត្ថុ

បឋមភាគ-ទុតិយភាគ

៧១

ឆ្នាំប្រែ ៨៤-៨៥

បោះពុម្ពលើកទី ១ ពុទ្ធសករាជ ២៥៥៣

ក្បាលទី ៧៧

អភិធម្មបិដក

កថាវត្ថុ បឋមភាគ

សូមមេស្តារចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ

បុគ្គលកថា

[១] (សកវាទីសួរថា) បុគ្គល គេដឹងបានដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ (បរវាទី ឆ្លើយថា) អើ ។ (សកវាទី សួរថា) បុគ្គលណា មានអត្តដ៏ពិត មានអត្តដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ (បរវាទី ឆ្លើយថា) អ្នកមិនគួរពោល យ៉ាងនេះទេ ។ (សកវាទី ពោលថា) អ្នកចូរដឹងនូវកំហុសចុះ ប្រសិនបើ បុគ្គលគេដឹងបានដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះ ហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា បុគ្គលណា មានអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ព្រោះ ហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គួរពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលណា មានអត្តដ៏ពិត មានអត្តដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេ ដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស ម្យ៉ាង ទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលណា មានអត្តដ៏ពិត មានអត្ត ដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្ត

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ដ៏ឧត្តមដូច្នោះទេ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកក៏មិនគួរពោលថា បុគ្គលគេដឹងបាន
 ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោល
 នូវពាក្យណា គួរពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត
 និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលណា មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏
 ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏
 ឧត្តមដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស ។

អនុលោមបញ្ចកៈ ចប់

**អដ្ឋកថា
បរមត្ថធិបដិ
បញ្ចបករណ៍**

**កថាវត្ថុ
អារម្ភកថា**

ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាសាស្ត្រានៃលោក ព្រមទាំងទេវលោក ជាបុគ្គលមិន
មានបុគ្គលប្រៀប ដែលពួកទេវតាសរសើរហើយ ទ្រង់គង់ប្រថាប់ក្នុងទេវ-
លោក ទ្រង់ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងបញ្ញាតិទាំងពួង ទ្រង់ជាឧត្តមបុគ្គលក្នុងលោក
កាលត្រាស់គម្ពីរបុគ្គលប្បញ្ញត្តិ ដែលសម្តែងដល់បញ្ញាតិចប់ហើយ ទ្រង់បាន
សម្តែងកថាវត្ថុប្បករណ៍ឯណាហើយ ដោយភាពជារឿងនៃកថាទាំងឡាយ
មានបុគ្គលកថាជាដើម ដោយសន្ទើប ។

ឥឡូវនេះ លំដាប់នៃការអធិប្បាយអត្ថនៃកថាវត្ថុប្បករណ៍នោះ ដែល
ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់បានចាត់តាំងហើយ ក្នុងសុរាស័យទេវលោក ដោយការ
ផ្តើមត្រឹមតែមាតិកានោះឯង ដែលព្រះមោគ្គលីបុត្តតិស្សត្រូវចែកហើយ ក្នុង
មនុស្សលោក ដល់ព្រមហើយ ព្រោះហេតុនោះ ខ្ញុំនឹងពណ៌នាកថាវត្ថុប្ប-
ករណ៍នោះ សូមអ្នកទាំងឡាយ មានចិត្តតាំងមាំ សូមត្រង់ត្រាប់ស្តាប់
កថាវត្ថុប្បករណ៍នោះហោង ។

និទានកថា

មានសេចក្តីសង្ខេបថា ក្នុងទីបំផុតនៃការសម្តែងយមកប្បាដិហារ្យ ព្រះ
 មានព្រះភាគទ្រង់ចាំវស្សា នាទែនបណ្ឌិតមូលសិលាអាសនៈ ត្រង់គល់
 បារិច្ឆត្តកៈ ក្នុងស្ថានសួគ៌ជាន់តារត្តិឱ្យ ទ្រង់ធ្វើព្រះមាតាឲ្យជាបន្ទាល់ ត្រាស់
 នូវព្រះអភិធម្មកថាដល់ទេវបរិស័ទ ។ កាលទ្រង់សម្តែងបករណ៍ធម្មសង្គណី
 វិកង្គ ធាតុកថា បុគ្គលប្បញ្ញត្តិហើយ ក្នុងត្រាស់សម្តែងកថាវត្ថុ ទ្រង់ព្រះតម្រិះ
 ថា ក្នុងអនាគត សាវ័ករបស់តថាគត ឈ្មោះមោគ្គលីបុគ្គតិស្សត្ថេរ ដែល
 មានបញ្ញាច្រើន ជម្រះមន្ទិលក្នុងសាសនាដែលកើតឡើងហើយ ខណៈធ្វើ
 សង្គាយនាលើកទី ៣ អង្គុយកណ្តាលជំនុំសង្ឃ នឹងរូបរមមាតិកា ១០០០
 ចូលគ្នា គឺខាងសកវាទី ៥០០ ខាងបរវាទី ៥០០ ហើយចែកបករណ៍នេះ
 កាលទ្រង់ធ្វើឱកាសដល់ព្រះថេរៈនោះ ទើបទ្រង់ផ្តើមមាតិកា ដែលត្រឹមតែជា
 ភាណវាវ ដែលមិនទាន់បរិបូណ៌គ្រប់មាតិកា ដោយផ្តើមត្រង់វាទយុត្តិ ៨
 ក្នុងបុគ្គលវាទ គឺបញ្ចកៈពីរពួក ក្នុង ៤ បញ្ញា ។ បន្ទាប់មក ទ្រង់ត្រាស់
 អភិធម្មកថាដ៏សេស ដោយន័យដែលពិស្តារនោះហើយ ចេញវស្សាហើយ
 ទ្រង់យាងចុះអំពីទេវលោក មកកាន់សង្កស្សនគរ ដោយជណ្តើរកែវមណី
 ដែលនៅត្រង់ចន្លោះជណ្តើរប្រាក់ និងជណ្តើរមាស ទ្រង់ញ៉ាំងប្រយោជន៍របស់
 សត្វលោកឲ្យបរិបូណ៌ ទ្រង់តាំងនៅដរាបដល់ព្រះជន្មាយុ ហើយទ្រង់
 បរិនិព្វាន ដោយអនុបាទិសេសនិព្វានធាតុ ។

បន្ទាប់មក **គណៈសង្ឃ** ដែលជំនាញ មានព្រះមហាកស្សបៈជាប្រធាន
 បានព្រះបាទអជាតសត្ត ជាអ្នកឧបត្ថម្ភ លើកគោលនៃធម្មវិន័យឡើងកាន់

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

៦

ធម្មសង្គាយនា បន្ទាប់អំពីនោះមកទៀត ១០០ ឆ្នាំ ពួកភិក្ខុវដ្ឋីបុត្តសម្តែង
 វត្ថុ ១០ ប្រការ^(១) ព្រះយសត្ថេរ ជាបុត្តរបស់ព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះកាកណ្ណកៈ
 ស្តាប់វត្ថុ ១០ ប្រការនោះហើយ បានព្រះបាទអសោករាជ ជាបុត្តរបស់ព្រះ
 បាទសុសុនាគ ជាអ្នកឧបត្ថម្ភ ជ្រើសរើសព្រះថេរៈ ៧០០ អង្គ ក្នុងចំនួនភិក្ខុ
 ១ លាន ២ លាន ៣ លាន ញ៉ាំងញ៉ាំងវត្ថុ ១០ ប្រការនោះហើយ ក៏លើកគោល
 ធម្មវិន័យឡើងកាន់សង្គាយនា ។

ភិក្ខុវដ្ឋីបុត្តមានប្រមាណ ១០០០០ រូប ត្រូវព្រះធម្មសង្គាហកត្ថេរទាំង
 ឡាយតិះដៀលហើយ ទើបស្វែងរកពួក កាលបានពួកដ៏ទុព្វល ដែលចូល
 ជាមួយពួកខ្លួនបាន ក៏បំបែកមកតាំងត្រកូលអាចារ្យថ្មី ឈ្មោះមហាសង្ឃិកៈ ។
 បន្ទាប់មក ក៏បែកចេញជាត្រកូលអាចារ្យ ២ ពួកដទៃទៀត គឺគោកុលិកៈ ១
 ឯកព្យាហារិកៈ ១ ។ និកាយគោកុលិកៈ បែកចេញជាត្រកូលអាចារ្យ ២
 ពួកដទៃទៀត គឺបណត្តិវាទ ១ ពហុលិយៈ ១ ។ ពួកវដ្ឋីបុត្តនោះឯង មាន
 ឈ្មោះថា ពហុសុត្តិកៈក៏មាន ។ អាចរិយវាទដទៃទៀត ឈ្មោះថា ចេតិយវាទ
 កើតឡើងហើយក្នុងរវាងពួកភិក្ខុវដ្ឋីបុត្តទាំងនោះឯង ។ ក្នុងសតវត្សទី ២
 ត្រកូលអាចារ្យទាំង ៥ កើតឡើងអំពីត្រកូលអាចារ្យមហាសង្ឃិកៈ ដោយ
 ប្រការដូច្នោះ ។ ត្រកូលអាចារ្យទាំង ៥ នោះ រួមជាមួយនឹងមហាសង្ឃិកៈ
 ខាងដើម ១ ត្រូវជា ៦ ត្រកូល ។

ក្នុងសតវត្សទី ២ នោះឯង អាចរិយវាទទាំង ២ គឺមហិសាសកៈ និង

១- វិនយបិដក ចុល្លវត្ថុ សត្តសតិកក្ខន្ធកៈ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

៧

វដ្តបុត្តកៈ កើតឡើងដោយបែកចេញមកអំពីថេរវាទ ។ បណ្ណាអាចរិយវាទ
 ទាំង ២ នោះ អាចរិយវាទទាំង ៤ គឺធម្មត្ថរិយៈ ១ កទ្ធុយានិកៈ ១
 ឆន្ទាគារិកៈ ១ សមតិយៈ ១ កើតឡើងដោយការបែកចេញមកអំពីវដ្តបុត្ត-
 កវាទ ។ ក្នុងសតវត្សទី ២ នោះឯង អាចរិយវាទ ២ ពួក គឺសព្វត្ថិកវាទ ១
 ធម្មគុត្តិកៈ ១ កើតឡើងដោយបែកចេញមកអំពីមហិសាសកៈវាទទៀត ។
 និកាយឈ្មោះកស្សបិកៈកើតឡើង ព្រោះបែកចេញអំពីត្រកូលអាចារ្យ
 សព្វត្ថិកវាទទៀត ។ កាលនិកាយកស្សបិកៈទាំងឡាយបែកគ្នាហើយ ក៏កើត
 ជានិកាយឈ្មោះសង្កនិកៈទៀត កាលពួកសង្កនិកៈទាំងឡាយបែកគ្នាហើយ
 ក៏កើតជានិកាយឈ្មោះសុត្តវាទ ។ អាចរិយវាទទាំង ១១ និកាយនេះ កើត
 ឡើងហើយ ព្រោះបែកខ្ញែកគ្នាមកអំពីថេរវាទ ដោយប្រការដូច្នោះ ។
 អាចរិយវាទ ១១ និកាយនេះ រួមជាមួយនឹងថេរវាទខាងដើម ក៏ជា ១២
 និកាយ ។

ក្នុងសតវត្សទី ២ អាចរិយវាទទាំងអស់ រួមជា ១៨ និកាយ គឺទាំង
 ១២ និកាយនេះ និងអាចរិយវាទ ៦ នៃត្រកូលអាចារ្យមហាសង្ឃិកៈ កើត
 ឡើងហើយ ដូច្នោះឯង ។

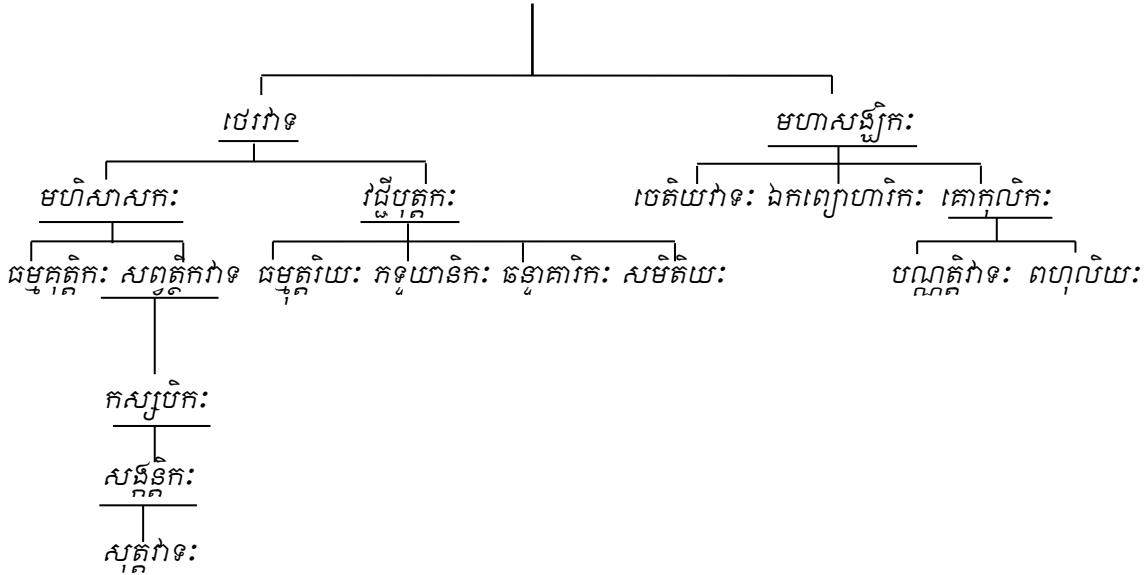
ពាក្យថា និកាយ ១៨ និកាយក្តី ត្រកូលអាចារ្យ ១៨ ត្រកូលក្តី ជា
 ឈ្មោះនៃនិកាយដែលពោលមកហើយទាំងនោះឯង ម្យ៉ាងទៀត បណ្ណានិកាយ
 ១៨ នោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ១៧ វាទ ជានិកាយដែលបែកចេញពីគ្នា
 មក ចំណែកថេរវាទ ជានិកាយដែលមិនបែកគ្នា ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ដើម្បីឲ្យជាក់ច្បាស់ក្នុងរឿងនេះ សូមមើលបែបដែនដូចតទៅនេះ

សម្តែងអំពីនិកាយសតវត្សទី ៣

សមដូចពាក្យដែលលោកពោលក្នុងគម្ពីរទីបរវង្ស ដូចតទៅនេះ ថា ភិក្ខុលាមកទាំងឡាយ ដែលជាវជ្ជបុត្ត ត្រូវព្រះថេរៈទាំងឡាយបណ្តេញចេញហើយ បានភិក្ខុដទៃជាពួកហើយ រួមគ្នាជាអធម្មវាទី មានចំនួនច្រើននាក់ ។

ភិក្ខុទាំងនោះ ប្រមាណ ១ ម៉ឺនរូប បានប្រជុំគ្នាធ្វើការរួបរួមព្រះធម្មវិន័យ ព្រោះហេតុនោះ ទើបការរួបរួមព្រះធម្មវិន័យនេះ លោកហៅថា មហាសង្ឃិកៈ ។

ភិក្ខុទាំងឡាយ ដែលធ្វើមហាសង្ឃិកៈ បានធ្វើនូវការជំទាស់ក្នុងព្រះសាសនា ទម្លាយសង្គាយនាដើមហើយ ធ្វើការរួបរួមព្រះធម្មវិន័យទុកមួយបែបទៀត ។

អដ្ឋកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ភិក្ខុទាំងនោះ បានចងព្រះសូត្រដែលរូបរួមទុកហើយ ឲ្យទៅ
ជាដង្ហែ ទម្លាយអត្ត និងធម៌ក្នុងធម៌វិន័យផង ក្នុងនិកាយ
ទាំង ៥ ផង ។

ម្យ៉ាងទៀត ភិក្ខុទាំងនោះ មិនដឹងច្បាស់នូវធម៌ ដែលព្រះ
មានព្រះភាគ ទ្រង់សម្តែងហើយដោយត្រង់ និងដោយអម
ទាំងមិនដឹងអត្ត ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ទូន្មានហើយ និង
មិនដឹងអត្តដែលគួរទូន្មាន ។

ភិក្ខុទាំងនោះ បានកំណត់អត្តដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
ត្រាស់ទុកដោយសំដៅយកប្រការដង្ហែ ឲ្យជាអត្តមួយបែបទៀត
បានធ្វើអត្តជាច្រើនឲ្យវិនាសទៅ ព្រោះស្រមោលនៃព្យញ្ជនៈ ។

ភិក្ខុទាំងនោះ លះបង់ព្រះសូត្រខ្លះ ព្រះវិន័យដ៏ជ្រាលជ្រៅខ្លះ
ហើយចងជាសូត្រក្លែងក្លាយ ព្រះវិន័យក្លែងក្លាយ ឲ្យជាបែប
ផែនដង្ហែ ។

ភិក្ខុទាំងនោះ ចែកគម្ពីរបរិវារអត្តទ្វារៈ (ធម្មសង្កណី)
អភិធម្មទាំង ៦ បករណ៍ បដិសម្មិទានិទ្ទេស ជាតកចំណែក
ខ្លះ មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះចេញហើយ ចងព្រះសូត្រឲ្យជា
ប្រការដង្ហែ និងលះភាពជាប្រក្រតី នាមក្តី លិង្គក្តី បរិក្ខារក្តី
អាកប្បករណីក្តី ធ្វើឲ្យយ៉ាងដង្ហែ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ភិក្ខុដែលធ្វើមហាសង្កឹតិទាំងនោះ ជាអ្នកមានវាទបែកខ្វែកគ្នា
ជាពួកដំបូង ។

ដោយការធ្វើតាមភិក្ខុនោះ ក៏មានលទ្ធផលផ្សេងគ្នាសន្លឹកសន្លាប់
ក្រោយមក បន្ទាប់អំពីកាលនោះ ក៏កើតបែកខ្វែកគ្នាក្នុង
មហាសង្កឹកៈនោះ ដូច្នោះ គឺ

ភិក្ខុដែលជាមហាសង្កឹកៈបានបែកខ្វែកគ្នាជា ២ ពួក ជា
គោកុលិកៈ ១ ពួក ឯកព្យាហារិកៈ ១ ពួក តមកទៀត
និកាយគោកុលិកៈ ក៏បែកគ្នាជា ២ ទៀត គឺជានិកាយ
ពហុស្សុតិកៈ ១ ពួក និកាយបណត្តិ ១ ពួក ម្យ៉ាងទៀត
ពួកចេតិយវាទ ក៏បែកមកអំពីពួកមហាសង្កឹតិ បានជាពួក
មួយទៀត ។

ព្រោះពួក ៥ វាទៈទាំងអស់នេះ មានមកអំពីពួកដែលធ្វើ
មហាសង្កឹតិ ទម្លាយអត្ត និងធម៌ ។

ភិក្ខុទាំងនោះ លះបង់នូវការរូបរមធម៌វិន័យមួយចំណែក និង
គម្ពីរមួយចំណែក ធ្វើឲ្យទៅជាដទៃ ។

ម្យ៉ាងទៀត ភិក្ខុទាំងនេះ លះនូវភាពជាប្រក្រតី ទាំងនាម
លិង្គ បរិក្ខារ និងអាកប្បករណី ធ្វើឲ្យយ៉ាងដទៃ ។

ក្នុងចំណែកថេរវាទដែលបរិសុទ្ធ បានកើតនូវការបែកខ្វែកគ្នា
ទៀត ដូច្នោះ គឺជាមហិសាសកៈ ១ ពួក វជ្ជីបុត្តកៈ ១ ពួក

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ហើយវេជ្ជបុត្តកៈនោះ បានបែកចេញជា ៤ ពួកទៀត គឺ
 ធម្មត្ថវិកៈ ១ ភទ្ទយានិកៈ ១ ឆន្ទាគារិកៈ ១ សមតិយៈ ១ ។
 ក្នុងកាលតមក ពួកមហិសាសកៈ ក៏បែកគ្នាជា ២ ទៀត គឺ
 ជាពួកសព្វត្ថិកវាទ ១ ធម្មគុត្តវាទ ១ ហើយសព្វត្ថិកវាទនោះ
 ក៏បែកចេញជាកស្សបិកៈ ហើយពួកកស្សបិកៈនោះ ក៏បែក
 ជាពួកសង្កនិកៈ ។

តមក ពួកសង្កនិកៈ ក៏បែកជាសុត្តវាទ តាមលំដាប់វាទៈ គឺ
 និកាយទាំងនេះ ទាំង ១១ ពួក បែកចេញទៅអំពីថេរវាទ
 ទាំងអស់ ។

ភិក្ខុទាំងនោះ ទម្លាយអត្តផង ធម៌ផង បោះបង់នូវការរូបរួម
 ធម៌វិន័យចំណែកខ្លះ និងគម្ពីរចំណែកខ្លះ ហើយធ្វើឲ្យទៅជា
 ប្រការដទៃ ។

លះនូវភាពជាប្រក្រតី ទាំងនាម លិង្គ បរិក្ខារ និងអាកប្ប-
 ករណី ហើយធ្វើឲ្យទៅជាដទៃ ។

ពួកដែលមានវាទៈបែកគ្នា មាន ១៧ ពួក ពួកដែលមិន
 បែកគ្នាមាន ១ រួមទាំងអស់ជា ១៨ ពួក ។

ពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះជិនស្រី ជាធម៌បរិសុទ្ធ បរិបូណ៌
 មិនលើស មិនខ្វះ ជាគោលមាំទាំ ឧត្តមនៃថេរវាទទាំងឡាយ
 ហាក់បីដូចជាដើមជ្រៃធំ ដូច្នោះ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

វាទៈដ៏សេស ដែលកើតឡើងហើយ ដូចជាបញ្ញើក្អែក កើត
ត្រង់ដើមឈើ មិនមានក្នុង ១០០ ឆ្នាំដំបូង តែកើតក្នុងរវាង
សតវង្សទី ២ ពួក ១៧ ដែលបែកចេញមក បានកើតឡើង
ហើយក្នុងសាសនារបស់ព្រះជិនស្រី ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត អាចរិយវាទ ៦ ដទៃទៀត គឺហេមវតិកៈ ១ រាជគិរិកៈ ១
សិទ្ធិត្ថិកៈ ១ បុព្វសេលិយៈ ១ អបរសេលិយៈ ១ វាជិរិយៈ ១ កើតឡើង
ហើយក្នុងកាលបន្ត មក អាចរិយវាទទាំងនោះ ព្រះគន្ធរចនាចារ្យលោកមិន
បំណងពោលក្នុងទីនេះ ។

ព្រះរាជាទ្រង់តាំងនៅក្នុងធម៌ ព្រះនាមព្រះបាទអសោក ជាអ្នកមាន
សទ្ធាមាំមាំក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយអំណាចនៃនិកាយ
អាចរិយវាទទាំង ១៨ និកាយ ដែលមានមកក្នុងកាលមុន ទើបទ្រង់លះ
រាជសម្បត្តិ ១ ថ្ងៃ ៥ ថ្ងៃ ១ សែន រាល់ៗ ថ្ងៃ គឺដើម្បីបូជាព្រះពុទ្ធ ១ សែន
បូជាព្រះធម៌ ១ សែន បូជាព្រះសង្ឃ ១ សែន ដើម្បីព្រះនិគ្រោធត្រូវដែល
ជាអាចារ្យរបស់ព្រះអង្គ ១ សែន និងដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការព្យាបាលរោគ
ត្រង់ទ្វារទាំង ៤ ទៀត ១ សែន បានឲ្យលោកសក្ការៈសន្និកសន្ធាប់ ប្រព្រឹត្ត
ទៅក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាហើយ ។ តិរិយ គឺអ្នកបួសក្រៅព្រះពុទ្ធសាសនាទាំង
ឡាយ បានជាអ្នកសាបសូន្យចាកលោកសក្ការៈទាំងពួង មិនបានអ្វីតិចតួច
ដោយហោចសូម្បីតែអាហារ ឬសំពត់សម្រាប់បិទបាំងរាងកាយ កាលពួកគេ
ត្រូវការលោកសក្ការៈ ទើបនាំគ្នាទៅបួសក្នុងសម្លាកភិក្ខុទាំងឡាយ ហើយក៏

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

សម្តែងទិដ្ឋិរឿងៗ ខ្លួនថា នេះជាធម៌ នេះជាវិន័យ នេះជាពាក្យប្រៀនប្រដៅ
 របស់ព្រះសាស្តា ដូច្នោះ កាលត្តិរិយទាំងនោះមិនបានបួសតាមបំណង ក៏នាំ
 គ្នាការសក់ ស្លៀកដណ្តប់សំពត់កាសាវពស្រ្តដោយខ្លួនឯង បាននាំគ្នាត្រាច់
 ទៅក្នុងវិហារទាំងឡាយ ហើយបានចូលទៅកាន់ជំនុំសង្ឃ ក្នុងកាលដែលធ្វើ
 ឧបោសថកម្មជាដើម ។ ពួកត្តិរិយទាំងនោះ សូម្បីត្រូវភិក្ខុសង្ឃតិះដៀល
 ដោយធម៌ដោយវិន័យ ដោយសត្តសាសនៈ គឺពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះ
 សាស្តា ក៏មិនអាចតាំងនៅក្នុងបដិបទាដែលសមគួរតាមព្រះធម្មវិន័យបាន បែរ
 ជាញ៉ាំងចម្រូងចម្រាស់ មន្ទិលឧបទ្រពជាច្រើន ឲ្យកើតក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា
 គឺពួកខ្លះ បម្រើភ្លើង ពួកខ្លះ ឆ្កែខ្លួនដោយគំនរភ្លើង ៥ គំនរ ពួកខ្លះ ងើយ
 មុខមើលព្រះអាទិត្យរហូតទៅ ពួកខ្លះ គិតថា យើងនឹងទម្លាយធម៌ និងវិន័យ
 របស់ពួកលោក ដូច្នោះ ក៏នាំគ្នាព្យាយាមហើយដោយអាការនោះៗ ។ ក្នុង
 កាលនោះ ភិក្ខុសង្ឃមិនធ្វើឧបោសថ និងបវារណាជាមួយពួកត្តិរិយទាំងនោះ ។
 ក្នុងអសោកាភាពជាប់ឧបោសថកម្មអស់ ៧ ឆ្នាំ ព្រះរាជា ទោះបីទ្រង់ព្យាយាម
 ដោយបំណងថា អញនឹងប្រើរាជអាជ្ញាឲ្យសង្ឃធ្វើឧបោសថកម្ម ក៏មិនអាចធ្វើ
 បាន ។ កាលពួកភិក្ខុមិនមែនតិច ត្រូវអមាត្យជាបុគ្គលល្ងង់យល់ខុសប្រហារ
 ជីវិតហើយ ការក្តៅក្រហាយព្រះហឫទ័យ ក៏បានកើតដល់ព្រះរាជាអ្នកទ្រទ្រង់
 ធម៌ ។ ទ្រង់មានបំណងដើម្បីរម្ងាប់ការក្តៅក្រហាយនោះ និងចង្រៃឧបទ្រព
 ដែលកើតក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនានោះ ទើបត្រាស់សួរសង្ឃថា អ្នកណាហ្ន៎ អាច
 ជម្រះរឿងនេះ ទ្រង់បានស្តាប់ថា មហាបពិត្រ ព្រះមោក្ខលីបុត្តតិស្សត្ថោ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ទ្រង់បានត្រាស់ឲ្យព្រះមោគ្គលីបុត្តតិស្សត្ថេរ និមន្តមកអំពីអជោគង្គាបពិត
តាមពាក្យរបស់សង្ឃ ទ្រង់ក៏អស់នូវសេចក្តីសង្ស័យ ដោយអានុភាពនៃព្រះ
ថេរៈដែលសម្តែងឥទ្ធិប្បាជិហារ្យ ទើបត្រាស់សួរនូវកង្វល់របស់ព្រះអង្គ បាន
ញ៉ាំងវិប្បដិសារៈឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ហើយ សូម្បីព្រះថេរៈក៏នៅជាមួយព្រះរាជា
ក្នុងព្រះរាជឧទ្យាននោះឯង បានឲ្យព្រះរាជាសិក្សាក្នុងលទ្ធិសម័យអស់ ៧ ថ្ងៃ ។

ព្រះរាជាមានលទ្ធិដែលទ្រង់សិក្សាស្រេចហើយ ក៏ត្រាស់ឲ្យភិក្ខុសង្ឃ
ទាំងឡាយមកប្រជុំគ្នាក្នុងអសោកាភារក្នុងថ្ងៃទី ៧ ហើយឲ្យប៉ាន់វាំងនន ធ្វើ
ជារបងព័ទ្ធជុំវិញ ព្រះរាជាទ្រង់ប្រថាប់ខាងក្នុងវាំងនន ទ្រង់ឲ្យភិក្ខុទាំងឡាយ
ដែលមានលទ្ធិដូចគ្នានៅជាពួកៗ និងត្រាស់ឲ្យភិក្ខុចូលទៅគាល់ម្តងមួយពួកៗ
ហើយត្រាស់សួរថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់មានវាទៈដូច
ម្តេច ។

លំដាប់នោះ ពួកសស្សតវាទី ក៏ទូលព្រះរាជាថា ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមាន
វាទៈថា អត្តា នឹងលោកទៀង ។

ពួកឯកចូសស្សតទិដ្ឋិ ក៏ទូលថា ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមានវាទៈថា ទៀង
ដោយចំណែកខ្លះ ។ ពួកដែលជាអន្តាននិកទិដ្ឋិ ក៏ទូលថា ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ
ទ្រង់មានវាទៈថា លោកមានទីបំផុតក៏មាន មិនមានទីបំផុតក៏មាន ។

ពួកអមរាវិក្ខេបិកាទិដ្ឋិ ក៏ទូលថា ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់មានវាទៈដែល
កែក្រឡះមិនឲ្យស្លាប់ខ្លួន ។

ពួកអធិចូសមុប្បនិកទិដ្ឋិ ក៏ទូលថា ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់មានវាទៈថា

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

អត្តា នឹងលោកកើតឡើងឯង ។

ពួកអសញ្ញវាទ ក៏ទូលថា ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធត្រងមានវាទៈថា អត្តាមានសញ្ញា ។

ពួកអសញ្ញវាទ ក៏ទូលថា ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធត្រងមានវាទៈថា អត្តាមិនមានសញ្ញា ។

ពួកនេវសញ្ញនាសញ្ញវាទ ក៏ទូលថា ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធត្រងមានវាទៈថា អត្តាមានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែន ។

ពួកឧច្ឆេទវាទ ក៏ទូលថា ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធត្រងមានវាទៈថាជាច្រើន ។

ពួកទិដ្ឋធម្មនិព្វានវាទ ក៏ទូលថា ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធត្រងមានវាទៈថា និព្វានមានក្នុងទិដ្ឋធម៌ ។

ព្រះរាជាត្រង់ជ្រាបថា ជនទាំងនេះ មិនមែនភិក្ខុ ជាអន្យតិរិយ ព្រោះត្រង់បានសិក្សាលទ្ធិសម័យមកអំពីមុននោះឯង ត្រង់ព្រះរាជទានសំពត់សដល់ពួកតិរិយទាំងនោះ ឲ្យសឹកទៅ ។ អន្យតិរិយទាំងអស់ ដែលសឹកទៅមានចំនួនរហូតដល់ ៦ ម៉ឺននាក់ ។

ព្រះរាជាត្រាស់ឲ្យភិក្ខុពួកដទៃចូលគាល់ ហើយត្រាស់សួរថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រង់មានវាទៈដូចម្តេច កាលភិក្ខុទាំងឡាយទូលយ៉ាងនេះថា សូមថ្វាយព្រះពរ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ត្រង់ជាវិកជ្ជវាទៈ ទើបត្រាស់សួរព្រះមោគ្គលីបុត្តតិស្សត្ថេរថា ព្រះមានព្រះភាគត្រង់ជាវិកជ្ជវាទីបូព្រះថេរៈទូលថា មហាបពិត្រ ពិតមែនហើយ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

លំដាប់នោះ ព្រះរាជាត្រាស់ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ឥឡូវនេះ សាសនាបរិសុទ្ធហើយ សូមភិក្ខុសង្ឃធ្វើឧបាសថចុះ ទ្រង់ព្រះរាជទានការ រក្សាហើយ យាងចូលកាន់ព្រះនគរ ។ ព្រះសង្ឃបានព្រមព្រៀងប្រជុំគ្នាធ្វើ ឧបាសថហើយ ក្នុងសន្និបាតនោះ មានភិក្ខុ ៦ លានរូប ។

ក្នុងសមាគមនោះ ព្រះមោគ្គលីបុត្តតិស្សត្រូវ ដើម្បីការពារវត្ថុទាំង ឡាយដែលកើតឡើងហើយក្នុងកាលនោះ និងវត្ថុដែលនឹងកើតឡើងក្នុងកាល តទៅទាំងអស់ កាលចែកមាតិកា ដែលព្រះតថាគតទ្រង់តាំងទុកហើយ ដោយអំណាចន័យដែលព្រះសាស្ត្រាទ្រង់បានប្រទានហើយ ទើបនាំព្រះសូត្រ ១០០០ គឺព្រះសូត្រ ៥០០ ខាងសកវាទ គឺវាទៈរបស់ខ្លួន និងព្រះសូត្រ ៥០០ ខាងបរវាទ គឺវាទៈរបស់អ្នកដទៃមក ហើយបានពោល កថាវត្ថុប្ប- ករណ៍ នេះ ដែលមានលក្ខណៈដ៏ធំទូលាយ ញាំញីបរមប្បវាទ គឺការ ជំទាស់ ឬការប្រកែករបស់អ្នកដទៃបាន ។

លំដាប់នោះ ព្រះថេរៈបានជ្រើសរើសភិក្ខុក្នុងចំនួន ៦ លាន យកតែ ភិក្ខុទាំងឡាយដែលទ្រទ្រង់បរិយត្តិ គឺព្រះត្រៃបិដក ដែលជាអ្នកឈ្លាសក្នុង បដិសម្មិទាញាណ ចំនួន ១ ពាន់រូប ធ្វើតតិយសង្គីតិ ជម្រះមន្ទិលក្នុង សាសនា ដូចព្រះមហាកស្សបត្រូវ និងព្រះយសត្រូវសង្គាយនាព្រះធម្មវិន័យ ដូច្នោះ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ក្នុងបិដកទាំង ៣ នោះ កាលលោកសង្គាយនាព្រះអភិធម្មបិដក លោក
បានលើកកថាវត្ថុប្បករណ៍ តាមដែលលោកបានពោលហើយ ឡើងកាន់
សង្គាយនា ដោយហេតុនោះ ទើបគន្ធរចនាចារ្យពោលថា

ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ សម្តែងកថាវត្ថុប្បករណ៍ឯណាហើយ ដោយ
ភាពជារឿងនៃកថាទាំងឡាយ មានបុគ្គលប្បកថាជាដើម
ដោយសង្ខេប ឥឡូវនេះ លំដាប់នៃការពណ៌នាកថាវត្ថុប្ប-
ករណ៍ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ប្រតិស្ឋានហើយ សុរា-
លយទេវលោក ដោយការផ្តើមតាំងទុកត្រឹមតែមាតិកានោះឯង
ដែលព្រះមោគ្គលីបុត្តតិស្សត្ថេរ ចែកហើយក្នុងមនុស្សលោក
ដល់ព្រមហើយ ព្រោះហេតុនោះ ខ្ញុំនឹងអធិប្បាយកថាវត្ថុប្ប-
ករណ៍នោះ សូមអ្នកទាំងឡាយ មានចិត្តតាំងមាំ ចូរស្តាប់
កថាវត្ថុប្បករណ៍នោះឯងហោង ។^{១៣៣}

និទានកថា ចប់

អដ្ឋកថា

មហាវគ្គ

បុគ្គលកថា

សុទ្ធសច្ឆិកដ្ឋ:

អនុលោមបច្ឆនិកៈ

នឹងពោលពាក្យអធិប្បាយបទថា សច្ឆិកដ្ឋ មុន ដូចតទៅ

[១] បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា បុគ្គលោ ឧបលត្តតិ សច្ឆិកដ្ឋ-
បរមជ្ជេន នេះ ជាពាក្យសួរ ។

បទថា អាមន្តា នេះ ជាពាក្យឆ្លើយទទួល ។

សួរថា ពាក្យដែលសួរថា បុគ្គលគេដឹងបានដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម^{១)} ឬនឹងឆ្លើយទទួលថា អើ នេះ ជាបរមសុភកណ្តា ឆ្លើយថា ពាក្យសួរ និងពាក្យឆ្លើយនេះ បុគ្គលណាមួយ មិនគួរពោលថា ជាបរមសុភកណ្តា ឈ្មោះនោះ ព្រោះថា ក្នុងបករណ៍នេះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់តាំងមាតិកាសម្រាប់ជាបែបផែន ដើម្បីជម្រះលទ្ធិដែលយល់ខុសទាំងឡាយ មានប្រការផ្សេងៗ ។ ព្រះមោគ្គលីបុត្តតិស្សត្ថោ លោកតាំងមាតិកានេះ តាមន័យដែលព្រះសាស្ត្រាទ្រង់ប្រទាន ហើយចែកតាមបែបផែន ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់

១- អត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម បានដល់ ចិត្ត ចេតនា រូប និព្វាន ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបទី មហាវគ្គ

សម្តែងនោះ ។ ម្យ៉ាងទៀត វាទមគ្គ គឺគន្លងនៃវាទ ដែលព្រះសាស្តាទ្រង់
 សម្តែងក្នុងបករណ៍នេះ មានប្រមាណប៉ុនណា ព្រះថេរៈមិនបានសម្តែង
 វាទមគ្គ ដែលជាវាទឆ្លើយឆ្លងគ្នា ដោយវាទមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។ កាល
 បើយ៉ាងនេះ ដើម្បីកំណត់អត្តនៃពាក្យទាំងនោះបានដោយងាយ ខ្ញុំ (ពុទ្ធ-
 យោសាចារ្យ) នឹងសម្តែងការចែកសេចក្តីយ៉ាងនេះ គឺជាពាក្យសួររបស់
 សកវាទី ១ ជាពាក្យឆ្លើយរបស់បរវាទី ១ ជាពាក្យសួររបស់បរវាទី ១ ជា
 ពាក្យឆ្លើយរបស់សកវាទី ១ ហើយនឹងពណ៌នាសេចក្តីតទៅ

បទថា បុគ្គលោ ឧបលត្តតិ សច្ចិកជ្ជបរមជ្ជេន នេះ ជាពាក្យសួរ
 របស់សកវាទី ។ ដោយពាក្យសួរនោះ លោកសម្តែងថា ជនពួកណា ជា
 បុគ្គលវាទី មានការយល់ឃើញយ៉ាងនេះថា បុគ្គលមាន បណ្ឌិតគួរសួរជន
 ទាំងនោះយ៉ាងនេះ ។ សួរថា ជនពួកណាជាបុគ្គលវាទី ឆ្លើយថា ពួកភិក្ខុ
 ដែលជានិកាយវដ្តបុគ្គកៈ ពួកភិក្ខុដែលជានិកាយសមិទិយៈ ក្នុងព្រះពុទ្ធ-
 សាសនា និងអញ្ញតិគ្គិយជាច្រើន ខាងក្រៅព្រះពុទ្ធសាសនា ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា បុគ្គលោ បានដល់ អត្តា សត្វ និងជីវៈ ។
 បទថា ឧបលត្តតិ មានអធិប្បាយថា បុគ្គលចូលដល់ហើយ រមែងបាន
 ដោយបញ្ញា គឺរមែងដឹងបាន ។ បទថា សច្ចិកជ្ជោ ក្នុងបទថា សច្ចិកជ្ជ-
 បរមជ្ជេន នេះ បានដល់ អត្តដែលពិត ដែលមិនគប្បីកាន់យកដោយការ
 ដែលមិនពិត ដូចថ្ងៃបណ្តើរកូនដែលជាមាយាជាដើម ។ បទថា បរមជ្ជោ
 បានដល់ អត្តដ៏ឧត្តមដែលមិនគប្បីកាន់យក ដោយអំណាចនៃពាក្យដែល

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ពួកៗ គ្នាមកជាដើម ។ ដោយអត្តទាំងពីរ (សច្ចិកដ្ឋ និងបរមដ្ឋ) ប្រភេទ
 នៃធម៌ ៥៧ ឯណា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងខាងមុខដោយអំណាចខន្ធ
 ៥ អាយតនៈ ១២ ធាតុ ១៨ និងតន្ត្រិយ ២២ (រួមជា ៥៧) ដោយន័យ
 ជាដើមថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងរូប គេដឹង
 បាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ^(១) សកវាទីសួរថា ប្រភេទនៃធម៌នោះ
 ដែលបណ្ឌិតរមែងដឹងបាន ដោយសេចក្តីពិត ដោយអត្តដែលពិតយ៉ាងណា
 លោកដឹងបុគ្គលបានយ៉ាងនោះឬ បរវាទីឆ្លើយទទួលថា អាមន្តា ។ ពាក្យ
 ទទួលដែលមកក្នុងកាលខ្លះ លោកប្រើពាក្យថា អាមកន្តេ និងក្នុងកាលខ្លះ
 ប្រើពាក្យថា អាមោ ។ តែក្នុងកថាវត្ថុនេះ លោកប្រើពាក្យថា អាមន្តា ។
 អធិប្បាយក្នុងពាក្យថា អាមន្តា មានដូច្នោះ

បរវាទីបុគ្គល កាន់យកព្រះសូត្រដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ខាងមុខ
 ថា បុគ្គលដែលបដិបត្តិដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួនមានហើយ ទើបកាន់យកលទ្ធិថា
 ព្រោះព្រះមានព្រះភាគជាសច្ចវាទី ទ្រង់មិនជាបុគ្គលមានចេតនាពោលឲ្យ
 ឃ្លៀងឃ្លាត ទ្រង់មិនសម្តែងធម៌ដោយអំណាចនៃពាក្យដែលបានស្តាប់តៗ គ្នា
 ជាដើម តែទ្រង់ធ្វើលោកនេះ និងទេវលោកឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយព្រះអង្គឯង
 ហើយប្រកាសសាសនា ហេតុនោះ បុគ្គលណា ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់
 ថា បុគ្គលដែលបដិបត្តិដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួនមាន បុគ្គលនោះ ត្រូវមានដោយ
 សច្ចិកដ្ឋ និង បរមដ្ឋ ទើបត្រូវទទួលថា អើ ។

១- បិដកខ្មែរ ឃ្លាប ១៧ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ពេលនោះ សកវាទី កាលមិនឲ្យឱកាសដល់បរវាទីនោះ ដែលមាន
ពាក្យជាលេស មានពាក្យជាកល ទើបពោលពាក្យថា យោ សច្ចិកដ្ឋោ
បរមដ្ឋោ សោ បុគ្គលោ ឧបលត្តតិ សច្ចិកដ្ឋបរមដ្ឋេន បុគ្គលណា មានអត្ថ
ដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេដឹងបានដោយអត្ថដ៏
ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមឬ ដូច្នោះ ។

គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយក្នុងពាក្យនោះដូចតទៅ ប្រភេទនៃធម៌ ៥៧
មានរូបជាដើមឯណា ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងខាងមុខយ៉ាងនេះថា
មានបច្ច័យ មិនមានបច្ច័យ ជាសន្ធិតៈ ជាអសន្ធិតៈ ជារបស់ទៀង ជារបស់
មិនទៀង មាននិមិត្ត មិនមាននិមិត្ត ប្រភេទនៃធម៌នោះ បណ្ឌិតមិនគប្បីកាន់
យកដោយសម្មតិសច្ចៈ និងមិនគប្បីកាន់យកតាមការព្រាតៗ គ្នាជាដើម ។
ប្រភេទនៃធម៌ ៥៧ យ៉ាងនេះឯង ឈ្មោះថា សច្ចិកដ្ឋ ព្រោះភាពដែលខ្លួន
ជាសក្ការៈមានពិតនោះឯង និងឈ្មោះថា បរមដ្ឋ ព្រោះភាពប្រចក្សច្បាស់
ដល់ខ្លួនឯង សកវាទីសំដៅយកអត្ថទាំងពីរយ៉ាងនេះ ទើបសួរថា យោ
សច្ចិកដ្ឋោ បរមដ្ឋោ សោ បុគ្គលោ ឧបលត្តតិ សច្ចិកដ្ឋបរមដ្ឋេន
បុគ្គលណា មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ
គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមឬ ដូច្នោះ ។

បទថា តតោ ជាតតិយារិកត្តិ ព្រោះហេតុនោះ ទើបក្នុងទីនេះ មាន
សេចក្តីអធិប្បាយថា លោកដឹងបុគ្គលនោះបាន ដោយសច្ចិកដ្ឋបរមដ្ឋនោះឬ
ពាក្យនេះ លោកអធិប្បាយថា សកវាទីសួរថា សក្ការៈធម៌ណា ដែលជា

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

សច្ចិកជ្ជបរមជ្ជ ដែលបណ្ឌិតស្នង់ដឹងបាន ដោយអាការ ដោយលក្ខណៈ មានរុប្បនលក្ខណៈជាដើម ឬដោយសកាវធម៌ មានសន្ធិតៈជាដើម អ្នកស្នង់ ដឹងបុគ្គលនោះបាន ដោយអាការនោះឬ ។

បទថា ន ហេវំ វត្ថុព្យេ ជាពាក្យបដិសេធរបស់បរវាទី ។ បរវាទីនោះ មិនគាប់ចិត្តបុគ្គលបែបនោះ ទើបបដិសេធ ។ បទថា ន ឯវំ វត្ថុព្យេ នេះ កាត់ បទជា ន ហិ ឯវំ វត្ថុព្យេ ឬកាត់បទជា ន ហ ឯវំ ដូច្នោះ ក៏សមគួរ ទោះជាយ៉ាងនោះ បទទាំង ២ នោះក៏មានអត្ថថា មិនគប្បីពោលយ៉ាងនោះ ។

បទថា អាជានាហិ និគ្គហំ ជាពាក្យរបស់សកវាទី អធិប្បាយថា សកវាទីពោលថា ព្រោះពាក្យប្តេជ្ញាបដិសេធពាក្យក្រោយរបស់អ្នក មិនសម គ្នានឹងពាក្យប្តេជ្ញាទទួលដើម និងពាក្យប្តេជ្ញាទទួលខាងដើម មិនសមគួរគ្នា នឹងពាក្យប្តេជ្ញាបដិសេធខាងចុង ហេតុនោះ លោកដល់នូវនិគ្គហៈ គឺចូរទទួល និគ្គហៈ គឺទោស បានដល់ កំហុសនោះ ។ កាលសកវាទីឲ្យបរវាទីទទួល និគ្គហៈយ៉ាងនេះហើយ ឥឡូវនេះ កាលធ្វើនិគ្គហៈនោះឲ្យប្រាកដដោយអំណាច នៃ វេបនា គឺការតាំង វាបនា គឺការឲ្យដល់ អាហេបនា គឺការលើកឡើង ដោយអនុលោម និងបដិលោម ទើបពោលពាក្យថា ហត្ថំ បុគ្គលោ ជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា ហត្ថំ បុគ្គលោ បានដល់ បើបុគ្គលត្រូវ ស្នង់ដឹងបាន អធិប្បាយថា បើលោកស្នង់ដឹងបុគ្គលបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមសោត ។ បទថា ហត្ថំ បុគ្គលោ នេះ ឈ្មោះថា អនុ-

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

លោមបឋនា ព្រោះជាលក្ខណៈនៃការឲ្យដល់ និងការលើកឡើងនូវនិគ្គហៈ
 ដោយការតាំងទុករបស់បរវាទី ។ បទថា តេន វត វេ ជាដើម ឈ្មោះថា
 អនុលោមបឋនា ព្រោះភាពដែលមាននិគ្គហៈ ដែលសកវាទីឲ្យដល់ហើយ
 ក្នុងចំណែកនៃអនុលោម ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា តេន ជាពាក្យ
 សម្តែងដល់ហេតុ ។ បទថា វត ជាបទសម្តែងដល់ការជឿមាំ ។ បទថា វេ
 ជាពាក្យសម្រាប់ហៅ លោកអធិប្បាយបទថា តេន វត វេ វត្ថុព្រៃ នេះថា
 នៃអ្នកមានមុខស្រស់ដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ ទើបអ្នកគួរពោលនោះឯង ។
 បទថា យំ តត្ថ វនេសិ ជាដើម ឈ្មោះថា អនុលោមរោបនា (ការលើក
 ឡើងដោយអនុលោម) ព្រោះភាពដែលនិគ្គហៈ ដែលសកវាទីលើកឡើង
 ហើយ ក្នុងចំណែកនៃអនុលោម ។ ម្យ៉ាងទៀត បទថា មិច្ឆា ក្នុងទីបំផុតនៃ
 អនុលោមនោះ អ្នកសិក្សាគប្បីនាំបទថា សន្តេ មកប្រកបខាងមុខនៃបទថា
 មិច្ឆា នោះ ។ ក្នុងពាក្យនេះ លោកអធិប្បាយថា ការឃើញរបស់អ្នកនេះ
 ខុស សេចក្តីនេះ មានក្នុងព្រះបាលីខាងមុខនោះឯង ។

បទថា នោ ចេ បន វត្ថុព្រៃ ជាដើម ឈ្មោះថា បដិលោមបឋនា
 (ការតាំងទុកដោយបដិលោម) ព្រោះជាលក្ខណៈនៃការឲ្យដល់ និងការ
 លើកឡើងនូវនិគ្គហៈ ដោយបដិលោម ព្រោះលោកតាំងទុកក្នុងចំណែក
 បដិសេធថា អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បទថា នោ វត វេ ជាដើម
 ឈ្មោះថា បដិលោមបឋនា (ការឲ្យដល់ដោយបដិលោម) ព្រោះភាពដែល
 និគ្គហៈ ដែលសកវាទីឲ្យដល់ហើយ ក្នុងចំណែកបដិលោម ។ បទថា យំ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

តត្ថ វរទេសិ ជាដើម ឈ្មោះថា បដិលោមរោបនា (ការលើកឡើងខាង
 បដិលោម) ព្រោះសកវាទីលើកនិគ្គហៈក្នុងចំណែកនៃបដិលោមឡើង ។ បទ
 ថា មិច្ឆា ក្នុងទីបំផុតនេះ គប្បីនាំពាក្យថា **ឥន្ទន្ត** មកដាក់ខាងមុខដូចគ្នា ។
 ក្នុងឋានៈទាំងឡាយដែលមានសភាពយ៉ាងនេះ ខាងមុខក៏មានន័យនេះឯង ។

បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបអត្ថសន្ធិបតាំងអំពីដើម ក្នុងបទថា ហត្ថា បុគ្គលោ
 ។បេ។ សច្ចិកជ្ជបរមជ្ជេន នោះ ដូចតទៅនេះថា បើអ្នកស្នង់ដឹងបុគ្គលបាន
 ដោយសច្ចិកជ្ជៈ និងបរមជ្ជៈសោត ដោយហេតុនោះឯង ទើបគប្បីពោលថា
 ខ្ញុំស្នង់ដឹងបុគ្គលបាន ។ អ្នកពោលពាក្យណា ក្នុងបញ្ហានោះថា គប្បីពោល
 ក្នុងបញ្ហាដំបូងថា ខ្ញុំស្នង់ដឹងបុគ្គលបានដោយសច្ចិកជ្ជបរមជ្ជៈ តែមិនគប្បី
 ពោលក្នុងបញ្ហាទី ២ ថា ខ្ញុំស្នង់ដឹងបុគ្គលនោះបាន តាមសក្ការៈនោះ ដូច្នោះ
 ពាក្យនេះ របស់អ្នកខុស ព្រោះហេតុនោះ ទើបមានការតាំងការឲ្យដល់
 និងការលើកឡើង ដោយអនុលោម ដូចពណ៌នាមកដូច្នោះសិន ។

ម្យ៉ាងទៀត កាលមិនគប្បីពោលក្នុងបញ្ហាទី ២ ថា ខ្ញុំស្នង់ដឹងបុគ្គល
 នោះបានតាមសក្ការៈនោះ សូម្បីក្នុងបញ្ហាដំបូង ក៏មិនគប្បីពោលទទួលបែប
 នោះ ។ លោកពោលពាក្យណាក្នុងបញ្ហានោះថា គប្បីពោលក្នុងបញ្ហាដំបូងថា
 ខ្ញុំ**ឃើញបុគ្គល**ដោយសច្ចិកជ្ជៈ និងបរមជ្ជៈ តែក្នុងបញ្ហាទី ២ មិនពោលថា ខ្ញុំ
 ស្នង់ដឹងបុគ្គលបាន ដោយសច្ចិកជ្ជបរមជ្ជៈ តែមិនគប្បីពោលក្នុងបញ្ហាទី ២
 ថា ខ្ញុំស្នង់ដឹងបុគ្គលនោះបាន ... តាមសក្ការៈនោះ ដូច្នោះ ពាក្យនេះ របស់
 អ្នកខុស ព្រោះហេតុនោះ ទើបមានការតាំងការឲ្យដល់ ការលើកឡើង

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ដោយបដិលោមដូចពណ៌នាមកនេះ ។

បទថា ឧបលត្តតិ ជាដើមនោះ ឈ្មោះថា អនុលោមបញ្ចក ព្រោះ
 ជាពាក្យដែលលោកពោលដល់និគ្គហៈ និងពោលដល់បាបនា និងរោបនា ៤
 ដោយអនុលោម និងបដិលោម (រួមជា ៥) ដោយប្រការដូច្នោះ ។ ក្នុងធម៌
 ទាំងនោះ លោកធ្វើនិគ្គហៈ ២ យ៉ាង គឺនិគ្គហៈ ១ ធ្វើដោយបាបនា និង
 រោបនាដោយអនុលោម និគ្គហៈមួយទៀត ធ្វើដោយបាបនា និងរោបនា
 ដោយបដិលោមក៏ពិត តែក្នុងនិគ្គហៈទាំង ២ នេះ ក៏មាននិគ្គហៈនេះ ត្រឹម
 តែមួយ ព្រោះនិគ្គហៈទី ១ នេះឯងថា អាជាធាហិ និគ្គហំ ចូរអ្នកដឹង
 នូវកំហុសចុះ អាស្រ័យវាទៈដំបូងថា សោ បុគ្គលោ ឧបលត្តតិ បុគ្គល
 នោះ គេដឹងបាន ... ហើយត្រូវលើកឡើងដោយអាការ ២ យ៉ាង និគ្គហៈ
 នេះ ឈ្មោះថា ជានិគ្គហៈទី ១ ដោយប្រការដូច្នោះ ។^{១២៣}

អភិធម្មបិដក

បដិកម្មបទក្កៈ

[២] បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។
 បុគ្គលណា មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេ
 មិនដឹងបានដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។
 អ្នកចូរដឹងនូវអំពើផ្ទុយចុះ ប្រសិនបើបុគ្គលគេមិនដឹងបានដោយអត្ថដ៏ពិត និង
 អត្ថដ៏ឧត្តមទេ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា បុគ្គលណា
 មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេមិនដឹងបាន
 ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោល
 នូវពាក្យណា គួរពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត
 និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលណា មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏
 ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថ
 ដ៏ឧត្តមដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត ប្រសិនបើអ្នកមិនគួរពោលថា
 បុគ្គលណា មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេ
 មិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដូច្នោះទេ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នក
 ក៏មិនគួរពោលថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដូច្នោះ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

២៧

ដែរ បណ្ឌិតពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា អ្នកគួរពោលតែពាក្យ
 នោះថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគួរ
 ពោលថា បុគ្គលណា មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គល
 នោះ គេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យ
 ខុស ។

បដិកម្មចតុក្កៈ ចប់

អដ្ឋកថា

បដិកម្មបតក្កៈ

[២] ឥឡូវនេះ ជាន់យដែលជាសត្រូវ ។ ក្នុងន័យនេះ ពាក្យសួរជា ពាក្យរបស់បរវាទី ព្រោះថា បរវាទីនោះ មិនព្រមទទួលថា **ទូបលត្តតិ** ព្រោះប្រកាន់ថា មានបុគ្គលដែលបដិបត្តិដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួនឯង ទើបសួរ យ៉ាងនេះ ។ សកវាទីរមែងទទួលថា **អាមន្តា** ព្រោះមិនគប្បីស្ទង់ជីវិតបាន ដូចដែលឃើញធម៌មានរូបជាដើម ។ បរវាទីពោលពាក្យថា យោ **សច្ចិកដ្ឋោ** ជាដើមទៀត សំដៅយកសកវាៈដែលពិត (សច្ចិកដ្ឋៈ) ដែលសំដៅយកថា ជាខ្លួន ។ ម្យ៉ាងទៀត បរវាទីពោលហើយយ៉ាងនេះ ដោយធ្វើសម្មតិសច្ចៈ នឹងបរមត្ថសច្ចៈឲ្យជារបស់តែមួយ ។ សកវាទីបដិសេធថា **នហោរំ** ព្រោះ សកវាៈដែលពិត ដោយបញ្ញត្តិដែលចូលទៅកាន់យកថា បុគ្គល ព្រោះសច្ចៈ ទាំង ២ ត្រូវសួរធ្វើឲ្យជារបស់តែមួយ ។

ឥឡូវនេះ សកវាទីនោះ ទទួលការស្ទង់ជីវិតបុគ្គលមិនបានដោយអំណាច បរមត្ថសច្ចៈមុនហើយ ខាងក្រោយ ត្រឡប់បដិសេធដោយអំណាចសម្មតិ- សច្ចៈ ឬដោយអំណាចសច្ចៈទាំង ២ លាយឡំក៏ពិត តែបរវាទី អាស្រ័យ វាទៈដែលមានលេស ត្រឹមតែពាក្យទូទៅថា **ទូបលត្តតិ** ដូច្នោះ កាលធ្វើតប នូវនិគ្គហកម្ម ដែលសកវាទីធ្វើហើយដល់ខ្លួន ដូចធ្វើនូវជម្លោះតប ដល់ការ ឈ្លោះថា អ្នកទទួលពាក្យណាមុនហើយ ខាងក្រោយ ត្រឡប់បដិសេធពាក្យ នោះ ទើបពោលពាក្យថា **អាជានាហិ បដិកម្មំ** ។ ឥឡូវនេះ សកវាទីធ្វើនូវ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ការតាំងវាទៈ ហើយធ្វើនូវនិគ្គហៈឲ្យប្រាកដដោយបុប្ផនា និងរោបនា ដោយ
អនុលោម និងបដិលោម ក្នុងអនុលោមបញ្ចកៈ ដល់បរវាទីនោះ ដោយវិធី
ណា បរវាទីកាលធ្វើបដិកម្មឲ្យប្រាកដដោយវិធីនោះ ទើបពោលពាក្យថា
ហត្ថំ បុគ្គលោ ជាដើម ។ សេចក្តីនោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបដោយអត្តតាម
ន័យដែលពោលហើយខាងដើមនោះឯង តែព្រោះក្នុងសេចក្តីនេះ ឈ្មោះថា
ឧបសា រមែងត្រឹមតែជាការតាំងប៉ុណ្ណោះ ដើម្បីសម្តែងថា នេះជាទោសរបស់
អ្នក ដោយការតាំងទុកនៃចំណែកបរវាទី ។ មិនបានជាការធ្វើនិគ្គហៈ ឬ
បដិកម្មឲ្យប្រាកដ តែជាការធ្វើឲ្យប្រាកដដល់សកវាទីនោះ ដោយបុប្ផនា និង
រោបនា ព្រោះហេតុនោះ ទើបសេចក្តីនេះ ឈ្មោះថា បដិកម្មឧតុក្ក ព្រោះ
ភាពនៃបដិកម្ម ដែលបរវាទីធ្វើហើយដោយអាការ ៤ យ៉ាង ដោយអំណាច
បុប្ផនា និងរោបនា ដោយអនុលោម និងបដិលោម ដោយប្រការដូច្នោះ ។
គប្បីជ្រាបចតុក្កៈដូចពណ៌នាមក ដូច្នោះ ។^{១២៣}

អង្គកថាបដិកម្មឧតុក្កៈ ចប់

អភិធម្មបិដក

និគ្គហចតុក្ក:

[៣] ប្រសិនបើ អ្នកសម្គាល់ថា អ្នកគួរពោលថា បុគ្គលគេមិនដឹង បានដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលណា មាន អត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេមិនដឹងបាន ដោយ អត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដូច្នោះទេ ព្រោះហេតុនោះ កាលអ្នកប្តេជ្ញាយ៉ាងនេះ ដោយពាក្យប្តេជ្ញានេះ ក្នុងចំណែកនៃពាក្យថា គេមិនដឹងនោះ ត្រូវយើងសង្កត់ សន្តិសន្តិយ៉ាងនេះឯង កាលបើយើងសង្កត់សន្តិអ្នក អ្នក ឈ្មោះថា យើងសង្កត់ សន្តិត្រឹមត្រូវហើយ ប្រសិនបើ បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និង អត្ថដ៏ឧត្តម ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា បុគ្គលណា មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យ ណា គួរពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និង អត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលណា មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគួរពោលថា

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

បុគ្គលណា មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ
 គេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដូច្នោះទេ ម្ចាស់អ្នកដ៏បម្រើន
 អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គល គេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម
 ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គួរពោលតែពាក្យ
 នោះថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគួរ
 ពោលថា បុគ្គលណា មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ
 បុគ្គលនោះ គេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ដូច្នោះទេ ព្រោះ
 ពាក្យរបស់អ្នកនេះ ជាពាក្យខុស ។

និគ្គហចត្តក្កៈ ចប់

អដ្ឋកថា

និគ្គហចតុក្កៈ

[៣] កាលបរវាទីណា ដែលសកវាទី ធ្វើនិគ្គហៈ ក្នុងអនុលោម-
 បញ្ចកៈ កាលធ្វើបដិកម្មយ៉ាងនេះហើយ ឥឡូវនេះ បានអាស្រ័យវាទៈដែល
 មានលេសនោះៗ សម្តែងការធ្វើដែលមិនប្រពៃ របស់សកវាទីនោះ ទើប
 ពោលពាក្យថា តូញោ បន មញ្ញសិ ដូច្នោះជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា តូញោ បន មញ្ញសិ បានដល់ បើអ្នកនៅ
 អះអាង ។

បទថា វត្តព្វេ ខោ នេះ លោកពោលសំដៅយកពាក្យទទួលថា អើ
 ក្នុងគន្លងនៃការយល់ជំទាស់ ។ បទថា នោ ច វត្តព្វេ នេះ លោកពោល
 សំដៅយកពាក្យបដិសេធថា ន ហោវំ ។ បទថា តេន ភំ តត្ថ បានដល់
 ដោយហេតុនោះ អ្នកនោះឯង រមែងមានក្នុងចំណែកនោះថា បុគ្គលោ
 នូបលត្តតិ ។ បទថា ហោវំ បដិជានន្តំ បានដល់ ទទួលយ៉ាងនេះថា
 អាមន្តា ។ បទថា ហោវំ និគ្គហោតព្វេ សេចក្តីថា កាលអ្នកបដិសេធដោយ
 ពាក្យថា ន ហោវំ គប្បីត្រូវនិគ្គហៈយ៉ាងនេះទៀត ។ បទថា អថ តំ និគ្គណ្ណាម
 សេចក្តីថា ពេលនោះ ពួកយើងរមែងនិគ្គហៈនូវអ្នកដែលគួរដល់ការនិគ្គហៈ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។ បទថា សុទិគ្គហិទោ ច ហោសិ សេចក្តីថា អ្នក
ឈ្មោះថា ជាបុគ្គលត្រូវខ្ញុំនិគ្គហៈដោយប្រពៃហើយ ព្រោះត្រូវនិគ្គហៈ ជឿត
មតិរបស់ខ្លួន ។

បរវាទីនោះ កាលសម្តែងនូវការដែលសកវាទី គប្បីត្រូវនិគ្គហៈយ៉ាង
នេះហើយ ឥឡូវនេះ កាលនឹងនិគ្គហៈសកវាទីនោះ ទើបពោលពាក្យថា
ហត្ថា ជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបបទថា វេបនា ទាបនា និង
រោបនា ដោយន័យដែលពោលហើយខាងដើមនោះឯង ។ បទថា ឥទ្ធ
តេ មិច្ឆា ក្នុងខាងចុង មានអធិប្បាយថា ពាក្យរបស់អ្នកនេះខុស ។
សេចក្តីនេះ ឈ្មោះថា និគ្គហចតុក្កៈ ព្រោះបរវាទីធ្វើនិគ្គហៈ ដោយអាការ ៤
យ៉ាង ដោយវាទៈដែលមានលេស ។^{១៧៧}

អង្គកថានិគ្គហចតុក្កៈ ចប់

អភិធម្មបិដក

ឧបនយនចតុក្ក:

[៤] បើវាទៈរបស់អ្នកនុ៎ះ យើងសង្កត់សង្កិនបានដោយលំបាក អ្នក
 ចូរឃើញក្នុងពាក្យសង្កត់សង្កិនយើងនោះ យ៉ាងនេះថា អ្នកគួរពោលថា បុគ្គល
 គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលណា
 មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេដឹងបាន ដោយ
 អត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដូច្នោះឡើយ តែយើងកាលប្តេជ្ញាយ៉ាងនេះ ដោយ
 ពាក្យប្តេជ្ញានេះ ក្នុងពាក្យថា អើ ក្នុងអនុលោមបញ្ចកៈនោះ អ្នកមិនត្រូវសង្កត់
 សង្កិនយ៉ាងនេះទេ កាលបើអ្នកសង្កត់សង្កិនយើង យើង ឈ្មោះថា អ្នក
 សង្កត់សង្កិន មិនត្រឹមត្រូវឡើយ ប្រសិនបើ បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏
 ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា
 បុគ្គលណា មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេ
 ដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ
 អ្នកពោលនូវពាក្យណា គួរពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយ
 អត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលណា មានអត្ថដ៏ពិត
 មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត
 និងអត្ថដ៏ឧត្តម ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិន
 គួរពោលថា បុគ្គលណា មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ
 បុគ្គលនោះ គេដឹងបានដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ដូច្នោះទេ ម្ចាស់អ្នក
 ដ៏ចម្រើន អ្នកក៏មិនគួរពោលថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

៣៥

ដ៏ឧត្តម ដូច្នោះដែរ បណ្ឌិតពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា អ្នកគួរ
 ពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែ
 អ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលណា មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះ
 ហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ដូច្នោះទេ
 ព្រោះពាក្យរបស់អ្នកនេះ ជាពាក្យខុស ។

ឧបនយនចតុក្កៈ ចប់

អដ្ឋកថា

ឧបនយនចតុក្ក:

[៤] កាលបរវាទីធ្វើនិគ្គហៈយ៉ាងនេះហើយ ឥឡូវនេះ កាលនឹងសម្តែងថា បើនិគ្គហៈនេះ ដែលខ្ញុំធ្វើព្រោះមតិរបស់អ្នក ជានិគ្គហៈខុសក្លាំងក្លាត់សោត និគ្គហៈឯណា ដែលអ្នកធ្វើហើយដល់ខ្ញុំ ក្នុងអនុលោមបញ្ចកៈនិគ្គហៈនោះ ក៏ជានិគ្គហៈខុសក្លាំងក្លាត់ ទើបពោលពាក្យថា ឯសេ ចេ ទុន្ទិគ្គហៈ- ហ៊ានេ ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា ឯសេ ចេ ទុន្ទិគ្គហៈសេចក្តីថា បើវាទៈរបស់អ្នកនេះ ជាវាទៈដែលខ្ញុំនិគ្គហៈខុសក្លាំងក្លាត់សោត ។ ម្យ៉ាងទៀត បើនិគ្គហៈដែលខ្ញុំធ្វើដល់អ្នកនេះ ជានិគ្គហៈក្លាំងក្លាត់សោត ។ បទថា ហេវ- មេវំ តត្ថ ទក្ខុ សេចក្តីថា ចូរអ្នកឃើញយ៉ាងនេះៗ ក្នុងនិគ្គហៈ ដែលអ្នកធ្វើហើយដល់ខ្ញុំខាងដើមនោះ ។ ឥឡូវនេះ និគ្គហៈឯណា ដែលសកវាទីធ្វើហើយដល់បរវាទីនោះខាងដើម បរវាទីនោះ កាលសម្តែងនូវនិគ្គហៈនោះ ដោយពាក្យថា វត្ថុព្វ ទោ ជាដើមដូច្នោះហើយ កាលបង្ហាត់នូវនិគ្គហៈនោះ ទៅកាន់ភាពមិនជានិគ្គហៈទៀត ទើបពោលពាក្យថា នោ ច មយំ តយា ជាដើម ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា នោ ច មយំ តយា តត្ថ ហេតាយ បដិញ្ញាយ ជាដើម មានអធិប្បាយថា ព្រោះនិគ្គហៈនោះ ដែលអ្នកធ្វើហើយ

អដ្ឋកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ដល់ខ្ញុំ ជានិគ្គហៈខុសក្លាំងក្លាត់ ព្រោះហេតុនោះ ពួកខ្ញុំកាលទទួលយ៉ាងនេះ
 ដោយពាក្យប្លេជ្ជានោះថា អាមន្តា កាលពាក្យបដិសេធ ខ្ញុំធ្វើទៀតហើយថា
 ន ហេវំ ក្នុងអនុលោមបញ្ចកៈនោះ ក៏ត្រូវអ្នកធ្វើនិគ្គហៈយ៉ាងនោះថា អាជាទាហិ
 និគ្គហំ អ្នកនិគ្គហៈខ្ញុំ ដែលមិនគួរនិគ្គហៈយ៉ាងនេះ ពួកខ្ញុំត្រូវអ្នកនិគ្គហៈ
 ខុសក្លាំងក្លាត់ហើយ ដោយនិគ្គហៈបែបនេះ ។

ឥឡូវនេះ បរវាទីនោះ សំដៅដល់និគ្គហៈឯណា បានពោលហើយថា
 ទុន្ទិគ្គហិតា ច ហោម ដើម្បីសម្តែងនិគ្គហៈនោះ ទើបពោលពាក្យថា
 មាត្យំ បុគ្គលោ ។ បេ។ ឥទំ តេ មិច្ឆា ជាដើម ។

នេះ ឈ្មោះថា ឧបនយនចតុក្ក ព្រោះនិគ្គហៈដែលបរវាទីនោះបង្ហាត់
 ទៅហើយដោយបាបនា និងរោបនា ៤ ដោយអនុលោម និងបដិលោមដូច
 ពណ៌នាមក ដូច្នោះ ។^{១៧៣}

អដ្ឋកថាឧបនយនចតុក្កៈ ចប់

អភិធម្មបិដក

និក្ខមបទក្ក:

[៥] ខ្ញុំមិនត្រូវអ្នកសង្កត់សង្កិន យ៉ាងនេះទេ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកសង្កត់សង្កិនខ្ញុំថា ប្រសិនបើ បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ដោយហេតុណា ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោលថា បុគ្គលណា មានអត្តដ៏ពិត មានអត្តដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេដឹងបានដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលណា មានអត្តដ៏ពិត មានអត្តដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលណា មានអត្តដ៏ពិត មានអត្តដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ដូច្នោះទេ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកក៏មិនគប្បីពោលថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

បុគ្គលណា មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេ
 ដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដូច្នោះទេ ដ្បិតពាក្យរបស់អ្នកនេះ ជា
 ពាក្យខុស ព្រោះហេតុនោះ សេចក្តីសង្កត់សង្កិនណា ដែលអ្នកធ្វើហើយ
 សេចក្តីសង្កត់សង្កិននោះ គឺអ្នកធ្វើមិនត្រឹមត្រូវទេ អំពើផ្ទុយ ខ្ញុំធ្វើល្អហើយ
 ការញ៉ាំងរបៀបពាក្យឲ្យសម្រេច ខ្ញុំបានធ្វើល្អហើយ ។

និគ្គមចតុក្កៈ ចប់

និគ្គហៈទី ១ ចប់

អដ្ឋកថា

និគ្គមនិចតុក្ក:

[៥] ឥឡូវនេះ ពាក្យថា ន ហេវ និគ្គហោតព្វ ឈ្មោះថា និគ្គម-
 និចតុក្ក ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា ន ហេវ និគ្គហោតព្វ សេចក្តីថា ខ្ញុំត្រូវ
 អ្នកនិគ្គហៈហើយយ៉ាងណា ខ្ញុំមិនគួរត្រូវនិគ្គហៈយ៉ាងនោះ ព្រោះថា ភាព
 ដែលនិគ្គហៈនេះ ជានិគ្គហៈខុសក្លាំងក្លាត់ ដែលខ្ញុំឲ្យសម្រេចហើយ ។ បទថា
 តេន ហិ សេចក្តីថា ដោយហេតុនោះ គឺព្រោះហេតុណា និគ្គហៈនេះ ជា
 និគ្គហៈខុសក្លាំងក្លាត់ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកដាក់និគ្គហៈឯណាជាមួយខ្ញុំថា បើ
 បុគ្គលគេដឹងបាន ។ បេ ។ ដ្បិតពាក្យរបស់អ្នកនេះ ជាពាក្យខុស ដូច្នោះ និគ្គហៈ
 របស់អ្នកនេះខុស ។ បទថា តេន ហិ យេ កតេ និគ្គហោ សេចក្តីថា
 និគ្គហៈនេះ ខុសដោយហេតុណា ដោយហេតុនោះ និគ្គហៈណា ដែលអ្នក
 ធ្វើហើយ និគ្គហៈនោះ ជាការធ្វើមិនត្រឹមត្រូវ ។ បដិកម្មណាដែលខ្ញុំធ្វើ
 ហើយ បដិកម្មនោះ ខ្ញុំធ្វើត្រឹមត្រូវហើយ ។ ការញ៉ាំងកថាមគ្គឲ្យសម្រេចនេះ
 ដែលខ្ញុំធ្វើហើយ ដោយអំណាចនៃបដិកម្មចតុក្កៈជាដើម ជាវត្ថុដែលខ្ញុំធ្វើបាន
 ល្អហើយ ។ គប្បីជាបថា ឈ្មោះថា អនុលោមបច្ចុនិកបញ្ចកៈនេះ ដែល
 លោកចង្អុលបង្ហាញហើយ ដោយអំណាចអនុលោមបញ្ចកៈ មានបទថា

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

៤១

ឧបលត្តតិ ជាដើម ដោយអំណាចនៃបដិកម្ម និគ្គហៈ ឧបនយនៈ និងនិគ្គម-
 នចតុក្កៈទាំងឡាយ មានពាក្យថា នូបលត្តតិ ជាដើម ដោយប្រការដូច្នោះ ។
 តទៅជានិគ្គហទី ២ ។ ដោយពាក្យមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ កាលសកវាទី
 ជាអ្នកផ្ដើមមុន ទើបបរវាទីឈ្នះ ដោយវាទៈដែលជាលេស ត្រឹមតែជាពាក្យ
 ទូទៅ ។ ៖

អង្គកថានិគ្គមនចតុក្កៈ ចប់

និគ្គហៈទី ១ ចប់

អភិធម្មបិដក

បច្ចុទ្ទិកបញ្ចក្ក:

[៦] បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។
 បុគ្គលណា មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេ
 មិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។ អ្នកមិនត្រូវពោលយ៉ាងនេះ
 ទេ ។ អ្នកចូរដឹង នូវកំហុសចុះ ប្រសិនបើ បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថ
 ដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោល
 ថា បុគ្គលណា មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ
 គេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរ
 នោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន
 ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលណា មានអត្ថ
 ដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថ
 ដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នក
 មិនគប្បីពោលថា បុគ្គលណា មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ
 បុគ្គលនោះ គេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដូច្នោះទេ ម្នាលអ្នក
 ដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និង

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

៤៣

អត្ថដ៏ឧត្តមដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បី
 ពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម
 តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលណា មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះ
 ហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដូច្នោះ
 ទេ ព្រោះជាពាក្យខុស ។

បច្ចុប្បន្នកបញ្ចកៈ ចប់

អដ្ឋកថា

បច្ចុនីកានុលោម

[៦] ឥឡូវនេះ កាលបរវាទីជាអ្នកផ្ដើមមុន ទើបសកវាទីឈ្នះ ដោយធម៌ តាមសេចក្ដីពិតដោយប្រការណា ដើម្បីសម្ដែងនូវការកើតឡើង នៃវាទី ដោយប្រការនោះ ទើបលោកផ្ដើមបច្ចុនីកានុលោមបញ្ចកៈ ដោយ ពាក្យថា បុគ្គលោ នូបលត្តតិ បុគ្គលគេមិនដឹងបានជាដើម ។ ក្នុងបច្ចុនីកៈ នោះ ពាក្យសួរជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល សំដៅយកសច្ចៈ- កដ្ឋបរមដ្ឋៈ មានរូបជាដើមជាពាក្យរបស់សកវាទី ។ ពាក្យសួរបន្តទៀតថា យោ សច្ចៈកដ្ឋោ សំដៅយកសម្មតិសច្ចៈសុទ្ធ ឬសម្មតិសច្ចៈដែលលាយ ដោយបរមត្ថ ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ពាក្យបដិសេធថា ន ហេវំ ព្រោះ សច្ចៈកដ្ឋបរមត្ថនោះ ដែលបុគ្គលណាមួយមិនគប្បីពោលថា នូបលត្តតិ ដោយអំណាចនៃសម្មតិសច្ចៈ ឬព្រោះការសាកសួរ ដែលលាយឡំហើយ ដោយសច្ចៈទាំង ២ ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។ បទថា អាជានាហិ និគ្គហំ ជាដើម ដោយត្រឹមតែជាពាក្យទូទៅ ដើម្បីឲ្យដឹងថា បរវាទីបដិសេធនូវពាក្យ ដែលសកវាទីទទួលហើយ ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ គប្បីជាបថា បទថា បុគ្គលោ នូបលត្តតិ នេះ ជានិគ្គហៈទី ២ អាស្រ័យវាទីទី ២ ដោយប្រការ ដូច្នោះ ។ បរវាទីលើកនិគ្គហៈឡើងហើយ ដោយលេសនោះ ដូចពណ៌នា មកដូច្នោះ ។^{១៧}

អដ្ឋកថាបច្ចុនីកានុលោម ចប់

អភិធម្មបិដក

បដិកម្មចតុក្ក:

[៧] បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ។ អើ ។
 បុគ្គលណា មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេ
 ដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។
 អ្នកចូរដឹងនូវអំពើផ្សេងៗ ប្រសិនបើ បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និង
 អត្ថដ៏ឧត្តម ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោលថា បុគ្គលណា
 មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេដឹងបាន ដោយ
 អត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យ
 ណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថ
 ដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលណា មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម
 ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដូច្នោះ
 ទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គល
 ណា មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេដឹងបាន
 ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដូច្នោះទេ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកក៏មិនគប្បី
 ពោលថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដូច្នោះដែរ បណ្តា
 ពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គល
 គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គល
 ណា មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេដឹង

បាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស ។

បដិកម្មចតុក្កុះ ចប់

[៨] ប្រសិនបើ អ្នកសម្គាល់ថា អ្នកគប្បីពោលថា បុគ្គលគេដឹង
បាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលណា
មានអត្តដ៏ពិត មានអត្តដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេដឹងបាន
ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមដូច្នោះទេ ព្រោះហេតុនោះ កាលអ្នកប្តេជ្ញា
យ៉ាងនេះ ដោយពាក្យប្តេជ្ញានេះ ក្នុងចំណែកនៃពាក្យថា គេមិនដឹងនោះ ត្រូវ
យើងសង្កត់សង្កិនយ៉ាងនេះឯង កាលបើយើងសង្កត់សង្កិនអ្នក អ្នក ឈ្មោះថា
យើងសង្កត់សង្កិនត្រឹមត្រូវហើយ ប្រសិនបើ បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏
ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោលថា
បុគ្គលណា មានអត្តដ៏ពិត មានអត្តដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេ
ដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ
អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយ
អត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលណា មានអត្តដ៏ពិត
មានអត្តដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និង
អត្តដ៏ឧត្តមដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បី
ពោលថា បុគ្គលណា មានអត្តដ៏ពិត មានអត្តដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គល
នោះ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមដូច្នោះទេ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន
អ្នកក៏មិនគប្បីពោលថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ដូច្នោះដែរ បណ្ណាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែ ពាក្យនោះថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិន គប្បីពោលថា បុគ្គលណា មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដូច្នោះទេ ព្រោះពាក្យ របស់អ្នកនេះ ជាពាក្យខុស ។

និគ្គហចតុក្កៈ ចប់

[៩] បើវាទៈរបស់អ្នកនុ៎ះ យើងសង្កត់សង្កិនបានដោយលំបាក អ្នក ចូរឃើញ ក្នុងពាក្យសង្កត់សង្កិន របស់យើងនោះ យ៉ាងនេះចុះថា អ្នកគប្បី ពោលថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បី ពោលថា បុគ្គលណា មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដូច្នោះទេ តែយើង កាលប្តេជ្ញាយ៉ាងនេះ ដោយពាក្យប្តេជ្ញានេះ ក្នុងពាក្យថា អើ ក្នុងអនុលោម- បញ្ចកៈនោះ អ្នកមិនត្រូវសង្កត់សង្កិនយ៉ាងនេះទេ កាលបើអ្នកសង្កត់សង្កិន យើង យើង ឈ្មោះថា អ្នកសង្កត់សង្កិនមិនត្រឹមត្រូវឡើយ ប្រសិនបើបុគ្គល គេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះ ហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោលថា បុគ្គលណា មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះ ហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដូច្នោះដែរ បណ្ណាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា អ្នកគប្បីពោលតែពាក្យនោះ ថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោល

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ថា បុគ្គលណា មានអត្តជីពិត មានអត្តជីឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេមិនដឹងបាន ដោយអត្តជីពិត និងអត្តជីឧត្តម ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលណា មានអត្តជីពិត មាន អត្តជីឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេមិនដឹងបាន ដោយអត្តជីពិត និងអត្តជីឧត្តមដូច្នោះទេ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលគេ មិនដឹងបាន ដោយអត្តជីពិត និងអត្តជីឧត្តមដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្តជីពិត និងអត្តជីឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលណា មាន អត្តជីពិត មានអត្តជីឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេមិនដឹងបាន ដោយអត្តជីពិត និងអត្តជីឧត្តមដូច្នោះទេ ព្រោះពាក្យរបស់អ្នកនេះ ជាពាក្យ ខុស ។

ឧបនយនចតុក្កៈ ចប់

[១០] ខ្ញុំមិនត្រូវសង្កត់សង្កិនយ៉ាងនេះទេ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកសង្កត់ សង្កិនខ្ញុំថា ប្រសិនបើ បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្តជីពិត និងអត្តជីឧត្តម ដោយហេតុណា ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោលថា បុគ្គលណា មានអត្តជីពិត មានអត្តជីឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេមិនដឹងបាន ដោយអត្តជីពិត និងអត្តជីឧត្តមដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោល នូវពាក្យណា អ្នកគប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ត ជីពិត និងអត្តជីឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលណា មានអត្តជីពិត មាន

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

អត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលនោះ គេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និង
អត្ថដ៏ឧត្តមដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បី
ពោលថា បុគ្គលណា មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គល
នោះ គេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដូច្នោះទេ ម្ចាស់អ្នកដ៏
ចម្រើន អ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថ
ដ៏ឧត្តមដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោល
តែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នក
មិនគប្បីពោលថា បុគ្គលណា មានអត្ថដ៏ពិត មានអត្ថដ៏ឧត្តម ព្រោះហេតុនោះ
បុគ្គលនោះ គេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដូច្នោះទេ ព្រោះពាក្យ
របស់អ្នកនេះ ជាពាក្យខុស ព្រោះហេតុនោះ សេចក្តីសង្កត់សង្កិនណា ដែល
អ្នកធ្វើហើយ សេចក្តីសង្កត់សង្កិននោះ គឺអ្នកធ្វើមិនត្រឹមត្រូវទេ អំពើផ្ទុយ
ខ្ញុំធ្វើល្អហើយ ការញ៉ាំងរបៀបពាក្យឲ្យសម្រេច ខ្ញុំបានធ្វើល្អហើយ ។

និគ្គមចតុក្កុះ ចប់
និគ្គហៈទី ២ ចប់

អដ្ឋកថា

បដិកម្មចតុក្ករជាដើម

[៧-១០] ឥឡូវនេះ ពាក្យស្នូរក្នុងន័យរបស់អនុលោម ជាពាក្យ
 របស់សកវាទី ដើម្បីសម្តែងដល់ការឈ្នះ ក្នុងវាទៈរបស់ខ្លួនដោយធម៌ស្មើ
 តាមពាក្យឆ្លើយទទួលរបស់បរវាទីនោះ ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល អាស្រ័យលទ្ធិ
 របស់ខ្លួន ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ការសាកសួរបន្ត ដោយមិនឲ្យឱកាស
 ដល់លទ្ធិរបស់បរវាទី ដោយអំណាចនៃបរមត្ថ ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។
 ការបដិសេធ ព្រោះភាពដែលបុគ្គលជាសកវាទី មិនមានដោយអំណាចនៃ
 បរមត្ថ ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ខាងមុខអំពីនេះ ពាក្យទាំងពួង មានបទថា
 អាជាធាហិ បដិកម្មំ ជាដើម ជាពាក្យរបស់សកវាទីនោះឯង ដើម្បីសម្តែង
 ការឈ្នះរបស់ខ្លួន ដោយធម៌ស្មើ ។ ក្នុងទីនេះ គប្បីជ្រាបអត្ថរបស់បដិកម្ម
 និគ្គហៈ ឧបនយនៈ និងនិគ្គមនចតុក្ករទាំងពួង ដោយន័យដែលពោលហើយ
 ខាងដើមនោះឯង ។ ឈ្មោះថា បច្ចុដិកានុលោមបញ្ចក នេះ ឈ្មោះថា
 លោកចង្អុលបង្ហាញហើយ ដោយអំណាចនៃបដិកម្ម និគ្គហៈ ឧបនយនៈ និង
 និគ្គមនចតុក្ករ ដែលមានបទថា ឧបលត្តតិ ជាដើម ដល់បច្ចុដិកបញ្ចកដែល
 មានបទថា នូបលត្តតិ ជាដើម ដោយប្រការដូច្នោះ ។ បញ្ចកៈ គឺពួក ៥
 ទាំង ២ ក្នុងបឋមសច្ចិកដ្ឋៈទាំងនេះ ឈ្មោះថា លោកចង្អុលបង្ហាញហើយ
 ដោយប្រការដូច្នោះ ។ ក្នុងបញ្ចកៈទាំង ២ នោះ បញ្ចកៈដំបូង និគ្គហៈដែល
 សកវាទីធ្វើដល់បរវាទី ឈ្មោះថា ជានិគ្គហៈត្រឹមត្រូវហើយ តែការឈ្នះដែល

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

បរវាទីអាស្រ័យវាទៈដែលជាលេស ធ្វើតបដល់សកវាទីដែលខ្លួនឲ្យសម្រេច
ហើយ ជាការឈ្នះដែលមិនត្រឹមត្រូវ ។ ក្នុងបញ្ចកៈទី ២ និគ្គហៈដែល
បរវាទីធ្វើដល់សកវាទី ជានិគ្គហៈមិនត្រឹមត្រូវ ។ តែការឈ្នះដែលសកវាទី
អាស្រ័យវាទៈដែលជាធម៌ ធ្វើតបដល់បរវាទីដែលខ្លួនឲ្យសម្រេចហើយ ជា
ការឈ្នះដែលត្រឹមត្រូវ ។ នេះជាបឋមសច្ចិកដ្ឋៈ ។

ក្នុងបឋមសច្ចិកដ្ឋៈនោះ លោកពោលថា

ក្នុងបឋមបញ្ចកៈ សកវាទីធ្វើនិគ្គហៈដែលបរិសុទ្ធដល់បរវាទី តែការ
ឈ្នះក្នុងការធ្វើតបរបស់បរវាទីនោះឯង ក្នុងបញ្ញានោះ មិនបរិសុទ្ធ ។
ក្នុងទុតិយបញ្ចកៈ បរវាទីធ្វើនិគ្គហៈ ដែលមិនបរិសុទ្ធដល់សកវាទី
តែការឈ្នះក្នុងការធ្វើតបរបស់សកវាទីនោះឯង ក្នុងបញ្ញានោះ បរិ-
សុទ្ធវិសេសហើយ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងឋានៈទាំង ២ ការឈ្នះ
របស់សកវាទី ឈ្នះថា ឈ្នះដោយធម៌ ការឈ្នះដោយអធម៌នឹង
មានមកអំពីទីណា ។ ការឈ្នះ និងការចាញ់ ក្នុងសច្ចិកដ្ឋៈដែល
ប្រដាប់ដោយពួក ២ នៃបញ្ចកៈនេះ លោកពោលហើយ ដោយ
អំណាចនៃធម៌ និងអធម៌ យ៉ាងណា ក្នុងសច្ចិកដ្ឋៈទាំងពួង ក្រៅ
អំពីនេះ បណ្ឌិតគប្បីញ៉ាំងនូវការឈ្នះ និងការចាញ់ទាំង ២ ឲ្យជាក់
ច្បាស់ដូច្នោះឯង ។^{១៧៧}

អង្គកថាបដិកម្មចតុក្កៈជាដើម ចប់

និគ្គហៈទី ២ ចប់

អភិធម្មបិដក

ឱកាសសច្ចិកដ្ឋ:

អនុលោមបច្ចនិក:

[១១] បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ។ អើ ។

បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ក្នុងទីទាំងពួង ។ អ្នកមិន
 គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរដឹងនូវកំហុសចុះ ប្រសិនបើ បុគ្គលគេដឹងបាន
 ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគប្បី
 ពោលថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ក្នុងទីទាំងពួង
 ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យ
 នោះថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោល
 ថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ក្នុងទីទាំងពួងដូច្នោះទេ
 ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលគេដឹង
 បាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ក្នុងទីទាំងពួងដូច្នោះទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន
 អ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដូច្នោះ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

៥៣

ដែរ បណ្ណាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះ
 ថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ខ្ព្ពម តែអ្នកមិនគប្បីពោល
 ថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ខ្ព្ពម ក្នុងទីទាំងពួងដូច្នោះទេ
 ព្រោះជាពាក្យខុស ។ បេយ

និគ្គហៈទី ៣ ចប់

អដ្ឋកថា

ឱកាសសច្ចិកដ្ឋ:

អនុលោមបច្ចុនីក:

[១១] កាលញ្ញាំងសច្ចិកដ្ឋៈសុទ្ធៗ ឲ្យពិស្តារយ៉ាងនេះហើយ ឥឡូវនេះ ដើម្បីញ្ញាំងសច្ចិកដ្ឋៈនោះឯងឲ្យពិស្តារ ដោយន័យដទៃ មានឱកាសជាដើម ទើបលោកផ្ដើមបទថា បុគ្គលោ ឧបលត្តតិ ទៀតជាដើម ។ ក្នុងនិគ្គហៈទី ៣ នេះ ពាក្យសួរជាពាក្យរបស់សកវាទី ពាក្យឆ្លើយទទួលជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ពាក្យសួរតទៅ សំដៅយកសរីរៈក្នុងបទថា សត្វត្ថ ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។ ពាក្យបដិសេធ ព្រោះឃើញកំហុស ក្នុងការពិចារណាឃើញខ្លួនក្នុងរូប និងព្រោះឃើញកំហុស ដែលនឹងកាន់យកថា ជីវៈម្យ៉ាងសរីរៈម្យ៉ាង ដូច្នោះ ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ពាក្យដ៏សេស ក្នុងទីនេះ គប្បីជ្រាបដោយន័យដែលពោលហើយនោះឯង ក្នុងអនុលោមបច្ចុនីកបញ្ចកៈ ។ ក្នុងទីនេះ លោកសង្ខេបនូវព្រះបាលី ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

៥៥

កាលលោកពោលសំដៅយកសរីរៈ ក្នុងនិគ្គហៈទី ៦ ថា សព្វត្ថ ន
 ឧបលត្តតិ ដូច្នោះ រមែងកាន់យកបានថា រមែងស្នង់ជីវិតបុគ្គលបានខាងក្រៅ
 អំពីសរីរៈ ព្រោះហេតុណា ព្រោះហេតុនោះ ទើបពាក្យបដិសេធក្នុងបច្ចុប្បន្និកៈ
 ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។ បដិកម្ម គឺការឆ្លើយតបដោយអំណាចវាទៈ ដែល
 ជាលេសថា អ្នកទទួលពាក្យដំបូងហើយ ខាងក្រោយ រមែងបដិសេធ ជា
 ពាក្យរបស់បរវាទី ។ ពាក្យដ៏សេស ជាកំច្បាស់ហើយនោះឯង ។^{១៣៣}

អភិធម្មបិដក

កាលសង្ខិកដ្ឋ:

អនុលោមបច្ចនិក:

[១២] បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។

បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ក្នុងកាលទាំងពួងឬ ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរដឹងនូវកំហុសចុះ ប្រសិនបើ បុគ្គលគេដឹង
 បាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នក
 គប្បីពោលថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ក្នុងកាល
 ទាំងពួងដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោល
 តែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិន
 គប្បីពោលថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ក្នុងកាល
 ទាំងពួងដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បីពោល
 ថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ក្នុងកាលទាំងពួងដូច្នោះ
 ទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏

អង្គកថា បរមតូទីបនី មហាវគ្គ

ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា
 គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម
 តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ក្នុង
 កាលទាំងពួងដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស ។ បេ។

អដ្ឋកថា

កាលសម្មិកដ្ឋ:

អនុលោមបច្ចុន័ក:

[១២] ក្នុងន័យទី ២ ពាក្យសួរថា សព្វនា សំដៅដល់កាល គឺ ជាតិដែលមានមកអំពីមុន និងមានក្នុងកាលជាខាងក្រោយ និងកាលដែលព្រះ សម្មាសម្ពុទ្ធគង់ព្រះជន្មនៅ និងបរិនិព្វានហើយ ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។ ពាក្យ បដិសេធ ព្រោះឃើញការខុស ដែលមានពាក្យថា ជាក្សត្រ ក៏ជាមនុស្ស នោះឯង ជាព្រាហ្មណ៍ ក៏ជាមនុស្សនោះឯងជាដើម និងព្រោះឃើញការខុស ព្រោះមិនមានអ្វីប្លែកគ្នានៃកាល ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធនៅគង់ព្រះជន្មនៅឡើយ ឬ បរិនិព្វានហើយ ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។ ពាក្យដ៏សេស ដូចគ្នានឹងពាក្យដែល ពោលហើយ ក្នុងន័យដំបូងនោះឯង ។^{១៣}

អភិធម្មបិដក

អរយវស្មិក្ខុក្ខន្ធៈ

អនុលោមបច្ចនិក្ខន្ធៈ

[១៣] បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។
 បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ក្នុងធម៌ទាំងពួងឬ ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរដឹងនូវកំហុសចុះ ប្រសិនបើ បុគ្គលគេដឹង
 បាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នក
 គប្បីពោលថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ក្នុងធម៌ទាំង
 ពួងដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែ
 ពាក្យនោះថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិន
 គប្បីពោលថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ក្នុងធម៌ទាំង
 ពួងដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បីពោលថា
 បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ក្នុងធម៌ទាំងពួង ដូច្នោះទេ
 ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត
 និងអត្តដ៏ឧត្តមដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា អ្នក
 គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម
 តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលគេដឹងបានដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម
 ក្នុងធម៌ទាំងពួងទេ ព្រោះជាពាក្យខុស ។ បេ ។

អដ្ឋកថា

អរយវស្ម័យកថ្តៈ

អនុលោមបច្ចុន័កៈ

[១៣] ក្នុងន័យទី ៣ ពាក្យសាកសួរថា សព្វេសុ សំដៅដល់ខន្ធ
និងអាយតនៈទាំងឡាយជាដើម ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។ ពាក្យបដិសេធ
ព្រោះខ្លាចខុសក្នុងពាក្យថា អត្តាក្នុងរូប អត្តាក្នុងចក្ខុជាដើម ជាពាក្យរបស់
បរវាទី ។ ពាក្យដ៏សេស ដូចគ្នានោះឯង ដោយប្រការដូច្នោះ ។ ៧០៧

អភិធម្មបិដក

ឱកាសទិសច្នៃកដ្ឋានិ

បច្ចុទ្ទិកានុលោម

[១៤] បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។
 បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ក្នុងទីទាំងពួងឬ ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរដឹងនូវកំហុសចុះ ប្រសិនបើ បុគ្គលគេមិន
 ដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ
 អ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម
 ក្នុងទីទាំងពួងដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បី
 ពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម
 តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម
 ក្នុងទីទាំងពួងដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បី
 ពោលថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ក្នុងទីទាំងពួង
 ដូច្នោះទេ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយ
 អត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យ
 ណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និង
 អត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត
 និងអត្ថដ៏ឧត្តមដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

[១៥] បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។
 បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ក្នុងកាលទាំងពួងឬ ។
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរដឹងនូវកំហុសចុះ ប្រសិនបើ បុគ្គលគេ
 មិនដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុ
 នោះ អ្នកគប្បីពោលថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម
 ក្នុងកាលទាំងពួងដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា
 គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏
 ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និង
 អត្តដ៏ឧត្តម ក្នុងកាលទាំងពួងទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ
 អ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម
 ក្នុងកាលទាំងពួងដូច្នោះទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលគេ
 មិនដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ
 អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយ
 អត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយ
 អត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ក្នុងកាលទាំងពួងដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស ។ បេ ។

[១៦] បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។
 បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ក្នុងធម៌ទាំងពួងឬ ។
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរដឹងនូវកំហុសចុះ ប្រសិនបើ បុគ្គលគេ
 មិនដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

នោះ អ្នកគប្បីពោលថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ក្នុងធម៌ទាំងពួងដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បី ពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ក្នុងធម៌ទាំងពួងដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បី ពោលថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ក្នុងធម៌ទាំង ពួងដូច្នោះទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោល នូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថ ដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ក្នុងធម៌ទាំងពួងដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស ។ បេ ។

អង្គកថាហៈ ចប់

អដ្ឋកថា

ឱកាសនិសច្ចិកដ្ឋានិ

បច្ចុនីកានុលោម

[១៤-១៦] កាលលោកចែកមាតិកាទាំង ៣ ពួកនេះ ក្នុងអនុលោម-
 បច្ចុនីកបញ្ចកៈ តាមលំដាប់មុន ដោយអំណាចចំពោះអនុលោមប៉ុណ្ណោះ
 ឥឡូវនេះ ដើម្បីចែកក្នុងបច្ចុនីកានុលោមបញ្ចកៈទៀត ដោយអំណាចចំពោះ
 បច្ចុនីកប៉ុណ្ណោះ ទើបផ្ដើមពាក្យថា **បុគ្គលោ នូបលត្តតិ** ជាដើម ។ ក្នុង
 ពាក្យទាំងនោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបអត្ថ ដោយន័យដែលបានពោលហើយក្នុង
 បច្ចុនីកៈ តាមដែលសង្ខេបហើយ ក្នុងព្រះបាលីនៃអនុលោមបញ្ចកៈនោះឯង
 និងដោយន័យដែលពោលហើយក្នុងអនុលោម តាមដែលសង្ខេបហើយ ក្នុង
 ព្រះបាលីនៃបច្ចុនីកៈនោះឯង ។ ដោយពាក្យមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ បណ្ឌិត
 គប្បីជ្រាបថា ការប្រកបវាទៈ ឈ្មោះថា **អដ្ឋមុខ** (មាតិកា ៨) នេះ
 ឈ្មោះថា បានបង្កលបង្ហាញហើយ ដោយអំណាចនៃបច្ចុនីកៈនីមួយៗ ២ គឺ
 អនុលោមបច្ចុនីកៈ និងបច្ចុនីកានុលោម ក្នុងសច្ចិកដ្ឋានិមួយៗ នៃសច្ចិកដ្ឋានិ
 ទាំង ៤ គឺសុទ្ធិកសច្ចិកដ្ឋានិ ១ និងសច្ចិកដ្ឋានិទាំង ៣ នេះ ។ ការប្រកបវាទៈ
 ឈ្មោះថា **អដ្ឋមុខ** ឯណា ដែលលោកបានចារឹកក្នុងព្រះបាលីថា និគ្គហៈ ៨
 ដោយអំណាចនិគ្គហៈនីមួយៗ ក្នុងមាតិកានីមួយៗ លោកពោលការប្រកប

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

វាទៈនោះ ក្នុងទីនេះថា

ការប្រកបវាទៈ ឈ្មោះថា អង្គមុខៈនេះ ដែលព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់ប្រកាសហើយ ដោយប្រភេទនៃបញ្ចកៈទាំង ២
ក្នុងបញ្ញា ៤ យ៉ាង ដោយប្រការដូច្នោះ ។ ក្នុងការប្រកប
វាទៈនោះ និគ្គហៈ ៨ នោះឯង បណ្តានិគ្គហៈទាំងនោះ
និគ្គហៈដែលប្រកបដោយធម៌ ៤ ដែលមិនប្រកបដោយធម៌
៤ ការមានជ័យជម្នះផង ការចាញ់ផង នៃសកវាទី និង
បរវាទី មាននៅក្នុងទីទាំងពួង ដូច្នោះ ។^{១៣៣}

អង្គកថាសច្ចិកដ្ឋៈ ចប់

អភិធម្មបិដក

សុទ្ធិកសំសន្ទនៈ

[១៧] បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងរូប គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។ រូបដទៃ បុគ្គលដទៃឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរដឹងនូវកំហុសចុះ ប្រសិនបើ បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងរូប គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោលថា រូបដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងរូប គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា រូបដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បីពោលថា រូបដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងរូប គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងរូប គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា រូបដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស ។ បេ ។

[១៨] បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងវេទនា គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។ បេ ។ ទាំងសញ្ញាគេដឹងបាន ។ បេ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ទាំងសង្ខារគេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងវិញ្ញាណគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ។ អើ ។ វិញ្ញាណដទៃ បុគ្គលដទៃ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរដឹងនូវកំហុសចុះ ប្រសិនបើ បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងវិញ្ញាណគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោលថា វិញ្ញាណដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងវិញ្ញាណគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា វិញ្ញាណដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បីពោលថា វិញ្ញាណដទៃ បុគ្គលដទៃ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកគប្បីពោលថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងវិញ្ញាណគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងវិញ្ញាណគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា វិញ្ញាណដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស ។ បេ ។

[១៩] បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងចក្ខុយានៈគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ។ បេ ។ ទាំងសោតាយានៈគេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងយានាយានៈគេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងជិវ្ហាយានៈគេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងកាយាយានៈ គេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងរូបាយានៈ គេ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ដឹងបាន ។ បេយ ទាំងសទ្ធាយតនៈគេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងគន្ធាយតនៈគេដឹង
បាន ។ បេយ ទាំងវសាយតនៈគេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងផោដ្ឋព្វាយតនៈគេដឹង
បាន ។ បេយ ទាំងមនាយតនៈគេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងធម្មាយតនៈគេដឹងបាន
ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។ បេយ

[២០] ចក្កុធាតុ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។ បេយ
ទាំងសោតធាតុគេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងយានធាតុគេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងជិវ្ហាធាតុ
គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងកាយធាតុ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងរូបធាតុ គេដឹងបាន
។ បេយ ទាំងសទ្ធាធាតុ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងគន្ធាធាតុ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំង
វសធាតុ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងផោដ្ឋព្វធាតុ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងចក្កុ-
វិញ្ញាណធាតុគេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងសោតវិញ្ញាណធាតុគេដឹងបាន ។ បេយ ទាំង
យានវិញ្ញាណធាតុ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងជិវ្ហាវិញ្ញាណធាតុ គេដឹងបាន ។ បេយ
ទាំងកាយវិញ្ញាណធាតុ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងមនោធាតុ គេដឹងបាន ។ បេយ
ទាំងមនោវិញ្ញាណធាតុ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងធម្មធាតុ គេដឹងបាន ដោយ
អត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។ បេយ

[២១] ចក្កុទ្រ្ទិយ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។ បេយ
ទាំងសោតិទ្រ្ទិយ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងយានិទ្រ្ទិយ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំង
ជិវ្ហិទ្រ្ទិយ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងកាយិទ្រ្ទិយ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងមនិទ្រ្ទិយ
គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងជីវិតិទ្រ្ទិយ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងឥត្តិទ្រ្ទិយ គេដឹងបាន
។ បេយ ទាំងបុរិសិទ្រ្ទិយគេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងសុខិទ្រ្ទិយគេដឹងបាន ។ បេយ ទាំង

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ទុក្ខិន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងសោមនស្សិន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំង
 ទោមនស្សិន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងឧបេក្ខិន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំង
 សទ្ធិន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងវិរិយិន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងសត្វិន្ទ្រិយ
 គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងសមាធិន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងបញ្ញិន្ទ្រិយ គេដឹង
 បាន ។ បេយ ទាំងអនញ្ញាតញ្ញាស្សាមីតិន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងអញ្ញិន្ទ្រិយ
 គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងអញ្ញាតារិន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថ
 ដ៏ឧត្តម ។ អើ ។ អញ្ញាតារិន្ទ្រិយដទៃ បុគ្គលដទៃ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរដឹងនូវកំហុសចុះ ប្រសិនបើ បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយ
 អត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងអញ្ញាតារិន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និង
 អត្ថដ៏ឧត្តម ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោលថា អញ្ញា-
 តារិន្ទ្រិយដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោល
 នូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត
 និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងអញ្ញាតារិន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម
 ដូច្នោះដែរ តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា អញ្ញាតារិន្ទ្រិយដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ
 ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បីពោលថា អញ្ញាតារិន្ទ្រិយ
 ដទៃ បុគ្គលដទៃទេ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គល គេដឹង
 បាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងអញ្ញាតារិន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ដោយ
 អត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវ
 ពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និង

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

អត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងអញ្ញាតារិទ្ធិយ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា អញ្ញាតារិទ្ធិយដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ ព្រោះជា ពាក្យខុស ។ បេ ។

[២២] បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ទាំង រូប គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។ រូបដទៃ បុគ្គល ដទៃឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរដឹងនូវអំពើផ្ទុយចុះ ប្រសិន បើ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ទាំង រូប គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុ នោះ អ្នកគប្បីពោលថា រូបដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរ នោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ទាំងរូប គេដឹងបានដោយ អត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា រូបដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះ ទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បីពោលថា រូបដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគប្បីពោលថា ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ទាំងរូប គេដឹងបានដោយ អត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវ ពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គល ប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ទាំងរូបគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា រូបដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យ
 ខុស ។ បេ ។ បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ។ អើ ។
 ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ទាំងវេទនា
 គេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងសញ្ញាគេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងសង្ខារទាំងឡាយគេដឹង
 បាន ។ បេ ។ ទាំងវិញ្ញាណគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ។ អើ ។
 វិញ្ញាណដទៃ បុគ្គលដទៃ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរជំនុំ
 អំពើផ្សេងៗ ប្រសិនបើ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បី
 ប្រយោជន៍ខ្លួន ទាំងវិញ្ញាណគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ម្នាល
 អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោលថា វិញ្ញាណដទៃ បុគ្គលដទៃ
 ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែ
 ពាក្យនោះថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍
 ខ្លួន ទាំងវិញ្ញាណគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បី
 ពោលថា វិញ្ញាណដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត
 ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បីពោលថា វិញ្ញាណដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ ម្នាល
 អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគប្បីពោលថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គល
 ប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ទាំងវិញ្ញាណគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និង
 អត្ថដ៏ឧត្តម ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បី
 ពោលតែពាក្យនោះថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បី
 ប្រយោជន៍ខ្លួន ទាំងវិញ្ញាណគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

អ្នកមិនគប្បីពោលថា វិញ្ញាណដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យ
ខុស ។ បេ ។

[២៣] បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។
ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ទាំងចក្ខុ-
យតនៈ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ បេ ។ ទាំងសោតា-
យតនៈ គេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងធម្មាយតនៈ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និង
អត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ បេ ។

[២៤] ចក្ខុធាតុ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ បេ ។
ទាំងកាយធាតុ គេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងរូបធាតុ គេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំង
ផោដ្ឋព្វធាតុ គេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ គេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំង
មនោវិញ្ញាណធាតុ គេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងធម្មធាតុ គេដឹងបាន ដោយអត្ត
ដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ បេ ។

[២៥] ចក្ខុទ្រិយ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ បេ ។
ទាំងសោតិទ្រិយ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ បេ ។ ទាំង
អញ្ញាតាវិទ្រិយ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ បេ ។ បុគ្គល
គេមិនដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។ ព្រះមានព្រះភាគ
ត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ទាំងអញ្ញាតាវិទ្រិយ គេ
ដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។ អញ្ញាតាវិទ្រិយដទៃ បុគ្គល
ដទៃឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរដឹងនូវអំពើផ្សេងៗ ប្រសិន

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

បើព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ទាំង
អញ្ញាតារិន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន
ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោលថា អញ្ញាតារិន្ទ្រិយដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះដែរ
បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា
ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ទាំង
អញ្ញាតារិន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បី
ពោលថា អញ្ញាតារិន្ទ្រិយដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយ
ទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បីពោលថា អញ្ញាតារិន្ទ្រិយដទៃ បុគ្គលដទៃទេ
ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគប្បីពោលថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មាន
បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ទាំងអញ្ញាតារិន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ដោយ
អត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវ
ពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គល
ប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ទាំងអញ្ញាតារិន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏
ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា អញ្ញាតារិន្ទ្រិយដទៃ បុគ្គលដទៃ
ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស ។ បេ។

សុទ្ធិកសំសន្តនា ចប់

អដ្ឋកថា

សុទ្ធិកសំសន្ទនៈ

[១៧-២៥] ឥឡូវនេះ ជាការប្រៀបធៀបសច្ចិកដ្ឋៈ និងរូបជាដើម ។
 ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា រូបញ្ច ជាពាក្យសួររបស់សកវាទី ដោយសំដៅ
 យកថា អ្នកស្នង់ជីវិតរូបបានដោយបរមត្ថយ៉ាងណា អ្នកស្នង់ជីវិតបុគ្គលយ៉ាង
 នោះឬ ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ដែលកាន់យកត្រឹមតែពាក្យថា អត្តិ បុគ្គលោ
 ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ការសួរថា បើបុគ្គលមានដោយបរមត្ថដល់អ្នក ដូច
 រូប មានដោយបរមត្ថសោត ភាពដែលបុគ្គលជាយ៉ាងដទៃអំពីរូប ដូចដែល
 វេទនាជាដើម ជាយ៉ាងដទៃអំពីរូប រមែងត្រឹមត្រូវ ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។
 ការបដិសេធ ព្រោះឃើញថា ខុសចាកលទ្ធិ និងព្រះសូត្រ ជាពាក្យរបស់
 បរវាទី ។ ពាក្យដ៏សេស ប្រាកដច្បាស់ហើយដោយអត្ថនោះឯង ក្នុងទីនេះ
 កាលពោលដោយធម៌ លោកសម្តែងអនុលោមបញ្ចកៈ ៥៧ ប្រភេទ ក្នុង
 អនុលោមបញ្ចកៈដែលជាមូលក្នុងចំណែកសកវាទី ដោយអំណាចនៃសច្ចិ-
 កដ្ឋបរមដ្ឋៈ ៥៧ ប្រភេទ ។ លោកសម្តែងបញ្ចក ៤ នៃបដិកម្មជាដើម ។
 លោកសម្តែងបដិលោមបញ្ចកៈ ៥៧ ប្រភេទ ក្នុងបច្ចនីកានុលោម ដែលជា
 មូលខាងបរវាទីទៀត ។ លោកសម្តែងបញ្ចក ៤ នៃបដិកម្មជាដើម ។ ពាក្យសួរ

អង្គកថា បរមត្ថទីបទី មហាវគ្គ

ថា វុត្តំ ភក្កវត្តា ជាដើម ដើម្បីសម្តែងដល់ភាពដែលបុគ្គលជារបស់មាន
 ដោយត្រឹមតែព្រះតម្រាស់ថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ដូច្នោះផង ដល់នូវ
 ភាពដែលរូបជាសក្ការៈ ដែលស្នង់ដឹងបាន ដោយអំណាចនៃសច្ចិកដ្ឋបរមដ្ឋៈ
 ផង ហើយទើបឲ្យសក្ការៈទីទួលនូវភាពដែលធម៌ទាំង ២ ជាយ៉ាងដទៃ ជា
 ពាក្យរបស់បរវាទី ។ ពាក្យបដិសេធព្រោះបញ្ជាក់ថា សម្មតិសច្ច និងបរមត្ថ-
 សច្ចទាំងឡាយ មានអត្ថដូចគ្នា ឬមានអត្ថផ្សេងគ្នា គួររៀនតប ជាពាក្យ
 របស់សក្ការៈទី ។ ពាក្យដ៏សេស ក្នុងទីនេះ ប្រាកដជាកំច្បាស់ហើយ ដោយ
 អត្ថទាំងអស់នោះឯង ដូច្នោះ ។^{១២៣}

អង្គកថាសុត្តិកសំសន្តនា ចប់

អភិធម្មបិដក

ឧបម្ពសំសន្ទនៈ

[២៦] រូប គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងវេទនា គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែរូបដទៃ វេទនាដទៃឬ ។ អើ ។ បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងរូប គេដឹងបាន ដោយ អត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។ រូបដទៃ បុគ្គលដទៃឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល យ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរដឹងនូវកំហុសចុះ ប្រសិនបើ រូប គេដឹងបាន ដោយអត្ត ដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងវេទនា គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែរូបដទៃ វេទនាដទៃ បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំង រូប គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះ ហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោលថា រូបដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំង ពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា រូប គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងវេទនា គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និង អត្តដ៏ឧត្តម តែរូបដទៃ វេទនាដទៃ បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្ត ដ៏ឧត្តម ទាំងរូប គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បី ពោលថា រូបដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត ប្រសិន បើ អ្នកមិនគប្បីពោលថា រូបដទៃ បុគ្គលដទៃទេ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិន គប្បីពោលថា រូប គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងវេទនា គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែរូបដទៃ វេទនាដទៃ បុគ្គលគេ ដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងរូប គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

និងអត្ថដ៏ឧត្តម ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា រូប គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងវេទនា គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែរូបដទៃ វេទនា ដទៃ បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងរូប គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា រូបដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស ។ បេ ។

[២៧] រូប គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងសញ្ញា គេ ដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងសង្ខារ គេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងវិញ្ញាណ គេដឹងបាន ដោយ អត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែរូបដទៃ វិញ្ញាណដទៃឬ ។ អើ ។ បុគ្គលគេដឹង បាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងរូប គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និង អត្ថដ៏ឧត្តម និងអត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។ រូបដទៃ បុគ្គលដទៃឬ ។ អ្នកមិនគួរ ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរដឹងនូវកំហុសចុះ ប្រសិនបើ រូប គេដឹងបានដោយ អត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងវិញ្ញាណ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថ ដ៏ឧត្តម តែរូបដទៃ វិញ្ញាណដទៃ បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថ ដ៏ឧត្តម ទាំងរូប គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ម្នាល អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោលថា រូបដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែ ពាក្យនោះថា រូប គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងវិញ្ញាណ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែរូបដទៃ វិញ្ញាណដទៃ បុគ្គល

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងរូប គេដឹងបាន ដោយអត្ត
ដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា រូបដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ
ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បីពោលថា រូបដទៃ
បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគប្បីពោលថា រូប គេដឹង
បាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងវិញ្ញាណ គេដឹងបាន ដោយអត្ត
ដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែរូបដទៃ វិញ្ញាណដទៃ បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ត
ដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងរូប គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម
ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែ
ពាក្យនោះថា រូប គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងវិញ្ញាណ
គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែរូបដទៃ វិញ្ញាណដទៃ បុគ្គល
គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងរូប គេដឹងបាន ដោយអត្ត
ដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា រូបដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ
ព្រោះជាពាក្យខុស ។ បេ ។

[២៨] វេទនា គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំង
សញ្ញា គេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងសង្ខារ គេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងវិញ្ញាណ គេ
ដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងរូប គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ។ បេ ។

[២៩] សញ្ញា គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងសង្ខារ
គេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងវិញ្ញាណ គេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងរូប គេដឹងបាន ។ បេ ។
ទាំងវេទនា គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ។ បេ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

[៣០] សង្ខារ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងវិញ្ញាណ គេដឹងបាន ។ បេយ្យ ទាំងរូប គេដឹងបាន ។ បេយ្យ ទាំងវេទនា គេដឹងបាន ។ បេយ្យ ទាំងសញ្ញា គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ។ បេយ្យ

[៣១] វិញ្ញាណ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងរូប គេដឹងបាន ។ បេយ្យ ទាំងវេទនា គេដឹងបាន ។ បេយ្យ ទាំងសញ្ញា គេដឹងបាន ។ បេយ្យ ទាំងសង្ខារ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែវិញ្ញាណដទៃ សង្ខារ ដទៃ ។ អើ ។ បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងវិញ្ញាណ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ។ អើ ។ វិញ្ញាណដទៃ បុគ្គល ដទៃ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរដឹងនូវកំហុសចុះ ប្រសិនបើ វិញ្ញាណ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងសង្ខារ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែវិញ្ញាណដទៃ សង្ខារដទៃ បុគ្គល គេដឹង បាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងវិញ្ញាណ គេដឹងបាន ដោយអត្ត ដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោល ថា វិញ្ញាណដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោល នូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា វិញ្ញាណ គេដឹងបាន ដោយអត្ត ដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងសង្ខារ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែវិញ្ញាណដទៃ សង្ខារដទៃ បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ ឧត្តម ទាំងវិញ្ញាណ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិន គប្បីពោលថា វិញ្ញាណដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បីពោលថា វិញ្ញាណដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគប្បីពោលថា វិញ្ញាណ គេដឹងបាន ដោយអត្ត ដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងសង្ខារ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ ឧត្តម តែវិញ្ញាណដទៃ សង្ខារដទៃ បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និង អត្តដ៏ឧត្តម ទាំងវិញ្ញាណ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ដូច្នោះ ដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យ នោះថា វិញ្ញាណ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងសង្ខារ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែវិញ្ញាណដទៃ សង្ខារដទៃ បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងវិញ្ញាណ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា វិញ្ញាណដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស ។ បេយ

[៣២] ចក្ខុយតនៈ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំង សោតាយតនៈ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងធម្មាយតនៈ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ។ បេយ

[៣៣] សោតាយតនៈ គេដឹងបាន ។ បេយ ធម្មាយតនៈ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងចក្ខុយតនៈ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំង មនាយតនៈ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ។ បេយ

[៣៤] ចក្ខុធាតុ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំង សោតធាតុ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងធម្មធាតុ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និង

អត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។បេ។

[៣៥] សោតធាតុ គេដឹងបាន ។បេ។ ធម្មធាតុ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងចក្ខុធាតុ គេដឹងបាន ។បេ។ ទាំងមនោវិញ្ញាណធាតុ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។បេ។

[៣៦] ចក្ខុន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងសោតិ្តន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ។បេ។ ទាំងអញ្ញាតារិ្តន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។បេ។

[៣៧] សោតិ្តន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ។បេ។ អញ្ញាតារិ្តន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងចក្ខុន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ។បេ។ ទាំងអញ្ញាតារិ្តន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអញ្ញាតារិ្តន្ទ្រិយដទៃ អញ្ញាតារិ្តន្ទ្រិយដទៃ ។ អើ ។ បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងអញ្ញាតារិ្តន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។ អញ្ញាតារិ្តន្ទ្រិយដទៃ បុគ្គលដទៃ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរដឹងនូវកំហុសចុះ ប្រសិនបើ អញ្ញាតារិ្តន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងអញ្ញាតារិ្តន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអញ្ញាតារិ្តន្ទ្រិយដទៃ អញ្ញាតារិ្តន្ទ្រិយដទៃ បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងអញ្ញាតារិ្តន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោលថា អញ្ញាតារិ្តន្ទ្រិយដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែ

ពាក្យនោះថា អញ្ញាតាវិន្រ្ទិយ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំង
អញ្ញាវិន្រ្ទិយ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម អញ្ញាតាវិន្រ្ទិយដទៃ
អញ្ញាវិន្រ្ទិយដទៃ បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងអញ្ញា-
តាវិន្រ្ទិយ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោល
ថា អញ្ញាតាវិន្រ្ទិយដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត
ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បីពោលថា អញ្ញាតាវិន្រ្ទិយដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ
ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគប្បីពោលថា អញ្ញាតាវិន្រ្ទិយ គេដឹងបាន ដោយ
អត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងអញ្ញាវិន្រ្ទិយ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្ត
ដ៏ឧត្តម តែអញ្ញាតាវិន្រ្ទិយដទៃ អញ្ញាវិន្រ្ទិយដទៃ បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏
ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងអញ្ញាតាវិន្រ្ទិយ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏
ឧត្តម ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោល
តែពាក្យនោះថា អញ្ញាតាវិន្រ្ទិយ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម
ទាំងអញ្ញាវិន្រ្ទិយ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែអញ្ញាតាវិន្រ្ទិយ
ដទៃ អញ្ញាវិន្រ្ទិយដទៃ បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំង
អញ្ញាតាវិន្រ្ទិយ គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បី
ពោលថា អញ្ញាតាវិន្រ្ទិយដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស ។ បេ ។

[៣៨] រូប គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ទាំងវេទនា គេ
ដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែរូបដទៃ វេទនាដទៃឬ ។ អើ ។
ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ទាំងរូប

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ។ អើ ។ រូបដទៃ បុគ្គលដទៃ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរដឹងនូវអំពើផ្សេងៗ ប្រសិនបើ រូប គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងវេទនា គេដឹងបាន ដោយ អត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែរូបដទៃ វេទនាដទៃ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ទាំងរូប គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោលថា រូប ដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា រូប គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងវេទនា គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែរូបដទៃ វេទនា ដទៃ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ទាំងរូប គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា រូបដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បីពោលថា រូបដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នក មិនគប្បីពោលថា រូប គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំង វេទនា គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែរូបដទៃ វេទនាដទៃ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ទាំងរូប គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរ នោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា រូប គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងវេទនា គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និង

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

អត្ថដ៏ឧត្តម តែរូបដទៃ វេទនាដទៃ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គល
ប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ទាំងរូប គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថ
ដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា រូបដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ ព្រោះជា
ពាក្យខុស ។ បេ ។

[៣៩] រូប គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងសញ្ញា
គេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងសង្ខារ គេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងវិញ្ញាណ គេដឹងបាន
ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ។ បេ ។

[៤០] វេទនា គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងសញ្ញា
គេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងសង្ខារ គេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងវិញ្ញាណ គេដឹងបាន
។ បេ ។ ទាំងរូប គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ។ បេ ។

[៤១] សញ្ញា គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំង
សង្ខារ គេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងវិញ្ញាណ គេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងរូប គេដឹង
បាន ។ បេ ។ ទាំងវេទនា គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ។ បេ ។

[៤២] សង្ខារ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងវិញ្ញាណ
គេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងរូប គេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងវេទនា គេដឹងបាន ។ បេ ។
ទាំងសញ្ញា គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ។ បេ ។

[៤៣] វិញ្ញាណ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងរូប
គេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងវេទនា គេដឹងបាន ។ បេ ។ ទាំងសញ្ញា គេដឹងបាន ។ បេ ។
ទាំងសង្ខារ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ។ បេ ។

អដ្ឋកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

[៤៤] ចក្ខុយតនៈ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំង
សោតាយតនៈ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងធម្មាយតនៈ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏
ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ។ បេយ

[៤៥] សោតាយតនៈ គេដឹងបាន ។ បេយ ធម្មាយតនៈ គេដឹងបាន
ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងចក្ខុយតនៈ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំង
មនាយតនៈ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ។ បេយ

[៤៦] ចក្ខុធាតុ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងសោត-
ធាតុ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងធម្មធាតុ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏
ឧត្តម ។ បេយ

[៤៧] សោតធាតុ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ។ បេយ
ធម្មធាតុ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងចក្ខុធាតុ គេដឹង
បាន ។ បេយ ទាំងមនោវិញ្ញាណធាតុ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏
ឧត្តម ។ បេយ

[៤៨] ចក្ខុទ្រិយ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំង
សោតិទ្រិយ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំងអញ្ញាតាវិទ្រិយ គេដឹងបាន ដោយអត្ថ
ដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ។ បេយ

[៤៩] សោតិទ្រិយ គេដឹងបាន ។ បេយ អញ្ញាតាវិទ្រិយ គេដឹងបាន
ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងចក្ខុទ្រិយ គេដឹងបាន ។ បេយ ទាំង
អញ្ញិទ្រិយ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម អញ្ញាតាវិទ្រិយដទៃ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

អញ្ញាទ្រិយជទៃប្ប ។ អើ ។ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បី
 ប្រយោជន៍ខ្លួន ទាំងអញ្ញាតារិទ្ធិយ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏
 ឧត្តមប្ប ។ អើ ។ អញ្ញាតារិទ្ធិយជទៃ បុគ្គលជទៃប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរដឹងនូវអំពើផ្ទុយចុះ ប្រសិនបើ អញ្ញាតារិទ្ធិយ គេដឹង
 បាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងអញ្ញាទ្រិយ គេដឹងបាន ដោយអត្ថ
 ដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអញ្ញាតារិទ្ធិយជទៃ អញ្ញាទ្រិយជទៃ ព្រះមានព្រះភាគ
 ត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ទាំងអញ្ញាតារិទ្ធិយ គេ
 ដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ
 អ្នកគប្បីពោលថា អញ្ញាតារិទ្ធិយជទៃ បុគ្គលជទៃ ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យ
 ទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា អ្នកគប្បីពោលតែពាក្យនោះថា អញ្ញា-
 តារិទ្ធិយ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងអញ្ញាទ្រិយ គេ
 ដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអញ្ញាតារិទ្ធិយជទៃ អញ្ញាទ្រិយ
 ជទៃ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន
 ទាំងអញ្ញាតារិទ្ធិយ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិន
 គប្បីពោលថា អញ្ញាតារិទ្ធិយជទៃ បុគ្គលជទៃ ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស
 មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បីពោលថា អញ្ញាតារិទ្ធិយជទៃ បុគ្គលជទៃ
 ដូច្នោះទេ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគប្បីពោលថា អញ្ញាតារិទ្ធិយ គេដឹង
 បាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ទាំងអញ្ញាទ្រិយ គេដឹងបាន ដោយអត្ថ
 ដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអញ្ញាតារិទ្ធិយជទៃ អញ្ញាទ្រិយជទៃ ព្រះមានព្រះភាគ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ទាំងអញ្ញាតារិន្ទ្រិយ គេ
 ដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ
 អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា អញ្ញាតារិន្ទ្រិយ គេដឹង
 បាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអញ្ញាតារិន្ទ្រិយដទៃ អញ្ញាតារិន្ទ្រិយដទៃ
 ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ទាំង
 អញ្ញាតារិន្ទ្រិយ គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បី
 ពោលថា អញ្ញាតារិន្ទ្រិយដទៃ បុគ្គលដទៃដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស ។ បេ។

ឱបម្មសំសន្តា ចប់

អដ្ឋកថា

ឱបម្មសំសន្តានា

[២៦-៤៩] ឥឡូវនេះ ជាការប្រៀបធៀបនូវសច្ចិកដ្ឋៈ ជាមួយធម៌
 ទាំងឡាយ មានរូបជាដើមនោះឯង ដោយអំណាចនៃឧបមា ។ បណ្តាបទ
 ទាំងនោះ ទាំង ២ បទ ពាក្យសួរ គឺពាក្យសួរដល់ភាពដែលរូប និងវេទនា
 មួយបែបម្យ៉ាង ដោយស្នង់ដឹងបានទូទៅម្យ៉ាង ពាក្យសួរ ដោយការស្នង់ដឹង
 បានទូទៅនៃបុគ្គល និងរូបម្យ៉ាង ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល
 ទាំង ២ បញ្ហា ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ពាក្យសួរដល់ភាពដែលរូប និង
 បុគ្គលមួយបែបម្យ៉ាង ដូចរូប និងវេទនាមួយបែបម្យ៉ាង ដោយការដឹងទូទៅ
 ដែលបរវាទីរមែងទទួលហើយ ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។ ពាក្យបដិសេធជា
 របស់បរវាទី ។ ពាក្យដ៏សេស ក្នុងទីនេះ ប្រាកដជាកំច្បាស់ហើយ ដោយ
 អត្ថនោះឯង ។ បើពោលដោយធម៌ហើយ ក្នុងសេចក្តីនេះ ក្នុងចំណែក
 សកវាទី លោកសម្តែងនិគ្គហបញ្ចកៈចំនួន ៩២០ ន័យ ដោយអំណាចរបស់
 ន័យដែលមានរូបជាមូលជាដើមនោះឯង នៃការវិលទៅ ។ សួរថា សម្តែង
 ដូចម្តេច ឆ្លើយថា ក្នុងខន្ធទាំងឡាយ គឺន័យដែលមានរូបជាមូល វិលទៅ
 បាន ៤ ន័យ ក្នុងន័យដែលមានវេទនាជាមូលជាដើមក៏ដូចគ្នា ទើបរួមជា
 ២០ ន័យ ។ ក្នុងអាយតនៈទាំងឡាយ ន័យដែលមាន**ចក្ខុយតនៈ**ជាមូល
 វិលទៅបាន ១១ ន័យ ក្នុងអាយតនៈដ៏សេសក៏យ៉ាងនោះ ទើបរួមជា ១៣២
 ន័យ ។ ក្នុងធាតុទាំងឡាយ ន័យដែលមានចក្ខុធាតុជាមូល វិលទៅបាន ១៧

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ន័យ ក្នុងធាតុដីសេសក៏យ៉ាងនោះ ទើបរួមជា ៣០៦ ន័យ ។ ក្នុងឥន្ទ្រិយ
 ទាំងឡាយ ន័យដែលមានចក្ខុន្ទ្រិយជាមូល វិលទៅបាន ២១ ន័យ ក្នុង
 ឥន្ទ្រិយដីសេសក៏យ៉ាងនោះ ទើបរួមជា ៤៦២ ន័យ រួមទាំងអស់ ជា
 និក្ខហបញ្ចកៈ ៩២០ ន័យ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ ក្នុងចំណែកបរវាទី លោក
 ក៏ធ្វើឲ្យសកវាទីព្រមទទួល ដល់ភាពដែលធម៌ទាំងឡាយ មានរូប និងវេទនា
 ជាដើមមួយបែបម្យ៉ាង ដោយអំណាចនៃអនុលោមថា រូបំ ឧបលត្តតិ ជាដើម
 ហើយទើបលើកយកការដឹងទូទៅឡើង ធ្វើការសាកសួរទៀត ដល់ភាពដែល
 បុគ្គលមួយបែបម្យ៉ាង ជាមួយរូបជាដើម ដោយអំណាចនៃពាក្យដែលមាន
 លេស ដោយអាស្រ័យព្រះសូត្រដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គល
 ... ដូច្នោះ ។ ពាក្យដីសេសក្នុងទីនេះ ដោយអត្ថជារបស់និយាយយល់ហើយ ។
 កាលពោលដោយធម៌ លោកសម្តែងបដិកម្មបញ្ចកៈ ៩២០ ន័យ ដោយន័យ
 ដែលបានពោលហើយក្នុងចំណែកសកវាទី ការប្រៀបធៀបសច្ចិកដ្ឋៈ និងរូប
 ជាដើម ដោយអំណាចនៃការឧបមា មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។^{១៧៧}

អង្គកថាឱបម្មសំសន្តតា ចប់

អភិធម្មបិដក

ចតុក្កន្ធយសំសន្ននា

[៥០] បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ។ អើ ។ បុគ្គល គឺរូប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរដឹងនូវកំហុសចុះ ប្រសិនបើ បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ម្ចាស់អ្នកដ៏ ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោលថា បុគ្គល គឺរូប ដូច្នោះដែរ បណ្តា ពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គល គឺរូប ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បីពោល ថា បុគ្គល គឺរូប ដូច្នោះទេ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គល គឺរូប ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស ។ បេ ។

[៥១] បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ។ អើ ។ បុគ្គលមានក្នុងរូប ។ បេ ។ បុគ្គលរៀរចាករូប ។ បេ ។ រូបមានក្នុងបុគ្គល ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរដឹងនូវកំហុសចុះ ប្រសិនបើ បុគ្គលគេ ដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោលថា រូបមានក្នុងបុគ្គល ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នក

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយ
 អត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា រូបមានក្នុងបុគ្គល ដូច្នោះ
 ទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បីពោលថា រូបមាន
 ក្នុងបុគ្គល ដូច្នោះទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គល គេ
 ដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ
 អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយ
 អត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា រូបមានក្នុងបុគ្គល ដូច្នោះ
 ទេ ព្រោះជាពាក្យខុស ។ បេ ។

[៥២] បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ។ អើ ។
 បុគ្គល គឺវេទនា ។ បេ ។ បុគ្គលមានក្នុងវេទនា ។ បេ ។ បុគ្គលរៀបចាកវេទនា
 ។ បេ ។ វេទនាមានក្នុងបុគ្គល ។ បេ ។ បុគ្គល គឺសញ្ញា ។ បេ ។ បុគ្គលមាន
 ក្នុងសញ្ញា ។ បេ ។ បុគ្គលរៀបចាកសញ្ញា ។ បេ ។ សញ្ញាមានក្នុងបុគ្គល ។ បេ ។
 បុគ្គល គឺសង្ខារទាំងឡាយ ។ បេ ។ បុគ្គលមានក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ។ បេ ។
 បុគ្គលរៀបចាកសង្ខារទាំងឡាយ ។ បេ ។ សង្ខារទាំងឡាយ មានក្នុងបុគ្គល ។
 បេ ។ បុគ្គល គឺវិញ្ញាណ ។ បេ ។ បុគ្គលមានក្នុងវិញ្ញាណ ។ បេ ។ បុគ្គលរៀប
 ចាកវិញ្ញាណ ។ បេ ។ វិញ្ញាណមានក្នុងបុគ្គល ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
 ទេ ។ អ្នកចូរដឹងនូវកំហុសចុះ ប្រសិនបើ បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត
 និងអត្ថដ៏ឧត្តម ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោលថា វិញ្ញាណ
 មានក្នុងបុគ្គល ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា វិញ្ញាណមានក្នុងបុគ្គល ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បីពោលថា វិញ្ញាណមានក្នុងបុគ្គល ដូច្នោះទេ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា វិញ្ញាណមានក្នុងបុគ្គល ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យ ខុស ។ បេ ។

[៥៣] បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។ បុគ្គល គឺចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ បុគ្គលមានក្នុងចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ បុគ្គលវៀរ ចាកចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ ចក្ខុយតនៈមានក្នុងបុគ្គលឬ ។ បេ ។ បុគ្គល គឺ ធម្មាយតនៈ ។ បេ ។ បុគ្គលមានក្នុងធម្មាយតនៈ ។ បេ ។ បុគ្គលវៀរចាកធម្មាយតនៈ ។ បេ ។ ធម្មាយតនៈមានក្នុងបុគ្គលឬ ។ បេ ។

[៥៤] បុគ្គល គឺចក្ខុធាតុ ។ បេ ។ បុគ្គលមានក្នុងចក្ខុធាតុ ។ បេ ។ បុគ្គល វៀរចាកចក្ខុធាតុ ។ បេ ។ ចក្ខុធាតុមានក្នុងបុគ្គលឬ ។ បេ ។ បុគ្គល គឺធម្មធាតុ ។ បេ ។ បុគ្គលមានក្នុងធម្មធាតុ ។ បេ ។ បុគ្គលវៀរចាកធម្មធាតុ ។ បេ ។ ធម្មធាតុមានក្នុងបុគ្គលឬ ។ បេ ។

[៥៥] បុគ្គល គឺចក្ខុទ្រិយ ។ បេ ។ បុគ្គលមានក្នុងចក្ខុទ្រិយ ។ បេ ។ បុគ្គលវៀរចាកចក្ខុទ្រិយ ។ បេ ។ ចក្ខុទ្រិយមានក្នុងបុគ្គលឬ ។ បេ ។ បុគ្គល គឺ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

អញ្ញាតាវិន្រ្ទិយ ។ បេ ។ បុគ្គលមានក្នុងអញ្ញាតាវិន្រ្ទិយ ។ បេ ។ បុគ្គលរៀបចំ
អញ្ញាតាវិន្រ្ទិយ ។ បេ ។ អញ្ញាតាវិន្រ្ទិយមានក្នុងបុគ្គល ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរជឿនូវកំហុសចុះ ប្រសិនបើ បុគ្គលគេដឹងបាន ដោយ
អត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោល
ថា អញ្ញាតាវិន្រ្ទិយមានក្នុងបុគ្គល ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នក
ពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយ
អត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា អញ្ញាតាវិន្រ្ទិយ មានក្នុង
បុគ្គល ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បី
ពោលថា អញ្ញាតាវិន្រ្ទិយមានក្នុងបុគ្គល ដូច្នោះទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិន
គប្បីពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ដូច្នោះដែរ
បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា អ្នកគប្បីពោលតែពាក្យនោះ
ថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម តែអ្នកមិនគប្បីពោល
ថា អញ្ញាតាវិន្រ្ទិយមានក្នុងបុគ្គល ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស ។ បេ ។

[៥៦] បុគ្គលគេមិនដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ។ អើ ។
ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ។ អើ ។
បុគ្គល គឺរូប ។ អ្នកមិនគប្បីពោលយ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរជឿនូវអំពើផ្ទុយ
ចុះ ប្រសិនបើ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បី
ប្រយោជន៍ខ្លួន ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោលថា បុគ្គល
គឺរូប ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា អ្នកគប្បី

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ពោលតែពាក្យនោះថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បី
 ប្រយោជន៍ខ្លួន តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គល គឺរូប ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យ
 ខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គល គឺរូប ដូច្នោះទេ
 ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគប្បីពោលថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គល
 ប្រតិបត្តិដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវ
 ពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គល
 ប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា បុគ្គល គឺរូប ដូច្នោះទេ
 ព្រោះជាពាក្យខុស ។ បេ ។

[៥៧] បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។
 ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួនឬ ។ អើ ។
 បុគ្គលមានក្នុងរូប ។ បេ ។ បុគ្គលរៀរចាករូប ។ បេ ។ រូបមានក្នុងបុគ្គលឬ ។ បេ ។
 បុគ្គល គឺវេទនា ។ បេ ។ បុគ្គលមានក្នុងវេទនា ។ បេ ។ បុគ្គលរៀរចាកវេទនា
 ។ បេ ។ វេទនាមានក្នុងបុគ្គលឬ ។ បេ ។ បុគ្គល គឺសញ្ញា ។ បេ ។ បុគ្គលមាន
 ក្នុងសញ្ញា ។ បេ ។ បុគ្គលរៀរចាកសញ្ញា ។ បេ ។ សញ្ញា មានក្នុងបុគ្គលឬ
 ។ បេ ។ បុគ្គល គឺសង្ខារទាំងឡាយ ។ បេ ។ បុគ្គល មានក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ
 ។ បេ ។ បុគ្គលរៀរចាកសង្ខារទាំងឡាយ ។ បេ ។ សង្ខារទាំងឡាយ មានក្នុង
 បុគ្គលឬ ។ បេ ។ បុគ្គល គឺវិញ្ញាណ ។ បេ ។ បុគ្គលមានក្នុងវិញ្ញាណ ។ បេ ។
 បុគ្គលរៀរចាកវិញ្ញាណ ។ បេ ។ វិញ្ញាណ មានក្នុងបុគ្គលឬ ។ អ្នកមិន
 គប្បីពោលយ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរដឹងនូវអំពើផ្ទុយចុះ ប្រសិនបើ ព្រះមាន

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ម្នាលអ្នកដ៏
 ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោលថា វិញ្ញាណមានក្នុងបុគ្គល ដូច្នោះ
 ដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យ
 នោះថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន
 តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា វិញ្ញាណមានក្នុងបុគ្គល ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យ
 ខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បីពោលថា វិញ្ញាណមានក្នុងបុគ្គល
 ដូច្នោះទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគប្បីពោលថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា
 មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ
 អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា
 មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា វិញ្ញាណ
 មានក្នុងបុគ្គល ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស ។ បេ ។

[៥៨] បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។
 ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួនឬ ។ អើ ។
 បុគ្គល គឺចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ បុគ្គលមានក្នុងចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ បុគ្គលរៀរ
 ចាកចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ ចក្ខុយតនៈមានក្នុងបុគ្គលឬ ។ បេ ។ បុគ្គល គឺធម្មា-
 យតនៈ ។ បេ ។ បុគ្គលមានក្នុងធម្មាយតនៈ ។ បេ ។ បុគ្គលរៀរចាកធម្មាយតនៈ
 ។ បេ ។ ធម្មាយតនៈមានក្នុងបុគ្គលឬ ។ បេ ។ បុគ្គល គឺចក្ខុធាតុ ។ បេ ។ បុគ្គល
 មានក្នុងចក្ខុធាតុ ។ បេ ។ បុគ្គលរៀរចាកចក្ខុធាតុ ។ បេ ។ ចក្ខុធាតុ មានក្នុង
 បុគ្គលឬ ។ បេ ។ បុគ្គល គឺធម្មធាតុ ។ បេ ។ បុគ្គល មានក្នុងធម្មធាតុ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

បុគ្គលវៀរចាកធម្មធាតុ ។ បេយ ធម្មធាតុ មានក្នុងបុគ្គលឬ ។ បេយ

[៥៩] បុគ្គល គឺចក្ខុន្ត្រិយ ។ បេយ បុគ្គល មានក្នុងចក្ខុន្ត្រិយ ។ បេយ
 បុគ្គលវៀរចាកចក្ខុន្ត្រិយ ។ បេយ ចក្ខុន្ត្រិយ មានក្នុងបុគ្គលឬ ។ បេយ បុគ្គល
 គឺអញ្ញាតាវិន្ត្រិយ ។ បេយ បុគ្គលមានក្នុងអញ្ញាតាវិន្ត្រិយ ។ បេយ បុគ្គលវៀរចាក
 អញ្ញាតាវិន្ត្រិយ ។ បេយ អញ្ញាតាវិន្ត្រិយ មានក្នុងបុគ្គលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរជឿនូវអំពើផ្ទុយចុះ ប្រសិនបើ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់
 ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុ
 នោះ អ្នកគប្បីពោលថា អញ្ញាតាវិន្ត្រិយ មានក្នុងបុគ្គល ដូច្នោះដែរ បណ្តា
 ពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា ព្រះ
 មានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន តែអ្នកមិន
 គប្បីពោលថា អញ្ញាតាវិន្ត្រិយ មានក្នុងបុគ្គល ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស
 មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បីពោលថា អញ្ញាតាវិន្ត្រិយ មានក្នុងបុគ្គល
 ដូច្នោះទេ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគប្បីពោលថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់
 ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរ
 នោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា ព្រះមានព្រះភាគ
 ត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា
 អញ្ញាតាវិន្ត្រិយមាន ក្នុងបុគ្គល ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស ។ បេយ

ចតុក្កនយសំសន្ធនា ចប់

អដ្ឋកថា

ចតុក្កន័យសំសន្តានា

[៥០-៥៩] ឥឡូវនេះ វត្តណាដែលបរវាទីស្នង់ដឹងដោយសច្ចិក្កដ្ឋ-
 បរមដ្ឋៈ ព្រោះហេតុដែលវត្តនោះ គប្បីជាវត្តណាមួយ ក្នុងសច្ចិក្កដ្ឋបរមដ្ឋៈ
 ៥៧ យ៉ាង មានរូបជាដើម ឬគប្បីមានដោយអាស្រ័យនូវរូបជាដើម ឬរៀរ
 ចាករូបជាដើម ឬជាទីអាស្រ័យនៃរូបជាដើម ហេតុនោះ ទើបលោកផ្ដើមការ
 ប្រៀបធៀបសច្ចិក្កដ្ឋៈ ដោយចតុក្កន័យនេះ ។

បណ្ដាបទទាំងនោះ បទថា រូបំ បុគ្គលោ ជាពាក្យសួររបស់សកវាទី ។
 ពាក្យបដិសេធថា ន ហេវំ ព្រោះខ្លាចនឹងត្រូវពោលចោទថា ជាឧច្ឆេទទិដ្ឋិ
 ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ការលើកនិគ្គហៈឡើងជាពាក្យរបស់សកវាទី ។ បើ
 មានពាក្យសួរថា ពាក្យបដិសេធរបស់បរវាទីថា បុគ្គល គឺរូប ត្រឹមត្រូវហើយ
 ឬ ពាក្យដែលពោលថា រូប ជាវេទនា ក៏គប្បីបដិសេធទាំងអស់ មិនមែនឬ
 ឆ្លើយថា មែន បដិសេធទាំងអស់ ។ ពាក្យនោះ គប្បីបដិសេធព្រោះវេទនា មាន
 សកាវៈដោយសកាវៈដទៃអំពីរូប មិនមែនគប្បីបដិសេធព្រោះមិនមានដោយ
 សកាវៈដទៃ ។ បរវាទីនេះ រមែងមិនប្រាថ្នាកាតដែលបុគ្គលជាយ៉ាងដទៃ
 ដោយធម៌ឯណានីមួយ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ មានរូបជាដើម ព្រោះហេតុនោះ
 ពាក្យបដិសេធរបស់បរវាទីថា រូប ជាបុគ្គល ទើបត្រឹមត្រូវ ។ ពាក្យសួរនេះ
 ថា រូប គឺបុគ្គល ។ បេ ។ បុគ្គល គឺអញ្ញាតាវិន្រ្ទិយ សកវាទីប្រារព្ធសំដោយក
 បរមត្ថសច្ចទាំងអស់ តែបុគ្គលណាមួយ មិនអាចពោលបរមត្ថធម៌ទាំងអស់

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ដោយភាពតែមួយបាន ដោយអំណាចនៃបច្ចុគ្គលក្ខណៈ គឺលក្ខណៈដែល
 មានចំពោះខ្លួន ព្រោះហេតុនោះ ពាក្យនេះ លោកតាំងទុកហើយ ត្រឹមតែ
 ជាលក្ខណៈនៃការសួរ ដោយអំណាចនៃបែបផែន ។ ដោយហេតុនោះ វិញ្ញាជន
 ទាំងឡាយ គួរញ៉ាំងអត្ថនេះឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ឯសកវាទីដែលប្រាថ្នានឹងពោល
 កាន់យកលក្ខណៈនេះហើយ គប្បីពោលដោយប្រការដែលមិនឲ្យឱកាសដល់
 បរវាទី ។ ពាក្យនេះ ជាការដែលត្រឹមត្រូវហើយនោះឯង ព្រោះលក្ខណៈនៃ
 ការសាកសួរ លោកតាំងទុកហើយ ដោយអំណាចនៃបែបផែន ដោយប្រការ
 ដូច្នោះ ។ គប្បីជ្រាបអត្ថក្នុងការសួរទាំងពួង ដោយន័យនេះ ។

តែអត្ថដែលប្លែកគ្នាមានដូចតទៅ ពាក្យទាំងឡាយថា រូបស្មី បុគ្គលោ
 ជាដើមនេះ សួរថា ការពោលថា មហាកុត្តរូប ៣ អាស្រ័យមហាកុត្តរូប
 ១ វិញ្ញាណអាស្រ័យវត្ថុរូប រមែងមានក្នុងរូប ដូច្នោះ រមែងគួរ យ៉ាងណា
 អ្នកស្នង់ដឹងបុគ្គលដែលមានរូបយ៉ាងនោះឬ ការពោលថា ធម៌ទាំងពួង មាន
 វេទនាជាដើម ខន្ធ ៤ ដែលជាអរូប ឬព្រះនិព្វាននោះឯង ដទៃអំពីរូប ព្រោះ
 ការញែកគ្នាដោយសភាវៈ ដូច្នោះ រមែងគួរ យ៉ាងណា អ្នកស្នង់ដឹងបុគ្គល
 យ៉ាងនោះឬ ការពោលថា រូបមានក្នុងវេទនា ។ បេ។ រូបមានក្នុងវិញ្ញាណ
 ដោយអំណាចនៃធម៌ដែលជាទីអាស្រ័យនៃរូបទាំងឡាយ ដែលមានចិត្តជា
 សមុជ្ជាន ដូច្នោះ រមែងគួរ យ៉ាងណា អ្នកស្នង់ដឹងបុគ្គលយ៉ាងនោះឬ ដូច្នោះ ។
 ក្នុងពាក្យសួរទាំងពួង បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះខ្លាចអំពីខ្សែទទឹង និង
 ព្រោះខុសចាកលទ្ធិ ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីនេះ ប្រាកដហើយ ដោយអត្ថទាំង

អដ្ឋកថា បរមត្ថទីបទី មហាវគ្គ

នោះ ។ បើពោលដោយធម៌ ក្នុងចំណែកសកវាទីនេះ លោកសម្តែងពួក ៤
 ជា ២២៨ ដោយអំណាចនៃនិគ្គហៈ ដោយការធ្វើឲ្យជានីមួយៗ ៤ ក្នុងអត្ថ
 នីមួយៗ ក្នុងសច្ចិកដ្ឋៈ ៥៧ ប្រភេទ (៥៧ x ៤ = ២២៨) ។ ក្នុង
 ចំណែកបរវាទី ក៏មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឯង ដោយអំណាចនៃបដិកម្ម ។
 ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងអធិការនេះ កាលបរវាទីពោលថា អត្ថិ បុគ្គលោ ជាពាក្យ
 ប្តេជ្ញាដែលសកវាទីទទួល រមែងមានដោយអំណាចនៃសម្មតិ ដែលមកហើយ
 ក្នុងព្រះសូត្រ ។ ក្នុងពាក្យទាំងឡាយ (របស់បរវាទី) ថា រូបំ បុគ្គលោ
 ជាដើម សកវាទីឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះភាពដែលបញ្ហាពោលដោយសក្តាយទិដ្ឋិ
 ជាបញ្ហាមិនគួរឆ្លើយ ។ បដិកម្មរបស់បរវាទី រមែងមានដោយអំណាចនៃ
 ពាក្យដែលមានលេសនោះឯង ដូច្នោះ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាចតុក្កន្ធយសំសន្ននា ចប់
 សំសន្ននកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

លក្ខណយុត្តិកតា

[៦០] បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។
 បុគ្គលប្រកបដោយបច្ច័យ ។ បេ ។ បុគ្គលមិនមានបច្ច័យ ។ បេ ។ បុគ្គលមាន
 បច្ច័យតាក់តែង ។ បេ ។ បុគ្គលមិនមានបច្ច័យតាក់តែង ។ បេ ។ បុគ្គលទៀង ។ បេ ។
 បុគ្គលមិនទៀង ។ បេ ។ បុគ្គលប្រកបដោយនិមិត្ត ។ បេ ។ បុគ្គលមិនមាននិមិត្ត
 ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

[៦១] បុគ្គល គេមិនដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។
 ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួនឬ ។ អើ ។
 បុគ្គលប្រកបដោយបច្ច័យ ។ បេ ។ បុគ្គលមិនមានបច្ច័យ ។ បេ ។ បុគ្គលមាន
 បច្ច័យតាក់តែង ។ បេ ។ បុគ្គលមិនមានបច្ច័យតាក់តែង ។ បេ ។ បុគ្គលទៀង
 ។ បេ ។ បុគ្គលមិនទៀង ។ បេ ។ បុគ្គលប្រកបដោយនិមិត្ត ។ បេ ។ បុគ្គលមិនមាន
 និមិត្តឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

លក្ខណយុត្តិកតា ចប់

អដ្ឋកថា

លក្ខណាយុត្តិ

[៦០-៦១] ឥឡូវនេះ ឈ្មោះថា លក្ខណាយុត្តិ ។ ក្នុងបញ្ញានោះ ពាក្យសួរទាំង ៨ ជាពាក្យសួររបស់សកវាទី មានបទថា បុគ្គលោ សប្បច្ចយោ ជាដើម សំដៅសេចក្តីថា ព្រោះហេតុដែលរៀនព្រះនិព្វានហើយ សច្ចិកដ្ឋបរមដ្ឋៈដ៏សេស ឈ្មោះថា សប្បច្ចយោ ព្រោះជាសភាវៈទាក់ទង ដោយបច្ច័យ ឈ្មោះថា សង្ខតោ ព្រោះបច្ច័យទាំងនោះប្រជុំគ្នាតាក់តែងឡើង ឈ្មោះថា អសស្សតោ ព្រោះកើតហើយរលត់ទៅ ព្រោះមិនមានសព្វកាល ឈ្មោះថា និមិត្តោ ព្រោះភាពដែលនិមិត្តរាប់ព្រមហើយថា ជាហេតុនៃការ កើតឡើងមាន ឯព្រះនិព្វាន មានលក្ខណៈនៃសច្ចិកដ្ឋៈ ដូច្នោះ គឺមិនមាន បច្ច័យ ជាអសង្ខតៈ ឡើង មិនមាននិមិត្ត ព្រោះប្រការដូចពោលហើយមិន មាន ព្រោះហេតុនោះ បើបុគ្គលជាសច្ចិកដ្ឋបរមដ្ឋៈសោត បុគ្គលនោះ ក៏គប្បី មានលក្ខណៈដូចពោលនេះ ។ ពាក្យបដិសេធ ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ក្នុង ពាក្យថា អាជាធាហិ និគ្គហំ ជាដើម លោកសង្ខេបក្នុងទីនេះ ។ ក្នុងចំណែក សកវាទី បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបបញ្ចកៈ ៨ ពួក ដោយអំណាចត្រឹមតែអនុលោម ក្នុងអនុលោមបច្ចុនីកៈ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ ក្នុងចំណែកបរវាទី ក៏គប្បីជ្រាប

បញ្ចកៈ ៨ ពួកដូចគ្នា ដោយអំណាចត្រឹមតែបច្ចុទ្ទិកៈ ក្នុងបច្ចិកានុលោម
 នោះឯង ។ ក្នុងបច្ចិកានុលោមនោះ ព្រោះហេតុដែល**បរវាទី**ធ្វើសម្មតិសច្ចៈ
 ឲ្យសម្រេចដោយអំណាចនៃព្រះសូត្រ និងសកាវធម៌ដែលមានបច្ច័យជាដើម
 នៃសម្មតិសច្ចៈមិនមាន ព្រោះហេតុនោះ ទើបសកវាទីបដិសេធតាមសេចក្តី
 ពិត ។ ម្យ៉ាងទៀត ពាក្យទាំងឡាយ មានពាក្យថា **អាជានាហិ បដិកម្មំ**
 ជាដើម ដែលបរវាទីពោលដោយអំណាចពាក្យដែលមានលេស លោក
 សង្ខេបនោះឯង ក្នុងទីនេះ ។^{១២៣}

អដ្ឋកថាលក្ខណាយុត្តិ ចប់

អភិធម្មបិដក

វចនសោធនៈ

[៦២] បុគ្គលគេដឹង ឈ្មោះថា គេដឹងបុគ្គលឬ ។ បុគ្គលគេដឹង តែ បុគ្គលខ្លះ គេដឹង បុគ្គលខ្លះ គេមិនដឹងឬ ។ បុគ្គលខ្លះ គេដឹង បុគ្គលខ្លះ គេ មិនដឹងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៦៣] បុគ្គល មានអត្ថដ៏ពិត ឈ្មោះថា បុគ្គលមានអត្ថដ៏ពិតឬ ។ បុគ្គលមានអត្ថដ៏ពិត តែបុគ្គលខ្លះ មានអត្ថដ៏ពិត បុគ្គលខ្លះ មិនមានអត្ថ ដ៏ពិតឬ ។ បុគ្គលខ្លះ មានអត្ថដ៏ពិត បុគ្គលខ្លះ មិនមានអត្ថដ៏ពិតឬ ។ អ្នក មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៦៤] បុគ្គល កំពុងមាន ឈ្មោះថា បុគ្គល កំពុងមានឬ ។ បុគ្គល កំពុងមាន តែបុគ្គលខ្លះ កំពុងមាន បុគ្គលខ្លះ មិនកំពុងមានឬ ។ បុគ្គលខ្លះ កំពុងមាន បុគ្គលខ្លះ មិនកំពុងមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៦៥] បុគ្គល កំពុងមានព្រម ឈ្មោះថា បុគ្គល កំពុងមានព្រមឬ ។ បុគ្គល កំពុងមានព្រម តែបុគ្គលខ្លះ កំពុងមានព្រម បុគ្គលខ្លះ មិនកំពុងមាន ព្រមឬ ។ បុគ្គលខ្លះ កំពុងមានព្រម បុគ្គលខ្លះ មិនកំពុងមានព្រមឬ ។ អ្នក មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៦៦] បុគ្គលមាន ឈ្មោះថា មានបុគ្គលឬ ។ បុគ្គលមាន តែបុគ្គល
 ខ្លះ មាន បុគ្គលខ្លះ មិនមានឬ ។ បុគ្គលខ្លះ មាន បុគ្គលខ្លះ មិនមានឬ ។
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៦៧] បុគ្គលមាន តែមិនមែនមានសុទ្ធតែបុគ្គលទាំងអស់ឬ ។ អើ ។
 បុគ្គលមិនមាន តែមិនមែនគ្មានបុគ្គលទាំងអស់ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
 នេះទេ ។ បេ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

វចនសោធនៈ ចប់

អដ្ឋកថា

វចនសោធនៈ

[៦២-៦៧] ឥឡូវនេះ ជាការជម្រះពាក្យ ។ ក្នុងបញ្ហានោះ ពាក្យណាថា បុគ្គល ដែលគេដឹង ដូច្នោះ ពាក្យសួរថា បុគ្គលោ ឧបលត្តតិ ឧបលត្តតិ បុគ្គលោ ដើម្បីជម្រះពាក្យនោះ ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។

អត្ថនៃបញ្ហានោះ គប្បីជាបដិបត្តិទៅនេះ បទថា បុគ្គលោ ឧបលត្តតិ នេះ មាន ២ បទ ទាំង ២ បទនេះ គប្បីមានអត្ថដូចគ្នា ឬគប្បីមានអត្ថផ្សេងគ្នា បើគប្បីមានអត្ថផ្សេងគ្នាសោត ពាក្យនេះ ក៏រមែងប្រាកដដូចពាក្យដែលឧបមាថា រូបម្យាង វេទនាម្យាង យ៉ាងណា បុគ្គលក៏ម្យាង សកវាៈ ដែលឃើញបានក៏ម្យាង ក៏យ៉ាងនោះ ដូច្នោះ បើមានអត្ថដូចគ្នាសោត ពាក្យនេះ រមែងប្រាកដដូចពាក្យឧបមាថា ចិត្តយ៉ាងណា មនោក៏យ៉ាងនោះ យ៉ាងណា បុគ្គលនោះឯង ជាសកវាៈដែលស្នង់ដឹងបានយ៉ាងនោះ ដូច្នោះ ដោយហេតុនេះ ខ្ញុំនឹងពោលជាមួយអ្នកថា បើបុគ្គលណាតាមលទ្ធិរបស់អ្នក បុគ្គលនោះជាសកវាៈដែលស្នង់ដឹងបាន កាលបើយ៉ាងនោះ សកវាៈណាមួយដែលស្នង់ដឹងបាន សកវាៈនោះៗ រមែងប្រាកដជាបុគ្គល អ្នកទទួលពាក្យនោះឬបន្ទាប់អំពីនោះ សកវាទីត្រូវការនូវភាពដែលបុគ្គលជាសកវាៈដែលស្នង់ដឹងបាន មិនបានត្រូវការនូវសកវាៈនៃធម៌ មានរូបជាដើម ដែលស្នង់ដឹងបានថា ជាបុគ្គល ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកពោលពាក្យថា បុគ្គលោ ឧបលត្តតិ ឧបលត្តតិ កេ ហិ ចិ បុគ្គលោ កេ ហិ ចិ ន បុគ្គលោ ជាដើម ។ គប្បីជាបដិបត្តិទៅនេះដូចតទៅ បុគ្គលរបស់ខ្ញុំ ជាសកវាៈដែលស្នង់ដឹងបាន

ដោយព្រះតម្រាស់របស់ព្រះសាស្តាថា អត្ថិ បុគ្គលោ ដូច្នោះ សកាវៈដែល
ស្នង់ដឹងបានណា សកាវៈដែលស្នង់ដឹងបាននោះ មិនជាបុគ្គលទាំងអស់ដោយ
ពិត ជាបុគ្គលខ្លះ មិនមែនជាបុគ្គលខ្លះ ។ ក្នុងបទនេះ កេ អក្ខរៈ មានអត្ថជា
កេ អក្ខរៈ ហិ អក្ខរៈ និង ចិ អក្ខរៈ ត្រឹមតែជានិបាត ។ គប្បីជ្រាប
អត្ថក្នុងទីនេះថា ខ្លះជាបុគ្គល ខ្លះមិនមែនបុគ្គល ដូច្នោះ ។ ពាក្យថា ខ្លះជា
បុគ្គល ខ្លះមិនមែនបុគ្គលនេះ លោកអធិប្បាយថា បុគ្គលជាសកាវៈដែល
ស្នង់ដឹងបាននោះឯង ថាជាធម៌ណាមួយ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ មានរូបជាដើម
ក្នុងសេចក្តីនេះ បុគ្គលនោះឯង គឺធម៌ណាមួយនោះឯងជាបុគ្គល ឯក្នុងធម៌
ទាំងឡាយ មានរូបជាដើម ធម៌ខ្លះ មិនមែនបុគ្គល ដូច្នោះ ។ លំដាប់នោះ
ទើបសកវាទីពាលនឹងបរវាទីនោះថា បុគ្គលោ កេហិចិ ឧបលត្តតិ កេហិចិ
ន ឧបលត្តតិ ដូច្នោះ ។ អត្ថនៃពាក្យសួរនោះ គប្បីជ្រាបដូចតទៅ កាល
បទទាំង ២ គឺ បុគ្គលោ ឧបលត្តតិ ដូចគ្នាដោយអត្ថ បើធម៌ដែលទទួល
ហើយថា ជាសកាវៈដែលស្នង់ដឹងបានសោត ធម៌ដែលមិនមែនដទៃអំពី
បុគ្គល ខ្លះជាបុគ្គល ខ្លះមិនជាបុគ្គល បុគ្គលរមែងប្រាកដដល់អ្នកថា ខ្លះជា
សកាវៈដែលស្នង់ដឹងបាន ខ្លះជាសកាវៈដែលស្នង់ដឹងមិនបាន អ្នកទទួល
ពាក្យនោះឬ បរវាទីនោះ កាលមិនប្រាថ្នាថា បុគ្គលជាសកាវៈ ស្នង់ដឹងមិន
បាន ទើបបដិសេធថា ន ហោ ។ ខាងមុខអំពីនេះទៅ បទថា អាជានាហិ
និគ្គហំ ជាដើម លោកសង្ខេប ។ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបដោយពិស្តារ ។ ក្នុង
បទថា បុគ្គលោ សន្និកដ្ឋោ ជាដើម ក៏ន័យនេះឯង ។ ពាក្យទាំងពួងនេះ គឺ

សច្ចិកដ្ឋ វិជ្ជមាន សិវិជ្ជមាន អត្ថិ ជាវេវចនៈរបស់បទថា ឧបលត្តតិ
នោះឯង ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រោះហេតុដែលពាក្យនេះថា បុគ្គលគេដឹងបានដោយអត្ត
ដីពិត និងអត្តដីឧត្តម ជាពាក្យប្តេជ្ញារបស់បុគ្គលវាទី (បរវាទី) ព្រោះ
ហេតុនោះ លទ្ធិរបស់បរវាទីថា បុគ្គលជាសកាវៈដែលសង្ឃដឹងបាន យ៉ាង
ណា បុគ្គលក៏រមែងប្រាកដថាជាសច្ចិកដ្ឋៈ ក៏យ៉ាងនោះដូចគ្នា ។ លទ្ធិណា
របស់បរវាទីនោះថា បុគ្គលកំពុងមាន (បុគ្គលោ អត្ថិ) ដូច្នោះ លទ្ធិនោះ
ក៏ជាវេវចនៈនឹងពាក្យថា បុគ្គលកំពុងវិជ្ជមាន ដូច្នោះ ក៏ដូចគ្នា ព្រោះហេតុ
នោះ ពាក្យវេវចនៈទាំងពួងនេះ ជម្រះរៀបរយហើយ ។

ក្នុងបញ្ហាទាំងនោះ ពាក្យណា ដែលសកវាទីពោលក្នុងទីបំផុតថា
បុគ្គលោ អត្ថិ អត្ថិ ន សព្វោ បុគ្គលោ គប្បីជាបអធិប្បាយក្នុងពាក្យនោះ
ដូចតទៅ

ពិតហើយ បរវាទីពោលពាក្យណាថា បុគ្គលោ អត្ថិ អត្ថិ កេហិចិ
បុគ្គលោ កេហិចិ ន បុគ្គលោ ដូច្នោះ ពាក្យនោះ ព្រោះហេតុដែលកាល
ពោលដោយអត្តហើយ ក៏មានពាក្យត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះថា បុគ្គលោ អត្ថិ អត្ថិ
ន សព្វោ បុគ្គលោ ហេតុនោះ ទើបសកវាទីឲ្យបរវាទីទទួលពាក្យនោះហើយ
ទើបសាកសួរបរវាទីនោះ ក្នុងឥឡូវនេះថា អ្នកកាន់យកលទ្ធិថា បុគ្គលមាន
ព្រោះអាស្រ័យត្រឹមតែព្រះតម្រាស់ថា មានបុគ្គលបដិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍
ខ្លួន ក៏ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ព្រះតម្រាស់នោះ យ៉ាងណា ទ្រង់ក៏ត្រាស់

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ព្រះតម្រាស់ថា បុគ្គលមិនមាន ដោយន័យជាដើមថា ម្នាលមោឃរាជ ចូរ
អ្នកជាអ្នកមានសតិសព្វកាល ចូរពិចារណាលោក ដោយសភាពជារបស់
សូន្យ ដូច្នោះ ។ ព្រោះហេតុនោះ លទ្ធិរបស់អ្នកដែលសម្តែងថា បុគ្គលជា
សក្ការៈដែលមាន តែសក្ការៈដែលមាន មិនជាបុគ្គលទាំងអស់ យ៉ាងណា
បុគ្គលរមែងប្រាកដថា ជាសក្ការៈដែលមិនមាន តែសក្ការៈដែលមិនមាន មិន
ជាបុគ្គលទាំងអស់ យ៉ាងនោះ ដូច្នោះ អ្នកទទួលពាក្យនោះឬ លំដាប់នោះ
បរវាទីកាលមិនទទួលពាក្យនោះ ទើបបដិសេធថា ន ហោរំ ។ ក្នុងទីនេះ
បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបវិធី មាននិគ្គហៈជាដើមដ៏សេស ដោយន័យដែលពោល
ហើយនោះឯង ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាវចនសោធនៈ ចប់

អភិធម្មបិដក

បញ្ញត្តានុយោគ

[៦៨] បុគ្គល មានរូប ព្រោះរូបធាតុឬ ។ អើ ។ បុគ្គលមានកាម ព្រោះ កាមធាតុឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៩] សត្វទាំងឡាយ មានរូប ព្រោះរូបធាតុឬ ។ អើ ។ សត្វទាំង ឡាយ មានកាម ព្រោះកាមធាតុឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៧០] បុគ្គល មិនមានរូប ព្រោះអរូបធាតុឬ ។ អើ ។ បុគ្គលមានកាម ព្រោះកាមធាតុឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៧១] សត្វទាំងឡាយ មិនមានរូប ព្រោះអរូបធាតុឬ ។ អើ ។ សត្វ ទាំងឡាយ មានកាម ព្រោះកាមធាតុឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៧២] បុគ្គល មានរូប ព្រោះរូបធាតុ បុគ្គល មិនមានរូប ព្រោះអរូប- ធាតុ ចុះបុគ្គលខ្លះ ច្បុតចាករូបធាតុ ចូលទៅកើតក្នុងអរូបធាតុ មានដែរ ឬ ។ អើ ។ បុគ្គលមានរូប តែបែរជាសូន្យ បុគ្គលមិនមានរូប ត្រឡប់ជា កើតទៀត មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៧៣] សត្វទាំងឡាយ មានរូប ព្រោះរូបធាតុ សត្វទាំងឡាយ មិន មានរូប ព្រោះអរូបធាតុ ចុះសត្វខ្លះ ច្បុតចាករូបធាតុ ចូលទៅកើតក្នុងអរូប- ធាតុ មានដែរឬ ។ អើ ។ ចុះសត្វ មានរូប តែបែរជាសូន្យ សត្វ មិនមានរូប ត្រឡប់ជាកើតទៀត មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៧៤] (ខ្ញុំ) ធ្វើកាយឲ្យជាប់គ្នា រួម ហៅថា កាយក្តី ថាសរីរៈក្តី ឬថា សរីរៈក្តី ថាកាយក្តី (ហើយសួរថា) កាយនុ៎ះ តាំងនៅក្នុងទីជាមួយ

គ្នា ស្មើគ្នា មានចំណែកស្មើគ្នា មានជាតិដូចគ្នាឬ ។ អើ ។ (ខ្ញុំ) ធ្វើបុគ្គល
 ឲ្យជាប់គ្នា រួម ហៅថា បុគ្គលក្តី ថាជីវិតក្តី ឬថា ជីវិតក្តី ថាបុគ្គលក្តី (ហើយ
 សួរថា) បុគ្គលនុ៎ះ តាំងនៅក្នុងទីជាមួយគ្នា ស្មើគ្នា មានចំណែកស្មើគ្នា មាន
 ជាតិដូចគ្នាឬ ។ អើ ។ កាយដទៃ បុគ្គលដទៃឬ ។ អើ ។ ជីវិតដទៃ សរីរៈ
 ដទៃឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរដឹងនូវកំហុសចុះ ប្រសិនបើ
 ខ្ញុំធ្វើកាយឲ្យជាប់គ្នា រួម ហៅថា កាយក្តី ថាសរីរៈក្តី ឬថា សរីរៈក្តី ថាកាយ
 ក្តី (ហើយសួរថា) កាយនុ៎ះ តាំងនៅក្នុងទីជាមួយគ្នា ស្មើគ្នា មានចំណែក
 ស្មើគ្នា មានជាតិដូចគ្នា ឬខ្ញុំធ្វើបុគ្គលឲ្យជាប់គ្នា រួម ហៅថា បុគ្គលក្តី ថាជីវិត
 ក្តី ឬថា ជីវិតក្តី ថាបុគ្គលក្តី (ហើយសួរថា) បុគ្គលនុ៎ះ តាំងនៅក្នុងទីជា
 មួយគ្នា ស្មើគ្នា មានចំណែកស្មើគ្នា មានជាតិដូចគ្នា កាយដទៃ បុគ្គលដទៃ
 ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោលថា ជីវិតដទៃ សរីរៈដទៃ
 ដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះ
 ថា ខ្ញុំធ្វើកាយឲ្យជាប់គ្នា រួម ហៅថា កាយក្តី ថាសរីរៈក្តី ឬថា សរីរៈក្តី ថា
 កាយក្តី (ហើយសួរថា) កាយនុ៎ះ តាំងនៅក្នុងទីជាមួយគ្នា ស្មើគ្នា មាន
 ចំណែកស្មើគ្នា មានជាតិដូចគ្នា ឬខ្ញុំធ្វើបុគ្គលឲ្យជាប់គ្នា រួម ហៅថា បុគ្គល
 ក្តី ថាជីវិតក្តី ឬថា ជីវិតក្តី ថាបុគ្គលក្តី (ហើយសួរថា) បុគ្គលនុ៎ះ តាំងនៅ
 ក្នុងទីជាមួយគ្នា ស្មើគ្នា មានចំណែកស្មើគ្នា មានជាតិដូចគ្នា កាយដទៃ បុគ្គល
 ដទៃ តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា ជីវិតដទៃ សរីរៈដទៃ ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យ
 ខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បីពោលថា ជីវិតដទៃ សរីរៈដទៃ ដូច្នោះ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ទេ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគប្បីពោលថា ខ្ញុំធ្វើកាយឲ្យជាប់គ្នា រួម ហៅថា កាយក្តី ថាសរីរៈក្តី ឬថា សរីរៈក្តី ថាកាយក្តី (ហើយសួរថា) កាយនុ៎ះ តាំងនៅក្នុងទីជាមួយគ្នា ស្មើគ្នា មានចំណែកស្មើគ្នា មានជាតិដូចគ្នា ឬខ្ញុំធ្វើបុគ្គលឲ្យជាប់គ្នា រួម ហៅថា បុគ្គលក្តី ថាជីវិតក្តី ឬថា ជីវិតក្តី ថា បុគ្គលក្តី (ហើយសួរថា) បុគ្គលនុ៎ះ តាំងនៅក្នុងទីជាមួយគ្នា ស្មើគ្នា មានចំណែកស្មើគ្នា មានជាតិដូចគ្នា កាយដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា អ្នកគប្បីពោលតែពាក្យនោះថា ខ្ញុំធ្វើកាយឲ្យជាប់គ្នា រួម ហៅថា កាយក្តី ថាសរីរៈក្តី ឬថា សរីរៈក្តី ថាកាយក្តី (ហើយសួរថា) កាយនុ៎ះ តាំងនៅក្នុងទីជាមួយគ្នា ស្មើគ្នា មានចំណែកស្មើគ្នា មានជាតិដូចគ្នា ឬខ្ញុំធ្វើបុគ្គលឲ្យជាប់គ្នា រួម ហៅថា បុគ្គលក្តី ថាជីវិតក្តី ឬថា ជីវិតក្តី ថាបុគ្គលក្តី (ហើយសួរថា) បុគ្គលនុ៎ះ តាំងនៅក្នុងទីជាមួយគ្នា ស្មើគ្នា មានចំណែកស្មើគ្នា មានជាតិដូចគ្នា កាយដទៃ បុគ្គលដទៃ តែអ្នកមិនគប្បីពោលថា ជីវិតដទៃ សរីរៈដទៃ ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស ។ បេ ។

[៧៥] (ខ្ញុំ) ធ្វើកាយឲ្យជាប់គ្នា រួម ហៅថា កាយក្តី ថាសរីរៈក្តី ឬថា សរីរៈក្តី ថាកាយក្តី (ហើយសួរថា) កាយនុ៎ះ តាំងនៅក្នុងទីជាមួយគ្នា ស្មើគ្នា មានចំណែកស្មើគ្នា មានជាតិដូចគ្នា ឬ ។ អើ ។ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួនឬ ។ កាយដទៃ បុគ្គលដទៃ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរដឹងនូវអំពើផ្ទុយចុះ ប្រសិនបើ ខ្ញុំធ្វើកាយឲ្យជាប់គ្នា រួម ហៅថា កាយក្តី ថាសរីរៈក្តី ឬថា សរីរៈក្តី ថា

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

កាយក្ដី (ហើយសួរថា) កាយនុ៎ះ តាំងនៅក្នុងទីជាមួយគ្នា ស្មើគ្នា មាន
 ចំណែកស្មើគ្នា មានជាតិដូចគ្នា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ
 ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោលថា
 កាយដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះដែរ បណ្ដាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវ
 ពាក្យណា អ្នកគប្បីពោលតែពាក្យនោះថា ខ្ញុំធ្វើកាយឲ្យជាប់គ្នា រួម ហៅថា
 កាយក្ដី ថាសរីរៈក្ដី ឬថា សរីរៈក្ដី ថាកាយក្ដី (ហើយសួរថា) កាយនុ៎ះ
 តាំងនៅក្នុងទីជាមួយគ្នា ស្មើគ្នា មានចំណែកស្មើគ្នា មានជាតិដូចគ្នា ព្រះ
 មានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន តែអ្នកមិន
 គប្បីពោលថា កាយដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ ព្រោះជាពាក្យខុស មួយ
 ទៀត ប្រសិនបើ អ្នកមិនគប្បីពោលថា កាយដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ
 ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគប្បីពោលថា ខ្ញុំធ្វើកាយឲ្យជាប់គ្នា រួម ហៅថា
 កាយក្ដី ថាសរីរៈក្ដី ឬថា សរីរៈក្ដី ថាកាយក្ដី (ហើយសួរថា) កាយនុ៎ះ
 តាំងនៅក្នុងទីជាមួយគ្នា ស្មើគ្នា មានចំណែកស្មើគ្នា មានជាតិដូចគ្នា ព្រះមាន
 ព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ដូច្នោះដែរ បណ្ដា
 ពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា អ្នកគប្បីពោលតែពាក្យនោះថា

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ខ្ញុំធ្វើកាយឲ្យជាប់គ្នា រួម ហៅថា កាយភ្នំ ថាសរីរៈភ្នំ ឬថា សរីរៈភ្នំ ថា
 កាយភ្នំ (ហើយសួរថា) កាយនុ៎ះ តាំងនៅក្នុងទីជាមួយគ្នា ស្មើគ្នា មាន
 ចំណែកស្មើគ្នា មានជាតិដូចគ្នា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ
 ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន តែអ្នកមិនគួរពោលថា កាយដទៃ បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ
 ព្រោះជាពាក្យខុស ។ បេ ។ សេចក្តីបង្រៀន ។

បញ្ចត្តានុយោគ ចប់

អដ្ឋកថា

បញ្ញត្តានុយោគ

[៦៨-៧៥] ឥឡូវនេះ ឈ្មោះថា ជាការសួររឿងបញ្ញត្តិដូចតទៅ
 បុគ្គលវាទី (បរវាទី) រមែងបញ្ញត្តិបុគ្គល ដែលមានរូបព្រោះ
 រូបធាតុ ។ ដោយទំនងដូចគ្នា រមែងបញ្ញត្តិបុគ្គលដែលមិនមានព្រោះអរូប-
 ធាតុ ។ ពាក្យសួរទាំងពួង ដើម្បីទម្លាយលទ្ធិរបស់បុគ្គលវាទីជាពាក្យរបស់
 សកវាទី ។ ពាក្យឆ្លើយទទួលផង ពាក្យបដិសេធផង ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។
 កាលសកវាទីសួរថា រូបី ជាដើម បរវាទីក៏ឆ្លើយទទួល ព្រោះសភាពមានរូប
 កាយ និងព្រោះបញ្ញត្តិបែបនោះមាន ។ កាលសកវាទីសួរថា កាយី បរវាទី
 ឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះមានសភាវៈដែលរាគៈទៅប្រាសហើយ និងព្រោះបញ្ញត្តិ
 បែបនោះមិនមាន ។ កាលសកវាទីសួរថា អរូបី បរវាទីក៏ឆ្លើយទទួល ព្រោះ
 សភាពមានអរូបក្ខន្ធ និងព្រោះបញ្ញត្តិបែបនោះមាន ។ ក្នុងន័យទាំង ២
 ពាក្យថា សត្វ លោកពោលហើយ ដោយអំណាចនៃពាក្យជាវេវចនៈរបស់
 បុគ្គល ។

ឥឡូវនេះ បរវាទីគាប់ចិត្តថា អញ្ញោ កាយោ អញ្ញោ បុគ្គលោ
 ព្រោះបាលីដែលមកហើយថា ពិចារណាយើញកាយក្នុងកាយ ព្រោះហេតុ
 នោះ ដើម្បីទម្លាយលទ្ធិនោះ ទើបសកវាទីសួរថា កាយោតិ វា សរីរន្តិ វា
 ជាដើម ។ ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា កាយំ អប្បិយំ កិរិយា មាន អធិប្បាយ
 ថា ខ្ញុំសួរ ធ្វើកាយឲ្យជាដុំ ឲ្យស្អិតជាប់គ្នា បង្កាន់ទៅកាន់ឯកីការៈ មិនគប្បី
 ចែក ។ បទថា ឯសេ សេ បានដល់ ឯសោ សោ នោះឯង ។ ព្រះបាលីថា

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ឯសេ ឯសេ ដូច្នោះក៏មាន អធិប្បាយថា ឯសេ ឯសោ នោះឯង ។ បទថា
 ឯកង្កេ បានដល់ ឯកង្កោ ។ បទថា សមេ សមភាគេ តដ្ឋានេ បានដល់
 សមោ សមភាគោ តដ្ឋានិកោ ។ ក្នុងទីនេះ ផ្សេងគ្នាត្រឹមតែពាក្យប៉ុណ្ណោះ ។
 បើពោលដោយអត្ថហើយ សកវាទីសួរថា នុ៎ះ គឺកាយឬ ។ បរវាទីកាលមិន
 ឃើញការប្លែកគ្នា ទើបឆ្លើយទទួលថា អាមន្តា ។ ក្នុងពាក្យសួរថា បុគ្គលោ
 វាជីវោ វា ក៏ន័យនេះឯង ។ ម្យ៉ាងទៀត បរវាទី ត្រូវសកវាទីសួរថា អញ្ញោ
 កាយោ ក៏ឆ្លើយទទួល ព្រោះជាអ្នកមានលទ្ធិយ៉ាងនេះក្នុងកាយានុបស្សនា
 តែកាលត្រូវសួរថា អញ្ញំ ជិវំ បរវាទីកាលមិនអាចបដិសេធព្រះសូត្រ ដែល
 ប្រកាន់សម្រាប់ពោល ទើបត្រូវពោលបដិសេធក៏ ។ ខាងមុខអំពីនេះ បទថា
 អាជាធាហិ និគ្គហំ ជាដើម មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។

ចំណែកបរវាទី កាលត្រូវសកវាទីសួរថា អញ្ញោ កាយោ អញ្ញោ
 បុគ្គលោ រមែនបដិសេធព្រោះភាពជាបញ្ហា ដែលគួររៀរមិនឆ្លើយ ទើប
 បរវាទីធ្វើបដិកម្ម ដោយអំណាចនៃពាក្យដែលមានលេស ។ សូម្បីពាក្យនោះ
 ក៏មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៧៣}

អង្គកថាបញ្ញត្តានុយោគ ចប់

អភិធម្មបិដក

គតិអនុយោគ

[៧៦] បុគ្គលអន្ទោលចាកលោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ អន្ទោល
ចាកលោកខាងមុខ មកកាន់លោកនេះឬ ។ អើ ។ បុគ្គលនោះ ប្រាកដជាអន្ទោល
ចាកលោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ អន្ទោលចាកលោកខាងមុខ មកកាន់
លោកនេះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៧៧] បុគ្គលអន្ទោលចាកលោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ អន្ទោល
ចាកលោកខាងមុខ មកកាន់លោកនេះឬ ។ អើ ។ បុគ្គលដទៃ អន្ទោលចាក
លោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ អន្ទោលចាកលោកខាងមុខ មកកាន់លោក
នេះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៧៨] បុគ្គលអន្ទោលចាកលោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ អន្ទោល
ចាកលោកខាងមុខ មកកាន់លោកនេះឬ ។ អើ ។ បុគ្គលនោះផង បុគ្គលដទៃ
ផង អន្ទោលចាកលោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ អន្ទោលចាកលោកខាង
មុខ មកកាន់លោកនេះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៧៩] បុគ្គលអន្ទោលចាកលោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ អន្ទោល
ចាកលោកខាងមុខ មកកាន់លោកនេះឬ ។ អើ ។ បុគ្គលនោះ មិនអន្ទោល
បុគ្គលដទៃ ក៏មិនអន្ទោល ចាកលោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខទេ មិនអន្ទោល
ចាកលោកខាងមុខ មកកាន់លោកនេះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៨០] បុគ្គល អន្ទោលចាកលោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ អន្ទោល
ចាកលោកខាងមុខ មកកាន់លោកនេះឬ ។ អើ ។ បុគ្គលនោះអន្ទោល បុគ្គល

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ដទៃអន្ទោល បុគ្គលនោះផង បុគ្គលដទៃផង អន្ទោល បុគ្គលនោះ មិនអន្ទោល បុគ្គលដទៃ មិនអន្ទោល ចាកលោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ មិនអន្ទោល ចាកលោកខាងមុខ មកកាន់លោកនេះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៨១] អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលអន្ទោលចាកលោកនេះ ទៅកាន់ លោកខាងមុខ អន្ទោលចាកលោកខាងមុខ មកកាន់លោកនេះឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

បុគ្គលនោះ អន្ទោល កំណត់ត្រឹមតែ ៧ ជាតិ ជាអ្នកបាន ធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខ ព្រោះអស់សញ្ញាជនៈទាំងពួង ពាក្យ ដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។

អើ ។ បើដូច្នោះ មានតែបុគ្គលអន្ទោលចាកលោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ អន្ទោលចាកលោកខាងមុខ មកកាន់លោកនេះ ។

[៨២] អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលអន្ទោលចាកលោកនេះ ទៅកាន់ លោកខាងមុខ អន្ទោលចាកលោកខាងមុខ មកកាន់លោកនេះឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ សំសារនេះ មានទីបំផុត គេមិនអាចដឹងបានទេ ទីបំផុតខាងដើមរបស់សត្វទាំងឡាយ ដែលមានអវិជ្ជា ជារនាំង មានតណ្ហាជាចំណង កាលស្ទុះទៅ កាលអន្ទោលទៅ មិនប្រាកដ ឡើយ ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ បើដូច្នោះ មានតែបុគ្គល អន្ទោលចាកលោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ អន្ទោលចាកលោកខាងមុខ មក កាន់លោកនេះ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

[៨៣] បុគ្គលអន្ទោលចាកលោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ អន្ទោល
 ចាកលោកខាងមុខ មកកាន់លោកនេះឬ ។ អើ ។ បុគ្គលនោះឯង អន្ទោល
 ចាកលោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ អន្ទោលចាកលោកខាងមុខ មកកាន់
 លោកនេះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គលនោះឯង អន្ទោល
 ចាកលោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ អន្ទោលចាកលោកខាងមុខ មកកាន់
 លោកនេះឬ ។ អើ ។ សត្វខ្លះ ជាមនុស្ស បានទៅកើតជាទេវតា មានមែនឬ ។
 អើ ។ មនុស្សនោះឯង គឺទេវតានោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
 មនុស្សនោះឯង គឺទេវតានោះឬ ។ អើ ។ សត្វដែលកើតជាមនុស្ស ហើយបាន
 ទៅកើតជាទេវតា ដែលកើតជាទេវតា ហើយទៅកើតជាមនុស្ស សត្វដែល
 កើតជាមនុស្ស ហើយទៅកើតជាទេវតាដទៃ ទៅកើតជាមនុស្សដទៃ សត្វនោះ
 ឯង រមែងអន្ទោលទៅ ពាក្យនេះជាពាក្យខុស ។ បេ ។ ប្រសិនបើ បុគ្គលនោះ
 ឯង ច្យុតចាកលោកនេះ អន្ទោលទៅកាន់លោកខាងមុខ មិនមែនជាបុគ្គលដទៃ
 ទេ កាលបើយ៉ាងនេះ សេចក្តីស្តាប់នឹងមិនមាន សូម្បីបុណ្ណាតិបុគ្គលក៏មិនមាន
 តែកម្មមាន កម្មវិបាកមាន វិបាកនៃកម្មទាំងឡាយ ដែលសត្វធ្វើហើយក៏មាន
 កាលកុសល និងអកុសលកំពុងឲ្យផល សត្វនោះឯង តែងអន្ទោលទៅ ពាក្យ
 ដូច្នោះនេះ ជាពាក្យខុស ។ បេ ។ បុគ្គលនោះឯង អន្ទោលចាកលោកនេះ ទៅ
 កាន់លោកខាងមុខ អន្ទោលចាកលោកខាងមុខ មកកាន់លោកនេះឬ ។ អើ ។
 សត្វខ្លះ ដែលកើតជាមនុស្ស ហើយទៅកើតជាយក្ស ទៅកើតជាប្រេត ជាសត្វ
 នរក ជាសត្វតិរច្ឆាន ជាឱដ្ឋ ជាគោ ជាលា ជាជ្រូក ជាក្របី មានមែនឬ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

អើ ។ មនុស្សនោះឯង គឺក្របីនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
 មនុស្សនោះឯង គឺក្របីនោះឬ ។ អើ ។ សត្វដែលកើតជាមនុស្ស ហើយទៅ
 កើតជាក្របី សត្វដែលកើតជាក្របី ហើយទៅកើតជាមនុស្ស សត្វដែលកើតជា
 មនុស្ស ហើយទៅកើតជាក្របីដទៃ ទៅកើតជាមនុស្សដទៃ សត្វនោះឯង
 តែងអន្ទោលទៅ ពាក្យដូច្នោះនេះ ជាពាក្យខុស ។ បេ ។ ប្រសិនបើ បុគ្គល
 នោះឯង ច្បុកចាកលោកនេះ អន្ទោលទៅកាន់លោកខាងមុខ មិនមែនជា
 បុគ្គលដទៃឡើយ កាលបើយ៉ាងនេះ សេចក្តីស្លាប់នឹងមិនមាន សូម្បីបាណា-
 តិបាតក៏មិនមាន តែកម្មមាន កម្មវិបាកមាន វិបាករបស់កម្មទាំងឡាយ ដែល
 សត្វធ្វើហើយក៏មាន កាលបើកុសល និងអកុសលកំពុងឲ្យផល សត្វនោះ
 ឯង តែងអន្ទោលទៅ ពាក្យដូច្នោះនេះ ជាពាក្យខុស ។ បេ ។ បុគ្គលនោះឯង
 អន្ទោលចាកលោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ អន្ទោលចាកលោកខាងមុខ
 មកកាន់លោកនេះឬ ។ អើ ។ សត្វខ្លះ ដែលកើតជាក្សត្រ ហើយទៅកើត
 ជាព្រាហ្មណ៍ មានមែនឬ ។ អើ ។ ក្សត្រនោះឯង គឺព្រាហ្មណ៍នោះឬ ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សត្វខ្លះ ដែលកើតជាក្សត្រ ហើយទៅកើត
 ជាអ្នកជំនួញ ទៅកើតជាអ្នកគ្រូ មានមែនឬ ។ អើ ។ ក្សត្រនោះឯង គឺអ្នកគ្រូ
 នោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សត្វខ្លះ ដែលកើតជាព្រាហ្មណ៍
 ហើយទៅកើតជាអ្នកជំនួញ ជាអ្នកគ្រូ ជាក្សត្រ មានមែនឬ ។ អើ ។ ព្រាហ្មណ៍
 នោះឯង គឺក្សត្រនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សត្វខ្លះ
 ដែលកើតជាអ្នកជំនួញ ហើយទៅកើតជាអ្នកគ្រូ ជាក្សត្រ ជាព្រាហ្មណ៍ មាន

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

មែនឬ ។ អើ ។ អ្នកជំនួញនោះឯង គឺជាព្រាហ្មណ៍នោះឬ ។ អ្នកមិនគួរ
 ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សត្វខ្លះ ដែលកើតជាអ្នកគ្រូ ហើយទៅកើតជា
 ក្សត្រ ជាព្រាហ្មណ៍ ជាអ្នកជំនួញ មានមែនឬ ។ អើ ។ អ្នកគ្រូនោះឯង គឺ
 អ្នកជំនួញនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គលនោះឯង
 អន្ទោលចាកលោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ អន្ទោលចាកលោកខាងមុខ
 មកកាន់លោកនេះឬ ។ អើ ។ បុគ្គលកំបុតដៃ នៅតែកំបុតដៃដដែល បុគ្គល
 កំបុតជើង នៅតែកំបុតជើងដដែល បុគ្គលកំបុតទាំងដៃទាំងជើង នៅតែកំបុត
 ទាំងដៃទាំងជើងដដែល បុគ្គលកំបុតស្លឹកត្រចៀក បុគ្គលកំបុតច្រមុះ បុគ្គល
 កំបុតទាំងត្រចៀកទាំងច្រមុះ បុគ្គលកំបុតម្រាមដៃ បុគ្គលកំបុតមេដៃមេជើង
 បុគ្គលជាចំសរសៃធំ បុគ្គលមានដៃក្លែង បុគ្គលមានដៃព្រែក បុគ្គលមានរោគ
 យូង បុគ្គលមានបួស បុគ្គលមានរោគស្រែង បុគ្គលមានរោគហឺត បុគ្គល
 ឆ្កួតជ្រូក សត្វឌីដ្ឋ គោ លា ជ្រូក ក្របីនៅជាក្របីដដែលឬ ។ អ្នកមិនគួរ
 ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៨៤] អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលនោះឯង អន្ទោលចាកលោកនេះ ទៅ
 កាន់លោកខាងមុខ អន្ទោលចាកលោកខាងមុខ មកកាន់លោកនេះឬ ។ អើ ។
 ក្រែងបុគ្គលបានដល់នូវសោតៈ ច្បុតចាកមនុស្សលោក ហើយចូលទៅកាន់
 ទេវលោក នៅតែជាអ្នកដល់សោតៈ ក្នុងទេវលោកនោះដដែលឬ ។ អើ ។
 ប្រសិនបើ បុគ្គលបានដល់នូវសោតៈ ច្បុតចាកមនុស្សលោក ហើយចូលទៅ
 កាន់ទេវលោក ជាអ្នកនៅតែដល់នូវសោតៈ ក្នុងទេវលោកនោះដដែល ម្ចាស់

អង្គការ បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា បុគ្គលនោះឯង អន្ទោលចាក
លោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ អន្ទោលចាកលោកខាងមុខ មកកាន់លោក
នេះដែរ ។

[៨៥] សកវាទី ធ្វើ (នូវការប្តេជ្ញាឲ្យមាំ) ថា បុគ្គលបានដល់នូវ
សោតៈ ច្បុតចាកមនុស្សលោក ហើយចូលទៅកាន់ទេវលោក ក៏នៅតែបាន
ដល់នូវសោតៈ ក្នុងទេវលោកនោះដដែល (ហើយសួរថា) ព្រោះហេតុនោះ
ឯង បុគ្គលនោះ អន្ទោលចាកលោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ អន្ទោលចាក
លោកខាងមុខ មកកាន់លោកនេះឬ ។ អើ ។ សកវាទី ធ្វើ (នូវការប្តេជ្ញា
ឲ្យមាំ) ថា បុគ្គលបានដល់នូវសោតៈ ច្បុតចាកមនុស្សលោក ហើយចូល
ទៅកាន់ទេវលោក ក៏នៅជាមនុស្សក្នុងទេវលោកនោះដដែលឬ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៨៦] បុគ្គលនោះឯង អន្ទោលចាកលោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ
អន្ទោលចាកលោកខាងមុខ មកកាន់លោកនេះឬ ។ អើ ។ បុគ្គលមិនមែនដទៃ
មិនមែនទៅប្រាស តែងអន្ទោលទៅឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៨៧] បុគ្គលមិនមែនដទៃ មិនទាន់ទៅប្រាស តែងអន្ទោលទៅឬ ។
អើ ។ បុគ្គលកំបុតដៃ នៅតែកំបុតដៃដដែល បុគ្គលកំបុតជើង នៅតែកំបុត
ជើងដដែល បុគ្គលកំបុតទាំងដៃទាំងជើង ក៏នៅតែកំបុតទាំងដៃទាំងជើងដដែល
បុគ្គលកំបុតត្រចៀក បុគ្គលកំបុតច្រមុះ បុគ្គលកំបុតទាំងត្រចៀក ទាំងច្រមុះ
បុគ្គលកំបុតម្រាមដៃ បុគ្គលកំបុតមេដៃមេជើង បុគ្គលជាចំសរសៃធំ បុគ្គល

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

មានដៃក្លែង បុគ្គលមានដៃព្រែក បុគ្គលមានរោគយូង បុគ្គលមានរោគបួស
បុគ្គលមានរោគស្រែង បុគ្គលមានរោគហឺត បុគ្គលត្រួតជ្រូក សត្វឌីដ្ឋ គោ លា
ជ្រូក ក្របី ក៏នៅតែជាក្របីដដែលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៨៨] បុគ្គលនោះឯង អន្ទោលចាកលោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ
អន្ទោលចាកលោកខាងមុខ មកកាន់លោកនេះឬ ។ អើ ។ បុគ្គលមានរូប តែង
អន្ទោលទៅឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ បុគ្គលមានរូប តែង
អន្ទោលទៅឬ ។ អើ ។ ជីវិតនោះ គឺសរីរៈនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ បេ។ បុគ្គលមានវេទនា ។ បេ។ បុគ្គលមានសញ្ញា ។ បេ។ បុគ្គលមាន
សង្ខារ ។ បេ។ បុគ្គលមានវិញ្ញាណ តែងអន្ទោលទៅឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ បុគ្គលមានវិញ្ញាណ តែងអន្ទោលទៅឬ ។ អើ ។ ជីវិត
នោះ គឺសរីរៈនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៨៩] បុគ្គលនោះឯង អន្ទោលចាកលោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ
អន្ទោលចាកលោកខាងមុខ មកកាន់លោកនេះឬ ។ អើ ។ បុគ្គលមិនមានរូប
អន្ទោលទៅឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ បុគ្គលមិនមានរូប
អន្ទោលទៅឬ ។ អើ ។ ជីវិតដទៃ សរីរៈដទៃឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ បេ។ បុគ្គលមិនមានវេទនា ។ បេ។ បុគ្គលមិនមានសញ្ញា ។ បេ។
បុគ្គលមិនមានសង្ខារ ។ បេ។ បុគ្គលមិនមានវិញ្ញាណ អន្ទោលទៅឬ ។ អ្នកមិន
គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បុគ្គលមិនមានវិញ្ញាណ តែងអន្ទោលទៅឬ ។ អើ ។
ជីវិតដទៃ សរីរៈដទៃឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

អដ្ឋកថា បរមត្ថទីបទី មហាវគ្គ

[៧០] បុគ្គលនោះឯង អន្តោលចាកលោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ
 អន្តោលចាកលោកខាងមុខ មកកាន់លោកនេះឬ ។ អើ ។ រូបអន្តោលទៅឬ ។
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ រូបអន្តោលទៅឬ ។ អើ ។ ជីវិតនោះ គឺ
 សរីរៈនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ វេទនា ។ បេយ សញ្ញា
 ។ បេយ សង្ខារទាំងឡាយ ។ បេយ វិញ្ញាណអន្តោលទៅឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ បេយ វិញ្ញាណ អន្តោលទៅឬ ។ អើ ។ ជីវិតនោះ គឺសរីរៈនោះ
 ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ

[៧១] បុគ្គលនោះឯង អន្តោលចាកលោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ
 អន្តោលចាកលោកខាងមុខ មកកាន់លោកនេះឬ ។ អើ ។ រូបមិនអន្តោលទៅ
 ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ រូបមិនអន្តោលទៅឬ ។ អើ ។
 ជីវិតដទៃ សរីរៈដទៃឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ វេទនា ។ បេយ
 សញ្ញា ។ បេយ សង្ខារទាំងឡាយ ។ បេយ វិញ្ញាណមិនអន្តោលទៅឬ ។ អ្នកមិន
 គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ វិញ្ញាណមិនអន្តោលទៅឬ ។ អើ ។ ជីវិតដទៃ
 សរីរៈដទៃឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ សេចក្តីបង្រួញ ។

កាលបើខន្ធទាំងឡាយ បែកធ្លាយ ប្រសិនបើ បុគ្គលនោះ
 បែកធ្លាយដែរ ទិដ្ឋិ (របស់អ្នក) ទៅជាឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ជាទិដ្ឋិ
 ដែលព្រះពុទ្ធ ទ្រង់រៀបហើយ កាលបើខន្ធទាំងឡាយបែកធ្លាយ
 ប្រសិនបើ បុគ្គលមិនបែកធ្លាយទេ បុគ្គលទៅជាទៀង ស្មើ
 នឹងព្រះនិព្វានដែរ ។

គតិអនុយោគ ចប់

អដ្ឋកថា

គតិអនុយោគ

[៧៦-៨១] ឥឡូវនេះ ជាការសួរដល់បុតិ និងបដិសន្ធិ ក្នុងការ ផ្លាស់ប្តូរគតិដូចតទៅ

ក្នុងបញ្ហានោះ ព្រោះបុគ្គលវាទីអាស្រ័យព្រះសូត្រទាំងឡាយថា បុគ្គល នោះ អនោល កំណត់ត្រឹមតែ ៧ ជាតិ ដូច្នោះជាដើម ហើយកាន់យកលទ្ធិ ពោលថា បុគ្គលោ សន្ធាវតិ ហេតុនោះ ដើម្បីទម្លាយលទ្ធិរបស់បុគ្គលវាទី នោះ ទើបសកវាទីសួរថា សន្ធាវតិ ។ បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ពាក្យថា សន្ធាវតិ បានដល់ រមែងសុះទៅ គឺធ្វើការអនោលទៅមកៗ ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ដោយអំណាចនៃលទ្ធិរបស់ខ្លួន ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ពាក្យសួរថា សោ បុគ្គលោ ជាដើម ជាពាក្យជារបស់សកវាទី ។ ពាក្យឆ្លើយបដិសេធជាពាក្យ របស់បរវាទី ។ ក្នុងបញ្ហានោះ បទថា សោ អធិប្បាយថា បុគ្គលនោះឯង ។ បរវាទី ត្រូវសួរយ៉ាងនេះហើយ ទើបឆ្លើយបដិសេធព្រោះខ្លាចត្រូវចោទថា ជាសស្សតទិដ្ឋិ ។ ត្រូវសួរថា អញ្ញោ ក៏ឆ្លើយបដិសេធព្រោះខ្លាចត្រូវចោទ ថា ជាឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ។ ត្រូវសួរថា សោ អញ្ញោ ច ក៏ឆ្លើយបដិសេធព្រោះ ខ្លាចត្រូវតិះដៀលថា ជាឯកចូសសស្សតទិដ្ឋិ ។ ត្រូវសួរថា នេវ សោ ន អញ្ញោ ក៏ឆ្លើយបដិសេធព្រោះខ្លាចត្រូវតិះដៀលថា ជាអមរារិក្ខេបទិដ្ឋិ ។ ត្រូវសួរ បញ្ហាទាំង ៤ រួមគ្នាទៀត ក៏បដិសេធព្រោះខ្លាចត្រូវតិះដៀលថា ជាទិដ្ឋិទាំង ៤ ។ ម្យ៉ាងទៀត លទ្ធិរបស់បរវាទីនោះ អាស្រ័យព្រះសូត្រទាំងឡាយ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ឯណាកើតឡើង បរវាទីនោះ កាលសម្តែងព្រះសូត្រទាំងនោះ ទើបពោល
ពាក្យថា តេន ហិ បុគ្គលោ សន្ធាវតិ ជាដើម ។

[៨៣] សកវាទីកំណត់ពាក្យថា ស្ទេវ ហើយសួរទៀត ដោយ
បំណងថា បុគ្គលនេះ អន្ទោលទៅតាមលទ្ធិរបស់អ្នក បុគ្គលនោះជាមនុស្ស
ដូចគ្នាក្នុងលោកនេះផង ក្នុងលោកដទៃផងឬ បរវាទីបដិសេធ ព្រោះខ្លាចគេ
ថាជាសស្សតទិដ្ឋិ កាលត្រូវសួរដដែល ធ្វើឲ្យមាំទាំយ៉ាងនោះឯងទៀត ត្រឡប់
ជាឆ្លើយទទួល ព្រោះមានព្រះសូត្រថា តថាគតលុះប្បតចាកអត្តភាពនោះ
ហើយ មកកើតក្នុងភពនេះ ដូច្នោះជាដើម ។ បរវាទីត្រូវសួរថា ស្ទេវ
មនុស្សា ក៏ឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះមនុស្សនោះឯង មិនមែនទេវតា ។

ត្រូវសួរដដែលទៀត ក៏ឆ្លើយទទួលដោយអំណាចនៃព្រះសូត្រថា អហំ
តេន សមយេន សុនេត្តា នាម សត្តា អហោសិ សម័យនោះ តថាគត
ជាគ្រូឈ្មោះសុនេត្ត ដូច្នោះជាដើម ។ ពេលនោះ សកវាទីកាលនឹងប្រកាស
ពាក្យនោះថា ខុស ព្រោះការផ្សេងគ្នានៃការកើតឡើងនៃទេវតា និងមនុស្ស
ទើបពោលពាក្យថា មនុស្សា ហុត្វា ជាដើម ។ ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា
ហោវំ មរណំ ន ហោហិតិ មានអធិប្បាយថា កាលភាពបែបនោះមាន ការ
ស្លាប់ក៏នឹងមិនមាន ។ បន្ទាប់អំពីនេះទៅ បទថា យក្ខោ បេតោ ជាដើម
បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបការផ្សេងគ្នានៃការសួរ ដោយអំណាចនៃការផ្សេងគ្នា
ដោយអត្តភាព ។

បទថា ខត្តិយោ ជាដើម សកវាទីពោលដោយអំណាចនៃជាតិ និង

ដោយអំណាចនៃការខ្វះខាតនៃអវយវៈជាដើម ។

[៨៤] ដោយពាក្យដែលត្រូវបរវាទីសួរថា **ន វត្ថុតំ** ដូច្នោះជាដើម ពាក្យឆ្លើយទទួល ព្រោះភាពដែលបុគ្គលតាំងនៅក្នុងភពនេះ ទៅកាន់បរលោក ដោយអំណាចនៃការកើតមិនមាន ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល លើកទី ២ ព្រោះព្រះសោតាបន្នមិនលះនូវភាពជាព្រះសោតាបន្ន ក្នុងរវាងនៃ ភព ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។ ពាក្យថា ប្រសិនបើជាដើម ជាពាក្យរបស់ បរវាទី ។

[៨៥] កាលសួរទៀត ដោយការសម្តែងដល់ការមិនមានភាពជា មនុស្សរបស់បុគ្គលដែលកើតក្នុងទេវលោក ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។

[៨៦] ខាងមុខអំពីនេះ បទថា **អនញ្ញោ** ក្នុងបទថា **អនញ្ញោ អវិតតោ** បានដល់ ដូចគ្នាដោយអាការទាំងពួង ។ បទថា **អវិតតោ** មានអធិប្បាយថា មិនប្រែប្រួលដោយអាការណាមួយ ។ បរវាទីពោលយ៉ាង នេះថា **ន ហេរំ** ដោយភាពជារបស់មនុស្ស របស់បុគ្គលដែលកើតឡើង ក្នុងទេវលោក (មិនមាន) ។

[៨៧] សកវាទី សួរបញ្ហានោះធ្វើឲ្យមាំទៀត បរវាទី ក៏ឆ្លើយទទួល តាមលទ្ធិថា បុគ្គលនោះៗ ឯងត្រាច់ទៅ ។ បទថា **ហត្ថច្ឆិន្ទោ** ជាដើម សកវាទីពោលដើម្បីឲ្យមាយលទ្ធិថា **សន្ធាវតិ** ដោយការសម្តែងដល់ការ ប្រែប្រួលលក្ខណៈ ។ ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **អន្ធិច្ឆិន្ទោ** បានដល់ ម្រាម មេដៃ ម្រាមមេជើង នៃបុគ្គលណាដាច់ហើយ ។ បទថា **កណ្ណាច្ឆិន្ទោ** បាន

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ដល់ សរសៃធុរបស់បុគ្គលណាជាចំហើយ ។

[៨៨] ក្នុងបទទាំងឡាយ បទថា សរុទោ ជាដើម បរវាទីឆ្លើយ បដិសេធ ក្នុងបញ្ហាដំបូង សំដៅយកការមិនត្រាច់ទៅជាមួយរូបកាយនេះ ។ ឆ្លើយទទួលក្នុងបញ្ហាទី ២ សំដៅយកបុគ្គលដែលមានភពក្នុងចន្លោះ ។ ពិត ហើយ ក្នុងលទ្ធិនៃបុគ្គលនោះ បុគ្គលដែលមានរូបនោះឯងត្រាច់ទៅ ហើយ ចូលទៅកាន់ផ្ទៃរបស់មាតា បន្ទាប់អំពីនោះ រូបរបស់បុគ្គលនោះចូលកាន់ផ្ទៃ មាតានោះ រមែងបែកឆ្នាយទៅ (នេះហៅថា មានភពក្នុងចន្លោះរបស់បុគ្គល នោះ) ។ បទថា តំ ជីវំ សេចក្តីថា សកវាទីសួរថា បុគ្គលរមែងទៅព្រមជា មួយសរីរៈ ពោល គឺរូបឯណា ជីវៈក៏របស់បុគ្គលនោះ សរីរៈក៏របស់បុគ្គល នោះឬ ។ បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះត្រូវលះបង់សរីរៈក្នុងលោកនេះ នឹងព្រោះខុសចាកព្រះសូត្រ ។

ក្នុងបទទាំងឡាយ មានបទថា សវេទនា ជាដើម បរវាទីឆ្លើយ បដិសេធ ព្រោះសំដៅយកការកើតឡើងនៃអសញ្ញាសត្វ ។ ឆ្លើយទទួលព្រោះ សំដៅយកការកើតឡើង ក្រៅអំពីអសញ្ញាសត្វនោះ ។ បទថា តំ ជីវំ សេចក្តី ថា សកវាទីរមែងសួរថា បុគ្គលរមែងទៅជាមួយសរីរៈ ពោល គឺវេទនា ជាដើម យ៉ាងណា ជីវៈក៏យ៉ាងនោះឯង សរីរៈក៏យ៉ាងនោះឯងឬ ។ ពិត ហើយ ពាក្យថា សរីរៈ តាមលទ្ធិនេះថា ជីវៈនោះ សរីរៈក៏នោះ ជីវៈដទៃ សរីរៈក៏ដទៃនេះ សំដៅយកខន្ធទាំង ៥ ។ បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះខុស ចាកព្រះសូត្រ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

[៨៩] ក្នុងបទទាំងឡាយ មានបទថា អរូទោ ក្នុងបញ្ញាទី ១ បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះសំដៅយកភព មានក្នុងចន្លោះតាមលទ្ធិ ។ ក្នុង បញ្ញាទី ២ ឆ្លើយទទួល ព្រោះសំដៅយកអរូបដែលចូលដល់អំពីអរូប ។ បទថា អញ្ញំ ជីវំ សេចក្តីថា សកវាទីសួរថា បុគ្គលមិនមានរូប លះសររះ ពោល គឺរូបឯណា ត្រាច់ទៅ សររះនោះម្យ៉ាង ជីវៈនោះក៏ម្យ៉ាង តាមលទ្ធិ របស់អ្នកឬ បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះខុសចាកព្រះសូត្រ ។

ក្នុងបទថា អវេទនោ ជាដើម បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះសំដៅយក ភពដែលមានសញ្ញា ។ ឆ្លើយទទួល ព្រោះសំដៅយកឧបបត្តិភពដទៃ ក្រៅ អំពីសញ្ញាភពនោះ ។ ពាក្យសួរថា អញ្ញំ ជីវំ សេចក្តីថា សកវាទីសួរថា បុគ្គលមិនមានវេទនា មិនមានវិញ្ញាណ លះសររះ ពោល គឺវេទនាជាដើម ឯណា រមែងត្រាច់ទៅ សររះនោះក៏ម្យ៉ាង ជីវៈនោះក៏ម្យ៉ាង តាមលទ្ធិរបស់ អ្នកឬ បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះខុសចាកព្រះសូត្រ ។

[៩០] ក្នុងបទថា រូបំ សន្ធាវតិ ជាដើម សេចក្តីថា សកវាទីសួរថា ព្រោះអាស្រ័យខន្ធទាំងឡាយ មានរូបជាដើមឯណា រមែងបញ្ញត្តនូវបុគ្គល កាលបុគ្គលនោះត្រាច់ទៅ រូបនោះ ក៏រមែងត្រាច់ទៅតាមលទ្ធិរបស់អ្នកឬ បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះការត្រាច់ទៅរបស់សត្វនោះឯង ដោយព្រះសូត្រ ដែលកាន់យកជាលទ្ធិថា ការត្រាច់ទៅនៃសត្វទាំងឡាយ មានអវិជ្ជាជាគ្រឿង រារាំង មានតណ្ហាជាគ្រឿងចង អន្ទោលទៅមក កាលត្រូវសួរទៀត ក៏ពោល ទទួលថា រូបអន្ទោលទៅ ដោយការសម្គាល់ថា ព្រោះបុគ្គលរៀនរូបធម៌ទាំង

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ឡាយ មានរូបជាដើម រមែងមិនមាន ព្រោះហេតុនោះ កាលបុគ្គលនោះ អន្ទោលទៅ រូបនោះ ក៏ត្រូវអន្ទោលទៅ ។ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ មានវេទនា ជាដើម ក៏ន័យនេះដូចគ្នា ។

[៧១] ក្នុងបទថា រូបំ ន សន្ធាវតិ ជាដើម មានអធិប្បាយថា ព្រោះតាមលទ្ធិរបស់អ្នក អ្នកពោលថា រូបមិនមែនបុគ្គល បុគ្គលនោះឯង រមែងត្រាប់ទៅ ហេតុនោះ ខ្ញុំសូមសួរអ្នកថា តាមលទ្ធិរបស់អ្នក រូបមិន ត្រាប់ទៅឬ បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ដោយការសម្គាល់ថា អ្នកដែលត្រាប់ទៅ មិនអាចត្រាប់ទៅដោយរូបដែលជាឧបាទានរបស់បុគ្គលនោះ ។ កាលត្រូវសួរ ដដែលទៀត ក៏ឆ្លើយទទួល ព្រោះការត្រាប់ទៅរបស់សត្វទាំងឡាយនោះ ឯង ។ ពាក្យដ៏សេស ក្នុងសេចក្តីនេះ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។

ចំណែកអត្ថនៃគាថាទាំងឡាយ គប្បីជ្រាបដូច្នោះថា ពោលដោយមតិ របស់អ្នកមានអាយុ បុគ្គលអាស្រ័យខន្ធទាំងឡាយ ដូចស្រមោលដើមឈើ អាស្រ័យដើមឈើ និងដូចភ្លើងអាស្រ័យកំព្រាម កាលការអន្ទោលទៅនៃខន្ធ ទាំងឡាយ មានរូបជាដើមមិនមាន កាលខន្ធទាំងឡាយនោះ បែកធ្លាយទៅ បើបុគ្គលនោះរបស់អ្នករមែងបែកធ្លាយសោត កាលបើយ៉ាងនេះ ការឃើញ ថា ជាចំសូន្យ រមែងកើត ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ រមែងប្រាកដដល់អ្នក ។ សួរថា ឧច្ឆេទ- ទិដ្ឋិដូចម្តេច សកវាទីរមែងសម្តែងថា គឺអកុសលទិដ្ឋិ ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធត្រង រៀរដាច់ហើយ តែបរិយាយកាសិតឯណាដែលថា ព្រះសមណគោតម ជា ឧច្ឆេទវាទី ដូច្នោះ ពួកយើងទាំងឡាយ រមែងមិនពោលដល់ទិដ្ឋិនោះ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ម្យ៉ាងទៀត កាលខន្ធទាំងនោះ បែកឆ្ងាយទៅ បុគ្គលនោះ រមែងមិនបែក
 ឆ្ងាយទៅសោត កាលបើយ៉ាងនោះ បុគ្គលក៏ទៀង ។ បុគ្គលនោះ ក៏នឹង
 ដល់នូវភាពស្មើគ្នា ជាមួយព្រះនិព្វានតាមទិដ្ឋិនោះ ។ បទថា សមសមោ
 បានដល់ ស្មើក្រៃលែង ឬស្មើដោយការស្មើ ឬស្មើដោយការវែងលែងស្មើ
 នោះឯង ដូចព្រះនិព្វានមិនកើត មិនរលត់ យ៉ាងណា បុគ្គលនោះ ក៏មិន
 រលត់យ៉ាងនោះ ។ បុគ្គលស្មើដោយព្រះនិព្វាននោះ (តាមលទ្ធិនោះ)
 ដោយប្រការដូច្នោះឯង ។^{១៣១}

អដ្ឋកថាគតិអនុយោគ ចប់

អភិធម្មបិដក

ឧទានបញ្ញត្តានុយោគ

[៩២] ការបញ្ញត្តិវបុគ្គល ព្រោះអាស្រ័យរូបឬ ។ អើ ។ រូបមិនឡើង មានបច្ច័យតាក់តែង កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ មានការអស់ទៅជាធម្មតា មានការសូន្យទៅជាធម្មតា មានការវិនាសទៅជាធម្មតា មានការរលត់ជាធម្មតា មានការប្រែប្រួលជាធម្មតាឬ ។ អើ ។ សូម្បីបុគ្គលក៏មិនឡើង មានបច្ច័យតាក់តែង កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ មានការអស់ទៅជាធម្មតា មានការសូន្យទៅជាធម្មតា មានការវិនាសទៅជាធម្មតា មានការរលត់ជាធម្មតា មានការប្រែប្រួលជាធម្មតាឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិវបុគ្គល ព្រោះអាស្រ័យវេទនា ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យសញ្ញា ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យសង្ខារ ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យវិញ្ញាណឬ ។ អើ ។ វិញ្ញាណមិនឡើង មានបច្ច័យតាក់តែង កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ មានការអស់ទៅជាធម្មតា មានការសូន្យទៅជាធម្មតា មានការវិនាសទៅជាធម្មតា មានការរលត់ជាធម្មតា មានការប្រែប្រួលជាធម្មតាឬ ។ អើ ។ សូម្បីបុគ្គលក៏មិនឡើង មានបច្ច័យតាក់តែង កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ មានការអស់ទៅជាធម្មតា មានការសូន្យទៅជាធម្មតា មានការវិនាសទៅជាធម្មតា មានការរលត់ជាធម្មតា មានការប្រែប្រួលជាធម្មតាឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៩៣] ការបញ្ញត្តិវបុគ្គល ព្រោះអាស្រ័យរូបឬ ។ អើ ។ ការបញ្ញត្តិ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

នូវបុគ្គល មានសម្បុរខៀវ ព្រោះអាស្រ័យរូបខៀវឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
 នេះទេ ។ ឬ ព្រោះអាស្រ័យរូបលឿង ។ ឬ ព្រោះអាស្រ័យរូបក្រហម ។ ឬ
 ព្រោះអាស្រ័យរូប-ស ។ ឬ ព្រោះអាស្រ័យរូប ប្រកបដោយការឃើញ ។ ឬ
 ព្រោះអាស្រ័យរូប មិនប្រកបដោយការឃើញ ។ ឬ ព្រោះអាស្រ័យរូប ប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ ។ ឬ ការបញ្ចត្តិនូវបុគ្គល មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 ព្រោះអាស្រ័យរូប មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
 នេះទេ ។ ឬ

[៧៤] ការបញ្ចត្តិនូវបុគ្គល ព្រោះអាស្រ័យវេទនាឬ ។ អើ ។ ការ
 បញ្ចត្តិនូវបុគ្គល ដែលមានកុសល ព្រោះអាស្រ័យវេទនា ជាកុសលឬ ។
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ឬ ការបញ្ចត្តិនូវបុគ្គល មានកុសល ព្រោះ
 អាស្រ័យវេទនា ជាកុសលឬ ។ អើ ។ វេទនាជាកុសល ប្រកបដោយផល
 ប្រកបដោយវិបាក មានផលគួរប្រាថ្នា មានផលគួរត្រេកអរ មានផលគួរ
 ពេញចិត្ត មានផលមិនច្រឡកច្រឡំ (ដោយតណ្ហា និងឧបាទាន) ចម្រើន
 ដោយសេចក្តីសុខ មានសុខជាវិបាកឬ ។ អើ ។ សូម្បីបុគ្គល មានកុសល
 ប្រកបដោយផល ប្រកបដោយវិបាក មានផលគួរប្រាថ្នា មានផលគួរត្រេកអរ
 មានផលគួរពេញចិត្ត មានផលមិនច្រឡកច្រឡំ (ដោយតណ្ហា និងឧបាទាន)
 ចម្រើនដោយសេចក្តីសុខ មានសុខជាវិបាកឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
 នេះទេ ។ ឬ

[៧៥] ការបញ្ចត្តិនូវបុគ្គល ព្រោះអាស្រ័យវេទនាឬ ។ អើ ។ ការ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

បញ្ញត្តិនូវបុគ្គល ជាអកុសល ព្រោះអាស្រ័យវេទនា ជាអកុសលឬ ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិនូវបុគ្គល ជាអកុសល ព្រោះ
 អាស្រ័យវេទនា ជាអកុសលឬ ។ អើ ។ វេទនាជាអកុសល ប្រកបដោយផល
 ប្រកបដោយវិបាក មានផលមិនគួរប្រាថ្នា មានផលមិនគួរត្រេកអរ មានផល
 មិនគួរពេញចិត្ត មានផលច្រឡកច្រឡំ (ដោយតណ្ហា និងឧបាទាន) ចម្រើន
 ដោយទុក្ខ មានទុក្ខជាវិបាកឬ ។ អើ ។ សូម្បីបុគ្គលជាអកុសល ប្រកប
 ដោយផល ប្រកបដោយវិបាក មានផលមិនគួរប្រាថ្នា មានផលមិនគួរត្រេកអរ
 មានផលមិនគួរពេញចិត្ត មានផលច្រឡកច្រឡំ (ដោយតណ្ហា និងឧបាទាន)
 ចម្រើនដោយទុក្ខ មានទុក្ខជាវិបាកឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៧៦] ការបញ្ញត្តិនូវបុគ្គល ព្រោះអាស្រ័យវេទនាឬ ។ អើ ។ ការ
 បញ្ញត្តិនូវបុគ្គល ជាអព្យាក្រឹត ព្រោះអាស្រ័យវេទនា ជាអព្យាក្រឹតឬ ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិនូវបុគ្គល ជាអព្យាក្រឹត ព្រោះ
 អាស្រ័យវេទនា ជាអព្យាក្រឹតឬ ។ អើ ។ វេទនាជាអព្យាក្រឹត មិនទៀង
 មានបច្ច័យតាក់តែង កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ មានការអស់ទៅជាធម្មតា
 មានការសូន្យទៅជាធម្មតា មានការវិនាសទៅជាធម្មតា មានការរលត់ជា
 ធម្មតា មានការប្រែប្រួលជាធម្មតាឬ ។ អើ ។ សូម្បីបុគ្គល ជាអព្យាក្រឹត មិន
 ទៀង មានបច្ច័យតាក់តែង កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ មានការអស់ទៅ
 ជាធម្មតា មានការសូន្យទៅជាធម្មតា មានការវិនាសទៅជាធម្មតា មានការរលត់
 ជាធម្មតា មានការប្រែប្រួលជាធម្មតាឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ការបញ្ញត្តិនវបុគ្គល ព្រោះអាស្រ័យសញ្ញា ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យសង្ខារ ។ បេ ។
 ព្រោះអាស្រ័យវិញ្ញាណប្ប ។ អើ ។ ការបញ្ញត្តិនវបុគ្គល ជាភុសល ព្រោះ
 អាស្រ័យវិញ្ញាណ ជាភុសលប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ការ
 បញ្ញត្តិនវបុគ្គល ជាភុសល ព្រោះអាស្រ័យវិញ្ញាណ ជាភុសលប្ប ។ អើ ។
 វិញ្ញាណជាភុសល ប្រកបដោយផល ប្រកបដោយវិបាក មានផលគួរប្រាថ្នា
 មានផលគួរត្រេកអរ មានផលគួរពេញចិត្ត មានផលមិនច្រឡកច្រឡំ (ដោយ
 តណ្ហា និងឧបាទាន) ចម្រើនដោយសេចក្តីសុខ មានសុខជាវិបាកប្ប ។ អើ ។
 សូម្បីបុគ្គលជាភុសល ប្រកបដោយផល ប្រកបដោយវិបាក មានផលគួរ
 ប្រាថ្នា មានផលគួរត្រេកអរ មានផលគួរពេញចិត្ត មានផលមិនច្រឡកច្រឡំ
 (ដោយតណ្ហា និងឧបាទាន) ចម្រើនដោយសុខ មានសុខជាវិបាកប្ប ។
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៩៧] ការបញ្ញត្តិនវបុគ្គល ព្រោះអាស្រ័យវិញ្ញាណប្ប ។ អើ ។ ការ
 បញ្ញត្តិនវបុគ្គល ជាភុសល ព្រោះអាស្រ័យវិញ្ញាណ ជាភុសលប្ប ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិនវបុគ្គល ជាភុសល ព្រោះ
 អាស្រ័យវិញ្ញាណ ជាភុសលប្ប ។ អើ ។ វិញ្ញាណជាភុសល ប្រកបដោយ
 ផល ប្រកបដោយវិបាក មានផលមិនគួរប្រាថ្នា មានផលមិនគួរត្រេកអរ មាន
 ផលមិនគួរពេញចិត្ត មានផលច្រឡកច្រឡំ (ដោយតណ្ហា និងឧបាទាន)
 ចម្រើនដោយទុក្ខ មានទុក្ខជាវិបាកប្ប ។ អើ ។ សូម្បីបុគ្គល ជាភុសល
 ប្រកបដោយផល ប្រកបដោយវិបាក មានផលមិនគួរប្រាថ្នា មានផលមិនគួរ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

១៣៥

ត្រេកអរ មានផលមិនគួរពេញចិត្ត មានផលប្រឡូកប្រឡំ (ដោយតណ្ហា និង
ឧបាទាន) ចម្រើនដោយទុក្ខ មានទុក្ខជាវិបាកឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ បេ ។

[៧៨] ការបញ្ចត្តិនវបុគ្គល ព្រោះអាស្រ័យវិញ្ញាណឬ ។ អើ ។ ការ
បញ្ចត្តិនវបុគ្គល ជាអព្យាក្រឹត ព្រោះអាស្រ័យវិញ្ញាណជាអព្យាក្រឹតឬ ។ អ្នក
មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ការបញ្ចត្តិនវបុគ្គល ជាអព្យាក្រឹត ព្រោះ
អាស្រ័យវិញ្ញាណជាអព្យាក្រឹតឬ ។ អើ ។ វិញ្ញាណជាអព្យាក្រឹត មិនទៀង
មានបច្ច័យតាក់តែង កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ មានការអស់ទៅជាធម្មតា
មានការសូន្យទៅជាធម្មតា មានការវិនាសទៅជាធម្មតា មានការរលត់ជាធម្មតា
មានការប្រែប្រួលជាធម្មតាឬ ។ អើ ។ សូម្បីបុគ្គល ជាអព្យាក្រឹត មិនទៀង
មានបច្ច័យតាក់តែង កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ មានការអស់ទៅជាធម្មតា
មានការសូន្យទៅជាធម្មតា មានការវិនាសទៅជាធម្មតា មានការរលត់ជាធម្មតា
មានការប្រែប្រួលជាធម្មតាឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៧៩] បុគ្គលអាស្រ័យចក្ខុ គេត្រូវហៅថា បុគ្គលមានចក្ខុឬ ។ អើ ។
កាលបើចក្ខុរលត់ហើយ គេត្រូវហៅថា បុគ្គលមានចក្ខុរលត់ហើយឬ ។ អ្នក
មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គល អាស្រ័យត្រចៀក ។ បេ ។ អាស្រ័យ
ច្រមុះ ។ បេ ។ អាស្រ័យអណ្តាត ។ បេ ។ អាស្រ័យកាយ ។ បេ ។ បុគ្គលអាស្រ័យ
ចិត្ត គេត្រូវហៅថា បុគ្គលមានចិត្តឬ ។ អើ ។ កាលបើចិត្តរលត់ហើយ គេ
ត្រូវហៅថា បុគ្គលមានចិត្តរលត់ហើយឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

១៣៦

[១០០] បុគ្គលអាស្រ័យនូវមិច្ឆាទិដ្ឋិ គេត្រូវហៅថា បុគ្គលមានមិច្ឆាទិដ្ឋិ ឬ ។ អើ ។ កាលបើមិច្ឆាទិដ្ឋិរលត់ហើយ គេត្រូវហៅថា បុគ្គលមានមិច្ឆាទិដ្ឋិ រលត់ហើយឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១០១] បុគ្គលអាស្រ័យមិច្ឆាសង្កប្ប ។ បេ ។ អាស្រ័យមិច្ឆាវាចា ។ បេ ។ អាស្រ័យមិច្ឆាកម្មន្តៈ ។ បេ ។ អាស្រ័យមិច្ឆាអាជីវៈ ។ បេ ។ អាស្រ័យមិច្ឆាវាយាមៈ ។ បេ ។ អាស្រ័យមិច្ឆាសតិ ។ បេ ។ អាស្រ័យមិច្ឆាសមាធិ គេត្រូវហៅថា បុគ្គល មានមិច្ឆាសមាធិឬ ។ អើ ។ កាលបើមិច្ឆាសមាធិរលត់ហើយ គេត្រូវហៅថា បុគ្គលមានមិច្ឆាសមាធិរលត់ហើយឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១០២] បុគ្គលអាស្រ័យសម្មាទិដ្ឋិ គេត្រូវហៅថា បុគ្គលមានសម្មាទិដ្ឋិ ឬ ។ អើ ។ កាលបើសម្មាទិដ្ឋិរលត់ហើយ គេត្រូវហៅថា បុគ្គលមានសម្មា- ទិដ្ឋិរលត់ហើយឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គលអាស្រ័យ សម្មាសង្កប្ប ។ បេ ។ អាស្រ័យសម្មាវាចា ។ បេ ។ អាស្រ័យសម្មាកម្មន្តៈ ។ បេ ។ អាស្រ័យសម្មាអាជីវៈ ។ បេ ។ អាស្រ័យសម្មាវាយាមៈ ។ បេ ។ អាស្រ័យ សម្មាសតិ ។ បេ ។ អាស្រ័យសម្មាសមាធិ គេត្រូវហៅថា បុគ្គលមានសម្មា- សមាធិឬ ។ អើ ។ កាលបើសម្មាសមាធិរលត់ហើយ គេត្រូវហៅថា បុគ្គល មានសម្មាសមាធិរលត់ហើយឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១០៣] ការបញ្ញត្តិនូវបុគ្គល ព្រោះអាស្រ័យរូប ព្រោះអាស្រ័យវេទនា ឬ ។ អើ ។ ការបញ្ញត្តិនូវបុគ្គល ២ នាក់ ព្រោះអាស្រ័យខន្ធ ២ ឬ ។ អ្នក មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិនូវបុគ្គល ព្រោះអាស្រ័យរូប ព្រោះ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

១៣៧

អាស្រ័យវេទនា ព្រោះអាស្រ័យសញ្ញា ព្រោះអាស្រ័យសង្ខារ ព្រោះអាស្រ័យ
វិញ្ញាណប្ប ។ អើ ។ ការបញ្ចត្តិនវបុគ្គល ៥ នាក់ ព្រោះអាស្រ័យខន្ធ ៥ ឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១០៤] ការបញ្ចត្តិនវបុគ្គល ព្រោះអាស្រ័យចក្ខុយតនៈ ព្រោះអាស្រ័យ
សោតាយតនៈឬ ។ អើ ។ ការបញ្ចត្តិនវបុគ្គល ២ នាក់ ព្រោះអាស្រ័យ
អាយតនៈ ២ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១០៥] ការបញ្ចត្តិនវបុគ្គល ព្រោះអាស្រ័យចក្ខុយតនៈ ព្រោះអាស្រ័យ
សោតាយតនៈ ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យធម្មាយតនៈឬ ។ អើ ។ ការបញ្ចត្តិនវ
បុគ្គល ១២ នាក់ ព្រោះអាស្រ័យអាយតនៈ ១២ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ បេ ។

[១០៦] ការបញ្ចត្តិនវបុគ្គល ព្រោះអាស្រ័យចក្ខុធាតុ ព្រោះអាស្រ័យ
សោតធាតុឬ ។ អើ ។ ការបញ្ចត្តិនវបុគ្គល ២ នាក់ ព្រោះអាស្រ័យធាតុ ២
ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១០៧] ការបញ្ចត្តិនវបុគ្គល ព្រោះអាស្រ័យចក្ខុធាតុ ព្រោះអាស្រ័យ
សោតធាតុឬ ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យធម្មធាតុឬ ។ អើ ។ ការបញ្ចត្តិនវបុគ្គល
១៨ នាក់ ព្រោះអាស្រ័យធាតុ ១៨ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១០៨] ការបញ្ចត្តិនវបុគ្គល ព្រោះអាស្រ័យចក្ខុទ្រិយ ព្រោះអាស្រ័យ
សោតិទ្រិយឬ ។ អើ ។ ការបញ្ចត្តិនវបុគ្គល ២ នាក់ ព្រោះអាស្រ័យឥទ្រិយ
២ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

១៣៨

[១០៩] ការបញ្ញត្តិនូវបុគ្គល ព្រោះអាស្រ័យចក្ខុទ្រិយ ព្រោះអាស្រ័យសោតិទ្រិយ ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យអញ្ញាតាវិទ្រិយឬ ។ អើ ។ ការបញ្ញត្តិនូវបុគ្គល ២២ នាក់ ព្រោះអាស្រ័យឥន្ទ្រិយ ២២ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១១០] ការបញ្ញត្តិនូវបុគ្គលម្នាក់ ព្រោះអាស្រ័យភពមានខន្ធ ១ ឬ ។ អើ ។ ការបញ្ញត្តិនូវបុគ្គល ៤ នាក់ ព្រោះអាស្រ័យភពមានខន្ធ ៤ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១១១] ការបញ្ញត្តិនូវបុគ្គលម្នាក់ ព្រោះអាស្រ័យភពមានខន្ធ ១ ឬ ។ អើ ។ ការបញ្ញត្តិនូវបុគ្គល ៥ នាក់ ព្រោះអាស្រ័យភពមានខន្ធ ៥ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១១២] បុគ្គលតែម្នាក់ នៅក្នុងភពមានខន្ធ ១ ឬ ។ អើ ។ បុគ្គល ៤ នាក់ នៅក្នុងភពមានខន្ធ ៤ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១១៣] បុគ្គលតែម្នាក់ នៅក្នុងភពមានខន្ធ ១ ឬ ។ អើ ។ បុគ្គល ៥ នាក់ នៅក្នុងភពមានខន្ធ ៥ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១១៤] ការបញ្ញត្តិនូវម្លប់ ព្រោះអាស្រ័យដើមឈើ យ៉ាងណា ការបញ្ញត្តិនូវបុគ្គល ព្រោះអាស្រ័យរូប ក៏យ៉ាងនោះដែរឬ ។ ការបញ្ញត្តិនូវម្លប់ ព្រោះអាស្រ័យដើមឈើ ដើមឈើក្តីមិនទៀង ម្លប់ក្តីក៏មិនទៀង យ៉ាងណា ការបញ្ញត្តិនូវបុគ្គល ព្រោះអាស្រ័យរូប រូបក្តី មិនទៀង បុគ្គលក្តី មិនទៀង យ៉ាងនោះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ការបញ្ញត្តិនូវម្លប់

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ព្រោះអាស្រ័យដើមឈើ ដើមឈើដទៃ ម្លប់ដទៃ យ៉ាងណាមិញ ការបញ្ចត្តិនូវ
 បុគ្គល ព្រោះអាស្រ័យរូប រូបដទៃ បុគ្គលដទៃ ក៏យ៉ាងនោះដែរឬ ។ អ្នកមិន
 គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ការបញ្ចត្តិនូវបុគ្គល អ្នកនៅក្នុងស្រុក ព្រោះ
 អាស្រ័យស្រុក យ៉ាងណា ការបញ្ចត្តិនូវបុគ្គល ព្រោះអាស្រ័យរូប ក៏យ៉ាង
 នោះដែរឬ ។ ការបញ្ចត្តិនូវបុគ្គល អ្នកនៅក្នុងស្រុក ព្រោះអាស្រ័យស្រុក
 ស្រុកដទៃ បុគ្គលអ្នកនៅក្នុងស្រុកដទៃ យ៉ាងណា ការបញ្ចត្តិនូវបុគ្គល ព្រោះ
 អាស្រ័យរូប រូបដទៃ បុគ្គលដទៃ ក៏យ៉ាងនោះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ការបញ្ចត្តិនូវស្តេច ព្រោះអាស្រ័យដែន យ៉ាងណា ការ
 បញ្ចត្តិនូវបុគ្គល ព្រោះអាស្រ័យរូប ក៏យ៉ាងនោះដែរឬ ។ ការបញ្ចត្តិនូវស្តេច
 ព្រោះអាស្រ័យដែន ដែនដទៃ ស្តេចដទៃ យ៉ាងណា ការបញ្ចត្តិនូវបុគ្គល ព្រោះ
 អាស្រ័យរូប រូបដទៃ បុគ្គលដទៃ ក៏យ៉ាងនោះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ច្រវាក់ មិនមាន បុគ្គលជាប់ច្រវាក់ ច្រវាក់នៃបុគ្គលណា
 បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា ជាប់ច្រវាក់ យ៉ាងណា បុគ្គលមិនមានរូប បុគ្គលមាន
 រូប រូបនៃបុគ្គលណា បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា មានរូប ក៏យ៉ាងនោះដែរឬ ។
 ច្រវាក់មិនមាន បុគ្គលជាប់ច្រវាក់ ច្រវាក់នៃបុគ្គលណា បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា
 ជាប់ច្រវាក់ ច្រវាក់ដទៃ បុគ្គលជាប់ច្រវាក់ដទៃ យ៉ាងណា រូបមិនមាន
 បុគ្គលមានរូប រូបនៃបុគ្គលណា បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា មានរូប រូបដទៃ
 បុគ្គលមានរូបដទៃ ក៏យ៉ាងនោះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១១៥] ការបញ្ចត្តិនូវបុគ្គលរាល់ៗ ចិត្តឬ ។ អើ ។ ចុះបុគ្គលកើត

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ចាស់ ស្លាប់ ច្យុត បដិសន្ធិ រាល់ៗ ចិត្តឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
 ចុះកាលចិត្តទី ២ កើតឡើងហើយ អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលនោះ ឬថា
 បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះឬ ។ អើ ។ ចុះកាលចិត្តទី ២ កើតឡើងហើយ អ្នកមិនគួរ
 ពោលថា ក្មេងប្រុស ឬថា ក្មេងស្រី ដូច្នោះដែរឬ ។ អ្នកគួរពោលបាន ។
 អ្នកចូរជឹងនូវកំហុស (របស់អ្នកចុះ) ប្រសិនបើ កាលចិត្តទី ២ កើតឡើង
 ហើយ អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលនោះ ឬថា បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ ម្ចាស់
 អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា កាលចិត្តទី ២ កើតឡើង
 ហើយ អ្នកមិនគួរពោលថា ក្មេងប្រុស ឬថា ក្មេងស្រី ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យ
 ទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា កាលចិត្តទី
 ២ កើតឡើងហើយ អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលនោះ ឬថា បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះ
 ទេ កាលបើចិត្តទី ២ កើតឡើងហើយ អ្នកគួរពោលថា ក្មេងប្រុសឬ ឬថា
 ក្មេងស្រី ពាក្យដូច្នោះនេះ ជាពាក្យខុស មួយទៀត ប្រសិនបើ កាលចិត្តទី ២
 កើតឡើងហើយ អ្នកគួរពោលថា ក្មេងប្រុសឬ ឬថា ក្មេងស្រី ម្ចាស់អ្នក
 ដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា កាលចិត្តទី ២ កើតឡើងហើយ
 អ្នកគួរពោលថា បុគ្គលនោះឬ ឬថា បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំង
 ពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គួរពោលតែពាក្យនោះថា កាលចិត្តទី ២
 កើតឡើងហើយ អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលនោះ ឬថា បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ
 កាលបើចិត្តទី ២ កើតឡើងហើយ អ្នកគួរពោលថា ក្មេងប្រុស ឬថា
 ក្មេងស្រី ដូច្នោះដែរ ពាក្យដូច្នោះនេះ ក៏ជាពាក្យខុស ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

[១១៦] ចុះកាលចិត្តទី ២ កើតឡើងហើយ អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គល នោះ ឬថា បុគ្គលដទៃ ឬ អើ ។ ចុះកាលចិត្តទី ២ កើតឡើងហើយ អ្នក មិនគួរពោលថា ស្រី ថាប្រុស ថាគ្រហស្ថ ថាបព្វជិត ថាទេវតា ថាមនុស្ស ដែរឬ ។ អ្នកគួរពោលបាន ។ អ្នកចូរជឹងនូវកំហុស (របស់អ្នកចុះ) ប្រសិនបើ កាលចិត្តទី ២ កើតឡើងហើយ អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលនោះ ឬថា បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា កាលចិត្តទី ២ កើតឡើងហើយ អ្នកមិនគួរពោលថា ទេវតា ឬថា មនុស្ស ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គួរពោលតែពាក្យ នោះថា កាលចិត្តទី ២ កើតឡើងហើយ អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលនោះ ឬ ថា បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ កាលបើចិត្តទី ២ កើតឡើងហើយ អ្នកគួរពោលថា ទេវតា ឬថា មនុស្ស ពាក្យដូច្នោះនេះ ជាពាក្យខុស ម្យ៉ាងទៀត ប្រសិនបើ កាលចិត្តទី ២ កើតឡើងហើយ អ្នកគួរពោលថា ទេវតា ឬថា មនុស្ស ម្នាល អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា កាលចិត្តទី ២ កើតឡើងហើយ អ្នកគួរពោលថា បុគ្គលនោះ ឬថា បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះដែរ បណ្តាពាក្យទាំងពីរ នោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គួរពោលតែពាក្យនោះថា កាលចិត្តទី ២ កើត ឡើងហើយ អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលនោះ ឬថា បុគ្គលដទៃ ដូច្នោះទេ កាល ចិត្តទី ២ កើតឡើងហើយ អ្នកគួរពោលថា ទេវតា ឬថា មនុស្ស ពាក្យដូច្នោះ នេះ ជាពាក្យខុស ។ បេ ។

[១១៧] អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និង អត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។ ក្រែងបុគ្គលណាឃើញ ឃើញនូវរូបណា ឃើញដោយ ភ្នែកណា បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា ឃើញ ឃើញនូវរូបនោះ ឃើញដោយភ្នែក នោះឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ បុគ្គលណាឃើញ ឃើញនូវរូបណា ឃើញដោយ ភ្នែកណា បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា ឃើញ ឃើញនូវរូបនោះ ឃើញដោយភ្នែក នោះ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹង បាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ដូច្នោះដែរ ។

[១១៨] អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និង អត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។ ក្រែងបុគ្គលណាឮ ។ បេ ។ បុគ្គលណាផ្គុំ ។ បេ ។ បុគ្គល ណាលិទ្ធក្នក ។ បេ ។ បុគ្គលណាប៉ះពាល់ ។ បេ ។ បុគ្គលដឹងច្បាស់ ដឹងច្បាស់ នូវធម្មារម្មណ៍ណា ដឹងច្បាស់ដោយមនោវិញ្ញាណណា បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា ដឹងច្បាស់ ដឹងច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍នោះ ដឹងច្បាស់ដោយមនោវិញ្ញាណនោះឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ បុគ្គលណាដឹងច្បាស់ ដឹងច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍ណា ដឹងច្បាស់ ដោយមនោវិញ្ញាណណា បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា ដឹងច្បាស់ ដឹងច្បាស់ នូវ ធម្មារម្មណ៍នោះ ដឹងច្បាស់ដោយមនោវិញ្ញាណនោះ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះ ហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ ឧត្តម ដូច្នោះដែរ ។

[១១៩] បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។ ក្រែងបុគ្គលណា មិនឃើញ មិនឃើញនូវរូបណា មិនឃើញដោយភ្នែកណា

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា មិនឃើញ មិនឃើញនូវរូបនោះ មិនឃើញដោយភ្នែក
នោះឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ បុគ្គលណា មិនឃើញ មិនឃើញនូវរូបណា មិន
ឃើញដោយភ្នែកណា បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា មិនឃើញ មិនឃើញនូវរូបនោះ
មិនឃើញដោយភ្នែកនោះ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គល
គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ដូច្នោះទេ ។

[១២០] បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។
ក្រែងបុគ្គលណា មិនឮ ។ បេ ។ បុគ្គលណា មិនជុំ ។ បេ ។ បុគ្គលណា មិន
លិទ្ធកិក្ស ។ បេ ។ បុគ្គលណា មិនប៉ះពាល់ ។ បេ ។ បុគ្គលណា មិនដឹងច្បាស់
មិនដឹងច្បាស់ នូវធម្មារម្មណ៍ណា មិនដឹងច្បាស់ ដោយមនោវិញ្ញាណណា
បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា មិនដឹងច្បាស់ មិនដឹងច្បាស់ នូវធម្មារម្មណ៍នោះ មិន
ដឹងច្បាស់ដោយមនោវិញ្ញាណនោះឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ បុគ្គលណា មិន
ដឹងច្បាស់ មិនដឹងច្បាស់ នូវធម្មារម្មណ៍ណា មិនដឹងច្បាស់ ដោយមនោ-
វិញ្ញាណណា បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា មិនដឹងច្បាស់ មិនដឹងច្បាស់នូវ ធម្មា-
រម្មណ៍នោះ មិនដឹងច្បាស់ ដោយមនោវិញ្ញាណនោះ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នក
មិនគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ដូច្នោះទេ ។

[១២១] អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និង
អត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំង
ឡាយ តថាគតមានចក្ខុដូចជាទិព្វ ដ៏បរិសុទ្ធ កន្លងបង់ចក្ខុរបស់មនុស្សធម្មតា
រមែងមើលឃើញនូវពួកសត្វ កាលច្បុត កាលកើត ថោកទាប ថ្លៃថ្នា មាន

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

សម្បុរល្អ មានសម្បុរអាក្រក់ មានគតិល្អ មានគតិអាក្រក់ ដឹងច្បាស់នូវពួក
សត្វ ដែលអន្ទោលទៅតាមយថាកម្ម ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។
បើដូច្នោះ មានតែបុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមដូច្នោះ
ដែរ ។ (សកវាទី) ធ្វើ (នូវពាក្យប្តេជ្ញាឲ្យមាំថា) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមានចក្ខុដូចជាទិព្វ ដ៏បរិសុទ្ធ កន្លងបង់
ចក្ខុរបស់មនុស្សធម្មតា មើលឃើញពួកសត្វ កាលច្បុត កាលកើត ថោក
ទាប ថ្លៃថ្លា មានសម្បុរល្អ មានសម្បុរអាក្រក់ មានគតិល្អ មានគតិអាក្រក់
ដឹងច្បាស់នូវពួកសត្វ ដែលអន្ទោលទៅតាមយថាកម្ម ព្រោះហេតុនោះ (ទើប
សួរថា) បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។ ព្រះ
មានព្រះភាគ មានចក្ខុដូចជាទិព្វ ដ៏បរិសុទ្ធ កន្លងបង់ចក្ខុរបស់មនុស្សធម្មតា
ទ្រង់ឃើញរូប ទ្រង់ឃើញបុគ្គលឬ ។ ទ្រង់ឃើញរូប ។ បុគ្គល គឺរូប រូបច្បុត
រូបកើត រូបអន្ទោលទៅតាមយថាកម្មឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
ព្រះមានព្រះភាគមានចក្ខុដូចជាទិព្វ ដ៏បរិសុទ្ធ កន្លងបង់ចក្ខុរបស់មនុស្សធម្មតា
ទ្រង់ឃើញរូប ទ្រង់ឃើញបុគ្គលឬ ។ ទ្រង់ឃើញបុគ្គល ។ រូប គឺបុគ្គល ជា
រូបាយតនៈ ជារូបធាតុ ជារូបខៀវ រូបលឿង រូបក្រហម រូបស រូបដែលគប្បី
ដឹងដោយចក្ខុ រមែងប៉ះមកក្នុងចក្ខុ មកកាន់រង្វង់ចក្ខុ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះមានព្រះភាគមានចក្ខុដូចជាទិព្វ ដ៏បរិសុទ្ធ កន្លងបង់
ចក្ខុរបស់មនុស្សធម្មតា ទ្រង់ឃើញរូប ទ្រង់ឃើញបុគ្គលឬ ។ ទ្រង់ឃើញ
របស់ទាំងពីរ ។ រូប គឺរបស់ទាំងពីរ ជារូបាយតនៈ ជារូបធាតុ របស់ទាំងពីរ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

១៤៥

មានពណ៌ខៀវ របស់ទាំងពីរ មានពណ៌លឿង របស់ទាំងពីរ មានពណ៌ក្រហម
របស់ទាំងពីរ មានពណ៌ស របស់ទាំងពីរ ដែលគួរដឹងដោយចក្ខុ របស់ទាំង
ពីរ ប៉ះមកក្នុងចក្ខុ របស់ទាំងពីរ មកកាន់រង្វង់ចក្ខុ របស់ទាំងពីរ ច្បុត របស់
ទាំងពីរ កើត របស់ទាំងពីរ អន្ទោលទៅតាមយថាកម្ម ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

ឧបាទាបពាក្យនយោគ ចប់

អដ្ឋកថា

ឧទានបញ្ញត្តានុយោគ

[៧២] ឥឡូវនេះ ជាការសួរដល់ឧបាទានបញ្ញត្តិ គឺបញ្ញត្តិដែល អាស្រ័យវត្ថុនោះៗ ។ ក្នុងរឿងនោះ ពាក្យសួរជាពាក្យរបស់សកវាទី ពាក្យ ឆ្លើយទទួល និងពាក្យឆ្លើយបដិសេធ ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ពិតហើយ ព្រោះអាស្រ័យចក្ខុ និងរូបជាដើម ទើបបញ្ញត្តិបុគ្គល ដូចការបញ្ញត្តិស្រមោល ព្រោះអាស្រ័យដើមឈើ ដូចការបញ្ញត្តិភ្លើង ព្រោះអាស្រ័យកំញាម (ឧស) បរវាទីនោះ ត្រូវប្រកាសឲ្យដឹង ឲ្យយល់ ព្រោះហេតុនោះ កាលត្រូវសកវាទី សួរថា រូបំ ឧទានាយ ទើបបរវាទីឆ្លើយទទួល ។ កាលត្រូវសួរសេចក្តីនេះ តទៅទៀតថា ប្រៀបដូចស្រមោល អាស្រ័យដើមឈើ មានសភាពមិនទៀង ជាដើម ដូចដើមឈើ និងភ្លើង ដែលអាស្រ័យកំញាម មានសភាពមិនទៀង ជាដើម ដូចកំញាមនៃភ្លើង យ៉ាងណា បុគ្គលអ្នកអាស្រ័យរូបជាដើម មាន សភាពមិនទៀង ដូចរូបជាដើម ក៏យ៉ាងនោះឬ ដូច្នោះ បរវាទីតាំងនៅក្នុងលទ្ធិ របស់ខ្លួន ទើបឆ្លើយបដិសេធ ។

[៧៣] ក្នុងបទទាំងឡាយ មានបទថា ដ៏លំ រូបំ ឧទានាយ ដ៏លោ ជាដើម បរវាទីកាលមិនប្រាថ្នានូវភាពដែលបុគ្គលដូចគ្នានឹងរូបខៀវផង នូវ ការព្រើនយ៉ាងនៃបុគ្គល ដោយអំណាចនៃការព្រើនយ៉ាង មានពណ៌ខៀវ ជាដើម ក្នុងសរីរៈមួយផង ទើបឆ្លើយបដិសេធ ។

[៧៤] ក្នុងពាក្យសួរនេះថា កុសលំ វេទនំ បរវាទីកាលមិនប្រាថ្នា នូវភាពដែលបុគ្គល និងវេទនាដូចគ្នាតែមួយ និងនូវការព្រើនយ៉ាងនៃបុគ្គល

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ដោយអំណាចនៃកុសលវេទនា ជាច្រើនក្នុងសន្តានមួយ ទើបឆ្លើយបដិសេធ ។
ក្នុងន័យទី ២ បរវាទីឆ្លើយទទួល សំដៅយកបុគ្គលដែលតាំងនៅក្នុងការ
ឈ្លាសវៃ ដោយពាក្យថា ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងផ្លូវជាដើម ។ ត្រូវសួរថា
សងលោ ជាដើម ក៏ឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះមិនមានវេហារវែបបនោះ ។

[៧៥] ក្នុងចំណែកអកុសល បរវាទីឆ្លើយទទួល សំដៅយកបុគ្គល
ដែលតាំងនៅក្នុងភាពមិនឈ្លាស ។

[៧៦] ក្នុងចំណែកអព្យាកត បរវាទីក៏ឆ្លើយទទួល សំដៅយកការៈ
នៃអព្យាកត ដោយអំណាចនៃការទៀងជាដើម ។ ពាក្យដ៏សេស ក្នុងទីនេះ
គប្បីជ្រាបដោយន័យរបស់ពាក្យដែលពោលហើយខាងដើមនោះឯង ។

[៧៧] ក្នុងពាក្យសួរទាំងឡាយថា ចក្កំ ឧទានាយ ជាដើម បរវាទី
រមែងឆ្លើយទទួល ព្រោះមានវេហារថា បណ្ឌិតគប្បីវៀរស្រឡះ កម្មដ៏
លាមក ... ដូចបុរសមានចក្ក វៀរស្រឡះទីមិនស្មើ ដូច្នោះជាដើម ការមិន
កាន់យក ការរលត់របស់បុគ្គល ព្រោះការរលត់នៃចក្កជាដើម ទើបបដិសេធ ។

[១០៣-១១៣] ក្នុងពាក្យសួរនេះថា រូបំ ឧទានាយ វេទនំ ឧទានាយ
បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបធម៌ដទៃ ដែលជាពួក ២ ពួក ៣ និងពួក ៤ ដែលមានរូប
ជាមូល ព្រោះមានការបញ្ញត្តិបុគ្គលអាស្រ័យខន្ធទាំងឡាយ ហេតុនោះ ទើប
បរវាទីឆ្លើយទទួលរូបបញ្ញត្តិ ព្រោះអាស្រ័យខន្ធ ២ ខ្លះ ខន្ធ ៣ ខ្លះ ខន្ធ ៤
ខ្លះ ខន្ធ ៥ ខ្លះ តែរមែងឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះការមិនមានបុគ្គល ២ ឬបុគ្គល
៥ ក្នុងសន្តានមួយ សូម្បីក្នុងអាយតនៈជាដើម ក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។

[១១៤] ឥឡូវនេះ ដើម្បីសម្តែងថា ការបញ្ញត្តិបុគ្គលណា ព្រោះ អាស្រ័យខន្ធណា រមែងមានការបញ្ញត្តិ សូម្បីបុគ្គលនោះ ដូចការមិនទៀង នៃបុគ្គលនោះ ក៏ព្រោះការមិនទៀងនៃខន្ធនោះ និងដូចភាពដែលបុគ្គលដទៃ ធំអំពីខន្ធនោះក៏មានឬ ដូច្នោះ ទើបពោលថា យថា រុក្ខំ ជាដើម ។ បណ្តា បទទាំងនោះ បទថា ឧទាទាយ បានដល់ អាស្រ័យ គឺមកដល់ អធិប្បាយ ថា មិនវៀរវត្ថុនោះ ។ បរវាទីកាលមិនប្រាថ្នាបែបនោះ តាំងមាំនៅក្នុងលទ្ធិ របស់ខ្លួន ទើបឆ្លើយបដិសេធ ។

បទថា និគឡោ បានដល់ ចំណង គឺច្រវាក់ ។ បទថា នេតទ្បិកោ បានដល់ បុគ្គលដែលត្រូវចងដោយចំណងនោះ ។ បទថា យស្ស រូបំ សោ រូបវា អធិប្បាយថា ព្រោះហេតុដែលរូប មានដល់បុគ្គលណា បុគ្គលនោះ ទេតើ ឈ្មោះថា ជាអ្នកមានរូប ព្រោះហេតុនោះ ដូចច្រវាក់ មិនមែនបុគ្គល ត្រូវចងរូបដទៃ បុគ្គលមានរូបក៏ដទៃ ព្រោះហេតុនោះៗ ឯង ។

[១១៥-១១៦] ក្នុងពាក្យសួរថា ចិត្តេ ចិត្តេ ជាដើម បរវាទីសំដៅ យកភាពដែលបុគ្គលមានរាគៈជាដើម ដោយអំណាចនៃចិត្តមានរាគៈជាដើម ទើបឆ្លើយទទួល ដោយអំណាចចិត្តានុបស្សនា ។ បរវាទី ត្រូវសកវាទីសួរ ដោយន័យថា ជាយតិ ជាដើម កាលមិនប្រាថ្នានូវភាពដែលបុគ្គល ជា ខណៈ (ដូចចិត្ត) ទើបបដិសេធ ។ ត្រូវសកវាទីសួរថា សោតិវា អញ្ញាតិ វា ព្រោះខ្លាចត្រូវតិះដៀលថាជាសស្សតទិដ្ឋិ និងឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ទើបបដិសេធ ។ ត្រូវសកវាទីសួរទៀតថា ន វត្ថុពុំ កុមារិកោតិ វា កុមារិកាតិ វា ព្រោះ

ខ្លាចអំពីការត្រូវកាត់ផ្តាច់អំពីលោកវោហារ ទើបទទួលថា វត្តតំ ។ ពាក្យ
ដ៏សេស ក្នុងទីនេះ ប្រាកដច្បាស់ហើយនោះឯង ។

[១១៧-១១៨] ឥឡូវនេះ បរវាទី ជាបុគ្គលប្រាថ្នាដើម្បីតាំងលទ្ធិ
របស់ខ្លួនដោយអាការដទៃ ទើបពោលពាក្យថា ន វត្តតំ បុគ្គលា ឧបលត្តតិ
ជាដើម ។ ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា នវត្តតំ អធិប្បាយថា ប្រយោជន៍អ្វីដល់
អ្នកដោយការសួរដល់ឧបាទាបញ្ញត្តិច្រើនយ៉ាងនេះ ចូរអ្នកពោលពាក្យនេះមុន
ថា មិនគប្បីពោលថា ខ្ញុំស្នងដឹងបុគ្គល បានដោយសច្ចៈក្នុងបរមត្ថប្ប ។ បន្ទាប់
អំពីនោះ កាលសកវាទីឆ្លើយទទួលហើយថា អមន្តា ទើបបរវាទីពោលថា
ននុ យោ បស្សតិ ជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា យោ បានដល់ បុគ្គលណា ។ បទថា យំ
បានដល់ រូប ។ បទថា យេន បានដល់ ដោយចក្ខុ ។ បទថា សោ បាន
ដល់ បុគ្គល ។ បទថា តំ បានដល់ រូប ។ បទថា តេន បានដល់ ដោយ
ចក្ខុ លោកអធិប្បាយថា បុគ្គលណា ឃើញរូបណា ឃើញដោយចក្ខុណា
បុគ្គលនោះ ឃើញរូបនោះ ដោយចក្ខុនោះ មិនមែនឬ ចក្ខុដែលដល់នូវភាព
ជានិស្សយប្បច្ច័យដល់ចក្ខុវិញ្ញាណនោះឯង រមែងឃើញនូវរូបដូចគ្នាសោត
នោះឯង រមែងបានឮសំឡេង ។ បេ មនោវិញ្ញាណនោះឯង រមែងដឹងច្បាស់
នូវធម៌ក៏ពិត តែសកវាទីក៏ឆ្លើយទទួលថា អមន្តា ដោយអំណាចនៃពាក្យ
សន្មត ដោយពាក្យថា ចក្ខុរបស់ព្រះអរហន្តមាន ព្រះអរហន្តរមែងឃើញ
រូបនោះ ដោយចក្ខុ ដូច្នោះជាដើម ។

[១១៩-១២០] លំដាប់នោះ បរវាទី អាស្រ័យវាទៈដែលមានលេស ធ្វើភាពដែលគប្បីពោលថា ជាបុគ្គលឲ្យសម្រេចហើយ ទើបសកវាទីបរវាទៈ នោះឯង ហើយពោលពាក្យថា បុគ្គលោ ឧបលត្តតិ ជាដើម ។ ក្នុងបទទាំង នោះ បទថា យោ ន បស្សតិ អធិប្បាយថា អសញ្ញីសត្វដទៃ ដែលខ្វាក់ នឹងដែលមិនខ្វាក់ ចូលដល់អរូបភព ចូលនិរោធសមាបត្តិហើយ រៀបចាក សម័យជាទីឃើញ ឈ្មោះថា រមែងមិនឃើញ ។ ក្នុងវារៈទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ន័យនេះឯង ។ ពោលដោយអត្ត បណ្ឌិតគប្បីជាបពាក្យដ៏សេស ដោយ អំណាចនៃព្រះបាលី ។

[១២១] ក្នុងការប្រៀបធៀបព្រះសូត្រ បរវាទីពោលថា រូបំ បស្សតិ ព្រោះរូបជាអារម្មណ៍ដល់ទិព្វចក្ខុ ។ ក្នុងវារៈទី ២ បរវាទីពោលថា បុគ្គលំ បស្សតិ ព្រោះព្រះបាលីថា តថាគតរមែងឃើញសត្វទាំងឡាយ ដូច្នោះ ។ ក្នុង វារៈទី ៣ បរវាទីពោលថា ឧកយំ បស្សតិ ព្រោះលទ្ធិថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ឃើញរូបហើយ ទើបដឹងច្បាស់នូវបុគ្គល ។ ព្រោះរូបាយតនៈនោះឯង លោក្ខរូបមក្នុងរូបសន្តិហៈ ៤ ថា ធិដ្ឋំ ១ សុតំ ១ មុតំ ១ វិញ្ញាតំ ១ ឈ្មោះថា ជាធម៌គប្បីឃើញ ព្រោះហេតុនោះ ទើបសកវាទីសួរថា រូបំ បុគ្គលោ បុគ្គលោ រូបំ ឧកោ រូបំ ជាដើម ។ អត្ថរបស់ពាក្យនោះ ប្រាកដ ជាក់ច្បាស់ហើយនោះឯង ។^{១២១}

អដ្ឋកថាឧទាទាបញ្ញត្តានុយោគ ចប់

អភិធម្មបិដក

កល្យាណវគ្គ

[១២២] កម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួនឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើនូវកម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១២៣] កម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួនឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើ នូវកម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួនឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើ នូវកម្មនោះ គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួនឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើ នូវកម្មនោះ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ ការធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខនោះៗ មិនមាន ការផ្តាច់បង់នូវវដ្តៈ មិនមាន អនុបាទាបរិនិព្វាន មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១២៤] កម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួនឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើ នូវកម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលគេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួនឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើនូវបុគ្គល គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១២៥] កម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួន

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើ នូវកម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ ព្រះ
និព្វាន គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួនឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើ នូវព្រះ
និព្វាន គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១២៦] កម្មល្អ និងអាក្រក់ គួរដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួន
ឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើ នូវកម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ មហា-
ប្រិចតី គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួនឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើនូវ
មហាប្រិចតី គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១២៧] កម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួន
ឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើ នូវកម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ មហា-
សមុទ្រ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួនឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើ នូវ
មហាសមុទ្រ គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១២៨] កម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួន
ឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើ នូវកម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ ស្តេច
ភ្នំឈ្មោះសិនេរុ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួនឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើ
នូវស្តេចភ្នំ ឈ្មោះសិនេរុ គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១២៩] កម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួន
ឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើ នូវកម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ ទឹក គេ
ដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួនឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើនូវទឹក គេដឹងបានឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

[១៣០] កម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួន
ឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើ នូវកម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ ភ្លើង
គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួនឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើនូវភ្លើង គេដឹង
បានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៣១] កម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួន
ឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើ នូវកម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ ខ្យល់
គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួនឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើនូវខ្យល់ គេដឹង
បានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៣២] កម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួន
ឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើ នូវកម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ ស្មៅ
ឈើតូច និងឈើធំ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួនឯង អ្នកប្រើគេ
ឲ្យធ្វើ នូវស្មៅ ឈើតូច និងឈើធំ គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៣៣] កម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួន
ឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើ នូវកម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ កម្មល្អ
និងអាក្រក់ដទៃ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួនឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើ នូវកម្មល្អ និង
អាក្រក់ដទៃឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៣៤] វិបាកនៃកម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ បុគ្គល
អ្នករងវិបាកនៃកម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ទេ ។ បេ ។ វិបាកនៃកម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នករងវិបាកនៃ
 កម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលអ្នករងកម្មនោះ គេដឹង
 បានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គលអ្នករងកម្មនោះ គេដឹង
 បានឬ ។ អើ ។ ការធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខនោះៗ មិនមាន ការផ្តាច់បង្ខំនូវវដ្តៈ
 មិនមាន អនុបាទាបវិនិព្វានមិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
 វិបាកនៃកម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នករងវិបាកនៃកម្មល្អ និង
 អាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលគេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នករងនូវបុគ្គល
 គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ វិបាកនៃកម្មល្អ និង
 អាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នករងវិបាកនៃកម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹង
 បានឬ ។ អើ ។ ព្រះនិព្វាន គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកទទួលនូវព្រះនិព្វាន
 គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ វិបាកនៃកម្មល្អ និង
 អាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នករងវិបាក នៃកម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹង
 បានឬ ។ អើ ។ មហាប្រិចតី គេដឹងបានឬ ។ មហាសមុទ្រ គេដឹងបានឬ ។
 ស្តេចក្នុងឈ្មោះសិរេរុ គេដឹងបានឬ ។ ទឹក គេដឹងបានឬ ។ ភ្លើង គេដឹងបានឬ ។
 ខ្យល់ គេដឹងបានឬ ។ បេ ។ ស្មៅ ឈើតូច និងឈើធំ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គល
 អ្នករងនូវស្មៅ ឈើតូច និងឈើធំ គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
 នេះទេ ។ បេ ។ វិបាកនៃកម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នករង
 វិបាកនៃកម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ វិបាកនៃកម្មល្អ និង
 អាក្រក់ដទៃ បុគ្គលអ្នករងវិបាកនៃកម្មល្អ និងអាក្រក់ដទៃឬ ។ អ្នកមិនគួរ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៣៥] សុខជាទិព្វ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលអ្នកទទួលសុខជាទិព្វ គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៣៦] សុខជាទិព្វ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នករងសុខជាទិព្វ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលអ្នកទទួលសុខនោះ គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គលអ្នកទទួលសុខនោះ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ ការធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខនោះៗ មិនមាន ការផ្តាច់បង្ខំនូវវដ្តៈ មិនមាន អនុបាទាបរិនិព្វាន មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៣៧] សុខជាទិព្វ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកទទួលសុខជាទិព្វ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ បុគ្គល គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នករងនូវបុគ្គល គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៣៨] សុខជាទិព្វ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកទទួលសុខជាទិព្វ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ ព្រះនិព្វាន គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកទទួលនូវព្រះនិព្វាន គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៣៩] សុខជាទិព្វ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកទទួលសុខជាទិព្វ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ មហាប្រិច្ចតិ គេដឹងបានឬ ។ បេ ។ មហាសមុទ្រ គេដឹងបានឬ ។ ស្តេចភ្នំឈ្មោះសិនេរុ គេដឹងបានឬ ។ បេ ។ ទឹក គេដឹងបានឬ ។ ភ្លើង គេដឹងបានឬ ។ ខ្យល់ គេដឹងបានឬ ។ បេ ។ ស្មៅ ឈើតូច និងឈើធំ គេដឹងបានឬ ។ បេ ។ បុគ្គលអ្នករងនូវស្មៅ ឈើតូច និងឈើធំ គេដឹងបានឬ ។

អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១៤០] សុខជាទិព្វ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកទទួលសុខជាទិព្វ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ សុខជាទិព្វដទៃ បុគ្គលទទួលសុខជាទិព្វដទៃឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១៤១] សុខជារបស់មនុស្ស គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលអ្នកទទួលសុខជារបស់មនុស្ស គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១៤២] សុខជារបស់មនុស្ស គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកទទួលសុខជារបស់មនុស្ស គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលអ្នកទទួលសុខនោះ គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ បុគ្គលអ្នកទទួលសុខនោះ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ ការធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខនោះៗ មិនមាន ការផ្តាច់បង្ខំនូវវដ្តៈ មិនមាន អនុបាទាបរិទិព្វាន មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១៤៣] សុខជារបស់មនុស្ស គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកទទួលសុខជារបស់មនុស្ស គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ បុគ្គល គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នករងនូវបុគ្គល គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១៤៤] សុខជារបស់មនុស្ស គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកទទួលសុខជារបស់មនុស្ស គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ ព្រះនិព្វាន គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកទទួលព្រះនិព្វាន គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១៤៥] សុខជារបស់មនុស្ស គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកទទួលសុខជារបស់មនុស្ស គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ មហាប្រិថតី គេដឹងបានឬ ។ បេ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

១៤៧

មហាសមុទ្រ គេដឹងបានឬ ។ ស្តេចក្នុងឈ្មោះសិនេរុ គេដឹងបានឬ ។ ទឹក គេ
ដឹងបានឬ ។ ភ្លើង គេដឹងបានឬ ។ ខ្យល់ គេដឹងបានឬ ។ បេឃ ស្មៅ ឈើ
តូច និងឈើធំ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នករងនូវស្មៅ ឈើតូច និងឈើធំ
គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេឃ

[១៤៦] សុខជារបស់មនុស្ស គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកទទួលសុខ
ជារបស់មនុស្ស គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ សុខជារបស់មនុស្សដទៃ បុគ្គល
អ្នកទទួលសុខជារបស់មនុស្សដទៃឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេឃ

[១៤៧] ទុក្ខក្នុងអបាយ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលអ្នករងទុក្ខ
ក្នុងអបាយ គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេឃ

[១៤៨] ទុក្ខក្នុងអបាយ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នករងទុក្ខក្នុងអបាយ
គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលអ្នករងទុក្ខនោះ គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេឃ បុគ្គលអ្នករងទុក្ខនោះ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ ការធ្វើនូវ
ទីបំផុតនៃទុក្ខនោះៗ មិនមាន ការផ្តាច់បង្ខំនូវវដ្តៈ មិនមាន អនុបាទាបរិនិព្វាន
មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេឃ

[១៤៩] ទុក្ខក្នុងអបាយ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នករងទុក្ខក្នុងអបាយ
គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ បុគ្គល គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នករងនូវបុគ្គល គេ
ដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេឃ

[១៥០] ទុក្ខក្នុងអបាយ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នករងទុក្ខក្នុងអបាយ
គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ ព្រះនិព្វាន គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកទទួលនូវព្រះ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

និព្វាន គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១៥១] ទុក្ខក្នុងអបាយ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នករងទុក្ខក្នុងអបាយ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ មហាប្រិច្ចតិ គេដឹងបានឬ ។ បេ។ មហាសមុទ្រ គេដឹងបានឬ ។ ស្តេចភ្នំឈ្មោះសិនេរុ គេដឹងបានឬ។ ទឹក គេដឹងបានឬ ។ ភ្លើង គេដឹងបានឬ ។ ខ្យល់ គេដឹងបានឬ ។ បេ។ ស្មៅ ឈើតូច និងឈើធំ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នករងនូវស្មៅ ឈើតូច និងឈើធំ គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១៥២] ទុក្ខក្នុងអបាយ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នករងទុក្ខក្នុងអបាយ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ ទុក្ខក្នុងអបាយដទៃ បុគ្គលអ្នករងទុក្ខ ក្នុងអបាយដទៃ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១៥៣] ទុក្ខក្នុងនរក គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលអ្នករងទុក្ខ ក្នុងនរក គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១៥៤] ទុក្ខក្នុងនរក គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នករងទុក្ខក្នុងនរក គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលអ្នករងទុក្ខនោះ គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ បុគ្គលអ្នករងទុក្ខនោះ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ ការធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខនោះៗ មិនមាន ការផ្តាច់បង្ខំនូវវដ្តៈ មិនមាន អនុបាទាបរិនិព្វាន មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១៥៥] ទុក្ខក្នុងនរក គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នករងទុក្ខក្នុងនរក គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ បុគ្គល គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នករងនូវបុគ្គល គេ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១៥៦] ទុក្ខក្នុងនរក គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នករងទុក្ខក្នុងនរក គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ ព្រះនិព្វាន គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកទទួលព្រះនិព្វាន គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១៥៧] ទុក្ខក្នុងនរក គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នករងទុក្ខក្នុងនរក គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ មហាប្រិច្ចតិ គេដឹងបានឬ ។ បេ។ មហាសមុទ្រ គេដឹងបានឬ ។ ស្តេចភ្នំឈ្មោះសិនេរុ គេដឹងបានឬ ។ ទឹក គេដឹងបានឬ ។ ភ្លើង គេដឹងបានឬ ។ ខ្យល់ គេដឹងបានឬ ។ ស្មៅ ឈើតូច និងឈើធំ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នករងនូវស្មៅ ឈើតូច និងឈើធំ គេដឹងបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១៥៨] ទុក្ខក្នុងនរក គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នករងទុក្ខក្នុងនរក គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ ទុក្ខក្នុងនរកដទៃ បុគ្គលអ្នករងទុក្ខ ក្នុងនរកដទៃឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១៥៩] កម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួនឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើ អ្នករងវិបាកនៃកម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលនោះធ្វើ បុគ្គលនោះទទួលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ បុគ្គលនោះធ្វើ បុគ្គលនោះទទួលឬ ។ អើ ។ សុខ និងទុក្ខ គេធ្វើដោយខ្លួនឯងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១៦០] កម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួន

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើ អ្នកទទួលវិបាកនៃកម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។
អើ ។ បុគ្គលដទៃធ្វើ បុគ្គលដទៃទទួលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ
។បេ។ បុគ្គលដទៃធ្វើ បុគ្គលដទៃទទួលឬ ។ អើ ។ សុខ និងទុក្ខ បុគ្គល
ដទៃធ្វើឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[១៦១] កម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួន
ឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើ អ្នករងវិបាកនៃកម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។
បុគ្គលនោះផង បុគ្គលដទៃផងធ្វើ បុគ្គលនោះផង បុគ្គលដទៃផង ទទួលឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។ បុគ្គលនោះផង បុគ្គលដទៃផងធ្វើ បុគ្គល
នោះផង បុគ្គលដទៃផង ទទួលឬ ។ អើ ។ សុខ និងទុក្ខដែលគេធ្វើដោយ
ខ្លួនឯងផង បុគ្គលដទៃធ្វើផងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[១៦២] កម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួន
ឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើ អ្នករងវិបាកនៃកម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។
បុគ្គលនោះមិនមែនធ្វើ បុគ្គលនោះមិនមែនទទួល បុគ្គលដទៃមិនមែនធ្វើ បុគ្គល
ដទៃមិនមែនទទួលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។ បុគ្គលនោះមិន
មែនធ្វើ បុគ្គលនោះមិនមែនទទួល បុគ្គលដទៃ ក៏មិនមែនធ្វើ បុគ្គលដទៃ ក៏
មិនមែនទទួលឬ ។ អើ ។ សុខ និងទុក្ខ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ
មិនមែន ធ្វើដោយខ្លួនឯង មិនមែន បុគ្គលដទៃធ្វើឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។បេ។

[១៦៣] កម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួន

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ឯង អ្នកប្រើគេឲ្យធ្វើ អ្នករងវិបាកនៃកម្មល្អ និងអាក្រក់ គេដឹងបានឬ ។ អើ ។
 បុគ្គលនោះធ្វើ បុគ្គលនោះទទួល បុគ្គលដទៃធ្វើ បុគ្គលដទៃទទួល បុគ្គលនោះ
 ផង បុគ្គលដទៃផងធ្វើ បុគ្គលនោះផង បុគ្គលដទៃផង ទទួល បុគ្គលនោះ
 មិនមែនធ្វើ បុគ្គលនោះមិនមែនទទួល បុគ្គលដទៃមិនមែនធ្វើ បុគ្គលដទៃមិន
 មែនទទួលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គលនោះធ្វើ បុគ្គល
 នោះទទួល បុគ្គលដទៃធ្វើ បុគ្គលដទៃទទួល បុគ្គលនោះផង បុគ្គលដទៃផង
 ធ្វើ បុគ្គលនោះផង បុគ្គលដទៃផងទទួល បុគ្គលនោះមិនមែនធ្វើ បុគ្គលនោះ
 មិនមែនទទួល បុគ្គលដទៃក៏មិនមែនធ្វើ បុគ្គលដទៃក៏មិនមែនទទួលឬ ។ អើ ។
 សុខ និងទុក្ខ គេធ្វើដោយខ្លួនឯង សុខ និងទុក្ខ បុគ្គលដទៃធ្វើ សុខ និងទុក្ខ
 គេធ្វើដោយខ្លួនឯងផង បុគ្គលដទៃធ្វើផង សុខ និងទុក្ខ កើតឡើង ព្រោះ
 អាស្រ័យហេតុ មិនមែនគេធ្វើដោយខ្លួនឯង មិនមែនបុគ្គលដទៃធ្វើឬ ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៦៤] កម្ម មានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើកម្ម មានឬ ។ អ្នកមិន
 គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ កម្ម មានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើកម្ម មានឬ ។ អើ ។
 បុគ្គលអ្នកធ្វើកម្មនោះ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គល
 អ្នកធ្វើកម្មនោះ មានឬ ។ អើ ។ ការធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខនោះៗ មិនមាន ការ
 ផ្តាច់បង្អង់នូវវដ្តៈ មិនមាន អនុបាទាបរិទិព្វាន មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
 នេះទេ ។ បេ ។ កម្ម មានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើកម្ម មានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលមាន
 ឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើបុគ្គល មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ កម្ម

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

មានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើកម្ម មានឬ ។ អើ ។ ព្រះនិព្វាន មានឬ ។ បុគ្គល
អ្នកធ្វើព្រះនិព្វាន មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ កម្ម មាន
ឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើកម្ម មានឬ ។ អើ ។ មហាប្រិច័តី មានឬ ។ បេ ។ មហា-
សមុទ្ធ មានឬ ។ ស្តេចភ្នំឈ្មោះសិនេរុ មានឬ ។ ទឹក មានឬ ។ ភ្លើង មាន
ឬ ។ ខ្យល់ មានឬ ។ ស្មៅ ឈើតូច និងឈើធំ មានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើ
នូវស្មៅឈើតូច និងឈើធំ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
កម្ម មានឬ ។ បុគ្គលអ្នកធ្វើកម្ម មានឬ ។ អើ ។ កម្មដទៃ បុគ្គលអ្នកធ្វើកម្ម
ដទៃឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ វិបាក មានឬ ។ អើ ។ បុគ្គល
អ្នករងវិបាក មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ វិបាក មានឬ ។
បុគ្គលអ្នករងវិបាក មានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលអ្នករងវិបាកនោះ មានឬ ។ អ្នក
មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គលអ្នករងវិបាកនោះ មានឬ ។ អើ ។
ការធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខនោះៗ មិនមាន ការផ្តាច់បង្គំនូវវដ្តៈ មិនមាន អនុបាទា-
បរិនិព្វាន មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ វិបាក មានឬ ។
បុគ្គលអ្នករងវិបាក មានឬ ។ អើ ។ បុគ្គល មានឬ ។ បុគ្គលអ្នករងនូវបុគ្គល
មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ វិបាក មានឬ ។ បុគ្គលអ្នក
រងវិបាកមានឬ ។ អើ ។ ព្រះនិព្វាន មានឬ ។ បុគ្គលអ្នករងព្រះនិព្វាន មាន
ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ វិបាក មានឬ ។ បុគ្គលអ្នករងវិបាក
មានឬ ។ អើ ។ មហាប្រិច័តី មានឬ ។ បេ ។ មហាសមុទ្ធ មានឬ ។ ស្តេច
ភ្នំឈ្មោះសិនេរុ មានឬ ។ ទឹក មានឬ ។ ភ្លើង មានឬ ។ ខ្យល់ មានឬ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

១៦៣

ស្មៅ ឈើតូច និងឈើធំ មានឬ ។ បុគ្គលអ្នករងនូវស្មៅ ឈើតូច និងឈើ
 ធំ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ វិបាក មានឬ ។ បេយ បុគ្គល
 អ្នករងវិបាក មានឬ ។ អើ ។ វិបាកដទៃ បុគ្គលអ្នករងវិបាកដទៃឬ ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ សេចក្តីបង្រៀន ។

កល្យាណវគ្គទី ១ ចប់

អដ្ឋកថា

បរិសការានុយោគ

[១២២] ឥឡូវនេះ ជាការសួរដល់ការធ្វើរបស់បុគ្គល ។ ក្នុងបញ្ហា
នោះ ពាក្យសួរដោយលទ្ធិថា កាលកម្មមាន បុគ្គលធ្វើកម្មនោះ ក៏ត្រូវមាន
ពិតប្រាកដ ដូច្នោះ ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ព្រោះភាព
ដែលកម្មទាំងឡាយនោះមាន ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។ ពាក្យសួរទៀតថា
កត្តា ការេតា ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា កត្តា បានដល់ អ្នកធ្វើកម្មទាំងឡាយនោះ ។
បទថា ការេតា បានដល់ អ្នកប្រើឲ្យធ្វើកម្មដោយឧបាយទាំងឡាយ មាន
ការប្រើ និងការបង្ហាញឲ្យដឹងជាដើម ។ ឥឡូវនេះ បរវាទីសំដៅយកបុគ្គល
ទើបសួរដល់អ្នកធ្វើ មិនសួរដល់ត្រឹមតែការធ្វើ ព្រោះហេតុនោះ ទើបសកវាទី
ឆ្លើយបដិសេធ ។

[១២៣] ក្នុងបទនេះថា តស្ស កត្តា ការេតា មានអធិប្បាយថា
សកវាទីសួរថា បើអ្នកស្នង់ជីវិតកម្មណាមួយ អ្នកក៏ស្នង់ជីវិតបុគ្គល ដែលធ្វើ
កម្មនោះៗ បាន អ្នកនោះឯង រមែងស្នង់ជីវិតបុគ្គលបានសោត អ្នកស្នង់ជីវិត
បុគ្គលដទៃដែលធ្វើផង ដែលប្រើឲ្យធ្វើផង នូវកម្មនោះឬ ។ បរវាទី កាល
មិនប្រាថ្នាបែបនោះ ទើបឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះខ្លាចត្រូវតិះដៀលថា ជាលទ្ធិ
របស់ព្រះអាទិទេព ។ កាលត្រូវសួរដដែលទៀត បរវាទីក៏ឆ្លើយទទួល ព្រោះ
សំដៅយកអត្ថនេះថា មាតាបិតារមែងឲ្យបុគ្គលកើត រមែងដាក់ឈ្មោះ រមែង
ចិញ្ចឹម ព្រោះហេតុនោះ ទើបមាតាបិតាទាំងនោះ ឈ្មោះថា អ្នកធ្វើ ចំណែក

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

កល្យាណមិត្ត ឬអាចារ្យទាំងឡាយណា រមែងឲ្យសិស្សសិក្សាវិជ្ជា និងរៀន
សិប្បៈទាំងឡាយនោះៗ កល្យាណមិត្ត ឬអាចារ្យទាំងនោះ ឈ្មោះថា អ្នក
ប្រើឲ្យធ្វើ ។ កម្មចាស់ប៉ុណ្ណោះ សកវាទីបំណងថា ជាអ្នកធ្វើ និងអ្នកប្រើឲ្យ
ធ្វើនូវកម្មនោះ ។

ដោយបទនេះថា **តស្ស តស្សេវ** សកវាទីសួរថា បើអ្នកធ្វើនូវអ្នក
ធ្វើកម្មទាំងឡាយមាន អ្នកធ្វើនូវបុគ្គលនោះតៗ គ្នាមក ក៏មាននោះឯងសោត
កាលបើកាតយ៉ាងនោះមាន បុគ្គលមុនៗ ក៏គប្បីធ្វើបុគ្គលក្រោយៗ ដោយ
ពិត ព្រោះហេតុនោះ ដោយពាក្យនេះ បុគ្គលអ្នកធ្វើកម្មទាំងនោះ គប្បីធ្វើ
បុគ្គលដទៃតទៅ បុគ្គលដទៃនោះ ក៏គប្បីធ្វើបុគ្គលដទៃទៀត ព្រោះហេតុនោះ
ការធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខ រមែងមិនមាន ការកាត់វដ្តៈ រមែងមិនមាន ការរលត់
ដោយជុំវិញ ដែលមិនមានបច្ច័យ រមែងមិនមាន និព្វានណា ព្រោះការមិន
មានទុក្ខដទៃ ទាក់ទងដោយបច្ច័យ ដែលអ្នកពោល ដោយការមិនមានបច្ច័យ
និព្វាននោះ របស់អ្នកមិនមានឬ ម្យ៉ាងទៀត បទថា **តស្ស តស្សេវ** មាន
អធិប្បាយថា បើកម្មមិនមែនត្រឹមតែកម្ម តែមានការបន្តគ្នាមកនៃបុគ្គលយ៉ាង
នេះថា បុគ្គលដែលធ្វើនូវកម្មនោះ បុគ្គលធ្វើនូវបុគ្គលនោះៗ តៗ គ្នាមក
ដូច្នោះសោត កាលកាតយ៉ាងនោះមាន ការធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខ ព្រោះធ្វើឲ្យ
កម្មវដ្តៈ មិនប្រត្តិទៅ ដែលពោលនោះ ក៏រមែងមិនមាន ។ បរវាទី កាល
មិនប្រាថ្នាពាក្យនោះ ក៏បដិសេធ ។ ក្នុងពាក្យសួរដល់ការកៈ តាមធម្មតា
ដែលស្ទង់ដឹងបានដទៃអំពីនេះ លោកក៏ពោលថា **កត្តា កាលេតា** សំដៅយក

ចំពោះបុគ្គលប៉ុណ្ណោះ មិនបានពោលសំដៅយកបច្ច័យទាំងឡាយឡើយ ។ ពិតហើយ បច្ច័យនៃវត្ថុទាំងពួង ដូចជាមហាប្រិចពីជាដើម មិនមានក៏មិនមែន ។

[១៣៣] បញ្ហាដែលសកវាទីសួរថា អញ្ញោ កល្យាណនាមកានំ កម្មានំ កត្តា ដែលបរវាទីឆ្លើយបដិសេធហើយ ព្រោះខ្លាចត្រូវតិះដៀលជាមិច្ឆាទិដ្ឋិថា ឬឃើញនូវខ្លួនថា មានសង្ខារ ដូច្នោះជាដើម ។

[១៣៤] បទថា វិទាគោ ឧបលត្តតិ ពោលដើម្បីទម្លាយលទ្ធិរបស់បុគ្គល ដែលសម្តែងនូវបុគ្គលដោយអំណាចនៃបុគ្គលដែលសោយវិបាក ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា វិទាកបដិសំវេទិ ជាពាក្យសួររបស់បរវាទី ។ ពាក្យបដិសេធព្រោះការមិនមានអ្នកសោយ ដទៃក្រៅអំពីការប្រព្រឹត្តទៅនៃវិបាក ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។ ពាក្យសួរក្រោយទៀត ជាពាក្យរបស់សកវាទី ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។

បទថា តស្ស បដិសំវេទិ បានដល់ បុគ្គលសោយនូវបុគ្គលនោះៗ ដែលសោយវិបាក ។ វិបាក ឈ្មោះថា ធម្មជាតិដែលបុគ្គលគប្បីសោយ តែបុគ្គលមិនមែនវិបាក ព្រោះហេតុនោះ ទើបបរវាទីបដិសេធម ។ បរវាទី ត្រូវសកវាទីសួរដដែលទៀត ព្រោះហេតុដែលបុគ្គល ឈ្មោះថា អ្នកសោយវិបាក ព្រោះការតាំងនៅក្នុងវិបាកនៃបុណ្យ ទោះជាមាតាក៏ឱបក្រសោប ថែទាំបុគ្គលទោះជាភរិយា ក៏ឱបក្រសោបបដិបត្តិប្តី ហេតុនោះ ទើបឆ្លើយទទួល ដោយសំដៅយកភាពជាអ្នកសោយបែបនោះ ។

ពាក្យសួរថា តស្ស តស្សេវ មានអធិប្បាយថា បើវិបាកមិនបានត្រឹម

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

តែវិបាក តែមានការបន្តគ្នានៃបុគ្គលយ៉ាងនេះ គឺមានបុគ្គលដែលសោយវិបាក
នោះ ហើយមានបុគ្គលសោយបុគ្គលដែលសោយវិបាកនោះតៗ គ្នាទៀត
ដូច្នោះសោត កាលបើភាពយ៉ាងនោះមាន ការធ្វើទីបំផុតនៃទុក្ខ ព្រោះធ្វើឲ្យ
វិបាកវដ្តមិនប្រព្រឹត្តទៅ ដែលពោលនេះ ក៏រមែងមិនមាន ។ បន្ទាប់អំពីនេះ
ទៅ គប្បីជ្រាបអត្តក្នុងពាក្យសួរដល់អ្នកសោយ ដោយពាក្យសាមញ្ញ ដែល
ស្នង់ដឹងបាន ដោយន័យដូចពោលហើយខាងដើមនោះឯង ។

បញ្ហាដែលសកវាទីសួរថា អញ្ញោ កល្យាណាចារកាន់ កម្មាន់
វិទាកបដិសំវេទី បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះខ្លាចត្រូវតិះដៀលថា ជា
មិច្ឆាទិដ្ឋិ ឬឃើញនូវខ្លួនថា មានវេទនាជាដើម ។

[១៣៥] បទថា ធិតំ សុខំ ជាដើម ប្រារព្ធដោយអំណាចការចែក
និងសម្តែងវិបាក នៃកម្មល្អ និងកម្មអាក្រក់ ។ ពាក្យទាំងអស់នោះ គប្បី
ជ្រាបដោយន័យដែលធ្លាប់ពោលហើយនោះឯង ។ ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងពាក្យសួរ
របស់បរវាទីនេះថា បុគ្គលអ្នកទទួលសុខជាទិព្វ គេដឹងបានឬ និងពាក្យ
បដិសេធបុគ្គល ដែលសោយរបស់សកវាទី គប្បីជ្រាបដោយអំណាចនៃ
បុគ្គលប៉ុណ្ណោះ មិនមែនដោយអំណាចការសោយ ព្រោះថា លោកមិន
បដិសេធការកើតឡើងនៃការសោយទាំងឡាយ ព្រោះធ្វើមហាប្រិចពីជាដើម
ឲ្យជាអារម្មណ៍ ។

[១៤៩] បទថា កត្តា កាវេតាវិទាកប្បដិសំវេទី ជាដើម ប្រារព្ធ
ន័យដែលលាយឡំគ្នា ។ ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា សោ ករោតិ បានដល់

អ្នកពោលដល់បុគ្គលណាថា បុគ្គលនោះធ្វើ បុគ្គលនោះទទួលឬ ពាក្យសាក
សួរ ជាពាក្យរបស់សកវាទី ពាក្យបដិសេធ ព្រោះខ្លាចខុសអំពីព្រះសូត្រ
ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។

បរវាទីត្រូវសួរដដែលទៀត ក៏ឆ្លើយទទួលដោយអំណាចនៃព្រះសូត្រ
ថា ត្រេកអរក្នុងលោកនេះ ១ ត្រេកអរក្នុងលោកខាងមុខ ១ ដូច្នោះជាដើម ។
លំដាប់នោះ សកវាទី កាលនឹងរារាំងឱកាសនៃពាក្យដែលពោលរបស់បរវាទី
នោះ ទើបពោលពាក្យថា សយំកតំ សុខទុក្ខំ ដូច្នោះ ។

[១៦០] ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា អញ្ញោ ករោតិ សកវាទីពោល
ដោយអំណាចនៃពាក្យសួរ ដល់ភាពដែលអ្នកធ្វើ និងអ្នកសោយ ម្នាក់មួយ
បែប ។ បន្ទាប់អំពីនោះ ទើបបរវាទីបដិសេធឱកាសនៃពាក្យដែលពោល
ព្រោះខ្លាចខុសអំពីព្រះសូត្រ ។ ត្រូវសួរដដែលទៀត កាលមានសេចក្តី
សម្គាល់ថា បុគ្គលដែលកើតជាមនុស្សធ្វើហើយ កើតជាទេវតា ទើបសោយ
ទើបឆ្លើយទទួល តែសុខ និងទុក្ខ ដែលបុគ្គលដទៃធ្វើឲ្យ រមែងធ្លាក់ដល់បុគ្គល
ដែលពោលយ៉ាងនេះ ព្រោះហេតុនោះ បរវាទីត្រូវសួរដោយអំណាចនៃវាទៈ
នោះ ទើបបដិសេធឡើង

[១៦១] បទថា សោ ច អញ្ញោ ច សកវាទីពោលដោយអំណាច
នៃពាក្យសួរដល់ភាពដែលបុគ្គលធ្វើ និងសោយជាបុគ្គលតែមួយ និងជាបុគ្គល
ដទៃអំពីគ្នា ។ លំដាប់នោះ បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះខ្លាចខុសអំពីព្រះសូត្រ
នោះឯង ត្រូវសួរទៀត ក៏ឆ្លើយទទួល ព្រោះរួមន័យទាំង ២ មុនៗ ចូលជា

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

មួយគ្នា ។ តែសុខទុក្ខដែលខ្លួនឯងធ្វើផង ដែលអ្នកដទៃធ្វើផង រមែងធ្លាក់
ដល់បុគ្គលដែលពោលយ៉ាងនេះ ព្រោះហេតុនោះ បរវាទីត្រូវសួរដោយ
អំណាចនៃវាទៈ ទើបឆ្លើយបដិសេធឡើត ។

[១៦២] បទថា នេវ សោ ករោតិ ជាពាក្យដែលសកវាទីពោល
ដោយអំណាចនៃការបដិសេធ នូវភាពដែលអ្នកធ្វើ និងអ្នកសោយជាបុគ្គល
តែមួយ ។ លំដាប់នោះ បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ដោយអំណាចនៃការខុស
អំពីព្រះសូត្រនោះឯង ត្រូវសួរទៀត កាលមានសេចក្តីសម្គាល់ថា ព្រោះ
ហេតុដែលមនុស្សធ្វើកម្ម ដើម្បីចូលដល់ទេវលោក នៅជាមនុស្សនៅឡើយ
រមែងមិនបានសោយ បុគ្គលណាធ្វើកម្មណា បុគ្គលដទៃអំពីបុគ្គលនោះ
សោយក៏មិនមែន ព្រោះហេតុនោះ ពោលដោយអ្នកធ្វើ អ្នកសោយ ក៏មិន
មែន ទាំងបុគ្គលនោះៗ ឯង ទាំងមិនមែនបុគ្គលដទៃ ទើបឆ្លើយទទួល ។
ពាក្យនោះ ត្រឹមតែជាលទ្ធិប៉ុណ្ណោះ ។ តែសុខទុក្ខ ដែលមិនបានអាស្រ័យការ
ធ្វើរបស់ខ្លួនឯង មិនបានអាស្រ័យការធ្វើរបស់អ្នកដទៃ ហើយកើតឡើងបាន
រមែងធ្លាក់ដល់អ្នកពោលយ៉ាងនេះ ព្រោះហេតុនោះ បរវាទីត្រូវសួរដោយ
អំណាចនៃវាទៈនោះ ទើបឆ្លើយបដិសេធឡើត ។ ម្យ៉ាងទៀត បណ្ឌិតគប្បី
ជ្រាបអត្ថក្នុងមិស្សកន័យនេះ តាំងអំពីដើមដោយន័យនេះ ។ ពិតហើយ
ព្រោះបុគ្គលវាទីនេះ គាប់ចិត្តកាន់យកបុគ្គលដែលធ្វើកម្មទាំងឡាយផង បុគ្គល
អ្នកសោយផង ព្រោះហេតុនោះ ទើបសេចក្តីនេះ ប្រាកដយ៉ាងនេះថា បុគ្គល
ណាជាអ្នកធ្វើកម្ម បុគ្គលនោះប៉ុណ្ណោះ គប្បីជាអ្នកសោយ ឬអ្នកដទៃសោយ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ឬទាំង ២ ជាអ្នកសោយ ឬទាំង ២ មិនជាអ្នកសោយ សកវាទីប្រកប
ពាក្យសួររូបញ្ញាដែលប្រាកដយ៉ាងនេះឯងហើយ ទើបពោលដល់បញ្ញាដែលគួរ
កំណត់ទាំង ៤ យ៉ាង មានពាក្យថា បុគ្គលនោះ មិនមែនធ្វើជាដើម ។ ពាក្យ
ដ៏សេស មានប្រការដូចពោលហើយនោះឯង ។

[១៦៣] ក្នុងទីបំផុត សកវាទី បានសួររូបញ្ញាទាំង ៤ រួមគ្នា ។ ក្នុង
បញ្ញានោះ ការបដិសេធ ការឆ្លើយទទួល និងការដល់ទោស មានពាក្យថា
បុគ្គលអ្នកធ្វើដោយខ្លួនឯងជាដើម បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបដោយន័យមុននោះឯង ។

[១៦៤] ខាងមុខអំពីនេះ មិនពោលថា កម្មល្អ កម្មអាក្រក់ តែ
សម្តែងន័យដែលធ្លាប់ពោលហើយនោះឯង ដោយកំណត់ថា កម្មំ នត្តិ
ជាដើម ។ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបអត្ថនៃពាក្យទាំងឡាយនោះ ដោយន័យដែល
ពោលហើយខាងដើមនោះឯង ។^{១៧០}

អដ្ឋកថាបុរិសការានុយោគ ចប់

ពាក្យថា កល្យាណវត្ថុ ជាឈ្មោះរបស់បុរិសការានុយោគនោះឯង

អភិធម្មបិដក

អភិស្វានុយោគ

[១៦៥] អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និង
អត្ថដ៏ឧត្តម ។ អើ ។ ក្រែងជនណាមួយ ប្លែងប្លូងបាន មានឬ ។ អើ ។ ប្រសិន
បើ ជនណាមួយ ប្លែងប្លូងបាន មានមែន ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ
អ្នកគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដែរ ។ អ្នក
មិនគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ។ អើ ។
ក្រែងជនណាមួយ ពូសំឡែង ដោយទិព្វសោតធាតុបាន មានឬ ។ បេ ។ ដឹង
នូវចិត្តរបស់បុគ្គលដទៃ ។ បេ ។ ព្យកឃើញនូវបុព្វនិវាស ។ បេ ។ ឃើញរូប
ដោយទិព្វចក្ខុ ។ បេ ។ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវធម៌ ជាគ្រឿងអស់ទៅនៃអាសវៈ
មានឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ ជនណាមួយ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម៌ជាគ្រឿង
អស់ទៅនៃអាសវៈបាន មានមែន ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរ
ពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដែរ ។ បរវាទី
ធ្វើ (នូវពាក្យប្តេជ្ញាឲ្យមាំ) ថា ជនណាមួយ ប្លែងប្លូងបាន មាន ព្រោះហេតុ
នោះ (ទើបសួរ) ថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ។
អើ ។ ជនណា ប្លែងប្លូងបាន ជននោះ ទើបឈ្មោះថា បុគ្គល ជនណា មិន
ប្លែងប្លូងបាន ជននោះ មិនឈ្មោះថា បុគ្គលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ទេ មហេសី ជនណា ឮសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ មហេសី ជនណា ដឹងចិត្ត
 របស់បុគ្គលដទៃ មហេសី ជនណា រកឃើញនូវបុព្វេនិវាស មហេសី ជនណា
 ឃើញរូបដោយទិព្វចក្ខុ មហេសី ជនណា ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម៌ជាគ្រឿង
 អស់ទៅនៃអាសវៈ ជននោះ ទើបឈ្មោះថា បុគ្គល ជនណា មិនធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ នូវធម៌ជាគ្រឿងអស់ទៅអាសវៈ ជននោះ មិនឈ្មោះថា បុគ្គលឬ ម
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ មហេសី

អភិញ្ញានុយោគ ចប់

អដ្ឋកថា

អភិញ្ញាណុយោគ

[១៦៥] ខាងមុខអំពីនេះ ជាការពិសោធព្រះអរហន្ត ដោយអំណាច
 នៃពាក្យសួរដល់អភិញ្ញាជាដើម ។ ក្នុងបញ្ហានោះ កាលសកវាទីឆ្លើយទទួល
 ថា អាមន្តា បរវាទីមានសេចក្តីសម្គាល់ថា បុគ្គលដែលសម្រេចគុណ-
 វិសេស មានបួនជាដើម មិនមានក្នុងអនិទ្ទិយពន្ធរូប (រូបដែលទាក់ទង
 ដោយអនិទ្ទិយ) ខាងក្រៅ មានតែខាងក្នុងបុគ្គល ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គល
 ដែលឲ្យបួនជាដើមកើតឡើង គប្បីមាន ទើបពោលពាក្យថា នន្ទ អន្តិ
 កោចិ សន្តិ វិកុញ្ចតិ ជាដើម ។ ពាក្យទាំងនោះ មានអត្ថន័យយល់
 ហើយនោះឯង ។^{១៧៣}

អដ្ឋកថាអភិញ្ញាណុយោគ ចប់

អភិធម្មបិដក

ញាតកានុយោគ

[១៦៦] អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ។ អើ ។ ក្រែងមាតា មានឬ ។ អើ ។ បើមាតា មាន ម្ចាស់ អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមដែរ ។ អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ។ អើ ។ ក្រែងបិតា មានឬ ។ បេ ។ បងប្អូនប្រុស មាន បងប្អូនស្រី មាន ក្សត្រ មាន ព្រាហ្មណ៍ មាន អ្នកជំនួញ មាន អ្នកគ្រូ មាន គ្រហស្ថ មាន បព្វជិត មាន ទេវតា មាន មនុស្ស មានឬ ។ អើ ។ ប្រសិន បើ មនុស្សមាន ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ដូច្នោះដែរ ។

[១៦៧] បរវាទីធ្វើ (នូវពាក្យប្តេជ្ញាឲ្យមាំ) ថា មាតា មាន ព្រោះហេតុនោះ (ទើបសួរ) ថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ឬ ។ អើ ។ បុគ្គលណាមួយ មិនធ្លាប់កើតជាមាតា តើកើតជាមាតា មានឬ ។ អើ ។ ជនណាមួយ មិនធ្លាប់កើតជាបុគ្គល តើកើតជាបុគ្គល មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ជនណាមួយ មិនធ្លាប់កើតជាបិតា ។ បេ ។ មិនធ្លាប់កើតជាបងប្អូនប្រុស មិនធ្លាប់កើតជាបងប្អូនស្រី មិនធ្លាប់កើតជាក្សត្រ មិនធ្លាប់កើតជាព្រាហ្មណ៍ មិនធ្លាប់កើតជាអ្នកជំនួញ មិនធ្លាប់កើតជាអ្នកគ្រូ មិនធ្លាប់កើតជាគ្រហស្ថ មិនធ្លាប់កើតជាបព្វជិត មិនធ្លាប់កើតជាទេវតា មិនធ្លាប់

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

កើតជាមនុស្ស តើកើតជាមនុស្ស មានឬ ។ អើ ។ ជនណាមួយ មិនធ្លាប់កើត
ជាបុគ្គល តើកើតជាបុគ្គល មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៦៨] បរវាទីធ្វើ (នូវពាក្យប្តេជ្ញាឲ្យមាំ) ថា មាតា មាន ព្រោះ
ហេតុនោះ (ទើបសួរ) ថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម
ឬ ។ អើ ។ ជនណាមួយ ធ្លាប់កើតជាមាតាមកហើយ បែរជាមិនកើតជាមាតា
វិញ មានឬ ។ អើ ។ ជនណាមួយ ធ្លាប់កើតជាបុគ្គលមកហើយ បែរជាមិន
កើតជាបុគ្គលវិញ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ជនណាមួយ
ធ្លាប់កើតជាបិតា ធ្លាប់កើតជាបងប្អូនប្រុស ធ្លាប់កើតជាបងប្អូនស្រី ធ្លាប់កើត
ជាក្សត្រ ធ្លាប់កើតជាព្រាហ្មណ៍ ធ្លាប់កើតជាអ្នកជំនួញ ធ្លាប់កើតជាអ្នកគ្រូ
ធ្លាប់កើតជាគ្រហស្ថ ធ្លាប់កើតជាបព្វជិត ធ្លាប់កើតជាទេវតា ធ្លាប់កើតជា
មនុស្សមកហើយ បែរជាមិនកើតជាមនុស្សវិញ មានឬ ។ អើ ។ ជនណាមួយ
ធ្លាប់កើតជាបុគ្គលមកហើយ បែរជាមិនកើតជាបុគ្គលវិញ មានឬ ។ អ្នកមិន
គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៦៩] អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និង
អត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។ ក្រែងសោតាបន្ទបុគ្គល មានឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ
សោតាបន្ទបុគ្គល មាន ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា
បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមដែរ ។ អ្នកមិនគួរពោលថា
បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។ ក្រែងសកទា-
គាមិបុគ្គល មានឬ ។ បេ ។ អនាគាមិបុគ្គល មានឬ ។ បេ ។ ព្រះអរហន្ត មាន

ឬ ។ បេ ។ ឧកតោភាគវិមុត្តបុគ្គល មានឬ បញ្ញាវិមុត្តបុគ្គល មានឬ កាយ-
 សក្ខិបុគ្គល មានឬ ទិដ្ឋិប្បត្តបុគ្គល មានឬ សទ្ធាវិមុត្តបុគ្គល មានឬ ធម្មា-
 នុសារិបុគ្គល មានឬ សទ្ធានុសារិបុគ្គល មានឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ សទ្ធា-
 នុសារិបុគ្គល មានមែន ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោល
 ថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមដែរ ។

[១៧០] បរវាទីធ្វើ (នូវពាក្យប្តេជ្ញាឲ្យមាំ) ថា សោតាបន្នបុគ្គល
 មាន ព្រោះហេតុនោះ (ទើបសួរ) ថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត
 និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។ ជនណាមួយ មិនធ្លាប់កើតជាសោតាបន្នបុគ្គល បែរ
 ជាកើតជាសោតាបន្នបុគ្គល មានឬ ។ អើ ។ ជនណាមួយ មិនធ្លាប់កើតជា
 បុគ្គល បែរជាកើតជាបុគ្គល មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
 ជនណាមួយ មិនធ្លាប់កើតជាសកទាគាមិបុគ្គល មិនធ្លាប់កើតជាអនាគាមិបុគ្គល
 មិនធ្លាប់កើតជាព្រះអរហន្ត មិនធ្លាប់កើតជាឧកតោភាគវិមុត្តបុគ្គល មិនធ្លាប់
 កើតជាបញ្ញាវិមុត្តបុគ្គល មិនធ្លាប់កើតជាកាយសក្ខិបុគ្គល មិនធ្លាប់កើតជា
 ទិដ្ឋិប្បត្តបុគ្គល មិនធ្លាប់កើតជាសទ្ធាវិមុត្តបុគ្គល មិនធ្លាប់កើតជាធម្មានុសារិ-
 បុគ្គល មិនធ្លាប់កើតជាសទ្ធានុសារិបុគ្គល តើកើតជាសទ្ធានុសារិបុគ្គល មាន
 ឬ ។ អើ ។ ជនណាមួយ មិនធ្លាប់កើតជាបុគ្គល បែរជាកើតជាបុគ្គល មាន
 ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៧១] បរវាទីធ្វើ (នូវពាក្យប្តេជ្ញាឲ្យមាំ) ថា សោតាបន្នបុគ្គល
 មាន ព្រោះហេតុនោះ (ទើបសួរ) ថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

និងអត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។ ជនណាមួយ ជាសោតាបន្នបុគ្គលហើយ ត្រឡប់
 ជាមិនមែនសោតាបន្នបុគ្គលវិញ មានឬ ។ អើ ។ ជនណាមួយ កើតជាបុគ្គល
 ហើយ បែរជាមិនកើតជាបុគ្គលវិញ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
 ជនណាមួយ ជាសកទាគាមិបុគ្គលហើយ ជាអនាគាមិបុគ្គលហើយ ត្រឡប់
 ជាមិនមែនអនាគាមិបុគ្គលវិញ មានឬ ។ អើ ។ ជនណាមួយ កើតជាបុគ្គលហើយ
 បែរជាមិនកើតជាបុគ្គលវិញ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៧២] អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និង
 អត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។ ក្រែងគូនៃបុរស មាន ៤ គូ បុរសបុគ្គល ៨ រូប មាន
 ឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ គូនៃបុរស មាន ៤ គូ បុរសបុគ្គល ៨ រូប មាន
 មែន ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹង
 បាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដែរ ។

[១៧៣] បរវាទីធ្វើ (នូវពាក្យប្តេជ្ញាឲ្យមាំ) ថា គូនៃបុរស មាន ៤
 គូ បុរសបុគ្គល ៨ រូប មានមែន ព្រោះហេតុនោះ (ទើបសួរ) ថា បុគ្គល
 គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។ គូនៃបុរស មាន ៤
 គូ បុរសបុគ្គល ៨ រូប មានប្រាកដ ព្រោះការកើតប្រាកដនៃព្រះពុទ្ធឬ ។ អើ ។
 បុគ្គលកើតប្រាកដ ព្រោះការកើតប្រាកដនៃព្រះពុទ្ធឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
 នេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គលកើតប្រាកដ ព្រោះការកើតប្រាកដនៃព្រះពុទ្ធឬ ។ អើ ។
 បុគ្គលជាចម្រើន ឈ្មោះថា បុគ្គលមិនមាន ក្នុងកាលដែលព្រះពុទ្ធមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់បរិនិព្វានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

[១៧៤] បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។
 បុគ្គល មានបច្ច័យតាក់តែងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គល
 មិនមានបច្ច័យតាក់តែងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គល មិន
 មានបច្ច័យតាក់តែង មិនមែនមិនមានបច្ច័យតាក់តែងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
 នេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គលមានបច្ច័យតាក់តែង ក៏មិនមែន មិនមានបច្ច័យតាក់តែង
 ក៏មិនមែនឬ ។ អើ ។ ទីបំផុតទី ៣ ដទៃទៀត រៀរលែងតែសង្ខតៈ និងអសង្ខតៈ
 ចេញ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ទីបំផុតទី ៣ ដទៃទៀត
 រៀរលែងសង្ខតៈ និងអសង្ខតៈចេញ មានឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះ
 ភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ធាតុនេះ មាន ២ ប្រការ ធាតុ ២
 ប្រការ តើដូចម្តេចខ្លះ គឺសង្ខតធាតុ ១ អសង្ខតធាតុ ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ធាតុ ២ ប្រការនេះឯង ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រពិតឬ ។ អើ ។ បើដូច្នោះ
 អ្នកមិនគួរពោលថា ទីបំផុតទី ៣ ដទៃទៀត រៀរលែងតែសង្ខតៈ និងអសង្ខតៈ
 ចេញ មាន ដូច្នោះទេ ។ បុគ្គល មានបច្ច័យតាក់តែង ក៏មិនមែន មិនមានបច្ច័យ
 តាក់តែង ក៏មិនមែនឬ ។ អើ ។ សង្ខតៈដទៃ អសង្ខតៈដទៃ បុគ្គលដទៃឬ ។
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ខន្ធ មានបច្ច័យតាក់តែង ព្រះនិព្វាន មិន
 មានបច្ច័យតាក់តែង បុគ្គល មិនមែនមានបច្ច័យតាក់តែង មិនមែនជាមិនមាន
 បច្ច័យតាក់តែងឬ ។ អើ ។ ខន្ធដទៃ ព្រះនិព្វានដទៃ បុគ្គលដទៃឬ ។ អ្នកមិន
 គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ រូប មានបច្ច័យតាក់តែង ព្រះនិព្វាន មិនមាន
 បច្ច័យតាក់តែង បុគ្គល មិនមែនមានបច្ច័យតាក់តែង មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

តាក់តែងឬ ។ អើ ។ រូបដទៃ ព្រះនិព្វានដទៃ បុគ្គលដទៃឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ សង្ខារ ។ បេ ។ វិញ្ញាណ
មានបច្ច័យតាក់តែង ព្រះនិព្វាន មិនមានបច្ច័យតាក់តែង បុគ្គល មិនមែនមាន
បច្ច័យតាក់តែង មិនមែនជាមិនមានបច្ច័យតាក់តែងឬ ។ អើ ។ វិញ្ញាណដទៃ
ព្រះនិព្វានដទៃ បុគ្គលដទៃឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៧៥] បុគ្គល មានការកើតឡើងប្រាកដ មានការសូន្យទៅប្រាកដ
ការប្រែប្រួល នៃបុគ្គលកំពុងស្ថិតនៅប្រាកដឬ ។ អើ ។ បុគ្គល មានបច្ច័យ
តាក់តែងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សង្ខតលក្ខណៈ នៃសង្ខតធម៌នេះ មាន ៣
ប្រការ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សង្ខតធម៌ទាំងឡាយ មានការកើតឡើងប្រាកដ
មានការសូន្យទៅប្រាកដ ការប្រែប្រួលនៃសង្ខតធម៌ ក៏កំពុងស្ថិតនៅប្រាកដ
ដែរ បុគ្គល មានការកើតឡើងប្រាកដ មានការសូន្យទៅប្រាកដ ការប្រែ
ប្រួលនៃបុគ្គល កំពុងស្ថិតនៅប្រាកដដែរ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលមានបច្ច័យ
តាក់តែងដែរ ។ បុគ្គល មិនមានការកើតឡើងប្រាកដ មិនមានការសូន្យទៅ
ប្រាកដ ការប្រែប្រួលនៃបុគ្គល កំពុងស្ថិតនៅមិនប្រាកដឬ ។ អើ ។ បុគ្គល
មិនមានបច្ច័យតាក់តែងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អសង្ខតលក្ខណៈ នៃអសង្ខត-
ធម៌នេះ មាន ៣ ប្រការ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អសង្ខតធម៌ទាំងឡាយ មិន
មានការកើតឡើងប្រាកដ មិនមានការសូន្យទៅប្រាកដ ការប្រែប្រួលនៃ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

អសង្ខតធម៌ ដែលកំពុងស្ថិតនៅ ក៏មិនប្រាកដដែរ បុគ្គល មិនមានការកើត
ឡើងប្រាកដ មិនមានការសូន្យទៅប្រាកដ ការប្រែប្រួលនៃបុគ្គល កំពុងស្ថិត
នៅ ក៏មិនប្រាកដដែរ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គល មិនមានបច្ច័យតាក់តែងដែរ ។

[១៧៦] បុគ្គលរលត់ហើយ មានក្នុងប្រយោជន៍ គឺព្រះនិព្វានឬ ឬ
មិនមានក្នុងប្រយោជន៍ គឺព្រះនិព្វានទេ ។ មានក្នុងប្រយោជន៍ គឺព្រះនិព្វាន ។
បុគ្គលរលត់ហើយ ជាបុគ្គលទៀងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។
បុគ្គល មិនមានក្នុងប្រយោជន៍ គឺព្រះនិព្វានឬ ។ បុគ្គលរលត់ហើយ ជាបុគ្គល
ជាច័សូន្យឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

ញាតកានុយោគ ចប់

អដ្ឋកថា

ញាតកានុយោគ

[១៦៦] ឥឡូវនេះ ពាក្យសួរថា មាតា ជាដើម ជាការសួរដល់ពួកញាតិ ។ បទថា ខត្តិយោ ជាដើម ជាការសួរដល់ជាតិ ។ ពាក្យសួរថា គហដ្ឋោ បព្វជិនោ ជាការសួរដល់បដិបទា ។ ពាក្យសួរថា ទេវោ មនុស្សោ ជាការសួរដល់ការកើតឡើង ។

[១៦៧] ពាក្យសួរថា សោតាបន្នោ ជាដើម ជាការសួរដល់បដិវេធសេចក្តីនេះ លោកពោលថា ជាការសួរដល់ព្រះអរិយៈក៏មាន ។ ពាក្យទាំងអស់នោះ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។

[១៧១] ក្នុងពាក្យថា ជនណាមួយ ជាអរហន្តបុគ្គលហើយ ត្រឡប់ជាមិនមែនជាអរហន្តបុគ្គលវិញនេះ លោកមិនពោល ព្រោះជាមោឃប្បញ្ញា ។

[១៧២] ពាក្យសួរថា ចត្តារោបុរិសយុត្តា ជាដើម ជាការសួរដល់ព្រះសង្ឃ ការសួរនោះ ក៏មានអត្ថន័យយល់ដូចគ្នា ។

[១៧៤] បទថា សង្ខតោ ជាដើម ជាការសួរដល់សភាវៈនៃសច្ចិកដ្ឋៈ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា តតិយា កោដិ ជាពាក្យសួររបស់សកវាទី ពាក្យបដិសេធ ព្រោះការមិនមានសច្ចិកដ្ឋៈបែបនោះ ជាពាក្យរបស់បរវាទី កាលត្រូវសួរដដែលទៀត បរវាទីក៏ឆ្លើយទទួលដោយសំដៅយកបុគ្គល ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

១៨២

ក្នុងបញ្ញាថា អព្វោ បុគ្គលោ ពាក្យបដិសេធ ជាពាក្យរបស់បរវាទី
នោះឯង ដែលមិនគាប់ចិត្ត ភាពជាយ៉ាងដទៃអំពីសង្ខតក្នុងទាំងឡាយ ។

បទថា ខន្ធា សង្ខតា ជាដើម ជាពាក្យដែលសកវាទីសម្តែងសង្ខតៈ
និងអសង្ខតៈទាំងឡាយដោយសន្ទេប ពោលហើយ ដើម្បីសួរភាពជាយ៉ាង
ដទៃ ។

ពាក្យសួរថា រូបំ សង្ខតំ ជាដើម ជាពាក្យដែលសកវាទីសម្តែងខន្ធ
ទាំងឡាយ ដោយចែក ហើយពោលដើម្បីសួរភាពដទៃ ។

[១៧៥] ពាក្យសួរថា បុគ្គលស្ស ឧប្បាទោ ជាពាក្យសួររបស់
សកវាទី ពាក្យឆ្លើយទទួលជារបស់បរវាទី ដោយអំណាចនៃព្រះសូត្រដែល
លោកពោលក្នុងទីទាំងឡាយ មានពាក្យថា សត្វទាំងឡាយ មានការកើតជា
ធម្មតា មានការចាស់ជាធម្មតា និងមានការស្លាប់ជាធម្មតា ដូច្នោះជាដើម តែ
បរវាទីនោះ មិនគាប់ចិត្តនូវភាពដែលបុគ្គលជាសង្ខតធម៌ ហេតុនោះ ទើប
បដិសេធ ។ ត្រូវសួរទៀតដោយន័យជាដើមថា ន ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ ក៏
ឆ្លើយទទួលដោយគិតថា ឈ្មោះថា ការកើតឡើងជាដើមនៃបុគ្គល រមែងមិន
គួរ ព្រោះពាក្យថា សេចក្តីទុក្ខ រមែងកើតឡើង សេចក្តីទុក្ខ រមែងស្ថិតនៅ
ផង វិនាសទៅផង ដូច្នោះជាដើម ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

១៨៣

[១៧៦] ពាក្យសួរថា អត្តត្ថម្ភិ លោកហៅព្រះនិព្វានថា អត្តំ គឺធម៌
 ដែលមិនមានទីតាំង ។ ក្នុងបញ្ហានោះ សកវាទីសួរថា អត្តិ អធិប្បាយថា
 បុគ្គល ឈ្មោះថា ទៀង ព្រោះភាពដែលបុគ្គលនោះមាន ឬឈ្មោះថា ដាច់
 សូន្យ ព្រោះភាពដែលបុគ្គលនោះមិនមាន ទើបត្រឹមត្រូវ បរវាទី កាលមិន
 គាប់ចិត្តនូវភាពដែលបុគ្គលទៀង ឬដាច់សូន្យទាំងពីរយ៉ាងនោះ ទើប
 បដិសេធ ។^{១៧៦}

អង្គកថាព្យាគកានុយោគ ចប់

អភិធម្មបិដក

បក្កិណ្ណកៈ

[១៧៧] បុគ្គលស្ថិតនៅ ព្រោះអាស្រ័យអ្វី ។ បុគ្គលស្ថិតនៅ ព្រោះ អាស្រ័យភព ។ ភព មិនទៀង មានបច្ច័យតាក់តែង កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ ហេតុ មានការអស់ទៅជាធម្មតា មានការសូន្យទៅជាធម្មតា មានការវិនាស ទៅជាធម្មតា មានការរលត់ជាធម្មតា មានការប្រែប្រួលជាធម្មតា ។ អើ ។ សូម្បីបុគ្គល ក៏មិនទៀង មានបច្ច័យតាក់តែង កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ មានការអស់ទៅជាធម្មតា មានការសូន្យទៅជាធម្មតា មានការវិនាសទៅជា ធម្មតា មានការរលត់ជាធម្មតា មានការប្រែប្រួលជាធម្មតា ។ អ្នកមិនគួរពោល យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៧៨] អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និង អត្តដ៏ឧត្តម ។ អើ ។ ក្រែងជនណាមួយ កាលរងសុខវេទនា រមែងដឹងច្បាស់ ថា អញរងសុខវេទនា មានឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ ជនណាមួយ កាលរង សុខវេទនា ដឹងច្បាស់ថា អញរងសុខវេទនា ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុ នោះ អ្នកគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមដែរ ។ អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ។ អើ ។ ក្រែងជនណាមួយ កាលរងទុក្ខវេទនា ។ បេ ។ កាលរងអទុក្ខមសុខវេទនា ដឹងច្បាស់ថា អញរងអទុក្ខមសុខវេទនា មានឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ ជនណា មួយ កាលរងអទុក្ខមសុខវេទនា ដឹងច្បាស់ថា អញរងអទុក្ខមសុខវេទនា ម្ចាស់ អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្ត

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមដែរ ។ សកវាទីធ្វើ (នូវពាក្យប្តេជ្ញាឲ្យមាំ) ថា ជនណា
 កាលរងសុខវេទនា ដឹងច្បាស់ថា អញរងសុខវេទនា ដូច្នោះ ព្រោះហេតុនោះ
 (ទើបសួរ) ថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។
 អើ ។ ជនណា កាលរងសុខវេទនា ដឹងច្បាស់ថា អញរងសុខវេទនា ជននោះ
 ឯង ឈ្មោះថា បុគ្គល ជនណា កាលរងសុខវេទនា មិនដឹងច្បាស់ថា អញ
 រងសុខវេទនា ជននោះឯង មិនឈ្មោះថា បុគ្គលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
 នេះទេ ។ បេ ។ ជនណា កាលរងទុក្ខវេទនា ។ បេ ។ ជនណា កាលរងអទុក្ខម-
 សុខវេទនា ដឹងច្បាស់ថា អញរងអទុក្ខមសុខវេទនា ជននោះឯង ឈ្មោះថា
 បុគ្គល ជនណា កាលរងអទុក្ខមសុខវេទនា មិនដឹងច្បាស់ថា អញរងអទុក្ខ-
 មសុខវេទនា ជននោះឯង មិនឈ្មោះថា បុគ្គលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
 នេះទេ ។ បេ ។ សកវាទីធ្វើ (នូវពាក្យប្តេជ្ញាឲ្យមាំ) ថា ជនណាមួយ កាល
 រងសុខវេទនា ដឹងច្បាស់ថា អញរងសុខវេទនា ដូច្នោះ ព្រោះហេតុនោះ
 (ទើបសួរ) ថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។
 សុខវេទនាដទៃ បុគ្គល កាលរងសុខវេទនា ដឹងច្បាស់ថា អញរងសុខ-
 វេទនា ក៏ដទៃឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ទុក្ខវេទនាដទៃ ។ បេ ។
 អទុក្ខមសុខវេទនាដទៃ បុគ្គលកាលរងអទុក្ខមសុខវេទនា ដឹងច្បាស់ថា អញ
 រងអទុក្ខមសុខវេទនា ក៏ដទៃឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៧៩] អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត
 និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។ ក្រែងបុគ្គលណាមួយ ពិចារណាយើញនូវកាយ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ក្នុងកាយ មានឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ ជនណាមួយ ពិចារណាលើញ នូវ
 កាយក្នុងកាយ មានមែន ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា
 បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមដែរ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 ថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។ ក្រែងជន
 ណាមួយ ពិចារណាលើញនូវវេទនា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ ។ បេ ។ នូវចិត្តក្នុង
 ចិត្ត ។ បេ ។ ពិចារណាលើញធម្មារម្មណ៍ ក្នុងធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយ មានមែន
 ឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ បុគ្គលណាមួយ ពិចារណាលើញធម្មារម្មណ៍ ក្នុង
 ធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយ មានមែន ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរ
 ពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមដែរ ។ សកវាទី
 ធ្វើ (នូវពាក្យប្តេជ្ញាឲ្យមាំ) ថា ជនណាមួយ ពិចារណាលើញ នូវកាយ
 ក្នុងកាយ មាន ព្រោះហេតុនោះ (ទើបសួរ) ថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយ
 អត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។ ជនណា ពិចារណាលើញនូវកាយ
 ក្នុងកាយ ជននោះ ឈ្មោះថា បុគ្គល ជនណា មិនពិចារណាលើញនូវកាយ
 ក្នុងកាយ ជននោះ មិនឈ្មោះថា បុគ្គលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ
 ។ បេ ។ ជនណាពិចារណាលើញនូវវេទនា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ ។ បេ ។ នូវចិត្ត
 ក្នុងចិត្ត ។ បេ ។ ពិចារណាលើញនូវធម្មារម្មណ៍ ក្នុងធម្មារម្មណ៍ទាំងឡាយ ជន
 នោះឯង ឈ្មោះថា បុគ្គល ជនណា មិនពិចារណាលើញនូវធម៌ ក្នុងធម៌ទាំង
 ឡាយ ជននោះ មិនឈ្មោះថា បុគ្គលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
 សកវាទីធ្វើ (នូវពាក្យប្តេជ្ញាឲ្យមាំ) ថា ជនណាមួយ ពិចារណាលើញនូវ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

កាយក្នុងកាយ មាន ដូច្នោះ ព្រោះហេតុនោះ (ទើបសួរ) ថា បុគ្គល គេដឹង
បាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។ កាយដទៃ បុគ្គលអ្នក
ពិចារណាយើញនូវកាយ ក្នុងកាយ ដទៃឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ
។បេ។ វេទនាដទៃ ។បេ។ ចិត្តដទៃ ។បេ។ ធម្មារម្មណ៍ដទៃ បុគ្គលអ្នកពិចារណា
ឃើញ នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយដទៃឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[១៨០] បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។

អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ម្ចាស់មោឃរាជ អ្នកចូរមានស្មារតីសព្វកាល រមិលមើល
នូវខន្ធលោក ដោយសេចក្តីថា សុន្យចុះ (ព្រោះថា) បុគ្គល
លះបង់នូវអត្តានុទិដ្ឋិ គប្បីជាអ្នកឆ្លងចាកមច្ចុ ដោយវិធី
យ៉ាងនេះ (មួយទៀត) មច្ចុរាជ រមែងរកមិនឃើញ នូវ
បុគ្គលអ្នកសម្លឹងមើលខន្ធលោក ដោយវិធីយ៉ាងនេះ ។

ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រពិតឬ ។ អើ ។ បើដូច្នោះ មានតែអ្នក
មិនគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដែរ ។

[១៨១] បុគ្គលក្រឡេកមើលឬ ។ អើ ។ បុគ្គលក្រឡេកមើល ព្រម
ទាំងរូបឬ ឬរៀរចាករូប ទើបក្រឡេកមើល ។ បុគ្គលក្រឡេកមើល ព្រមទាំង
រូប ។ ជីវៈនោះ គឺសរីរៈនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។ បុគ្គល
រៀរចាករូប ទើបក្រឡេកមើលឬ ។ ជីវៈដទៃ សរីរៈដទៃឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។បេ។ បុគ្គលក្រឡេកមើលឬ ។ អើ ។ បុគ្គលតាំងនៅខាងក្នុង

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

១៨៨

នៃរូប ក្រឡេកមើលឬ ឬចេញមកខាងក្រៅ ទើបក្រឡេកមើល ។ បុគ្គលតាំង នៅខាងក្នុង ក្រឡេកមើល ។ ជីវៈនោះ គឺសរីរៈនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គលចេញមកខាងក្រៅ ទើបក្រឡេកមើលឬ ។ ជីវៈដទៃ សរីរៈដទៃឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៨២] អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជាអ្នកសម្តែងពាក្យ ទៀងត្រង់ សម្តែងតាមកាល សម្តែងពាក្យពិត សម្តែងពាក្យប្រាកដ សម្តែង ពាក្យមិនឃ្លៀងឃ្លាត សម្តែងពាក្យមិនប្រែប្រួលឬ ។ អើ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា មានបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុង ព្រះសូត្រ ពិតឬ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្ត ដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមដែរ ។ អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្ត ដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជាអ្នកសម្តែង ពាក្យទៀងត្រង់ សម្តែងតាមកាល សម្តែងពាក្យពិត សម្តែងពាក្យប្រាកដ សម្តែង ពាក្យមិនឃ្លៀងឃ្លាត សម្តែងពាក្យមិនប្រែប្រួលឬ ។ អើ ។ ព្រះមាន ព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលម្នាក់ កាលកើតឡើងក្នុង លោក រមែងកើតឡើង ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ជនច្រើន ដើម្បីសេចក្តីសុខដល់ ជនច្រើន ដើម្បីអនុគ្រោះដល់សត្វលោក ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តី ចម្រើន ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រ ពិតឬ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គល គេដឹងបាន

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមដែរ ។

[១៨៣] បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។
ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជាអ្នកសម្តែងពាក្យទៀងត្រង់ សម្តែងតាមកាល
សម្តែងពាក្យពិត សម្តែងពាក្យប្រាកដ សម្តែងពាក្យមិនឃ្លៀងឃ្លាត សម្តែង
ពាក្យមិនប្រែប្រួលឬ ។ អើ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ធម៌ទាំងពួងជា
អនត្តា ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រពិតឬ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ អ្នក
មិនគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ដូច្នោះទេ ។

[១៨៤] បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។
ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជាអ្នកសម្តែងពាក្យទៀងត្រង់ សម្តែងតាមកាល
សម្តែងពាក្យពិត សម្តែងពាក្យប្រាកដ សម្តែងពាក្យមិនឃ្លៀងឃ្លាត សម្តែង
ពាក្យមិនប្រែប្រួលឬ ។ អើ ។ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា បុគ្គលរមែងមិន
សន្ស័យ មិនឆ្កែងឆ្កាត់ថា ទុក្ខហ្នឹងឯង កាលកើត ក៏កើតឡើង ទុក្ខហ្នឹងឯង
កាលរលត់ ក៏រលត់ទៅ ការដឹងដោយមិនជឿស្តាប់បុគ្គលដទៃ នៃបុគ្គលនោះ
ហ្នឹងឯង រមែងមានក្នុងសម្មាទិដ្ឋិនុ៎ះ ម្នាលកច្ចានៈ សម្មាទិដ្ឋិ រមែងមាន ដោយ
ហេតុប៉ុណ្ណោះឯង ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រ ពិតឬ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុ
នោះ អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម
ដូច្នោះទេ ។

[១៨៥] បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមឬ ។
អើ ។ ក្រែងវិជិកាកុនី បានពោលពាក្យនេះ ចំពោះមានចិត្តបាបថា

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ម្ចាស់មារ អ្នកជឿថា សត្វ ដូច្នោះឬ (មួយទៀត) អ្នកមាន
 ទិដ្ឋិ (យ៉ាងនេះ) ឬ នេះជាគំនរសង្ខារសុទ្ធតើ សត្វមិន
 មានក្នុងទីនេះទេ ដូចយ៉ាងសព្វថា រថ ព្រោះការបរិបូណ៌
 ដោយអង្គ យ៉ាងណា កាលខន្ធទាំងឡាយមាន ការសន្មតិថា
 សត្វ រមែងមាន ក៏យ៉ាងនោះដែរ ព្រោះថា ទុក្ខ តែងកើត
 ឡើងផង ទុក្ខ តែងតាំងនៅផង តែងវិនាសទៅវិញផង
 ធម្មជាតិដទៃ ក្រៅអំពីទុក្ខ មិនកើតមានទេ ធម្មជាតិដទៃ
 ក្រៅអំពីទុក្ខ មិនរលត់ទៅវិញទេ ។

ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រពិតឬ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកមិន
 គួរពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ដូច្នោះទេ ។

[១៨៦] បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។
 ក្រែងព្រះអានន្តមានអាយុ បានក្រាបបង្គំទូលសួរព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះ
 អង្គដ៏ចម្រើន ព្រះអង្គតែងត្រាស់ថា លោកសូន្យ លោកសូន្យ បពិត្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន ដែលព្រះអង្គត្រាស់ថា លោកសូន្យ តើដោយហេតុដូចម្តេច ព្រះ
 មានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់អានន្ត ធម្មជាតិសូន្យចាកខ្លួន ឬចាករបស់ដែល
 អាស្រ័យនឹងខ្លួន ព្រោះហេតុនោះ ទើបតថាគតពោលថា លោកសូន្យ ម្ចាស់
 អានន្ត ចុះធម្មជាតិអ្វីដែលសូន្យចាកខ្លួន ឬចាករបស់ដែលអាស្រ័យនឹងខ្លួន
 ម្ចាស់អានន្ត ក្នុងកសូន្យចាកខ្លួន ឬចាករបស់ដែលអាស្រ័យនឹងខ្លួន រូបសូន្យ
 ។ បេ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណសូន្យ ។ បេ ។ ចក្ខុសម្ផស្សសូន្យ ។ បេ ។ វេទនាណា ជា

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

សុខក្តី ជាទុក្ខក្តី ជាអទុក្ខមសុខក្តី តែងកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ពុស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះ ក៏សូន្យចាកខ្លួន ឬចាករបស់ដែលអាស្រ័យនឹងខ្លួន ត្រចៀក សូន្យ រូប រូប សំឡេង សូន្យ រូប រូប រូប រូប ... ក្លិន សូន្យ រូប រូប រូប រូប ... អណ្តាត សូន្យ ... រស សូន្យ ... រូប រូប រូប រូប ... កាយ សូន្យ ... ផោដ្ឋព្វៈ សូន្យ រូប រូប រូប រូប ... ចិត្ត សូន្យ ... ធម្មារម្មណ៍ សូន្យ ... មនោវិញ្ញាណ សូន្យ ... មនោសម្ពុស្ស សូន្យ រូប រូប វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី ជាអទុក្ខមសុខក្តី កើតឡើង ព្រោះ មនោសម្ពុស្សជាបច្ច័យ វេទនានោះ ក៏សូន្យចាកខ្លួន ឬចាករបស់ដែល អាស្រ័យនឹងខ្លួន ម្នាលអានន្ទ ធម្មជាតិសូន្យចាកខ្លួន ឬចាករបស់ដែល អាស្រ័យនឹងខ្លួន ព្រោះហេតុនោះ ទើបតថាគតពោលថា លោកសូន្យ ពាក្យ ដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ រ អើ រ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ដូច្នោះទេ រ

[១៨៧] បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ រ អើ រ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គជាអ្នកសម្តែងពាក្យទៀងត្រង់ សម្តែងតាម កាល សម្តែងពាក្យពិត សម្តែងពាក្យប្រាកដ សម្តែងពាក្យមិនឃ្លៀងឃ្លាត សម្តែងពាក្យមិនប្រែប្រួលឬ រ អើ រ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាល ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលខ្លួនមានសេចក្តីប្រកាន់ថា អញមានរបស់ដែលអាស្រ័យ នឹងខ្លួន ដូច្នោះ ក៏គប្បីមានដែរឬ ព្រះករុណាព្រះអង្គ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលរបស់ដែលអាស្រ័យនឹងខ្លួនមាន សេចក្តីប្រកាន់ថា អញមានខ្លួន ដូច្នោះ ក៏គប្បីមានដែរឬ ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលខ្លួនក្តី

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

កាលរបស់ដែលអាស្រ័យនឹងខ្លួនក្តី គេមិនបានដឹងថាទៀងត្រង់ ថាទៀងទាត់ទេ ហេតុនៃទិដ្ឋិណាថា នុ៎ះលោក នុ៎ះខ្លួន ខ្លួនអញនោះ លុះលះបង់លោកនេះ ហើយ នឹងជាបុគ្គលទៀងទាត់ ស្ថិតស្ថេរ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា នឹងស្ថិតនៅ នឹងថ្កល់ ស្មើដោយសស្សតិវត្ថុ ដោយប្រការនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ហេតុនៃ ទិដ្ឋិនេះ ជាពាលធម៌ ដ៏បរិបូណ៌ទាំងអស់ មិនដូច្នោះឬ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ពាលធម៌ដ៏បរិបូណ៌ទាំងអស់ មិនគប្បីមានតែបន្តិចបន្តួចទេ ពាក្យដូច្នោះ មាន ក្នុងព្រះសូត្រ ពិតឬ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តម ដូច្នោះទេ ។

[១៨៨] បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គជាអ្នកសម្តែងពាក្យទៀងត្រង់ សម្តែង តាមកាល សម្តែងពាក្យពិត សម្តែងពាក្យប្រាកដ សម្តែងពាក្យមិនឃ្លៀង ឃ្លាត សម្តែងពាក្យមិនប្រែប្រួលឬ ។ អើ ។ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលសេនិយៈ គ្រូ ៣ ពួកនេះ មានប្រាកដក្នុងលោក គ្រូ ៣ ពួក តើដូច ម្តេចខ្លះ ម្នាលសេនិយៈ គ្រូខ្លះ ក្នុងលោកនេះ បញ្ចត្តខ្លួនក្នុងបច្ចុប្បន្នថា ទៀងទាត់ ថាស្ថិតស្ថេរផង បញ្ចត្តខ្លួនក្នុងបរលោកថា ទៀងទាត់ ថាស្ថិតស្ថេរ ផង ម្នាលសេនិយៈ មួយទៀត គ្រូខ្លះ ក្នុងលោកនេះ បញ្ចត្តខ្លួនក្នុងបច្ចុប្បន្ន ថា ទៀងទាត់ ថាស្ថិតស្ថេរ តែមិនបញ្ចត្តខ្លួនក្នុងបរលោក ថាទៀងទាត់ ថា ស្ថិតស្ថេរទេ ម្នាលសេនិយៈ មួយវិញទៀត គ្រូខ្លះ ក្នុងលោកនេះ មិនបញ្ចត្ត ខ្លួន ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ថាទៀងទាត់ ថាស្ថិតស្ថេរផង មិនបញ្ចត្តខ្លួនក្នុងបរលោក

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ថាទៀងទាត់ ថាស្ថិតស្ថេរផង ម្នាលសេនិយៈ បណ្ណាគ្រូទាំង ៣ ពួកនោះ គ្រូណា បញ្ចាត់ខ្លួនក្នុងបច្ចុប្បន្ន ថាទៀងទាត់ ថាស្ថិតស្ថេរផង បញ្ចាត់ខ្លួនក្នុង បរលោក ថាទៀងទាត់ ថាស្ថិតស្ថេរផង ម្នាលសេនិយៈ នេះហៅថា គ្រូ ជាសស្សតវាទ ម្នាលសេនិយៈ បណ្ណាគ្រូទាំង ៣ ពួកនោះ គ្រូណា បញ្ចាត់ ខ្លួនក្នុងបច្ចុប្បន្ន ថាទៀងទាត់ ថាស្ថិតស្ថេរ តែមិនបញ្ចាត់ខ្លួនក្នុងបរលោក ថា ទៀងទាត់ ថាស្ថិតស្ថេរទេ ម្នាលសេនិយៈ នេះហៅថា គ្រូជាឧច្ឆេទវាទ ម្នាល សេនិយៈ បណ្ណាគ្រូទាំង ៣ ពួកនោះ គ្រូណា មិនបញ្ចាត់ខ្លួនក្នុងបច្ចុប្បន្ន ថា ទៀងទាត់ ថាស្ថិតស្ថេរផង មិនបញ្ចាត់ខ្លួនក្នុងបរលោក ថាទៀងទាត់ ថាស្ថិត ស្ថេរផង ម្នាលសេនិយៈ នេះហៅថា គ្រូ គឺព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ម្នាលសេនិយៈ គ្រូទាំង ៣ ពួកនេះ តែងមានប្រាកដក្នុងលោក ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះ សូត្រពិតប្ប ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹង បាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ដូច្នោះទេ ។

[១៨៧] បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តមប្ប ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គជាអ្នកសម្តែងពាក្យទៀងត្រង់ សម្តែងតាម កាល សម្តែងពាក្យពិត សម្តែងពាក្យប្រាកដ សម្តែងពាក្យមិនឃ្លៀងឃ្លាត សម្តែងពាក្យមិនប្រែប្រួលប្ប ។ អើ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ឆ្នាំង ទឹកដោះថ្នាំប្ប ។ អើ ។ ជនណាមួយ ធ្វើឆ្នាំងទឹកដោះថ្នាំ មានប្ប ។ អ្នកមិនគួរ ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គល គេដឹង បាន ដោយអត្ថដ៏ពិត និងអត្ថដ៏ឧត្តម ដូច្នោះទេ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

[១៧០] បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមឬ ។ អើ ។
 ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គជាអ្នកសម្តែងពាក្យទៀងត្រង់ សម្តែងតាមកាល
 សម្តែងពាក្យពិត សម្តែងពាក្យប្រាកដ សម្តែងពាក្យមិនឃ្លៀងឃ្លាត សម្តែង
 ពាក្យមិនប្រែប្រួលឬ ។ អើ ។ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ឆ្នាំងប្រេង ឆ្នាំង
 ទឹកឃ្មុំ ឆ្នាំងទឹកអំពៅ ឆ្នាំងទឹកដោះស្រស់ ឆ្នាំងទឹកជីក សៀនជាក់ទឹកជីក
 កំសៀវដាំទឹកជីក ផ្តល់ខាតជាក់ទឹកជីក បាយទៀងទាត់ បបរពិតប្រាកដឬ ។
 អើ ។ បបរណាមួយ ទៀងទាត់ ពិតប្រាកដ ស្ថិតស្ថេរ មិនប្រែប្រួលជា
 ធម្មតា មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកមិនគួរ
 ពោលថា បុគ្គល គេដឹងបាន ដោយអត្តដ៏ពិត និងអត្តដ៏ឧត្តមទេ ។ សេចក្តី
 បង្រៀន ។

និយាយអំពីការសង្កត់សង្កិន ៨ លើក អំពីសេចក្តី
បង្រៀន អំពីបុគ្គលអន្ទោលទៅ អំពីបញ្ញត្តិបុគ្គល ព្រោះ
 អាស្រ័យរូប អំពីចិត្ត អំពីអំពើល្អជាគម្រប់ ៥ អំពីការ
 ប្រែប្រួល អំពីការសម្តែងអាង ដោយការនាំមកនូវ
 ព្រះសូត្រ ជាគម្រប់ ៨ ។

បកិណ្ណកៈ ចប់

អដ្ឋកថា

បដិវេទនាឃោគជាដើម

[១៧៧] គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងបញ្ញាអាស្រ័យភពដូចតទៅនេះ បទថា ភវំ បានដល់ ឧបបត្តិភព ។

[១៧៨-១៧៩] ក្នុងបញ្ញារបស់បុគ្គលអ្នកសោយវេទនា អធិប្បាយ ថា ព្រះឃោគាវចរដែលសោយនូវវេទនា កំណត់វេទនាហើយ ឈ្មោះថា រមែងដឹងច្បាស់ ។ ឯពាលបុប្ផជន រមែងមិនដឹង ។ បញ្ញាក្នុងរឿងពិចារណា ឃើញកាយជាដើម មានអត្តនាយយល់ហើយ ។

[១៨០] បទថា សុញ្ញតោ លោកំ អវេក្ខុស្ស ជាដើម ក្នុង បរាយណវគ្គ មានអធិប្បាយថា ចូរអ្នកពិចារណាលោក គឺខន្ធ ដោយ អំណាចភាពជារបស់ទេចោកសត្វ ។

[១៨១] បទថា បុគ្គលោ អវេក្ខុតិ ជាពាក្យសួររបស់សកវាទី ពិត ហើយ លទ្ធិរបស់បរវាទីថា បុគ្គលណាស្នង់ដឹង បុគ្គលនោះ ជាបុគ្គល ព្រោះគាថាថា ចូរអ្នកដឹងនូវលោក ដោយភាពជារបស់សួន្យ ព្រោះហេតុ នោះ ទើបសកវាទីសួរបញ្ហានោះឯង ។ បទថា សហ្សរេន បានដល់ រួមជា មួយនឹងរូបកាយ អធិប្បាយថា មិនមែនជាបុគ្គលអាស្រ័យរូបកាយនោះ ។ បរវាទីទទួលពាក្យនេះ ដោយអំណាចនៃបញ្ចវេក្ខន្ធការក្នុង ត្រូវសកវាទីសួរ ទៀតថា តំ ដិវំ រមែងបដិសេធ ព្រោះខ្លាចខុសអំពីព្រះសូត្រនោះឯង ។ បទថា វិនា រូបេន សេចក្តីថា បរវាទីទទួលពាក្យនេះ ដោយអំណាចនៃចតុវេក្ខន្ធការក្នុង ត្រូវសកវាទីសួរទៀតថា អញ្ញំ ដិវំ រមែងបដិសេធ ព្រោះខ្លាចខុសចាកអំពី

ព្រះសូត្រនោះឯង ។ បទថា អត្តន្តរគតោ នឹងបទថា តហិទ្ធា និកុមិទ្ធា នេះ ជាពាក្យដែលមានលក្ខណៈ នៃពាក្យដែលសកវាទីធ្លាប់ពោលមកហើយ ថា សហ រូបេន ឬ វិនា រូបេន ដូច្នោះ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា អត្តន្តរគតោ បានដល់ នៅខាងក្នុងនៃ រូប អធិប្បាយថា ជាសកាវៈមិនចេញទៅក្នុងទីផ្សេងៗ នេះ តាំងនៅដោយ អំណាចនៃរូបបរិច្ឆេទនោះឯង ។ បទថា និកុមិទ្ធា បានដល់ ការឈានកន្លង រូបបរិច្ឆេទ អធិប្បាយថា មិនបានអាស្រ័យរូប ។

[១៨៣] បទថា អនត្តា បានដល់ វៀរចាកខ្លួន វៀរចាកជីវៈ វៀរ ចាកបុគ្គល អធិប្បាយថា មិនមានបុគ្គល សូម្បីក្នុងធម៌ត្រឹមតែមួយ ។ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបអត្តដោយន័យដែលពោលហើយក្នុងអដ្ឋកថា ដែលជាទឹមកនៃព្រះ សូត្រទាំងពួងនោះឯង ដោយប្រការដូច្នោះ ។ ម្យ៉ាងទៀត ខ្ញុំសំដៅយកពាក្យ អធិប្បាយនេះ នឹងពោលពាក្យដែលជាភាសិតនោះឯង ។

[១៨៩-១៩០] បទថា វុត្តំ ភគវតា សប្បិកុម្ភោ ជាដើម ជាពាក្យ ដែលសកវាទីនាំមកដើម្បីសម្តែងថា ទេសនាទាំងពួង ដែលបណ្ឌិតមិនគប្បី កាន់យកតែអត្តដោយអំណាចនៃពាក្យ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ ប៉ុណ្ណោះឡើយ ។ ដូចឆ្នាំងដែលជាវិការនៃមាស ដែលគេយកមាសមកធ្វើ សត្វលោកទាំងឡាយ រមែងហៅថា ឆ្នាំងមាស យ៉ាងណា ដែលឈ្មោះថា ឆ្នាំងសប្បិ ជាវិការនៃសប្បិ ដែលគេយកសប្បិមកធ្វើដូច្នោះ ក៏មិនមែន ។ ក្នុងពាក្យនេះ គប្បីជ្រាបអត្តយ៉ាងនេះថា សប្បិដែលបុគ្គលណាដាក់ក្នុងឆ្នាំង

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ណា ឆ្នាំងនោះ ក៏បានឈ្មោះថា ឆ្នាំងសប្បិ ក៏យ៉ាងនោះ ។ ក្នុងពាក្យថា ឆ្នាំងប្រេងជាដើមក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។ ដូចព្រះនិព្វានជាធម្មជាតិទៀង ស្ថិតស្ថេរ យ៉ាងណា ភក្តិ ឬបបរ រមែងជាធម្មជាតិទៀង ស្ថិតស្ថេរយ៉ាងនោះ ក៏មិនមែន ។ ក្នុងសេចក្តីនេះ គប្បីជ្រាបអត្ថដូចតទៅនេះថា និច្ចកត្ត គឺភក្តិដែលគេឲ្យប្រចាំ ធុរ្យាយាគូ គឺបបរដែលស្ថិតស្ថេរ លោកហៅដោយអំណាចពាក្យដែលជាបញ្ញត្តិថា ពួកយើងទាំងឡាយ មិនកំណត់កាល នឹងប្រគេននិច្ចកត្ត និងធុរ្យាយាគូរាល់ៗ ថ្ងៃ ដូច្នោះ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងបទថា អត្តិ បុគ្គលោ អត្តហិតាយ បដិបន្នោ ជាដើម ដូចតទៅនេះថា ធម៌ទាំងឡាយ មានរូបជាដើមមាន ដោយអំណាចនៃបច្ចុត្តលក្ខណៈ គឺលក្ខណៈដែលមានចំពោះខ្លួន និងសាមញ្ញលក្ខណៈ យ៉ាងណា បុគ្គលរមែងមានយ៉ាងនោះក៏មិនមែន ។ កាលធម៌ទាំងឡាយ មានរូបជាដើម មាន ការហៅថា ឈ្មោះយ៉ាងនេះ គោត្តយ៉ាងនេះជាដើម ក៏មាន ។ ក្នុងសេចក្តីនេះ គប្បីជ្រាបអត្ថយ៉ាងនេះថា បុគ្គល ឈ្មោះថា មាន ព្រោះជារោហាររបស់លោក ព្រោះការសន្មតរបស់លោក ព្រោះជាកាសាររបស់លោក ដោយប្រការដូច្នោះ សមដូចពាក្យដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ (ក្នុងទីយ-និកាយ សីលក្ខន្ធវគ្គ) ថា ម្ចាស់ចិត្ត សម្តីទាំងនេះឯង ជាឈ្មោះសម្រាប់លោក ជាកាសាសម្រាប់លោក ជារោហាររបស់លោក ជាបញ្ញត្តិក្នុងលោក ដូច្នោះ ក្នុងសេចក្តីនេះ លោកអធិប្បាយថា ធម៌ទាំងឡាយ មានរូបជាដើម សូម្បីរៀនរូការសន្មតរបស់សត្វលោក ក៏នៅតែឈ្មោះថា មាន ព្រោះមាន

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

សកាវៈឲ្យដឹងបាន ដោយអំណាចនៃបច្ចុគ្គលក្ខណៈ និងសាមញ្ញលក្ខណៈ ។

ម្យ៉ាងទៀត កថា គឺពាក្យរបស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ មាន ២ យ៉ាង គឺ សម្មតិកថា និងបរមត្ថកថា ក្នុងកថាទាំង ២ នោះ ពាក្យថា សត្វ ឬគ្គល ទេវតា ព្រហ្មជាដើម ឈ្មោះថា សម្មតិកថា ពាក្យថា អនិច្ចំ ទុក្ខំ អនត្តា ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ សតិប្បដ្ឋាន សម្មប្បធានជាដើម ឈ្មោះថា បរមត្ថ- កថា ។ បណ្តាកថាទាំង ២ នោះ បុគ្គលណា កាលពាក្យថា សត្វ ។ បេ ។ ឬ ព្រហ្មជាដើម ដែលទ្រង់ត្រាស់ហើយដោយសម្មតិទេសនា អាចត្រាស់ដឹង ចាក់ធ្លុះ ចេញទៅអំពីសង្សារវដ្ត កាន់យកជ័យជម្នះ គឺអរហត្តបាន ព្រះមាន ព្រះភាគត្រាស់ពាក្យថា សត្វ ឬបុគ្គល ឬបុរស ឬទេវតា ឬព្រហ្ម ចាប់តាំង អំពីដើមនោះឯងដល់បុគ្គលនោះ ។ ឯបុគ្គលណា ស្តាប់ពាក្យណាមួយ ក្នុង ពាក្យថា អនិច្ចំ ទុក្ខំ ជាដើម ដោយបរមត្ថទេសនាហើយ ក៏អាចត្រាស់ដឹង ចាក់ធ្លុះ ចេញទៅអំពីសង្សារវដ្ត កាន់យកជ័យជម្នះ គឺអរហត្តបាន ព្រះមាន ព្រះភាគត្រាស់ពាក្យឯណានីមួយ ក្នុងពាក្យថា អនិច្ចំ ជាដើម ដល់បុគ្គល នោះ ដោយទំនងដូចគ្នា ព្រះមានព្រះភាគមិនត្រាស់បរមត្ថកថាមុន ដល់សត្វ ដែលនឹងត្រាស់ដឹងដោយសម្មតិកថា តែទ្រង់ឲ្យត្រាស់ដឹងដោយសម្មតិកថា ហើយ ទើបទ្រង់ត្រាស់បរមត្ថកថាក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ។ ព្រះអង្គមិន ត្រាស់សម្មតិកថាមុន ដល់សត្វដែលគួរត្រាស់ដឹង ដោយបរមត្ថកថា តែទ្រង់ ឲ្យត្រាស់ដឹងដោយបរមត្ថកថាហើយ ទើបត្រាស់សម្មតិកថា ក្នុងកាលជាខាង ក្រោយ ។ ម្យ៉ាងទៀត ដោយប្រក្រតី កាលទ្រង់ត្រាស់សម្មតិកថាមុននោះ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ឯងហើយ ទើបត្រាស់បរមត្ថកថាជាខាងក្រោយ ទេសនា នឹងជារបស់យល់
 បានងាយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះពុទ្ធទាំងឡាយទ្រង់សម្តែងសម្មតិកថាមុន
 ហើយ ត្រាស់បរមត្ថកថាក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទាំងឡាយ
 នោះ សូម្បីត្រាស់ដឹងនូវសម្មតិកថា រមែងត្រាស់នូវសច្ចៈនោះឯង នូវសភាវៈ
 នោះឯង មិនត្រាស់កុហកឡើយ សូម្បីត្រាស់នូវបរមត្ថកថា រមែងត្រាស់នូវ
 សច្ចៈនោះឯង នូវសភាវៈនោះឯង មិនត្រាស់កុហកឡើយ ។ ពិតហើយ
 បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបសេចក្តីនេះថា

បណ្ណាអ្នកពោលកថាទាំងឡាយ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដ៏ប្រសើរ
 បានត្រាស់ហើយនូវសច្ចៈ ២ គឺសម្មតិសច្ចៈ និងបរមត្ថ-
 សច្ចៈ មិនមានសច្ចៈទី ៣ ដូច្នោះ ។

បណ្ណាសច្ចៈទាំង ២ នោះ

សម្មតិសច្ចៈ ជាពាក្យសម្រាប់កំណត់ និងជាហេតុនៃការ
 សន្មតរបស់លោក ឯបរមត្ថសច្ចៈ ជាពាក្យបរមត្ថ ជា
 លក្ខណៈពិតនៃធម៌ទាំងឡាយ ដូច្នោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត ទេសនារបស់ព្រះមានព្រះភាគមាន ២ គឺជាបរមត្ថទេសនា
 ដោយអំណាចនៃ ១នូវ ជាដើម និងជាសម្មតិទេសនា ដោយអំណាចនៃឆ្នាំង
 សប្បិជាដើម ដ្បិតថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់មិនលះបង់លោកសម្មតិ ព្រោះ
 ហេតុនោះ បណ្ឌិតមិនគប្បីធ្វើនូវការកាន់យកពាក្យត្រឹមតែថា បុគ្គល មាន ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ពិតហើយ

ព្រះបរមសាស្តា ទ្រង់មិនលះបង់បញ្ញត្តិ ហើយប្រកាស

បរមត្ថ និងមិនបានរំលងនូវវត្ថុ ដែលសត្វលោកសម្មតិ

ព្រោះហេតុនោះ បណ្ឌិតដទៃៗ កាលប្រកាសបរមត្ថ ក៏

មិនគប្បីរំលងវត្ថុដែលសត្វលោកសន្មត ដូច្នោះ ។

ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីទាំងពួង មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៧៣}

អដ្ឋកថាបដិវេណានុយោគ ចប់

អដ្ឋកថាបុគ្គលកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

បរិបារាធិកថា

[១៧១] ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តប្ប ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត
 សាបសូន្យចាកអរហត្ត ក្នុងទីទាំងពួងប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
 ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្ត ក្នុងទីទាំងពួងប្ប ។ អើ ។ សេចក្តីសាប
 សូន្យ របស់ព្រះអរហន្តក្នុងទីទាំងពួងប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
 ព្រះអរហន្តសាបសូន្យចាកអរហត្តប្ប ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាក
 អរហត្ត ក្នុងកាលទាំងពួងប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះអរហន្ត
 សាបសូន្យចាកអរហត្ត ក្នុងកាលទាំងពួងប្ប ។ អើ ។ សេចក្តីសាបសូន្យរបស់
 ព្រះអរហន្ត ក្នុងកាលទាំងពួងប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះ
 អរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តប្ប ។ អើ ។ ព្រះអរហន្តទាំងអស់ សាបសូន្យ
 ចាកអរហត្តប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះអរហន្តទាំងអស់
 សាបសូន្យចាកអរហត្តប្ប ។ អើ ។ សេចក្តីសាបសូន្យរបស់ព្រះអរហន្តទាំង
 អស់ប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៧២] ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តប្ប ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត
 កាលបើសាបសូន្យចាកអរហត្ត តើសាបសូន្យចាកផលទាំង ៤ ដែរឬ ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ (បើដូច្នោះ ខ្ញុំសួរអ្នកវិញ) សេដ្ឋីកាលទទួល

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

នូវភាពជាសេដ្ឋី ព្រោះតែទ្រព្យ ៤ វែន កាលបើទ្រព្យ ១ វែន សាបសូន្យ
ហើយ តើជាអ្នកសាបសូន្យ ចាកភាពជាសេដ្ឋីដែរឬ ។ អើ ។ (ចុះសេដ្ឋី)
ឈ្មោះថា សាបសូន្យចាកសម្បត្តិទាំងអស់ដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ សេដ្ឋី កាលទទួលនូវភាពជាសេដ្ឋី ព្រោះតែទ្រព្យ ៤ វែន កាល
បើទ្រព្យ ១ វែន សាបសូន្យហើយ តើគួរដើម្បីសាបសូន្យចាកសម្បត្តិទាំង
អស់ឬ ។ អើ ។ (អើ បើដូច្នោះ) ព្រះអរហន្ត កាលសាបសូន្យចាកអរហត្ត
គួរដើម្បីសាបសូន្យចាកផលទាំង ៤ ដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៧៣] ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តឬ ។ អើ ។ សោតាបន្ន-
បុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តឬ ។ អើ ។ សកទាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យ
ចាកសកទាគាមិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះអរហន្ត
សាបសូន្យចាកអរហត្តឬ ។ អើ ។ អនាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកអនាគា-
មិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៧៤] អនាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកអនាគាមិផលឬ ។ អើ ។
សោតាបន្នបុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ បេ ។ អនាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យ ចាកអនាគាមិផលឬ ។ អើ ។
សកទាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ បេ ។

[១៧៥] សកទាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលឬ ។ អើ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

សោតាបន្នបុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ បេ ។

[១៧៦] សោតាបន្នបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលទេឬ ។
អើ ។ ព្រះអរហន្ត មិនសាបសូន្យចាកអរហត្តទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ បេ ។ សកទាគាមិបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលទេឬ ។
អើ ។ ព្រះអរហន្ត មិនសាបសូន្យចាកអរហត្តទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ បេ ។ អនាគាមិបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកអនាគាមិផលទេឬ ។ អើ ។
ព្រះអរហន្ត មិនសាបសូន្យចាកអរហត្តទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៧៧] សោតាបន្នបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលទេឬ ។
អើ ។ អនាគាមិបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកអនាគាមិផលទេឬ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សកទាគាមិបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកសកទាគា-
មិផលទេឬ ។ អើ ។ អនាគាមិបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកអនាគាមិផលទេឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៧៨] សោតាបន្នបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលទេឬ ។
អើ ។ សកទាគាមិបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលទេឬ ។ អ្នកមិន
គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៧៩] ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត
កាលបើសាបសូន្យចាកអរហត្តហើយ នឹងតាំងនៅក្នុងទីណាវិញ ។ (នឹងតាំង
នៅ) ក្នុងអនាគាមិផល ។ អនាគាមិបុគ្គល កាលបើសាបសូន្យចាកអនាគា-

មិផលហើយ នឹងតាំងនៅក្នុងទីណាវិញ ។ (នឹងតាំងនៅ) ក្នុងសកទាគាមិ-
 ផល ។ សកទាគាមិបុគ្គល កាលបើសាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលហើយ នឹង
 តាំងនៅក្នុងទីណាវិញ ។ (នឹងតាំងនៅ) ក្នុងសោតាបត្តិផល ។ សោតា-
 បន្ទបុគ្គល កាលបើសាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផល នឹងតាំងនៅក្នុងបុប្ផជនកមិ
 វិញ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរជឿនូវកំហុស (របស់អ្នក)
 ចុះ ព្រះអរហន្ត កាលបើសាបសូន្យចាកអរហត្តហើយ នឹងតាំងនៅក្នុងអនា-
 គាមិផលវិញ អនាគាមិបុគ្គល កាលបើសាបសូន្យចាកអនាគាមិផលហើយ
 នឹងតាំងនៅក្នុងសកទាគាមិផលវិញ សកទាគាមិបុគ្គល កាលបើសាបសូន្យ
 ចាកសកទាគាមិផលហើយ នឹងតាំងនៅក្នុងសោតាបត្តិផលវិញ ម្ចាស់អ្នកដ៏
 ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា សោតាបន្ទបុគ្គល កាលបើសាប
 សូន្យចាកសោតាបត្តិផលហើយ នឹងតាំងនៅក្នុងបុប្ផជនកមិវិញ ដូច្នោះដែរ ។

[២០០] ព្រះអរហន្ត កាលបើសាបសូន្យចាកអរហត្ត នឹងតាំងនៅក្នុង
 សោតាបត្តិផលវិញ ។ អើ ។ (ព្រះអរហន្ត) ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត
 ក្នុងលំដាប់នៃសោតាបត្តិផល ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះ
 អរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្ត ។ អើ ។ សោតាបន្ទបុគ្គល សាបសូន្យចាក
 សោតាបត្តិផល ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ព្រះអរហន្តក្តី សោតាបន្ទ-
 បុគ្គលក្តី លោកណាលះកិលេសបានច្រើនជាង ។ ព្រះអរហន្ត (លះកិលេស
 បានច្រើនជាង) ។ បើព្រះអរហន្ត លះកិលេសបានច្រើនជាង ហើយព្រះអរហន្ត
 សាបសូន្យចាកអរហត្ត ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោល

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

២០៥

ថា សោតាបន្ទបុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផល ដូច្នោះដែរ ។

[២០១] ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តប្ប ។ អើ ។ សកទាគា-
មិបុគ្គល សាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។
ព្រះអរហន្តក្តី សកទាគាមិបុគ្គលក្តី លោកណា លះកិលេសបានច្រើនជាង ។
ព្រះអរហន្ត (លះកិលេសបានច្រើនជាង) ។ បើព្រះអរហន្ត លះកិលេសបាន
ច្រើនជាង ហើយព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្ត ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន
ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា សកទាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាក
សកទាគាមិផល ដូច្នោះដែរ ។

[២០២] ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តប្ប ។ អើ ។ អនាគាមិ-
បុគ្គល សាបសូន្យចាកអនាគាមិផលប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ព្រះ
អរហន្តក្តី អនាគាមិបុគ្គលក្តី លោកណា លះកិលេសបានច្រើនជាង ។ ព្រះ
អរហន្ត (លះកិលេសបានច្រើនជាង) ។ បើព្រះអរហន្ត លះកិលេសបាន
ច្រើនជាង ហើយព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្ត ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះ
ហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា អនាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកអនាគាមិផល
ដូច្នោះដែរ ។

[២០៣] អនាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកអនាគាមិផលប្ប ។ អើ ។
សោតាបន្ទបុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ អនាគាមិបុគ្គលក្តី សោតាបន្ទបុគ្គលក្តី លោកណាលះកិលេសបាន
ច្រើនជាង ។ អនាគាមិបុគ្គល (លះកិលេសបានច្រើនជាង) ។ បើអនាគា-

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

មិបុគ្គល លះកិលេសបានច្រើនជាង ហើយអនាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាក
អនាគាមិផល ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា សោតា-
បន្ទបុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផល ដូច្នោះដែរ ។

[២០៤] អនាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកអនាគាមិផលឬ ។ អើ ។
សកទាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ អនាគាមិបុគ្គលក្តី សកទាគាមិបុគ្គលក្តី លោកណាលះកិលេសបាន
ច្រើនជាង ។ អនាគាមិបុគ្គល (លះកិលេសបានច្រើនជាង) ។ បើអនាគា-
មិបុគ្គល លះកិលេសបានច្រើនជាង ហើយអនាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាក
អនាគាមិផល ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា សកទា-
គាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកសកទាគាមិផល ដូច្នោះដែរ ។

[២០៥] សកទាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលឬ ។ អើ ។
សោតាបន្ទបុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ សកទាគាមិបុគ្គលក្តី សោតាបន្ទបុគ្គលក្តី លោកណាលះកិលេសបាន
ច្រើនជាង ។ សកទាគាមិបុគ្គល (លះកិលេសបានច្រើនជាង) ។ បើ
សកទាគាមិបុគ្គល លះកិលេសបានច្រើនជាង ហើយសកទាគាមិបុគ្គល សាប
សូន្យចាកសកទាគាមិផល ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរ
ពោលថា សោតាបន្ទបុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផល ដូច្នោះដែរ ។

[២០៦] ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តឬ ។ អើ ។ សោតាបន្ទ-
បុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

២០៧

ព្រះអរហន្តក្តី សោតាបន្នបុគ្គលក្តី លោកណា ចម្រើនមគ្គច្រើនជាង ។ ព្រះ
អរហន្ត (ចម្រើនមគ្គច្រើនជាង) ។ បើព្រះអរហន្ត ចម្រើនមគ្គច្រើនជាង
ហើយព្រះអរហន្តសាបសូន្យចាកអរហត្ត ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ
អ្នកគួរពោលថា សោតាបន្នបុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផល ដូច្នោះ
ដែរ ។

[២០៧] ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តប្ប ។ អើ ។ សោតាបន្ន-
បុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។
ព្រះអរហន្តក្តី សោតាបន្នបុគ្គលក្តី លោកណា ចម្រើនសតិប្បដ្ឋានបានច្រើន
ជាង ។ បេ ។ ចម្រើនសម្មប្បធាន ចម្រើនឥទ្ធិបាទ ចម្រើនឥន្ទ្រិយ ចម្រើនពល
ចម្រើនពោជ្ឈង្គច្រើនជាង ។ ព្រះអរហន្ត (ចម្រើនច្រើនជាង) ។ បើព្រះ
អរហន្ត ចម្រើនពោជ្ឈង្គច្រើនជាង ហើយព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាក
អរហត្ត ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា សោតាបន្ន-
បុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផល ដូច្នោះដែរ ។

[២០៨] ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តប្ប ។ អើ ។ សកទាគា-
មិបុគ្គល សាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។
ព្រះអរហន្តក្តី សកទាគាមិបុគ្គលក្តី លោកណា ចម្រើនមគ្គច្រើនជាង ។ បេ ។
ចម្រើនពោជ្ឈង្គច្រើនជាង ។ ព្រះអរហន្ត (ចម្រើនច្រើនជាង) ។ បើព្រះ
អរហន្ត ចម្រើនពោជ្ឈង្គច្រើនជាង ហើយព្រះអរហន្តសាបសូន្យចាកអរហត្ត
ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា សកទាគាមិបុគ្គលសាប

សុន្យចាកសកទាគាមិផល ដូច្នោះដែរ ។

[២០៩] ព្រះអរហន្ត សាបសុន្យចាកអរហត្តបូ ។ អើ ។ អនាគាមិ-
បុគ្គល សាបសុន្យចាកអនាគាមិផលបូ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ព្រះ
អរហន្តក្តី អនាគាមិបុគ្គលក្តី លោកណាចម្រើនមគ្គច្រើនជាង ។ បេ ។ ចម្រើន
ពោជ្ឈង្គច្រើនជាង ។ ព្រះអរហន្ត (ចម្រើនច្រើនជាង) ។ បើព្រះអរហន្ត
ចម្រើនពោជ្ឈង្គច្រើនជាង ហើយព្រះអរហន្ត សាបសុន្យចាកអរហត្ត ម្នាល
អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា អនាគាមិបុគ្គល សាបសុន្យ
ចាកអនាគាមិផល ដូច្នោះដែរ ។

[២១០] អនាគាមិបុគ្គល សាបសុន្យចាកអនាគាមិផលបូ ។ អើ ។
សោតាបន្នបុគ្គល សាបសុន្យចាកសោតាបត្តិផលបូ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ អនាគាមិបុគ្គលក្តី សោតាបន្នបុគ្គលក្តី លោកណាចម្រើនមគ្គច្រើន
ជាង ។ បេ ។ ចម្រើនពោជ្ឈង្គច្រើនជាង ។ អនាគាមិបុគ្គល (ចម្រើនច្រើន
ជាង) ។ បើអនាគាមិបុគ្គល ចម្រើនពោជ្ឈង្គច្រើនជាង ហើយអនាគាមិបុគ្គល
សាបសុន្យចាកអនាគាមិផល ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរ
ពោលថា សោតាបន្នបុគ្គល សាបសុន្យចាកសោតាបត្តិផល ដូច្នោះដែរ ។

[២១១] អនាគាមិបុគ្គល សាបសុន្យចាកអនាគាមិផលបូ ។ អើ ។
សកទាគាមិបុគ្គល សាបសុន្យចាកសកទាគាមិផលបូ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ អនាគាមិបុគ្គលក្តី សកទាគាមិបុគ្គលក្តី លោកណាចម្រើន
មគ្គច្រើនជាង ។ បេ ។ ចម្រើនពោជ្ឈង្គច្រើនជាង ។ អនាគាមិបុគ្គល (ចម្រើន

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

២០៩

ច្រើនជាង) ។ បើអនាគាមិបុគ្គល ចម្រើនពោជ្ឈង្គច្រើនជាង ហើយអនាគា-
មិបុគ្គលសាបសូន្យចាកអនាគាមិផល ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នក
គួរពោលថា សកទាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកសកទាគាមិផល ដូច្នោះដែរ ។

[២១២] សកទាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលឬ ។ អើ ។
សោតាបន្ទបុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ សកទាគាមិបុគ្គលក្តី សោតាបន្ទបុគ្គលក្តី លោកណាចម្រើនមគ្គច្រើន
ជាង ។ បេ ។ ចម្រើនពោជ្ឈង្គច្រើនជាង ។ សកទាគាមិបុគ្គល (ចម្រើនច្រើន
ជាង) ។ បើសកទាគាមិបុគ្គល ចម្រើនពោជ្ឈង្គច្រើនជាង ហើយសកទា-
គាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកសកទាគាមិផល ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុ
នោះ អ្នកគួរពោលថា សោតាបន្ទបុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផល
ដូច្នោះដែរ ។

[២១៣] ព្រះអរហន្តឃើញនូវទុក្ខសច្ច ហើយព្រះអរហន្ត សាបសូន្យ
ចាកអរហត្តឬ ។ អើ ។ សោតាបន្ទបុគ្គល ឃើញនូវទុក្ខសច្ច ហើយសោតា-
បន្ទបុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ
។ បេ ។ ព្រះអរហន្ត ឃើញនូវសមុទយសច្ច ហើយព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាក
អរហត្តឬ ។ អើ ។ សោតាបន្ទបុគ្គល ឃើញនូវសមុទយសច្ច ហើយ
សោតាបន្ទបុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះអរហន្តឃើញនូវនិរោធសច្ច ហើយព្រះអរហន្តសាប
សូន្យចាកអរហត្តឬ ។ អើ ។ សោតាបន្ទបុគ្គល ឃើញនូវនិរោធសច្ច ហើយ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

សោតាបន្នបុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះអរហន្ត ឃើញនូវមគ្គហើយ ព្រះអរហន្តសាបសូន្យ
 ចាកអរហត្តឬ ។ អើ ។ សោតាបន្នបុគ្គល ឃើញនូវមគ្គហើយ សោតាបន្ន-
 បុគ្គលសាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
 ព្រះអរហន្ត ឃើញនូវសច្ចៈ ៤ ហើយព្រះអរហន្តសាបសូន្យចាកអរហត្តឬ ។
 អើ ។ សោតាបន្នបុគ្គល ឃើញនូវសច្ចៈ ៤ ហើយសោតាបន្នបុគ្គល សាប
 សូន្យចាកសោតាបត្តិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២១៤] ព្រះអរហន្តឃើញទុក្ខសច្ចហើយ ព្រះអរហន្តសាបសូន្យចាក
 អរហត្តឬ ។ អើ ។ សកទាគាមិបុគ្គល ឃើញនូវទុក្ខសច្ចហើយ សកទាគាមិ-
 បុគ្គលសាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
 ព្រះអរហន្ត ឃើញនូវសមុទយសច្ច ។ បេ ។ ឃើញនូវនិរោធសច្ច ។ បេ ។ ឃើញ
 នូវមគ្គ ។ បេ ។ ឃើញនូវសច្ចៈ ៤ ហើយ ព្រះអរហន្តសាបសូន្យចាកអរហត្ត
 ឬ ។ អើ ។ សកទាគាមិបុគ្គល ឃើញនូវសច្ចៈ ៤ ហើយ សកទាគាមិ-
 បុគ្គលសាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២១៥] ព្រះអរហន្តឃើញនូវទុក្ខសច្ចហើយ ព្រះអរហន្តសាបសូន្យ
 ចាកអរហត្តឬ ។ អើ ។ អនាគាមិបុគ្គល ឃើញនូវទុក្ខសច្ចហើយ អនាគាមិ-
 បុគ្គល សាបសូន្យចាកអនាគាមិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
 ព្រះអរហន្តឃើញនូវសមុទយសច្ច ។ បេ ។ ឃើញនូវនិរោធសច្ច ។ បេ ។ ឃើញ
 នូវមគ្គ ។ បេ ។ ឃើញនូវសច្ចៈ ៤ ហើយព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្ត

ឬ ។ អើ ។ អនាគាមិបុគ្គល ឃើញនូវសច្ចៈ ៤ ហើយ អនាគាមិបុគ្គលសាប
សូន្យចាកអនាគាមិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២១៦] អនាគាមិបុគ្គល ឃើញនូវទុក្ខសច្ចៈហើយ អនាគាមិបុគ្គលសាប
សូន្យចាកអនាគាមិផលឬ ។ អើ ។ សោតាបន្នបុគ្គល ឃើញនូវទុក្ខសច្ចៈហើយ
សោតាបន្នបុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ បេ ។ អនាគាមិបុគ្គល ឃើញនូវសមុទយសច្ចៈ ។ បេ ។ ឃើញនូវនិរោធ-
សច្ចៈ ។ បេ ។ ឃើញនូវមគ្គ ។ បេ ។ ឃើញនូវសច្ចៈ ៤ ហើយ អនាគាមិបុគ្គល
សាបសូន្យចាកអនាគាមិផលឬ ។ អើ ។ សោតាបន្នបុគ្គល ឃើញនូវសច្ចៈ
៤ ហើយ សោតាបន្នបុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អនាគាមិបុគ្គល ឃើញនូវទុក្ខសច្ចៈហើយ អនាគា-
មិបុគ្គល សាបសូន្យចាកអនាគាមិផលឬ ។ អើ ។ សកទាគាមិបុគ្គលឃើញ
នូវទុក្ខសច្ចៈហើយ សកទាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលឬ ។ អ្នក
មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អនាគាមិបុគ្គល ឃើញនូវសមុទយសច្ចៈ ។ បេ ។
ឃើញនូវនិរោធសច្ចៈ ។ បេ ។ ឃើញនូវមគ្គ ។ បេ ។ ឃើញនូវសច្ចៈ ៤ ហើយ
អនាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកអនាគាមិផលឬ ។ អើ ។ សកទាគាមិបុគ្គល
ឃើញនូវសច្ចៈ ៤ ហើយ សកទាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកសកទាគា-
មិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២១៧] សកទាគាមិបុគ្គល ឃើញនូវទុក្ខសច្ចៈហើយ សកទាគាមិបុគ្គល
សាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលឬ ។ អើ ។ សោតាបន្នបុគ្គល ឃើញនូវទុក្ខ-

សច្ចហើយ សោតាបន្នបុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរ
 ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សកទាគាមិបុគ្គល ឃើញនូវសមុទេយសច្ច ។ បេ ។
 ឃើញនូវនិរោធសច្ច ។ បេ ។ ឃើញនូវមគ្គ ។ បេ ។ ឃើញនូវសច្ចៈ ៤ ហើយ
 សកទាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលឬ ។ អើ ។ សោតាបន្ន-
 បុគ្គល ឃើញនូវសច្ចៈ ៤ ហើយ សោតាបន្នបុគ្គល សាបសូន្យចាក
 សោតាបត្តិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២១៨] សោតាបន្នបុគ្គល ឃើញនូវទុក្ខសច្ចហើយ សោតាបន្នបុគ្គល
 មិនសាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលទេឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត ឃើញនូវទុក្ខសច្ច
 ហើយ ព្រះអរហន្តមិនសាបសូន្យចាកអរហត្តទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
 នេះទេ ។ បេ ។ សោតាបន្នបុគ្គល ឃើញនូវសមុទេយសច្ច ។ បេ ។ ឃើញនូវ
 និរោធសច្ច ។ បេ ។ ឃើញនូវមគ្គសច្ច ។ បេ ។ ឃើញនូវសច្ចៈ ៤ ហើយ
 សោតាបន្នបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលទេឬ ។ អើ ។ ព្រះ
 អរហន្តឃើញនូវសច្ចៈ ៤ ហើយ ព្រះអរហន្ត មិនសាបសូន្យចាកអរហត្តទេ
 ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២១៩] សកទាគាមិបុគ្គល ឃើញនូវទុក្ខសច្ច ។ បេ ។ ឃើញនូវសច្ចៈ
 ៤ ហើយ សកទាគាមិបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលទេឬ ។
 អើ ។ ព្រះអរហន្ត ឃើញនូវសច្ចៈ ៤ ហើយ ព្រះអរហន្ត មិនសាបសូន្យ
 ចាកអរហត្តផលទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២២០] អនាគាមិបុគ្គល ឃើញនូវទុក្ខសច្ច ។ បេ ។ ឃើញនូវសច្ចៈ ៤

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ហើយ អនាគាមិបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកអនាគាមិផលទេឬ ។ អើ ។ ព្រះ
អរហន្ត ឃើញនូវសច្ចៈ ៤ ហើយ ព្រះអរហន្ត មិនសាបសូន្យចាកអរហត្ត
ទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[២២១] សោតាបន្នបុគ្គល ឃើញនូវទុក្ខសច្ចៈ ។ បេ។ ឃើញនូវសច្ចៈ
៤ ហើយ សោតាបន្នបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលទេឬ ។
អើ ។ អនាគាមិបុគ្គល ឃើញនូវទុក្ខសច្ចៈ ។ បេ។ ឃើញនូវសច្ចៈ ៤ ហើយ
អនាគាមិបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកអនាគាមិផលទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[២២២] សកទាគាមិបុគ្គល ឃើញនូវទុក្ខសច្ចៈ ។ បេ។ ឃើញនូវសច្ចៈ
៤ ហើយ សកទាគាមិបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលទេឬ ។ អើ ។
អនាគាមិបុគ្គល ឃើញនូវទុក្ខសច្ចៈ ។ បេ។ ឃើញនូវសច្ចៈ ៤ ហើយ អនាគា-
មិបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកអនាគាមិផលទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
ទេ ។ បេ។

[២២៣] សោតាបន្នបុគ្គល ឃើញនូវទុក្ខសច្ចៈ ។ បេ។ ឃើញនូវសច្ចៈ
៤ ហើយ សោតាបន្នបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលទេឬ ។ អើ ។
សកទាគាមិបុគ្គល ឃើញនូវទុក្ខសច្ចៈ ។ បេ។ ឃើញនូវសច្ចៈ ៤ ហើយ
សកទាគាមិបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលទេឬ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[២២៤] ព្រះអរហន្ត លះរាគៈហើយ ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាក

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

អរហត្តប្ប ។ អើ ។ សោតាបន្នបុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិហើយ សោតាបន្ន-
 បុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
 ព្រះអរហន្ត លះរាគៈហើយ ព្រះអរហន្តសាបសូន្យចាកអរហត្តប្ប ។ អើ ។
 សោតាបន្នបុគ្គល លះវិចិកិច្ចា ។ បេ ។ លះសីលព្វតបរាមាសៈ ។ បេ ។ លះ
 រាគៈ ដែលជាដំណើរទៅកាន់អបាយ ។ បេ ។ លះទោសៈដែលជាដំណើរទៅ
 កាន់អបាយ ។ បេ ។ លះមោហៈ ដែលជាដំណើរទៅកាន់អបាយហើយ សោតា-
 បន្នបុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ
 ។ បេ ។ ព្រះអរហន្ត លះទោសៈ ។ បេ ។ លះមោហៈ លះមានៈ លះទិដ្ឋិ លះ
 វិចិកិច្ចា លះបីនៈ លះឧទ្ធច្ចៈ លះអហិរិកៈ ។ បេ ។ លះអនោត្តប្បៈហើយ ព្រះ
 អរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តប្ប ។ អើ ។ សោតាបន្នបុគ្គល លះសក្កាយ-
 ទិដ្ឋិហើយ សោតាបន្នបុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលប្ប ។ អ្នកមិនគួរ
 ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះអរហន្ត លះអនោត្តប្បៈហើយ ព្រះអរហន្ត
 សាបសូន្យចាកអរហត្តប្ប ។ អើ ។ សោតាបន្នបុគ្គល លះវិចិកិច្ចា ។ បេ ។ លះ
 សីលព្វតបរាមាសៈ ។ បេ ។ លះរាគៈ ដែលជាដំណើរទៅកាន់អបាយ ។ បេ ។
 លះទោសៈ ដែលជាដំណើរទៅកាន់អបាយ ។ បេ ។ លះមោហៈដែលជាដំណើរ
 ទៅកាន់អបាយហើយ សោតាបន្នបុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលប្ប ។
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២២៥] ព្រះអរហន្ត លះរាគៈហើយ ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាក
 អរហត្តប្ប ។ អើ ។ សកទាគាមិបុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិហើយ សកទាគាមិ-

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

បុគ្គល សាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
 ព្រះអរហន្ត លះរាគៈហើយ ព្រះអរហន្តសាបសូន្យចាកអរហត្តឬ ។ អើ ។
 សកទាគាមិបុគ្គល លះវិចិកិច្ចា ។ បេ ។ លះសីលពូតបរាមាសៈ ។ បេ ។ លះ
 កាមរាគដ៏គ្រោតគ្រាត ។ បេ ។ លះព្យាបាទដ៏គ្រោតគ្រាតហើយ សកទា-
 គាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
 ទេ ។ បេ ។ ព្រះអរហន្ត លះទោសៈ ។ បេ ។ លះអនោត្តប្បៈហើយ ព្រះអរហន្ត
 សាបសូន្យចាកអរហត្តឬ ។ អើ ។ សកទាគាមិបុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិ ។ បេ ។
 លះព្យាបាទដ៏គ្រោតគ្រាតហើយ សកទាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកសកទា-
 គាមិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២២៦] ព្រះអរហន្ត លះរាគៈហើយ ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាក
 អរហត្តឬ ។ អើ ។ អនាគាមិបុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិហើយ អនាគាមិបុគ្គល
 សាបសូន្យចាកអនាគាមិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះ
 អរហន្ត លះរាគៈហើយ ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តឬ ។ អើ ។ អនា-
 គាមិបុគ្គល លះវិចិកិច្ចា ។ បេ ។ លះសីលពូតបរាមាសៈ លះកាមរាគដ៏ស្រាល
 ស្មើង លះព្យាបាទដ៏ស្រាលស្មើងហើយ អនាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាក
 អនាគាមិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះអរហន្ត លះទោសៈ
 ។ បេ ។ លះអនោត្តប្បៈហើយ ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តឬ ។ អើ ។
 អនាគាមិបុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិ ។ បេ ។ លះព្យាបាទដ៏ស្រាលស្មើងហើយ
 អនាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកអនាគាមិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ

ទេ វបេ។

[២២៧] អនាគាមិបុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិហើយ អនាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកអនាគាមិផលឬ ។ អើ ។ សោតាបន្នបុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិហើយ សោតាបន្នបុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ វបេ។ អនាគាមិបុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិហើយ អនាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកអនាគាមិផលឬ ។ អើ ។ សោតាបន្នបុគ្គល លះវិចិកិច្ចា វបេ។ លះមោហា: ដែលជាដំណើរទៅកាន់អបាយហើយ សោតាបន្នបុគ្គលសាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ វបេ។ អនាគាមិបុគ្គល លះវិចិកិច្ចា វបេ។ លះព្យាបាទ ដ៏ស្រាលស្មើនឹងហើយ អនាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកអនាគាមិផលឬ ។ អើ ។ សោតាបន្នបុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិ វបេ។ លះមោហា: ដែលជាដំណើរទៅកាន់អបាយហើយ សោតាបន្នបុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ វបេ។

[២២៨] អនាគាមិបុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិហើយ អនាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកអនាគាមិផលឬ ។ អើ ។ សកទាគាមិបុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិហើយ សកទាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ វបេ។ អនាគាមិបុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិ ហើយអនាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកអនាគាមិផលឬ ។ អើ ។ សកទាគាមិបុគ្គល លះវិចិកិច្ចា វបេ។ លះសីលព្វតបរាមាស: លះកាមរាគដ៏គ្រោតគ្រាត លះព្យាបាទ ដ៏គ្រោតគ្រាតហើយ សកទាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

២១៧

ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អនាគាមិបុគ្គល លះវិចិកិច្ចា ។ បេ ។ លះព្យាបាទ
ដ៏ស្រាលស្មើហើយ អនាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកអនាគាមិផលឬ ។ អើ ។
សកទាគាមិបុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិ ។ បេ ។ លះព្យាបាទដ៏គ្រោតគ្រោតហើយ
សកទាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២២៩] សកទាគាមិបុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិហើយ សកទាគាមិបុគ្គល
សាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលឬ ។ អើ ។ សោតាបន្ទបុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិ
ហើយ សោតាបន្ទបុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សកទាគាមិបុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិហើយ សកទាគាមិ-
បុគ្គល សាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលឬ ។ អើ ។ សោតាបន្ទបុគ្គល លះ
វិចិកិច្ចា ។ បេ ។ លះមោហា: ដែលជាដំណើរទៅកាន់អបាយហើយ សោតាបន្ទ-
បុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
សកទាគាមិបុគ្គល លះវិចិកិច្ចា ។ បេ ។ លះកាមរាគដ៏គ្រោតគ្រោត លះព្យាបាទ
ដ៏គ្រោតគ្រោតហើយ សកទាគាមិបុគ្គល សាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលឬ ។
អើ ។ សោតាបន្ទបុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិ ។ បេ ។ លះមោហា: ដែលជាដំណើរ
ទៅកាន់អបាយហើយ សោតាបន្ទបុគ្គល សាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៣០] សោតាបន្ទបុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិហើយ សោតាបន្ទបុគ្គល
មិនសាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលទេឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត លះរាគ:ហើយ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ព្រះអរហន្ត មិនសាបសូន្យចាកអរហត្តទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សោតាបន្នបុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិហើយ សោតាបន្នបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលទេឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត លះទោសៈ ។ បេ ។ លះអនោត្តប្បៈហើយ ព្រះអរហន្ត មិនសាបសូន្យចាកអរហត្តទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សោតាបន្នបុគ្គល លះវិចិកិច្ចា លះមោហាៈ ដែលជាដំណើរទៅកាន់អបាយហើយ សោតាបន្នបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលទេឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត លះរាគៈ ។ បេ ។ លះអនោត្តប្បៈហើយ ព្រះអរហន្ត មិនសាបសូន្យចាកអរហត្តទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៣១] សកទាគាមិបុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិហើយ សកទាគាមិបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលទេឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត លះរាគៈ ។ បេ ។ លះអនោត្តប្បៈហើយ ព្រះអរហន្ត មិនសាបសូន្យចាកអរហត្តទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សកទាគាមិបុគ្គល លះវិចិកិច្ចា ។ បេ ។ លះព្យាបាទដ៏គ្រោតគ្រោតហើយ សកទាគាមិបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលទេឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត លះរាគៈ ។ បេ ។ លះអនោត្តប្បៈហើយ ព្រះអរហន្ត មិនសាបសូន្យចាកអរហត្តទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៣២] អនាគាមិបុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិហើយ អនាគាមិបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកអនាគាមិផលទេឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត លះរាគៈ ។ បេ ។ លះអនោត្តប្បៈហើយ ព្រះអរហន្ត មិនសាបសូន្យចាកអរហត្តទេឬ ។ អ្នកមិនគួរ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អនាគាមិបុគ្គល លះវិចិកិច្ចា ។ បេ ។ លះព្យាបាទ
ដ៏ស្រាលស្មើងហើយ អនាគាមិបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកអនាគាមិផលទេ ។
អើ ។ ព្រះអរហន្ត លះរាគៈ ។ បេ ។ លះអនោគ្គប្បៈហើយ ព្រះអរហន្ត មិន
សាបសូន្យចាកអរហត្តទេ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៣៣] សោតាបន្ទបុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិហើយ សោតាបន្ទបុគ្គល
មិនសាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលទេ ។ អើ ។ អនាគាមិបុគ្គល លះសក្កាយ-
ទិដ្ឋិ ។ បេ ។ លះព្យាបាទ ដ៏ស្រាលស្មើងហើយ អនាគាមិបុគ្គល មិនសាបសូន្យ
ចាកអនាគាមិផលទេ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សោតាបន្ទ-
បុគ្គល លះវិចិកិច្ចា ។ បេ ។ លះមោហៈ ដែលជាដំណើរទៅកាន់អបាយហើយ
សោតាបន្ទបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលទេ ។ អើ ។ អនាគា-
មិបុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិ ។ បេ ។ លះព្យាបាទដ៏ស្រាលស្មើងហើយ អនាគា-
មិបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកអនាគាមិផលទេ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
ទេ ។ បេ ។

[២៣៤] សកទាគាមិបុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិហើយ សកទាគាមិបុគ្គល
មិនសាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលទេ ។ អើ ។ អនាគាមិបុគ្គល លះ
សក្កាយទិដ្ឋិ ។ បេ ។ លះព្យាបាទដ៏ស្រាលស្មើងហើយ អនាគាមិបុគ្គល មិន
សាបសូន្យចាកអនាគាមិផលទេ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
សកទាគាមិបុគ្គល លះវិចិកិច្ចា ។ បេ ។ លះព្យាបាទ ដ៏គ្រោតគ្រោតហើយ
សកទាគាមិបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលទេ ។ អើ ។ អនាគា-

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

មិបុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិ ។ បេ ។ លះព្យាបាទ ដ៏ស្រាលស្មើងហើយ អនាគា-
មិបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកអនាគាមិផលទេ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ បេ ។

[២៣៥] សោតាបន្នបុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិហើយ សោតាបន្នបុគ្គល
មិនសាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលទេ ។ អើ ។ សកទាគាមិបុគ្គល លះ
សក្កាយទិដ្ឋិ ។ បេ ។ លះព្យាបាទ ដ៏គ្រោតគ្រោតហើយ សកទាគាមិបុគ្គល មិន
សាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលទេ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
សោតាបន្នបុគ្គល លះវិចិកិច្ចា ។ បេ ។ លះមោហៈ ដែលជាដំណើរទៅកាន់អបាយ
ហើយ សោតាបន្នបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលទេ ។ អើ ។
សកទាគាមិបុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិ ។ បេ ។ លះព្យាបាទ ដ៏គ្រោតគ្រោតហើយ
សកទាគាមិបុគ្គល មិនសាបសូន្យចាកសកទាគាមិផលទេ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៣៦] ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តប្ប ។ អើ ។ ក្រែងព្រះ
អរហន្ត លះរាគៈ ដែលមានឫសគល់ផ្តាច់ផ្តិលហើយ ធ្វើឲ្យសល់តែទីនៅ ដូច
ជាទីនៅនៃដើមឆ្នោត ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព ឲ្យជាធម៌លែងកើតតទៅទៀតប្ប ។
អើ ។ បើព្រះអរហន្ត លះរាគៈ ដែលមានឫសគល់ផ្តាច់ផ្តិលហើយ ធ្វើឲ្យសល់
តែទីនៅ ដូចជាទីនៅនៃដើមឆ្នោត ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព ឲ្យជាធម៌លែងកើត
តទៅទៀត ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យ
ចាកអរហត្ត ដូច្នោះទេ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

[២៣៧] ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តប្ប ។ អើ ។ ក្រែងព្រះអរហន្ត លះទោសៈ ។ បេ ។ លះមោហាៈ លះមានៈ លះទិដ្ឋិ លះវិចិកិត្តា លះចិនៈ លះឧទ្ធច្ចៈ លះអហិរិកៈ លះអនោត្តប្បៈ ដែលមានឫសគល់ផ្តាច់ផ្តិលហើយ ធ្វើឲ្យសល់តែទីនៅ ដូចជាទីនៅនៃដើមត្នោត ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាពឲ្យជាធម៌លែងកើតតទៅទៀតប្ប ។ អើ ។ បើព្រះអរហន្ត លះអនោត្តប្បៈ ដែលមានឫសគល់ផ្តាច់ផ្តិលហើយ ធ្វើឲ្យសល់តែទីនៅ ដូចជាទីនៅនៃដើមត្នោត ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព ឲ្យជាធម៌លែងកើតតទៅទៀត ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្ត ដូច្នោះទេ ។

[២៣៨] ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តប្ប ។ អើ ។ ក្រែងព្រះអរហន្ត ចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះរាគៈប្ប ។ អើ ។ បើព្រះអរហន្ត ចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះរាគៈ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្ត ដូច្នោះទេ ។

[២៣៩] ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តប្ប ។ អើ ។ ក្រែងព្រះអរហន្ត ចម្រើនសតិប្បដ្ឋាន ដើម្បីលះរាគៈ ។ បេ ។ ចម្រើនសម្មប្បធាន ចម្រើនឥទ្ធិបាទ ចម្រើនឥន្ទ្រិយ ចម្រើនពល ចម្រើនពោជ្ឈង្គប្ប ។ អើ ។ បើព្រះអរហន្ត ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ដើម្បីលះរាគៈ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្ត ដូច្នោះទេ ។

[២៤០] ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តប្ប ។ អើ ។ ក្រែងព្រះអរហន្ត ចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះទោសៈ ។ បេ ។ ដើម្បីលះអនោត្តប្បៈ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ចម្រើនពោជ្ឈង្គឬ ។ អើ ។ បើព្រះអរហន្ត ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ដើម្បីលះអនោត្តប្បៈ
ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្ត
ដូច្នោះទេ ។

[២៤១] ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះ
អរហន្ត មានរាគៈទៅប្រាសហើយ មានទោសៈទៅប្រាសហើយ មានមោហៈ
ទៅប្រាសហើយ មានករណីយកិច្ចធ្វើហើយ មានការៈដាក់ចុះហើយ មាន
ប្រយោជន៍របស់ខ្លួនដល់ហើយ ដោយលំដាប់ មានភព និងសញ្ញាជនៈអស់
រលីងហើយ មានចិត្តរួចស្រឡះហើយ ព្រោះដឹងដោយប្រពៃ មានសន្ទុះទ្វារ
គឺអវិជ្ជាបើកហើយ មានគុទ្ធម្លាយហើយ មានសសរខៀនដកហើយ មិនមាន
គន្លឹះទ្វារ ជាព្រះអរិយៈ មានទង់ដាក់ចុះហើយ មានការៈដាក់ចុះហើយ មិន
ប្រកបដោយកិលេស មានជ័យជម្នះ ឈ្នះល្អហើយ ព្រះអរហន្តនោះ បាន
កំណត់ដឹងនូវទុក្ខសច្ច លះបង់នូវសមុទយសច្ច ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធសច្ច
ចម្រើននូវមគ្គសច្ច ធម៌ដែលគួរត្រាស់ដឹង ព្រះអរហន្តនោះ បានត្រាស់ដឹង
ហើយ ធម៌ដែលគួរកំណត់ដឹង ព្រះអរហន្តនោះ បានកំណត់ដឹងហើយ ធម៌
ដែលគួរលះ ព្រះអរហន្តនោះ បានលះហើយ ធម៌ដែលគួរចម្រើន ព្រះអរហន្ត
នោះបានចម្រើនហើយ ធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ព្រះអរហន្តនោះ បាន
ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយឬ ។ អើ ។ បើព្រះអរហន្ត មានរាគៈទៅប្រាសហើយ
មានទោសៈទៅប្រាសហើយ ។ បេ ។ ធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ព្រះអរហន្ត
នោះ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្ត ដូច្នោះដែរ ។

[២៤២] ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តឬ ។ ព្រះអរហន្ត ជាសមយវិមុត្ត សាបសូន្យចាកអរហត្ត ព្រះអរហន្ត ជាអសមយវិមុត្ត មិនសាបសូន្យចាកអរហត្តទេឬ ។ ព្រះអរហន្ត ជាសមយវិមុត្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត ជាអសមយវិមុត្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ព្រះអរហន្ត ជាអសមយវិមុត្ត មិនសាបសូន្យចាកអរហត្តទេឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត ជាសមយវិមុត្ត មិនសាបសូន្យចាកអរហត្តទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។

[២៤៣] ព្រះអរហន្ត ជាសមយវិមុត្ត លះរាគៈហើយ ព្រះអរហន្តជាសមយវិមុត្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្តជាអសមយវិមុត្ត លះរាគៈហើយ ព្រះអរហន្តជាអសមយវិមុត្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ព្រះអរហន្តជាសមយវិមុត្ត លះទោសៈ ។ បេ ។ លះអនោត្តប្បៈហើយ ព្រះអរហន្តជាសមយវិមុត្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្តជាអសមយវិមុត្ត លះទោសៈ ។ បេ ។ លះអនោត្តប្បៈហើយ ព្រះអរហន្តជាអសមយវិមុត្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ព្រះអរហន្តជាសមយវិមុត្ត ចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះរាគៈហើយ ព្រះអរហន្តជាសមយវិមុត្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្តជាអសមយវិមុត្ត ចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះរាគៈហើយ ព្រះអរហន្តជាអសមយវិមុត្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ព្រះអរហន្ត

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ជាសមយវិមុត្ត ចម្រើនសតិប្បដ្ឋាន ដើម្បីលះរាគៈ ។ បេ ។ ចម្រើនសម្មប្បធាន
 ចម្រើនឥទ្ធិបាទ ចម្រើនឥន្ទ្រិយ ចម្រើនពល ចម្រើនពោជ្ឈង្គហើយ ព្រះ
 អរហន្តជាសមយវិមុត្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តប្ប ។ អើ ។ ព្រះអរហន្តជា
 អសមយវិមុត្ត ចម្រើនសតិប្បដ្ឋាន ដើម្បីលះរាគៈ ។ បេ ។ ចម្រើនពោជ្ឈង្គ
 ហើយព្រះអរហន្ត ជាអសមយវិមុត្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តប្ប ។ អ្នកមិនគួរ
 ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ព្រះអរហន្តជាសមយវិមុត្ត ចម្រើនមគ្គដើម្បីលះទោសៈ
 ។ បេ ។ ដើម្បីលះអនោត្តប្បៈ ។ បេ ។ ចម្រើនពោជ្ឈង្គហើយ ព្រះអរហន្តជា
 សមយវិមុត្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តប្ប ។ អើ ។ ព្រះអរហន្តជាអសមយវិមុត្ត
 ចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះអនោត្តប្បៈ ។ បេ ។ ចម្រើនពោជ្ឈង្គហើយ ព្រះអរហន្ត
 ជាអសមយវិមុត្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៤៤] ព្រះអរហន្តជាសមយវិមុត្ត មានរាគៈទៅប្រាសហើយ មាន
 ទោសៈទៅប្រាសហើយ មានមោហៈទៅប្រាសហើយ មានករណីយកិច្ចធ្វើហើយ
 មានការៈដាក់ចុះហើយ មានប្រយោជន៍របស់ខ្លួនដល់ហើយ ដោយលំដាប់
 មានភព និងសញ្ញាជនៈអស់រលីងហើយ មានចិត្តរចស្រឡះហើយ ព្រោះ
 ដឹងដោយប្រពៃ មានសន្ទុះទ្វារ គឺអវិជ្ជាបើកហើយ មានគុទ្ធម្នាយហើយ មាន
 សសរខៀនដកហើយ មិនមានគន្លឹះទ្វារ ជាព្រះអរិយៈ មានទង់ដាក់ចុះហើយ
 មានការៈដាក់ចុះហើយ មិនប្រកបដោយកិលេស មានជ័យជម្នះ ឈ្នះល្អ
 ហើយ ព្រះអរហន្តនោះ បានកំណត់ដឹងនូវទុក្ខសច្ច លះបង់នូវសមុទយសច្ច
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធសច្ច ចម្រើននូវមគ្គសច្ច ធម៌ដែលគួរត្រាស់ដឹង

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ព្រះអរហន្តនោះ បានត្រាស់ដឹងហើយ ធម៌ដែលគួរកំណត់ដឹង ព្រះអរហន្តនោះ
 បានកំណត់ដឹងហើយ ធម៌ដែលគួរលះ ព្រះអរហន្តនោះ បានលះហើយ ធម៌
 ដែលគួរចម្រើន ព្រះអរហន្តនោះ បានចម្រើនហើយ ធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ ព្រះអរហន្តនោះ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ព្រះអរហន្តជាសមយ-
 វិមុត្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្តជាអសមយវិមុត្ត មាន
 រាគៈទៅប្រាសហើយ មានទោសៈទៅប្រាសហើយ ។ បេ ។ ធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យ
 ជាក់ច្បាស់ ព្រះអរហន្តនោះ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ហើយព្រះអរហន្ត
 ជាអសមយវិមុត្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
 នេះទេ ។ បេ ។

[២៤៥] ព្រះអរហន្តជាអសមយវិមុត្ត លះរាគៈហើយ ព្រះអរហន្តជា
 អសមយវិមុត្ត មិនសាបសូន្យចាកអរហត្តទេឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្តជាសមយ-
 វិមុត្ត លះរាគៈហើយ ព្រះអរហន្តជាសមយវិមុត្ត មិនសាបសូន្យចាកអរហត្ត
 ទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ព្រះអរហន្តជាអសមយវិមុត្ត លះ
 ទោសៈ ។ បេ ។ លះអនោត្តប្បៈហើយ ព្រះអរហន្តជាអសមយវិមុត្ត មិនសាប
 សូន្យចាកអរហត្តទេឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្តជាសមយវិមុត្ត លះអនោត្តប្បៈ
 ហើយ ព្រះអរហន្តជាសមយវិមុត្ត មិនសាបសូន្យចាកអរហត្តទេឬ ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ព្រះអរហន្តជាអសមយវិមុត្ត ចម្រើនមគ្គ ដើម្បី
 លះរាគៈ ។ បេ ។ ចម្រើនពោជ្ឈង្គហើយ ព្រះអរហន្តជាអសមយវិមុត្ត មិន
 សាបសូន្យចាកអរហត្តទេឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្តជាសមយវិមុត្ត ចម្រើនមគ្គ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ដើម្បីលះរាគៈ ។ បេ ។ ច ម្រើនពោជ្ឈង្គហើយ ព្រះអរហន្តជាសមយវិមុត្ត មិន
 សាបសូន្យចាកអរហត្តទេ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ព្រះអរហន្ត
 ជាអសមយវិមុត្ត ចម្រើនមគ្គដើម្បីលះទោសៈ ។ បេ ។ ដើម្បីលះអនោត្តប្បៈ
 ។ បេ ។ ច ម្រើនពោជ្ឈង្គហើយ ព្រះអរហន្តជាអសមយវិមុត្ត មិនសាបសូន្យ
 ចាកអរហត្តទេ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្តជាសមយវិមុត្ត ចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះ
 អនោត្តប្បៈ ។ បេ ។ ច ម្រើនពោជ្ឈង្គហើយ ព្រះអរហន្តជាសមយវិមុត្ត មិន
 សាបសូន្យចាកអរហត្តទេ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ព្រះអរហន្ត
 ជាអសមយវិមុត្ត មានរាគៈទៅប្រាសហើយ មានទោសៈទៅប្រាសហើយ ។ បេ ។
 ធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ព្រះអរហន្តនោះ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ហើយព្រះអរហន្ត ជាអសមយវិមុត្ត មិនសាបសូន្យចាកអរហត្តទេ ។ អើ ។
 ព្រះអរហន្តជាសមយវិមុត្ត មានរាគៈទៅប្រាសហើយ មានទោសៈទៅប្រាស
 ហើយ ។ បេ ។ ធម៌ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ព្រះអរហន្តនោះ បានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ហើយ ហើយព្រះអរហន្ត ជាសមយវិមុត្ត មិនសាបសូន្យចាកអរហត្ត
 ទេ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៤៦] ព្រះអរហន្តសាបសូន្យចាកអរហត្ត ។ អើ ។ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ
 សាបសូន្យចាកអរហត្តដែរ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ព្រះមហា-
 មោគ្គល្លានត្ថេរ ព្រះមហាកស្សបត្ថេរ ព្រះមហាកបាយនត្ថេរ ព្រះមហា-
 កោដ្ឋិកត្ថេរ ព្រះមហាបណ្ឌិតត្ថេរ សាបសូន្យចាកអរហត្តដែរ ។ អ្នកមិនគួរ
 ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ មិនសាបសូន្យចាកអរហត្តទេ ។ អើ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

បើព្រះសារីបុត្តត្រូវ មិនសាបសូន្យចាកអរហត្តទេ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិន
 គួរពោលថា ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តដូច្នោះទេ ។ ព្រះមហាមោគ្គ-
 ល្លានត្រូវ ... ព្រះមហាកស្សបត្រូវ ... ព្រះមហាកច្ចាយនត្រូវ ... មហាកោដ្ឋិកត្រូវ ...
 ព្រះមហាបណ្ឌិតត្រូវ មិនសាបសូន្យចាកអរហត្តទេឬ ។ អើ ។ បើព្រះមហា-
 មោគ្គល្លានត្រូវ ... ។ បេ ។ ព្រះមហាបណ្ឌិតត្រូវ មិនសាបសូន្យចាកអរហត្តទេ
 ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្ត
 ដូច្នោះទេ ។

[២៤៧] ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះ
 មានព្រះភាគបានត្រាស់ថា

សេចក្តីប្រតិបត្តិខ្ពស់ និងទាប ព្រះសមណៈប្រកាស
 ហើយ (សត្វទាំងឡាយ) មិនដល់នូវត្រើយ គឺព្រះ
 និព្វានពីរជងទេ ត្រើយ គឺព្រះនិព្វាននេះ ពួកសត្វ មិន
 ដែលពាល់ត្រូវអស់វារៈម្តងឡើយ ។

ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រពិតឬ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកមិន
 គួរពោលថា ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្ត ដូច្នោះទេ ។

[២៤៨] ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តឬ ។ អើ ។ ធម្មជាតិច
 តួចដែលគេគប្បីកាត់ របស់ព្រះអរហន្តដែលមានកិលេសវដ្តៈកាត់ហើយ មិន
 មានទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ធម្មជាតិចតួចដែលគេគប្បីកាត់
 របស់ព្រះអរហន្ត ដែលមានកិលេសវដ្តៈកាត់ហើយ មានឬ ។ អើ ។ ក្រែង

ព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់ថា

កិច្ចនៃបុគ្គលណា មិនមាន (បុគ្គលនោះ) មានតណ្ហា
ទៅប្រាសហើយ មិនមានសេចក្តីប្រកាន់ទេ ធម្មជាតិច
ត្តចដែលគេគប្បីកាត់ របស់បុគ្គលដែលមានកិលេសវដ្តៈ
កាត់ហើយ មិនមានឡើយ (ព្រោះ) បុគ្គលនោះ
បានដកចោលហើយ នូវអន្លង់ និងអន្តាក់ គឺកិលេស ។

ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រពិតប្ប ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកមិន
គួរពោលថា ធម្មជាតិចត្តចដែលគេគប្បីកាត់ របស់ព្រះអរហន្ត ដែលមាន
កិលេសវដ្តៈកាត់ហើយ មានដូច្នោះទេ ។

[២៤៩] ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តប្ប ។ អើ ។ ការចម្រើន
មគ្គ ដែលបុគ្គលបានចម្រើនរួចហើយ មិនមានទេប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ ការចម្រើនមគ្គ ដែលបុគ្គលបានចម្រើនរួចហើយ មានដែរឬ ។ អើ ។

ក្រែងព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ភិក្ខុ អ្នកមានចិត្តរួចស្រឡះ អ្នកមានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់នោះ
រមែងមិនមានការចម្រើនមគ្គ ដែលបានចម្រើនរួចហើយ
ទេ ទាំងកិច្ចដែលគួរធ្វើ ក៏មិនមានឡើយ ថ្មតាន់មួយដុំ
រមែងមិនកម្រើកញាប់ញ័រដោយខ្យល់ យ៉ាងណា រូប រស
សំឡេង ក្លិន ផស្សៈទាំងអស់ ទាំងពួកធម៌ដែលគួរប្រាថ្នា
និងមិនគួរប្រាថ្នា ក៏រមែងមិនញាំងចិត្តដែលរួចស្រឡះ ជា

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ចិត្តនឹងធីន៍ របស់តាទិបុគ្គល ឲ្យញាប់ញ័រ យ៉ាងនោះ
ដែរ ម្យ៉ាងទៀត (តាទិបុគ្គលនោះ) ឃើញរឿយៗ នូវ
ការសូន្យនៃចិត្តនោះ ។

ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រពិតប្ប ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកមិន
គួរពោលថា ការចម្រើនមគ្គ ដែលបុគ្គលបានចម្រើនហើយ មានដូច្នោះទេ ។

[២៥០] អ្នកមិនគួរពោលថា ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តទេប្ប ។
អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុជាសមយ-
វិមុត្ត មានធម៌ ៥ នេះ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីសាបសូន្យ ធម៌ ៥ នោះ
ដូចម្តេចខ្លះ សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងការងារ ១ សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងតិរច្ឆានកថា ១
សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងការដេកលក់ ១ សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងពួកបន ១ ភិក្ខុ
ជាសមយវិមុត្ត មិនពិចារណានូវចិត្តដែលរួចស្រឡះហើយ ១ ម្នាលភិក្ខុទាំង
ឡាយ ភិក្ខុជាសមយវិមុត្ត មានធម៌ទាំង ៥ នេះឯង ប្រព្រឹត្តដើម្បីសេចក្តី
សាបសូន្យ ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រពិតប្ប ។ អើ ។ បើដូច្នោះ ព្រះ
អរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តដែរឬ ។

[២៥១] ព្រះអរហន្ត មានសេចក្តីត្រេកអរក្នុងការងារដែរឬ ។ អ្នកមិន
គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ព្រះអរហន្ត មានសេចក្តីត្រេកអរក្នុងការងារឬ ។ អើ ។
ព្រះអរហន្ត មានរាគៈ កាមរាគៈ កាមរាគបរិយដ្ឋាន កាមរាគសញ្ញោជនៈ
កាមោយៈ កាមយោគៈ កាមច្ចន្តនីវរណៈដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ ព្រះអរហន្ត មានសេចក្តីត្រេកអរក្នុងតិរច្ឆានកថា ព្រះអរហន្ត មាន

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

សេចក្តីត្រេកអរក្នុងការដេកលក់ ព្រះអរហន្ត មានសេចក្តីត្រេកអរក្នុងពួកបន
ប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ព្រះអរហន្ត មានសេចក្តីត្រេកអរក្នុងពួក
បនប្ប ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត មានរាគៈ កាមរាគៈ កាមរាគបរិយុដ្ឋាន កាម-
រាគសញ្ញាជនៈ កាមោយៈ កាមយោគៈ កាមច្ចន្ធនីវរណៈដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៥២] ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តប្ប ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត
កាលសាបសូន្យចាកអរហត្ត តើគ្របសង្កត់អ្វី ទើបបានសាបសូន្យ ។ ព្រះ
អរហន្ត គ្របសង្កត់រាគៈ ទើបបានសាបសូន្យ ។ បរិយុដ្ឋានកិលេស អាស្រ័យ
អ្វី ទើបកើតឡើងបាន ។ អាស្រ័យនូវអនុស័យ ទើបកើតឡើងបាន ។ ព្រះ
អរហន្ត មានអនុស័យឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះអរហន្ត
មានអនុស័យឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត មានកាមរាគានុស័យ បដិឃានុស័យ
មានានុស័យ ទិដ្ឋានុស័យ វិចិកិច្ចានុស័យ កវរាគានុស័យ អវិជ្ជានុស័យឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះអរហន្ត គ្របសង្កត់ទោសៈ ទើបបាន
សាបសូន្យឬ ។ បេ ។ គ្របសង្កត់មោហៈ ទើបបានសាបសូន្យឬ ។ បរិ-
យុដ្ឋានកិលេស អាស្រ័យអ្វី ទើបកើតឡើងបាន ។ អាស្រ័យអនុស័យ ទើប
កើតឡើងបាន ។ ព្រះអរហន្ត មានអនុស័យឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
ទេ ។ បេ ។ ព្រះអរហន្ត មានអនុស័យឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត មានកាមរាគា-
នុស័យ ។ បេ ។ អវិជ្ជានុស័យឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៥៣] ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តប្ប ។ អើ ។ កាលព្រះ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

អរហន្តសាបសូន្យចាកអរហត្ត តើអ្វីដល់នូវការដុះដាលឡើង ។ រាគៈដល់នូវ
 ការដុះដាលឡើង ។ សក្កាយទិដ្ឋិ ដល់នូវការដុះដាលឡើងឬ ។ វិចិកិច្ចា ដល់
 នូវការដុះដាលឡើងឬ ។ សីលព្វតបរាមាសៈ ដល់នូវការដុះដាលឡើងឬ ។
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ ទោសៈដល់នូវការដុះដាលឡើងឬ ។ បេ។
 មោហៈដល់នូវការដុះដាលឡើងឬ ។ សក្កាយទិដ្ឋិ ដល់នូវការដុះដាលឡើងឬ ។
 វិចិកិច្ចា ដល់នូវការដុះដាលឡើងឬ ។ សីលព្វតបរាមាសៈ ដល់នូវការដុះដាល
 ឡើងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[២៥៤] ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្តឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត
 សន្សំឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ ព្រះអរហន្ត ប្រាសចាកការ
 សន្សំឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ ព្រះអរហន្ត លះបង់ឬ ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ ព្រះអរហន្ត ប្រកាន់ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ ព្រះអរហន្ត កកាយចេញឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
 នេះទេ ។ បេ។ ព្រះអរហន្ត កៀរគរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។
 ព្រះអរហន្ត កម្ចាត់ចេញឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ ព្រះអរហន្ត
 ប្រមូលមកឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ ក្រែងព្រះអរហន្ត មិន
 សន្សំ មិនប្រាសចាកការសន្សំ ស្ថិតនៅនឹង ព្រោះប្រាសចាកការសន្សំឬ ។
 អើ ។ បើព្រះអរហន្ត មិនសន្សំ មិនប្រាសចាកការសន្សំ ស្ថិតនៅនឹង ព្រោះ
 ប្រាសចាកការសន្សំ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ព្រះអរហន្ត
 សាបសូន្យចាកអរហត្ត ដូច្នោះទេ ។ ក្រែងព្រះអរហន្ត មិនលះបង់ មិនប្រកាន់

ស្ថិតនៅនឹង ព្រោះលះបង់ឬ ។ អើ ។ បើព្រះអរហន្ត មិនលះបង់ មិនប្រកាន់
 ស្ថិតនៅនឹង ព្រោះលះបង់ ម្ចាស់អ្នកដឹងម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ព្រះអរហន្ត
 សាបសូន្យចាកអរហត្ត ដូច្នោះទេ ។ ក្រែងព្រះអរហន្ត មិនកកាយចេញ មិន
 កៀរគរ ស្ថិតនៅនឹង ព្រោះកកាយចេញឬ ។ អើ ។ បើព្រះអរហន្ត មិន
 កកាយចេញ មិនកៀរគរ ស្ថិតនៅនឹង ព្រោះកកាយចេញ ម្ចាស់អ្នកដឹងម្រើន
 អ្នកមិនគួរពោលថា ព្រះអរហន្ត សាបសូន្យចាកអរហត្ត ដូច្នោះទេ ។ ក្រែង
 ព្រះអរហន្ត មិនកម្ចាត់ចេញ មិនប្រមូលមក ស្ថិតនៅនឹង ព្រោះកម្ចាត់ចេញឬ ។
 អើ ។ បើព្រះអរហន្ត មិនកម្ចាត់ចេញ មិនប្រមូលមក ស្ថិតនៅនឹង ព្រោះ
 កម្ចាត់ចេញ ម្ចាស់អ្នកដឹងម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ព្រះអរហន្ត សាប
 សូន្យចាកអរហត្ត ដូច្នោះទេ ។

បរិហានិកថា ចប់

អដ្ឋកថា

បរិហានិកថា

វាទយុត្តិបរិហានិ

[១៧១] ឥឡូវនេះ នឹងពោលអំពីការសាបសូន្យដូចតទៅ

បរិហានិធម៌ក៏មាន អបរិហានិធម៌ក៏មាន និកាយសមិទ្ធិយៈ និកាយ
 វជ្ជបុត្តកៈ និកាយសព្វតិកវាទី និងនិកាយមហាសង្ឃិកៈពួកខ្លះ អាស្រ័យ
 ព្រះសូត្រទាំងឡាយ (ក្នុងអង្គត្ថនិកាយ ទុកនិបាត) យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ធម៌ទាំងឡាយពីរយ៉ាងនេះ តែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសាបសូន្យ នៃ
 សេក្ខភិក្ខុ ដូច្នោះជាដើម និងព្រះសូត្រ (ក្នុងអង្គត្ថនិកាយ បញ្ចកនិបាត)
 ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ ៥ យ៉ាងនេះ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តី
 សាបសូន្យដល់ភិក្ខុជាសមយវិមុត្ត ដូច្នោះជាដើម រមែងប្រកាន់ថា សូម្បីព្រះ
 អរហន្តក៏សាបសូន្យបាន ព្រោះហេតុនោះ និកាយទាំងនោះក្តី និកាយដទៃនោះ
 ឯងក្តី លទ្ធិ គឺការប្រកាន់ខុសនេះ រមែងមានដល់ជនពួកណា សកវាទីដើម្បី
 ទម្លាយលទ្ធិនៃជនទាំងនោះ ទើបសួររវាទីថា បរិហាយតិ អរហា អរហត្តា
 ដូច្នោះ ។ ក្នុងពាក្យសួរទាំងនោះ បទថា បរិហាយតិ បានដល់ ការវិនាស
 ២ យ៉ាង គឺ បត្តបរិហានិ ការវិនាសចាកធម៌ដែលធ្លាប់សម្រេចហើយ និង
 អប្បត្តបរិហានិ ការវិនាសចាកធម៌ដែលមិនទាន់សម្រេច ។ ក្នុងការវិនាស
 ទាំងនោះ ការវិនាសនេះថា ព្រះគោតិកៈមានអាយុ សាបសូន្យចាកចេតោវិមុត្តិ

ប្រកបតាមកាលវេលានោះ អស់វារៈជាគម្រប់ពីរជងទៀត^(១) ដូច្នោះ ហៅថា បត្តបរិហានិ ។ សេចក្តីវិនាសនេះថា កាលបើអ្នកទាំងឡាយត្រូវការនូវភាពជាសមណៈ កុំលះបង់ប្រយោជន៍ជារបស់សមណៈឡើយ^(២) ហៅថា អប្បត្តបរិហានិ ។ ក្នុងការវិនាសទាំង ២ នោះ ក្នុងទីនេះ លោកបំណងយក បត្តបរិហានិ ។ ពាក្យឆ្លើយទទួលថា អាមន្តា ដោយសំដៅយកការវិនាសចាកធម៌ដែលបានសម្រេចហើយ នេះជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ តែក្នុងលទ្ធិរបស់សកវាទី លោករមែងកាន់យកការវិនាសចាកធម៌ ដែលសម្រេចហើយនេះ ដោយលោកិយសមាបត្តិប៉ុណ្ណោះ មិនមែនដោយសាមញ្ញផលទាំងឡាយ មានអរហត្តផលជាដើម ។ ក្នុងលទ្ធិរបស់បរវាទី ពួកលោកក៏មិនកាន់យកការវិនាសនោះ ក្នុងសាមញ្ញផលទាំងពួង ក្នុងភពទាំងពួង ក្នុងកាលទាំងពួង និងដល់បុគ្គលទាំងពួង ពិតហើយ លទ្ធិនោះ ក៏ត្រឹមតែជាលទ្ធិនៃពួកលោកប៉ុណ្ណោះ ព្រោះហេតុនោះ ដើម្បីទម្លាយសំណាញ់ គឺលទ្ធិដែលខុសទាំងពួង ទើបសកវាទី ពង្រីករឿងតទៅទៀត ដោយន័យជាដើមថា សព្វត្ត ។ ក្នុងបញ្ហាទាំងនោះ ព្រោះបរវាទីមិនកាន់យកសេចក្តីវិនាសចាកអរហត្តផល របស់ព្រះអរហន្តដែលវិនាសមកដោយលំដាប់ ហើយក៏ឈប់នៅក្នុងសោតាបត្តិផល តែកាន់យកសេចក្តីវិនាសរបស់ព្រះអរិយៈ ដែលតាំងនៅក្នុងផលទាំងឡាយខាងលើប៉ុណ្ណោះ ម្យ៉ាងទៀត ព្រោះមិនកាន់យកសេចក្តីវិនាសរបស់ព្រះអរហន្តដែលតាំងនៅក្នុងរូបកត និងអរូបកតទាំងឡាយ តែកាន់យកសេចក្តីវិនាស

១- សំយុត្តនិកាយ សគាថវគ្គ ។ ២- មជ្ឈិមនិកាយ មូលបណ្ណាសក ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

របស់ព្រះអរហន្តដែលតាំងនៅក្នុងកាមភពប៉ុណ្ណោះ ព្រោះមានធម៌ទាំងឡាយ
 ដែលជាទីតាំងនៃសេចក្តីវិនាស មានការត្រេកអរក្នុងការងារជាដើម ព្រោះ
 ហេតុនោះ កាលត្រូវសកវាទីសួរថា **សព្វត្ថ** ទើបលោកបដិសេធ កាលត្រូវ
 សួរធ្វើឲ្យមាំដដែលទៀត លោកក៏ឆ្លើយទទួល ដោយសំដៅយកកាមភព ។
 ពិតហើយ មានកាមគុណ ដែលធ្វើនូវការវិនាសក្នុងកាមភពទាំងអស់ ព្រោះ
 ហេតុនោះ ទើបសកវាទីមានលទ្ធិថា វិនាសបាន ក្នុងពាក្យសួរនេះ ។

ក្នុងពាក្យសួរទី ៣ ដោយពាក្យថា **បរិហានិ** សកវាទី សួរដល់ធម៌
 ដែលធ្វើសេចក្តីវិនាស ក្នុងពាក្យទាំងនោះ ព្រោះធម៌ មានសេចក្តីត្រេកអរ
 ក្នុងការងារជាដើម ឈ្មោះថា ហេតុវិនាស ឬពោលដោយពិសេស ក៏គឺ
 កាមរាគៈ និងព្យាបាទនោះឯង ធម៌ទាំងនោះ រមែងមិនមានក្នុងរូបភព និង
 អរូបភព ហេតុនោះ ទើបបរវាទីបដិសេធថា **នហោរំ** ។

បទថា **សព្វនា** ជាពាក្យសួរដល់កាល ។ ក្នុងបទទាំងនោះ បញ្ហាទី ១
 បរវាទីបដិសេធ ព្រោះមិនមានសេចក្តីវិនាស ក្នុងវេលាធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយ
 ឧបាយ ។ ក្នុងបញ្ហាទី ២ បរវាទីឆ្លើយទទួល ព្រោះមានសេចក្តីវិនាសក្នុង
 កាលទាំងពួង មិនថាជាពេលយប់ ឬជាពេលថ្ងៃ ដល់បុគ្គលដែលមិនធ្វើទុក
 ក្នុងចិត្តដោយឧបាយ ។ ក្នុងបញ្ហាទី ៣ បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ដោយគិតថា
 កាលមានការជួបជាមួយធម៌ ដែលធ្វើសេចក្តីវិនាស រមែងមានសេចក្តីវិនាស
 ត្រឹមមួយស្របក់ប៉ុណ្ណោះ បន្ទាប់អំពីនោះ ឈ្មោះថា សេចក្តីវិនាសរបស់ព្រះ
 អរហន្ត ដែលមិនវិនាសក្នុងពេលដំបូង ឬដែលវិនាសហើយ ក្នុងពេលក្រោយ

រមែងមិនមាន ។

ក្នុងបញ្ញាដំបូងថា សព្វេវ អរហន្តោ បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ដោយសំដៅ ដល់ លោកដែលមានឥន្ទ្រិយចាស់ក្លា ។ ក្នុងបញ្ញាទី ២ ឆ្លើយទទួល ដោយ សំដៅដល់ លោកអ្នកដែលមានឥន្ទ្រិយទន់ខ្សោយ ។ ក្នុងបញ្ញាទី ៣ ក៏បំណង យក លោកអ្នកដែលមានឥន្ទ្រិយចាស់ក្លានោះឯង ។ បរវាទីនោះ មានលទ្ធិ ថា ហេតុវិនាស រមែងមានដល់ព្រះអរហន្តទាំងពួងនោះ ។

[១៧២] ក្នុងការលើករឿងសេដ្ឋីឡើងពោល ពាក្យដំបូង ជាពាក្យ របស់បរវាទី ពាក្យសួរទី ២ ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។ ក្នុងរឿងនេះ មាន ពាក្យអធិប្បាយដូចតទៅ បរវាទីពោលថា អ្នកសួរខ្ញុំ ដល់បញ្ហាណាថា ព្រះ អរហន្ត កាលបើសាបសូន្យចាកអរហត្តផល តើសាបសូន្យចាកផលទាំង ៤ ដែរឬ ក្នុងបញ្ហានោះ ខ្ញុំសូមសាកសួរជាមួយអ្នកថា សេដ្ឋី កាលទទួលនូវ ភាពជាសេដ្ឋី ដោយទ្រព្យ ៤ ្រៃសន កាលបើទ្រព្យ ១ ្រៃសន សាបសូន្យ ហើយ តើជាអ្នកសាបសូន្យចាកភាពជាសេដ្ឋីដែរឬ ដូច្នោះ ។ លំដាប់នោះ សកវាទីសំដៅដល់ការវិនាសដោយចំណែកមួយ ទើបឆ្លើយទទួលថា អាមន្តា ទើបបរវាទីសួរថា សព្វសាបតេយ្យា បរិហិនោ ហោតិ ។ សកវាទីពោលថា ន ហោរំ ព្រោះមិនមានការវិនាសយ៉ាងនោះ ទើបពោលនោះ សួរបរវាទីនោះ ដល់បញ្ហាទី ២ ដែលជាបញ្ហាសមគួរសួរ ដែលជាលទ្ធិកើតឡើងថា សូម្បី តែព្រះអរហន្តរមែងវិនាសបានយ៉ាងនេះឯង តែមិនវិនាសអស់ចាកផលទាំង ៤ បរវាទី កាលមិនឃើញភាពពិតប្រាកដ ព្រោះភាពដែលមិនគួរជាសេដ្ឋី

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

២៣៧

ទើបឆ្លើយទទួល ត្រូវសកវាទីសាកសួរដល់ភាពដែលព្រះអរហន្ត ជាអ្នកគួរ
 វិនាសចាកផលទាំង ៤ ជាអ្នកកាន់យកអត្តដោយមិនពិចារណាហើយ តាំង
 នៅក្នុងលទ្ធិនៃពាក្យ (ក្នុងទីយនិកាយ សីលក្ខន្ធវគ្គ) ថា ជាបុគ្គលទៀង
 ទាត់ មានកិរិយាត្រាស់ដឹងទៅខាងមុខ ដូច្នោះ ទើបបដិសេធ ដោយសំដៅ
 យកភាពមិនគួរវិនាសចាកសោតាបត្តិផល ។ ពាក្យនោះ ត្រឹមតែជាលទ្ធិ
 របស់បរវាទីប៉ុណ្ណោះ ។^{១៣៣}

ឈ្មោះថា វាទយុត្តិ គឺការប្រកបវាទៈ ចប់ហើយ
 ដោយពាក្យមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឯង

អដ្ឋកថា

អរិយបុគ្គលសំសន្ទនបរិបារាទិ

[១៩៣] ឥឡូវនេះ ជាការប្រារព្ធការប្រៀបធៀបរវាងព្រះអរិយបុគ្គល ។ ក្នុងបញ្ហានោះ និកាយខ្លះប្រកាន់ថា ព្រះអរហន្តប៉ុណ្ណោះ វិនាសបាន និកាយខ្លះប្រកាន់ថា សូម្បីព្រះអនាគាមីក៏វិនាសបាន និកាយខ្លះប្រកាន់ថា សូម្បីព្រះសកទាគាមីក៏វិនាសបាន តែនិកាយទាំងអស់ រមែងប្រកាន់ថា ព្រះសោតបន្ទមិនវិនាសឡើយ ។ និកាយខ្លះ រមែងកាន់យកការវិនាសរបស់ព្រះអរហន្ត ដែលវិនាសចាកភាពជាព្រះអរហន្ត ហើយតាំងនៅក្នុងការវះជាកូមិនៃព្រះអនាគាមី និងព្រះសកទាគាមី រមែងមិនកាន់យកការវិនាសរបស់ព្រះអនាគាមី និងព្រះសកទាគាមីក្រៅអំពីព្រះអរហន្តនេះ តែនិកាយទាំងនោះ រមែងមិនកាន់យកការវិនាសរបស់ព្រះសោតបន្ទ ក្នុងកាលទាំងពួងឡើយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកធ្វើពាក្យសួរដោយមាតិកា ទំនងដូចគ្នា ជាបែបដែន ។ ក្នុងបញ្ហាទាំងនោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបនូវពាក្យទទួល និងពាក្យបដិសេធ ដោយអំណាចនៃលទ្ធិរបស់លោកទាំងអស់នោះ ។ ក្នុងបញ្ហាថា ព្រះអនាគាមី សាបសូន្យចាកអនាគាមីផលឬ ជនដែលមិនកាន់យកថា ព្រះអនាគាមីវិនាសបាន រមែងបដិសេធ ជនដែលកាន់យកថា ព្រះអនាគាមីប្រក្រតី ឬព្រះអនាគាមីដែលសាបសូន្យចាកអរហត្តហើយ តាំងនៅក្នុងការវះនៃអនាគាមីកូមិ វិនាសបាន រមែងឆ្លើយទទួល ។ ក្នុងបញ្ហានេះ គប្បីជ្រាបនយមុខដូច្នោះឯង ។ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប បេយ្យាលទាំងពួង ដោយអត្តតាមទំនងរបស់នយមុខនោះចុះ ។

[២០០] ម្យ៉ាងទៀត ពាក្យណា ដែលសកវាទីពោលហើយក្នុងបញ្ញា
 នោះថា (ព្រះអរហន្ត) ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ក្នុងលំដាប់នៃសោតា-
 បត្តិផលឬ ពាក្យនោះ លោកពោលសំដៅយកការកើតឡើងនៃអរហត្តរបស់
 ព្រះអរហន្តដែលសាបសូន្យ ហើយធ្វើនូវសេចក្តីព្យាយាមទៀត បរវាទីឆ្លើយ
 បដិសេធ ព្រោះមិនមានភាពជាព្រះអរហន្ត ក្នុងលំដាប់នៃសោតាបត្តិផល ។
 ខាងមុខអំពីនេះ ដើម្បីសាកសួរដោយន័យថា ឈ្មោះថា ការសាបសូន្យនេះ
 គប្បីមាន ព្រោះការលះកិលេសតិចតួច ឬព្រោះការមិនត្រាស់ដឹងដោយមគ្គ-
 ការវិនាសដើម ឬព្រោះមិនឃើញសច្ចៈទាំងឡាយ ទើបសកវាទីពោលថា
 លោកណា លះកិលេសបានច្រើនជាង ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យទាំងអស់នោះ
 មានសេចក្តីអធិប្បាយងាយយល់ហើយ ។ ម្យ៉ាងទៀត បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបអត្ត
 នៃព្រះសូត្រទាំងឡាយ ដោយន័យដែលពោលហើយ ក្នុងអង្គកថាព្រះសូត្រ
 ទាំងឡាយ ដែលមកហើយនោះឯង ។

[២៤២] ក្នុងពាក្យថា ព្រះអរហន្តជាសមយវិមុត្តិ សាបសូន្យចាក
 អរហត្តផល នេះជាលទ្ធិរបស់និកាយទាំងនោះថា ព្រះអរហន្តដែលមានឥន្ទ្រិយ
 ទន់ខ្សោយ ឈ្មោះថា សមយវិមុត្តបុគ្គល ព្រះអរហន្តដែលមានឥន្ទ្រិយចាស់ក្លា
 ឈ្មោះថា អសមយវិមុត្តបុគ្គល ដូច្នោះ តែក្នុងលទ្ធិរបស់សកវាទីជាក់គោលថា

បុគ្គលដែលជាឈានលាភី មិនសម្រេចវេសី ឈ្មោះថា សមយវិមុត្តបុគ្គល
 បុគ្គលជាឈានលាភីសម្រេចវេសីហើយផង ព្រះអរិយបុគ្គលទាំងអស់ ក្នុង
 វិមោក្ខដែលជាអរិយៈផង ឈ្មោះថា អសមយវិមុត្តបុគ្គល ។ បរវាទីនោះ
 កាន់យកលទ្ធិរបស់ខ្លួនពោលថា ព្រះអរហន្តដែលជាសមយវិមុត្តិ រមែងសាប
 សូន្យ ព្រះអរហន្តក្រៅអំពីនេះ មិនសាបសូន្យឡើយ ។ ពាក្យដ៏សេស ក្នុងទីនេះ
 មានអត្ថន័យយល់ហើយ ដូច្នោះ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាអរិយបុគ្គលសំសន្តនបរិមាណិ ចប់

អដ្ឋកថា

សុត្តសាធនបរិបារាជិ

[២៤៧] ឥឡូវនេះ ជាការជម្រះដោយព្រះសូត្រ ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា ឧច្ចារថា បានដល់ ខ្ពស់ផង ទាបផង ដោយប្រភេទថ្លៃថ្នាំ និងថោក ទាប ។ បទថា បដិបទា បានដល់ កិច្ចបដិបត្តិ ។ បទថា សមណោ បកាសិកា បានដល់ ដែលសមណៈ គឺព្រះពុទ្ធឡ្យរុនរឿងហើយ ។ កិច្ច បដិបត្តិវាយ ត្រាស់ដឹងចាប់ហ្ម៉ាស ឈ្មោះថា សេចក្តីប្រតិបត្តិខ្ពស់ ។ បដិបត្តិ លំបាក ត្រាស់ដឹងក៏យឺតយូរ ឈ្មោះថា សេចក្តីប្រតិបត្តិទាប ។ បដិបទា ដ៏សេសពីរយ៉ាងក្រៅអំពីនេះ ជាបដិបទាខ្ពស់មួយចំណែក ទាបមួយចំណែក ។ ម្យ៉ាងទៀត បដិបទាដែលពោលដំបូងប៉ុណ្ណោះជាបដិបទាខ្ពស់ ចំណែកដ៏សេស ទាំង ៣ ជាបដិបទាទាប តែបុគ្គលបដិបត្តិទៅដល់ត្រើយបាន គឺនិព្វានបាន ២ ដង ដោយបដិបទាទាំងខ្ពស់ និងទាបនោះក៏មិនមែន អធិប្បាយថា រមែងមិន ទៅកាន់ព្រះនិព្វានអស់វារៈ ២ ដង ដោយមគ្គ ១ ។ សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ឆ្លើយថា ព្រោះថា កិលេសទាំងឡាយណា ដែលមគ្គណាលះបានហើយ មិន គប្បីលះកិលេសទាំងនោះដោយមគ្គនោះទៀត ។ លោករមែងសម្តែងការៈមិន ជាធម៌សាបសូន្យ ដោយមគ្គនេះ ។ បទថា ឈិដំ ឯកគុណំ មុតំ សេចក្តី ថា ត្រើយ គឺព្រះនិព្វាននេះ សូម្បីគួរដល់ការសម្រេចម្តងប៉ុណ្ណោះក៏មិនមែន ។ សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ឆ្លើយថា ព្រោះមិនមានការលះកិលេសទាំងពួងដោយ មគ្គ ១ ។ លោកសម្តែងភាពជាព្រះអរហន្តមិនបានដោយមគ្គ ១ ប៉ុណ្ណោះ ។

[២៤៨] បទថា អត្តិ ធិន្ទស្ស ឆេទិយំ សេចក្តីថា សកវាទីស្សថា កាលកិលេសវដ្ឋត្រូវកាត់ផ្តាច់ហើយ កិលេសណាមួយ ដែលព្រះអរិយៈគប្បី កាត់ទៀតមានឬ បរវាទីសំដៅយកព្រះអរហន្តដែលមានឥន្ទ្រិយចាស់ក្លា ទើប ឆ្លើយបដិសេធ ត្រូវស្តារដដែលទៀត សំដៅយកបុគ្គលដែលមានឥន្ទ្រិយទន់ ខ្សោយ ទើបឆ្លើយទទួល ទើបសកវាទីនាំព្រះសូត្រមកហើយ សម្តែងការមិន មានកិលេសណាមួយ ដែលព្រះអរហន្តគប្បីលះទៀត ។ ក្នុងព្រះសូត្រនោះ បទថា ឱយចាសោ បានដល់ អន្ទង់ គឺកិលេស និងអន្ទាក់ គឺកិលេស ។

[២៤៩] បទថា កតស្សបដិចយោ បានដល់ ចម្រើនមគ្គដែលចម្រើន ហើយ ឲ្យកើតឡើងទៀត ។ ក្នុងទីនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបពាក្យបដិសេធ និង ពាក្យឆ្លើយទទួលដោយន័យដែលពោលមកហើយក្នុងកាលមុននោះឯង ។

[២៥០] បទថា បរិហានាយ សំវត្តន្តិ សេចក្តីថា ធម៌ ៥ យ៉ាង មានការត្រេកអរក្នុងការងារជាដើម ក្នុងព្រះសូត្រ ដែលបរវាទីនាំមកអាន រមែងប្រព្រឹត្តទៅព្រមដើម្បីសេចក្តីសាបសូន្យ ចាកធម៌ដែលមិនទាន់សម្រេច និងដើម្បីការសាបសូន្យចាកលោកិយសមាបត្តិ តែសកវាទីនោះ កំណត់ដល់ សេចក្តីសាបសូន្យនៃអរហត្តផលដែលសម្រេចហើយ ។

[២៥១] ដោយហេតុនោះឯង ទើបសកវាទីស្តារថា ព្រះអរហន្ត មាន សេចក្តីត្រេកអរក្នុងការងារដែរឬ ដូច្នោះ ។ បរវាទីសំដៅយកព្រះអរហន្តដែល ជាអសមយរិមុត្ត ទើបឆ្លើយបដិសេធ សំដៅយកព្រះអរហន្តក្រៅអំពីនេះ (សមយរិមុត្ត) ទើបឆ្លើយទទួល ។ ម្យ៉ាងទៀត បរវាទីបដិសេធសេចក្តី

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

២៤៣

ត្រេកអរនោះ ដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយអំណាចកាមរាគៈ រមែងទទួលការត្រេកអរ
នោះ ដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយប្រការដទៃអំពីកាមរាគៈ តែកាលត្រូវសួរដល់
ភាពដែលព្រះអរហន្តនៅមានរាគៈជាដើម ក៏មិនអាចឆ្លើយទទួលថា មាន ។

[២៥២] បទថា ក៏ បរិយុដ្ឋិតោ សេចក្តីថា ដែលអ្វីចោមរោម
អធិប្បាយថា ជាបុគ្គលដែលត្រូវកិលេសជាគ្រឿងចង ឬជាបុគ្គលដែលត្រូវ
កិលេសដែលជាជំនន់ខាងក្នុងលិចលង់ ។ ក្នុងពាក្យសួរដោយអនុសយកិលេស
បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបពាក្យបដិសេធ និងពាក្យឆ្លើយទទួល ដោយអំណាចនៃព្រះ
អរិយៈ ដែលមានឥន្ទ្រិយចាស់ក្លា និងឥន្ទ្រិយទន់ខ្សោយ ឬរមែងឆ្លើយទទួល
ដោយពាក្យទូទៅថា អនុស័យចំណែកល្អ ។

[២៥៣] បទថា រាតោ ឧបចយំ គន្ធិតិ សេចក្តីថា បរវាទីពាល
សំដៅយករាគៈ ដែលលះដោយមគ្គខាងលើទាំង ៣ ។ ក្នុងទោសៈ និង
មោហៈ ខាងមុខក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។ តែកិលេស មានសក្កាយទិដ្ឋិជាដើម
រមែងមិនកកើតឡើង ព្រោះភាពដែលកិលេសទាំងនោះដែលមគ្គខាងដើមលះ
ហើយ ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីទាំងពួង មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាសុត្តសាធនៈ ចប់
បរិបារាទិកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

ព្រហ្មចរិយកថា

[២៤៥] ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងពួកទេវតា មិនមានទេ ។
 អើ ។ ពួកទេវតាទាំងអស់ សុទ្ធតែល្ងង់ខ្លៅ មិនចេះដឹង ប្រកបដោយការពោល
 ដោយដៃ (ដូចមនុស្ស-គ) មិនអង់អាច ដើម្បីដឹងនូវសេចក្តីនៃសុភាសិត និង
 ទុញ្ញាសិតបាន ពួកទេវតាទាំងអស់ មិនជ្រះថ្លាក្នុងព្រះពុទ្ធ មិនជ្រះថ្លាក្នុងព្រះធម៌
 មិនជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសង្ឃ មិនចូលទៅអង្គុយជិតព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ មិនសួរនូវ
 ប្រស្នានឹងព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ កាលបើប្រស្នា ដែលព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគដោះ
 ស្រាយហើយ មិនរីករាយ ពួកទេវតាទាំងអស់ ប្រកបដោយកម្មជាន់ ប្រកប
 ដោយកិលេសជាន់ ប្រកបដោយវិបាកជាន់ មិនមានសទ្ធា មិនមានធនៈ
 មិនមានប្រាជ្ញា មិនគួរចុះកាន់សម្មត្តនិយាម ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ពួក
 ទេវតាទាំងអស់ ជាអ្នកសម្លាប់មាតា សម្លាប់បិតា សម្លាប់ព្រះអរហន្ត ជាអ្នក
 ធ្វើព្រះលោហិតរបស់ព្រះពុទ្ធ ឲ្យកើតឡើង ជាអ្នកបំបែកសង្ឃ ពួកទេវតាទាំង
 អស់ ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ ជាអ្នកកាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ជាអ្នកប្រព្រឹត្ត
 ខុសក្នុងកាមទាំងឡាយ ជាអ្នកពោលពាក្យកុហក ជាអ្នកមានវាចាសិកសៀត
 ជាអ្នកមានវាចាអាក្រក់ ជាអ្នកពោលពាក្យរោយរាយឥតប្រយោជន៍ ជាអ្នក
 មានអភិជ្ឈជាប្រក្រតី ជាអ្នកមានចិត្តព្យាបាទ ជាអ្នកមិច្ឆាទិដ្ឋិយ ។ អ្នកមិនគួរ
 ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ក្រែងពួកទេវតា មិនល្ងង់ មិនខ្លៅ ចេះដឹង មិនប្រកប
 ដោយការពោលដោយដៃ (ដូចមនុស្ស-គទេ) អាចដើម្បីដឹង នូវសេចក្តីនៃ
 សុភាសិត និងទុញ្ញាសិតបាន ពួកទេវតាជ្រះថ្លាក្នុងព្រះពុទ្ធ ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះធម៌

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសង្ឃ តែងចូលទៅអង្គុយជិតព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ សួរនូវប្រស្នា
នឹងព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ កាលបើប្រស្នា ដែលព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគដោះស្រាយ
ហើយ ក៏មានចិត្តរីករាយ ពួកទេវតា មិនប្រកបដោយកម្មជានាំនឹង មិនប្រកប
ដោយកិលេសជានាំនឹង មិនប្រកបដោយវិបាកជានាំនឹង មានសទ្ធា មានឆន្ទៈ មាន
បញ្ញា គួរដើម្បីចុះកាន់សម្មត្តនិយាម ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ពួកទេវតាមិន
សម្លាប់មាតា មិនសម្លាប់បិតា មិនសម្លាប់ព្រះអរហន្ត មិនធ្វើព្រះលោហិតរបស់
ព្រះពុទ្ធឲ្យកើតឡើង មិនបំបែកសង្ឃ ពួកទេវតា មិនសម្លាប់សត្វ មិនកាន់
យកនូវទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ មិនប្រព្រឹត្តខុសក្នុងកាមទាំងឡាយ មិនពោល
ពាក្យកុហក មិនមានវាចាសិកសៀត មិនមានវាចាអាក្រក់ មិនពោលពាក្យ
រោយរាយឥតប្រយោជន៍ មិនមានអភិជ្ឈាជាប្រក្រតី មានចិត្តមិនព្យាបាទ ជា
សម្មាទិដ្ឋិ ។ អើ ។ បើពួកទេវតា មិនល្ងង់ មិនខ្លៅ ចេះដឹង មិនប្រកបដោយ
ការពោលដោយដៃ (ដូចជាមនុស្ស-គទេ) អាចដើម្បីដឹងនូវសេចក្តីនៃសុភាសិត
និងទុញ្ញាសិត ។ បេ ។ ពួកទេវតា ជ្រះថ្លាក្នុងព្រះពុទ្ធ ។ បេ ។ ជាសម្មាទិដ្ឋិ ម្នាល
អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ក្នុងទេវលោក
មិនមាន ដូច្នោះឡើយ ។

[២៤៦] ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងពួកទេវតា មានឬ ។ អើ ។
បព្វជ្ជា ភាពនៃបុគ្គលមានក្បាលត្រងោល ការទ្រទ្រង់សំពត់កាសាវៈ ការទ្រទ្រង់
បាត្រ ក្នុងពួកទេវតានោះ មានឬ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទាំងឡាយ ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធ
ទាំងឡាយ គូនៃសាវ័ក កើតក្នុងពួកទេវតា មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង

នេះទេ ។បេ។

[២៤៧] បព្វជ្ជា ក្នុងពួកទេវតា មិនមានទេឬ ។ ការប្រព្រឹត្តព្រហ្ម-
 ចរិយធម៌ ក្នុងពួកទេវតា មិនមានទេឬ ។ អើ ។ បព្វជ្ជា មានក្នុងទីណា ការ
 ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏មានក្នុងទីនោះដែរ បព្វជ្ជា មិនមានក្នុងទីណា ការ
 ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏មិនមានក្នុងទីនោះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
 ទេ ។បេ។ បព្វជ្ជា មានក្នុងទីណា ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏មានក្នុងទីនោះ
 ដែរ បព្វជ្ជា មិនមានក្នុងទីណា ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏មិនមានក្នុងទីនោះ
 ដែរឬ ។ អើ ។ បុគ្គលណាបួស ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ របស់បុគ្គលនោះ
 មាន បុគ្គលណា មិនបួស ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ របស់បុគ្គលនោះ
 មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[២៤៨] ភាពនៃបុគ្គលមានក្បាលត្រងោល មិនមានក្នុងពួកទេវតាទេ
 ឬ ។ ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ មិនមានក្នុងពួកទេវតាទេឬ ។ អើ ។ ភាពនៃ
 បុគ្គលមានក្បាលត្រងោល មានក្នុងទីណា ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏មាន
 ក្នុងទីនោះដែរ ភាពនៃបុគ្គលមានក្បាលត្រងោល មិនមានក្នុងទីណា ការ
 ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏មិនមានក្នុងទីនោះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
 នេះទេ ។បេ។ ភាពនៃបុគ្គលមានក្បាលត្រងោល មានក្នុងទីណា ការប្រព្រឹត្ត
 ព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏មានក្នុងទីនោះដែរ ភាពនៃបុគ្គលមានក្បាលត្រងោល មិន
 មានក្នុងទីណា ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏មិនមានក្នុងទីនោះដែរឬ ។ អើ ។
 បុគ្គលណា មានក្បាលត្រងោល ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ របស់បុគ្គលនោះ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ក៏មានដែរ បុគ្គលណា មិនមានក្បាលត្រងោល ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌
របស់បុគ្គលនោះ មិនមានទេ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៥៩] ការទ្រទ្រង់នូវសំពត់កាសាវៈ ក្នុងពួកទេវតា មិនមានទេ ។
ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងពួកទេវតា មិនមានទេ ។ អើ ។ ការទ្រទ្រង់
សំពត់កាសាវៈ មានក្នុងទីណា ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏មានក្នុងទីនោះ
ដែរ ការទ្រទ្រង់សំពត់កាសាវៈ មិនមានក្នុងទីណា ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌
ក៏មិនមានក្នុងទីនោះដែរ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ការទ្រទ្រង់
សំពត់កាសាវៈ មានក្នុងទីណា ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏មានក្នុងទីនោះ
ដែរ ការទ្រទ្រង់សំពត់កាសាវៈ មិនមានក្នុងទីណា ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌
ក៏មិនមានក្នុងទីនោះដែរ ។ អើ ។ បុគ្គលណា ទ្រទ្រង់សំពត់កាសាវៈ ការ
ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ របស់បុគ្គលនោះ មាន បុគ្គលណា មិនទ្រទ្រង់សំពត់
កាសាវៈ ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ របស់បុគ្គលនោះ មិនមានទេ ។ អ្នក
មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៦០] ការទ្រទ្រង់បាត្រ មិនមាន ក្នុងពួកទេវតាទេ ។ ការប្រព្រឹត្ត
ព្រហ្មចរិយធម៌ មិនមាន ក្នុងពួកទេវតា ។ អើ ។ ការទ្រទ្រង់បាត្រ មាន
ក្នុងទីណា ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏មានក្នុងទីនោះដែរ ការទ្រទ្រង់បាត្រ
មិនមានក្នុងទីណា ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏មិនមានក្នុងទីនោះដែរ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ការទ្រទ្រង់បាត្រ មានក្នុងទីណា ការ
ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏មានក្នុងទីនោះដែរ ការទ្រទ្រង់បាត្រ មិនមានក្នុងទីណា

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏មិនមាន ក្នុងទីនោះដែរឬ ។ អើ ។ បុគ្គល
ណា ទ្រទ្រង់បាត្រ ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ របស់បុគ្គលនោះ មាន បុគ្គល
ណា មិនទ្រទ្រង់បាត្រ ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ របស់បុគ្គលនោះ មិនមាន
ទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៦១] ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទាំងឡាយ មិនកើតក្នុងពួកទេវតាទេឬ ។ ការ
ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ មិនមានក្នុងពួកទេវតាទេឬ ។ អើ ។ ព្រះសម្មាសម្ពុ
ទាំងឡាយ កើតក្នុងទីណា ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏មាននៅក្នុងទីនោះដែរ
ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទាំងឡាយ មិនកើតក្នុងទីណា ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏
មិនមានក្នុងទីនោះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះសម្មា-
សម្ពុទ្ធទាំងឡាយ កើតក្នុងទីណា ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏មានក្នុងទីនោះ
ដែរ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទាំងឡាយ មិនកើតក្នុងទីណា ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌
ក៏មិនមានក្នុងទីនោះដែរឬ ។ អើ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ប្រសូតក្នុងលុម្ពិនីវ័ន
(ព្រៃរាំង) ហើយត្រាស់ដឹងទៀបគល់ពោធិព្រឹក្ស ព្រះមានព្រះភាគ (អង្គ
នោះ) ទ្រង់ញ៉ាំងធម្មចក្ក ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងក្រុងពារាណសី ការប្រព្រឹត្តព្រហ្ម-
ចរិយធម៌ ក៏មានក្នុងទីនោះៗ ដែរ ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងទីដទៃ មិន
មានទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៦២] ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធទាំងឡាយ មិនកើតក្នុងពួកទេវតាទេឬ ។
ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងពួកទេវតា មិនមានទេឬ ។ អើ ។ ព្រះបច្ចេក-
សម្ពុទ្ធទាំងឡាយ កើតក្នុងទីណា ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏មានក្នុងទីនោះ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ដែរ ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធទាំងឡាយ មិនកើតក្នុងទីណា ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយ-
 ធម៌ ក៏មិនមានក្នុងទីនោះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះ
 បច្ចេកសម្ពុទ្ធទាំងឡាយ កើតក្នុងទីណា ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏មានក្នុង
 ទីនោះដែរ ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធទាំងឡាយ មិនកើតក្នុងទីណា ការប្រព្រឹត្តព្រហ្ម-
 ចរិយធម៌ ក៏មិនមានក្នុងទីនោះដែរឬ ។ អើ ។ ព្រះបច្ចេកសម្ពុទ្ធទាំងឡាយ
 កើតក្នុងមជ្ឈិមជនបទ ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ មានតែក្នុងទីនោះឯង ការ
 ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងទីឯទៀត មិនមានទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
 នេះទេ ។ បេ ។

[២៦៣] គូនៃសាវ័ក មិនកើតក្នុងពួកទេវតាទេឬ ។ ការប្រព្រឹត្តព្រហ្ម-
 ចរិយធម៌ ក្នុងពួកទេវតា មិនមានទេឬ ។ អើ ។ គូនៃសាវ័ក កើតក្នុងទីណា
 ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏មានក្នុងទីនោះដែរ គូនៃសាវ័កមិនកើតក្នុងទីណា
 ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏មិនមានក្នុងទីនោះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
 នេះទេ ។ បេ ។ គូនៃសាវ័ក កើតក្នុងទីណា ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏មាន
 ក្នុងទីនោះដែរ គូនៃសាវ័ក មិនកើតក្នុងទីណា ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏
 មិនមានក្នុងទីនោះដែរឬ ។ អើ ។ គូនៃសាវ័ក កើតក្នុងដែនមគធៈ ការប្រព្រឹត្ត
 ព្រហ្មចរិយធម៌ មានតែក្នុងដែនមគធៈនោះឯង ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌
 ក្នុងទីឯទៀត មិនមានទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៦៤] ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងពួកទេវតា មានឬ ។ អើ ។
 ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ មានក្នុងពួកទេវតាទាំងអស់ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល

យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៦៥] ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ មានក្នុងពួកមនុស្ស ។ អើ ។
ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ មានក្នុងមនុស្សទាំងអស់ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៦៦] ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ មានក្នុងពួកទេវតា ។ អើ ។
ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ មានក្នុងពួកទេវតា ឈ្មោះថា អសញ្ញាសត្វដែរ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៦៧] ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ មានក្នុងពួកមនុស្ស ។ អើ ។
ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងពួកមិលក្ខុជន ជាអ្នកមិនចេះដឹង ក្នុងបច្ចុប្បន្ន-
ជនបទ ដែលជាជនបទមិនមានគតិរបស់ភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកាទេ
តើមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៦៨] ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងពួកទេវតា មានឬ ។ ប្រទេស
ដែលពួកទេវតាប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ក៏មាន ប្រទេសដែលពួកទេវតាមិនប្រព្រឹត្ត
ព្រហ្មចរិយធម៌ក៏មានឬ ។ ទេវតាជាន់អសញ្ញាសត្វ មានការប្រព្រឹត្តព្រហ្ម-
ចរិយធម៌ខ្លះ មិនមានការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ខ្លះ ពួកទេវតាជាន់សញ្ញាសត្វ
មានការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ខ្លះ មិនមានការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ខ្លះឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ក្នុងពួកទេវតា មានការប្រព្រឹត្តព្រហ្ម-
ចរិយធម៌ខ្លះ មិនមានការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ខ្លះឬ ។ អើ ។ ចុះមានក្នុងទី
ណា មិនមានក្នុងទីណា ។ ទេវតាជាន់អសញ្ញាសត្វ មិនមានការប្រព្រឹត្តព្រហ្ម-

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ចរិយធម៌ ទេវតាជាន់សញ្ញាសត្វ មានការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ឬ ។ ទេវតាជាន់
 អសញ្ញាសត្វ មិនមានការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ឬ ។ អើ ។ ទេវតាជាន់សញ្ញា-
 សត្វ មិនមានការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។
 ទេវតាជាន់សញ្ញាសត្វ មានការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ឬ ។ អើ ។ ទេវតាជាន់
 អសញ្ញាសត្វ មានការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
 ទេ ។ បេ ។

[២៦៨] ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងពួកមនុស្ស មានឬ ។ ប្រទេស
 ដែលពួកមនុស្ស ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏មាន ប្រទេសដែលពួកមនុស្ស មិន
 ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក៏មានឬ ។ ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងពួកមិលក្កុ-
 ជន ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនមានក្នុងបច្ចុន្និមជនបទ ដែលជាជនបទមានគតិរបស់
 ភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកា មួយទៀត ក្នុងមជ្ឈិមជនបទ មានការប្រព្រឹត្ត
 ព្រហ្មចរិយធម៌ខ្លះ មិនមានការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ខ្លះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។

[២៧០] ក្នុងពួកមនុស្ស មានការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ខ្លះ មិនមានការ
 ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ខ្លះឬ ។ អើ ។ ចុះមានក្នុងទីណា មិនមានក្នុងទីណា ។
 ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងពួកមិលក្កុជន ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនមានក្នុង
 បច្ចុន្និមជនបទ ដែលជាជនបទមិនមានគតិរបស់ពួកភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកា
 ក្នុងមជ្ឈិមជនបទ មានការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ឬ ។ ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយ-
 ធម៌ ក្នុងពួកមិលក្កុជន ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនមានក្នុងបច្ចុន្និមជនបទ ដែលជា

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ជនបទមិនមានគតិ របស់ពួកភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកាឬ ។ អើ ។ ក្នុង
 មជ្ឈិមជនបទ មិនមានការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
 នេះទេ ។ ក្នុងមជ្ឈិមជនបទ មានការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ឬ ។ អើ ។ ការ
 ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងពួកមិលក្ខុជន ជាអ្នកមិនចេះដឹង មានក្នុងបច្ចុទ្ធិម-
 ជនបទ ដែលជាជនបទមិនមានគតិ របស់ពួកភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកា
 ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៧១] ក្នុងពួកទេវតា មានការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ឬ ។ អើ ។
 ក្រែងព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកមនុស្សនៅក្នុងជម្ងឺប
 គ្របសង្កត់នូវពួកមនុស្ស នៅក្នុងឧត្តរកុរុទ្ធិបផង នូវពួកទេវតាជាន់តាវត្តិវិញ
 ផង ដោយហេតុ ៣ យ៉ាង ។ ហេតុទាំង ៣ នោះ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងជម្ងឺប
 នេះ ពួកមនុស្សជាអ្នកក្លៀវក្លា ១ មានសតិ ១ ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ១
 ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រពិតឬ ។ អើ ។ បើដូច្នោះ ក្នុងពួកទេវតា មិន
 មានការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ទេឬ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ក្នុងក្រុង
 សាវត្ថីថា ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ មានក្នុងក្រុងសាវត្ថីនេះ ដូច្នោះមែនឬ ។
 អើ ។ ចុះការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ មានក្នុងក្រុងសាវត្ថីតែប៉ុណ្ណោះ ក្នុងទី
 ឯទៀត មិនមានការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
 ទេ ។ អនាគាមិបុគ្គល បានលះសញ្ញាជនៈជាចំណែកខាងក្រោម ៥ មិនទាន់
 លះសញ្ញាជនៈជាចំណែកខាងលើ ៥ លុះច្បាតចាកអត្តភាពនេះ ទៅកើតក្នុង
 ជាន់សុទ្ធាវាសនោះ ចុះការកើតឡើងនៃផលក្នុងទីណា ។ ការកើតឡើងនៃផល

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ក្នុងសុទ្ធាវាសនោះឯង ។ បើអនាគាមិបុគ្គល បានលះសញ្ញាជនៈជាចំណែក
 ខាងក្រោម ៥ មិនទាន់លះសញ្ញាជនៈជាចំណែកខាងលើ ៥ លុះច្បាតចាក
 អត្តភាពនេះទៅ បានទៅកើតក្នុងជាន់សុទ្ធាវាសនោះ ការកើតឡើងនៃផល ក៏
 ក្នុងសុទ្ធាវាសនោះឯង ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ការប្រព្រឹត្ត
 ព្រហ្មចរិយធម៌ មិនមានក្នុងពួកទេវតា ដូច្នោះទេ ។ អនាគាមិបុគ្គល បានលះ
 សញ្ញាជនៈជាចំណែកខាងក្រោម ៥ មិនទាន់លះសញ្ញាជនៈជាចំណែកខាង
 លើ ៥ លុះច្បាតចាកអត្តភាពនេះទៅ បានទៅកើតក្នុងជាន់សុទ្ធាវាសនោះ ចុះ
 ការដាក់ចុះនូវការៈក្នុងទីណា ការកំណត់ដឹងនូវទុក្ខក្នុងទីណា ការលះកិលេស
 ក្នុងទីណា ការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធ ក្នុងទីណា ការចាក់ធ្លុះនូវធម៌មិន
 កម្រើក ក្នុងទីណា ។ ក្នុងសុទ្ធាវាសនោះឯង ។ បើអនាគាមិបុគ្គល បានលះ
 សញ្ញាជនៈជាចំណែកខាងក្រោម ៥ មិនទាន់លះសញ្ញាជនៈជាចំណែកខាង
 លើ ៥ លុះច្បាតចាកអត្តភាពនេះទៅ បានទៅកើតក្នុងជាន់សុទ្ធាវាសនោះ ការ
 ត្រាស់ដឹងនូវធម៌មិនកម្រើក ក្នុងជាន់សុទ្ធាវាសនោះ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នក
 មិនគួរពោលថា ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ មិនមានក្នុងពួកទេវតា ដូច្នោះទេ ។
 អនាគាមិបុគ្គល បានលះសញ្ញាជនៈជាចំណែកខាងក្រោម ៥ មិនទាន់លះ
 សញ្ញាជនៈជាចំណែកខាងលើ ៥ លុះច្បាតចាកអត្តភាពនេះទៅ បានទៅកើត
 ក្នុងជាន់សុទ្ធាវាសនោះ ការកើតឡើងនៃផល ក៏ក្នុងទីនោះ ការដាក់ចុះនូវការៈ
 ក្នុងទីនោះ ការកំណត់ដឹងនូវទុក្ខ ក្នុងទីនោះ ការលះកិលេស ក្នុងទីនោះ ការ
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធ ក្នុងទីនោះ ការចាក់ធ្លុះនូវធម៌មិនកម្រើក ក្នុងទីនោះ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

អ្នកនិយាយថា ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងពួកទេវតាមិនមាន ដូច្នោះ តើ
ដោយសេចក្តីដូចម្តេច ។ បើដូច្នោះ មានតែអនាគាមិបុគ្គល មានមគ្គចម្រើន
ហើយ ក្នុងមនុស្សលោកនេះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវផល ក្នុងជាន់សុទ្ធាវាសនោះ ។

[២៧២] អនាគាមិបុគ្គល មានមគ្គចម្រើនហើយ ក្នុងលោកនេះ ធ្វើ
ឲ្យជាក់ច្បាស់នូវផល ក្នុងជាន់សុទ្ធាវាសនោះឬ ។ អើ ។ សោតាបន្នបុគ្គល
មានមគ្គចម្រើនហើយ ក្នុងលោកនោះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវផល ក្នុងលោកនេះ
ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អនាគាមិបុគ្គល មានមគ្គចម្រើន
ហើយ ក្នុងមនុស្សលោកនេះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវផល ក្នុងជាន់សុទ្ធាវាស
នោះឬ ។ អើ ។ សកទាគាមិបុគ្គល ជាបុគ្គលបរិនិព្វាន ក្នុងលោកនេះ មាន
មគ្គចម្រើនហើយ ក្នុងលោកនោះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវផល ក្នុងលោកនេះឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សោតាបន្នបុគ្គល មានមគ្គចម្រើនហើយ
ក្នុងលោកនេះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវផល ក្នុងលោកនេះឬ ។ អើ ។ អនាគា-
មិបុគ្គល មានមគ្គចម្រើនហើយ ក្នុងជាន់សុទ្ធាវាសនោះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវ
ផល ក្នុងជាន់សុទ្ធាវាសនោះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
សកទាគាមិបុគ្គល ជាបុគ្គលបរិនិព្វាន ក្នុងលោកនេះ មានមគ្គចម្រើនហើយ
ក្នុងលោកនេះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវផល ក្នុងលោកនេះឬ ។ អើ ។ អនាគា-
មិបុគ្គល មានមគ្គចម្រើនហើយ ក្នុងជាន់សុទ្ធាវាសនោះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវ
ផល ក្នុងជាន់សុទ្ធាវាសនោះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៧៣] បុគ្គលដែលសម្រេចដោយការលះ ក្នុងលោកនេះ គ្រាន់តែ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ចម្រើនមគ្គ តែមិនទាន់លះកិលេសឬ ។ អើ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ នូវសោតាបត្តិផល គ្រាន់តែចម្រើនមគ្គ តែមិនទាន់លះកិលេសឬ ។
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គលសម្រេចដោយការលះ ក្នុងលោក
 នេះ គ្រាន់តែចម្រើនមគ្គ តែមិនទាន់លះកិលេសឬ ។ អើ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិ
 ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសកទាគាមិផល ។ បេ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យ
 ជាក់ច្បាស់ នូវអរហត្ត គ្រាន់តែចម្រើនមគ្គ តែមិនទាន់លះកិលេសឬ ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៧៤] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសោតាបត្តិផល
 ចម្រើនមគ្គផង លះកិលេសផង ដំណាលគ្នាឬ ។ អើ ។ បុគ្គលសម្រេចដោយ
 ការលះ ក្នុងលោកនេះ ចម្រើនមគ្គផង លះកិលេសផង ដំណាលគ្នាឬ ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវ
 សកទាគាមិផល ។ បេ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវអរហត្ត
 ចម្រើនមគ្គផង លះកិលេសផង ដំណាលគ្នាឬ ។ អើ ។ បុគ្គលសម្រេចដោយ
 ការលះ ក្នុងលោកនេះ ចម្រើនមគ្គផង លះកិលេសផង ដំណាលគ្នាឬ ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៧៥] អនាគាមិបុគ្គល មានករណីយកិច្ចធ្វើហើយ មានការវាណាអប់រំ
 ហើយ កើតឡើងក្នុងជាន់សុទ្ធាវាសនោះឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្តកើតទៀតដែរ
 ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះអរហន្តកើតទៀតឬ ។ អើ ។
 ភព្វប្តីនៃព្រះអរហន្ត មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ភព្វប្តីនៃ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ព្រះអរហន្ត មានឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត ទៅកាន់ភពដោយភព ទៅកាន់
គតិដោយគតិ ទៅកាន់សំសារដោយសំសារ ទៅកាន់ឧបបត្តិដោយឧបបត្តិឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៧៦] អនាគាមិបុគ្គល មានករណីយកិច្ចធ្វើហើយ មានការវិនាសអប់រំ
ហើយ តែមានការមិនទាន់ដាក់ចុះ ទៅកើតក្នុងជាន់សុទ្ធាវាសនោះឬ ។ អើ ។
អនាគាមិបុគ្គល ចម្រើនមគ្គទៀត ដើម្បីដាក់ចុះនូវការឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៧៧] អនាគាមិបុគ្គល មានករណីយកិច្ចធ្វើហើយ មានការវិនាសអប់រំ
ហើយ តែមានទុក្ខមិនទាន់កំណត់ដឹង មានកិលេសមិនទាន់លះ មាននិរោធមិន
ទាន់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ មានអកុប្បធម៌មិនទាន់ចាក់ធ្លុះ រមែងកើតឡើងក្នុងជាន់
សុទ្ធាវាសនោះឬ ។ អើ ។ អនាគាមិបុគ្គល ចម្រើនមគ្គទៀត ដើម្បីចាក់ធ្លុះ
នូវអកុប្បធម៌ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៧៨] អនាគាមិបុគ្គល មានករណីយកិច្ចធ្វើហើយ មានការវិនាសអប់រំ
ហើយ តែមានការមិនទាន់ដាក់ចុះ កើតឡើងក្នុងជាន់សុទ្ធាវាសនោះ តែមិន
ទាន់ចម្រើនមគ្គទៀត ដើម្បីដាក់ចុះនូវការទេឬ ។ អើ ។ ចុះអនាគាមិបុគ្គល
មានការមិនទាន់ដាក់ចុះ តើបរិនិព្វានក្នុងជាន់សុទ្ធាវាសនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ អនាគាមិបុគ្គល មានករណីយកិច្ចធ្វើហើយ មានការវិនា
សអប់រំហើយ តែមានទុក្ខមិនទាន់កំណត់ដឹង មានកិលេសមិនទាន់លះ មាននិរោធមិន
មិនទាន់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ មានអកុប្បធម៌មិនទាន់ចាក់ធ្លុះ រមែងទៅកើតក្នុងជាន់

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

សុទ្ធាវាសនោះ តែមិនបានចម្រើនមគ្គទៀត ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវអកុប្បធម៌ឬ ។
 អើ ។ ចុះអនាគាមិបុគ្គល មានអកុប្បធម៌មិនទាន់ត្រាស់ដឹង តើបរិនិព្វាន ក្នុង
 ជាន់សុទ្ធាវាសនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សត្វម្រឹកដែល
 ត្រូវសរមុត បោលទៅកាន់ទីឆ្ងាយ ហើយស្លាប់ទៅ យ៉ាងណា អនាគាមិបុគ្គល
 មានមគ្គចម្រើនហើយ ក្នុងមនុស្សលោកនេះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវផល ក្នុងជាន់
 សុទ្ធាវាសនោះ ក៏យ៉ាងនេះដែរ ។ សត្វម្រឹក ដែលត្រូវសរមុត បោលទៅកាន់
 ទីឆ្ងាយ ហើយស្លាប់ទាំងសរ យ៉ាងណា អនាគាមិបុគ្គល មានមគ្គចម្រើន
 ហើយ ក្នុងលោកនេះ ហើយបរិនិព្វាន ក្នុងជាន់សុទ្ធាវាស ដូចជាម្រឹកស្លាប់
 ទាំងសរ យ៉ាងនោះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

ព្រហ្មចរិយកថា ចប់

អដ្ឋកថា ព្រហ្មចរិយកថា

សុទ្ធព្រហ្មចរិយកថា

[២៥៥] ឥឡូវនេះ នឹងពោលរឿងប្រព្រឹត្តិព្រហ្មចរិយៈដូចតទៅ
 ក្នុងរឿងនោះ ការនៅប្រព្រឹត្តិព្រហ្មចរិយៈមាន ២ យ៉ាង គឺការចម្រើន
 មគ្គ ១ បព្វជ្ជា ១ បព្វជ្ជា មិនមានក្នុងទេវតាទាំងឡាយ ។ រឿរអសញ្ញាសត្វ
 ហើយ ការចម្រើនមគ្គ លោកមិនបដិសេធក្នុងទេវតាទាំងឡាយដ៏សេស ។
 ក្នុងការចម្រើនមគ្គនោះ ជនទាំងឡាយណា មានការយល់ខុស ដូចនិកាយ
 សមិទិយៈ រមែងប្រកាន់ថា ទេវតាជាន់ខ្ពស់ តាំងអំពីជាន់បរិនិម្មិតវសវត្ថី
 ឡើងទៅ មិនមានការចម្រើនមគ្គ ពាក្យសួររបស់សកវាទីថា **នត្ថិ ធមេវសុ**
សំដៅ ដល់ជនទាំងនោះ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ដោយ
 អំណាចនៃលទ្ធិដែលកើតឡើងហើយថា ការប្រព្រឹត្តិព្រហ្មចរិយៈទាំង ២ យ៉ាង
 មិនមានក្នុងទេវតាទាំងឡាយ ព្រោះអាស្រ័យព្រះសូត្រ (អង្គត្ថនិកាយ
 នវកនិបាត) នេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងជម្ពូទ្វីប
 ខ្ពង់ខ្ពស់ហួសពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងខត្តរក្សទ្វីបផង និងពួកទេវតាជាន់តាវត្ថិន្យ
 ផង ដោយស្មាន ៣ យ៉ាង ។ ស្មាន ៣ យ៉ាង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ គឺមាន
 សេចក្តីក្លៀវក្លា ១ មានស្មារតី (ខ្ជាប់ខ្ជួន) ១ មានការបំពេញព្រហ្មចរិយធម៌
 ដ៏រិសេស ១ ដូច្នោះ ។ ពាក្យសួរទៀតថា **សព្វេនេវា ជន្យា** ដោយអំណាច

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

នៃធម៌ដែលជាអន្តរាយ ដល់ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈទាំង ២ យ៉ាង ជាពាក្យ
របស់សកវាទី ។ ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា ហត្ថសំវាចិកា បានដល់
និយាយដោយដៃ និងក្បាល ដូចមនុស្ស-គ ។

[២៥៦] ពាក្យសួរខាងមុខថា ទេវេសុ ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ពាក្យ
ឆ្លើយទទួល សំដៅយកការចម្រើនមគ្គ ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។ ពាក្យសួរ
ដោយអំណាចនៃបព្វជ្ជា ព្រោះមិនកំណត់គោលបំណង នៃពាក្យឆ្លើយទទួល
ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។

[២៥៧] ក្នុងបញ្ហាថា យត្ថ នត្ថិ បព្វជ្ជា ពាក្យបដិសេធថា មិនគប្បី
ពោលយ៉ាងនោះ ជាពាក្យរបស់បរវាទីនោះឯង ព្រោះសំដៅយកការបានចំពោះ
នូវមគ្គរបស់គ្រហស្ថទាំងឡាយ និងរបស់ទេវតាទាំងឡាយពួកខ្លះ ។ កាល
ត្រូវសួរដដែលទៀត បរវាទីនោះក៏ឆ្លើយទទួល សំដៅយកមនុស្សដែលនៅ
ក្នុងបច្ចុប្បន្នជនបទ និងអសញ្ញីសត្វ ។ ក្នុងពាក្យសួរទាំងឡាយ មានបទថា
យោ បព្វជ្ជតិ ជាដើម ក៏ន័យនេះដូចគ្នា ។

[២៥៨] ក្នុងបញ្ហាទៀតថា អត្ថិ ទេវេសុ ពាក្យឆ្លើយទទួលថា អើ
ជាពាក្យរបស់សកវាទី ព្រោះសំដៅយកការចម្រើនមគ្គប៉ុណ្ណោះ ។ កាល
បរវាទីសួរថា សព្វទេវេសុ សកវាទីនោះឯង ក៏ឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះសំដៅ
យកអសញ្ញីសត្វ ។

[២៥៩-២៦៧] ក្នុងបញ្ហាទាំងពីរថា មនុស្សេសុ គប្បីជ្រាបពាក្យ
ឆ្លើយទទួល សំដៅយកអ្នកជម្ងឺទ្វិប គប្បីជ្រាបពាក្យបដិសេធ សំដៅយក

មនុស្ស ដែលនៅក្នុងបច្ចុទ្ធិមជនបទ ។

[២៦៨] បទថា អត្ថិ យត្ថ អត្ថិ ពាក្យវិសជ្ជនា ដោយមាតិកាដែល
ចែក គឺសត្វ និងប្រទេសយ៉ាងនេះថា ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ មានក្នុង
ទេវតាពួកណា ឬក្នុងប្រទេសណា ទេវតាទាំងនោះមាន ឬប្រទេសនោះក៏មាន
ដូច្នោះ ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។ ដោយន័យនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបបញ្ហា
ទាំងពួងថា ជាឯកន្តរិកប្បញ្ញា គឺជាបញ្ហាដែលសួរគ្នាស៊ីគ្នា ។

[២៧១] ក្នុងការសួរព្រះសូត្រថា កុហិ ដលុប្បត្តិ ជាពាក្យសួរ
របស់សកវាទីថា ការកើតឡើងនៃអរហត្តផលរបស់ព្រះអនាគាមីនោះ មាន
ក្នុងទីណា ពាក្យឆ្លើយថា តត្ថេវ បានដល់ ក្នុងជាន់សុទ្ធាវាសទាំងឡាយ ។

បទថា ហន្ត ហិ ជានិបាត ចុះក្នុងអត្ថនៃហេតុ ។ មានពាក្យអធិប្បាយ
ថា ព្រោះព្រះអនាគាមិបុគ្គល ធ្វើឲ្យច្បាស់នូវផលក្នុងសុទ្ធាវាសទាំងនោះ
ដោយមគ្គដែលលោកចម្រើនឲ្យកើតឡើងហើយ ក្នុងលោកនេះ មិនបាន
ចម្រើនមគ្គដទៃ ក្នុងសុទ្ធាវាសនោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបការប្រព្រឹត្ត
ព្រហ្មចរិយៈ មិនមានក្នុងពួកទេវតា ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថា

សំសន្តនព្រហ្មចរិយៈ

[២៧២] ឥឡូវនេះ ពាក្យសួរប្រៀបធៀបនៃពាក្យទាំងឡាយថា អនាគាមី ជាដើមទៀត ជាពាក្យរបស់សកវាទី ដើម្បីសម្តែងអត្ថនេះថា បើ ការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវផលមានក្នុងទីដទៃ ដោយមគ្គដែលធ្លាប់អប់រំហើយក្នុង ទីដទៃសោត ព្រោះហេតុនោះ ការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវផលដោយមគ្គ ដែល ធ្លាប់អប់រំហើយក្នុងទីដទៃ ក៏គប្បីមានដល់ព្រះសោតាបន្នជាដើមដូច្នោះ ។ ក្នុង បញ្ហានោះ ពាក្យឆ្លើយទទួលការដែលព្រះអនាគាមី ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវ ផល តែបដិសេធការដែលព្រះអរិយៈដ៏សេស ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវផល ជា ពាក្យរបស់បរវាទី ។ លទ្ធិរបស់លោកថា ព្រះអនាគាមី រៀនការចម្រើនមគ្គ រមែងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្តផលបាន ដោយអំណាចនៃការចូលដល់ (សុទ្ធាវាស) នោះឯង ព្រោះពាក្យថា ព្រះអនាគាមី ដែលចម្រើនមគ្គហើយ ក្នុងលោកនេះ ឈ្មោះថា ជាអ្នកលះលោកនេះទៅហើយ ទើបសម្រេច ព្រះ អនាគាមីនោះ ចម្រើនអនាគាមិមគ្គ ក្នុងលោកនេះហើយ ជាឱបបុគ្គលៈ បរិ- និព្វានក្នុងសុទ្ធាវាសនោះ ចំណែកព្រះសោតាបន្ន និងព្រះសកទាគាមី ចម្រើន មគ្គឲ្យកើតក្នុងទីនោះហើយ ជាបុគ្គលឈ្មោះថា មានការចូលដល់ក្នុងទីនោះ ទៀត ការមកក្នុងសុទ្ធាវាសនេះ របស់ព្រះអរិយៈទាំងនោះ មិនមានឡើយ ដោយប្រការដូច្នោះ ហេតុនោះ បរវាទី កាលត្រូវសួរដល់ការដែលព្រះអនាគាមី ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្តផល ក៏ឆ្លើយទទួល តែបដិសេធការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ របស់ព្រះអរិយៈទាំងឡាយក្រៅអំពីនេះ ។

ក្នុងបញ្ញាថា អនាគាមី បុគ្គលោ តត្ថ ភារិទេន មគ្គេន បរវាទី
ឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះលទ្ធិថា ការចម្រើនមគ្គរបស់ព្រះអនាគាមី ក្នុង
ទេវលោកមិនមាន ។

[២៧៣] ពាក្យសួរថា មគ្គោ ច ភារិយតិ ន ច កិលេសា បហ័យន្តិ
ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី សំដៅ
យករូបាវចរមគ្គ ។ ពិតហើយ ព្រះអនាគាមីនោះ ឈ្មោះថា ជាអ្នកលះ
លោកនេះទៅហើយ ទើបសម្រេចដោយរូបាវចរមគ្គ ។

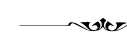
[២៧៤] ក្នុងបញ្ញាថា អនាគាមី បុគ្គលោ កតករណីយោ បរវាទី
ឆ្លើយទទួលថា អាមន្តា សំដៅយកការវះមានករណីយកិច្ចដែលព្រះអនាគាមី
នោះធ្វើហើយជាដើម ដើម្បីការកើតឡើង ព្រោះកាន់យកពាក្យថា ជាឱបបុតិកៈ
បរិនិព្វានក្នុងសុទ្ធាវាសនោះ ។ ក្នុងបញ្ញាថា អរហោ បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ
ដោយអំណាចនៃព្រះអរហន្តដែលបរិនិព្វានក្នុងលោកនេះ ។ ត្រូវសួរដដែល
ទៀត ក៏ឆ្លើយទទួលថា អាមន្តា ដោយអំណាចនៃព្រះអរហន្តទាំងនោះ ដែល
បរិនិព្វានហើយក្នុងទេវលោក ។

ក្នុងបទទាំងឡាយ មានបទថា អត្ថិ អរហនោ បុណ្ណោ ដូច្នោះជាដើម
បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបអត្ថដោយអំណាចនៃព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ដែលបរិនិព្វាន
ហើយ ក្នុងទេវលោកនោះ ឬដែលបរិនិព្វានហើយក្នុងលោកនេះឯង ។

[២៧៨] បរវាទីត្រូវសកវាទីសួរថា អប្បជិវិទ្ធាកុប្បារ តត្ថ បរិ-
 និព្វាយតិ កាលមិនឃើញដោយការចាក់ធ្លុះនូវអកុប្បធម៌ របស់ព្រះអរហន្ត
 ដោយមគ្គដែលចម្រើនហើយ ក្នុងលោកនេះឯង ទើបឆ្លើយបដិសេធថា ន
 ហោវំ ។

ឧទាហរណ៍ដំបូងថា យថា មិគោ ជាពាក្យរបស់បរវាទី ឧទាហរណ៍
 ទី ២ ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីទាំងពួង មានអត្ថន័យ
 យល់ហើយ ។^{១២៣}

អង្គកថាព្រហ្មចរិយកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

ឌុំធិសោកថា

[២៧៩] បុគ្គលលះកិលេសដោយចំណែកៗ ឬ ។ អើ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិ
 ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសោតាបត្តិផល តើលះអ្វី ដោយការឃើញនូវទុក្ខ ។
 លះសក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិត្តា សីលពូតបរាមាសៈ និងកិលេសដែលជាចំណែក
 មួយ តាំងនៅក្នុងទីជាមួយនឹងសក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិត្តា និងសីលពូតបរាមាសៈ
 នោះ ។ សោតាបន្ទបុគ្គលចំណែកមួយ មិនមែនសោតាបន្ទបុគ្គលចំណែកមួយ
 បុគ្គលដល់នូវសោតាបត្តិផល ដែលបានចំពោះ បានត្រាស់ដឹង បានធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ សម្រេច ពាល់ត្រូវដោយនាមកាយចំណែកមួយ ដែលមិនពាល់ត្រូវ
 ដោយនាមកាយចំណែកមួយ សត្តកត្តុបរមបុគ្គល កាលកាលបុគ្គល ឯក-
 ពីជីបុគ្គល ដែលប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាមិនកម្រើក ក្នុងព្រះពុទ្ធ ក្នុងព្រះ
 ធម៌ ។ បេ ។ ក្នុងព្រះសង្ឃ ។ បេ ។ ប្រកបដោយអរិយកន្តសីលចំណែកមួយ
 មិនប្រកបដោយអរិយកន្តសីលចំណែកមួយឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ
 ។ បេ ។ តើលះអ្វី ដោយការឃើញនូវសមុទយសច្ច ។ លះសក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិត្តា
 និងសីលពូតបរាមាសៈ ទាំងលះពួកកិលេស ដែលជាចំណែកមួយ តាំងនៅ
 ជាមួយនឹងសក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិត្តា និងសីលពូតបរាមាសៈនោះ ។ សោតាបន្ទ-
 បុគ្គលចំណែកមួយ មិនមែនសោតាបន្ទបុគ្គលចំណែកមួយ ។ បេ ។ បុគ្គល
 ប្រកបដោយអរិយកន្តសីលចំណែកមួយ បុគ្គលមិនប្រកបដោយអរិយកន្ត-
 សីលចំណែកមួយឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ តើលះអ្វី ដោយ
 ការឃើញនូវនិរោធសច្ច ។ លះវិចិកិត្តា និងសីលពូតបរាមាសៈ ទាំងលះ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

កិលេសដែលជាចំណែកមួយ តាំងនៅជាមួយនឹងវិចិត្រិក្ខុ និងសីលព្វត-
 បរាមាសៈនោះ ។ សោតាបន្នបុគ្គលចំណែកមួយ មិនមែនសោតាបន្នបុគ្គល
 ចំណែកមួយ ។ បេ ។ បុគ្គលប្រកបដោយអរិយកន្តសីលចំណែកមួយ បុគ្គល
 មិនប្រកបដោយអរិយកន្តសីលចំណែកមួយឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
 ទេ ។ បេ ។ តើលះអ្វី ដោយការឃើញនូវមគ្គសច្ច ។ លះសីលព្វតបរាមាសៈ
 ទាំងលះពួកកិលេស ដែលតាំងនៅជាមួយនឹងសីលព្វតបរាមាសៈនោះ ។
 សោតាបន្នបុគ្គលចំណែកមួយ មិនមែនសោតាបន្នបុគ្គលចំណែកមួយ បុគ្គល
 បានដល់នូវសោតាបត្តិផល បានចំពោះ បានត្រាស់ដឹង បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 សម្រេច ពាល់ត្រូវដោយនាមកាយចំណែកមួយ ដែលមិនពាល់ត្រូវដោយ
 នាមកាយចំណែកមួយ សត្តកត្តុបរមបុគ្គល កោលកោលបុគ្គល ឯកពីដី-
 បុគ្គល ដែលប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាមិនកម្រើក ក្នុងព្រះពុទ្ធ ក្នុងព្រះធម៌
 ។ បេ ។ ក្នុងព្រះសង្ឃ ។ បេ ។ ដែលប្រកបដោយអរិយកន្តសីលចំណែកមួយ
 បុគ្គលមិនប្រកបដោយអរិយកន្តសីលចំណែកមួយឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៨០] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសកទាគាមិផល
 តើលះអ្វី ដោយការឃើញនូវទុក្ខសច្ច ។ លះកាមរាគដ៏គ្រោតគ្រាត លះព្យាបាទ
 ដ៏គ្រោតគ្រាត ទាំងលះពួកកិលេស ដែលជាចំណែកមួយ តាំងនៅជាមួយនឹង
 កាមរាគ និងព្យាបាទនោះ ។ សកទាគាមិបុគ្គលចំណែកមួយ មិនមែនជា
 សកទាគាមិបុគ្គលចំណែកមួយ បុគ្គលបានដល់នូវសកទាគាមិផល បានចំពោះ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

បានត្រាស់ដឹង បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេច ពាល់ត្រូវ ដោយនាមកាយ
 ចំណែកមួយ ដែលមិនពាល់ត្រូវ ដោយនាមកាយចំណែកមួយឬ ។ អ្នកមិន
 គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ តើលះអ្វី ដោយការឃើញនូវសមុទេសច្ច ។
 លះកាមរាគដ៏គ្រោតគ្រាត លះព្យាបាទដ៏គ្រោតគ្រាត ទាំងលះពួកកិលេស
 ដែលជាចំណែកមួយ តាំងនៅជាមួយនឹងកាមរាគ និងព្យាបាទនោះ ។ សកទា-
 គាមិបុគ្គលចំណែកមួយ មិនមែនសកទាគាមិបុគ្គលចំណែកមួយ បុគ្គលដល់
 នូវសកទាគាមិផល បានចំពោះ បានត្រាស់ដឹង បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេច
 ពាល់ត្រូវ ដោយនាមកាយចំណែកមួយ ដែលមិនពាល់ត្រូវដោយនាមកាយ
 ចំណែកមួយឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ តើលះអ្វី ដោយការ
 ឃើញនូវនិរោធសច្ច ។ លះព្យាបាទដ៏គ្រោតគ្រាត ទាំងលះពួកកិលេសដែល
 ជាចំណែកមួយ តាំងនៅជាមួយនឹងព្យាបាទនោះ ។ សកទាគាមិបុគ្គលចំណែក
 មួយ មិនមែនសកទាគាមិបុគ្គលចំណែកមួយ បុគ្គលបានដល់នូវសកទាគា-
 មិផល បានចំពោះ បានត្រាស់ដឹង បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេច ពាល់ត្រូវ
 ដោយនាមកាយចំណែកមួយ មិនពាល់ត្រូវដោយនាមកាយចំណែកមួយឬ ។
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ តើលះអ្វី ដោយការឃើញនូវមគ្គសច្ច ។
 លះព្យាបាទដ៏គ្រោតគ្រាត ទាំងលះពួកកិលេសដែលតាំងនៅជាមួយនឹងព្យាបាទ
 នោះ ។ សកទាគាមិបុគ្គលចំណែកមួយ មិនមែនសកទាគាមិបុគ្គលចំណែក
 មួយ បុគ្គលបានដល់នូវសកទាគាមិផល បានចំពោះ បានត្រាស់ដឹង បានធ្វើ
 ឲ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេច ពាល់ត្រូវ ដោយនាមកាយចំណែកមួយ ដែលមិន

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ពាល់ត្រូវ ដោយនាមកាយចំណែកមួយឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[២៨១] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវអនាគាមិផល តើ
លះអ្វី ដោយការឃើញនូវទុក្ខសច្ច ។ លះកាមរាគ ដ៏ស្រាលស្មើនឹង លះព្យាបាទ
ដ៏ស្រាលស្មើនឹង ទាំងលះពួកកិលេសដែលជាចំណែកមួយ តាំងនៅជាមួយនឹង
កាមរាគ និងព្យាបាទនោះ ។ អនាគាមិបុគ្គលចំណែកមួយ មិនមែនអនាគាមិ-
បុគ្គលចំណែកមួយ បុគ្គលបានដល់នូវអនាគាមិផល បានចំពោះ បានត្រាស់
ដឹង បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេច ពាល់ត្រូវ ដោយនាមកាយចំណែកមួយ
ដែលមិនពាល់ត្រូវដោយនាមកាយចំណែកមួយ អន្តរាបរិនិព្វាយិបុគ្គល ឧប-
ហច្ចបរិនិព្វាយិបុគ្គល អសង្ខារបរិនិព្វាយិបុគ្គល សសង្ខារបរិនិព្វាយិបុគ្គល
ឧទ្ធុសោតអកនិដ្ឋតាមិបុគ្គលចំណែកមួយ ដែលមិនមែនជាឧទ្ធុសោតអកនិដ្ឋ-
តាមិបុគ្គលចំណែកមួយឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ តើលះអ្វី
ដោយការឃើញនូវសមុទយសច្ច ។ លះកាមរាគដ៏ស្រាលស្មើនឹង លះព្យាបាទ
ដ៏ស្រាលស្មើនឹង ទាំងលះពួកកិលេសដែលជាចំណែកមួយ តាំងនៅជាមួយនឹង
កាមរាគ និងព្យាបាទនោះ ។ អនាគាមិបុគ្គលចំណែកមួយ មិនមែនអនាគាមិ-
បុគ្គលចំណែកមួយ ។ បេ។ ឧទ្ធុសោតអកនិដ្ឋតាមិបុគ្គលចំណែកមួយ មិនមែន
ឧទ្ធុសោតអកនិដ្ឋតាមិបុគ្គលចំណែកមួយឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។
តើលះអ្វី ដោយការឃើញនូវនិរោធសច្ច ។ លះព្យាបាទដ៏ស្រាលស្មើនឹង ទាំង
លះពួកកិលេស ដែលជាចំណែកមួយ តាំងនៅជាមួយនឹងព្យាបាទនោះ ។
អនាគាមិបុគ្គល ចំណែកមួយ មិនមែនអនាគាមិបុគ្គល ចំណែកមួយ ។ បេ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

អកនិដ្ឋតាមិបុគ្គលចំណែកមួយ មិនមែនឧទ្ធិសោតអកនិដ្ឋតាមិបុគ្គលចំណែក
 មួយ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ តើលះអ្វី ដោយការឃើញនូវ
 មគ្គសច្ច ។ លះពួកកិលេស ដែលតាំងនៅជាមួយនឹងព្យាបាទនោះ ។ អនាគា-
 មិបុគ្គលចំណែកមួយ មិនមែនអនាគាមិបុគ្គលចំណែកមួយ បុគ្គលបានដល់
 នូវអនាគាមិផល បានចំពោះ បានត្រាស់ដឹង បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេច
 ពាល់ត្រូវ ដោយនាមកាយចំណែកមួយ ដែលមិនពាល់ត្រូវដោយនាមកាយ
 ចំណែកមួយ អន្តរាបរិនិព្វាយិបុគ្គល ឧបហត្ថបរិនិព្វាយិបុគ្គល អសង្ខារបរិ-
 និព្វាយិបុគ្គល សសង្ខារបរិនិព្វាយិបុគ្គល ឧទ្ធិសោតអកនិដ្ឋតាមិបុគ្គលចំណែក
 មួយ មិនមែនឧទ្ធិសោតអកនិដ្ឋតាមិបុគ្គលចំណែកមួយឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[២៨២] បុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវអរហត្ត តើលះអ្វី
 ដោយការឃើញនូវទុក្ខសច្ច ។ លះរូបរាគៈ អរូបរាគៈ មានៈ ឧទ្ធចៈ អវិជ្ជា
 និងពួកកិលេសដែលជាចំណែកមួយ តាំងនៅជាមួយនឹងធម៌ទាំងនោះ ។ ព្រះ
 អរហន្តចំណែកមួយ មិនមែនព្រះអរហន្តចំណែកមួយ បុគ្គលបានដល់នូវ
 អរហត្ត បានចំពោះ បានត្រាស់ដឹង បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេច ពាល់ត្រូវ
 ដោយនាមកាយចំណែកមួយ ដែលមិនពាល់ត្រូវដោយនាមកាយចំណែក
 មួយ បុគ្គលមានរាគៈទៅប្រាស មានទោសៈទៅប្រាស មានមោហៈទៅប្រាស

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

មានករណីយកិច្ចធ្វើហើយ មានការដាក់ចុះហើយ មានប្រយោជន៍របស់ខ្លួន
 ដល់ហើយ ដោយលំដាប់ មានភព និងសញ្ញាជនៈអស់ហើយ មានចិត្តរួច
 ស្រឡះហើយ ព្រោះដឹងដោយប្រពៃ មានសន្ទុះទ្វារ គឺអវិជ្ជាបើកហើយ មាន
 គូទម្លាយហើយ មានសសរខ្លោងដកឡើងហើយ មិនមានគន្លឹះទ្វារ ជាព្រះអរិយៈ
 មានទង់ដាក់ចុះហើយ មានការដាក់ចុះហើយ មិនប្រកបដោយកិលេស មាន
 ជម្នះឈ្នះដោយប្រពៃហើយ បុគ្គលនោះ បានកំណត់ដឹងនូវទុក្ខសច្ចហើយ លះ
 បង់នូវសមុទេយសច្ច ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធសច្ច ចម្រើននូវមគ្គសច្ច ធម្មជាតិ
 ដែលគួរត្រាស់ដឹង បុគ្គលនោះ បានត្រាស់ដឹងហើយ ធម្មជាតិដែលគួរកំណត់
 ដឹង បុគ្គលនោះ បានកំណត់ដឹងហើយ ធម្មជាតិដែលគួរលះបង់ បុគ្គលនោះ
 បានលះបង់ហើយ ធម្មជាតិដែលគួរអប់រំ បុគ្គលនោះ បានអប់រំហើយ ធម្មជាតិ
 ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បុគ្គលនោះ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ចំណែក
 មួយ ធម្មជាតិដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បុគ្គលនោះ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
 ចំណែកមួយ ធម្មជាតិដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បុគ្គលនោះ មិនធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 ហើយចំណែកមួយឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ តើលះអ្វី ដោយ
 ការឃើញនូវសមុទេយសច្ច ។ លះរូបរាគៈ អរូបរាគៈ មានៈ ឧទ្ធច្ចៈ អវិជ្ជា
 និងពួកកិលេសដែលជាចំណែកមួយ តាំងនៅជាមួយនឹងធម៌ទាំងនោះ ។ ព្រះ
 អរហន្តចំណែកមួយ មិនមែនព្រះអរហន្តចំណែកមួយ ។ បេ ។ ធម្មជាតិដែល
 គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បុគ្គលនោះ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយចំណែកមួយ ធម្មជាតិ
 ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បុគ្គលនោះ មិនធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយចំណែកមួយ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ តើលះអ្វី ដោយការឃើញនូវនិរោធសច្ច ។ លះមានៈ ឧទ្ធច្ចៈ និងអវិជ្ជា ទាំងលះពួកកិលេសដែលជាចំណែកមួយ តាំងនៅជាមួយនឹងធម៌នោះ ។ ព្រះអរហន្តចំណែកមួយ មិនមែនព្រះអរហន្ត ចំណែកមួយ ។ បេ ។ ធម្មជាតិដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បុគ្គលនោះ បានធ្វើឲ្យ ជាក់ច្បាស់ហើយចំណែកមួយ ធម្មជាតិដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បុគ្គលនោះ មិនធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយចំណែកមួយឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ តើលះអ្វី ដោយការឃើញនូវមគ្គសច្ច លះឧទ្ធច្ចៈ អវិជ្ជា និងពួកកិលេសដែល តាំងនៅជាមួយនឹងធម៌នោះ ។ ព្រះអរហន្ត ចំណែកមួយ មិនមែនព្រះអរហន្ត ចំណែកមួយ បុគ្គលបានដល់នូវអរហត្ត បានចំពោះ បានត្រាស់ដឹង បានធ្វើ ឲ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេច ពាល់ត្រូវ ដោយនាមកាយ ចំណែកមួយ មិនពាល់ ត្រូវដោយនាមកាយ ចំណែកមួយ បុគ្គលមានរាគៈទៅប្រាស មានទោសៈ ទៅប្រាស មានមោហៈទៅប្រាស មានករណីយកិច្ចធ្វើហើយ មានការៈដាក់ចុះ ហើយ មានប្រយោជន៍របស់ខ្លួនដល់ហើយដោយលំដាប់ មានភព និងសញ្ញាជនៈ អស់ហើយ មានចិត្តផុតស្រឡះហើយ ព្រោះដឹងដោយប្រពៃ មានសន្ទុះទ្វារ គឺអវិជ្ជាបើកហើយ មានគូទម្លាយហើយ មានសសរខ្លឺនដកឡើងហើយ មិន មានគន្លឹះទ្វារ ជាព្រះអរិយៈ មានទង់ដាក់ចុះហើយ មានការៈដាក់ចុះហើយ មិន ប្រកបដោយកិលេស មានជម្នះ ឈ្នះហើយដោយប្រពៃ បុគ្គលនោះ បាន កំណត់ដឹងនូវទុក្ខសច្ច លះបង់នូវសមុទយសច្ច ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធសច្ច ចម្រើននូវមគ្គសច្ច ធម្មជាតិដែលគួរត្រាស់ដឹង បុគ្គលនោះ បានត្រាស់ដឹងហើយ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

២៧១

ធម្មជាតិដែលគួរកំណត់ដឹង បុគ្គលនោះ កំណត់ដឹងហើយ ធម្មជាតិដែលគួរ
លះបង់ បុគ្គលនោះ បានលះបង់ហើយ ធម្មជាតិដែលគួរអប់រំ បុគ្គលនោះ
បានអប់រំ ធម្មជាតិដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បុគ្គលនោះ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
ហើយចំណែកមួយ ធម្មជាតិដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បុគ្គលនោះ បានធ្វើ
ឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយចំណែកមួយ ធម្មជាតិដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បុគ្គល
នោះ មិនបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ចំណែកមួយឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ បេ ។

[២៨៣] អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលលះពួកកិលេសជាចំណែកៗ
ដូច្នោះឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា

អ្នកប្រាជ្ញ គប្បីកម្ចាត់បង់ នូវមន្ទិលរបស់ខ្លួន បន្តិចម្តងៗ
រាល់ៗ ខណៈ តាមលំដាប់ ដូចជាងមាស កាលដេញ
ចោលនូវមន្ទិលនៃមាស ដូច្នោះដែរ ។

ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ បើដូច្នោះ បុគ្គលមិនគួរពោលថា
បុគ្គលលះពួកកិលេសជាចំណែកៗ ដូច្នោះឡើយ ។

[២៨៤] បុគ្គលលះពួកកិលេស ជាចំណែកៗ ឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះ
មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា

ធម៌ ៣ យ៉ាង គឺសក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ចា និងសីលពូត-
បរាមាសៈណាមួយ គឺសោតាបន្នបុគ្គលនោះ បានលះ
ហើយ ជាមួយនឹងទស្សនសម្បទ គឺសោតាបត្តិមគ្គ ម្យ៉ាង

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ទៀត សោតាបន្នបុគ្គល ផុតស្រឡះហើយ ចាកអបាយ
ទាំង ៤ ហើយ មិនគួរធ្វើនូវហេតុ ដ៏អាក្រក់ទាំង ៦ (គឺ
អនន្តរិយកម្ម៥ និងការងារកិច្ចទៅកាន់សាសនាដទៃឡើយ)

ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ បើដូច្នោះ បុគ្គលមិនគួរពោលថា
បុគ្គលលះពួកកិលេសជាចំណែកៗ ដូច្នោះឡើយ ។

[២៨៥] បុគ្គលលះពួកកិលេសជាចំណែកៗ ឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះ
មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងសម័យណា អរិយសាវ័ក
មានធម្មចក្ខុ ប្រាសចាកធូលី ប្រាសចាកមន្ទិល កើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ
ធម្មជាតណាមួយ ដែលមានការកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតទាំងអស់នោះ តែង
រលត់ទៅវិញជាធម្មតា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សញ្ញាជនៈ ៣ យ៉ាង គឺសក្កាយ-
ទិដ្ឋិ វិចិកិច្ចា និងសីលពូតបរាមាសៈ ព្រះអរិយសាវ័កបានលះបង់ហើយ ជា
មួយនឹងការកើតឡើងនៃទស្សនសម្បទ គឺសោតាបត្តិមគ្គ ពាក្យដូច្នោះ មាន
ក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ បើដូច្នោះ អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលលះពួក
កិលេសជាចំណែកៗ ដូច្នោះឡើយ ។

ឧទិសោកថា ចប់

អដ្ឋកថា

ឱធិសោកថា

[២៧៩] ឥឡូវនេះ នឹងពោលរឿងនៃការបែងចែកជាចំណែកៗ តទៅ
 ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណាកាន់យកថា មានការលះកិលេសបាន
 ចំណែកខ្លះៗ គឺដោយចំណែកនីមួយៗ ចាកការឃើញទុក្ខជាដើម ដោយអំណាច
 នៃការត្រាស់ដឹងផ្សេងៗ នៃព្រះសោតាបន្តជាដើម ដូចនិកាយសមិតិយៈទាំង
 ឡាយក្នុងខណៈនេះ ដើម្បីទម្លាយលទ្ធិនោះ របស់ជនទាំងនោះ ទើបសកវាទី
 សួរថា ឱធិសោ (បុគ្គលលះកិលេសបានជាចំណែកៗ ឬ) ។ ពាក្យឆ្លើយ
 ទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ការសាកសួរទៀត ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។
 ពាក្យបដិសេធ ជាពាក្យរបស់បរវាទី ព្រោះមិនមានភាពជាព្រះសោតាបន្ត
 ជាដើម ដោយឯកទេស គឺចំណែកខ្លះ ។ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបអត្ថក្នុងវារៈទាំង
 ពួង ដោយឧបាយនេះឯង ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាឱធិសោកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

ជហតិកថា

[២៨៦] បុប្ផជួនលះកាមរាគ និងព្យាបាទឬ ។ អើ ។ ចុះលះជ្រះស្រឡះ
 លះមិនឲ្យមានសេសសល់ លះមិនឲ្យមានបដិសន្ធិ លះព្រមទាំងឫស លះ
 ព្រមទាំងតណ្ហា លះព្រមទាំងអនុស័យ លះដោយអរិយញ្ញាណ លះដោយ
 អរិយមគ្គ កាលត្រាស់ដឹងនូវអកុប្បធម៌ទើបលះ កាលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវ
 អនាគាមិផល ទើបលះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៨៧] បុប្ផជួនសង្កត់សង្កិនកាមរាគ និងព្យាបាទឬ ។ អើ ។ សង្កត់
 សង្កិនជ្រះស្រឡះ សង្កត់សង្កិនមិនឲ្យមានសេសសល់ សង្កត់សង្កិនមិនឲ្យមាន
 បដិសន្ធិ សង្កត់សង្កិនព្រមទាំងឫស សង្កត់សង្កិនព្រមទាំងតណ្ហា សង្កត់សង្កិន
 ព្រមទាំងអនុស័យ សង្កត់សង្កិនដោយអរិយញ្ញាណ សង្កត់សង្កិនដោយអរិយ-
 មគ្គ កាលត្រាស់ដឹងនូវអកុប្បធម៌ ទើបសង្កត់សង្កិន កាលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 នូវអនាគាមិផល ទើបសង្កត់សង្កិនឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៨៨] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល លះ
 កាមរាគ និងព្យាបាទ បុគ្គលនោះ លះជ្រះស្រឡះ លះមិនឲ្យមានសេសសល់
 ។ បេ ។ កាលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវអនាគាមិផល ទើបលះឬ ។ អើ ។ បុប្ផជួន
 លះកាមរាគ និងព្យាបាទ បុប្ផជួននោះ លះជ្រះស្រឡះ លះមិនឲ្យមានសេស
 សល់ ។ បេ ។ កាលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវអនាគាមិផល ទើបលះឬ ។ អ្នកមិន
 គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៨៩] បុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល សង្កត់សង្កិនកាមរាគ និងព្យាបាទ បុគ្គលនោះ សង្កត់សង្កិនជ្រះស្រឡះ សង្កត់សង្កិនមិនឲ្យមានសេសសល់ ។ បើ កាលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល ទើបសង្កត់សង្កិនឬ ។ អើ ។ បុប្ផនសង្កត់សង្កិនកាមរាគ និងព្យាបាទ បុប្ផននោះ សង្កត់សង្កិនជ្រះស្រឡះ សង្កត់សង្កិន មិនឲ្យមានសេសសល់ ។ បើ កាលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល ទើបសង្កត់សង្កិនឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បើ ។

[២៩០] បុប្ផនលះកាមរាគ និងព្យាបាទ តែបុប្ផននោះ មិនលះជ្រះស្រឡះ មិនលះមិនឲ្យមានសេសសល់ មិនលះមិនឲ្យមានបដិសន្ធិ មិនលះព្រមទាំងឫស មិនលះព្រមទាំងតណ្ហា មិនលះព្រមទាំងអនុស័យ មិនលះដោយអរិយញ្ញាណ មិនលះដោយអរិយមគ្គ កាលមិនត្រាស់ដឹងនូវអកុប្បធម៌ហើយលះទេ កាលមិនធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផលហើយ លះទេឬ ។ អើ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល លះកាមរាគ និងព្យាបាទ តែបុគ្គលនោះ មិនលះជ្រះស្រឡះ ។ បើ មិនធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវអនាគាមិផល ទើបលះទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បើ ។

[២៩១] បុប្ផនសង្កត់សង្កិនកាមរាគ និងព្យាបាទ តែបុប្ផននោះ មិនសង្កត់សង្កិនជ្រះស្រឡះ មិនសង្កត់សង្កិនមិនឲ្យមានសេសសល់ ។ បើ មិនធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល ហើយសង្កត់សង្កិនទេឬ ។ អើ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល សង្កត់សង្កិនកាមរាគ និង

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ព្យាបាទ តែបុគ្គលនោះ មិនសង្កត់សង្កិនជ្រះស្រឡះ មិនសង្កត់សង្កិនមិនឲ្យ
មានសេសសល់ ។ បេ ។ មិនធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវអនាគាមិផល ហើយសង្កត់
សង្កិនទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៧២] បុប្ផជួនលះកាមរាគ និងព្យាបាទឬ ។ អើ ។ បុប្ផជួនលះដោយ
មគ្គដូចម្តេច ។ លះដោយរូបារាមគ្គ ។ រូបារាមគ្គ ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ
ដល់នូវការអស់ទៅ ដល់នូវការត្រាស់ដឹង ដល់នូវការមិនសន្សឹកពូនឡើង មិន
មានអាសវៈ មិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ជាធម៌ដែលគន្លះមិនគប្បី
ដោតក្រង ដែលឱ្យមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង ដែលយោគៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង
មិនជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ ដែលបរាមាសៈមិនស្តាបអង្កែល មិនជាប្រយោជន៍
ដល់ឧបាទាន មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
ទេ ។ បេ ។ ក្រែងរូបារាមគ្គ មិនមែនជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ មិនដល់នូវការ
អស់ទៅ មិនដល់នូវការត្រាស់ដឹង មិនដល់នូវការមិនសន្សឹកពូនឡើង ប្រកប
ដោយអាសវៈ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ។ បេ ។ ប្រកបដោយសេចក្តី
សៅហ្មងឬ ។ អើ ។ បើរូបារាមគ្គ មិនមែនជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ មិនដល់
នូវការអស់ទៅ មិនដល់នូវការត្រាស់ដឹង មិនដល់នូវការមិនសន្សឹកពូនឡើង
ប្រកបដោយអាសវៈ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ។ បេ ។ ប្រកបដោយសេចក្តី
សៅហ្មង ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា បុប្ផជួនលះកាមរាគ និង
ព្យាបាទ ដោយរូបារាមគ្គ ដូច្នោះឡើយ ។

[២៧៣] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

២៧៧

រមែងលះកាមរាគ និងព្យាបាទ ដោយអនាគាមិមគ្គ មគ្គនោះ ជាគ្រឿងចេញ
 ចាកវដ្តៈ ដល់នូវការអស់ទៅ ដល់នូវការត្រាស់ដឹង ដល់នូវការមិនសន្សំ
 កត្តនឡើង មិនមានអាសវៈ មិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ។ បេ ។ មិន
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងឬ ។ អើ ។ បុប្ផជនលះកាមរាគ និងព្យាបាទ
 ដោយរូបាវចរមគ្គ មគ្គនោះ ជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ ដល់នូវការអស់ទៅ ដល់
 នូវការត្រាស់ដឹង ដល់នូវការមិនសន្សំកត្តនឡើង មិនមានអាសវៈ មិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ។ បេ ។ មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងឬ ។
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៧៤] បុប្ផជនលះកាមរាគ និងព្យាបាទ ដោយរូបាវចរមគ្គ តែមគ្គ
 នោះ មិនមែនជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ មិនដល់នូវការអស់ទៅ មិនដល់នូវការ
 ត្រាស់ដឹង មិនដល់នូវការមិនសន្សំកត្តនឡើង ប្រកបដោយអាសវៈ ជា
 ប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ។ បេ ។ ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងឬ ។ អើ ។
 បុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល ហើយលះកាមរាគ និង
 ព្យាបាទ ដោយអនាគាមិមគ្គ តែមគ្គនោះ មិនមែនជាគ្រឿងចេញចាកវដ្តៈ មិន
 ដល់នូវការអស់ទៅ មិនដល់នូវការត្រាស់ដឹង មិនដល់នូវការមិនសន្សំ
 កត្តនឡើង ប្រកបដោយអាសវៈ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ។ បេ ។
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៧៥] បុប្ផជនប្រាសចាករាគៈ ក្នុងកាមទាំងឡាយ តាំងនៅមាំ ក្នុង
 អនាគាមិផល ដំណាលនឹងការត្រាស់ដឹងធម៌ឬ ។ អើ ។ បុប្ផជនតាំងនៅស៊ប់

ក្នុងអរហត្តប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[២៧៦] បុប្ផជនប្រាសចាករាគៈ ក្នុងកាមទាំងឡាយ តាំងនៅមាំ ក្នុង
អនាគាមិផល ដំណាលនឹងការត្រាស់ដឹងធម៌ប្ប ។ អើ ។ បុប្ផជនអប់រំមគ្គទាំង
៣ ដំណាលគ្នាប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ បុប្ផជនអប់រំមគ្គទាំង
៣ ដំណាលគ្នាប្ប ។ អើ ។ បុគ្គលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសាមញ្ញផលទាំង ៣
ដំណាលគ្នាប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ បុគ្គលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
នូវសាមញ្ញផលទាំង ៣ ដំណាលគ្នាប្ប ។ អើ ។ ការប្រជុំនៃផស្សៈ ៣ វេទនា
៣ សញ្ញា ៣ ចេតនា ៣ ចិត្ត ៣ សទ្ធា ៣ វិរិយៈ ៣ សតិ ៣ សមាធិ ៣
បញ្ញា ៣ មានប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[២៧៧] បុប្ផជនប្រាសចាករាគៈ ក្នុងកាមទាំងឡាយ តាំងនៅមាំ ក្នុង
អនាគាមិផល ដំណាលនឹងការត្រាស់ដឹងធម៌ប្ប ។ អើ ។ បុគ្គលលះកិលេស
ដោយសោតាបត្តិមគ្គប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ បុគ្គលលះ
កិលេសដោយសកទាគាមិមគ្គប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ចុះលះ
ដោយមគ្គណា ។ លះដោយអនាគាមិមគ្គ ។ បុគ្គលលះសក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ចា
និងសីលព្វតបរាមាសៈ ដោយអនាគាមិមគ្គប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
ទេ ។ បេ។ បុគ្គលលះសក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ចា និងសីលព្វតបរាមាសៈ ដោយ
អនាគាមិមគ្គប្ប ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងនូវសោតាបត្តិផល
ព្រោះការលះសំយោជនៈទាំង ៣ យ៉ាងប្ប ។ អើ ។ បើព្រះមានព្រះភាគទ្រង់
សម្តែងនូវសោតាបត្តិផល ព្រោះការលះសំយោជនៈទាំង ៣ យ៉ាង ម្នាលអ្នក

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលលះសក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ចា និងសីលព្វត-
 បរាមាសៈ ដោយអនាគាមិមគ្គទេ ។ បេ ។ បុគ្គលលះកាមរាគ ដ៏គ្រោតគ្រោត
 ព្យាបាទ ដ៏គ្រោតគ្រោត ដោយអនាគាមិមគ្គឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ
 ។ បេ ។ បុគ្គលលះកាមរាគដ៏គ្រោតគ្រោត ព្យាបាទដ៏គ្រោតគ្រោត ដោយអនាគា-
 មិមគ្គឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងនូវសកទាគាមិផល ព្រោះ
 ភាពនៃកាមរាគ និងព្យាបាទដ៏ស្រាលស្មើឬ ។ អើ ។ បើព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់សម្តែងនូវសកទាគាមិផល ព្រោះភាពនៃកាមរាគ និងព្យាបាទដ៏ស្រាល
 ស្មើ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលលះកាមរាគដ៏គ្រោត
 គ្រោត ព្យាបាទដ៏គ្រោតគ្រោត ដោយអនាគាមិមគ្គ ដូច្នោះឡើយ ។

[២៧៨] បុប្ផជនប្រាសចាករាគៈ ក្នុងកាមទាំងឡាយ តាំងនៅសីបក្នុង
 អនាគាមិផល ដំណាលនឹងការត្រាស់ដឹងធម៌ឬ ។ អើ ។ ជនណាមួយ ត្រាស់
 ដឹងធម៌ ជនទាំងអស់នោះ រមែងតាំងនៅសីបក្នុងអនាគាមិផល ដំណាលនឹង
 ការត្រាស់ដឹងធម៌ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៧៩] អ្នកមិនគួរពោលថា បុប្ផជនលះកាមរាគ និងព្យាបាទឬ ។
 អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា

ក្នុងចំណែកដែលកន្លងទៅហើយ ពួកគ្រូទាំង ៦ នោះ ជា
 អ្នកមានយស មិនមានក្លិនឆ្អាប ជាអ្នករួចស្រឡះចាក
 កាមសំយោជនៈ ព្រោះករុណា ឡើយណាយនឹងកាមរាគ
 ហើយចូលទៅកើត ក្នុងព្រហ្មលោក ពួកសាវ័ករបស់គ្រូ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ទាំង ៦ នោះ មានចំនួនច្រើនរយ មិនមានក្លិនឆ្អាប ជា
 អ្នករួចស្រឡះ ចាកកាមសំយោជនៈ ព្រោះករុណា ឡើយ
 ណាយនឹងកាមរាគ ហើយចូលទៅកើត ក្នុងព្រហ្មលោកៗ
 ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ បើដូច្នោះ បុប្ផជនលះកាមរាគ
 នឹងព្យាបាទបានដែរឬ ។

[៣០០] បុប្ផជនលះកាមរាគ នឹងព្យាបាទបានឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះ
 មានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អំបាលយ៉ាងគ្រូឈ្មោះសុនេត្តនោះ
 ដែលមានអាយុវែងយ៉ាងនេះ ស្ថិតនៅអស់កាលយូរយ៉ាងនេះ គង់មិនរួចចាក
 ជាតិ ជរា មរណៈ សោក បរិទេវៈ ទុក្ខទោមនស្ស ឧបាយាស តថាគតពោល
 ថា មិនរួចចាកទុក្ខឡើយ ។ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ព្រោះមិនត្រាស់
 ដឹង ព្រោះមិនចាក់ធ្លុះ នូវធម៌ទាំង ៤ ។ ធម៌ទាំង ៤ តើដូចម្តេច ។ ព្រោះមិន
 ត្រាស់ដឹង មិនចាក់ធ្លុះនូវសីលដ៏ប្រសើរ ១ ព្រោះមិនត្រាស់ដឹង មិនចាក់ធ្លុះនូវ
 សមាធិដ៏ប្រសើរ ១ ព្រោះមិនត្រាស់ដឹង មិនចាក់ធ្លុះនូវបញ្ញាដ៏ប្រសើរ ១
 ព្រោះមិនត្រាស់ដឹង មិនចាក់ធ្លុះនូវវិមុត្តិដ៏ប្រសើរ ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើ
 អរិយសីលនោះ បុគ្គលបានត្រាស់ដឹង ចាក់ធ្លុះហើយ អរិយសមាធិនោះ បុគ្គល
 បានត្រាស់ដឹង ចាក់ធ្លុះហើយ អរិយបញ្ញានោះ បុគ្គលបានត្រាស់ដឹង ចាក់ធ្លុះ
 ហើយ អរិយវិមុត្តិនោះ បុគ្គលបានត្រាស់ដឹង ចាក់ធ្លុះហើយ កវតណ្ណា ក៏បុគ្គល
 នោះ បានផ្តាច់ផ្តិល តណ្ហាជាគ្រឿងនាំសត្វឲ្យទៅកើតក្នុងភព នៃបុគ្គលនោះ
 ក៏អស់រលីង ភពថ្មីនៃបុគ្គលនោះ ក៏មិនមាន ក្នុងកាលឥឡូវនេះទៀតឡើយ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ធម៌ទាំងនេះ គឺសីល ១ សមាធិ ១ បញ្ញា ១ វិមុត្តិ ១
 ជាធម៌ដ៏ប្រសើរ ព្រះគោតម ព្រះអង្គមានយស បាន
 ត្រាស់ដឹងហើយ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះពុទ្ធទ្រង់ជ្រាប
 ច្បាស់ ទើបទ្រង់ត្រាស់ប្រាប់ធម៌នោះ ដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 ថា ព្រះសាស្តា ទ្រង់អ្នកធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខ មានបញ្ញាចក្ខុ
 បរិនិព្វានហើយ ។

ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រយូ ។ អើ ។ បើដូច្នោះ អ្នកមិនគួរពោលថា
 បុថុជនលះកាមរាគ និងព្យាបាទបាន ដូច្នោះឡើយ ។

ជហតិកថា ចប់

អដ្ឋកថា

ជហតិកថា

នសុត្តាបារណកថា

[២៨៦] ឥឡូវនេះ នឹងពោលអំពីការលះកិលេសដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិដូចលទ្ធិរបស់សម្មតិយៈ ជាដើម ក្នុងខណៈនេះថា បុគ្គជនដែលបានឈាន ព្រមគ្នានឹងការត្រាស់ដឹង សច្ចៈ រមែងជាបុគ្គលឈ្មោះថា ព្រះអនាគាមី និងក្នុងកាលដែលលោកនៅ ជាបុគ្គជននោះឯង ជាអ្នកលះកាមរាគៈ និងព្យាបាទបានហើយ ដូច្នោះ ដើម្បី ទម្លាយលទ្ធិនោះរបស់ជនទាំងនោះ ទើបសកវាទីសួរថា ជហតិ បុគ្គជនោ ។ កាលបរវាទីមិនឃើញនូវការចោមរោមនៃកិលេសទាំងនោះ ដែលត្រូវឈាន សង្កត់សង្កិន ទើបឆ្លើយទទួល ។ ព្រោះការលះកិលេសទាំងនោះ ដែលត្រូវ សង្កត់សង្កិនហើយ ដោយឈានបានដោយឥតសេសសល់ ដោយអនាគា- មិមគ្គនោះឯងមាន ព្រោះហេតុនោះ ទើបសកវាទីសួរទៀតថា អច្ចុន្តំ ។ ពាក្យបដិសេធ ជាពាក្យរបស់បរវាទី ព្រោះមិនមានការលះបែបនោះ ។

[២៨៧] បទថា វិក្ខុម្ពេតិ ជាពាក្យសួររបស់សកវាទី សំដៅយកការ សង្កត់កិលេសដោយមិនអស់រលីងប៉ុណ្ណោះ ។ បន្តអំពីនោះទៅ ជាការប្រៀប ធៀបបុគ្គជន និងព្រះអរិយបុគ្គល ដែលតាំងនៅក្នុងអនាគាមិមគ្គ ។ ពាក្យ

នោះ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។

[២៨៥] ខាងមុខអំពីនេះ បរវាទី ត្រូវស្រាវជ្រាវថា អនាគាមិដលេសណ្ឌាតិ ក៏ឆ្លើយទទួល ព្រោះសំដៅយកបុគ្គលដែលបានឈាន ហើយជាព្រះអនាគាមី ។ ត្រូវស្រាវថា អរហន្តសណ្ឌាតិ ក៏ឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះមិនមានការលះខ្លួនម្នាគិយសំយោជនៈ ដោយទស្សនមគ្គ (សោតាបត្តិមគ្គ) ។

[២៨៦] បរវាទីត្រូវស្រាវថា អប្បតំ អចរិមំ តយោ មគ្គេ ក៏ឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះមិនមានការចម្រើនបែបនោះ ។ ត្រូវស្រាវដដែលទៀត ក៏ឆ្លើយទទួល ព្រោះសំដៅយកសក្ការកិច្ចនៃមគ្គទាំង ៣ ។ ក្នុងពាក្យស្រាវដល់សាមញ្ញផលទាំងឡាយ ក៏ន័យនេះដូចគ្នា ។

[២៨៧] បរវាទីត្រូវស្រាវថា កតមេន មគ្គេន ក៏ឆ្លើយថា អនាគាមិ-មគ្គេន ព្រោះសំដៅយកបុគ្គលដែលបានឈាន ហើយជាព្រះអនាគាមី ។ ត្រូវស្រាវដល់ការលះសំយោជនៈ មានសក្កាយទិដ្ឋិជាដើមទៀត បរវាទីក៏បដិសេធ ព្រោះកិលេសទាំង ៣ នោះ ដែលអនាគាមិមគ្គ មិនបានលះ ។ ត្រូវស្រាវជាលើកទី ២ ក៏ឆ្លើយទទួល ព្រោះសំដៅយកភាពដែលបឋមមគ្គនោះ មកជាអនាគាមិមគ្គ របស់អ្នកបានឈាន ។ ពាក្យដ៏សេស ក្នុងទីនេះ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១២៣}

អង្គកថាជហតិកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

សព្វមត្តតិកថា

[៣០១] ធម្មជាតទាំងពួង (មានរូបក្ខន្ធជាដើម) មានឬ ។ អើ ។ ធម្មជាតទាំងពួង មានក្នុងសរីរៈទាំងពួងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ធម្មជាតទាំងពួង មានឬ ។ អើ ។ ធម្មជាតទាំងពួង មានសព្វកាលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ធម្មជាតទាំងពួង មានឬ ។ អើ ។ ធម្មជាតទាំងពួង មានដោយអាការទាំងពួងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ធម្មជាតទាំងពួងមានឬ ។ អើ ។ ធម្មជាតទាំងពួង មានក្នុងធម៌ទាំងពួងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ធម្មជាតទាំងពួង មានឬ ។ អើ ។ ធម្មជាតទាំងពួង មាន ព្រោះធ្វើនូវពាក្យថា មិនគួរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ធម្មជាតទាំងពួង មានឬ ។ អើ ។ ធម្មជាតណាមិនមាន ធម្មជាតនោះ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ធម្មជាតទាំងពួងមានឬ ។ អើ ។ ទិដ្ឋិណា (របស់អ្នក) ថា ធម្មជាតទាំងពួងមាន ទិដ្ឋិនោះ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិណា (របស់យើង) ថា ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិនោះ ជាសម្មាទិដ្ឋិ យ៉ាងនេះ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣០២] រូបជាអតីត មានឬ ។ អើ ។ ក្រែងរូបជាអតីត រលត់ ទៅប្រាស ប្រែប្រួល ដល់នូវសេចក្តីវិនាស ដល់នូវសេចក្តីវិនាសក្រែងលែងឬ ។ អើ ។ បើរូបជាអតីត រលត់ ទៅប្រាស ប្រែប្រួល ដល់នូវសេចក្តីវិនាស ដល់នូវសេចក្តីវិនាសក្រែងលែងហើយ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

រូបជាអតីត មាន ដូច្នោះទេ ។

[៣០៣] រូបជាអនាគត មានឬ ។ អើ ។ ក្រែងរូបជាអនាគត មិនទាន់កើត មិនទាន់មាន មិនទាន់ដុះដាល មិនទាន់លូតលាស់ មិនទាន់ចម្រុះចម្រើន មិនទាន់កើតឡើងប្រាកដទេ ។ អើ ។ បើរូបជាអនាគត មិនទាន់កើត មិនទាន់មាន មិនទាន់ដុះដាល មិនទាន់លូតលាស់ មិនទាន់ចម្រុះចម្រើន មិនទាន់កើតឡើងប្រាកដទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា រូបជាអនាគតមាន ដូច្នោះទេ ។

[៣០៤] រូបជាបច្ចុប្បន្នមាន រូបជាបច្ចុប្បន្នមិនទាន់រលត់ មិនទាន់ទៅប្រាស មិនទាន់ប្រែប្រួល មិនទាន់ដល់នូវសេចក្តីវិនាស មិនទាន់ដល់នូវសេចក្តីវិនាសក្រែងលែងឬ ។ អើ ។ រូបជាអតីតមាន រូបជាអតីតមិនទាន់រលត់ មិនទាន់ទៅប្រាស មិនទាន់ប្រែប្រួល មិនទាន់ដល់នូវសេចក្តីវិនាស មិនទាន់ដល់នូវសេចក្តីវិនាសក្រែងលែងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣០៥] រូបជាបច្ចុប្បន្ន មាន រូបជាបច្ចុប្បន្ន កើតមាន ដុះដាល លូតលាស់ ចម្រុះចម្រើន កើតឡើងប្រាកដឬ ។ អើ ។ រូបជាអនាគត មាន រូបជាអនាគត កើតមាន ដុះដាល លូតលាស់ ចម្រុះចម្រើន កើតឡើងប្រាកដឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣០៦] រូបជាអតីត មាន រូបជាអតីត រលត់ ទៅប្រាស ប្រែប្រួល ដល់នូវសេចក្តីវិនាស ដល់នូវសេចក្តីវិនាសក្រែងលែងឬ ។ អើ ។ រូបជាបច្ចុប្បន្ន មាន រូបជាបច្ចុប្បន្ន រលត់ ទៅប្រាស ប្រែប្រួល ដល់នូវសេចក្តី

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

វិនាស ដល់នូវសេចក្តីវិនាសក្រៃលែងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣០៧] រូបជាអនាគត មាន រូបជាអនាគត មិនទាន់កើត មិនទាន់មាន មិនទាន់ដុះដាល មិនទាន់លូតលាស់ មិនទាន់ចម្រើនចម្រុះ មិនទាន់កើតប្រាកដឬ ។ អើ ។ រូបជាបច្ចុប្បន្ន មាន រូបជាបច្ចុប្បន្ន មិនទាន់កើត មិនទាន់មាន មិនទាន់ដុះដាល មិនទាន់លូតលាស់ មិនទាន់ចម្រើនចម្រុះ មិនទាន់កើតឡើងប្រាកដឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។

[៣០៨] រូបជាអតីត មានឬ ។ អើ ។ ក្រែងរូបជាអតីត រលត់ ទៅប្រាស ប្រែប្រួល ដល់នូវសេចក្តីវិនាស ដល់នូវសេចក្តីវិនាសក្រៃលែងហើយឬ ។ អើ ។ បើរូបជាអតីត រលត់ ។ បេ ។ ដល់នូវសេចក្តីវិនាសក្រៃលែង ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា រូបជាអតីត មាន ដូច្នោះទេ ។

[៣០៩] រូបជាអនាគត មានឬ ។ អើ ។ ក្រែងរូបជាអនាគត មិនទាន់កើត មិនទាន់មាន មិនទាន់ដុះដាល មិនទាន់លូតលាស់ មិនទាន់ចម្រើនចម្រុះ មិនទាន់កើតឡើងប្រាកដឬ ។ អើ ។ បើរូបជាអនាគត មិនទាន់កើត ។ បេ ។ មិនទាន់កើតឡើងប្រាកដ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា រូប ជាអនាគត មាន ដូច្នោះទេ ។

[៣១០] រូបជាបច្ចុប្បន្ន មាន រូបជាបច្ចុប្បន្ន មិនទាន់រលត់ មិនទាន់ទៅប្រាស មិនទាន់ប្រែប្រួល មិនទាន់ដល់នូវសេចក្តីវិនាស មិនទាន់ដល់នូវសេចក្តីវិនាសក្រៃលែងឬ ។ អើ ។ រូបជាអតីត មាន រូបជាអតីត មិនទាន់រលត់ មិនទាន់ទៅប្រាស មិនទាន់ប្រែប្រួល មិនទាន់ដល់នូវសេចក្តីវិនាស មិន

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ទាន់ដល់នូវសេចក្តីវិនាសក្រៃលែងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។

[៣១១] រូបជាបច្ចុប្បន្ន មាន រូបជាបច្ចុប្បន្ន កើតមាន ដុះដាល លូតលាស់ ចម្រិនចម្រើន កើតឡើងប្រាកដឬ ។ អើ ។ រូបជាអនាគត មាន រូបជាអនាគត កើតមាន ដុះដាល លូតលាស់ ចម្រិនចម្រើន កើតឡើង ប្រាកដឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។

[៣១២] រូបជាអតីត មាន រូបជាអតីត រលត់ ទៅប្រាស ប្រែប្រួល ដល់នូវសេចក្តីវិនាស ដល់នូវសេចក្តីវិនាសក្រៃលែងឬ ។ អើ ។ រូបជា បច្ចុប្បន្ន មាន រូបជាបច្ចុប្បន្ន រលត់ ទៅប្រាស ប្រែប្រួល ដល់នូវសេចក្តី វិនាស ដល់នូវសេចក្តីវិនាសក្រៃលែងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៣១៣] រូបជាអនាគត មាន រូបជាអនាគត មិនទាន់កើត មិនទាន់ មាន មិនទាន់ដុះដាល មិនទាន់លូតលាស់ មិនទាន់ចម្រិនចម្រើន មិនទាន់ កើតឡើងប្រាកដឬ ។ អើ ។ រូបជាបច្ចុប្បន្ន មាន រូបជាបច្ចុប្បន្ន មិនទាន់ កើត មិនទាន់មាន មិនទាន់ដុះដាល មិនទាន់លូតលាស់ មិនទាន់ចម្រិន ចម្រើន មិនទាន់កើតឡើងប្រាកដឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៣១៤] វេទនាជាអតីត មាន ។ បេ។ សញ្ញា មាន សន្ធិវារ មាន ។ បេ។ វិញ្ញាណ មានឬ ។ អើ ។ ក្រែងវិញ្ញាណជាអតីតរលត់ ទៅប្រាស ប្រែប្រួល ដល់នូវសេចក្តីវិនាស ដល់នូវសេចក្តីវិនាសក្រៃលែងឬ ។ អើ ។ បើវិញ្ញាណ ជាអតីតរលត់ ។ បេ។ ដល់នូវសេចក្តីវិនាសក្រៃលែងហើយ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា វិញ្ញាណជាអតីត មាន ដូច្នោះទេ ។

[៣១៥] វិញ្ញាណជាអនាគតមានឬ ។ អើ ។ ក្រែងវិញ្ញាណជាអនាគត
 មិនទាន់កើត មិនទាន់មាន មិនទាន់ដុះជាល មិនទាន់លូតលាស់ មិនទាន់ចម្រើន
 ចម្រើន មិនទាន់កើតប្រាកដឬ ។ អើ ។ បើវិញ្ញាណជាអនាគត មិនទាន់
 កើត ។ បេ ។ មិនទាន់កើតប្រាកដទេ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា
 វិញ្ញាណជាអនាគត មាន ដូច្នោះទេ ។

[៣១៦] វិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន មាន វិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន មិនទាន់
 រលត់ ។ បេ ។ មិនទាន់ដល់នូវសេចក្តីវិនាសក្រៃលែងឬ ។ អើ ។ វិញ្ញាណជា
 អតីត មាន វិញ្ញាណជាអតីត មិនទាន់រលត់ ។ បេ ។ មិនទាន់ដល់នូវសេចក្តី
 វិនាសក្រៃលែងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣១៧] វិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន មាន វិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្នកើតមាន ។ បេ ។
 កើតឡើងប្រាកដឬ ។ អើ ។ វិញ្ញាណជាអនាគត មាន វិញ្ញាណជាអនាគត
 កើត ។ បេ ។ កើតឡើងប្រាកដឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣១៨] វិញ្ញាណជាអតីត មាន វិញ្ញាណជាអតីត រលត់ ។ បេ ។ ដល់
 នូវសេចក្តីវិនាសក្រៃលែងឬ ។ អើ ។ វិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន មាន វិញ្ញាណជា
 បច្ចុប្បន្ន រលត់ ។ បេ ។ ដល់នូវសេចក្តីវិនាសក្រៃលែងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣១៩] វិញ្ញាណជាអនាគត មាន វិញ្ញាណជាអនាគត មិនទាន់កើត
 ។ បេ ។ មិនទាន់កើតឡើងប្រាកដឬ ។ អើ ។ វិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្នមាន វិញ្ញាណ
 ជាបច្ចុប្បន្ន មិនទាន់កើត មិនទាន់មាន ។ បេ ។ មិនទាន់កើតឡើងប្រាកដឬ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣២០] (ខ្ញុំ) ធ្វើនូវរូបជាបច្ចុប្បន្ន មិនឲ្យបែកគ្នា រួមហៅថា បច្ចុប្បន្ន ឬថា រូប ថារូប ឬថា បច្ចុប្បន្ន (ហើយសួរថា) កាយនុ៎ះ តាំងនៅក្នុងទីជា មួយគ្នា ស្មើគ្នា មានចំណែកស្មើគ្នា កើតជាមួយគ្នាឬ ។ អើ ។ រូបជាបច្ចុប្បន្ន កាលរលត់ តែងលះបង់ភាពជាបច្ចុប្បន្នឬ ។ អើ ។ រូបជាបច្ចុប្បន្ន តែង លះបង់ភាពជារូបឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣២១] (ខ្ញុំ) ធ្វើនូវរូបជាបច្ចុប្បន្ន មិនឲ្យបែកគ្នា រួមហៅថា បច្ចុប្បន្ន ឬថា រូប ថារូប ឬថា បច្ចុប្បន្ន (ហើយសួរថា) កាយនុ៎ះ តាំងនៅក្នុងទីជា មួយគ្នា ស្មើគ្នា មានចំណែកស្មើគ្នា កើតជាមួយគ្នាឬ ។ អើ ។ រូបជាបច្ចុប្បន្ន កាលរលត់ តែងមិនលះបង់ភាពជារូបឬ ។ អើ ។ រូបជាបច្ចុប្បន្ន តែងមិន លះបង់ភាពជាបច្ចុប្បន្នឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ (ខ្ញុំ) ធ្វើនូវ សំពត់សមិនឲ្យបែកគ្នា រួមហៅថា ស ឬថា សំពត់ ថាសំពត់ ឬថា ស (ហើយសួរថា) សំពត់នុ៎ះឯង តាំងនៅក្នុងទីជាមួយគ្នា ស្មើគ្នា មានចំណែក ស្មើគ្នា កើតជាមួយគ្នាឬ ។ អើ ។ សំពត់ស បុគ្គលកាលជ្រលក់ រមែង លះបង់ភាព-សឬ ។ អើ ។ សំពត់តែងលះបង់ភាពជាសំពត់ឬ ។ អ្នកមិន គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ (ខ្ញុំ) ធ្វើនូវសំពត់ស មិនឲ្យបែកគ្នា រួមហៅថា ស ឬថា សំពត់ ថាសំពត់ ឬថា ស (ហើយសួរថា) សំពត់នុ៎ះឯង តាំង នៅក្នុងទីជាមួយគ្នា ស្មើគ្នា មានចំណែកស្មើគ្នា កើតជាមួយគ្នាឬ ។ អើ ។ សំពត់ស បុគ្គលកាលជ្រលក់ រមែងមិនលះបង់ភាពជាសំពត់ឬ ។ អើ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

សំពត់តែងមិនលះបង់ភាព-សទេយ្យ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៣២២] រូប មិនលះបង់ភាពជារូបឬ ។ អើ ។ រូប ជាធម្មជាតិទៀង
ទៀងទាត់ ពិតប្រាកដ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតាឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
ទេ ។ បេ។ ក្រែងរូបលះបង់ភាពជារូបឬ ។ រូប ជាធម្មជាតិមិនទៀង មិនទៀង
ទាត់ មិនពិតប្រាកដ តែងប្រែប្រួលជាធម្មតាឬ ។ អើ ។ បើរូបជាធម្មជាតិមិន
ទៀង មិនទៀងទាត់ មិនពិតប្រាកដ តែងប្រែប្រួលជាធម្មតា ម្នាលអ្នកដ៏
ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា រូបមិនលះបង់ភាពជារូប ដូច្នោះទេ ។

[៣២៣] និព្វាន មិនលះបង់ភាពជានិព្វានឬ ។ និព្វាន ជាធម្មជាតិទៀង
ទៀងទាត់ ពិតប្រាកដ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតាឬ ។ អើ ។ រូប មិនលះបង់ភាព
ជារូបឬ ។ រូប ជាធម្មជាតិទៀង ទៀងទាត់ ពិតប្រាកដ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា
ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៣២៤] រូប មិនលះបង់ភាពជារូបឬ ។ រូប ជាធម្មជាតិមិនទៀង មិន
ទៀងទាត់ មិនពិតប្រាកដ តែងប្រែប្រួលជាធម្មតាឬ ។ អើ ។ និព្វាន មិនលះ
បង់ភាពជានិព្វានឬ ។ និព្វាន ជាធម្មជាតិមិនទៀង មិនទៀងទាត់ មិនពិតប្រាកដ
តែងប្រែប្រួលជាធម្មតាឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៣២៥] អតីត មាន អតីត មិនលះបង់ភាពជាអតីតឬ ។ អើ ។
អនាគត មាន អនាគត មិនលះបង់ភាពជាអនាគតឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ អតីតមាន អតីតមិនលះបង់ភាពជាអតីតឬ ។ អើ ។ បច្ចុប្បន្ន មាន
បច្ចុប្បន្ន មិនលះបង់ភាពជាបច្ចុប្បន្នឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

[៣២៦] អនាគត មាន អនាគត មិនលះបង់ភាពជាអនាគតឬ ។ អើ ។
អតីត មាន អតីត មិនលះបង់ភាពជាអតីតឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣២៧] បច្ចុប្បន្ន មាន បច្ចុប្បន្ន មិនលះបង់ភាពជាបច្ចុប្បន្នឬ ។ អើ ។
អតីតមាន អតីត មិនលះបង់ភាពជាអតីតឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣២៨] អតីត មាន អតីត មិនលះបង់ភាពជាអតីតឬ ។ អើ ។ អតីត
ទៀង ទៀងទាត់ ពិតប្រាកដ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតាឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ បេ ។ ក្រែងអតីត មិនទៀង មិនទៀងទាត់ មិនពិតប្រាកដ តែងប្រែ
ប្រួលជាធម្មតាឬ ។ អើ ។ បើអតីត មិនទៀង មិនទៀងទាត់ មិនពិតប្រាកដ
តែងប្រែប្រួលជាធម្មតា ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា អតីត មាន
អតីត មិនលះបង់ភាពជាអតីត ដូច្នោះទេ ។

[៣២៩] និព្វាន មាន និព្វាន មិនលះបង់ភាពជានិព្វានឬ ។ និព្វានជា
ធម្មជាតិទៀង ទៀងទាត់ ពិតប្រាកដ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតាឬ ។ អើ ។ អតីត
មាន អតីត មិនលះបង់ភាពជាអតីតឬ ។ អតីត ជាធម្មជាតិទៀង ទៀងទាត់
ពិតប្រាកដ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតាឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៣០] អតីត មាន អតីត មិនលះបង់ភាពជាអតីតឬ ។ អតីត ជា
ធម្មជាតិមិនទៀង មិនទៀងទាត់ មិនពិតប្រាកដ តែងប្រែប្រួលជាធម្មតាឬ ។
អើ ។ និព្វាន មាន និព្វាន មិនលះបង់ភាពជានិព្វានឬ ។ និព្វាន ជាធម្មជាតិ
មិនទៀង មិនទៀងទាត់ មិនពិតប្រាកដ តែងប្រែប្រួលជាធម្មតាឬ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

[៣៣១] រូបជាអតីត មាន រូបជាអតីត មិនលះបង់ភាពជាអតីតឬ ។
 អើ ។ រូបជាអនាគត មាន រូបជាអនាគត មិនលះបង់ភាពជាអនាគតឬ ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ រូបជាអតីត មាន រូបជាអតីត មិនលះបង់
 ភាពជាអតីតឬ ។ អើ ។ រូបជាបច្ចុប្បន្ន មាន រូបជាបច្ចុប្បន្ន មិនលះបង់
 ភាពជាបច្ចុប្បន្នឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៣២] រូបជាអនាគត មាន រូបជាអនាគត មិនលះបង់ភាពជា
 អនាគតឬ ។ អើ ។ រូបជាអតីត មាន រូបជាអតីត មិនលះបង់ភាពជាអតីត
 ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៣៣] រូបជាបច្ចុប្បន្ន មាន រូបជាបច្ចុប្បន្ន មិនលះបង់ភាពជា
 បច្ចុប្បន្នឬ ។ អើ ។ រូបជាអតីត មាន រូបជាអតីត មិនលះបង់ភាពជាអតីត
 ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៣៤] រូបជាអតីត មាន រូបជាអតីត មិនលះបង់ភាពជាអតីតឬ ។
 អើ ។ រូបជាអតីត ជាធម្មជាតិទៀង ទៀងទាត់ ពិតប្រាកដ មិនប្រែប្រួលជា
 ធម្មតាឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ក្រែងរូបជាអតីត ជាធម្មជាតិ
 មិនទៀង មិនទៀងទាត់ មិនពិតប្រាកដ តែងប្រែប្រួលជាធម្មតាឬ ។ អើ ។
 បើរូបជាអតីត ជាធម្មជាតិមិនទៀង ។ បេ ។ តែងប្រែប្រួលជាធម្មតា ម្ចាស់អ្នក
 ដឹងម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា រូបជាអតីត មាន រូបជាអតីត មិនលះបង់
 ភាពជាអតីត ដូច្នោះទេ ។

[៣៣៥] និព្វាន មាន និព្វាន មិនលះបង់ភាពជានិព្វាន និព្វានជាធម្មជាតិ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ទៀង ទៀងទាត់ ពិតប្រាកដ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតាឬ ។ អើ ។ រូបជាអតីត មាន រូបជាអតីតមិនលះបង់ភាពជាអតីត រូបជាអតីត ជាធម្មជាតិទៀង ទៀង ទាត់ ពិតប្រាកដ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតាឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៣៦] រូបជាអតីត មាន រូបជាអតីត មិនលះបង់ភាពជាអតីត រូប ជាអតីត ជាធម្មជាតិមិនទៀង មិនទៀងទាត់ មិនពិតប្រាកដ តែងប្រែប្រួល ជាធម្មតាឬ ។ អើ ។ និព្វាន មាន និព្វានមិនលះបង់ភាពជានិព្វាន និព្វានជា ធម្មជាតិមិនទៀង មិនទៀងទាត់ មិនពិតប្រាកដ តែងប្រែប្រួលជាធម្មតាឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៣៧] វេទនាជាអតីត មាន ។ បេ ។ សញ្ញាជាអតីត មាន ។ បេ ។ សង្ខារជាអតីត មាន ។ បេ ។

[៣៣៨] វិញ្ញាណជាអតីត មាន វិញ្ញាណជាអតីត មិនលះបង់ភាពជា អតីតឬ ។ អើ ។ វិញ្ញាណជាអនាគត មាន វិញ្ញាណជាអនាគត មិនលះបង់ ភាពជាអនាគតឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ វិញ្ញាណជាអតីត មាន វិញ្ញាណជាអតីត មិនលះបង់ភាពជាអតីតឬ ។ អើ ។ វិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន មាន វិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន មិនលះបង់ភាពជាបច្ចុប្បន្នឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៣៩] វិញ្ញាណជាអនាគត មាន វិញ្ញាណជាអនាគត មិនលះបង់ ភាពជាអនាគតឬ ។ អើ ។ វិញ្ញាណជាអតីត មាន វិញ្ញាណជាអតីត មិន លះបង់ភាពជាអតីតឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៤០] វិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន មាន វិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន មិនលះបង់ ភាពជាបច្ចុប្បន្នឬ ។ អើ ។ វិញ្ញាណជាអតីត មាន វិញ្ញាណជាអតីត មិន លះបង់ភាពជាអតីតឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៤១] វិញ្ញាណជាអតីត មាន វិញ្ញាណជាអតីត មិនលះបង់ភាពជា អតីតឬ ។ អើ ។ វិញ្ញាណជាអតីត ជាធម្មជាតិទៀង ទៀងទាត់ ពិតប្រាកដ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតាឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ក្រែងវិញ្ញាណ ជាអតីត ជាធម្មជាតិមិនទៀង មិនទៀងទាត់ មិនពិតប្រាកដ តែងប្រែប្រួលជា ធម្មតាឬ ។ អើ ។ បើវិញ្ញាណជាអតីត ជាធម្មជាតិមិនទៀង មិនទៀងទាត់ មិន ពិតប្រាកដ តែងប្រែប្រួលជាធម្មតា ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា វិញ្ញាណជាអតីតមាន វិញ្ញាណជាអតីត មិនលះបង់ភាពជាអតីត ដូច្នោះទេ ។

[៣៤២] និព្វាន មាន និព្វានមិនលះបង់ភាពជានិព្វាន និព្វានជាធម្មជាតិ ទៀង ទៀងទាត់ ពិតប្រាកដ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតាឬ ។ អើ ។ វិញ្ញាណជា អតីត មាន វិញ្ញាណជាអតីត មិនលះបង់ភាពជាអតីត វិញ្ញាណជាអតីត ជា ធម្មជាតិទៀង ទៀងទាត់ ពិតប្រាកដ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតាឬ ។ អ្នកមិនគួរ ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៤៣] វិញ្ញាណជាអតីត មាន វិញ្ញាណជាអតីត មិនលះបង់ភាពជា អតីត វិញ្ញាណជាអតីត ជាធម្មជាតិមិនទៀង មិនទៀងទាត់ មិនពិតប្រាកដ តែងប្រែប្រួលជាធម្មតាឬ ។ អើ ។ និព្វាន មាន និព្វាន មិនលះបង់ភាពជា និព្វាន និព្វានជាធម្មជាតិមិនទៀង មិនទៀងទាត់ មិនពិតប្រាកដ តែងប្រែប្រួល

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ជាធម្មតាឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៣៤៤] អតីត មិនមានឬ ។ អើ ។ បើអតីតមិនមានទេ ពាក្យថា អតីតមាន ជាពាក្យខុស មួយទៀត បើអតីតមិនមាន ពាក្យថា អតីតមាន ជាពាក្យខុស ។ អនាគត មិនមានឬ ។ អើ ។ បើអនាគតមិនមាន ពាក្យថា អនាគតមាន ជាពាក្យខុស មួយទៀត បើអនាគតមិនមាន ពាក្យថា អនាគតមាន ជាពាក្យខុស ។

[៣៤៥] អនាគតកើតហើយ បច្ចុប្បន្នកំពុងកើតឬ ។ អើ ។ អនាគតនោះឯង គឺបច្ចុប្បន្ននោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ អនាគតនោះឯង គឺបច្ចុប្បន្ននោះឬ ។ អើ ។ ធម្មជាតិកើតហើយ រមែងកើតឥឡូវនេះ ឈ្មោះថា ធម្មជាតិកើតហើយ រមែងកើតឥឡូវនេះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ ធម្មជាតិកើតហើយ រមែងកើតឥឡូវនេះ ឈ្មោះថា ធម្មជាតិកើតហើយ រមែងកើតឥឡូវនេះឬ ។ អើ ។ ធម្មជាតិមិនកើតហើយ រមែងមិនកើតឥឡូវនេះ ឈ្មោះថា ធម្មជាតិមិនកើតហើយ រមែងមិនកើតឥឡូវនេះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៣៤៦] បច្ចុប្បន្នកើតហើយ អតីតកើតឥឡូវនេះឬ ។ អើ ។ បច្ចុប្បន្ននោះឯង គឺអតីតនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ បច្ចុប្បន្ននោះឯង គឺអតីតនោះឬ ។ អើ ។ ធម្មជាតិកើតហើយ រមែងកើតឥឡូវនេះ ឈ្មោះថា ធម្មជាតិកើតហើយ រមែងកើតឥឡូវនេះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ ធម្មជាតិកើតហើយ រមែងកើតឥឡូវនេះ ឈ្មោះថា ធម្មជាតិកើតហើយ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

២៩៦

រមែងកើតឥឡូវនេះឬ ។ អើ ។ ធម្មជាតិមិនកើតហើយ រមែងមិនកើតឥឡូវនេះ ឈ្មោះថា ធម្មជាតិមិនកើតហើយ រមែងមិនកើតឥឡូវនេះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៤៧] អនាគតកើតហើយ បច្ចុប្បន្នកើតឥឡូវនេះ បច្ចុប្បន្នកើតហើយ អតីតកើតឥឡូវនេះឬ ។ អើ ។ អនាគតនោះឯង គឺបច្ចុប្បន្ននោះ បច្ចុប្បន្ននោះឬ ។ គឺអតីតនោះឬ អតីតនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អនាគតនោះឯង គឺបច្ចុប្បន្ននោះ គឺអតីតនោះឬ ។ អើ ។ ធម្មជាតិកើតហើយ រមែងកើតឥឡូវនេះ ឈ្មោះថា ធម្មជាតិកើតហើយ រមែងកើតឥឡូវនេះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ធម្មជាតិកើតហើយ រមែងកើតឥឡូវនេះ ឈ្មោះថា ធម្មជាតិកើតហើយ រមែងកើតឥឡូវនេះឬ ។ អើ ។ ធម្មជាតិមិនកើតហើយ រមែងមិនកើតឥឡូវនេះ ឈ្មោះថា ធម្មជាតិមិនកើតហើយ រមែងមិនកើតឥឡូវនេះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៤៨] ចក្ក រូប ចក្កវិញ្ញាណ ពន្លឺ មនសិការ ជាអតីត មានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលឃើញរូបជាអតីត ដោយចក្កជាអតីតឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ត្រចៀក សំឡេង សោតវិញ្ញាណ អាកាស មនសិការ ជាអតីត មានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលស្តាប់សំឡេងជាអតីត ដោយត្រចៀកជាអតីតឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ច្រមុះ ក្លិន យានវិញ្ញាណ ខ្យល់ មនសិការ ជាអតីត មានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលហិតក្លិនជាអតីត ដោយច្រមុះជាអតីតឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អណ្តាត រស ជ្រៅវិញ្ញាណ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ទឹក មនសិការ ជាអតីត មានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលលិង្គភូត្យសជាអតីត ដោយ
 អណ្តាតជាអតីតឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ កាយ ផ្សព្វ កាយ-
 វិញ្ញាណ ដី មនសិការ ជាអតីត មានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលប៉ះពាល់ផ្សព្វ ជា
 អតីត ដោយកាយជាអតីតឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ចិត្ត ធម៌
 មនោវិញ្ញាណ វត្ថុ មនសិការ ជាអតីត មានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលដឹងច្បាស់នូវ
 ធម្មារម្មណ៍ជាអតីត ដោយចិត្តជាអតីតឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៤៩] ចក្ខុ រូប ចក្ខុវិញ្ញាណ ពន្លឺ មនសិការ ជាអនាគត មានឬ ។
 អើ ។ បុគ្គលឃើញរូបជាអនាគត ដោយចក្ខុជាអនាគតឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ត្រចៀក ច្រមុះ អណ្តាត កាយ ចិត្ត ធម្មារម្មណ៍ មនោ-
 វិញ្ញាណ វត្ថុ មនសិការ ជាអនាគត មានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវ
 ធម្មារម្មណ៍ជាអនាគត ដោយចិត្តជាអនាគតឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
 ទេ ។ បេ ។

[៣៥០] ចក្ខុ រូប ចក្ខុវិញ្ញាណ ពន្លឺ មនសិការ ជាបច្ចុប្បន្ន បុគ្គល
 ឃើញរូបជាបច្ចុប្បន្ន ដោយចក្ខុជាបច្ចុប្បន្នឬ ។ អើ ។ ចក្ខុ រូប ចក្ខុវិញ្ញាណ
 ពន្លឺ មនសិការ ជាអតីត បុគ្គលឃើញរូបជាអតីត ដោយចក្ខុជាអតីតឬ ។
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ត្រចៀក ច្រមុះ អណ្តាត កាយ ចិត្ត
 ធម្មារម្មណ៍ មនោវិញ្ញាណ វត្ថុ មនសិការ ជាបច្ចុប្បន្នមាន បុគ្គលដឹងច្បាស់
 នូវធម្មារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ន ដោយចិត្តជាបច្ចុប្បន្នឬ ។ អើ ។ ចិត្ត ធម៌ មនោ-
 វិញ្ញាណ វត្ថុ មនសិការ ជាអតីត មាន បុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវធម្មារម្មណ៍ជា

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

អតីត ដោយចិត្តជាអតីតឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៣៥១] ចក្ក រូប ចក្កវិញ្ញាណ ពន្លឺ មនសិការ ជាបច្ចុប្បន្ន មាន បុគ្គលឃើញរូបជាបច្ចុប្បន្ន ដោយចក្កជាបច្ចុប្បន្នឬ ។ អើ ។ ចក្ក រូប ចក្ក- វិញ្ញាណ ពន្លឺ មនសិការ ជាអនាគត មាន បុគ្គលឃើញរូបជាអនាគតដោយ ចក្កជាអនាគតឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ ត្រចៀកជាបច្ចុប្បន្ន ។ បេ។ ប្រមុះ អណ្តាត កាយ ចិត្ត ធម្មារម្មណ៍ មនោវិញ្ញាណ វត្ថុ មនសិការ មាន បុគ្គលដឹងច្បាស់ នូវធម្មារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ន ដោយចិត្តជាបច្ចុប្បន្នឬ ។ អើ ។ ចិត្ត ធម៌ មនោវិញ្ញាណ វត្ថុ មនសិការ ជាអនាគតមាន បុគ្គលដឹង ច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍ជាអនាគត ដោយចិត្តជាអនាគតឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល យ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៣៥២] ចក្ក រូប ចក្កវិញ្ញាណ ពន្លឺ មនសិការ ជាអតីត មាន តែ បុគ្គលមិនឃើញរូបជាអតីត ដោយចក្កជាអតីតឬ ។ អើ ។ ចក្ក រូប ចក្កវិញ្ញាណ ពន្លឺ មនសិការ ជាបច្ចុប្បន្នមាន តែបុគ្គលមិនឃើញរូបជាបច្ចុប្បន្ន ដោយចក្ក ជាបច្ចុប្បន្នឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ ត្រចៀក ជាអតីត ។ បេ។ ប្រមុះ អណ្តាត កាយ ។ បេ។ ចិត្ត ធម្មារម្មណ៍ មនោវិញ្ញាណ វត្ថុ មនសិការ មាន តែបុគ្គលមិនដឹងច្បាស់ នូវធម្មារម្មណ៍ជាអតីត ដោយចិត្តជាអតីតឬ ។ អើ ។ ចិត្ត ធម៌ មនោវិញ្ញាណ វត្ថុ មនសិការ ជាបច្ចុប្បន្នមាន តែបុគ្គល មិនដឹងច្បាស់ នូវធម្មារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ន ដោយចិត្តជាបច្ចុប្បន្នឬ ។ អ្នកមិនគួរ ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

[៣៥៣] ចក្ខុ រូប ចក្ខុវិញ្ញាណ ពន្លឺ មនសិការ ជាអនាគតមាន តែ បុគ្គលមិនឃើញរូបជាអនាគត ដោយចក្ខុជាអនាគតឬ ។ អើ ។ ចក្ខុ រូប ចក្ខុវិញ្ញាណ ពន្លឺ មនសិការ ជាបច្ចុប្បន្ន មាន តែបុគ្គលមិនឃើញរូប ជា បច្ចុប្បន្ន ដោយចក្ខុជាបច្ចុប្បន្នឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ត្រចៀក ច្រមុះ អណ្តាត កាយ ជាអនាគតមាន ។ បេ ។ ចិត្ត ធម្មារម្មណ៍ មនោវិញ្ញាណ វត្ថុ មនសិការ មាន តែបុគ្គលមិនដឹងច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍ជាអនាគត ដោយ ចិត្តជាអនាគតឬ ។ អើ ។ ចិត្ត ធម្មារម្មណ៍ មនោវិញ្ញាណ វត្ថុ មនសិការ ជាបច្ចុប្បន្ន មាន តែបុគ្គលមិនដឹងច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ន ដោយចិត្ត ជាបច្ចុប្បន្នឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៥៤] ញាណ ជាអតីត មានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលធ្វើនូវអំពើ ដែល គួរធ្វើដោយញាណ ព្រោះញាណនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គលធ្វើនូវអំពើដែលគួរធ្វើដោយញាណ ព្រោះញាណនោះឬ ។ អើ ។ បុគ្គល កំណត់ដឹងនូវទុក្ខ លះបង់នូវសមុទ័យ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធ អប់រំនូវមគ្គ ដោយញាណនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៥៥] ញាណ ជាអនាគត មានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលធ្វើនូវអំពើ ដែលគួរធ្វើដោយញាណ ព្រោះញាណនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ ទេ ។ បេ ។ បុគ្គលធ្វើនូវអំពើដែលគួរធ្វើដោយញាណ ព្រោះញាណនោះឬ ។ អើ ។ បុគ្គលកំណត់ដឹងនូវទុក្ខ លះបង់នូវសមុទ័យ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធ អប់រំនូវមគ្គ ដោយញាណនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៥៦] ញាណ ជាបច្ចុប្បន្ន មាន បុគ្គលធ្វើនូវអំពើ ដែលគួរធ្វើ ដោយញាណ ព្រោះញាណនោះឬ ។ អើ ។ ញាណ ជាអតីត មាន បុគ្គល ធ្វើនូវអំពើដែលគួរធ្វើដោយញាណ ព្រោះញាណនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ញាណ ជាបច្ចុប្បន្ន មាន បុគ្គលកំណត់ដឹងនូវទុក្ខ លះបង់ នូវសមុទ័យ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធ អប់រំនូវមគ្គ ដោយញាណនោះឬ ។ អើ ។ ញាណ ជាអតីត មាន បុគ្គលកំណត់ដឹងនូវទុក្ខ លះបង់នូវសមុទ័យ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធ អប់រំនូវមគ្គ ដោយញាណនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរ ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ញាណ ជាបច្ចុប្បន្ន មាន បុគ្គលធ្វើនូវអំពើ ដែល គួរធ្វើដោយញាណ ព្រោះញាណនោះឬ ។ អើ ។ ញាណ ជាអនាគត មាន បុគ្គលធ្វើនូវអំពើ ដែលគួរធ្វើដោយញាណ ព្រោះញាណនោះឬ ។ អ្នកមិន គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ញាណ ជាបច្ចុប្បន្ន មាន បុគ្គលកំណត់ដឹងនូវទុក្ខ លះបង់នូវសមុទ័យ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធ អប់រំនូវមគ្គ ដោយញាណនោះ ឬ ។ អើ ។ ញាណ ជាអនាគត មាន បុគ្គលកំណត់ដឹងនូវទុក្ខ លះបង់នូវ សមុទ័យ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធ អប់រំនូវមគ្គ ដោយញាណនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៥៧] ញាណ ជាអតីត មាន តែបុគ្គលមិនធ្វើនូវអំពើ ដែលគួរធ្វើ ដោយញាណ ព្រោះញាណនោះទេឬ ។ អើ ។ ញាណ ជាបច្ចុប្បន្ន មាន តែបុគ្គលមិនធ្វើនូវអំពើ ដែលគួរធ្វើដោយញាណ ព្រោះញាណនោះទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ញាណ ជាអតីត មាន តែបុគ្គលមិន

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

កំណត់ដឹងនូវទុក្ខ មិនលះបង់នូវសមុទ័យ មិនធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធ មិន
អប់រំនូវមគ្គ ដោយញាណនោះទេ ។ អើ ។ ញាណ ជាបច្ចុប្បន្ន មាន
តែបុគ្គលមិនកំណត់ដឹងនូវទុក្ខ មិនលះបង់នូវសមុទ័យ មិនធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
នូវនិរោធ មិនអប់រំនូវមគ្គ ដោយញាណនោះទេ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ បេ ។

[៣៥៨] ញាណ ជាអនាគត មាន តែបុគ្គលមិនធ្វើនូវអំពើ ដែលគួរ
ធ្វើដោយញាណ ព្រោះញាណនោះទេ ។ អើ ។ ញាណ ជាបច្ចុប្បន្ន មាន
តែបុគ្គលមិនធ្វើនូវអំពើ ដែលគួរធ្វើដោយញាណ ព្រោះញាណនោះទេ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ញាណ ជាអនាគត មាន តែបុគ្គលមិន
កំណត់ដឹងនូវទុក្ខ មិនលះបង់នូវសមុទ័យ មិនធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធ មិន
អប់រំនូវមគ្គ ដោយញាណនោះទេ ។ អើ ។ ញាណ ជាបច្ចុប្បន្ន មាន តែ
បុគ្គលមិនកំណត់ដឹងនូវទុក្ខ មិនលះបង់នូវសមុទ័យ មិនធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវ
និរោធ មិនអប់រំនូវមគ្គ ដោយញាណនោះទេ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ បេ ។

[៣៥៩] ព្រះអរហន្ត មានរាគៈជាអតីតប្ត ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត ប្រកប
ដោយរាគៈ ព្រោះរាគៈនោះ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះ
អរហន្ត មានទោសៈជាអតីតប្ត ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយទោសៈ
ព្រោះទោសៈនោះ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះអរហន្ត មាន
មោហៈជាអតីតប្ត ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយមោហៈ ព្រោះមោហៈ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

នោះឬ ។ អ្នក មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះអរហន្ត មានមានៈជា
 អតីតឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយមានៈ ព្រោះមានៈនោះឬ ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះអរហន្ត មានទិដ្ឋិជាអតីតឬ ។ អើ ។
 ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយទិដ្ឋិ ព្រោះទិដ្ឋិនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ
 ។ បេ ។ ព្រះអរហន្ត មានវិចិក្ខុជាអតីតឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្តប្រកបដោយ
 វិចិក្ខុ ព្រោះវិចិក្ខុនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះអរហន្ត
 មានបីនៈជាអតីតឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយបីនៈ ព្រោះបីនៈនោះ
 ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះអរហន្ត មានឧទ្ធច្ចៈជាអតីតឬ ។
 អើ ។ ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ព្រោះឧទ្ធច្ចៈនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរ
 ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះអរហន្ត មានអហិរិកៈជាអតីតឬ ។ អើ ។ ព្រះ
 អរហន្ត ប្រកបដោយអហិរិកៈ ព្រោះអហិរិកៈនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះអរហន្ត មានអនោត្តប្បៈជាអតីតឬ ។ អើ ។ ព្រះ
 អរហន្ត ប្រកបដោយអនោត្តប្បៈ ព្រោះអនោត្តប្បៈនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរ
 ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៦០] អនាគាមិបុគ្គល មានសក្កាយទិដ្ឋិ ជាអតីតឬ ។ អើ ។ អនា-
 គាមិបុគ្គល ប្រកបដោយទិដ្ឋិ ព្រោះទិដ្ឋិនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ
 ។ បេ ។ អនាគាមិបុគ្គល មានវិចិក្ខុ ជាអតីត មានសីលពូតបរាមាសៈ ជា
 អតីត មានកាមរាគដ៍ស្រាលស្មើង ជាអតីត មានព្យាបាទដ៍ស្រាលស្មើង ជា
 អតីតឬ ។ អើ ។ អនាគាមិបុគ្គល មានចិត្តព្យាបាទ ព្រោះព្យាបាទនោះឬ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៣៦១] សកទាគាមិបុគ្គល មានសក្កាយទិដ្ឋិ ជាអតីតឬ ។ អើ ។ សកទាគាមិបុគ្គល ប្រកបដោយទិដ្ឋិ ព្រោះទិដ្ឋិនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ សកទាគាមិបុគ្គល មានវិចិកិច្ចា ជាអតីត មានសីលពូតបរាមាសៈ ជាអតីត មានកាមរាគៈដ៏គ្រោតគ្រាត ជាអតីត មានព្យាបាទដ៏គ្រោតគ្រាត ជាអតីតឬ ។ អើ ។ សកទាគាមិបុគ្គល មានចិត្តព្យាបាទ ព្រោះព្យាបាទនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៣៦២] សោតាបន្ទបុគ្គល មានសក្កាយទិដ្ឋិ ជាអតីតឬ ។ អើ ។ សោតាបន្ទបុគ្គល ប្រកបដោយទិដ្ឋិ ព្រោះទិដ្ឋិនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ សោតាបន្ទបុគ្គល មានវិចិកិច្ចាជាអតីត មានសីលពូតបរាមាសៈ ជាអតីត មានរាគៈជាដំណើរទៅកាន់អបាយជាអតីត មានទោសៈជាដំណើរទៅកាន់អបាយជាអតីត មានមោហៈជាដំណើរទៅកាន់អបាយ ជាអតីតឬ ។ អើ ។ សោតាបន្ទបុគ្គល ប្រកបដោយមោហៈ ព្រោះមោហៈនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៣៦៣] បុប្ផជន មានរាគៈជាអតីត បុប្ផជន ប្រកបដោយរាគៈ ព្រោះរាគៈនោះឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត មានរាគៈជាអតីត ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយរាគៈ ព្រោះរាគៈនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ បុប្ផជន មានទោសៈជាអតីត ។ បេ។ មានអនោត្តប្បៈជាអតីត បុប្ផជនមានអនោត្តប្បៈ ព្រោះអនោត្តប្បៈនោះឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត មានអនោត្តប្បៈជាអតីត ព្រះ

អរហន្ត មានអនោត្តប្បៈ ព្រោះអនោត្តប្បៈនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ បេ។

[៣៦៤] បុប្ផន មានសក្កាយទិដ្ឋិ ជាអតីត បុប្ផន ប្រកបដោយ
ទិដ្ឋិ ព្រោះទិដ្ឋិនោះឬ ។ អើ ។ អនាគាមិបុគ្គល មានសក្កាយទិដ្ឋិ ជាអតីត
អនាគាមិបុគ្គល ប្រកបដោយទិដ្ឋិ ព្រោះទិដ្ឋិនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ បេ។ បុប្ផន មានវិចិក្ខុជាអតីត ។ បេ។ មានព្យាបាទដ៏ស្រាល
ស្មើជាអតីត បុប្ផន មានចិត្តព្យាបាទ ព្រោះព្យាបាទនោះឬ ។ អើ ។
អនាគាមិបុគ្គល មានព្យាបាទដ៏ស្រាលស្មើជាអតីត អនាគាមិបុគ្គល មាន
ចិត្តព្យាបាទ ព្រោះព្យាបាទនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៣៦៥] បុប្ផន មានសក្កាយទិដ្ឋិជាអតីត បុប្ផន ប្រកបដោយទិដ្ឋិ
ព្រោះទិដ្ឋិនោះឬ ។ អើ ។ សកទាគាមិបុគ្គល មានសក្កាយទិដ្ឋិ ជាអតីត
សកទាគាមិបុគ្គល ប្រកបដោយទិដ្ឋិ ព្រោះទិដ្ឋិនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ បុប្ផន មានវិចិក្ខុជាអតីត ។ បេ។ មានព្យាបាទដ៏គ្រាត
គ្រាត ជាអតីត បុប្ផន មានចិត្តព្យាបាទ ព្រោះព្យាបាទនោះឬ ។ អើ ។
សកទាគាមិបុគ្គល មានព្យាបាទដ៏គ្រាតគ្រាត ជាអតីត សកទាគាមិបុគ្គល
មានចិត្តព្យាបាទ ព្រោះព្យាបាទនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៣៦៦] បុប្ផន មានសក្កាយទិដ្ឋិ ជាអតីត បុប្ផន ប្រកបដោយទិដ្ឋិ
ព្រោះទិដ្ឋិនោះឬ ។ អើ ។ សោតាបន្នបុគ្គល មានសក្កាយទិដ្ឋិ ជាអតីត
សោតាបន្នបុគ្គល ប្រកបដោយទិដ្ឋិ ព្រោះទិដ្ឋិនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុប្ផជួន មានវិចិកិច្ចា ជាអតីត ។ បេ ។ មានមោហៈ ជា
ដំណើរទៅកាន់អបាយជាអតីត បុប្ផជួន ប្រកបដោយមោហៈ ព្រោះមោហៈ
នោះឬ ។ អើ ។ សោតាបន្នបុគ្គល មានមោហៈជាដំណើរទៅកាន់អបាយ
ជាអតីត សោតាបន្នបុគ្គល ប្រកបដោយមោហៈ ព្រោះមោហៈនោះឬ ។ អ្នក
មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៦៧] ព្រះអរហន្ត មានរាគៈជាអតីត តែព្រះអរហន្ត មិនប្រកប
ដោយរាគៈ ព្រោះរាគៈនោះឬ ។ អើ ។ បុប្ផជួន មានរាគៈជាអតីត តែបុប្ផជួន
មិនប្រកបដោយរាគៈ ព្រោះរាគៈនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
ព្រះអរហន្ត មានទោសៈជាអតីត ។ បេ ។ មានអនោត្តប្បៈជាអតីត តែព្រះ
អរហន្ត មិនមានអនោត្តប្បៈ ព្រោះអនោត្តប្បៈនោះឬ ។ អើ ។ បុប្ផជួនមាន
អនោត្តប្បៈជាអតីត តែបុប្ផជួនមិនមានអនោត្តប្បៈ ព្រោះអនោត្តប្បៈនោះឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៦៨] អនាគាមិបុគ្គល មានសក្កាយទិដ្ឋិជាអតីត តែអនាគាមិបុគ្គល
មិនប្រកបដោយទិដ្ឋិ ព្រោះទិដ្ឋិនោះឬ ។ អើ ។ បុប្ផជួន មានសក្កាយទិដ្ឋិជា
អតីត តែបុប្ផជួនមិនប្រកបដោយទិដ្ឋិ ព្រោះទិដ្ឋិនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ បេ ។ អនាគាមិបុគ្គល មានវិចិកិច្ចាជាអតីត ។ បេ ។ មានព្យាបាទដ៏
ស្រាលស្មើជាអតីត តែអនាគាមិបុគ្គល មិនមានចិត្តព្យាបាទ ព្រោះព្យាបាទ
នោះទេឬ ។ អើ ។ បុប្ផជួន មានព្យាបាទដ៏ស្រាលស្មើជាអតីត តែបុប្ផជួន
មិនមានចិត្តព្យាបាទ ព្រោះព្យាបាទនោះទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៦៩] សកទាគាមិបុគ្គល មានសក្កាយទិដ្ឋិជាអតីត តែសកទាគាមិ-
 បុគ្គល មិនប្រកបដោយទិដ្ឋិ ព្រោះទិដ្ឋិនោះទេ ។ អើ ។ បុប្ផជន មាន
 សក្កាយទិដ្ឋិជាអតីត តែបុប្ផជន មិនប្រកបដោយទិដ្ឋិ ព្រោះទិដ្ឋិនោះទេ ។
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សកទាគាមិបុគ្គល មានវិចិកិច្ចាជាអតីត
 ។ បេ ។ មានព្យាបាទដ៏គ្រោតគ្រោតជាអតីត តែសកទាគាមិបុគ្គល មិនមានចិត្ត
 ព្យាបាទ ព្រោះព្យាបាទនោះទេ ។ អើ ។ បុប្ផជន មានព្យាបាទដ៏គ្រោតគ្រោត
 ជាអតីត តែបុប្ផជនមិនមានចិត្តព្យាបាទ ព្រោះព្យាបាទនោះទេ ។ អ្នកមិនគួរ
 ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៧០] សោតាបន្ទបុគ្គល មានសក្កាយទិដ្ឋិជាអតីត តែសោតាបន្ទ-
 បុគ្គល មិនប្រកបដោយទិដ្ឋិ ព្រោះទិដ្ឋិនោះទេ ។ អើ ។ បុប្ផជន មាន
 សក្កាយទិដ្ឋិជាអតីត តែបុប្ផជនមិនប្រកបដោយទិដ្ឋិ ព្រោះទិដ្ឋិនោះទេ ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សោតាបន្ទបុគ្គល មានវិចិកិច្ចាជាអតីត ។ បេ ។
 មានមោហាៈ ជាដំណើរទៅកាន់អបាយជាអតីត តែសោតាបន្ទបុគ្គលមិនប្រកប
 ដោយមោហាៈ ព្រោះមោហាៈនោះទេ ។ អើ ។ បុប្ផជន មានមោហាៈជាដំណើរ
 ទៅកាន់អបាយជាអតីត តែបុប្ផជនមិនប្រកបដោយមោហាៈ ព្រោះមោហាៈនោះ
 ទេ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៧១] ដៃជាអតីត ។ អើ ។ កាលបើដៃជាអតីត មានការកាន់
 និងការដាក់ចុះ ក៏ប្រាកដ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ជើង ជា
 អតីត មាន ។ អើ ។ កាលបើជើងជាអតីត មាន ការឈានទៅមុខ និង

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ការថយក្រោយ ក៏ប្រាកដឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ សន្ទាក់
 ជាអតីត មានឬ ។ អើ ។ កាលបើសន្ទាក់ជាអតីតមាន ការបត់ចូល និង
 ការលាចេញ ក៏ប្រាកដឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ ពោះជា
 អតីត មានឬ ។ អើ ។ កាលបើពោះជាអតីតមាន សេចក្តីឃ្នាន និងការ
 ស្រេក ក៏ប្រាកដឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ កាយជាអតីត
 មានឬ ។ អើ ។ កាយជាអតីត ដែលគួរដល់ការផ្គងឡើង និងសង្កត់សង្កិន
 គួរដល់ការដាច់ធ្លុះធ្លាយជាសាធារណ៍ ដល់ពួកសត្វក្អែក ត្នាត និងខ្លែងឬ ។
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ ថ្នាំពិស គប្បីចូលទៅ គ្រឿងសស្ត្រា
 គប្បីចូលទៅ ភ្លើង គប្បីចូលទៅ ក្នុងកាយជាអតីតឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ បេយ កាយ ជាអតីត គួរបានជាប់ដោយចំណង គឺខ្នោះ ជាប់
 ដោយចំណង គឺខ្សែ ជាប់ដោយចំណង គឺច្រវាក់ ជាប់ដោយចំណង គឺស្រក
 ជាប់ដោយចំណង គឺនិគម ជាប់ដោយចំណង គឺនគរ ជាប់ដោយចំណង គឺ
 ជនបទ ជាប់ដោយចំណងទាំងឡាយ មានចំណង-កជាគម្រប់ ៥ ឬ ។
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ

[៣៧២] ទឹកជាអតីត មានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលធ្វើនូវអំពើ ដែលគួរធ្វើ
 ដោយទឹក ព្រោះទឹកនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ ភ្លើងជា
 អតីត មានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលធ្វើនូវអំពើ ដែលគួរធ្វើដោយភ្លើង ព្រោះភ្លើង
 នោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ ខ្យល់ជាអតីត មានឬ ។ អើ ។
 បុគ្គលធ្វើនូវអំពើដែលគួរធ្វើដោយខ្យល់ ព្រោះខ្យល់នោះឬ ។ អ្នកមិនគួរ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៧៣] រូបក្ខន្ធ ជាអតីត មាន រូបក្ខន្ធ ជាអនាគត មាន រូបក្ខន្ធ ជាបច្ចុប្បន្ន មានឬ ។ អើ ។ រូបក្ខន្ធមាន ៣ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ ទេ ។ បេ ។ បញ្ចក្ខន្ធ ជាអតីត មាន បញ្ចក្ខន្ធ ជាអនាគត មាន បញ្ចក្ខន្ធ ជាបច្ចុប្បន្ន មានឬ ។ អើ ។ ខន្ធមាន ១៥ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង នេះទេ ។ បេ ។

[៣៧៤] ចក្ខុយតនៈ ជាអតីត មាន ចក្ខុយតនៈ ជាអនាគត មាន ចក្ខុយតនៈ ជាបច្ចុប្បន្ន មានឬ ។ អើ ។ ចក្ខុយតនៈ មាន ៣ ឬ ។ អ្នក មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អាយតនៈ ១២ ជាអតីត មាន អាយតនៈ ១២ ជាអនាគត មាន អាយតនៈ ១២ ជាបច្ចុប្បន្ន មានឬ ។ អើ ។ អាយតនៈ មាន ៣៦ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៧៥] ចក្ខុធាតុជាអតីត មាន ចក្ខុធាតុជាអនាគត មាន ចក្ខុធាតុ ជាបច្ចុប្បន្ន មានឬ ។ អើ ។ ចក្ខុធាតុមាន ៣ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង នេះទេ ។ បេ ។ ធាតុជាអតីតមាន ១៨ ធាតុជាអនាគតមាន ១៨ ធាតុជា បច្ចុប្បន្នមាន ១៨ ឬ ។ អើ ។ ធាតុមាន ៥៤ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង នេះទេ ។ បេ ។

[៣៧៦] ចក្ខុន្រ្ទិយ ជាអតីត មាន ចក្ខុន្រ្ទិយជាអនាគត មាន ចក្ខុន្រ្ទិយ ជាបច្ចុប្បន្ន មានឬ ។ អើ ។ ចក្ខុន្រ្ទិយមាន ៣ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ ទេ ។ បេ ។ ឥន្រ្ទិយ ២២ ជាអតីត មាន ឥន្រ្ទិយ ២២ ជាអនាគត មាន

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ឥន្ទ្រិយ ២២ ជាបច្ចុប្បន្ន មានឬ ។ អើ ។ ឥន្ទ្រិយ មាន ៦៦ ឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៧៧] ស្តេចចក្រពត្តិ ជាអតីត មាន ស្តេចចក្រពត្តិជាអនាគត មាន
ស្តេចចក្រពត្តិជាបច្ចុប្បន្ន មានឬ ។ អើ ។ ស្តេចចក្រពត្តិ ៣ អង្គ មានក្នុង
ទីចំពោះមុខឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៧៨] ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាអតីត មាន ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាអនាគត
មាន ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាបច្ចុប្បន្ន មានឬ ។ អើ ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ៣ ព្រះ
អង្គមានក្នុងទីចំពោះមុខឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៧៩] អតីត មានឬ ។ អើ ។ មានអតីតឬ ។ មានអតីតក៏មាន
មិនមែនអតីតក៏មាន ។ ចូរអ្នកដឹងនូវកំហុសចុះ បើអតីតមាន មានអតីតក៏មាន
មិនមែនអតីតក៏មាន ព្រោះហេតុនោះ អតីត ទៅជាមិនមែនអតីត មិនមែន
អតីត ទៅជាអតីតវិញ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា អ្នក
គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា អតីតមាន មានអតីតក៏មាន មិនមែនអតីតក៏មាន
ព្រោះហេតុនោះ អតីត ទៅជាមិនមែនអតីត មិនមែនអតីត ទៅជាអតីតវិញ
ពាក្យដូច្នោះនេះ ជាពាក្យខុស មួយទៀត បើមិនមានអតីត ទៅជាមិនមែនអតីត
មិនមែនអតីត ទៅជាអតីតវិញ ម្ចាស់អ្នកដឹងច្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា អតីត
មាន មានអតីតក៏មាន មិនមែនអតីតក៏មាន ដូច្នោះទេ បណ្តាពាក្យទាំងពីរ
នោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា អតីតមាន មាន
អតីតក៏មាន មិនមែនអតីតក៏មាន ព្រោះហេតុនោះ អតីត ទៅជាមិនមែនអតីត

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

មិនមែនអតីត ទៅជាអតីតវិញ ពាក្យដូច្នោះនេះ ជាពាក្យខុស ។

[៣៨០] អនាគត មានឬ ។ អើ ។ មានអនាគតឬ ។ មានអនាគតក៏មាន មិនមែនអនាគតក៏មាន ។ អ្នកចូរដឹងនូវកំហុសចុះ បើអនាគតមាន មានអនាគតក៏មាន មិនមែនអនាគតក៏មាន ព្រោះហេតុនោះ អនាគត ទៅជាមិនមែនអនាគត មិនមែនអនាគត ទៅជាអនាគតវិញ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា អនាគតមាន មានអនាគតក៏មាន មិនមែនអនាគតក៏មាន ព្រោះហេតុនោះ អនាគតទៅជាមិនមែនអនាគត មិនមែនអនាគត ទៅជាអនាគតវិញ ពាក្យដូច្នោះនេះ ជាពាក្យខុស មួយទៀត បើអនាគតមិនមាន ទៅជាមិនមែនអនាគត មិនមែនអនាគត ទៅជាអនាគតវិញ ម្ចាស់អ្នកដឹងចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា អនាគតមាន មានអនាគតក៏មាន មិនមែនអនាគតក៏មាន ដូច្នោះទេ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា គប្បីពោលតែពាក្យនោះថា អនាគតមាន មានអនាគតក៏មាន មិនមែនអនាគតក៏មាន ព្រោះហេតុនោះ អនាគត ទៅជាមិនមែនអនាគត មិនមែនអនាគត ទៅជាអនាគតវិញ ពាក្យដូច្នោះនេះ ជាពាក្យខុស ។

[៣៨១] បច្ចុប្បន្ន មានឬ ។ អើ ។ មានបច្ចុប្បន្នឬ ។ មានបច្ចុប្បន្នក៏មាន មិនមែនបច្ចុប្បន្នក៏មាន ។ អ្នកចូរដឹងនូវកំហុសចុះ បើបច្ចុប្បន្នមាន មានបច្ចុប្បន្នក៏មាន មិនមែនបច្ចុប្បន្នក៏មាន ព្រោះហេតុនោះ បច្ចុប្បន្នទៅជាមិនមែនបច្ចុប្បន្ន មិនមែនបច្ចុប្បន្ន ទៅជាបច្ចុប្បន្នវិញ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា អ្នកគប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បច្ចុប្បន្នមាន មានបច្ចុប្បន្ន

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ក៏មាន មិនមែនបច្ចុប្បន្នក៏មាន ព្រោះហេតុនោះ បច្ចុប្បន្ន ទៅជាមិនមែន
 បច្ចុប្បន្ន មិនមែនបច្ចុប្បន្ន ទៅជាបច្ចុប្បន្នវិញ ពាក្យដូច្នោះនេះ ជាពាក្យខុស
 មួយទៀត បើមិនមែនបច្ចុប្បន្ន ទៅជាមិនមែនបច្ចុប្បន្ន មិនមែនបច្ចុប្បន្ន ទៅ
 ជាបច្ចុប្បន្នវិញ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា បច្ចុប្បន្នមាន មាន
 បច្ចុប្បន្នក៏មាន មិនមែនបច្ចុប្បន្នក៏មាន ដូច្នោះទេ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នក
 ពោលនូវពាក្យណា អ្នកគប្បីពោលតែពាក្យនោះថា បច្ចុប្បន្នមាន មានបច្ចុប្បន្ន
 ក៏មាន មិនមែនបច្ចុប្បន្នក៏មាន ព្រោះហេតុនោះ បច្ចុប្បន្ន ទៅជាមិនមែន
 បច្ចុប្បន្ន មិនមែនបច្ចុប្បន្ន ទៅជាបច្ចុប្បន្នវិញ ពាក្យដូច្នោះនេះ ជាពាក្យខុស ។

[៣៨២] និព្វាន មានឬ ។ អើ ។ មាននិព្វានឬ ។ មាននិព្វានក៏មាន
 មិនមែននិព្វានក៏មាន ។ អ្នកចូរជឿនូវកំហុសចុះ បើនិព្វានមាន មាននិព្វាន
 ក៏មាន មិនមែននិព្វានក៏មាន ព្រោះហេតុនោះ និព្វាន ទៅជាមិនមែននិព្វាន
 មិនមែននិព្វាន ទៅជានិព្វានវិញ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យ
 ណា អ្នកគប្បីពោលតែពាក្យនោះថា និព្វានមាន មាននិព្វានក៏មាន មិនមែន
 និព្វានក៏មាន ព្រោះហេតុនោះ និព្វាន ទៅជាមិនមែននិព្វាន មិនមែននិព្វាន
 ទៅជានិព្វានវិញ ពាក្យដូច្នោះនេះ ជាពាក្យខុស មួយទៀត បើមិនមែននិព្វាន
 ទៅជាមិនមែននិព្វាន មិនមែននិព្វាន ទៅជានិព្វានវិញ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នក
 មិនគួរពោលថា និព្វានមាន មាននិព្វានក៏មាន មិនមែននិព្វានក៏មាន ដូច្នោះ
 ទេ បណ្តាពាក្យទាំងពីរនោះ អ្នកពោលនូវពាក្យណា អ្នកគប្បីពោលតែពាក្យ
 នោះថា និព្វានមាន មាននិព្វានក៏មាន មិនមែននិព្វានក៏មាន ព្រោះហេតុនោះ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

និព្វាន ទៅជាមិនមែននិព្វាន មិនមែននិព្វាន ទៅជានិព្វានវិញ ពាក្យដូច្នោះនេះ ជាពាក្យខុស ។

[៣៨៣] អ្នកមិនគួរពោលថា អតីត មាន អនាគត មានឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ រូបណាមួយ ជា អតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី គ្រោតគ្រោតក្តី ល្អិតក្តី ថោក ទាបក្តី ខ្ពង់ខ្ពស់ក្តី រូបណា ដែលនៅក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ក្នុងទីជិតក្តី នេះហៅថា រូបខ្លួន វេទនាណាមួយ ។ បេ ។ សញ្ញាណាមួយ ។ បេ ។ សន្ធិវរណាមួយ ។ បេ ។ វិញ្ញាណណាមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី គ្រោត គ្រោតក្តី ល្អិតក្តី ថោកទាបក្តី ខ្ពង់ខ្ពស់ក្តី វិញ្ញាណណា ដែលនៅក្នុងទីឆ្ងាយក្តី ក្នុងទីជិតក្តី នេះហៅថា វិញ្ញាណខ្លួន ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ បើដូច្នោះ អតីតមាន អនាគតមាន ។

[៣៨៤] អតីត មាន អនាគត មានឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះ ភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ ៣ យ៉ាងនេះ ជាគន្លងនៃពាក្យ សម្រាប់និយាយគ្នា ជាគន្លងនៃពាក្យសម្រាប់ហៅ ជាគន្លងនៃពាក្យបញ្ញត្តិ ជា ធម៌មិនច្រឡំក្រឡំ មិនធ្លាប់ច្រឡំក្រឡំ មិនច្រឡំក្រឡំ ឥឡូវនេះ នឹងមិន ច្រឡំក្រឡំ ក្នុងអនាគត ជាធម៌ គឺអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ជាសមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ មិនតិះដៀលហើយ ។ ធម៌ ៣ យ៉ាង តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ រូប ណា ដែលកន្លងទៅហើយ រលត់ទៅហើយ ទៅប្រាសហើយ ប្រែប្រួលហើយ វាចាសម្រាប់ហៅនូវរូបនោះថា មានហើយ ក្នុងអតីត ឈ្មោះនៃរូបនោះថា មាន

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ហើយក្នុងអតីត បញ្ញត្តិនៃរូបនោះថា មានហើយ ក្នុងអតីត វាចាសម្រាប់
 ហោរុវរូបនោះថា មិនមាន ក្នុងបច្ចុប្បន្ន វាចាសម្រាប់ហោរុវរូបនោះថា នឹង
 មិនមានក្នុងអនាគត វេទនាណា រូបណា រូបណា រូបណា រូបណា រូបណា រូបណា
 ណា រូបណា រូបណា រូបណា ដែលកន្លងទៅហើយ រលត់ទៅហើយ ទៅប្រាស
 ហើយ ប្រែប្រួលហើយ វាចាសម្រាប់ហោរុវរូបនោះថា មានហើយក្នុង
 អតីត ឈ្មោះនៃវិញ្ញាណនោះថា មានហើយ ក្នុងអតីត បញ្ញត្តិនៃវិញ្ញាណនោះ
 មានហើយក្នុងអតីត វាចាសម្រាប់ហោរុវរូបនោះថា មិនមានក្នុងបច្ចុប្បន្ន
 វាចាសម្រាប់ហោរុវរូបនោះថា នឹងមិនមានក្នុងអនាគត ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
 ឡាយ រូបណាដែលមិនទាន់កើត មិនទាន់កើតប្រាកដ វាចាសម្រាប់ហោរុវរូប
 នោះថា នឹងមានក្នុងអនាគត ឈ្មោះនៃរូបនោះថា នឹងមានក្នុងអនាគត បញ្ញត្តិ
 នៃរូបនោះថា នឹងមានក្នុងអនាគត វាចាសម្រាប់ហោរុវរូបនោះថា មិនមាន
 ក្នុងបច្ចុប្បន្ន វាចាសម្រាប់ហោរុវរូបនោះថា មិនមានហើយក្នុងអតីត វេទនា
 ណា រូបណា រូបណា រូបណា រូបណា រូបណា រូបណា រូបណា រូបណា រូបណា
 ដែលមិនទាន់កើត មិនទាន់កើតប្រាកដ វាចាសម្រាប់ហោរុវរូបនោះថា
 នឹងមានក្នុងអនាគត ឈ្មោះនៃវិញ្ញាណនោះថា នឹងមានក្នុងអនាគត បញ្ញត្តិ
 នៃវិញ្ញាណនោះថា នឹងមានក្នុងអនាគត វាចាសម្រាប់ហោរុវរូបនោះថា
 មិនមានក្នុងបច្ចុប្បន្ន វាចាសម្រាប់ហោរុវរូបនោះថា មិនមានហើយក្នុង
 អតីត ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ រូបណា ដែលកើតហើយ កើតប្រាកដហើយ
 វាចា សម្រាប់ហោរុវរូបនោះថា មានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ឈ្មោះនៃរូបនោះថា មាន

ក្នុងបច្ចុប្បន្ន បញ្ញត្តិនៃរូបនោះថា មានក្នុងបច្ចុប្បន្ន វាចាសម្រាប់ហៅនូវរូប
 នោះថា មិនមានហើយក្នុងអតីត វាចាសម្រាប់ហៅនូវរូបនោះថា នឹងមិនមាន
 ក្នុងអនាគត វេទនាណា រូបេយ សញ្ញាណា រូបេយ សង្ខារទាំងឡាយណា រូបេយ
 វិញ្ញាណណា ដែលកើតហើយ កើតប្រាកដហើយ វាចាសម្រាប់ហៅនូវវិញ្ញាណ
 នោះថា មានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ឈ្មោះនៃវិញ្ញាណនោះថា មានក្នុងបច្ចុប្បន្ន បញ្ញត្តិ
 នៃវិញ្ញាណនោះថា មានក្នុងបច្ចុប្បន្ន វាចាសម្រាប់ហៅនូវវិញ្ញាណនោះថា
 មិនមានហើយក្នុងអតីត វាចាសម្រាប់ហៅនូវវិញ្ញាណនោះថា នឹងមិនមានក្នុង
 អនាគត ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ធម៌ ៣ យ៉ាងនេះឯង ជាគន្លងនៃពាក្យសម្រាប់
 និយាយគ្នា ជាគន្លងនៃពាក្យសម្រាប់ហៅ ជាគន្លងនៃពាក្យបញ្ញត្តិ ជាធម៌មិន
 ច្រឡំក្នុងបច្ចុប្បន្ន មិនធ្លាប់ច្រឡំក្នុងបច្ចុប្បន្ន មិនច្រឡំក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ នឹងមិនច្រឡំ
 ច្រឡំក្នុងអនាគត ជាធម៌ដែលអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ជាសមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍
 មិនតិះដៀលហើយ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលទាំងឡាយណា ជាអ្នកលើក
 ខ្លួន មានពាក្យដូចជាទឹកភ្លៀង ជាអហេតុកវាទ ជាអកិរិយវាទ ជានត្តិកវាទ
 បុគ្គលទាំង ៣ ពួកនេះ មិនបានសម្គាល់នូវពាក្យដែលគួរតិះដៀល មិនបាន
 សម្គាល់នូវពាក្យដែលគួរហាមឃាត់ ក្នុងគន្លងនៃពាក្យសម្រាប់និយាយ ក្នុង
 គន្លងនៃពាក្យសម្រាប់ហៅ ក្នុងគន្លងនៃពាក្យបញ្ញត្តិទេ ។ ដំណើរនោះ តើ
 ព្រោះហេតុអ្វី ។ ព្រោះខ្លាចអំពីការនិន្ទា ការបៀតបៀន និងការប្រណាំង
 ប្រជែង ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ បើដូច្នោះ អ្នកមិនគួរ
 ពោលថា អតីត មាន អនាគត មាន ដូច្នោះទេ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

[៣៨៥] អតីត មានឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះផគ្គណមានអាយុ បានក្រាប
ទូលពាក្យនេះ ចំពោះព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលព្រះ
ពុទ្ធជាអតីត មានដំណើរយឺតយូរកាត់បង់ហើយ មានផ្លូវកាត់បង់ហើយ មាន
វដ្តៈអស់ហើយ ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវទុក្ខទាំងពួងហើយ ទ្រង់បរិនិព្វានហើយ បុគ្គល
កាលបញ្ញត្តិ គប្បីបញ្ញត្តិដោយចក្កណា ចក្កនោះ មានឬ ។ បេ ។ បពិត្រព្រះអង្គ
ដ៏ចម្រើន ជ្ញវានោះ មានឬ ។ បេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលព្រះពុទ្ធជា
អតីត មានដំណើរយឺតយូរកាត់បង់ហើយ មានផ្លូវកាត់បង់ហើយ មានវដ្តៈអស់
ហើយ ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវទុក្ខទាំងពួងហើយ ទ្រង់បរិនិព្វានហើយ បុគ្គលកាល
បញ្ញត្តិ គប្បីបញ្ញត្តិដោយចិត្តណា ចិត្តនោះ មានឬ ។ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់
ថា ម្នាលផគ្គណ កាលព្រះពុទ្ធជាអតីត មានដំណើរយឺតយូរកាត់បង់ហើយ
មានផ្លូវកាត់បង់ហើយ មានវដ្តៈអស់ហើយ ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវទុក្ខទាំងពួងហើយ
ទ្រង់បរិនិព្វានហើយ បុគ្គលកាលបញ្ញត្តិ គប្បីបញ្ញត្តិដោយចក្កណា ចក្កនោះ
មិនមានទេ ។ បេ ។ ម្នាលផគ្គណ ជ្ញវានោះ មិនមានទេ ។ បេ ។ ម្នាលផគ្គណ
កាលព្រះពុទ្ធជាអតីត មានដំណើរយឺតយូរកាត់បង់ហើយ មានផ្លូវកាត់បង់
ហើយ មានវដ្តៈអស់ហើយ ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវទុក្ខទាំងពួងហើយ ទ្រង់បរិនិព្វាន
ហើយ បុគ្គលកាលបញ្ញត្តិ គប្បីបញ្ញត្តិដោយចិត្តណា ចិត្តនោះ មិនមានទេ
ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ បើដូច្នោះ អ្នកមិនគួរពោលថា អតីត
មាន ដូច្នោះទេ ។

[៣៨៦] អតីត មានឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះនន្ទកៈមានអាយុបានពោល

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ពាក្យនេះថា លោកៈ មានហើយក្នុងកាលមុន លោកៈនោះ ជាអកុសល លោកៈ
 នោះ មិនមានក្នុងកាលឥឡូវនេះ នេះជាកុសល ទោសៈ មានហើយក្នុងកាល
 មុន ។ បេ ។ មោហៈ មានហើយក្នុងកាលមុន មោហៈនោះ ជាអកុសល មោហៈ
 នោះ មិនមានក្នុងកាលឥឡូវនេះ នេះជាកុសល ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រ
 ឬ ។ អើ ។ បើដូច្នោះ អ្នកមិនគួរពោលថា អតីត មាន ដូច្នោះទេ ។

[៣៨៧] អ្នកមិនគួរពោលថា អនាគត មានឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះ
 មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើសេចក្តីត្រេកត្រអាលមាន
 សេចក្តីរីករាយមាន ចំណង់មាន ក្នុងកតទ្បិញ្ញារាហារ វិញ្ញាណដែលតាំងនៅ
 ក្នុងកតទ្បិញ្ញារាហារនោះ ក៏លូតលាស់ឡើង វិញ្ញាណដែលតាំងនៅក្នុងកត-
 ទ្បិញ្ញារាហារណា លូតលាស់ហើយ ការចុះកាន់នាមរូប ក៏មានក្នុងកតទ្បិញ្ញា-
 រាហារនោះ ការចុះកាន់នាមរូប មានក្នុងកតទ្បិញ្ញារាហារណា ការចម្រើនឡើង
 នៃសង្ខារទាំងឡាយ ក៏មានក្នុងកតទ្បិញ្ញារាហារនោះ ការចម្រើនឡើងនៃសង្ខារ
 ទាំងឡាយ មានក្នុងកតទ្បិញ្ញារាហារណា ការកើតក្នុងភពថ្មីតទៅទៀត ក៏មាន
 ក្នុងកតទ្បិញ្ញារាហារនោះ ការកើតក្នុងភពថ្មីតទៅទៀត មានក្នុងកតទ្បិញ្ញារាហារ
 ណា ជាតិជរាមរណៈតទៅ ក៏មានក្នុងកតទ្បិញ្ញារាហារនោះ ជាតិជរាមរណៈ
 តទៅ មានក្នុងកតទ្បិញ្ញារាហារណា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតពោលនូវ
 កតទ្បិញ្ញារាហារនោះថា ប្រកបដោយសោក ប្រកបដោយធូលី ប្រកបដោយ
 សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើក្នុងផស្ស្សហារ ... ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ បើក្នុងមនោសញ្ចេតនាហារ ... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើសេចក្តី

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ត្រេកត្រអាលមាន សេចក្តីរីករាយមាន ក្នុងវិញ្ញាណាហារ ។ បេ ។ តថាគត
ពោលថា ប្រកបដោយធូលី ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ពាក្យដូច្នោះ
មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ បើដូច្នោះ អ្នកមិនគួរពោលថា អនាគត មាន
ដូច្នោះទេ ។

[៣៨៨] អនាគត មានឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បើសេចក្តីត្រេកត្រអាលមិនមាន សេចក្តីរីក
រាយមិនមាន ចំណង់មិនមាន ក្នុងកតឡិវិញ្ញាណាហារ វិញ្ញាណដែលមិនតាំង
នៅក្នុងកតឡិវិញ្ញាណនោះ ក៏មិនលូតលាស់ឡើង វិញ្ញាណដែលមិនតាំងនៅ
ក្នុងកតឡិវិញ្ញាណណា មិនលូតលាស់ហើយ ការចុះកាន់នាមរូប ក៏មិនមាន
ក្នុងកតឡិវិញ្ញាណនោះ ការចុះកាន់នាមរូប មិនមានក្នុងកតឡិវិញ្ញាណណា
សេចក្តីចម្រើននៃសង្ខារទាំងឡាយ ក៏មិនមានក្នុងកតឡិវិញ្ញាណនោះ សេចក្តី
ចម្រើននៃសង្ខារទាំងឡាយ មិនមានក្នុងកតឡិវិញ្ញាណណា ការកើតក្នុងភព
ប្តីតទៅទៀត ក៏មិនមានក្នុងកតឡិវិញ្ញាណនោះ ការកើតក្នុងភពប្តីតទៅទៀត
មិនមានក្នុងកតឡិវិញ្ញាណណា ជាតិជរាមរណៈតទៅ ក៏មិនមានក្នុង
កតឡិវិញ្ញាណនោះ ជាតិជរាមរណៈតទៅទៀត មិនមានក្នុងកតឡិវិញ្ញាណ

ណា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតពោលនូវកតត្ថិក្ខារាហារនោះថា មិនប្រកប
 ដោយសោក មិនប្រកបដោយធូលី មិនប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ បើក្នុងផស្ស្សហារ ... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើក្នុងមនោសញ្ចេ-
 តនាហារ ... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើសេចក្តីត្រេកត្រអាល មិនមានសេចក្តី
 រីករាយ មិនមាន ។ បេ ។ ក្នុងវិញ្ញាណាហារ តថាគតពោលថា មិនប្រកបដោយ
 ធូលី មិនប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។
 អើ ។ បើដូច្នោះ អ្នកមិនគួរពោលថា អនាគត មាន ដូច្នោះទេ ។

សព្វមត្តិតិកថា ចប់

អដ្ឋកថា សព្វមត្តិតិកថា

វាណយុត្តិ

[៣០១] ឥឡូវនេះ នឹងពោលអំពីវាទៈថា វត្ថុទាំងពួងមានដូចតទៅ
 ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយ
 សព្វមត្តិតិវាទៈទាំងឡាយក្នុងខណៈនេះថា ធម៌ទាំងឡាយ មានអតីតជាដើម
 រមែងមិនរៀនរូសការៈនៃខន្ធ ព្រោះព្រះបាលីថា រូបណាមួយ ជាអតីត
 អនាគត បច្ចុប្បន្ន ។ បេ ។ នេះហៅថា រូបក្ខន្ធ ដូច្នោះជាដើម ព្រោះហេតុនោះ
 ទើបវត្ថុទាំងពួង ឈ្មោះថា មាននោះឯង ដូច្នោះ ដើម្បីជម្រះលទ្ធិរបស់ជន
 ទាំងនោះ ទើបសកវាទីសួរថា **សព្វមត្តិ** ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់
 បរវាទី ព្រោះតាំងនៅក្នុងទិដ្ឋិ មានប្រការដូចពោលហើយ ។

បទថា **សព្វត្ថ** អធិប្បាយថា សកវាទីសួរថា វត្ថុទាំងអស់ មាននៅ
 ក្នុងសរីរៈទាំងពួងឬ ។ បទថា **សព្វនា** អធិប្បាយថា សកវាទីសួរថា វត្ថុ
 ទាំងអស់ មានក្នុងកាលទាំងពួងឬ ។ បទថា **សព្វេន សព្វំ** អធិប្បាយថា
 សកវាទីសួរថា វត្ថុទាំងអស់ មាននៅដោយអាការទាំងពួងឬ ។ បទថា **សព្វេសុ**
 អធិប្បាយថា សកវាទីសួរថា វត្ថុទាំងអស់ មានក្នុងធម៌ទាំងពួងឬ ។ បទថា
 អយោគំ បានដល់ មិនប្រកបហើយ អធិប្បាយថា ការប្រកបគ្នា រមែង

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

មានដល់របស់ដែលមានសភាវៈច្រើនយ៉ាង តែមិនមានដល់របស់ដែលមាន
 សភាវៈតែមួយ ហេតុនោះ ទើបក្នុងបញ្ហានេះ សកវាទីធ្វើរូប និងវេទនា ឬធ្វើ
 វេទនា និងរូប មិនឲ្យផ្សេងគ្នា គឺឲ្យមានលក្ខណៈតែមួយជាមួយគ្នានោះឯង
 ហើយទើបសួរថា សព្វមត្តិ ។ បទថា យម្យំ នត្តិ តម្យំ អត្តិ អធិប្បាយថា
 សកវាទីសួរថា វត្ថុណាមួយ មានខន្ធទី ៦ ជាដើម ឬស្មើនៃទណ្ឌយជាដើម
 មិនមាន ព្រោះហេតុនោះ វត្ថុនោះ ក៏កើតឡើងបាន រមែងមានដល់អ្នកឬ ។
 ដោយពាក្យថា សព្វមត្តិ យា ទិដ្ឋិ សា ទិដ្ឋិ មច្ឆាទិដ្ឋិតិ យា ទិដ្ឋិ សា ទិដ្ឋិ
 សម្មាទិដ្ឋិតិ ហោវមត្តិ សកវាទីសួរពាក្យនេះថា ក្នុងលទ្ធិរបស់អ្នក មានយ៉ាង
 នេះដែរឬទេថា ទិដ្ឋិណារបស់ពួកយើងយ៉ាងនេះ ទិដ្ឋិរបស់អ្នកដែលថា វត្ថុ
 ទាំងពួង មាន ដូច្នោះនោះ ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីពិត ទិដ្ឋិ
 នោះ ជាសម្មាទិដ្ឋិ ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅតាមសេចក្តីពិត ដូច្នោះ ។ បរវាទីឆ្លើយ
 បដិសេធថា ន ហោវំ ព្រោះការមិនមាននៃធម៌ដែលមាន មានប្រការតាម
 ដែលពោលហើយ ក្នុងន័យទាំងអស់នោះ ។ ក្នុងន័យទាំងអស់នេះ បណ្ឌិត
 គប្បីជាប្រកេទនៃកថាមគ្គទាំងពួងដោយពិស្តារ ដោយផ្តើមតាំងអំពីបទថា
 ចូរអ្នកដឹងនូវកំហុសចុះ ។ នេះឈ្មោះថា វាទយុត្តិ គឺពាក្យប្រកបរឿងក្នុងទីនេះ
 មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។^{១២៣}

អដ្ឋកថាវាទយុត្តិកថា ចប់

អដ្ឋកថា

កាលសំសន្ទនៈ

[៣០២] ឥឡូវនេះ ជាការប្រៀបធៀបវេលាដោយពាក្យថា **អតីតំ អត្ថំ** ដូច្នោះជាដើម ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា **អតីតំ អត្ថំ** ជាដើម ជាពាក្យប្រៀបធៀបពេលវេលាសុទ្ធ ។

[៣០៨] បទជាដើមថា **អតីតំ រូបំ អត្ថំ** ជាការប្រៀបធៀបកាលជាមួយខន្ធជាដើម ។

[៣២០] បទថា **បច្ចុប្បន្នំ រូបំ អប្បិយំ ករិត្យា** សេចក្តីថា លះរូបដែលជាអតីត និងអនាគតចេញហើយ ទើបសម្លឹងរូបបច្ចុប្បន្នប៉ុណ្ណោះ មិនបែងចែក ។ ក្នុងបញ្ញាថា **រូបការំ ជហតិ** បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះភាពដែលរូបរលត់ទៅហើយ លោកក៏សង្គ្រោះជារូបក្ខន្ធ ។

[៣២១] ក្នុងបញ្ញាបដិលោមថា **រូបការំ ន ជហតិ** បរវាទីឆ្លើយទទួលព្រោះភាពដែលរូបនោះ សង្គ្រោះចូលជារូបក្ខន្ធ ។ ក្នុងបទនេះថា **ឱទានំ វត្ថំ អប្បិយំ ករិត្យា** សេចក្តីថា សំពត់មិនជាពណ៌សទាំងអស់ក៏ពិត តែសកវាទីក៏ឆ្លើយទទួលភាពមានអត្ថតែមួយ កាលបរវាទីមិនពោលពាក្យថា សំពត់ តែពោលពាក្យថា រួមសម្លឹងដល់សំពត់ស ។ ក្នុងបញ្ញាថា **ឱទានការំ ន ជហតិ** ពាក្យឆ្លើយទទួលនេះ ជាពាក្យឆ្លើយរបស់សកវាទី ព្រោះសំដៅយកសំពត់ដែលមានពណ៌ដើមវិនាសទៅហើយ ។ ក្នុងបទថា **វត្ថុការំ ជហតិ** នេះពាក្យបដិសេធ ជាពាក្យរបស់សកវាទីនោះឯង ព្រោះពាក្យបញ្ញត្តិមិនទាន់វិនាសទៅ ។ ក្នុងបញ្ញាបដិលោម ក៏ន័យនេះដូចគ្នា ។

[៣២៥] បរវាទីនោះត្រូវសួរថា អតីតំ អតីតការំ ន ជហតិ កាលសម្គាល់ថា បើគប្បីលះ ក៏គប្បីជាអនាគត ឬបច្ចុប្បន្ន ទើបឆ្លើយទទួល ថា អាមន្តា ។

[៣២៦] កាលត្រូវសួរថា អនាគតំ អនាគតការំ ន ជហតិ បរវាទីសម្គាល់ថា បើគប្បីលះអនាគតនោះឯង ក៏នឹងមិនគប្បីសម្រេចភាពជា បច្ចុប្បន្ន ទើបបដិសេធ ។ ក្នុងបញ្ហាពោលដោយបច្ចុប្បន្ន បរវាទីក៏បដិសេធ ព្រោះគិតថា គប្បីមានកំហុស ដែលបច្ចុប្បន្នមិនដល់នូវភាពជាអតីត ។ ក្នុង បញ្ហាអនុលោមទាំងឡាយ បណ្ឌិតក៏គប្បីជ្រាបដោយន័យនេះឯង ។

[៣៣១] កាលពោលសុទ្ធិកន័យយ៉ាងនេះហើយ ដើម្បីសម្តែងដោយ អំណាចនៃខន្ធឡៀត ទើបពោលពាក្យថា អតីតំ រូបំ ជាដើម ។ ពាក្យទាំង អស់ អាចដឹងបានដោយទំនងនៃព្រះបាលីនោះឯង ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថា

វចនសោធនៈ

[៣៤៤] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីសោធនា គឺការជម្រះនូវពាក្យ ដោយបទថា អតីតំ នត្ថិ ជាដើម ។ ក្នុងបញ្ហានោះ បទថា ហត្ថិ អតីតំ ន វត្ថិ អធិប្បាយថា បើអតីតមិនមានសោត ។ បទថា អតីតំ អត្ថិតិ មិច្ឆា អធិប្បាយថា ពាក្យថា អតីតនោះផង សកាវៈដែលមានផង ដូច្នោះ ខុស នោះឯង ។

[៣៤៥] ត្រូវសួរថា តញ្ជាវ អនាគតំ តំ បច្ចុប្បន្នំ បរវាទីសំដៅ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

យកអនាគត ដែលកំពុងជាបច្ចុប្បន្ន មិនមានក្នុងខណៈនៃអនាគតនោះឯង ទើបឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះការផ្សេងគ្នានៃវេលា ។

បរវាទីត្រូវសួរលើកទី ២ ក៏ឆ្លើយទទួល ព្រោះវត្ថុដែលមិនទាន់មកដល់ ក្នុងកាលមុនអំពីការកើតឡើង ជាបច្ចុប្បន្នក្នុងវេលាដែលកើតឡើងហើយ ។ បទថា ហុត្វា ហោតិ ហុត្វា ហោតិ អធិប្បាយថា អ្នកដែលពោលថា ជា អនាគតហើយ ទើបជាបច្ចុប្បន្ន ពោលពាក្យណានេះថា ជាអនាគត ឬជា បច្ចុប្បន្ន ឈ្មោះថា កើតហើយ ទើបកំពុងកើត ដោយអំណាចនៃលទ្ធិថា អនាគតក៏នោះឯង បច្ចុប្បន្នក៏នោះឯង ពាក្យនោះ ក៏ឈ្មោះថា កើតហើយ ទើបកំពុងកើតតាមលទ្ធិរបស់អ្នកឬ បរវាទីបដិសេធថា ន ហេវំ ព្រោះមិន មានវត្ថុដែលជាអនាគតហើយ មកជាបច្ចុប្បន្នហើយ នឹងមកជាអនាគត ហើយ ជាបច្ចុប្បន្នទៀត ។

បរវាទីត្រូវសួរលើកទី ២ ក៏ឆ្លើយទទួល ព្រោះវត្ថុនោះជាអនាគតហើយ ទើបមកជាបច្ចុប្បន្ន ទើបរាប់ថា កើតហើយ ទើបកំពុងកើត ។ លំដាប់នោះ ទើបសកវាទីសួរបញ្ហានឹងបរវាទីថា ន ហុត្វា ន ហោតិ ន ហុត្វាន ហោតិ ដូច្នោះ ដោយបំណងយកថា បើលទ្ធិរបស់អ្នកថា អនាគតនោះកើតហើយ ទើប មកជាបច្ចុប្បន្ន ដែលរាប់ថា កើតហើយ ទើបកំពុងកើត រមែងកើតហើយ ទើបកំពុងកើតទៀត អនាគតណា មិនកើតហើយ មិនមកជាបច្ចុប្បន្ន ដែល រាប់ថា មិនកើតហើយ ទើបមិនកំពុងកើត ដូចស្មើនឹងទន្សាយ សូម្បីអនាគត នោះ ក៏ឈ្មោះថា មិនកើតហើយ តាមមិនកំពុងកើតទៀត ទើបលទ្ធិរបស់

អ្នកឬ បរវាទីសម្គាល់ថា វត្ថុណាមិនមាន វត្ថុនោះ ព្រោះការមិនមាននោះ ឯង ទើបមិនជាអនាគត ហើយមិនជាបច្ចុប្បន្ន ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថា វត្ថុដែលមិនកើតហើយ ទើបមិនកំពុងកើត ចូរស្មោះសិន តែសកាវៈនៃ ធម៌ដែលមិនកើតហើយ ទើបមិនកំពុងកើតនៃវត្ថុនោះ នឹងមានក្នុងទីណាទៀត ដូច្នោះ ទើបឆ្លើយបដិសេធ ។

[៣៤៦] ក្នុងបញ្ញាថា តញ្ជាវ បច្ចុប្បន្នំ តំ អតីតំ បរវាទីសំដោយក ការមិនមាននៃបច្ចុប្បន្ននោះ ដែលជាអតីត ក្នុងខណៈនៃបច្ចុប្បន្ននោះឯង ព្រោះការផ្សេងគ្នានៃវេលា ។

បរវាទីត្រូវសួរក្នុងបញ្ញាទី ២ ក៏ឆ្លើយទទួល ព្រោះធម៌ដែលធ្លាប់ជា បច្ចុប្បន្ន មកក្នុងកាលមុន ដោយជារបស់ដែលកន្លងទៅហើយនោះឯង ក៏ជា អតីត ។ បទថា ហុត្វា ហោតិ ហុត្វា ហោតិ អធិប្បាយថា អ្នកពោលថា ជាបច្ចុប្បន្នហើយ ទើបជាអតីត ពោលពាក្យនេះណាថា ជាបច្ចុប្បន្ន ឬជា អតីត ឈ្មោះថា កើតហើយ ទើបកំពុងកើត ដោយអំណាចនៃលទ្ធិថា បច្ចុប្បន្ននោះក៏នោះឯង អតីតក៏នោះឯង ដូច្នោះ ពាក្យនោះ ក៏ឈ្មោះថា កើត ហើយ ទើបកំពុងកើត តាមលទ្ធិរបស់អ្នកឬ បរវាទីឆ្លើយបដិសេធថា ន ហោវំ ព្រោះមិនមានវត្ថុដែលជាបច្ចុប្បន្នហើយ មកជាអតីតហើយ និងមកជា បច្ចុប្បន្នហើយ ជាអតីតទៀត ។

ក្នុងបញ្ញាទី ២ បរវាទីឆ្លើយទទួល ព្រោះវត្ថុដែលជាបច្ចុប្បន្នហើយ នឹង មកជាអតីត ដល់នូវការរាប់ថា កើតហើយ ទើបកំពុងកើត ។ លំដាប់នោះ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ទើបសកវាទីសួរឃ្លានឹងបរវាទីនោះថា ន ហុត្វា ន ហោតិ ន ហុត្វា ន ហោតិ ដោយបំណងយកថា បើលទ្ធិរបស់អ្នកថា បច្ចុប្បន្ននោះឯង កើតហើយ ទើបមកជាអតីត ដែលដល់នូវការរាប់ថា កើតហើយ ទើបកំពុងកើត រមែងកើតហើយ ទើបកំពុងកើតទៀត បច្ចុប្បន្នណា មិនកើតហើយ មិនមកជាអតីត ដែលដល់នូវការរាប់ថា មិនកើតហើយ ទើបមិនកំពុងកើត ដូចស្មែងទន្សាយ បច្ចុប្បន្ននោះ ក៏ឈ្មោះថា មិនកើតហើយ ទើបមិនកំពុងកើតទៀត តាមលទ្ធិរបស់អ្នកឬ បរវាទីសម្គាល់ថា វត្ថុណាមិនមាន វត្ថុនោះ ព្រោះការមិនមាននោះឯង ទើបមិនជាបច្ចុប្បន្ន ហើយមិនជាអតីត ព្រោះហេតុនោះឈ្មោះថា វត្ថុដែលមិនកើតហើយ ទើបមិនកំពុងកើត ចូរស្វែងសិន សកាវៈ នៃធម៌ដែលមិនកើតហើយ ទើបមិនកំពុងកើតនៃវត្ថុនោះ នឹងមានអំពីណាទៀត ដូច្នោះ ទើបឆ្លើយបដិសេធ ។ បណ្ឌិតគប្បីធ្វើការប្រកបដោយឧបាយនេះ សូម្បីក្នុងបញ្ហាទី ៣ ដែលមកហើយ ដោយការរួមបញ្ហាទាំង ២ ចូលជាមួយគ្នា ។

ម្យ៉ាងទៀត បើអនាគតយ៉ាងនោះ បច្ចុប្បន្នក៏យ៉ាងនោះសោត ការៈ គឺភាពកំពុងកើតនៃអនាគត ដែលលោកពោលក្នុងបច្ចុប្បន្ន និងការៈ គឺការកើតហើយនៃបច្ចុប្បន្ន ដែលលោកពោលក្នុងអនាគត ក៏រមែងត្រឹមត្រូវ ។ កាលបើភាពយ៉ាងនោះមាន សូម្បីអនាគត ក៏ឈ្មោះថា កើតហើយ ទើបកំពុងកើត សូម្បីបច្ចុប្បន្ន ក៏ឈ្មោះថា កើតហើយ ទើបកំពុងកើតនោះឯង ដោយហេតុនោះ ខ្ញុំសូមសួរអ្នកថា លទ្ធិរបស់អ្នកថា បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

នីមួយៗ ជាអនាគត ហើយជាបច្ចុប្បន្ន ឈ្មោះថា កើតហើយ ទើបកំពុង
 កើតឬ បរវាទីបដិសេធហើយ ដោយន័យដែលលោកបដិសេធហើយ ក្នុង
 បញ្ហាថា អនាគតនោះឯង បច្ចុប្បន្នក៏នោះឯង ត្រូវសួរទៀត ក៏ឆ្លើយទទួល
 ដោយន័យដែលឆ្លើយទទួលក្នុងបញ្ហាទី ២ ។ លំដាប់នោះ សកវាទីកាលនឹង
 ប្តូរការសួរបញ្ហាដែលបរវាទីឆ្លើយទទួលថា បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌នីមួយៗ
 ជាអនាគតហើយ ជាបច្ចុប្បន្ន ឈ្មោះថា កើតហើយ ទើបកំពុងកើត ដោយ
 អំណាចនៃបញ្ហាថា អនាគតក៏នោះឯង បច្ចុប្បន្នក៏នោះឯង ធ្វើឲ្យជាបញ្ហា
 បដិសេធមុន ទើបសួរថា ន ហុត្វា ន ហោតិ ន ហុត្វា ន ហោតិ ។ អត្ថ
 នៃបញ្ហានោះ គប្បីជ្រាបថា កាលពាក្យថា អនាគតក៏នោះឯង បច្ចុប្បន្នក៏នោះ
 ឯង ដែលខ្ញុំពោលហើយ អ្នកបដិសេធបញ្ហាដំបូង ក៏ឈ្មោះថា បដិសេធភាព
 កំពុងកើតនៃអនាគត និងភាពកើតហើយនៃបច្ចុប្បន្ន មិនមែនឬ ព្រោះ
 ហេតុនោះ ដោយការបដិសេធនោះ អនាគតក៏ឈ្មោះថា មិនកំពុងកើត
 បច្ចុប្បន្ន ក៏ឈ្មោះថា មិនកើតហើយ ។

តែក្នុងបញ្ហាទី ២ អ្នកទទួលតាមលទ្ធិរបស់អ្នកថា អនាគតក៏នោះឯង
 បច្ចុប្បន្នក៏នោះឯង កាលបើភាពយ៉ាងនោះមាន អនាគត ក៏ឈ្មោះថា មិន
 កើតហើយ ទើបមិនកំពុងកើត បច្ចុប្បន្នក៏ឈ្មោះថា មិនកើតហើយ ទើបមិន
 កំពុងកើតនោះឯង ដោយហេតុនោះ ខ្ញុំសូមសួរអ្នកថា តាមលទ្ធិរបស់អ្នក
 បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌នីមួយៗ មិនកើតហើយ ទើបមិនកំពុងកើតឬ បរវាទី
 កាលមិនឃើញនូវភាពដែលធម៌ទាំងនោះមិនជាអនាគត ហើយមិនជាបច្ចុប្បន្ន

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ដូចបុគ្គលដែលត្រូវនឹងគ្របដណ្តប់ហើយ ដោយប្រការទាំងពួង ទើបឆ្លើយ
បដិសេធថា ន ហោវំ ។

ក្នុងវារៈទី ២ បើបច្ចុប្បន្នក៏នោះឯង អតីតក៏នោះឯងសោត ការៈ គឺ
ភាពកំពុងកើតនៃបច្ចុប្បន្ន ដែលអ្នកពោលក្នុងអតីត និងការៈ គឺការកើត
ហើយនៃអតីត ដែលអ្នកពោលក្នុងបច្ចុប្បន្ន ក៏រមែងត្រឹមត្រូវ ។ កាលបើ
ភាពយ៉ាងនេះមាន បច្ចុប្បន្នក៏ឈ្មោះថា កើតហើយ ទើបកំពុងកើត សូម្បី
អតីត ក៏ឈ្មោះថា កើតហើយ ទើបកំពុងកើតនោះឯង ដោយហេតុនោះ ខ្ញុំ
សូមសួរអ្នកថា បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌នីមួយៗ ដែលជាបច្ចុប្បន្ន ហើយជា
អតីត ឈ្មោះថា កើតហើយ ទើបកំពុងកើតឬ បរវាទីបដិសេធហើយ ដោយ
ន័យដែលលោកពោលហើយក្នុងបញ្ហាថា បច្ចុប្បន្នក៏នោះឯង អតីតក៏នោះឯង
ត្រូវសួរទៀត ក៏ឆ្លើយទទួល ដោយន័យដែលលោកទទួលហើយ ក្នុងបញ្ហាទី
២ ។ លំដាប់នោះ សកវាទីកាលបួរសួរបញ្ហាដែលទទួលថា បណ្តាធម៌ទាំង
នោះ ធម៌នីមួយៗ ដែលជាបច្ចុប្បន្នហើយ ជាអតីត ឈ្មោះថា កើតហើយ
ទើបកំពុងកើត ដោយអំណាចនៃបញ្ហាថា បច្ចុប្បន្នក៏នោះឯង អតីតក៏នោះឯង
ធ្វើឲ្យជាបញ្ហាបដិសេធមុន ទើបសួរថា ន ហុត្វា ន ហោតិ ន ហុត្វា ន
ហោតិ ។ អត្ថនៃបញ្ហានោះ គប្បីជ្រាបថា កាលពាក្យថា បច្ចុប្បន្នក៏នោះឯង
អតីតក៏នោះឯង ដែលខ្ញុំពោលហើយ អ្នកបដិសេធបញ្ហាដំបូង ក៏ឈ្មោះថា
បដិសេធនូវការៈ គឺភាពកំពុងកើតនៃបច្ចុប្បន្ន និងការៈ គឺការកើតហើយនៃ
អតីត មិនមែនឬ ព្រោះហេតុនោះ ដោយពាក្យបដិសេធនោះ បច្ចុប្បន្ន

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ឈ្មោះថា មិនកំពុងកើត អតីត ក៏ឈ្មោះថា មិនកើតហើយ ។

តែក្នុងបញ្ហាទី ២ លោកឆ្លើយទទួលតាមលទ្ធិថា បច្ចុប្បន្នក៏នោះឯង អតីតក៏នោះឯង កាលភាពយ៉ាងនោះមាន សូម្បីបច្ចុប្បន្ន ក៏ឈ្មោះថា មិន កើតហើយ ទើបមិនកំពុងកើត សូម្បីអតីត ក៏ឈ្មោះថា មិនកើតហើយ ទើប មិនកំពុងកើតដូចគ្នា ដោយហេតុនោះ ខ្ញុំសូមសួរអ្នកថា បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌នីមួយៗ មិនជាបច្ចុប្បន្ន ហើយមិនជាអតីត ឈ្មោះថា មិនកើតហើយ ទើបមិនកំពុងកើត តាមលទ្ធិរបស់អ្នកឬ បរវាទីកាលមិនឃើញនូវភាពដែល ធម៌ទាំងនោះមិនជាបច្ចុប្បន្ន ហើយមិនជាអតីត ដូចបុគ្គលដែលត្រូវឆ្លងទឹកគ្រប ដណ្តប់ហើយ ដោយប្រការទាំងពួង ទើបឆ្លើយបដិសេធថា នហោវំ ។

[៣៤៧] ក្នុងវារៈទី ៣ បើអនាគតក៏នោះឯង បច្ចុប្បន្នក៏នោះឯង អតីតក៏នោះឯងសោត ភាវៈ គឺភាពកំពុងកើតនៃអនាគត និងបច្ចុប្បន្ន ដែល អ្នកពោលក្នុងបច្ចុប្បន្ន និងអតីត និងភាវៈ គឺការកើតហើយនៃបច្ចុប្បន្ន និង អតីត ដែលអ្នកពោលក្នុងអនាគត និងបច្ចុប្បន្ន ក៏រមែងត្រឹមត្រូវ ។ កាល ភាពយ៉ាងនោះមាន អនាគត ក៏ឈ្មោះថា កើតហើយ ទើបកំពុងកើត សូម្បីបច្ចុប្បន្ន សូម្បីអតីត ក៏ឈ្មោះថា កើតហើយ ទើបកំពុងកើតនោះឯង ។ ដោយហេតុនោះ ខ្ញុំសូមសួរអ្នកថា ក្នុងធម៌ទាំង ៣ នោះ ធម៌នីមួយៗ ជាវត្ថុ ដែលកើតហើយ ទើបកំពុងកើត ឈ្មោះថា កើតហើយ ទើបកំពុងកើត តាម លទ្ធិរបស់អ្នកឬ បរវាទីឆ្លើយបដិសេធដោយន័យ ដែលបដិសេធហើយនោះ ឯង ក្នុងបញ្ហាថា អនាគតនោះឯង គឺបច្ចុប្បន្ននោះឯង គឺអតីតនោះឯង ឬត្រូវ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

សួរទៀត ក៏ឆ្លើយទទួលដោយន័យការឆ្លើយទទួលក្នុងបញ្ហាទី ២ នោះឯង ។
 លំដាប់នោះ សកវាទីកាលនឹងបួរសួរបញ្ហា ដែលបរវាទីទទួលថា បណ្តាធម៌
 ទាំងនោះ ធម៌នីមួយៗ ជាវត្ថុដែលកើតហើយ ទើបកំពុងកើត ឈ្មោះថា
 កើតហើយ ទើបកំពុងកើត ដោយអំណាចនៃបញ្ហាថា អនាគតក៏នោះឯង
 បច្ចុប្បន្នក៏នោះឯង អតីតក៏នោះឯងឬ ដូច្នោះ ធ្វើឲ្យជាបញ្ហាបដិសេធមុន ទើប
 សួរថា ន ហុត្វា ន ហោតិ ន ហុត្វា ន ហោតិ ។ អត្ថនៃបញ្ហានោះ គប្បី
 ជ្រាបដូច្នោះថា កាលបើពាក្យថា អនាគតនោះឯង បច្ចុប្បន្នក៏នោះឯង អតីត
 ក៏នោះឯង ដែលខ្ញុំពោលហើយ អ្នកបដិសេធបញ្ហាដំបូង ក៏ឈ្មោះថា បដិសេធនូវ
 ការកំពុងកើតនៃអនាគត និងបច្ចុប្បន្នទាំងឡាយ និងនូវការ គឺ
 ការកើតហើយនៃបច្ចុប្បន្ន និងអតីតទាំងឡាយ មិនមែនឬ ព្រោះហេតុនោះ
 ដោយពាក្យបដិសេធនោះ អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន ក៏ឈ្មោះថា មិនកំពុងកើត
 បច្ចុប្បន្ន និងអតីត ក៏ឈ្មោះថា មិនកើតហើយ ។

តែក្នុងបញ្ហាទី ២ អ្នកឆ្លើយទទួលតាមលទ្ធិថា អនាគតក៏នោះឯង
 បច្ចុប្បន្នក៏នោះឯង អតីតក៏នោះឯង កាលបើភាពដូច្នោះមាន អនាគត ក៏
 ឈ្មោះថា មិនកើតហើយ ទើបមិនកំពុងកើត បច្ចុប្បន្នក្តី អតីតក្តី ក៏ឈ្មោះ
 ថា មិនកើតហើយ ទើបមិនកំពុងកើតដូចគ្នា ដោយហេតុនោះ ខ្ញុំសូមសួរអ្នក
 ថា ក្នុងធម៌ទាំងនោះ ធម៌នីមួយៗ មិនជាអនាគត ហើយមិនជាបច្ចុប្បន្ន
 ឈ្មោះថា មិនកើតហើយ ទើបមិនកំពុងកើត តាមលទ្ធិរបស់អ្នកឬ បរវាទី
 កាលមិនឃើញនូវភាពដែលធម៌ទាំងនោះមិនជាអនាគត ហើយមិនជាបច្ចុប្បន្ន

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ដូចបុគ្គលត្រូវឆឹងត្របដណ្តប់ហើយ ដោយប្រការទាំងពួង ទើបឆ្លើយ
បដិសេធថា នហោវំ ដូច្នោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត ពាក្យនិគ្គហៈក្នុងទីនេះជាដើម បណ្ឌិតគប្បីប្រកបសេចក្តី
ដោយន័យដែលពោលហើយ ខាងដើមនោះឯង ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាវចនសោធនៈ ចប់

អដ្ឋកថា

អតីតចក្ខុវាទិកថា

[៣៤៨] ក្នុងបញ្ញាថា អតីតំ ចក្ខុ អតីតំ ជាដើម បរវាទីឆ្លើយទទួល
នូវភាពមាន ព្រោះការមិនរៀបចាកភាពជាចក្ខុជាដើម ។ ត្រូវសួរថា បស្ស្តិ
ជាដើម ក៏ឆ្លើយបដិសេធដោយអំណាចនៃការមិនមានកិច្ចរបស់វិញ្ញាណទាំង
នោះទៀត ។^{១៧៨}

អដ្ឋកថា

អតីតញ្ញាណាទិកថា

[៣៤៩] ក្នុងបញ្ញាថា តេន ញ្ញាណេន ញ្ញាណករណីយំ ករោតិ
បរវាទីកាលមិនឃើញនូវភាពដែលញ្ញាណនោះ មានកិច្ចបានព្រោះភាពដែល
ញ្ញាណនោះរលត់ទៅហើយ ទើបឆ្លើយបដិសេធនោះ ។ បរវាទីត្រូវសួរទៀត ក៏ធ្វើ
បច្ចុប្បន្នញ្ញាណ ដែលមានអតីតជាអារម្មណ៍ដែលជាបច្ចុប្បន្ននោះឯង ឲ្យជា
អតីតញ្ញាណ ដោយលេសន័យ របស់បុគ្គលដែលមានអតីតញ្ញាណ ព្រោះ

អដ្ឋកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

៣៣១

ដឹងធម៌ដែលជាអតីតារម្មណ៍ទាំងឡាយហើយ ទើបឆ្លើយទទួល ព្រោះភាព
ដែលកិច្ចនោះ ដែលបុគ្គលគប្បីធ្វើដោយញ្ញាណ មានដោយញ្ញាណនោះ ។
លំដាប់នោះ សកវាទីមិនឲ្យឱកាស ដែលមានលេសន័យដល់បរវាទីនោះ
ទើបពោលពាក្យថា តេន ញ្ញាណោន ទុក្ខំ បរិជានាតិ ជាដើម បរវាទី
ឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះភាពមិនមានកិច្ចទាំង ៤ នេះ ដោយញ្ញាណដែលមាន
អតីតជាអារម្មណ៍ឡើយ ។ ក្នុងបញ្ញារបស់អនាគតក៏មានន័យនេះឯង ។ បញ្ញា
ពោលដោយបច្ចុប្បន្ន និងបញ្ញាពោលដោយការប្រៀបធៀប មានអត្ថន័យ
យល់ហើយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថា

អរហន្តាទិកថា

[៣៥៩] ក្នុងបញ្ញាថា អរហនោ អតីនោ វាតោ អត្តិ ជាដើម
បរវាទីឆ្លើយទទួលយ៉ាងនោះ ព្រោះមិនទាន់លះនូវភាពមានរាគៈជាដើម ។ ក្នុង
បញ្ញាថា សវាតោ ជាដើម បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះខ្លាចខុសអំពី
ព្រះសូត្រ និងព្រោះខ្លាចខុសអំពីភាពដែលត្រឹមត្រូវ ។^{១៣៤}

អដ្ឋកថា

បទសោធនកថា

[៣៧៩] កាលដឹងពាក្យទាំងពួង តាមទំនងព្រះបាលីនោះឯង យ៉ាង
នេះហើយ គប្បីជ្រាបអត្ថន័យនេះ ក្នុងពាក្យនេះថា អត្តិ សិយា អតីតំ

សិយា ឆ្លាតីតំ ខាងមុខដូចតទៅនេះថា វត្ថុណាជាអតីតនោះឯង ជាវត្ថុមាន
 វត្ថុនោះ ក៏ជាអតីត វត្ថុណា ជាបច្ចុប្បន្ននោះឯង អនាគតជាវត្ថុមាន វត្ថុនោះ
 មិនមែនជាវត្ថុមាន វត្ថុនោះ មិនមែនជាអតីត ។ បទថា តេជានីតំ ឆ្លាតីតំ
 ឆ្លាតីតំ អតីតំ អធិប្បាយថា ដោយហេតុនោះ អតីតក៏ជាសកាវៈដែលមិន
 មែនអតីត តែសកាវៈដែលមិនមែនអតីតក៏ជាអតីត ដូច្នោះ ។ ក្នុងពាក្យសួរ
 ដោយអនាគត និងបច្ចុប្បន្ន ក៏ន័យនេះឯង ។^{១៧៣}

អដ្ឋកថា

សុត្តសោធនៈ

[៣៨៣] ពាក្យសួរ ដើម្បីអះអាងដោយព្រះសូត្រថា ន វត្ថុពុំ អតីតំ
 អត្ថិ អនាគតំ អត្ថិ ជាពាក្យរបស់បរវាទី ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់
 សកវាទី ។ ការសួរអាស្រ័យលទ្ធិរបស់ខ្លួន តាមព្រះសូត្រទៀតថា យំ កិញ្ចុ
 ភិក្ខុវេ រូបំ ជាដើម ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។

[៣៨៤] ក្នុងន័យទី ២ ពាក្យសួរជាពាក្យរបស់សកវាទី ពាក្យឆ្លើយ
 ទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ពាក្យសួរក្តី ពាក្យឆ្លើយទទួលក្តី ក្នុងឋានៈ
 ទាំងពួង បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបដោយប្រការដូច្នោះ ។

[៣៨៧] ម្យ៉ាងទៀត បរវាទីសម្តែងពាក្យណាថា អត្ថិ វត្ថុ អាយតិ
 បុណ្ណវា ភិណ្ឌុត្ថិ ជាដើម ក្នុងទីបំផុតរបស់ព្រះសូត្រថា ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បើសេចក្តីត្រេកត្រអាលមាន សេចក្តី

អង្គកថា បរមតូទីបនី មហាវគ្គ

៣៣៣

រីករាយមាន ចំណង់មាន ក្នុងកតឡឡិក្ខាវហារ ដូច្នោះ ជាសូត្រដែលមានពិត
 មិនមែនឬ ក៏ដើម្បីអះអាងសភាពដែលអនាគតមាន ពាក្យនោះ អះអាងមិន
 បាន ដល់សភាវៈដែលអនាគតមាន ។ ពិតហើយ ពាក្យដែលព្រះមានព្រះភាគ
 ត្រាស់ក្នុងព្រះសូត្រនោះ សំដៅយកធម៌ដែលបុគ្គលចម្រើនហើយពិត ព្រោះ
 ភាពដែលហេតុទាំងឡាយ ជាសភាវៈដល់នូវការសម្រេចហើយ ។ នេះជា
 ការអធិប្បាយព្រះសូត្រ ។ ពាក្យដ៏សេស ក្នុងទីទាំងពួង មានអត្ថន័យ
 ហើយ ។^{១៧៣}

អង្គកថាសព្វមន្តិកិកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

អតីតកុរុណាទិកថា

[៣៨៩] ខន្ធទាំងឡាយ ជាអតីតប្ត ។ អើ ។ អតីតមានប្ត ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អាយតនៈ ជាអតីតប្ត ។ អើ ។ អតីត មាន
 ប្ត ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ធាតុ ជាអតីតប្ត ។ អើ ។ អតីត
 មានប្ត ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ ជាអតីត
 ប្ត ។ អើ ។ អតីត មានប្ត ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៩០] ខន្ធទាំងឡាយ ជាអនាគតប្ត ។ អើ ។ អនាគត មានប្ត ។
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អាយតនៈ ជាអនាគតប្ត ។ អើ ។
 អនាគត មានប្ត ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ធាតុ ជាអនាគតប្ត ។
 អើ ។ អនាគត មានប្ត ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ខន្ធ ធាតុ
 អាយតនៈ ជាអនាគតប្ត ។ អើ ។ អនាគត មានប្ត ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៩១] ខន្ធទាំងឡាយ ជាបច្ចុប្បន្ន បច្ចុប្បន្ន មានប្ត ។ អើ ។ ខន្ធ
 ទាំងឡាយ ជាអតីត អតីត មានប្ត ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
 អាយតនៈ ជាបច្ចុប្បន្ន បច្ចុប្បន្ន មានប្ត ។ អើ ។ អាយតនៈ ជាអតីត អតីត
 មានប្ត ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ធាតុ ជាបច្ចុប្បន្ន បច្ចុប្បន្ន មាន
 ប្ត ។ អើ ។ ធាតុ ជាអតីត អតីត មានប្ត ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
 ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ ជាបច្ចុប្បន្ន បច្ចុប្បន្ន មានប្ត ។ អើ ។ ខន្ធ ធាតុ
 អាយតនៈ ជាអតីត អតីត មានប្ត ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

[៣៧២] ខន្ធទាំងឡាយ ជាបច្ចុប្បន្ន បច្ចុប្បន្ន មានឬ ។ អើ ។ ខន្ធទាំងឡាយ ជាអនាគត អនាគត មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ អាយតនៈ ជាបច្ចុប្បន្ន បច្ចុប្បន្ន មានឬ ។ អើ ។ អាយតនៈ ជាអនាគត អនាគត មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ ធាតុ ជាបច្ចុប្បន្ន បច្ចុប្បន្ន មានឬ ។ អើ ។ ធាតុ ជាអនាគត អនាគត មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ ជាបច្ចុប្បន្ន បច្ចុប្បន្ន មានឬ ។ អើ ។ ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ ជាអនាគត អនាគត មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៣៧៣] ខន្ធទាំងឡាយ ជាអតីត អតីត មិនមានឬ ។ អើ ។ ខន្ធទាំងឡាយ ជាបច្ចុប្បន្ន បច្ចុប្បន្ន មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ អាយតនៈ ជាអតីត អតីត មិនមានឬ ។ អើ ។ អាយតនៈ ជាបច្ចុប្បន្ន បច្ចុប្បន្ន មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ ធាតុ ជាអតីត អតីត មិនមានឬ ។ អើ ។ ធាតុ ជាបច្ចុប្បន្ន បច្ចុប្បន្ន មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ ជាអតីត អតីត មិនមានឬ ។ អើ ។ ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ ជាបច្ចុប្បន្ន បច្ចុប្បន្ន មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៣៧៤] ខន្ធទាំងឡាយ ជាអនាគត អនាគត មិនមានឬ ។ អើ ។ ខន្ធទាំងឡាយ ជាបច្ចុប្បន្ន បច្ចុប្បន្ន មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ អាយតនៈ ជាអនាគត ។ បេ។ ធាតុ ជាអនាគត ។ បេ។ ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ជាអនាគត អនាគត មិនមានឬ ។ អើ ។ ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ ជាបច្ចុប្បន្ន
បច្ចុប្បន្ន មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៧៥] ខន្ធ គឺរូប ជាអតីតឬ ។ អើ ។ រូប ជាអតីត មានឬ ។ អ្នក
មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អាយតនៈ គឺរូប ជាអតីតឬ ។ អើ ។ រូប
ជាអតីត មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ធាតុ គឺរូប ជាអតីត
ឬ ។ អើ ។ រូប ជាអតីត មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ គឺរូប ជាអតីតឬ ។ អើ ។ រូប ជាអតីត មានឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៧៦] ខន្ធ គឺរូប ជាអនាគតឬ ។ អើ ។ រូប ជាអនាគត មានឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អាយតនៈ គឺរូប ជាអនាគតឬ ។ បេ ។
ធាតុ គឺរូប ជាអនាគត ។ បេ ។ ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ គឺរូប ជាអនាគតឬ ។
អើ ។ រូប ជាអនាគត មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៧៧] ខន្ធ គឺរូប ជាបច្ចុប្បន្ន រូប ជាបច្ចុប្បន្ន មានឬ ។ អើ ។ ខន្ធ
គឺរូប ជាអតីត រូប ជាអតីត មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
អាយតនៈ គឺរូប ជាបច្ចុប្បន្ន ។ បេ ។ ធាតុ គឺរូប ជាបច្ចុប្បន្ន ។ បេ ។ ខន្ធ ធាតុ
អាយតនៈ គឺរូប ជាបច្ចុប្បន្ន រូប ជាបច្ចុប្បន្ន មានឬ ។ អើ ។ ខន្ធ ធាតុ
អាយតនៈ គឺរូប ជាអតីត រូប ជាអតីត មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
ទេ ។ បេ ។

[៣៧៨] ខន្ធ គឺរូប ជាបច្ចុប្បន្ន រូប ជាបច្ចុប្បន្ន មានឬ ។ អើ ។ ខន្ធ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

គីរុប ជាអនាគត រូប ជាអនាគត មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
 អាយតនៈ គីរុប ជាបច្ចុប្បន្ន ។ បេ ។ ធាតុ គីរុប ជាបច្ចុប្បន្ន ។ បេ ។ ខន្ធ ធាតុ
 អាយតនៈ គីរុប ជាបច្ចុប្បន្ន រូប ជាបច្ចុប្បន្ន មានឬ ។ អើ ។ ខន្ធ ធាតុ
 អាយតនៈ គីរុប ជាអនាគត រូប ជាអនាគត មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
 នេះទេ ។ បេ ។

[៣៩៩] ខន្ធ គីរុប ជាអតីត រូប ជាអតីត មិនមានឬ ។ អើ ។ ខន្ធ
 គីរុប ជាបច្ចុប្បន្ន រូប ជាបច្ចុប្បន្ន មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
 ទេ ។ បេ ។ អាយតនៈ គីរុប ជាអតីត ។ បេ ។ ធាតុ គីរុប ជាអតីត ។ បេ ។
 ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ គីរុប ជាអតីត រូប ជាអតីត មិនមានឬ ។ អើ ។ ខន្ធ
 ធាតុ អាយតនៈ គីរុប ជាបច្ចុប្បន្ន រូបជាបច្ចុប្បន្ន មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរ
 ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ខន្ធ គីរុប ជាអនាគត រូប ជាអនាគត មិនមានឬ ។
 អើ ។ ខន្ធ គីរុប ជាបច្ចុប្បន្ន រូប ជាបច្ចុប្បន្ន មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អាយតនៈ គីរុប ជាអនាគត ។ បេ ។ ធាតុ គីរុប ជា
 អនាគត ។ បេ ។ ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ គីរុប ជាអនាគត រូប ជាអនាគត
 មិនមានឬ ។ អើ ។ ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ គីរុប ជាបច្ចុប្បន្ន រូប ជាបច្ចុប្បន្ន
 មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ វេទនា ជាអតីត ។ បេ ។
 សញ្ញា ជាអតីត ។ បេ ។ សង្ខារទាំងឡាយ ជាអតីត ។ បេ ។

[៤០០] ខន្ធ គីរិញ្ញាណ ជាអតីតឬ ។ អើ ។ គីរិញ្ញាណ ជាអតីត
 មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អាយតនៈ គីរិញ្ញាណ ជា

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

អតីត ។ បេ ។ ធាតុ គីរិញ្ញាណ ជាអតីត ។ បេ ។ ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ គីរិញ្ញាណ ជាអតីត ។ អើ ។ វិញ្ញាណ ជាអតីត មានឫ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤០១] ខន្ធ គីរិញ្ញាណ ជាអនាគត ។ អើ ។ វិញ្ញាណ ជាអនាគត មានឫ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អាយតនៈ គីរិញ្ញាណ ជាអនាគត ។ បេ ។ ធាតុ គីរិញ្ញាណ ជាអនាគត ។ បេ ។ ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ គីរិញ្ញាណ ជាអនាគត ។ អើ ។ វិញ្ញាណ ជាអនាគត មានឫ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤០២] ខន្ធ គីរិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន វិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន មានឫ ។ អើ ។ ខន្ធ គីរិញ្ញាណជាអតីត វិញ្ញាណជាអតីត មានឫ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អាយតនៈ គីរិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន ។ បេ ។ ធាតុ គីរិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន ។ បេ ។ ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ គីរិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន វិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន មានឫ ។ អើ ។ ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ គីរិញ្ញាណជាអតីត វិញ្ញាណជាអតីត មានឫ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤០៣] ខន្ធ គីរិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន វិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន មានឫ ។ អើ ។ ខន្ធ គីរិញ្ញាណជាអនាគត វិញ្ញាណជាអនាគត មានឫ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អាយតនៈ គីរិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន ។ បេ ។ ធាតុ គីរិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន ។ បេ ។ ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ គីរិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន វិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន មានឫ ។ អើ ។ ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ គីរិញ្ញាណជាអនាគត

អង្គកថា បរមត្ថទីបទី មហាវគ្គ

វិញ្ញាណជាអនាគត មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៤០៤] ខន្ធ គីវិញ្ញាណជាអតីត វិញ្ញាណជាអតីត មិនមានឬ ។ អើ ។
ខន្ធ គីវិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន វិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ អាយតនៈ គីវិញ្ញាណជាអតីត ។ បេ។ ធាតុ គី
វិញ្ញាណជាអតីត ។ បេ។ ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ គីវិញ្ញាណជាអតីត វិញ្ញាណ
ជាអតីត មិនមានឬ ។ អើ ។ ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ គីវិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន
វិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៤០៥] ខន្ធ គីវិញ្ញាណជាអនាគត វិញ្ញាណជាអនាគត មិនមានឬ ។
អើ ។ ខន្ធ គីវិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន វិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន មិនមានឬ ។ អ្នក
មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ អាយតនៈ គីវិញ្ញាណជាអនាគត ។ បេ។ ធាតុ
គីវិញ្ញាណជាអនាគត ។ បេ។ ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ គីវិញ្ញាណជាអនាគត
វិញ្ញាណជាអនាគត មិនមានឬ ។ អើ ។ ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ គីវិញ្ញាណជា
បច្ចុប្បន្ន វិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៤០៦] អ្នកមិនគួរពោលថា ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈទាំងនេះ ជាអតីត
អនាគត មិនមានឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ធម៌ ៣ យ៉ាងនេះ ជាគន្លងនៃពាក្យសម្រាប់និយាយគ្នា ជាគន្លងនៃ
ពាក្យសម្រាប់ហៅ ជាគន្លងនៃបញ្ញត្តិ ។ បេ។ ដែលអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ មិន
តិះដៀលហើយ ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ
អ្នកមិនគួរពោលថា ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈទាំងនេះ ជាអតីត អនាគត មិន

មាន ដូច្នោះឡើយ ។

[៤០៧] ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ ទាំងនេះ ជាអតីត អនាគត មិនមាន
 ឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ រូបណា
 មួយ ជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន ។ បេ ។ នេះហៅថា រូបក្ខន្ធ វេទនាណា
 មួយ ។ បេ ។ សញ្ញាណាមួយ ។ បេ ។ សន្និវរទាំងឡាយណាមួយ ។ បេ ។ វិញ្ញាណ
 ណាមួយ ជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន ។ បេ ។ នេះហៅថា វិញ្ញាណក្ខន្ធ ពាក្យ
 ដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកមិនគួរពោលថា ខន្ធ
 ធាតុ អាយតនៈ ទាំងនេះ ជាអតីត អនាគត មិនមាន ដូច្នោះឡើយ ។

អតីតក្ខន្ធាទិកថា ចប់

អដ្ឋកថា

អតីតកុណ្ឌិកថា

នសុត្តសាធនកថា

[៣៨៩] ឥឡូវនេះ នឹងពោលរឿងអតីតជាខន្ធជាដើមដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ពាក្យសួរថា **អតីតំ ខន្ធ** ជាដើម ជាពាក្យរបស់បរវាទី ដែលកាន់យកនូវការមាននៃខន្ធទាំងឡាយ ទាំងដែលជាអតីត និងអនាគត ព្រោះការមិនរៀបចាកភាពជាខន្ធជាដើម ។ ពាក្យឆ្លើយទទួលថា **អាមន្តា** ជាពាក្យរបស់សកវាទី ព្រោះភាពដែលខន្ធក្នុងអតីតក៏សង្គ្រោះជាខន្ធ ។ ពាក្យសួរទៀតថា **អតីតំ អត្ថំ** ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ពាក្យបដិសេធ ជាពាក្យរបស់សកវាទី ព្រោះភាពដែលអតីតក្នុងមាននោះ លោកបដិសេធ ដោយព្រះសូត្រដែលជាគន្លងនៃកាសា ។ ក្នុងពាក្យសួរពោលដោយអាយតនៈ និងធាតុក្តី ក្នុងបញ្ញាពោលដោយអនាគតក្តី ក្នុងបញ្ញាពោលដោយអនាគត ដោយអនុលោម និងបដិលោមដែលប្រៀបធៀបជាមួយបច្ចុប្បន្នក្តី ក្នុងបញ្ញាពោលដោយពាក្យជាដើមថា រូបអតីតជាខន្ធក្តី បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបអត្តដោយឧបាយនេះឯង ។^{១២៧}

អដ្ឋកថា

សុត្តសាធនៈ

[៤០៦] ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងការអះអាងដោយព្រះសូត្រ ពាក្យសួរថា ន
 វត្ថុតំ ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា នត្តិ ចេត
 អធិប្បាយថា ធម៌ទាំងឡាយនោះ មិនមានឬ ។ កាលភាពជាខន្ធជាដើមមាន
 បរវាទីមិនកាន់យកនូវការមិនមាននៃអតីត និងអនាគតទាំងនោះ ទើបឆ្លើយ
 ទទួលថា អាមន្តា ។ លំដាប់នោះ ការនាំព្រះសូត្រមក ដើម្បីអះអាងភាព
 ដែលខន្ធជាអតីត និងអនាគតទាំងនោះ ជាសភាវៈដែលមិនមាន ជាពាក្យរបស់
 សកវាទី ។ ពាក្យសួរទី ២ ក៏ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជា
 ពាក្យរបស់សកវាទី ។ ការនាំព្រះសូត្រមក ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ការនាំ
 ព្រះសូត្រមកនោះ រមែងអះអាងនូវភាពដែលអតីតក្នុង និងអនាគតជាដើម
 ទាំងនោះជាខន្ធជាដើមប៉ុណ្ណោះ មិនបានអះអាងនូវភាពដែលខន្ធជាដើមនោះ
 មាន ព្រោះហេតុនោះ សូម្បីបរវាទីនាំព្រះសូត្រមកហើយ ក៏ហាក់ដូចជាមិន
 នាំមកនោះឯង ដូច្នោះ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាអតីតកុណ្ឌិកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

ឯកប្បមត្តិកថា

[៤០៨] អតីត មានឬ ។ មានខ្លះ មិនមានខ្លះ ។ អតីត រលត់ខ្លះ មិនរលត់ខ្លះ ទៅប្រាសខ្លះ មិនទៅប្រាសខ្លះ វិនាសខ្លះ មិនវិនាសខ្លះ សួន្យខ្លះ មិនសួន្យខ្លះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[៤០៩] អតីត មានខ្លះ មិនមានខ្លះឬ ។ អើ ។ ធម៌ទាំងឡាយ មានវិបាកមិនទាន់ចាស់ ជាអតីត មានខ្លះ មិនមានខ្លះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[៤១០] អតីត មានខ្លះ មិនមានខ្លះឬ ។ អើ ។ ធម៌ទាំងឡាយ មានវិបាកចាស់ ជាអតីត មានខ្លះ មិនមានខ្លះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[៤១១] អតីត មានខ្លះ មិនមានខ្លះឬ ។ អើ ។ ធម៌ទាំងឡាយ មិនមានវិបាក ជាអតីត មានខ្លះ មិនមានខ្លះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[៤១២] អតីត មានខ្លះ មិនមានខ្លះឬ ។ អើ ។ អ្វីមាន អ្វីមិនមាន ។ ធម៌ទាំងឡាយ មានវិបាកមិនទាន់ចាស់ ជាអតីត ធម៌ទាំងនោះ តែងមាន ធម៌ទាំងឡាយ មានវិបាកចាស់ ជាអតីត ធម៌ទាំងនោះ តែងមិនមាន ។

[៤១៣] ធម៌ទាំងឡាយ មានវិបាកមិនទាន់ចាស់ ជាអតីត ធម៌ទាំងនោះ មានឬ ។ អើ ។ ធម៌ទាំងឡាយ មានវិបាកចាស់ ជាអតីត ធម៌ទាំងនោះ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[៤១៤] ធម៌ទាំងឡាយ មានវិបាកមិនទាន់ចាស់ ជាអតីត ធម៌ទាំងនោះ មានឬ ។ អើ ។ ធម៌ទាំងឡាយ មិនមានវិបាក ជាអតីត ធម៌ទាំងនោះ មាន

ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤១៥] ធម៌ទាំងឡាយ មានវិបាកចាស់ ជាអតីត ធម៌ទាំងនោះ មិនមានឬ ។ អើ ។ ធម៌ទាំងឡាយ មានវិបាកមិនទាន់ចាស់ ជាអតីត ធម៌ទាំងនោះ មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ធម៌ទាំងឡាយ មានវិបាកចាស់ ជាអតីត ធម៌ទាំងនោះ មិនមានឬ ។ អើ ។ ធម៌ទាំងឡាយ មិនមានវិបាក ជាអតីត ធម៌ទាំងនោះ មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤១៦] ធម៌ទាំងឡាយ មានវិបាកមិនទាន់ចាស់ ជាអតីត ធម៌ទាំងនោះ មានឬ ។ អើ ។ ក្រែងធម៌ទាំងឡាយ មានវិបាកមិនទាន់ចាស់ ជាអតីត រលត់ហើយឬ ។ អើ ។ បើធម៌ទាំងឡាយ មានវិបាកមិនទាន់ចាស់ ជាអតីត រលត់ហើយ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ធម៌ទាំងឡាយ មានវិបាកមិនទាន់ចាស់ ជាអតីត រលត់ហើយ ធម៌ទាំងនោះ មាន ដូច្នោះឡើយ ។

[៤១៧] ធម៌ទាំងឡាយ មានវិបាកមិនទាន់ចាស់ ជាអតីត រលត់ហើយ ធម៌ទាំងនោះ មានឬ ។ អើ ។ ធម៌ទាំងឡាយ មានវិបាកចាស់ ជាអតីត រលត់ហើយ ធម៌ទាំងនោះ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ធម៌ទាំងឡាយ មានវិបាកមិនទាន់ចាស់ ជាអតីត រលត់ហើយ ធម៌ទាំងនោះ មានឬ ។ អើ ។ ធម៌ទាំងឡាយ មិនមានវិបាក ជាអតីត រលត់ហើយ ធម៌ទាំងនោះ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ធម៌ទាំងឡាយ មានវិបាកចាស់ ជាអតីត រលត់ហើយ ធម៌ទាំងនោះ មិនមានឬ ។ អើ ។ ធម៌ទាំងឡាយ មានវិបាកមិនទាន់ចាស់ ជាអតីត រលត់ហើយ ធម៌ទាំងនោះ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ធម៌ទាំងឡាយ មានវិបាក
ចាស់ ជាអតីត រលត់ហើយ ធម៌ទាំងនោះ មិនមានឬ ។ អើ ។ ធម៌ទាំងឡាយ
មិនមានវិបាក ជាអតីត រលត់ហើយ ធម៌ទាំងនោះ មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤១៨] ធម៌ទាំងឡាយ មានវិបាកមិនទាន់ចាស់ ជាអតីត រលត់ហើយ
ធម៌ទាំងនោះ មានឬ ។ អើ ។ ធម៌ទាំងឡាយ មានវិបាកចាស់ ជាអតីត
រលត់ហើយ ធម៌ទាំងនោះ មិនមានឬ ។ អើ ។ ធម៌ទាំងឡាយ មានវិបាក
ចាស់ចំណែកមួយ ជាអតីត ធម៌ទាំងឡាយ មានវិបាកមិនទាន់ចាស់ចំណែក
មួយ រលត់ហើយ ធម៌ទាំងនោះ មានខ្លះ មិនមានខ្លះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤១៩] អ្នកមិនគប្បីពោលថា ធម៌ទាំងឡាយ មានវិបាកមិនទាន់
ចាស់ ជាអតីត ធម៌ទាំងនោះ មាន ដូច្នោះឬ ។ អើ ។ ក្រែងធម៌ទាំងឡាយ
មានវិបាកមិនទាន់ចាស់ ជាអតីត នឹងឲ្យផលក្នុងអនាគតឬ ។ អើ ។ បើធម៌
ទាំងឡាយ មានវិបាកមិនទាន់ចាស់ ជាអតីត នឹងឲ្យផលក្នុងអនាគត ម្នាល
អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោលថា ធម៌ទាំងឡាយ មានវិបាក
មិនទាន់ចាស់ ជាអតីត ធម៌ទាំងនោះ មាន ដូច្នោះដែរ ។ ធម៌ទាំងឡាយនោះ
មាន ព្រោះអាងថា ធម៌ទាំងឡាយ មានវិបាកមិនទាន់ចាស់ ជាអតីត នឹងឲ្យ
ផលក្នុងអនាគត ដូច្នោះឬ ។ អើ ។ ធម៌ទាំងឡាយ ជាបច្ចុប្បន្ន ព្រោះអាងថា
នឹងឲ្យផលក្នុងអនាគតឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ធម៌ទាំងឡាយ

ជាបច្ចុប្បន្ន ព្រោះអាងថា នឹងឲ្យផលក្នុងអនាគតឬ ។ អើ ។ ធម៌ទាំងឡាយ
នោះ មិនមាន ព្រោះអាងថា ធម៌ទាំងឡាយ ជាបច្ចុប្បន្ន នឹងរលត់ឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤២០] អនាគត មានឬ ។ មានខ្លះ មិនមានខ្លះ ។ កើតខ្លះ មិនកើត
ខ្លះ ដុះជាលខ្លះ មិនដុះជាលខ្លះ លូតលាស់ខ្លះ មិនលូតលាស់ខ្លះ កើតប្រាកដ
ខ្លះ មិនកើតប្រាកដខ្លះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤២១] អនាគតមានខ្លះ មិនមានខ្លះឬ ។ អើ ។ ធម៌ទាំងឡាយ ដែល
ប្រុងនឹងកើត ជាអនាគត មានខ្លះ មិនមានខ្លះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
ទេ ។ បេ ។ អនាគតមានខ្លះ ។ បេ ។ ធម៌ទាំងឡាយ ដែលមិនប្រុងនឹងកើត ។ បេ ។

[៤២២] អនាគតមានខ្លះ មិនមានខ្លះឬ ។ អើ ។ អ្វីមាន អ្វីមិនមាន ។
ធម៌ទាំងឡាយ ដែលប្រុងនឹងកើត ជាអនាគត ធម៌ទាំងនោះ មាន ធម៌ទាំង
ឡាយ ដែលមិនប្រុងនឹងកើត ជាអនាគត ធម៌ទាំងនោះ មិនមាន ។ ធម៌ទាំង
ឡាយ ដែលប្រុងនឹងកើត ជាអនាគត ធម៌ទាំងនោះ មានឬ ។ អើ ។ ធម៌
ទាំងឡាយ ដែលមិនប្រុងនឹងកើត ជាអនាគត ធម៌ទាំងនោះ មានឬ ។ អ្នក
មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ធម៌ទាំងឡាយ ដែលមិនប្រុងនឹងកើត ជា
អនាគត ធម៌ទាំងនោះ មិនមានឬ ។ អើ ។ ធម៌ទាំងឡាយ ដែលប្រុងនឹងកើត
ជាអនាគត ធម៌ទាំងនោះ មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
ធម៌ទាំងឡាយ ដែលប្រុងនឹងកើត ជាអនាគត ធម៌ទាំងឡាយនោះ មានឬ ។
អើ ។ ក្រែងធម៌ទាំងឡាយ ដែលប្រុងនឹងកើត ជាអនាគត មិនកើតឬ ។ អើ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

បើធម៌ទាំងឡាយ ដែលប្រុងនឹងកើត ជាអនាគត មិនកើតទេ ម្ចាស់អ្នកដ៏
ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ធម៌ទាំងឡាយ ដែលប្រុងនឹងកើត ជាអនាគត
ធម៌ទាំងនោះ មាន ដូច្នោះទេ ។

[៤២៣] ធម៌ទាំងឡាយ ដែលប្រុងនឹងកើត ជាអនាគត មិនកើតទេ
ធម៌ទាំងនោះ មានឬ ។ អើ ។ ធម៌ទាំងឡាយ ដែលមិនប្រុងនឹងកើត ជាអនាគត
មិនកើតទេ ធម៌ទាំងនោះ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ ធម៌
ទាំងឡាយ ដែលមិនប្រុងនឹងកើត ជាអនាគត មិនកើតទេ ធម៌ទាំងនោះ មិន
មានឬ ។ អើ ។ ធម៌ទាំងឡាយ ដែលប្រុងនឹងកើត ជាអនាគត មិនកើតទេ
ធម៌ទាំងនោះ មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៤២៤] អ្នកមិនគួរពោលថា ធម៌ទាំងឡាយ ដែលប្រុងនឹងកើត ជា
អនាគត ធម៌ទាំងនោះ មាន ដូច្នោះឬ ។ អើ ។ ក្រែងធម៌ទាំងឡាយ ដែលប្រុង
នឹងកើត ជាអនាគត នឹងកើតឬ ។ អើ ។ បើធម៌ទាំងឡាយ ដែលប្រុងនឹង
កើត ជាអនាគត នឹងកើត ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោល
ថា ធម៌ទាំងឡាយ ដែលប្រុងនឹងកើត ជាអនាគត ធម៌ទាំងនោះ មានដូច្នោះដែរ ។

[៤២៥] ធម៌ទាំងនោះ មាន ព្រោះអាងថា ធម៌ទាំងឡាយ ដែលប្រុង
 នឹងកើត ជាអនាគត នឹងកើតឬ ។ អើ ។ ធម៌ទាំងឡាយ ជាបច្ចុប្បន្ន ព្រោះ
 អាងថា នឹងកើតឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ធម៌ទាំងឡាយ ជា
 បច្ចុប្បន្ន ព្រោះអាងថា នឹងកើត មានឬ ។ អើ ។ ធម៌ទាំងនោះ មិនមាន
 ព្រោះអាងថា ធម៌ទាំងឡាយ ជាបច្ចុប្បន្ន នឹងរលត់ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

ឯកច្ចមត្តិកថា ចប់

អដ្ឋកថា

ឯកច្ចំអត្ថិតិកថា

អត្ថិតាធិឯកច្ចំកថា

[៤០៨] ឥឡូវនេះ នឹងពោលរឿងខ្លះៗ ដែលមានដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា រមែងសម្គាល់ថា អតីតខ្លះមាន ដូច
និកាយកស្សបិកៈទាំងឡាយ ដើម្បីទម្លាយលទ្ធិនៃជនទាំងនោះ ទើបសកវាទី
សួរថា អតីតំ អត្ថិ ពាក្យវិសជ្ជនាថា ឯកច្ចំ អត្ថិ ជាដើម ជាពាក្យរបស់
បរវាទី ។ គប្បីជ្រាបអត្ថនៃពាក្យវិសជ្ជនារបស់បរវាទីនោះថា វិបាកធម៌ដែល
មិនទាន់ឲ្យផល មាន វិបាកធម៌ដែលឲ្យផលហើយ មិនមាន ។ ពាក្យសួរថា
ឯកច្ចំ និរុទ្ធិ ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។ អធិប្បាយអត្ថនៃបញ្ហានោះថា បើ
អតីតធម៌ខ្លះមាន ខ្លះមិនមាន តាមលទ្ធិរបស់អ្នកសោត កាលបើភាពយ៉ាង
នោះ មានអតីតធម៌ខ្លះ រលត់ទៅ និងអតីតធម៌ខ្លះ មិនទាន់រលត់ទៅ គង់តាំង
នៅយ៉ាងនោះឯង ។ ក្នុងបទទាំងឡាយថា វិគតំ ជាដើម ក៏ន័យនេះដូចគ្នា ។

[៤០៩] បទនេះថា អរិយក្កិវិចារកធម្មា ឯកច្ចេ ព្រោះបរវាទី កាន់
យកភាពមាននៃវិបាក ដែលមិនទាន់ឲ្យផលទាំងឡាយ ធម៌ទាំងនោះ ក៏ជា
អតីតធម៌ទាំងអស់ ព្រោះហេតុនោះ សកវាទីពោលដើម្បីចោទសួរថា តាម
លទ្ធិរបស់អ្នក អតីតធម៌ ខ្លះមាន យ៉ាងណា ធម៌ទាំងឡាយ សូម្បីជាវិបាក
ដែលមិនឲ្យផល ខ្លះមាន ខ្លះមិនមាន យ៉ាងនោះឬ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

[៤១០] បទថា វិបក្កវិទាណា នេះ សកវាទីពោលដើម្បីចោទសួរ
ដោយអំណាចនៃវិបាកធម៌ ដែលបរវាទីនោះកាន់យកថា មិនមាន ។

[៤១១] បទថា អវិទាណា នេះ សកវាទីពោលដើម្បីចោទសួរ
ដោយអំណាចធម៌ដែលជាអព្យាកតៈទាំងឡាយ ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល និងពាក្យ
បដិសេធ ក្នុងអនុលោម និងបដិលោមទាំងពួង បណ្ឌិតគប្បីជាបដោយ
អំណាចនៃគំនរធម៌ទាំង ៣ នេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ ធម៌ មានវិបាកដែល
ឲ្យផលហើយចំណែកមួយ មិនទាន់ឲ្យផលចំណែកមួយ ដែលជាអតីត ធម៌
ទាំងនោះ លោកហៅថា វិបាកដែលឲ្យផលមិនទាន់អស់ ។ ពិតហើយ បដិសន្ធិ
កើតហើយដោយកម្មណា ករណ៍ចិត្តក្តី ចុតិចិត្តក្តី ជាវិបាករបស់កម្មនោះឯង
ព្រោះហេតុនោះ វិបាកនោះ តាំងពីបដិសន្ធិ រហូតដល់ចុតិ ទើបឈ្មោះថា ជា
វិបាកដែលឲ្យផលមិនទាន់អស់ ។ លោកពោលពាក្យនេះ សំដៅយកធម៌
បែបនោះ ។

[៤១២] ពាក្យសួរថា វិបទ្ធិស្សន្តិទិ កត្វា តេ អត្ថិ ជាពាក្យរបស់
សកវាទី ។ ធម៌ទាំងឡាយដែលប្រព្រឹត្តទៅដោយច្រើន លោករមែងពោលថា
មានដល់បុគ្គលដែលទ្រទ្រង់នូវធម៌ បុគ្គលដេកលក់ យ៉ាងណា ពាក្យឆ្លើយ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

៣៥១

ទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី សំដៅយកការមាននៃធម៌ទាំងនោះ ដោយ
អំណាចនៃលោកវោហារយ៉ាងនោះ ។ ក្នុងបញ្ហាទី ២ ថា វិបត្តិស្សន្ទីតិ កត្វា
បច្ចុប្បន្នា ពាក្យឆ្លើយទទួលដែលតាំងនៅក្នុងលទ្ធិថា ឈ្មោះថា កម្មប្បច្ច័យ
ឯណានីមួយ ពោល គឺការមិនវិនាសទៅនៃកម្មទាំងឡាយ រមែងមាន ជា
ពាក្យរបស់បរវាទី ។^{១៧៧}

អង្គកថា

អនាគតាធិបកច្ចកថា

[៤២០] ក្នុងបទថា អនាគតំ អត្តិ ជាដើម សកវាទីពោលសំដៅយក
ធម៌ទាំងឡាយដែលនឹងកើតឡើងថា ឯកច្ចំ អត្តិ ។ ពាក្យដ៏សេស ក្នុងទីទាំង
ពួង មានអត្ថន័យយល់ហើយ ព្រោះមានន័យដូចពោលហើយនោះឯង ។^{១៧៨}

អង្គកថាឯកច្ចំអត្តិតិកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

សតិប្បដ្ឋានកថា

[៤២៦] ធម៌ទាំងអស់ ឈ្មោះថា សតិប្បដ្ឋានបូ ។ អើ ។ ធម៌ទាំងអស់ ឈ្មោះថា សតិ សតិន្រ្ទិយ សតិពល សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលជាផ្លូវជាទីទៅនៃបុគ្គលម្នាក់ ដល់នូវការអស់ទៅ ដល់នូវការត្រាស់ដឹង ដល់នូវការមិនសន្សឹកពូនឡើង មិនមានអាសវៈ មិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ជាធម៌ដែលគន្លុះ មិនគប្បីជោតក្រង ដែលឱ្យមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង ដែលយោគៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង មិនជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ ជាធម៌ដែលបរាមាសៈមិនស្ថាបអង្កែល មិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ធម៌ទាំងអស់ ឈ្មោះថា ពុទ្ធានុស្សតិ ធម្មានុស្សតិ សង្ឃានុស្សតិ សីលានុស្សតិ ចាកានុស្សតិ ទេវតានុស្សតិ អានាបានុស្សតិ មរណានុស្សតិ កាយគតាសតិ ឧបសមាទានុស្សតិបូ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤២៧] ធម៌ទាំងអស់ ឈ្មោះថា សតិប្បដ្ឋានបូ ។ អើ ។ ចក្ខុយតនៈ ឈ្មោះថា សតិប្បដ្ឋានបូ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ចក្ខុយតនៈ ឈ្មោះថា សតិប្បដ្ឋានបូ ។ អើ ។ ចក្ខុយតនៈ ឈ្មោះថា សតិ សតិន្រ្ទិយ សតិពល សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលជាផ្លូវជាទីទៅនៃបុគ្គលម្នាក់ ដល់នូវការអស់ទៅ ដល់នូវការត្រាស់ដឹង ដល់នូវការមិនសន្សឹកពូនឡើង មិនមានអាសវៈ មិនជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈ ។ បេ ។ មិនគួរដល់សេចក្តី

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

សោហ្ម័ន្ទ ចក្ខុយតនៈ ឈ្មោះថា ពុទ្ធានុស្សតិ ធម្មានុស្សតិ សង្ឃានុស្សតិ
 សីលានុស្សតិ ចាគានុស្សតិ ទេវតានុស្សតិ អានាបានស្សតិ មរណានុស្សតិ
 កាយគតាសតិ ឧបសមាទានុស្សតិ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
 សោតាយតនៈ ។ បេ ។ យានាយតនៈ ជិវ្ហាយតនៈ កាយាយតនៈ ។ បេ ។
 រុបាយតនៈ សទ្ធាយតនៈ គន្ធាយតនៈ រសាយតនៈ ផោជ្ជញ្ញាយតនៈ ។ បេ ។
 រាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋិ វិចិកិច្ឆា បីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ ។ បេ ។
 អនោត្តប្បៈ ឈ្មោះថា សតិប្បដ្ឋាន ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
 អនោត្តប្បៈ ឈ្មោះថា សតិប្បដ្ឋាន ឬ ។ អើ ។ អនោត្តប្បៈ ឈ្មោះថា សតិ
 សតិទ្រិយ សតិពល សម្មាសតិ ។ បេ ។ កាយគតាសតិ ឧបសមាទានុស្សតិ ឬ ។
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤២៨] សតិ ឈ្មោះថា សតិប្បដ្ឋាន ទាំងសតិប្បដ្ឋាននោះ ឈ្មោះ
 ថា សតិ ឬ ។ អើ ។ ចក្ខុយតនៈ ឈ្មោះថា សតិប្បដ្ឋាន ទាំងសតិប្បដ្ឋាន
 នោះ ឈ្មោះថា សតិ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សតិ ឈ្មោះ
 ថា សតិប្បដ្ឋាន ទាំងសតិប្បដ្ឋាននោះ ឈ្មោះថា សតិ ឬ ។ អើ ។ សោតា-
 យតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ រុបាយតនៈ ។ បេ ។ ផោជ្ជញ្ញាយតនៈ រាគៈ
 ទោសៈ មោហៈ មានៈ ។ បេ ។ អនោត្តប្បៈ ឈ្មោះថា សតិប្បដ្ឋាន ទាំង
 សតិប្បដ្ឋាននោះ ឈ្មោះថា សតិ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤២៩] ចក្ខុយតនៈ ឈ្មោះថា សតិប្បដ្ឋាន ទាំងសតិប្បដ្ឋាននោះ មិន
 ឈ្មោះថា សតិទេ ឬ ។ អើ ។ សតិ ឈ្មោះថា សតិប្បដ្ឋាន ទាំងសតិប្បដ្ឋាន

នោះ មិនឈ្មោះថា សតិទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សោតាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ រូបាយតនៈ ។ បេ ។ ផោដ្ឋញាយតនៈ រាគៈ ទោសៈ មោហៈ ។ បេ ។ អនោគ្គប្បៈ ឈ្មោះថា សតិប្បដ្ឋាន ទាំងសតិប្បដ្ឋាននោះ មិនឈ្មោះថា សតិទេឬ ។ អើ ។ សតិ ឈ្មោះថា សតិប្បដ្ឋាន ទាំងសតិប្បដ្ឋាននោះ មិនឈ្មោះថា សតិទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៣០] អ្នកមិនគួរពោលថា ធម៌ទាំងអស់ ឈ្មោះថា សតិប្បដ្ឋានទេឬ ។ អើ ។ ក្រែងសតិទាំងនៅនឹង ព្រោះប្រារព្ធនូវធម៌ទាំងអស់ឬ ។ អើ ។ បើសតិទាំងនៅនឹង ព្រោះប្រារព្ធនូវធម៌ទាំងអស់ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោលថា ធម៌ទាំងអស់ ឈ្មោះថា សតិប្បដ្ឋាន ដូច្នោះដែរ ។

[៤៣១] សតិទាំងនៅនឹង ព្រោះប្រារព្ធនូវធម៌ទាំងអស់ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ទាំងអស់ ឈ្មោះថា សតិប្បដ្ឋានឬ ។ អើ ។ ផស្សៈទាំងនៅនឹង ព្រោះប្រារព្ធនូវធម៌ទាំងអស់ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ទាំងអស់ ឈ្មោះថា ជាទីតាំងនៅនៃផស្សៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៣២] សតិទាំងនៅនឹង ព្រោះប្រារព្ធនូវធម៌ទាំងអស់ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ទាំងអស់ ឈ្មោះថា សតិប្បដ្ឋានឬ ។ អើ ។ វេទនាទាំងនៅនឹង ព្រោះប្រារព្ធនូវធម៌ទាំងអស់ ។ បេ ។ សញ្ញាទាំងនៅនឹង ។ បេ ។ ចេតនាទាំងនៅនឹង ។ បេ ។ ចិត្តទាំងនៅនឹង ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ទាំងអស់ ឈ្មោះថា ជាទីតាំងនៃចិត្តឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៣៣] ធម៌ទាំងអស់ ឈ្មោះថា សតិប្បដ្ឋានឬ ។ អើ ។ សត្វ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ទាំងអស់ មានសតិតាំងមាំ ប្រកបដោយសតិ ខ្ជាប់ខ្ជួនដោយសតិ សតិរបស់
សត្វទាំងអស់ ឈ្មោះថា តាំងមាំឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៣៤] ធម៌ទាំងអស់ ឈ្មោះថា សតិប្បដ្ឋានឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះ
មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកសត្វណា មិនបរិភោគ
កាយគតាសតិ ពួកសត្វនោះ ឈ្មោះថា មិនបរិភោគអមតៈ ម្នាលភិក្ខុទាំង
ឡាយ ពួកសត្វណា បរិភោគកាយគតាសតិ ពួកសត្វនោះ ឈ្មោះថា
បរិភោគអមតៈ ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ សត្វទាំងអស់
បរិភោគ បានចំពោះ សេពគប់ អប់រំ ធ្វើឲ្យច្រើន នូវកាយគតាសតិឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៣៥] ធម៌ទាំងអស់ ឈ្មោះថា សតិប្បដ្ឋានឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះ
មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ផ្លូវនេះឯង សម្រាប់ជាទីទៅ
នៃបុគ្គលម្នាក់ ដើម្បីសេចក្តីបរិសុទ្ធដោយវិសេស នៃសត្វទាំងឡាយ ដើម្បី
កន្លងនូវសេចក្តីសោក និងសេចក្តីខ្សឹកខ្សួល ដើម្បីរម្ងត់នូវទុក្ខ និងទោមនស្ស
ដើម្បីបាននូវអរិយមគ្គ ប្រកបដោយអង្គ ៨ ប្រការ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
នូវព្រះនិព្វាន ផ្លូវនេះ គឺសតិប្បដ្ឋាន ៤ ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។

អើ ។ ធម៌ទាំងអស់ ឈ្មោះថា ផ្លូវជាទីទៅនៃបុគ្គលម្នាក់ឬ ។ អ្នកមិនគួរពេល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៣៦] ធម៌ទាំងអស់ ឈ្មោះថា សតិប្បដ្ឋានឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះ
មានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការកើតប្រាកដនៃរតនៈ ៧
ប្រការ ព្រោះការកើតប្រាកដនៃស្តេចចក្កពត្តិ ។ រតនៈ ៧ ប្រការ តើដូច
ម្តេច ។ ការកើតប្រាកដនៃចក្ករតនៈ ១ ការកើតប្រាកដនៃហត្ថិរតនៈ ១ ការ
កើតប្រាកដនៃអស្សរតនៈ ១ ការកើតប្រាកដនៃមណិរតនៈ ១ ការកើតប្រាកដ
នៃឥត្ថិរតនៈ ១ ការកើតប្រាកដនៃគហបតិរតនៈ ១ ការកើតប្រាកដនៃបរិណា-
យករតនៈ ១ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការកើតប្រាកដនៃរតនៈ ៧ ប្រការនេះឯង
ព្រោះការកើតប្រាកដនៃព្រះរាជាចក្កពត្តិ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការកើតប្រាកដ
នៃពោជ្ឈង្គរតនៈ ៧ ព្រោះការកើតប្រាកដនៃព្រះតថាគត អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ។
ការកើតប្រាកដនៃពោជ្ឈង្គ ៧ តើដូចម្តេច ។ ការកើតប្រាកដនៃសតិសម្មោជ្ឈង្គ-
រតនៈ ១ ការកើតប្រាកដនៃធម្មវិបយសម្មោជ្ឈង្គរតនៈ ១ ការកើតប្រាកដនៃ
វិរិយសម្មោជ្ឈង្គរតនៈ ១ ការកើតប្រាកដនៃបីតិសម្មោជ្ឈង្គរតនៈ ១ ការកើត
ប្រាកដនៃបស្សន្តិសម្មោជ្ឈង្គរតនៈ ១ ការកើតប្រាកដនៃសមាធិសម្មោជ្ឈង្គរតនៈ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

១ ការកើតប្រាកដនៃឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈវត្តនៈ ១ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការកើត
 ប្រាកដនៃពោជ្ឈវត្តនៈ ៧ នេះ ព្រោះការកើតប្រាកដនៃព្រះតថាគត អរហន្ត-
 សម្មាសម្ពុទ្ធ ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ ធម៌ទាំងអស់ ឈ្មោះ
 ថា សតិសម្ពោជ្ឈវត្តនៈ ព្រោះការកើតប្រាកដនៃព្រះតថាគត អរហន្តសម្មា-
 សម្ពុទ្ធឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ធម៌ទាំងអស់ ឈ្មោះថា
 សតិប្បដ្ឋានឬ ។ អើ ។ ធម៌ទាំងអស់ ឈ្មោះថា សម្មប្បធាន ។ បេ ។ ឥទ្ធិបាទ
 ។ បេ ។ ឥន្ទ្រិយ ។ បេ ។ ពល ។ បេ ។ ពោជ្ឈវត្តឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
 នេះទេ ។ បេ ។

សតិប្បដ្ឋានកថា ចប់

អដ្ឋកថា

សតិប្បដ្ឋានកថា

[៤២៦] ឥឡូវនេះ នឹងពោលសតិប្បដ្ឋានដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនពួកណា មានលទ្ធិដូចលទ្ធិរបស់និកាយអន្ទកៈទាំងឡាយ ក្នុងខណៈនេះថា ធម៌ទាំងពួងជាសតិប្បដ្ឋាន ព្រោះកាន់យកធម៌ទាំងឡាយ មានកាយជាដើម ជាអារម្មណ៍ដោយសតិ ដោយន័យដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ក្នុងសតិប្បដ្ឋានសំយុត្តថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសម្តែងនូវសេចក្តីកើតឡើង និងសូន្យទៅនៃសតិប្បដ្ឋាន ៤ ដូច្នោះជាដើម ។

និកាយដែលកើតឡើងខាងក្រោយទាំងនេះ គឺបុព្វសេលិយៈ អបរសេលិយៈ រាជគិរិយៈ និងសិទ្ធិតិកៈ ឈ្មោះថា និកាយអន្ទកៈ ។ ពាក្យសួរដើម្បីសង្កត់សង្កិនលទ្ធិរបស់ជនទាំងនោះ ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។ ពាក្យឆ្លើយទទួលជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងពាក្យថា សតិប្បដ្ឋានដូចតទៅនេះ

ព្រោះហេតុដែលឈ្មោះថា បដ្ឋាន ព្រោះអត្ថថា រមែងតាំងមាំក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ។ សួរថា អ្វីតាំងមាំ ឆ្លើយថា សតិ ។ សូម្បីមានសតិជាអារម្មណ៍ក៏ឈ្មោះថា សតិប្បដ្ឋាន ដោយអត្ថនេះថា ការតាំងមាំនៃសតិ ឈ្មោះថា សតិប្បដ្ឋាន ។ ឈ្មោះថា បដ្ឋាន ព្រោះអត្ថថា រមែងតាំងមាំ ។ សួរថា អ្វីរមែងតាំងមាំ ឆ្លើយថា សតិរមែងតាំងមាំ ។ បដ្ឋាន គឺ សតិ ឈ្មោះថា សតិប្បដ្ឋាន ដោយអត្ថនេះថា ទីតាំង គឺសតិ ឈ្មោះថា សតិប្បដ្ឋាន

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ហេតុនោះ វាទៈទាំង ២ រមែងត្រឹមត្រូវដោយបរិយាយ ។

ម្យ៉ាងទៀត ជនទាំងឡាយណា លះបរិយាយនេះហើយ រមែងពោល
ថា ធម៌ទាំងពួងជាសតិប្បដ្ឋានដោយចំណែកមួយប៉ុណ្ណោះ ពាក្យសួរសំដៅ
ដល់ជនទាំងនោះ ជាពាក្យរបស់សកវាទី ពាក្យឆ្លើយទទួលដោយអំណាចនៃ
អារម្មណ៍ ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ តែកាលសកវាទីសួរថា សព្វ ធម្មា សតិ
ជាដើម បរវាទីក៏ឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះភាពដែលធម៌ទាំងពួង មិនជាសតិ
ទាំងអស់ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា ខុសតាមី ជាដើម ជាឈ្មោះពិសេសនៃ
មគ្គ ។ ពិតហើយ ឯកាយនមគ្គ ឈ្មោះថា ខុសតាមី ព្រោះអត្ថថា សម្រេច
ព្រះនិព្វាន ជាទីអស់ទៅនៃកិលេសទាំងឡាយ ។ ឈ្មោះថា ពោធិតាមី ព្រោះ
អត្ថថា ដល់នូវការត្រាស់ដឹងសច្ចៈ ៤ ។ ឈ្មោះថា អបចយតាមី ព្រោះ
អត្ថថា ដល់នូវការមិនសន្សំវដ្តៈ ។ សកវាទីសួរដោយបទទាំងនេះយ៉ាងនេះ
ដោយសំដៅយកថា ធម៌ទាំងពួងជាឯកាយនមគ្គ មានតាមលទ្ធិរបស់អ្នក
យ៉ាងនេះឬ ពាក្យទាំងឡាយ មានពាក្យថា អនាសវា អសំយោជនិយា
ជាដើម សកវាទីពោលដើម្បីសួរដោយភាពជាលោកុត្តរ ។ ពាក្យទាំងឡាយ

ថា តុន្តានុស្សតិ ជាដើម លោកពោលដោយអំណាចពាក្យសួរចែកប្រភេទ ។

[៤២៧] បទថា ចក្កាយតនំ សតិប្បដ្ឋានំ ជាដើម លោកពោល
ដោយអំណាចពាក្យសួរចែកប្រភេទនៃធម៌ទាំងពួង ។ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបអត្ថ
ក្នុងបញ្ហាទាំងពួងយ៉ាងនេះថា ពាក្យឆ្លើយបដិសេធមានដោយអំណាចនៃសតិ
ពាក្យឆ្លើយទទួលមានដោយអំណាចនៃអារម្មណ៍ ។ ការអះអាង ដោយ
ព្រះសូត្រ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ដោយប្រការដូច្នោះ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាសតិប្បដ្ឋានកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

ហោវត្ថុតិកថា

[៤៣៧] អតីត មានឬ ។ អតីត មានយ៉ាងនេះ មិនមានយ៉ាងនេះ ។ អតីតនោះមាន អតីតនោះឯង ឈ្មោះថា មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អតីតនោះមាន អតីតនោះឯង ឈ្មោះថា មិនមានឬ ។ អើ ។ អត្ថថា មាន ឈ្មោះអត្ថថា មិនមាន អត្ថថា មិនមាន ឈ្មោះអត្ថថា មាន ភាពមាន ឈ្មោះថា ភាពមិនមាន ភាពមិនមាន ឈ្មោះថា ភាពមាន ពាក្យថា មានក្តី ថាមិនមានក្តី ឬថា មិនមានក្តី ថាមានក្តី សភាវៈទាំងនេះ មានអត្ថតែមួយស្មើគ្នា មានចំណែកស្មើគ្នា មានកំណើតជាមួយគ្នាឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៣៨] អនាគត មានឬ ។ អនាគត មានយ៉ាងនេះ មិនមានយ៉ាងនេះ ។ អនាគតនោះមាន អនាគតនោះឯង ឈ្មោះថា មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អនាគតនោះមាន អនាគតនោះឯង ឈ្មោះថា មិនមានឬ ។ អើ ។ អត្ថថា មាន ឈ្មោះអត្ថថា មិនមាន អត្ថថា មិនមាន ឈ្មោះអត្ថថា មាន ភាពមាន ឈ្មោះថា ភាពមិនមាន ភាពមិនមាន ឈ្មោះថា ភាពមាន ពាក្យថា មានក្តី ថាមិនមានក្តី ឬថា មិនមានក្តី ថាមានក្តី សភាវៈទាំងនេះ មានអត្ថតែមួយ ស្មើគ្នា មានចំណែកស្មើគ្នា មានកំណើតជាមួយគ្នាឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៣៩] បច្ចុប្បន្ន មានឬ ។ បច្ចុប្បន្ន មានយ៉ាងនេះ មិនមានយ៉ាង

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

នេះ ។ បច្ចុប្បន្ននោះ មាន បច្ចុប្បន្ននោះឯង ឈ្មោះថា មិនមានឬ ។ អ្នកមិន
គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បច្ចុប្បន្ននោះ មាន បច្ចុប្បន្ននោះឯង ឈ្មោះថា
មិនមានឬ ។ អើ ។ អត្ថថា មាន ឈ្មោះអត្ថថា មិនមាន ។ បេ ។ ស្មើគ្នា មាន
ចំណែកស្មើគ្នា មានកំណើតជាមួយគ្នាឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៤០] អតីត មានយ៉ាងនេះ មិនមានយ៉ាងនេះឬ ។ អើ ។ អតីត
មានដូចម្តេច មិនមានដូចម្តេច ។ អតីត មានយ៉ាងនេះ គឺអតីត នៅជាអតីត
អតីត មិនមានយ៉ាងនេះ គឺអតីត ជាអនាគត អតីត មិនមានយ៉ាងនេះ គឺ
អតីត ជាបច្ចុប្បន្ន ។ អតីតនោះ មាន អតីតនោះឯង ឈ្មោះថា មិនមានឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អតីតនោះ មាន អតីតនោះឯង ឈ្មោះថា
មិនមានឬ ។ អើ ។ អត្ថថា មាន ឈ្មោះអត្ថថា មិនមាន អត្ថថា មិនមាន
ឈ្មោះអត្ថថា មាន ភាពមាន ឈ្មោះថា ភាពមិនមាន ភាពមិនមាន ឈ្មោះ
ថា ភាពមាន ពាក្យថា មានក្តី ថាមិនមានក្តី ឬថា មិនមានក្តី ថាមានក្តី
សក្ការៈទាំងនេះ មានអត្ថតែមួយ ស្មើគ្នា មានចំណែកស្មើគ្នា មានកំណើតជា
មួយគ្នាឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៤១] អនាគត មានយ៉ាងនេះ មិនមានយ៉ាងនេះឬ ។ អើ ។
អនាគត មានដូចម្តេច មិនមានដូចម្តេច ។ អនាគត មានយ៉ាងនេះ គឺអនាគត
នៅជាអនាគត អនាគត មិនមានយ៉ាងនេះ គឺអនាគត ជាអតីត អនាគត មិន
មានយ៉ាងនេះ គឺអនាគត ជាបច្ចុប្បន្ន ។ អនាគតនោះ មាន អនាគតនោះឯង
ឈ្មោះថា មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អនាគតនោះ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

មាន អនាគតនោះឯង ឈ្មោះថា មិនមានឬ ។ អើ ។ អត្ថថា មាន ឈ្មោះ
អត្ថថា មិនមាន អត្ថថា មិនមាន ឈ្មោះអត្ថថា មាន ។ បេ ។ ស្មើគ្នា មាន
ចំណែកស្មើគ្នា មានកំណើតជាមួយគ្នាឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៤២] បច្ចុប្បន្ន មានយ៉ាងនេះ មិនមានយ៉ាងនេះឬ ។ អើ ។ បច្ចុប្បន្ន
មានដូចម្តេច មិនមានដូចម្តេច ។ បច្ចុប្បន្ន មានយ៉ាងនេះ គឺបច្ចុប្បន្ន នៅជា
បច្ចុប្បន្ន បច្ចុប្បន្ន មិនមានយ៉ាងនេះ គឺបច្ចុប្បន្ន ជាអតីត បច្ចុប្បន្ន មិនមាន
យ៉ាងនេះ គឺបច្ចុប្បន្ន ជាអនាគត ។ បច្ចុប្បន្ននោះ មាន បច្ចុប្បន្ននោះឯង
ឈ្មោះថា មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បច្ចុប្បន្ននោះ មាន
បច្ចុប្បន្ននោះឯង ឈ្មោះថា មិនមានឬ ។ អើ ។ អត្ថថា មាន ឈ្មោះអត្ថថា
មិនមាន ។ បេ ។ ស្មើគ្នា មានចំណែកស្មើគ្នា មានកំណើតជាមួយគ្នាឬ ។ អ្នក
មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៤៣] អ្នកមិនគួរពោលថា អតីត មានយ៉ាងនេះ មិនមានយ៉ាងនេះ
អនាគត មានយ៉ាងនេះ មិនមានយ៉ាងនេះ បច្ចុប្បន្ន មានយ៉ាងនេះ មិនមាន
យ៉ាងនេះឬ ។ អើ ។ អតីត មានយ៉ាងនេះ គឺអតីត ជាអនាគត អតីត មាន
យ៉ាងនេះ គឺអតីត ជាបច្ចុប្បន្ន អនាគត មានយ៉ាងនេះ គឺអនាគត ជាអតីត
អនាគត មានយ៉ាងនេះ គឺអនាគត ជាបច្ចុប្បន្ន បច្ចុប្បន្ន មានយ៉ាងនេះ គឺ
បច្ចុប្បន្ន ជាអតីត បច្ចុប្បន្ន មានយ៉ាងនេះ គឺបច្ចុប្បន្ន ជាអនាគតឬ ។ អ្នក
មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បើដូច្នោះ អតីត មានយ៉ាងនេះ មិនមានយ៉ាង
នេះ អនាគត មានយ៉ាងនេះ មិនមានយ៉ាងនេះ បច្ចុប្បន្ន មានយ៉ាងនេះ មិន

មានយ៉ាងនេះ ។

[៤៤៤] រូប មានឬ ។ រូប មានយ៉ាងនេះ មិនមានយ៉ាងនេះ ។ រូប នោះ មាន រូបនោះឯង ឈ្មោះថា មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ ទេ ។ បេ ។ រូបនោះ មាន រូបនោះឯង ឈ្មោះថា មិនមានឬ ។ អើ ។ អត្ថថា មាន ឈ្មោះអត្ថថា មិនមាន អត្ថថា មិនមាន ឈ្មោះអត្ថថា មាន ភាពមាន ឈ្មោះថា ភាពមិនមាន ភាពមិនមាន ឈ្មោះថា ភាពមាន ពាក្យថា មានក្តី ថាមិនមានក្តី ឬថា មិនមានក្តី ថាមានក្តី សកាវៈទាំងនេះ មានអត្ថតែមួយ ស្មើគ្នា មានចំណែកស្មើគ្នា មានកំណើតជាមួយគ្នា ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង នេះទេ ។ បេ ។ វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ បេ ។ វិញ្ញាណ មានឬ ។ វិញ្ញាណ មានយ៉ាងនេះ មិនមានយ៉ាងនេះ ។ វិញ្ញាណនោះ មាន វិញ្ញាណនោះឯង ឈ្មោះថា មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ វិញ្ញាណនោះមាន វិញ្ញាណនោះឯង ឈ្មោះថា មិនមានឬ ។ អើ ។ អត្ថថា មាន ឈ្មោះអត្ថថា មិនមាន ។ បេ ។ ស្មើគ្នា មានចំណែកស្មើគ្នា មានកំណើត ជាមួយគ្នា ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ រូប មានយ៉ាងនេះ មិន មានយ៉ាងនេះឬ ។ អើ ។ រូប មានដូចម្តេច មិនមានដូចម្តេច ។ រូប មាន យ៉ាងនេះ គឺរូបនៅជារូប រូប មិនមានយ៉ាងនេះ គឺរូប ជាវេទនា ។ បេ ។ រូប មិនមានយ៉ាងនេះ គឺរូប ជាសញ្ញា ។ បេ ។ រូប មិនមានយ៉ាងនេះ គឺរូប ជា សង្ខារ ។ បេ ។ រូប មិនមានយ៉ាងនេះ គឺរូប ជាវិញ្ញាណ ។ រូបនោះ មាន រូបនោះឯង ឈ្មោះថា មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ រូប

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

នោះ មាន រូបនោះឯង ឈ្មោះថា មិនមានឬ ។ អើ ។ អត្ថថា មាន ឈ្មោះ អត្ថថា មិនមាន ។ បេ ។ ស្មើគ្នា មានចំណែកស្មើគ្នា មានកំណើតជាមួយគ្នា ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ សង្ខារទាំង ឡាយ ។ បេ ។ វិញ្ញាណ មានយ៉ាងនេះ មិនមានយ៉ាងនេះឬ ។ អើ ។ វិញ្ញាណ មានដូចម្តេច មិនមានដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណ មានយ៉ាងនេះ គឺវិញ្ញាណ នៅជា វិញ្ញាណ វិញ្ញាណ មិនមានយ៉ាងនេះ គឺវិញ្ញាណ ជារូប ។ បេ ។ វិញ្ញាណ មិន មានយ៉ាងនេះ គឺវិញ្ញាណ ជាវេទនា ។ បេ ។ វិញ្ញាណ មិនមានយ៉ាងនេះ គឺ វិញ្ញាណ ជាសញ្ញា ។ បេ ។ វិញ្ញាណមិនមានយ៉ាងនេះ គឺវិញ្ញាណ ជាសង្ខារ ។ វិញ្ញាណនោះ មាន វិញ្ញាណនោះឯង ឈ្មោះថា មិនមានឬ ។ អ្នកមិនគួរ ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ វិញ្ញាណនោះ មាន វិញ្ញាណនោះឯង ឈ្មោះថា មិន មានឬ ។ អើ ។ អត្ថថា មាន ឈ្មោះ អត្ថថា មិនមាន ។ បេ ។ ស្មើគ្នា មាន ចំណែកស្មើគ្នា មានកំណើតជាមួយគ្នា ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៤៤] អ្នកមិនគួរពោលថា រូប មានយ៉ាងនេះ មិនមានយ៉ាងនេះ ។ វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ សង្ខារទាំងឡាយ ។ បេ ។ វិញ្ញាណ មានយ៉ាង នេះ មិនមានយ៉ាងនេះឬ ។ អើ ។ រូប មានយ៉ាងនេះ គឺរូប ជាវេទនា ។ បេ ។ រូប មានយ៉ាងនេះ គឺរូប ជាសញ្ញា ។ បេ ។ រូប មានយ៉ាងនេះ គឺរូប ជាសង្ខារ ។ បេ ។ រូប មានយ៉ាងនេះ គឺរូប ជាវិញ្ញាណ វេទនា មានយ៉ាងនេះ គឺវេទនា ជាសញ្ញា ជាសង្ខារ ជាវិញ្ញាណ ជារូប វិញ្ញាណ មានយ៉ាងនេះ គឺវិញ្ញាណ ជាវេទនា ។ បេ ។ វិញ្ញាណ មានយ៉ាងនេះ គឺវិញ្ញាណ ជាសង្ខារឬ ។ អ្នកមិន

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បើដូច្នោះ រូប មានយ៉ាងនេះ មិនមានយ៉ាងនេះ
វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ មានយ៉ាងនេះ មិនមានយ៉ាងនេះ ។

ហេតុតិកថា ចប់

មហាវគ្គទី ១ ចប់

ឧទានកថា នៃមហាវគ្គទី ១

ពោលអំពីបុគ្គល ១ ការសាបសូន្យ ១ ការនៅដោយ
ព្រហ្មចរិយៈ ១ ការលះកាមរាគៈ ដោយការកំណត់ដឹង
ដោយចំណែក ១ វាទៈទាំងអស់ មាន ១ អាយតនៈ
ជាចំណែក ក្នុងអតីត អនាគត ១ ធម៌ទាំងអស់
ឈ្មោះថា សតិប្បដ្ឋាន ១ សក្ការៈមានយ៉ាងនេះ មិនមាន
យ៉ាងនេះ ១ ។

អដ្ឋកថា

ហោរត្ថកថា

[៤៣៧] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីការមានដោយការវៈយ៉ាងនេះដូច
តទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា **មានលទ្ធិ**ដូចលទ្ធិរបស់និកាយអន្ទកៈ
ទាំងឡាយ ដែលមានប្រភេទតាមដែលពោលមកហើយក្នុងខណៈនេះថា ធម៌
ទាំងឡាយ មានអតីតធម៌ទាំងពួងជាដើម មានដោយអំណាចនៃធម៌ មានរូប
ជាដើម ឬអតីតធម៌មិនមានដោយអំណាចនៃអនាគត និងបច្ចុប្បន្ន ឬអនាគត
និងបច្ចុប្បន្ន មិនមានដោយអំណាចនៃអតីតធម៌ជាដើម ព្រោះហេតុនោះ វត្ថុ
ទាំងពួងនោះ យ៉ាងនេះ មាន យ៉ាងនេះ មិនមាន ដូច្នោះ សកវាទីសំដៅ
ដល់ជនទាំងនោះ ទើបសួររបរវាទីថា **អតីតំ អត្ថំ** ដូច្នោះ ។ ពាក្យវិសជ្ជនាថា
ហោរត្ថំ ហោរ នត្ថំ ជាពាក្យរបស់របរវាទី ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា **ហោរ** បានដល់ **ឯវំ** ប្រែថា យ៉ាងនេះ ឬ
ដោយសកវៈយ៉ាងនេះ ។ លំដាប់នោះ សកវាទីកាលនឹងសួររបរវាទីនោះថា
បើអតីតធម៌យ៉ាងនេះមាន យ៉ាងនេះមិនមានសោត កាលបើមានសេចក្តីយ៉ាង
នោះមាន អតីតធម៌នោះឯង ឈ្មោះថា មាន អតីតធម៌នោះឯង ឈ្មោះថា
មិនមាន ទើបពោលថា **សេវត្ថំ សេវ នត្ថំ** ដូច្នោះ ។ របរវាទីសំដៅយកការមាន
នៃធម៌នោះដោយសកវៈនោះប៉ុណ្ណោះ និងសំដៅយកការមិនមាននៃធម៌ទាំង

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

៣៦៨

នោះ ដោយសភាវៈនោះប៉ុណ្ណោះ ទើបឆ្លើយបដិសេធ ។ បរវាទីត្រូវសួរ
 លើកទី ២ ក៏ឆ្លើយទទួល សំដៅយកការមាន ដោយសភាវៈរបស់ខ្លួននោះ
 ឯង និងការមិនមាន ដោយសភាវៈដទៃ ។ ខាងមុខអំពីនេះទៅ ពាក្យថា
 អត្តជ្ជោ នត្តជ្ជោ អធិប្បាយថា សកវាទីសួរថា ភាវៈដែលជារបស់ខ្លួនមាន
 ឈ្មោះថា រមែងជាភាវៈដែលជារបស់ខ្លួន ដែលមិនមានឬ ។ បណ្ឌិតគប្បី
 ជ្រាបអត្ត ក្នុងវារៈទាំងពួង ដោយឧបាយនេះ ។

[៤៤៣-៤៤៥] ក្នុងទីបំផុត ទើបបរវាទីពោលពាក្យថា តេន ហិ
 អតីតំ ហោវត្ថិ ហោវ នត្ថិ និងពាក្យថា តេន ហិ រូបំ ហោវត្ថិ ហោវ នត្ថិ ជាដើម
 ហើយតាំងនូវលទ្ធិក៏ពិត តែលទ្ធិនោះ ក៏ជាលទ្ធិដែលតាំងនៅមិនបាននោះឯង
 ព្រោះជាលទ្ធិដែលតាំងទុកដោយប្រាសចាកយោនិមនសិការដូច្នោះឯង ។^{២៣៣}

អដ្ឋកថាហោវត្ថិកថា ចប់
 មហាវគ្គទី ១ ចប់

អភិធម្មបិដក
កថាវត្ថុ ទុតិយភាគ

បរុបហារកថា

[១] (សកវាទីសួរថា) ការបញ្ចេញទឹកស្អុក្កៈ មិនស្អាត របស់
ព្រះអរហន្ត មានដែរឬ ។ (បរវាទីឆ្លើយថា) អើ ។ រាគៈ កាមរាគៈ
បរិយុដ្ឋាន គឺកាមរាគៈ សញ្ញាជនៈ គឺកាមរាគៈ កាមោយៈ កាមយោគៈ
កាមច្ឆន្ទនីវរណៈរបស់ព្រះអរហន្តមានដែរឬ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២] រាគៈ កាមរាគៈ បរិយុដ្ឋាន គឺកាមរាគៈ សញ្ញាជនៈ គឺកាម-
រាគៈ កាមោយៈ កាមយោគៈ កាមច្ឆន្ទនីវរណៈ របស់ព្រះអរហន្ត មិនមាន
ទេឬ ។ អើ ។ បើរាគៈ កាមរាគៈ បរិយុដ្ឋាន គឺកាមរាគៈ សញ្ញាជនៈ គឺ
កាមរាគៈ កាមោយៈ កាមយោគៈ កាមច្ឆន្ទនីវរណៈ របស់ព្រះអរហន្ត មិន
មានទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ការបញ្ចេញទឹកស្អុក្កៈ មិន
ស្អាត របស់ព្រះអរហន្តមានទេ ។

[៣] ការបញ្ចេញទឹកស្អុក្កៈ មិនស្អាត របស់បុប្ផជនមាន រាគៈ កាមរាគៈ
បរិយុដ្ឋាន គឺកាមរាគៈ សញ្ញាជនៈ គឺកាមរាគៈ កាមោយៈ កាមយោគៈ
កាមច្ឆន្ទនីវរណៈ របស់បុប្ផជននោះ មានដែរឬ ។ អើ ។ ការបញ្ចេញទឹកស្អុក្កៈ
មិនស្អាតរបស់ព្រះអរហន្តមាន រាគៈ កាមរាគៈ បរិយុដ្ឋាន គឺកាមរាគៈ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

កាមច្ចន្តនីវរណៈរបស់ព្រះអរហន្តនោះ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤] ការបញ្ចេញទឹកស្អុក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្ត មាន រាគៈ កាមរាគៈ បរិយុជ្ឈាន គឺកាមរាគៈ ។ បេ ។ កាមច្ចន្តនីវរណៈរបស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេឬ ។ អើ ។ ការបញ្ចេញទឹកស្អុក្កៈ មិនស្អាត របស់បុប្ផជន មាន រាគៈ កាមរាគៈ បរិយុជ្ឈាន គឺកាមរាគៈ ។ បេ ។ កាមច្ចន្តនីវរណៈរបស់បុប្ផជននោះ មិនមានទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ ។ បេ ។

[៥] ការបញ្ចេញទឹកស្អុក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរឬ ។ អើ ។ (ការបញ្ចេញទឹកស្អុក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្ត) មាន ដោយអត្ថដូចម្តេច ។ ទំនងជាទេវតា ជាពួកនៃមារ នាំយកការបញ្ចេញទឹកស្អុក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្ត ។

[៦] ទេវតា ជាពួកនៃមារ នាំយកការបញ្ចេញទឹកស្អុក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្តឬ ។ អើ ។ ការបញ្ចេញទឹកស្អុក្កៈ មិនស្អាត របស់ទេវតា ជាពួកនៃមារ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។

[៧] ការបញ្ចេញទឹកស្អុក្កៈ មិនស្អាត របស់ទេវតា ជាពួកនៃមារ មិនមានទេឬ ។ អើ ។ បើការបញ្ចេញទឹកស្អុក្កៈ មិនស្អាត របស់ទេវតា ជាពួកនៃមារ មិនមានទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរនិយាយថា ទេវតា ជាពួកនៃមារ នាំយកការបញ្ចេញទឹកស្អុក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្តទេ ។

[៨] ទេវតាជាពួកនៃមារ នាំយកការបញ្ចេញទឹកស្អុក្កៈ មិនស្អាត

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

៣៧១

របស់ព្រះអរហន្តបូ ។ អើ ។ ទេវតាជាពួកនៃមារ នាំយកការបញ្ចេញទឹក
ស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ខ្លួន នាំយកការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់
ពួកជនដទៃ នាំយកការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្តនោះ
បូ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៩] ទេវតាជាពួកនៃមារ មិននាំយកការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត
របស់ខ្លួន មិននាំយកទឹកស្កក្កៈ របស់អ្នកដទៃ មិននាំយកទឹកស្កក្កៈ របស់
ព្រះអរហន្តនោះទេបូ ។ អើ ។ បើទេវតាជាពួកនៃមារ មិននាំយកការបញ្ចេញ
ទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ខ្លួន មិននាំយកទឹកស្កក្កៈ របស់ពួកជនដទៃ មិន
នាំយកទឹកស្កក្កៈ របស់ព្រះអរហន្តនោះ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោល
ថា ទេវតា ជាពួកនៃមារ នាំយកការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះ
អរហន្តទេ ។

[១០] ទេវតា ជាពួកនៃមារ នាំយកការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត
របស់ព្រះអរហន្តបូ ។ អើ ។ ទេវតាជាពួកនៃមារ នាំយកតាមរណ្តៅនៃរោម
បូ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១១] ទេវតា ជាពួកនៃមារ នាំយកការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត
របស់ព្រះអរហន្តបូ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ព្រោះទេវតា (មានគំនិតថា)
យើងនឹងញ៉ាំងអ្នកដទៃឲ្យកាន់យកមតិខុស ។ ព្រះអរហន្ត មានមតិខុសដែរ
បូ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១២] មតិខុស របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរឬ ។ អើ ។ មតិខុស

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

របស់ព្រះអរហន្ត ក្នុងព្រះសាស្តា មតិខុសក្នុងព្រះធម៌ មតិខុសក្នុងព្រះសង្ឃ
មតិខុសក្នុងសិក្ខា មតិខុសក្នុងចំណែកខាងដើម មតិខុសក្នុងចំណែកខាងចុង
មតិខុសក្នុងចំណែកខាងដើម និងខាងចុង មតិខុសក្នុងធម៌ដែលកើតឡើង
ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ព្រោះធម៌នេះជាបច្ច័យ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១៣] មតិខុស របស់ព្រះអរហន្ត មិនមានក្នុងព្រះសាស្តា មិនមាន
មតិខុសក្នុងព្រះធម៌ មិនមានមតិខុសក្នុងព្រះសង្ឃ មិនមានមតិខុសក្នុងសិក្ខា
មិនមានមតិខុសក្នុងចំណែកខាងដើម មិនមានមតិខុសក្នុងចំណែកខាងចុង
មិនមានមតិខុសក្នុងចំណែកខាងដើម និងខាងចុង មិនមានក្នុងព្រះធម៌ដែល
កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ព្រោះធម៌នេះជាបច្ច័យទេឬ ។ អើ ។ បើ
មតិខុស របស់ព្រះអរហន្ត មិនមានក្នុងព្រះសាស្តា ។ បេ។ មិនមានមតិខុស
ក្នុងព្រះធម៌ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ព្រោះធម៌នេះជាបច្ច័យ
ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា មតិខុសរបស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[១៤] មតិខុស របស់បុប្ផជន មាន មតិខុសរបស់បុប្ផជននោះ ក្នុង
ព្រះសាស្តា ។ បេ។ មតិខុស ក្នុងធម៌ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ
ព្រោះធម៌នេះជាបច្ច័យ មានដែរឬ ។ អើ ។ មតិខុសរបស់ព្រះអរហន្ត មាន
មតិខុសរបស់ព្រះអរហន្តនោះ ក្នុងព្រះសាស្តា ។ បេ។ មតិខុសក្នុងធម៌ ដែល
កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ព្រោះធម៌នេះជាបច្ច័យ មានដែរឬ ។ អ្នក
មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

[១៥] មតិខុស របស់ព្រះអរហន្ត មាន មតិខុស របស់ព្រះអរហន្ត នោះ មិនមានក្នុងព្រះសាស្តា ។ បេ ។ មិនមានមតិខុសក្នុងធម៌ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ព្រោះធម៌នេះជាបច្ច័យឬ ។ អើ ។ មតិខុសរបស់ បុប្ផជួន មាន មតិខុសរបស់បុប្ផជួននោះ មិនមានក្នុងព្រះសាស្តា ។ បេ ។ មិន មានមតិខុសក្នុងធម៌ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ព្រោះធម៌នេះជា បច្ច័យឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៦] ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរ ឬ ។ អើ ។ ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្ត ជាអាទិសង្ស នៃរបស់អ្វី ។ ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ របស់ព្រះអរហន្ត ជាអាទិសង្សនៃបាយ ដែលស៊ី ទឹកដែលផឹក វត្ថុដែលទំពាស៊ី រសដែលលិទ្ធក្នក្ស ។ ការបញ្ចេញ ទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្ត ជាអាទិសង្សនៃបាយដែលស៊ី ទឹកដែល ផឹក វត្ថុដែលទំពាស៊ី និងរសដែលលិទ្ធក្នក្សដែរឬ ។ អើ ។ ពួកជនណាមួយ ស៊ី ផឹក ទំពាស៊ី លិទ្ធក្នក្ស ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ជនទាំង អស់នោះ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។

[១៧] ពួកជនណាមួយ ស៊ី ផឹក ទំពាស៊ី លិទ្ធក្នក្ស ការបញ្ចេញទឹក ស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ជនទាំងអស់នោះ មានដែរឬ ។ អើ ។ ពួកទារក ស៊ី ផឹក ទំពាស៊ី លិទ្ធក្នក្ស ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ទារក មាន ដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៨] ពួកបណ្ឌិតៈ (មនុស្សខ្ចីយ) ស៊ី ផឹក ទំពាស៊ី លិទ្ធក្នក្ស

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ពួកបណ្ឌិតៈ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៩] ពួកទេវតា ស៊ី ផឹក ទំពាស៊ី លិទ្ធក្នក្ស ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ
មិនស្អាតរបស់ពួកទេវតា មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២០] ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្ត ជា
អាទិសង្ឃនៃបាយដែលស៊ី ទឹកដែលផឹក វត្ថុដែលទំពាស៊ី រសដែលលិទ្ធក្នក្ស
ឬ ។ អើ ។ ទីនៅនៃទឹកស្កក្កៈ របស់ព្រះអរហន្តនោះ មានដែរឬ ។ អ្នកមិន
គួរនិយាយយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២១] ឧច្ចារៈ និងបស្សាវៈ របស់ព្រះអរហន្ត ជាអាទិសង្ឃនៃបាយ
ដែលស៊ី ទឹកដែលផឹក វត្ថុដែលទំពាស៊ី រសដែលលិទ្ធក្នក្ស ទីនៅនៃទឹកស្កក្កៈ
របស់ព្រះអរហន្តនោះ មានដែរឬ ។ អើ ។ ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត
របស់ព្រះអរហន្ត ជាអាទិសង្ឃនៃបាយដែលស៊ី ទឹកដែលផឹក វត្ថុដែលទំពាស៊ី
រសដែលលិទ្ធក្នក្ស ទីនៅនៃទឹកស្កក្កៈ របស់ព្រះអរហន្តនោះ មានដែរឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២២] ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្ត ជាអាទិសង្ឃ
នៃបាយដែលស៊ី ទឹកដែលផឹក វត្ថុដែលទំពាស៊ី រសដែលលិទ្ធក្នក្ស ទីនៅនៃ
ទឹកស្កក្កៈ របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេឬ ។ អើ ។ ឧច្ចារៈ និងបស្សាវៈ
របស់ព្រះអរហន្ត ជាអាទិសង្ឃនៃបាយដែលស៊ី ទឹកដែលផឹក វត្ថុដែលទំពាស៊ី
រសដែលលិទ្ធក្នក្ស ទីនៅនៃទឹកស្កក្កៈ របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេឬ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៣] ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរ ឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត គប្បីសេពមេចុនធម្ម គប្បីញ៉ាំងមេចុនធម្មឲ្យកើត ឡើង គប្បីនៅគ្រប់គ្រងនូវទីដេក ដ៏ចង្អៀតដោយកូន គប្បីប្រជាប់នូវខ្លឹម ចន្ទន៍ក្នុងដែនកាសិកៈ គប្បីទ្រទ្រង់នូវកម្រងផ្កា គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប គប្បីត្រេកអរចំពោះមាស និងប្រាក់ដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។

[២៤] ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់បុប្ផជន មាន បុប្ផជន គប្បីសេពមេចុនធម្ម គប្បីញ៉ាំងមេចុនធម្មឲ្យកើតឡើង ។ បេ ។ គប្បីត្រេកអរ ចំពោះមាស និងប្រាក់ដែរឬ ។ អើ ។ ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ ព្រះអរហន្ត មាន ព្រះអរហន្ត គប្បីសេពមេចុនធម្ម គប្បីញ៉ាំងមេចុនធម្មឲ្យ កើតឡើង ។ បេ ។ គប្បីត្រេកអរចំពោះមាស និងប្រាក់ដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរ ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៥] ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្តមាន តែ ព្រះអរហន្ត មិនសេពមេចុនធម្ម មិនញ៉ាំងមេចុនធម្មឲ្យកើតឡើងទេ ។ បេ ។ មិនត្រេកអរចំពោះមាស និងប្រាក់ទេឬ ។ អើ ។ ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិន ស្អាតរបស់បុប្ផជន មាន តែបុប្ផជន មិនសេពមេចុនធម្ម មិនញ៉ាំងមេចុនធម្ម ឲ្យកើតឡើង មិនគប្បីអាស្រ័យនូវទីដេកដ៏ចង្អៀតដោយកូន មិនប្រជាប់នូវ ខ្លឹមចន្ទន៍ ក្នុងដែនកាសិកៈ មិនទ្រទ្រង់នូវកម្រងផ្កា គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប មិនត្រេកអរចំពោះមាស និងប្រាក់ទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៦] ការបញ្ចេញទឹកស្អុក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរឬ ។
 អើ ។ ក្រែងព្រះអរហន្ត លះបង់រាគៈ ផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់ ធ្វើឲ្យសល់តែទី
 នៅ ដូចជាទីនៅនៃដើមត្នោត ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព ឲ្យជាធម៌លែងកើត
 តទៅទៀតឬ ។ អើ ។ បើព្រះអរហន្ត លះបង់រាគៈ ផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់ ធ្វើ
 ឲ្យសល់តែទីនៅ ដូចជាទីនៅនៃដើមត្នោត ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព ឲ្យជាទីធម៌
 លែងកើតតទៅទៀតហើយ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ការ
 បញ្ចេញទឹកស្អុក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[២៧] ការបញ្ចេញទឹកស្អុក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរ
 ឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះអរហន្ត លះទោសៈ ។ បេ ។ លះមោហៈ លះមានៈ លះ
 ទិដ្ឋិ លះវិចិត្តិ លះបីនៈ លះឧទ្ធច្ចៈ លះអហិរិកៈ ។ បេ ។ លះអនោត្តប្បៈ
 ផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់ ធ្វើឲ្យសល់តែទីនៅដូចជាទីនៅនៃដើមត្នោត ធ្វើមិនឲ្យមាន
 បែបភាព ឲ្យជាធម៌លែងកើតតទៅទៀតឬ ។ អើ ។ បើព្រះអរហន្ត លះ
 អនោត្តប្បៈ ផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់ ធ្វើឲ្យសល់តែទីនៅ ដូចជាទីនៅនៃដើមត្នោត
 ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព ឲ្យជាធម៌លែងកើតតទៅទៀតហើយ ម្ចាស់អ្នកដ៏
 ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ការបញ្ចេញទឹកស្អុក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះ
 អរហន្ត មានទេ ។

[២៨] ការបញ្ចេញទឹកស្អុក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្តមានដែរ
 ឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះអរហន្ត ចម្រើនមគ្គដើម្បីលះរាគៈឬ ។ អើ ។ បើព្រះ
 អរហន្ត ចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះរាគៈ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោល

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ថា ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[២៩] ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរ ឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះអរហន្ត ចម្រើនសតិប្បដ្ឋាន ដើម្បីលះរាគៈ ។ បេ ។ ចម្រើនសម្មប្បធាន ចម្រើនឥទ្ធិបាទ ចម្រើនឥន្ទ្រិយ ចម្រើនពល ។ បេ ។ ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ដើម្បីលះរាគៈឬ ។ អើ ។ បើព្រះអរហន្ត ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ដើម្បីលះរាគៈ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[៣០] ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរ ឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះអរហន្ត ចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះទោសៈ ។ បេ ។ ដើម្បី លះមោហៈ ។ បេ ។ ចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះអនោត្តប្បៈ ។ បេ ។ ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ឬ ។ អើ ។ បើព្រះអរហន្ត ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ដើម្បីលះអនោត្តប្បៈ ម្នាលអ្នក ដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះ អរហន្ត មានទេ ។

[៣១] ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរ ឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះអរហន្ត ប្រាសចាករាគៈ ប្រាសចាកទោសៈ ប្រាស ចាកមោហៈ មានករណីយកិច្ចធ្វើហើយ មានការដាក់ចុះហើយ មាន ប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ដល់ហើយ មានសញ្ញាជនៈ ក្នុងភពអស់ហើយ មាន ចិត្តផុតស្រឡះហើយ ព្រោះដឹងដោយប្រពៃ មានសន្ទុះបើកឡើងហើយ មាន គូទម្លាយហើយ មានសសរខ្លើនដកឡើងហើយ មិនមានគន្លឹះទ្វារ ជាអរិយ-

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

បុគ្គល មានទង់ដាក់ចុះហើយ មានការដាក់ចុះហើយ មិនប្រកបដោយកិលេស
 មានជម្នះ ឈ្នះល្អហើយ ព្រះអរហន្តនោះ កំណត់ដឹងនូវទុក្ខ លះនូវសមុទ័យ
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធ ចម្រើនមគ្គ ត្រាស់ដឹងនូវអភិញ្ញេយ្យកិច្ច កំណត់
 ដឹងនូវបរិញ្ញេយ្យកិច្ច លះនូវបហាតព្វកិច្ច ចម្រើននូវការវេតព្វកិច្ច ធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់នូវសច្ចិកាតព្វកិច្ច ។ អើ ។ បើព្រះអរហន្ត ប្រាសចាករាគៈ ប្រាស
 ចាកទោសៈ ប្រាសចាកមោហៈ មានករណីយកិច្ចធ្វើហើយ ។ បេ ។ ធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់នូវសច្ចិកាតព្វកិច្ច ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ការបញ្ចេញ
 ទឹកស្អុកៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[៣២] ការបញ្ចេញទឹកស្អុកៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្ត មានឬ ។
 ការបញ្ចេញទឹកស្អុកៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់
 ខ្លួនមាន ការបញ្ចេញទឹកស្អុកៈ មិនស្អាតរបស់ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុង
 ធម៌ដទៃ មិនមានទេ ។ ការបញ្ចេញទឹកស្អុកៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្ត
 អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន មានឬ ។ អើ ។ ការបញ្ចេញទឹកស្អុកៈ មិនស្អាត
 របស់ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
 នេះទេ ។ បេ ។

[៣៣] ការបញ្ចេញទឹកស្អុកៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្តអ្នកឈ្លាស
 ក្នុងធម៌ដទៃ មិនមានទេឬ ។ អើ ។ ការបញ្ចេញទឹកស្អុកៈ មិនស្អាត របស់
 ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន មិនមានទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

[៣៤] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន លះរាគៈហើយ ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្តនោះ មានឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ លះរាគៈហើយ ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្តនោះ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៥] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន លះទោសៈហើយ លះមោហៈហើយ ។ បេ ។ លះអនោត្តប្បៈហើយ ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្តនោះ មានឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្តអ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ លះអនោត្តប្បៈហើយ ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្តនោះ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៦] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន ចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះរាគៈ ។ បេ ។ ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ។ បេ ។ ដើម្បីលះទោសៈ ។ បេ ។ ដើម្បីលះមោហៈ ។ បេ ។ ចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះអនោត្តប្បៈ ។ បេ ។ ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្តនោះ មានដែរឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ដើម្បីលះអនោត្តប្បៈ ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្តនោះ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៧] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន ប្រាសចាករាគៈ ប្រាសចាកទោសៈ ។ បេ ។ សច្ចិកាតព្វកិច្ច លោកធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្តនោះ មានដែរឬ ។ អើ ។ ព្រះ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

អរហន្តអ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ ប្រាសចាករាគៈ ប្រាសចាកទោសៈ ។ បេ ។
សច្ចិកាតព្វកិច្ច លោកធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត
របស់ព្រះអរហន្តនោះ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៨] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ បានលះរាគៈហើយ ការ
បញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្ត មិនមានទេឬ ។ អើ ។ ព្រះ
អរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន បានលះរាគៈហើយ ការបញ្ចេញទឹក
ស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៩] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ បានលះទោសៈហើយ
លះមោហៈហើយ ។ បេ ។ លះអនោត្តប្បៈហើយ ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិន
ស្អាត របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត អ្នក
ឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន បានលះអនោត្តប្បៈហើយ ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ
មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ បេ ។

[៤០] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ ចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះ
រាគៈ ។ បេ ។ ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ។ បេ ។ ដើម្បីលះទោសៈ ។ បេ ។ ដើម្បីលះ
មោហៈ ។ បេ ។ ចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះអនោត្តប្បៈ ។ បេ ។ ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ការ
បញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេឬ ។ អើ ។ ព្រះ
អរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ដើម្បីលះអនោត្តប្បៈ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេ ។ អ្នក
មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤១] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ ប្រាសចាករាគៈ ប្រាស
ចាកទោសៈ ប្រាសចាកមោហៈ ។ បេ ។ សច្ចិកាតព្វកិច្ច លោកធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
ហើយ ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេ ។
អើ ។ ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន ប្រាសចាករាគៈ ប្រាសចាក
ទោសៈ ប្រាសចាកមោហៈ ។ បេ ។ សច្ចិកាតព្វកិច្ច លោកធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
ហើយ ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេ
ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤២] ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្តនោះ មាន
ដែរឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួក
ភិក្ខុណា ជាបុប្ផជន បរិបូណ៌ដោយសីល មានសតិ និងសម្បជញ្ញៈ ចុះសីប
កាន់កិរិយាដេកលក់ អសុចរិបស់ភិក្ខុទាំងនោះ មិនឃ្នាតចេញទេ ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ ពួកឥសី ជាខាងក្រៅណា ប្រាសចាករាគៈ ក្នុងកាមទាំងឡាយ
អសុចរិបស់ឥសីទាំងនោះ មិនឃ្នាតចេញទេ អសុចរិបស់ព្រះអរហន្ត គប្បី
ឃ្នាតចេញ ដោយហេតុណា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ហេតុនេះ រមែងមិនមាន
មិនមែនជាឱកាសទេ ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ ព្រោះហេតុនោះ
អ្នកមិនគួរពោលថា ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈ មិនស្អាត របស់ព្រះអរហន្ត
មានទេ ។

[៤៣] អ្នកមិនគប្បីពោលថា ការញ៉ាំងបុគ្គលដទៃឲ្យនាំមក របស់
 ព្រះអរហន្ត មានឬ ។ អើ ។ ក្រែងពួកជនដទៃ គប្បីនាំមក នូវចីវរ បិណ្ឌ-
 បាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ច័យ និងភេសជ្ជៈបរិក្ខារ ដើម្បីព្រះអរហន្តដែរឬ ។
 អើ ។ បើពួកជនដទៃ គប្បីនាំមកនូវចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ច័យ
 និងភេសជ្ជៈបរិក្ខារ ដើម្បីព្រះអរហន្ត ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ
 អ្នកគប្បីពោលថា ការញ៉ាំងបុគ្គលដទៃឲ្យនាំមក របស់ព្រះអរហន្តមានដែរ ។

[៤៤] ពួកជនដទៃ គប្បីនាំមក នូវចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ
 គិលានប្បច្ច័យ និងភេសជ្ជៈបរិក្ខារ ដើម្បីព្រះអរហន្តដែរឬ ។ ការញ៉ាំងបុគ្គល
 ដទៃឲ្យនាំមក របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរឬ ។ អើ ។ ពួកជនដទៃគប្បីនាំមក
 នូវសោតាបត្តិផលក្តី សកទាគាមិផលក្តី អនាគាមិផលក្តី អរហត្តផលក្តី
 ដើម្បីព្រះអរហន្តឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

បរុបហារកថា ចប់

អដ្ឋកថា

បរុបហារកថា

[១] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីអ្នកដទៃនាំមកឲ្យដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា ដូចនិកាយបុព្វសេលិយៈ និងនិកាយ
អបរសេលិយៈទាំងឡាយ ក្នុងខណៈនេះ រមែងសម្គាល់ថា ទេវតាដែលទាក់
ទងក្នុងពួកមារ បង្កើននាំទឹកស្កក្កៈ គឺទឹកអសុចិច្ចលទៅដល់ព្រះអរហន្តបាន
ព្រោះឃើញការហូរទឹកស្កក្កៈ គឺអសុចិរបស់ជនទាំងឡាយ ដែលសម្គាល់ខុស
មានការសម្គាល់ក្នុងធម៌ ដែលខ្លួនមិនសម្រេចថា សម្រេច ហើយប្លេជាខ្លួន
ថាជាព្រះអរហន្ត ឬបុគ្គលអ្នកបោកបញ្ឆោត ដែលប្លេជាខ្លួនថា ជាព្រះអរហន្ត
សកវាទីសំដៅដល់ជនទាំងនោះ ទើបសួររបរវាទីថា អត្តិ អរហនោ ដូច្នោះ
ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់របរវាទី ។

ឈ្មោះថា ការហូរទឹកស្កក្កៈ រមែងមាន ព្រោះរាគៈជាសមុជ្ជាន ព្រោះ
ហេតុនោះ ឥឡូវនេះ ទើបសកវាទីសួរថា អត្តិ អរហនោ រាគោ ដូច្នោះ
អត្តទាំងពួងនោះ ងាយយល់ហើយ ។

[៧] ក្នុងបញ្ញាថា មារយិកា ទេវតា អត្តនោ ជាដើម សេចក្តីថា
ឈ្មោះថា ការបញ្ចេញទឹកស្កក្កៈរបស់ទេវតាទាំងនោះ រមែងមិនមាន ទាំង
ទេវតាទាំងនោះ ក៏មិនកាន់យកទឹកស្កក្កៈ ហើយបង្កើនចូលទៅដល់ជនពួក

ដទៃ ទាំងទឹកស្កក្កៈរបស់ព្រះអរហន្តនោះឯង ក៏មិនមាន ព្រោះហេតុនោះ ទើបបរិវាទីបដិសេធថា ន ហោវំ ។

[៩] ក្នុងបញ្ញាថា នៅ អត្តនោ សេចក្តីថា បរវាទីនោះ រមែង ឆ្លើយទទួល ព្រោះលទ្ធិថា ទេវតានិម្មិតហើយ នាំចូលទៅ ។

[១០] ក្នុងបញ្ញាថា លាមគោមេហិ បរវាទីបដិសេធ ព្រោះឃើញ ថា មិនមានការនាំចូលទៅតាមរន្ធរោមទាំងឡាយ ដូចការនាំសប្បិ និងប្រេង ទាំងឡាយចូលទៅ ។

[១១] បទថា ហន្ត ហិ ជានិបាត ចុះក្នុងអត្ថនៃការសម្រេចចិត្ត ។ អធិប្បាយថា ពួកទេវតាដែលរាប់បញ្ចូលក្នុងពួកមារ បង្កាន់នាំស្កក្កៈចូលទៅ ដោយធ្វើនូវការសម្រេចចិត្តយ៉ាងនេះថា យើងនឹងធ្វើព្រះអរហន្ត ឲ្យសង្ស័យ យ៉ាងនេះថា អញជាព្រះអរហន្ត ឬមិនមែនជាព្រះអរហន្តហ្ន៎ ដូច្នោះ ។

[១២] ត្រូវសកវាទីសួរថា អត្តិ អរហនោ វិមតិ បរវាទីសំដៅយក ការសង្ស័យ មានវត្ថុ ៨ ប្រការ ទើបឆ្លើយបដិសេធ ។ ត្រូវសួរលើកទី ២ ក៏ឆ្លើយទទួល ព្រោះសំដៅយកការជាក់ចិត្តមិនបានក្នុងនាម និងគោត្តជាដើម នៃស្រ្តី និងបុរសជាដើម ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

៣៨៥

[២១] បទថា អត្ថិ តស្ស អាសយោ សេចក្តីថា សកវាទីស្តរថា
ឱកាសជាទីតាំងនៅនៃទឹកស្អុក្កៈនោះមាន ដូចឱកាសជាទីតាំងនៅរបស់ឧច្ចារ-
បស្សវៈឬ ។

[៣២] បទថា សធម្មកុសលស្ស បានដល់ អ្នកឈ្លាសត្រឹមតែធម៌
គឺព្រះអរហត្តរបស់ខ្លួនប៉ុណ្ណោះ ។ បរវាទីសំដៅយកព្រះអរហន្តដែលរួចផុត
ដោយបញ្ញា ទើបពោលបែបនោះ ។ បទថា បរធម្មកុសលស្ស បានដល់
ដែលឈ្លាសក្នុងធម៌ដែលជាសមាបត្តិ ៨ ក្រៅអំពីព្រះអរហត្តធម៌ ។ បរវាទី
សំដៅយកព្រះអរហន្តដែលជាឧកតោកាគរិមុត្ត ទើបពោលយ៉ាងនោះ ។
ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបដោយទំនងដែលពោលហើយ ក្នុង
ព្រះបាលីនោះឯង ដូច្នោះ ។^{១៧៧}

អង្គកថាប្បបហារកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

អព្ភាលាកថា

[៤៥] ការមិនដឹងរបស់ព្រះអរហន្ត មានដែរឬ ។ អើ ។ អវិជ្ជា ឱយៈ គឺអវិជ្ជា យោគៈ គឺអវិជ្ជា អនុស័យ គឺអវិជ្ជា បរិយុជ្ឈាន គឺអវិជ្ជា សញ្ញាជនៈ គឺអវិជ្ជា នីវរណៈ គឺអវិជ្ជារបស់ព្រះអរហន្ត មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៦] អវិជ្ជា ឱយៈ គឺអវិជ្ជា យោគៈ គឺអវិជ្ជា អនុស័យ គឺអវិជ្ជា បរិយុជ្ឈាន គឺអវិជ្ជា សញ្ញាជនៈ គឺអវិជ្ជា នីវរណៈ គឺអវិជ្ជា របស់ព្រះអរហន្ត មិនមានទេឬ ។ អើ ។ បើអវិជ្ជា ឱយៈ គឺអវិជ្ជា យោគៈ គឺអវិជ្ជា អនុស័យ គឺអវិជ្ជា បរិយុជ្ឈាន គឺអវិជ្ជា សញ្ញាជនៈ គឺអវិជ្ជា នីវរណៈ គឺអវិជ្ជា របស់ព្រះអរហន្ត មិនមានទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ការមិនដឹងរបស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[៤៧] ការមិនដឹងរបស់បុប្ផជន មាន អវិជ្ជា ឱយៈ គឺអវិជ្ជា យោគៈ គឺអវិជ្ជា អនុស័យ គឺអវិជ្ជា បរិយុជ្ឈាន គឺអវិជ្ជា សញ្ញាជនៈ គឺអវិជ្ជា នីវរណៈ គឺអវិជ្ជា របស់បុប្ផជននោះ មានដែរឬ ។ អើ ។ ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្ត មាន អវិជ្ជា ឱយៈ គឺអវិជ្ជា យោគៈ គឺអវិជ្ជា អនុស័យ គឺអវិជ្ជា បរិយុជ្ឈាន គឺអវិជ្ជា សញ្ញាជនៈ គឺអវិជ្ជា នីវរណៈ គឺអវិជ្ជា របស់ព្រះអរហន្តនោះ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៨] ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្ត មាន អវិជ្ជា ឱយៈ គឺអវិជ្ជា យោគៈ គឺអវិជ្ជា អនុស័យ គឺអវិជ្ជា បរិយុជ្ឈាន គឺអវិជ្ជា សញ្ញាជនៈ គឺអវិជ្ជា

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

នីវរណៈ គឺអវិជ្ជា របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេឬ ។ អើ ។ ការមិនដឹង របស់បុគ្គល មាន អវិជ្ជា ឱ្យៈ គឺអវិជ្ជា យោគៈ គឺអវិជ្ជា អនុស័យ គឺអវិជ្ជា បរិយុដ្ឋាន គឺអវិជ្ជា សញ្ញាជនៈ គឺអវិជ្ជា នីវរណៈ គឺអវិជ្ជា របស់បុគ្គលនោះ មិនមានទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៤៩] ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរឬ ។ អើ ។ ព្រះ អរហន្ត ដែលការមិនដឹងគ្របសង្កត់ គប្បីសម្លាប់សត្វ គប្បីកាន់យកទ្រព្យ ដែលគេមិនឲ្យ គប្បីពោលពាក្យកុហក គប្បីពោលពាក្យញុះញង់ គប្បីពោល ពាក្យអាក្រក់ គប្បីពោលពាក្យឥតប្រយោជន៍ គប្បីកាត់ទីត គប្បីពួនចាំ ឆក់ គប្បីប្លន់តែផ្ទះ ១ គប្បីឈរស្តាប់ត្រង់ផ្លូវ គប្បីគប់រកប្រពន្ធបុគ្គលដទៃ គប្បីសម្លាប់អ្នកស្រុក គប្បីសម្លាប់អ្នកនិគមឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង នេះទេ ។ បេ។

[៥០] ការមិនដឹង របស់បុគ្គល មាន បុគ្គល ដែលការមិនដឹង គ្របសង្កត់ គប្បីសម្លាប់សត្វ គប្បីកាន់យកទ្រព្យ ដែលគេមិនឲ្យ ។ បេ។ គប្បី សម្លាប់អ្នកស្រុក គប្បីសម្លាប់អ្នកនិគមឬ ។ អើ ។ ការមិនដឹងរបស់ព្រះ អរហន្ត មាន ព្រះអរហន្ត ដែលការមិនដឹងគ្របសង្កត់ គប្បីសម្លាប់សត្វ គប្បីកាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនឲ្យ ។ បេ។ គប្បីសម្លាប់អ្នកស្រុក គប្បីសម្លាប់ អ្នកនិគមឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៥១] ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្ត មាន ប៉ុន្តែព្រះអរហន្ត ដែលការ មិនដឹងគ្របសង្កត់ មិនគប្បីសម្លាប់សត្វ មិនគប្បីកាន់យកទ្រព្យដែលគេមិន

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ឲ្យ ។ ហេ ។ មិនគប្បីសម្លាប់អ្នកស្រុក មិនគប្បីសម្លាប់អ្នកនិគមទេ ។ អើ ។
ការមិនដឹងរបស់បុប្ផជន មាន ប៉ុន្តែ បុប្ផជនដែលការមិនដឹងគ្របសង្កត់ មិន
គប្បីសម្លាប់សត្វ មិនគប្បីកាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនឲ្យ ។ ហេ ។ មិនគប្បីសម្លាប់
អ្នកស្រុក មិនគប្បីសម្លាប់អ្នកនិគមទេ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ហេ ។

[៥២] ការមិនដឹងរបស់ព្រះអរហន្ត មានដែរឬ ។ អើ ។ ការមិនដឹង
របស់ព្រះអរហន្ត ក្នុងព្រះសាស្តា មិនដឹងក្នុងព្រះធម៌ មិនដឹងក្នុងព្រះសង្ឃ
មិនដឹងក្នុងសិក្ខា មិនដឹងក្នុងចំណែកខាងដើម មិនដឹងក្នុងចំណែកខាងចុង
មិនដឹងក្នុងចំណែកខាងដើម និងចំណែកខាងចុង មិនដឹងក្នុងពួកធម៌ដែល
កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ព្រោះធម៌នេះជាបច្ច័យ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ ហេ ។

[៥៣] ការមិនដឹងរបស់ព្រះអរហន្ត ក្នុងព្រះសាស្តា ការមិនដឹងក្នុង
ព្រះធម៌ មិនដឹងក្នុងព្រះសង្ឃ មិនដឹងក្នុងសិក្ខា មិនដឹងក្នុងចំណែកខាងដើម
មិនដឹងក្នុងចំណែកខាងចុង មិនដឹងក្នុងចំណែកខាងដើម និងចំណែកខាងចុង
មិនដឹងក្នុងពួកធម៌ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ព្រោះធម៌នេះជា
បច្ច័យ មិនមានទេ ។ អើ ។ បើការមិនដឹងរបស់ព្រះអរហន្ត ក្នុងព្រះ
សាស្តា មិនដឹងក្នុងព្រះធម៌ មិនដឹងក្នុងព្រះសង្ឃ ។ ហេ ។ មិនដឹងក្នុងពួកធម៌
ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ព្រោះធម៌នេះជាបច្ច័យ មិនមានទេ
ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ការមិនដឹងរបស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[៥៤] ការមិនដឹងរបស់បុប្ផជន មាន ការមិនដឹងរបស់បុប្ផជននោះ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ក្នុងព្រះសាស្តា មិនដឹងក្នុងព្រះធម៌ មិនដឹងក្នុងព្រះសង្ឃ ។ បេ ។ មិនដឹងក្នុង
 ពួកធម៌ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ព្រោះធម៌នេះជាបច្ច័យ មាន
 ដែរឬ ។ អើ ។ ការមិនដឹងរបស់ព្រះអរហន្ត មាន ការមិនដឹងរបស់ព្រះអរហន្ត
 នោះ ក្នុងព្រះសាស្តា មិនដឹងក្នុងព្រះធម៌ មិនដឹងក្នុងព្រះសង្ឃ ។ បេ ។ មិន
 ដឹងក្នុងពួកធម៌ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ព្រោះធម៌នេះជាបច្ច័យ
 មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៥] ការមិនដឹងរបស់ព្រះអរហន្ត មាន ការមិនដឹងរបស់ព្រះអរហន្ត
 នោះ ក្នុងព្រះសាស្តា មិនដឹងក្នុងព្រះធម៌ មិនដឹងក្នុងព្រះសង្ឃ ។ បេ ។ មិនដឹង
 ក្នុងពួកធម៌ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ព្រោះធម៌នេះជាបច្ច័យ មិន
 មានទេឬ ។ អើ ។ ការមិនដឹងរបស់ព្រះបុប្ផជន មាន ការមិនដឹងរបស់បុប្ផជន
 នោះ ក្នុងព្រះសាស្តា មិនដឹងក្នុងព្រះធម៌ មិនដឹងក្នុងព្រះសង្ឃ ។ បេ ។ មិនដឹង
 ក្នុងពួកធម៌ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ព្រោះធម៌នេះជាបច្ច័យ មិន
 មានទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៦] ការមិនដឹងរបស់ព្រះអរហន្ត មានដែរឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះ
 អរហន្ត លះរាគៈ ផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់ ធ្វើឲ្យសល់តែទីនៅ ដូចជាទីនៅនៃដើម
 ភ្លើង ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព ឲ្យជាធម៌លែងកើតតទៅទៀតឬ ។ អើ ។ បើ
 ព្រះអរហន្ត លះរាគៈ ផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់ ធ្វើឲ្យសល់តែទីនៅ ដូចជាទីនៅនៃ
 ដើមភ្លើង ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព ឲ្យជាធម៌លែងកើតតទៅទៀត ម្នាលអ្នក
 ដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ការមិនដឹងរបស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។ បេ ។ ក្រែង

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ព្រះអរហន្ត លះទោសៈ ។ បេយ លះមោហាៈ ។ បេយ លះអនោត្តប្បៈ ផ្តាច់ ផ្តិលបូសគល់ ធ្វើឲ្យសល់តែទីនៅ ដូចជាទីនៅនៃដើមត្នោត ធ្វើមិនឲ្យមាន បែបភាព ឲ្យជាធម៌លែងកើតតទៅទៀតឬ ។ អើ ។ បើព្រះអរហន្ត លះ អនោត្តប្បៈ ផ្តាច់ផ្តិលបូសគល់ ធ្វើឲ្យសល់តែទីនៅ ដូចជាទីនៅនៃដើមត្នោត ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព ឲ្យជាធម៌លែងកើតតទៅទៀត ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ការមិនដឹងរបស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[៤៧] ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរឬ ។ អើ ។ ក្រែង ព្រះអរហន្ត ចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះរាគៈ ។ បេយ ចម្រើនពោជ្ឈង្គឬ ។ អើ ។ បើព្រះអរហន្ត ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ដើម្បីលះរាគៈ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិន គួរពោលថា ការមិនដឹងរបស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[៤៨] ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរឬ ។ អើ ។ ក្រែង ព្រះអរហន្ត ចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះទោសៈ ។ បេយ ចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះ អនោត្តប្បៈ ។ បេយ ចម្រើនពោជ្ឈង្គឬ ។ អើ ។ បើព្រះអរហន្ត ចម្រើន ពោជ្ឈង្គ ដើម្បីលះអនោត្តប្បៈ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ការមិនដឹងរបស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[៤៩] ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរឬ ។ អើ ។ ក្រែង ព្រះអរហន្ត ប្រាសចាករាគៈ ប្រាសចាកទោសៈ ប្រាសចាកមោហាៈ ។ បេយ សច្ចិកាតព្វកិច្ច (កិច្ចដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់) លោកធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ហើយឬ ។ អើ ។ បើព្រះអរហន្ត ប្រាសចាករាគៈ ។ បេយ សច្ចិកាតព្វកិច្ច លោក

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[៦០] ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរឬ ។ ការមិនដឹងរបស់ ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន មាន ការមិនដឹងរបស់ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ មិនមានទេ ។ ការមិនដឹងរបស់ព្រះអរហន្ត អ្នក ក្នុងធម៌របស់ខ្លួន មានដែរឬ ។ អើ ។ ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្ត អ្នក ឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦១] ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ មិន មានទេឬ ។ អើ ។ ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ ខ្លួន មិនមានទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦២] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន លះរាគៈ ការមិន ដឹង របស់ព្រះអរហន្តនោះ មានដែរឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុង ធម៌ដទៃ លះរាគៈ ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្តនោះ មានដែរឬ ។ អ្នកមិន គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៣] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន លះទោសៈ លះ មោហៈ ។ បេ ។ លះអនោត្តប្បៈ ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្តនោះ មានដែរ ឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ លះអនោត្តប្បៈ ការមិន ដឹង របស់ព្រះអរហន្តនោះ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៤] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន ចម្រើនមគ្គ ដើម្បី

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

លះរាគៈ ។ បេ ។ ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្តនោះ មាន ដែរឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ដើម្បី លះរាគៈ ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្តនោះ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៥] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន ចម្រើនមគ្គ ដើម្បី លះទោសៈ ។ បេ ។ ចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះអនោត្តប្បៈ ។ បេ ។ ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្តនោះ មានដែរឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្តអ្នក ឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ដើម្បីលះអនោត្តប្បៈ ការមិនដឹង របស់ ព្រះអរហន្តនោះ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៦] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន ប្រាសចាករាគៈ ប្រាសចាកទោសៈ ប្រាសចាកមោហៈ ។ បេ ។ សច្ចិកាតព្វកិច្ច លោកធ្វើឲ្យ ជាក់ច្បាស់ហើយ ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្តនោះ មានដែរឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ ប្រាសចាករាគៈ ។ បេ ។ សច្ចិកាតព្វកិច្ច លោកធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្តនោះ មានដែរ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៧] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ លះរាគៈ ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុង ធម៌របស់ខ្លួន លះរាគៈ ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

[៦៨] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ លះរាគៈ ។ បេ ។ លះ
អនោត្តប្បៈ ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេ ។ អើ ។ ព្រះ
អរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន លះអនោត្តប្បៈ ការមិនដឹង របស់ព្រះ
អរហន្តនោះ មិនមានទេ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៩] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ ចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះ
រាគៈ ។ បេ ។ ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ។ បេ ។ ចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះអនោត្តប្បៈ ។ បេ ។
ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេ ។ អើ ។
ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ដើម្បីលះអនោត្តប្បៈ
ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ បេ ។

[៧០] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ ប្រាសចាករាគៈ ប្រាស
ចាកទោសៈ ប្រាសចាកមោហៈ ។ បេ ។ សច្ចិកាតព្វកិច្ច លោកធ្វើឲ្យជាក់
ច្បាស់ហើយ ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេ ។ អើ ។ ព្រះ
អរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន ប្រាសចាករាគៈ ។ បេ ។ សច្ចិកាតព្វកិច្ច
លោកធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេ
។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៧១] ការមិនដឹងរបស់ព្រះអរហន្ត មានដែរ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះ
មានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត ពោលនូវការអស់ទៅ
នៃអាសវៈ របស់បុគ្គល កាលដឹង កាលឃើញ មិនពោលនូវការអស់ទៅនៃ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

អាសវៈរបស់បុគ្គល កាលមិនដឹង មិនពោលនូវការអស់ទៅនៃអាសវៈរបស់
 បុគ្គល កាលមិនឃើញទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការអស់ទៅនៃអាសវៈរបស់
 បុគ្គល កាលដឹងដូចម្តេច កាលឃើញដូចម្តេច (ការអស់ទៅនៃអាសវៈ
 របស់បុគ្គល កាលដឹង កាលឃើញយ៉ាងនេះថា) រូប ដូច្នោះ ការកើតឡើង
 នៃរូប ដូច្នោះ សេចក្តីវិនាសទៅនៃរូប ដូច្នោះ វេទនា ដូច្នោះ រូបេវ សញ្ញា
 ដូច្នោះ រូបេវ សង្ខារទាំងឡាយ ដូច្នោះ រូបេវ វិញ្ញាណ ដូច្នោះ ការកើតឡើង
 នៃវិញ្ញាណ ដូច្នោះ ការវិនាសទៅនៃវិញ្ញាណ ដូច្នោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការ
 អស់ទៅនៃអាសវៈ របស់បុគ្គល កាលដឹងយ៉ាងនេះ កាលឃើញយ៉ាងនេះ
 ដូច្នោះឯង ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ បើដូច្នោះ អ្នកមិនគួរ
 ពោលថា ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[៧២] ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះ
 មានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត ពោលនូវការអស់ទៅ
 នៃអាសវៈ របស់បុគ្គល កាលដឹង កាលឃើញ មិនពោលនូវការអស់ទៅនៃ
 អាសវៈ របស់បុគ្គល កាលមិនដឹង មិនពោលនូវការអស់ទៅនៃអាសវៈរបស់
 បុគ្គល កាលមិនឃើញទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការអស់ទៅនៃអាសវៈរបស់
 បុគ្គល កាលដឹងដូចម្តេច កាលឃើញដូចម្តេច ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការអស់
 ទៅនៃអាសវៈ របស់បុគ្គល កាលដឹង កាលឃើញថា នេះ ជាទុក្ខ ការអស់
 ទៅនៃអាសវៈរបស់បុគ្គល កាលដឹងថា នេះជាទុក្ខសមុទ័យ ការអស់ទៅនៃ
 អាសវៈរបស់បុគ្គល កាលដឹង កាលឃើញថា នេះជាទុក្ខនិរោធ ការអស់

អង្គកថា បរមត្ថទីបទី មហាវគ្គ

ទៅនៃអាសវៈរបស់បុគ្គល កាលដឹង កាលឃើញថា នេះជាទុក្ខនិរោធា-
មិនបដិបទា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ **ការ**អស់ទៅនៃអាសវៈរបស់បុគ្គល កាល
ដឹងយ៉ាងនេះ កាលឃើញយ៉ាងនេះឯង ពាក្យដូច្នោះ មាន ក្នុងព្រះសូត្របូ ។
អើ ។ បើដូច្នោះ អ្នកមិនគួរពោលថា ការមិនដឹងរបស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[៧៣] ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះ
មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គល កាលមិនដឹងច្បាស់
មិនកំណត់ដឹង មិនបន្ទោបង់ មិនលះបង់ នូវធម៌ទាំងពួង មិនគួរដើម្បីអស់
ទៅនៃទុក្ខ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គល កាលដឹងច្បាស់ កំណត់ដឹង បន្ទោបង់
លះបង់ នូវធម៌ទាំងពួង គួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខ ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រ
បូ ។ អើ ។ បើដូច្នោះ អ្នកមិនគួរពោលថា ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្ត
មានទេ ។

[៧៤] ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្ត មានឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះ
មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា

ធម៌ ៣ យ៉ាង គឺសក្កាយទិដ្ឋិ វិចិក្ខុច្ឆា និងសីលពូតបរាមាសៈ
ណាមួយ ដែលព្រះសោតាបន្នបុគ្គលនោះ បានលះបង់ហើយ
ជាមួយនឹងទស្សនសម្បទ៍ គឺសោតាបត្តិមគ្គ ម្យ៉ាងទៀត
សោតាបន្នបុគ្គល បានរួចស្រឡះ ចាកអបាយទាំង ៤ ហើយ
មិនគួរធ្វើនូវឋានៈដ៏អាក្រក់ ៦ យ៉ាង គឺអនន្តរិយកម្ម ៥ និង
កិរិយាឯកចិត្តទៅកាន់សាសនាដទៃ ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុង

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ព្រះសូត្រប្ប ។ អើ ។ បើដូច្នោះ អ្នកមិនគួរពោលថា ការមិន
ដឹង របស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[៧៥] ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្ត មានឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមាន
ព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងសម័យណា អរិយសាវ័ក
មានធម្មចក្ខុ ប្រាសចាកធូលី ប្រាសចាកមន្ទិល កើតឡើងថា ធម្មជាតណា
មួយ កើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតិទាំងអស់នោះ តែងរលត់ទៅជាធម្មតា
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ (ក្នុងសម័យនោះ) អរិយសាវ័ក លះបង់នូវសញ្ញាជនៈ
៣ យ៉ាង គឺសក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ចា សីលព្វតបរាមាសៈ ជាមួយនឹងការកើត
ឡើងនៃទស្សនៈ គឺសោតាបត្តិមគ្គ ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រប្ប ។ អើ ។
បើដូច្នោះ អ្នកមិនគួរពោលថា ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[៧៦] អ្នកមិនគប្បីពោលថា ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្ត មានឬ ។
អើ ។ ក្រែងព្រះអរហន្ត មិនគប្បីដឹងនូវនាម និងគោត្ត របស់ស្រ្តី និងបុរស
មិនគប្បីដឹងនូវផ្លូវ និងមិនមែនផ្លូវ មិនគប្បីដឹងនូវឈ្មោះនៃស្មៅ ឈើតូច
និងឈើធំ ។ អើ ។ បើព្រះអរហន្ត មិនគប្បីដឹងនូវនាម និងគោត្ត របស់ស្រ្តី
និងបុរស មិនគប្បីដឹងនូវផ្លូវ និងមិនមែនផ្លូវ មិនគប្បីដឹងនូវឈ្មោះនៃស្មៅ
ឈើតូច និងឈើធំ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគប្បីពោលថា
ការមិនដឹង របស់ព្រះអរហន្ត មាន ។ ព្រះអរហន្ត មិនគប្បីដឹងនូវនាម និង
គោត្តនៃស្រ្តី និងបុរស មិនគប្បីដឹងនូវផ្លូវ និងមិនមែនផ្លូវ មិនគប្បីដឹងនូវ
ឈ្មោះនៃស្មៅ ឈើតូច និងឈើធំ ព្រោះហេតុនោះ ការមិនដឹង របស់ព្រះ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

អរហន្ត មានឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត មិនគប្បីជីង នូវសោតាបត្តិផលក្តី នូវ សកទាតាមិផលក្តី នូវអនាតាមិផលក្តី នូវអរហត្តផលក្តី ទេឬ ។ អ្នកមិន គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

អញ្ញាណកថា ចប់

កង្ខារកថា

[៧៧] កង្ខារ (ការងឿងត្រូវ) របស់ព្រះអរហន្ត មានឬ ។ អើ ។ វិចិត្តិច្ឆា បរិយុដ្ឋាន គីវិចិត្តិច្ឆា សញ្ញាជនៈ គីវិចិត្តិច្ឆា នីវរណៈ គីវិចិត្តិច្ឆា របស់ព្រះអរហន្ត មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៧៨] វិចិត្តិច្ឆា បរិយុដ្ឋាន គីវិចិត្តិច្ឆា សញ្ញាជនៈ គីវិចិត្តិច្ឆា នីវរណៈ គីវិចិត្តិច្ឆា របស់ព្រះអរហន្ត មិនមានទេឬ ។ អើ ។ បើវិចិត្តិច្ឆា បរិយុដ្ឋាន គីវិចិត្តិច្ឆា សញ្ញាជនៈ គីវិចិត្តិច្ឆា នីវរណៈ គីវិចិត្តិច្ឆារបស់ព្រះអរហន្ត មិនមាន ទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា កង្ខាររបស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[៧៩] កង្ខាររបស់បុគ្គល មាន វិចិត្តិច្ឆា បរិយុដ្ឋាន គីវិចិត្តិច្ឆា សញ្ញាជនៈ គីវិចិត្តិច្ឆា នីវរណៈ គីវិចិត្តិច្ឆា របស់បុគ្គលនោះ មានដែរឬ ។ អើ ។ កង្ខារ របស់ព្រះអរហន្ត មាន វិចិត្តិច្ឆា បរិយុដ្ឋាន គីវិចិត្តិច្ឆា សញ្ញាជនៈ គី វិចិត្តិច្ឆា នីវរណៈ គីវិចិត្តិច្ឆា របស់ព្រះអរហន្តនោះ មានដែរឬ ។ អ្នកមិន គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៨០] កង្ខាររបស់ព្រះអរហន្ត មាន វិចិត្តិច្ឆា បរិយុដ្ឋាន គីវិចិត្តិច្ឆា

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

សព្វោជនៈ គិរិចិកិច្ចា នីវរណៈ គិរិចិកិច្ចា របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេ ឬ ។ អើ ។ កង្ខារបស់បុគ្គល មាន វិចិកិច្ចា បរិយដ្ឋាន គិរិចិកិច្ចា សព្វោជនៈ គិរិចិកិច្ចា នីវរណៈ គិរិចិកិច្ចា របស់បុគ្គលនោះ មិនមានទេ ឬ ។ អ្នកមិនគួរ ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៨១] កង្ខារ របស់ព្រះអរហន្ត មានឬ ។ អើ ។ កង្ខារ របស់ព្រះ អរហន្ត ក្នុងព្រះសាស្តា កង្ខារក្នុងព្រះធម៌ កង្ខារក្នុងព្រះសង្ឃ កង្ខារក្នុងសិក្ខា កង្ខារក្នុងខន្ធជាចំណែកខាងដើម កង្ខារក្នុងខន្ធជាចំណែកខាងចុង កង្ខារក្នុងខន្ធ ជាចំណែកខាងដើម និងចំណែកខាងចុង កង្ខារក្នុងពួកធម៌ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ព្រោះធម៌នេះ ជាបច្ច័យ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៨២] កង្ខារ របស់ព្រះអរហន្ត ក្នុងព្រះសាស្តា កង្ខារក្នុងព្រះធម៌ កង្ខារ ក្នុងព្រះសង្ឃ ។ បេ ។ កង្ខារក្នុងពួកធម៌ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ព្រោះធម៌នេះ ជាបច្ច័យ មិនមានទេ ឬ ។ អើ ។ បើកង្ខាររបស់ព្រះអរហន្ត ក្នុង ព្រះសាស្តា កង្ខារក្នុងព្រះធម៌ ។ បេ ។ កង្ខារក្នុងពួកធម៌ដែលកើតឡើង ព្រោះ អាស្រ័យហេតុ ព្រោះធម៌នេះ ជាបច្ច័យ មិនមានទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នក មិនគួរពោលថា កង្ខាររបស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[៨៣] កង្ខារ របស់បុគ្គល មាន កង្ខារ របស់បុគ្គលនោះ ក្នុងព្រះ សាស្តា កង្ខារក្នុងព្រះធម៌ ។ បេ ។ កង្ខារក្នុងពួកធម៌ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ ហេតុ ព្រោះធម៌នេះជាបច្ច័យ មានឬ ។ អើ ។ កង្ខាររបស់ព្រះអរហន្ត មាន

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

កង្ខារ របស់ព្រះអរហន្តនោះ ក្នុងព្រះសាស្តា កង្ខារក្នុងព្រះធម៌ ។ បេ ។ កង្ខារ ក្នុងពួកធម៌ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ព្រោះធម៌នេះជាបច្ច័យ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៨៤] កង្ខារ របស់ព្រះអរហន្ត មាន កង្ខារ របស់ព្រះអរហន្តនោះ ក្នុង ព្រះសាស្តា កង្ខារក្នុងព្រះធម៌ ។ បេ ។ កង្ខារ ក្នុងពួកធម៌ដែលកើតឡើង ព្រោះ អាស្រ័យហេតុ ព្រោះធម៌នេះ ជាបច្ច័យ មិនមានទេឬ ។ អើ ។ កង្ខារ របស់ បុគ្គល មាន កង្ខាររបស់បុគ្គលនោះ ក្នុងព្រះសាស្តា កង្ខារក្នុងព្រះធម៌ ។ បេ ។ កង្ខារក្នុងពួកធម៌ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ព្រោះធម៌នេះ ជា បច្ច័យ មិនមានទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៨៥] កង្ខារ របស់ព្រះអរហន្ត មានឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះអរហន្ត លះរាគៈ ផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់ ធ្វើឲ្យសល់តែទីនៅ ដូចជាទីនៅនៃដើមត្នោត ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព ឲ្យជាធម៌លែងកើតតទៅទៀតឬ ។ អើ ។ បើព្រះ អរហន្ត លះរាគៈ ផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់ ធ្វើឲ្យសល់តែទីនៅ ដូចជាទីនៅនៃ ដើមត្នោត ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព ឲ្យជាធម៌លែងកើតតទៅទៀតហើយ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា កង្ខាររបស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[៨៦] កង្ខារ របស់ព្រះអរហន្ត មានឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះអរហន្ត លះទោសៈ ។ បេ ។ លះមោហៈ ។ បេ ។ លះអនោត្តប្បៈ ។ បេ ។ ចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះរាគៈ ។ បេ ។ ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ។ បេ ។ ដើម្បីលះទោសៈ ។ បេ ។ ចម្រើន មគ្គ ដើម្បីលះអនោត្តប្បៈ ។ បេ ។ ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ។ បេ ។ ក្រែងព្រះអរហន្ត

ប្រាសចាករាគៈ ប្រាសចាកទោសៈ ។ បេ ។ សច្ចិកាតព្វកិច្ច លោកធ្វើឲ្យ
ជាក់ច្បាស់ហើយឬ ។ អើ ។ បើព្រះអរហន្ត ប្រាសចាករាគៈ ប្រាសចាក
ទោសៈ ។ បេ ។ សច្ចិកាតព្វកិច្ច លោកធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ម្នាលអ្នក
ដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា កង្ខារ របស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[៨៧] កង្ខារ របស់ព្រះអរហន្ត មានឬ ។ កង្ខារ របស់ព្រះអរហន្ត
អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន មាន កង្ខារ របស់ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌
ដទៃ មិនមានទេ ។ កង្ខារ របស់ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន
មានឬ ។ អើ ។ កង្ខារ របស់ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ មានឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ ។ បេ ។

[៨៨] កង្ខារ របស់ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ មិនមានទេ
ឬ ។ អើ ។ កង្ខារ របស់ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន មិន
មានទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៨៩] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន **លះបង់រាគៈ** កង្ខារ
របស់ព្រះអរហន្តនោះ មានដែរឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌
ដទៃ **លះបង់រាគៈ** កង្ខារ របស់ព្រះអរហន្តនោះ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។

[៩០] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន **លះបង់ទោសៈ** ។ បេ ។
លះបង់មោហៈ ។ បេ ។ **លះបង់អនោត្តប្បៈ** ។ បេ ។ ចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះរាគៈ
។ បេ ។ ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ។ បេ ។ ដើម្បីលះទោសៈ ។ បេ ។ ចម្រើនមគ្គ ដើម្បី

លះអនោត្តប្បៈ ។បេ។ ចម្រើនពោជ្ឈង្គី ។បេ។

[៧១] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន ប្រាសចាករាគៈ ប្រាសចាកទោសៈ ។បេ។ សច្ចិកាតព្វកិច្ច លោកធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ កង្ខារ របស់ព្រះអរហន្តនោះមានដែរឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ ប្រាសចាករាគៈ ប្រាសចាកទោសៈ ។បេ។ សច្ចិកាតព្វកិច្ច លោកធ្វើឲ្យជាក់ ច្បាស់ហើយ កង្ខារ របស់ព្រះអរហន្តនោះ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល យ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[៧២] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ លះរាគៈ កង្ខារ របស់ ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ ខ្លួន លះរាគៈ កង្ខារ របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល យ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[៧៣] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ លះទោសៈ ។បេ។ លះ មោហាៈ ។បេ។ លះអនោត្តប្បៈ ។បេ។ ចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះរាគៈ ។បេ។ ចម្រើនពោជ្ឈង្គី ។បេ។ ដើម្បីលះទោសៈ ។បេ។ ចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះ អនោត្តប្បៈ ។បេ។ ចម្រើនពោជ្ឈង្គី ។បេ។

[៧៤] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ ប្រាសចាករាគៈ ប្រាស ចាកទោសៈ ។បេ។ សច្ចិកាតព្វកិច្ច លោកធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ កង្ខារ របស់ ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន ប្រាសចាករាគៈ ប្រាសចាកទោសៈ ។បេ។ សច្ចិកាតព្វកិច្ច លោកធ្វើឲ្យជាក់

ច្បាស់ហើយ កង្ខារ របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៧៥] កង្ខារ របស់ព្រះអរហន្ត មានឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះ
ភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត ពោលនូវការអស់ទៅនៃ
អាសវៈ របស់បុគ្គល កាលដឹង កាលឃើញ មិនពោលនូវការអស់ទៅនៃ
អាសវៈ របស់បុគ្គល កាលមិនដឹង មិនពោលនូវការអស់ទៅនៃអាសវៈ
របស់បុគ្គល កាលមិនឃើញទេ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការអស់ទៅនៃអាសវៈ
របស់បុគ្គល កាលដឹងដូចម្តេច កាលឃើញដូចម្តេច (ការអស់ទៅនៃអាសវៈ
របស់បុគ្គល កាលដឹង កាលឃើញថា) រូប ដូច្នោះ ។ បេ ។ ការវិនាសទៅ
នៃវិញ្ញាណ ដូច្នោះ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការអស់ទៅនៃអាសវៈ របស់បុគ្គល
កាលដឹងយ៉ាងនេះ កាលឃើញយ៉ាងនេះឯង ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រ
ឬ ។ អើ ។ បើដូច្នោះ អ្នកមិនគួរពោលថា កង្ខារ របស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[៧៦] កង្ខារ របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមាន
ព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត ពោលនូវការអស់ទៅនៃ
អាសវៈ របស់បុគ្គល កាលដឹង កាលឃើញ មិនពោលនូវការអស់ទៅនៃ
អាសវៈ របស់បុគ្គល កាលមិនដឹង មិនពោលនូវការអស់ទៅនៃអាសវៈរបស់
បុគ្គល កាលមិនឃើញទេ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការអស់ទៅនៃអាសវៈ របស់
បុគ្គល កាលដឹងដូចម្តេច កាលឃើញដូចម្តេច ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការអស់
ទៅនៃអាសវៈ របស់បុគ្គល កាលដឹង កាលឃើញថា នេះជាទុក្ខ ។ បេ ។ ថា

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

នេះជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់ទុក្ខ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
ការអស់ទៅនៃអាសវៈ របស់បុគ្គល កាលដឹងយ៉ាងនេះ កាលឃើញយ៉ាង
នេះឯង ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ បើដូច្នោះ អ្នកមិនគួរ
ពោលថា កង្វា របស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[៧៧] កង្វា របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមាន
ព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គល កាលមិនដឹងច្បាស់ កាល
មិនកំណត់ដឹង កាលមិនបន្ទាបង់ កាលមិនលះបង់នូវធម៌ទាំងពួង មិនគួរ
ដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គល កាលដឹងច្បាស់ កាល
កំណត់ដឹង កាលបន្ទាបង់ កាលលះបង់នូវធម៌ទាំងពួង ទើបគួរដើម្បីអស់
ទៅនៃទុក្ខ ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ បើដូច្នោះ អ្នកមិនគួរ
ពោលថា កង្វា របស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[៧៨] កង្វា របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមាន
ព្រះភាគត្រាស់ថា (សោតាបន្នបុគ្គលនោះ បានលះបង់ហើយ) ជាមួយនឹង
ទស្សនសម្បទ ។ បេ ។ មិនគួរធ្វើនូវឋានៈអាក្រក់ ៦ យ៉ាង ពាក្យដូច្នោះ មាន
ក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ បើដូច្នោះ អ្នកមិនគួរពោលថា កង្វា របស់ព្រះ
អរហន្ត មានទេ ។

[៧៩] កង្វា របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមាន
ព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងសម័យណា អរិយសាវ័ក មាន
ធម្មចក្ខុ ប្រាសចាកគុលី ប្រាសចាកមន្ទិល កើតឡើងថា ធម្មជាតិណាមួយ

កើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតិទាំងអស់នោះ តែងរលត់ទៅវិញជាធម្មតា ម្ចាស់
 ភិក្ខុទាំងឡាយ (សម័យនោះ) អរិយសាវ័ក បានលះបង់សញ្ញាជនៈ ៣
 យ៉ាង គឺសក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ចា សីលពូតបរាមាសៈ ជាមួយនឹងការកើតឡើង
 នៃទស្សនៈ គឺសោតាបត្តិមគ្គ ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រប្ប ៗ អើ ៗ បើ
 ដូច្នោះ អ្នកមិនគួរពោលថា កង្វា របស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[១០០] កង្វា របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមាន
 ព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា

ធម៌ទាំងឡាយ រមែងប្រាកដដល់ព្រះខ័ណ្ឌាសវព្រាហ្មណ៍ អ្នក
 មានព្យាយាម ញ៉ាំងកិលេសឲ្យក្តៅ អ្នកដុតបង្កនូវកិលេស
 ក្នុងកាលណា កង្វា (ការងឿងធ្ងល់) ទាំងពួង របស់ព្រះ
 ខ័ណ្ឌាសវព្រាហ្មណ៍នោះ ក៏រម្ងាប់អស់ទៅ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះ
 ថា ព្រះខ័ណ្ឌាសវព្រាហ្មណ៍នោះ ដឹងច្បាស់នូវធម៌ ព្រមទាំង
 ហេតុ ធម៌ទាំងឡាយ ប្រាកដដល់ព្រះខ័ណ្ឌាសវព្រាហ្មណ៍ អ្នក
 មានព្យាយាម ញ៉ាំងកិលេសឲ្យក្តៅ អ្នកដុតបង្កនូវកិលេស
 ក្នុងកាលណា កង្វាទាំងពួង របស់ព្រះខ័ណ្ឌាសវព្រាហ្មណ៍នោះ
 តែងរម្ងាប់អស់ទៅ ក្នុងកាលនោះ ព្រោះថា ព្រះខ័ណ្ឌាសវ-
 ព្រាហ្មណ៍នោះ បានដឹងច្បាស់ នូវព្រះនិព្វាន ជាទីអស់ទៅនៃ
 បច្ច័យ ធម៌ទាំងឡាយ ប្រាកដដល់ព្រះខ័ណ្ឌាសវព្រាហ្មណ៍ អ្នក
 មានព្យាយាម ញ៉ាំងកិលេសឲ្យក្តៅ អ្នកដុតបង្កនូវកិលេស ក្នុង

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

កាលណា ព្រះខ័ណ្ឌាសវព្រាហ្មណ៍នោះ រមែងកម្ចាត់បង្ខំនូវ
 មារ ព្រមសេនាទៃមារ ហើយស្ថិតនៅ ក្នុងកាលនោះ ដូចព្រះ
 អាទិត្យ កាលរះឡើង ធ្វើអាកាសឲ្យរុនរឿង ដោយរស្មីរបស់
 ខ្លួន កម្ចាត់បង្ខំនូវឆ័ត ស្ថិតនៅ ដូច្នោះឯង កង្ខណាមួយ
 ក្នុងលោកនេះក្តី ក្នុងលោកខាងមុខក្តី ដែលបុគ្គលដឹងដោយ
 ខ្លួនឯង ឬដែលបុគ្គលដទៃដឹងហើយ ព្រះខ័ណ្ឌាសវព្រាហ្មណ៍
 ទាំងឡាយនោះ អ្នកមានព្យាយាម ញ៉ាំងកិលេសឲ្យក្តៅ អ្នក
 ដុតបង្ខំកិលេស ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ តែងលះបង្ខំកង្ខា
 ទាំងពួងនោះ ពួកជនណា កន្លងកង្ខាបានហើយ មិនមានសេចក្តី
 សង្ស័យ ប្រាសចាកសេចក្តីសង្ស័យ ក្នុងពួកសត្វដែលមាន
 សេចក្តីសង្ស័យកើតហើយ ទានដែលបុគ្គលឲ្យហើយ ចំពោះ
 ពួកជននោះ តែងមានផលច្រើន ការប្រកាសនូវធម៌ ក្នុងសាសនា
 នេះ ប្រាកដដូច្នោះ សាវ័កណាមួយ សង្ស័យដូចម្តេច ក្នុងការ
 ប្រកាសនូវធម៌នោះ បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន យើងទាំង
 ឡាយ សូមថ្វាយបង្គំ នូវព្រះជិនស្រី ជាព្រះពុទ្ធ ព្រះអង្គឆ្លង
 នូវអន្ទង់ កាត់បង្ខំវិចិត្រាហើយ ។

ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ បើដូច្នោះ អ្នកមិនគួរពោលថា
 កង្ខា របស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[១០១] អ្នកមិនគួរពោលថា កង្ខា របស់ព្រះអរហន្ត មានទេឬ ។

អើ ។ ក្រែងព្រះអរហន្ត គប្បីឆ្លើងឆ្ងល់ ក្នុងនាម និងគោត្ត របស់ស្រ្តី និង បុរស គប្បីឆ្លើងឆ្ងល់ ក្នុងផ្លូវ និងមិនមែនផ្លូវ គប្បីឆ្លើងឆ្ងល់ ក្នុងឈ្មោះនៃ ស្មៅ ឈើតូច និងឈើធំ ។ អើ ។ បើព្រះអរហន្ត គប្បីឆ្លើងឆ្ងល់ក្នុងនាម និងគោត្តរបស់ស្រ្តី និងបុរស គប្បីឆ្លើងឆ្ងល់ក្នុងផ្លូវ និងមិនមែនផ្លូវ គប្បីឆ្លើង ឆ្ងល់ ក្នុងឈ្មោះនៃស្មៅ ឈើតូច និងឈើធំ ម្ចាស់អ្នកដឹកចម្រើន ព្រោះហេតុ នោះ អ្នកគប្បីពោលថា កង្ខារ របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរ ។ ព្រះអរហន្ត គប្បីឆ្លើងឆ្ងល់ក្នុងនាម និងគោត្តនៃស្រ្តី និងបុរស គប្បីឆ្លើងឆ្ងល់ ក្នុងផ្លូវ និងមិនមែនផ្លូវ គប្បីឆ្លើងឆ្ងល់ ក្នុងឈ្មោះនៃស្មៅ ឈើតូច និងឈើធំ ព្រោះ ហេតុនោះ កង្ខារ របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត គប្បី ឆ្លើងឆ្ងល់ ក្នុងសោតាបត្តិផលក្តី សកទាគាមិផលក្តី អនាគាមិផលក្តី អរហត្តក្តី ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

កង្ខារកថា ចប់

បរិវារណាកថា

[១០២] បរិវារណា (ការឆ្លងផុតដោយបុគ្គលដទៃ) របស់ព្រះ អរហន្ត មានដែរ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត មានបុគ្គលណែនាំ សម្រេចដោយ បុគ្គលដទៃ មានបុគ្គលដទៃជាបច្ច័យ រស់នៅជាប់ដោយបុគ្គលដទៃ រមែងមិន ដឹង មិនឃើញ ជាអ្នកវង្វេង ជាអ្នកមិនដឹងខ្លួន ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង នេះទេ ។ បេ ។

[១០៣] ក្រែងព្រះអរហន្ត មិនមានបុគ្គលដទៃណែនាំ មិនសម្រេច
 ដោយបុគ្គលដទៃ មិនមានបុគ្គលដទៃជាបច្ច័យ មិនរស់នៅជាប់ដោយបុគ្គល
 ដទៃ រមែងដឹង ឃើញ ជាអ្នកមិនវង្វេង ជាអ្នកដឹងខ្លួនឬ ។ អើ ។ បើព្រះ
 អរហន្ត មិនមានបុគ្គលដទៃណែនាំ មិនសម្រេចដោយបុគ្គលដទៃ មិនមាន
 បុគ្គលដទៃជាបច្ច័យ មិនរស់នៅជាប់ដោយបុគ្គលដទៃ រមែងដឹង ឃើញ ជា
 អ្នកមិនវង្វេង ជាអ្នកដឹងខ្លួន ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ការ
 ត្រង់ផុតដោយបុគ្គលដទៃ របស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[១០៤] ការត្រង់ផុតដោយបុគ្គលដទៃ របស់បុប្ផជន មាន បុប្ផជន
 នោះ មានបុគ្គលណែនាំ សម្រេចដោយបុគ្គលដទៃ មានបុគ្គលដទៃជាបច្ច័យ
 រស់នៅជាប់ដោយបុគ្គលដទៃ រមែងមិនដឹង មិនឃើញ ជាអ្នកវង្វេង ជាអ្នក
 មិនដឹងខ្លួនឬ ។ អើ ។ ការត្រង់ផុតដោយបុគ្គលដទៃ របស់ព្រះអរហន្ត មាន
 ព្រះអរហន្តនោះ មានបុគ្គលដទៃណែនាំ សម្រេចដោយបុគ្គលដទៃ មាន
 បុគ្គលដទៃជាបច្ច័យ រស់នៅជាប់ដោយបុគ្គលដទៃ រមែងមិនដឹង មិនឃើញ
 ជាអ្នកវង្វេង ជាអ្នកមិនដឹងខ្លួនឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១០៥] ការត្រង់ផុតដោយបុគ្គលដទៃ របស់ព្រះអរហន្ត មាន តែ
 ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានបុគ្គលដទៃណែនាំ មិនសម្រេចដោយបុគ្គលដទៃ
 មិនមានបុគ្គលដទៃជាបច្ច័យ មិនរស់នៅជាប់ដោយបុគ្គល រមែងដឹង ឃើញ
 ជាអ្នកមិនវង្វេង ជាអ្នកដឹងខ្លួនឬ ។ អើ ។ ការត្រង់ផុតដោយបុគ្គលដទៃ របស់
 បុប្ផជន មាន តែបុប្ផជននោះ មិនមានបុគ្គលដទៃណែនាំ មិនសម្រេចដោយ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

បុគ្គលដទៃ មិនមានបុគ្គលដទៃជាបច្ច័យ មិនរស់នៅជាប់ដោយបុគ្គលដទៃ រមែងដឹង ឃើញ ជាអ្នកមិនវង្វេង ជាអ្នកដឹងខ្លួនឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង នេះទេ ។ បេ ។

[១០៦] ការឆ្លងផុតដោយបុគ្គលដទៃ របស់ព្រះអរហន្ត មានឬ ។ អើ ។ បរវិការណា (ការឆ្លងផុតដោយបុគ្គលដទៃ) របស់ព្រះអរហន្ត ក្នុង ព្រះសាស្តា បរវិការណាក្នុងព្រះធម៌ បរវិការណាក្នុងព្រះសង្ឃ បរវិការណា ក្នុងសិក្ខា បរវិការណាក្នុងខន្ធជាចំណែកខាងដើម បរវិការណាក្នុងខន្ធជា ចំណែកខាងចុង បរវិការណាក្នុងខន្ធជាចំណែកខាងដើម និងខាងចុង បរ- វិការណាក្នុងពួកធម៌ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ព្រោះធម៌នេះជា បច្ច័យ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១០៧] បរវិការណារបស់ព្រះអរហន្ត ក្នុងព្រះសាស្តា បរវិការណា ក្នុងព្រះធម៌ ។ បេ ។ បរវិការណាក្នុងពួកធម៌ ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ ហេតុ ព្រោះធម៌នេះជាបច្ច័យ មិនមានទេឬ ។ អើ ។ បើបរវិការណារបស់ ព្រះអរហន្ត ក្នុងព្រះសាស្តា បរវិការណាក្នុងព្រះធម៌ ។ បេ ។ បរវិការណា ក្នុងពួកធម៌ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ព្រោះធម៌នេះជាបច្ច័យ មិន មានទេ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា បរវិការណារបស់ព្រះ អរហន្ត មានទេ ។

[១០៨] បរវិការណារបស់បុប្ផជន មាន បរវិការណារបស់បុប្ផជន នោះ ក្នុងព្រះសាស្តា បរវិការណា ក្នុងព្រះធម៌ ។ បេ ។ បរវិការណា ក្នុង

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ពួកធម៌ ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ព្រោះធម៌នេះជាបច្ច័យ មាន ឬ ។ អើ ។ បរិវារណា របស់ព្រះអរហន្ត មាន បរិវារណា របស់ព្រះ អរហន្តនោះ ក្នុងព្រះសាស្តា បរិវារណា ក្នុងព្រះធម៌ ។ បេ ។ បរិវារណា ក្នុងពួកធម៌ ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ព្រោះធម៌នេះជាបច្ច័យ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១០៧] បរិវារណា របស់ព្រះអរហន្ត មាន បរិវារណា របស់ ព្រះអរហន្តនោះ ក្នុងព្រះសាស្តា បរិវារណា ក្នុងព្រះធម៌ ។ បេ ។ បរិវារណា ក្នុងពួកធម៌ ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ព្រោះធម៌នេះជាបច្ច័យ មិន មានទេ ។ អើ ។ បរិវារណា របស់បុប្ផជន មាន បរិវារណា របស់បុប្ផជន នោះ ក្នុងព្រះសាស្តា បរិវារណា ក្នុងព្រះធម៌ ។ បេ ។ បរិវារណា ក្នុង ពួកធម៌ ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យហេតុ ព្រោះធម៌នេះជាបច្ច័យ មិន មានទេឬ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១១០] បរិវារណា របស់ព្រះអរហន្ត មានឬ ។ អើ ។ ក្រែង ព្រះអរហន្ត លះរាគៈ ផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់ ធ្វើឲ្យសល់តែទីនៅ ដូចជាទីនៅនៃ ដើមត្នោត ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព ឲ្យជាធម៌លែងកើតតទៅទៀតឬ ។ អើ ។ បើព្រះអរហន្ត លះរាគៈ ផ្តាច់ផ្តិលឫសគល់ ធ្វើឲ្យសល់តែទីនៅ ដូចជាទីនៅ នៃដើមត្នោត ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព ឲ្យជាធម៌លែងកើតតទៅទៀត ម្ចាស់អ្នក ដឹងច្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា បរិវារណា របស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។ បេ ។ ក្រែងព្រះអរហន្ត លះទោសៈ ។ បេ ។ លះមោហៈ ។ បេ ។ លះអនោត្តប្បៈ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

[១១១] ក្រែងព្រះអរហន្ត ចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះរាគៈ ។ បេ ។ ចម្រើន ពោជ្ឈង្គ ។ បេ ។ ដើម្បីលះទោសៈ ចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះអនោត្តប្បៈ ។ បេ ។ ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ។ បេ ។

[១១២] ក្រែងព្រះអរហន្ត ប្រាសចាករាគៈ ប្រាសចាកទោសៈ ។ បេ ។ សច្ចិកាតព្វកិច្ច លោកធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត ប្រាស ចាករាគៈ ប្រាសចាកទោសៈ ។ បេ ។ សច្ចិកាតព្វកិច្ច លោកធ្វើឲ្យជាក់ហើយ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា បរវិការណា របស់ព្រះអរហន្ត មាន ទេ ។

[១១៣] បរវិការណា របស់ព្រះអរហន្ត មានឬ ។ បរវិការណា របស់ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន មាន បរវិការណា របស់ព្រះ អរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ មិនមានទេ ។ បរវិការណា របស់ព្រះ អរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន មានឬ ។ អើ ។ បរវិការណារបស់ព្រះ អរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១១៤] បរវិការណា របស់ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ មិន មានទេឬ ។ អើ ។ បរវិការណា របស់ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ ខ្លួន មិនមានទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១១៥] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន លះរាគៈ បរវិការ- ណា របស់ព្រះអរហន្តនោះ មានឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ ដទៃ លះរាគៈ បរវិការណា របស់ព្រះអរហន្តនោះ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរ

ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ

[១១៦] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន លះទោសៈ ។ បេយ
លះមោហៈ ។ បេយ លះអនោត្តប្បៈ ។ បេយ

[១១៧] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន ចម្រើនមគ្គ ដើម្បី
លះរាគៈ ។ បេយ ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ។ បេយ ដើម្បីលះទោសៈ ។ បេយ ចម្រើន
មគ្គ ដើម្បីលះអនោត្តប្បៈ ។ បេយ ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ។ បេយ

[១១៨] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន ប្រាសចាករាគៈ
ប្រាសចាកទោសៈ ។ បេយ សច្ចិកាតព្វកិច្ច លោកធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ បរិ-
តារណា របស់ព្រះអរហន្តនោះ មានឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុង
ធម៌ដទៃ ប្រាសចាករាគៈ ប្រាសចាកទោសៈ ប្រាសចាកមោហៈ ។ បេយ
សច្ចិកាតព្វកិច្ច លោកធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ បរិពារណា របស់ព្រះអរហន្ត
នោះ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ

[១១៩] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ លះរាគៈ បរិពារណា
របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុង
ធម៌របស់ខ្លួន លះរាគៈ បរិពារណា របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ
លះទោសៈ ។ បេយ លះមោហៈ ។ បេយ លះអនោត្តប្បៈ ។ បេយ

[១២០] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ ចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះ
រាគៈ ។ បេយ ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ។ បេយ ដើម្បីលះទោសៈ ។ បេយ ចម្រើនមគ្គ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ដើម្បីលះអនោត្តប្បៈ ។ បេ ។ ចម្រើនពោជ្ឈង្គ ។ បេ ។

[១២១] ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌ដទៃ ប្រាសចាករាគៈ ប្រាសចាកទោសៈ ប្រាសចាកមោហៈ ។ បេ ។ សច្ចិកាតព្វកិច្ច លោកធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ បរវិធារណា របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត អ្នកឈ្លាសក្នុងធម៌របស់ខ្លួន ប្រាសចាករាគៈ ប្រាសចាកទោសៈ ។ បេ ។ សច្ចិកាតព្វកិច្ច លោកធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ បរវិធារណា របស់ព្រះអរហន្តនោះ មិនមានទេ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១២២] បរវិធារណា របស់ព្រះអរហន្ត មានឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត ពោលនូវការអស់ទៅនៃអាសវៈរបស់បុគ្គល កាលដឹង កាលឃើញ មិនពោលនូវការអស់ទៅនៃអាសវៈរបស់បុគ្គល កាលមិនដឹង មិនពោលនូវការអស់ទៅនៃអាសវៈរបស់បុគ្គល កាលមិនឃើញទេ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការអស់ទៅនៃអាសវៈរបស់បុគ្គល កាលដឹងដូចម្តេច កាលឃើញដូចម្តេច (ការអស់ទៅនៃអាសវៈរបស់បុគ្គល កាលដឹង កាលឃើញថា) រូបដូច្នោះ ។ បេ ។ ការវិនាសទៅនៃវិញ្ញាណ ដូច្នោះ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការអស់ទៅនៃអាសវៈ របស់បុគ្គល កាលដឹងយ៉ាងនេះ កាលឃើញយ៉ាងនេះឯង ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ បើដូច្នោះ អ្នកមិនគួរពោលថា បរវិធារណា របស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[១២៣] បរវិធារណា របស់ព្រះអរហន្ត មានឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតពោលនូវការអស់
 ទៅនៃអាសវៈរបស់បុគ្គល កាលដឹង កាលឃើញ មិនពោលនូវការអស់ទៅ
 នៃអាសវៈរបស់បុគ្គល កាលមិនដឹង មិនពោលនូវការអស់ទៅនៃអាសវៈ
 របស់បុគ្គល កាលមិនឃើញទេ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការអស់ទៅនៃអាសវៈ
 របស់បុគ្គល កាលដឹងដូចម្តេច កាលឃើញដូចម្តេច ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការ
 អស់ទៅនៃអាសវៈរបស់បុគ្គល កាលដឹង កាលឃើញថា នេះទុក្ខ ថានេះ
 ហេតុកើតឡើងនៃទុក្ខ ។ បេ ។ ថានេះទីរលត់ទុក្ខ ។ បេ ។ ការអស់ទៅនៃអាសវៈ
 របស់បុគ្គល កាលដឹង កាលឃើញថា នេះសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរទៅ
 កាន់ទីរលត់ទុក្ខ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការអស់ទៅនៃអាសវៈរបស់បុគ្គល
 កាលដឹងយ៉ាងនេះ កាលឃើញយ៉ាងនេះឯង ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រ
 ឬ ។ អើ ។ បើដូច្នោះ អ្នកមិនគួរពោលថា បរវិធារណា របស់ព្រះអរហន្ត
 មានទេ ។

[១២៤] បរវិធារណា របស់ព្រះអរហន្ត មានឬ ។ អើ ។ ក្រែង
 ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គល កាលមិនដឹង
 ច្បាស់ កាលមិនកំណត់ដឹង កាលមិនបន្ទាបដឹង កាលមិនលះបង់ នូវអាសវៈ
 ទាំងពួង មិនគួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខទេ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គល កាល
 ដឹង កាលកំណត់ដឹង កាលបន្ទាបដឹង កាលលះបង់ នូវអាសវៈទាំងពួង
 ទើបគួរដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខ ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ បើ
 ដូច្នោះ អ្នកមិនគួរពោលថា បរវិធារណា របស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

[១២៥] បរវិតារណា របស់ព្រះអរហន្ត មានឬ ។ អើ ។ ក្រែង
 ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា (សោតាបន្នបុគ្គលនោះ លះបង់ហើយ) ជា
 មួយនឹងទស្សនសម្បទ គឺសោតាបត្តិមគ្គ ។ បេ ។ មិនគួរធ្វើឋានៈដ៏អាក្រក់
 ទាំង ៦ យ៉ាង ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ បើដូច្នោះ អ្នកមិន
 គួរពោលថា បរវិតារណា របស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[១២៦] បរវិតារណា របស់ព្រះអរហន្ត មានឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះ
 មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងសម័យណា អរិយសាវ័ក
 មានធម្មចក្ខុ ប្រាសចាកធូលី ប្រាសចាកមន្ទិល កើតឡើងថា ធម្មជាតណា
 មួយ មានការកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតិទាំងអស់នោះ តែងរលត់ទៅជា
 ធម្មតា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ (សម័យនោះ) អរិយសាវ័ក លះបង់សញ្ញាជនៈ
 ៣ គឺសក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ចា សីលពូតបរមាសៈ ជាមួយនឹងការកើតឡើងនៃ
 ទស្សនៈ ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ បើដូច្នោះ អ្នកមិនគួរ
 ពោលថា បរវិតារណា របស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[១២៧] បរវិតារណា របស់ព្រះអរហន្ត មានឬ ។ អើ ។ ក្រែង
 ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា

ម្ចាស់ធាតកៈ តថាគត នឹងមិនទៅដើម្បីដោះនូវបុគ្គលណា
 មួយ អ្នកមានសេចក្តីសង្ស័យក្នុងលោកទេ អ្នកកាលដឹងនូវ
 ធម៌ដ៏ប្រសើរ រមែងច្នៃនូវអន្ទង់បាន ។

ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ បើដូច្នោះ អ្នកមិនគួរពោលថា

បរិវារណា របស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[១២៨] អ្នកមិនគួរពោលថា បរិវារណា របស់ព្រះអរហន្ត មាន ទេឬ ។ អើ ។ ក្រែងពួកជនដទៃ គប្បីប្រាប់នូវនាម និងគោត្ត របស់ស្រ្តី និងបុរស ពួកជនដទៃ គប្បីប្រាប់នូវផ្លូវ និងមិនមែនផ្លូវ ពួកជនដទៃ គប្បី ប្រាប់នូវឈ្មោះនៃស្មៅ ឈើតូច និងឈើធំ ចំពោះព្រះអរហន្តឬ ។ អើ ។ បើជនដទៃ គប្បីប្រាប់នូវនាម និងគោត្ត របស់ស្រ្តី និងបុរស ពួកជនដទៃ គប្បីប្រាប់នូវផ្លូវ និងមិនមែនផ្លូវ ពួកជនដទៃ គប្បីប្រាប់នូវឈ្មោះនៃស្មៅ ឈើតូច និងឈើធំ ចំពោះព្រះអរហន្ត ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា បរិវារណា របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរ ។

[១២៩] ពួកជនដទៃ គប្បីប្រាប់នូវនាម និងគោត្ត របស់ស្រ្តី និងបុរស ពួកជនដទៃ គប្បីប្រាប់នូវផ្លូវ និងមិនមែនផ្លូវ ពួកជនដទៃ គប្បីប្រាប់នូវឈ្មោះ នៃស្មៅ ឈើតូច និងឈើធំ ចំពោះព្រះអរហន្ត ព្រោះហេតុនោះ បរិវារណា របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរឬ ។ អើ ។ ពួកជនដទៃ គប្បីប្រាប់នូវសោតា- បត្តិផលក្តី សកទាគាមិផលក្តី អនាគាមិផលក្តី អរហត្តក្តី ចំពោះព្រះអរហន្ត ដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

បរិវារណាកថា ចប់

អដ្ឋកថា

អញ្ញាណកថាជាដើម

[៤៥-១៧២] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីរឿងទាំង ៣ គឺការមិនដឹង
ការសង្ស័យ និងការច្រើនផុត ដោយបុគ្គលដទៃដូចតទៅ

ក្នុងរឿងទាំងនោះ ជនទាំងឡាយណាមានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយ
ទាំងឡាយ មាននិកាយបុព្វសេសលិយៈជាដើម ក្នុងខណៈនេះថា អញ្ញាណ គឺ
ការមិនដឹងរបស់ព្រះអរហន្ត មាន ព្រោះមិនមានញាណកើតឡើងក្នុងឈ្មោះ
និងគោត្តនៃជនទាំងឡាយជាដើម មានស្រ្តី និងបុរសផងជាដើម ដោយកង្វា
គឺការសង្ស័យរបស់ព្រះអរហន្ត មាន ព្រោះការមិនមានសន្និដ្ឋាន គឺការជាក់
ចិត្តក្នុងរឿងនោះឯងផង ។ ម្យ៉ាងទៀត ជនពួកដទៃ រមែងណែនាំ រមែង
ប្រកាស រមែងប្រាប់រឿងទាំងឡាយដល់ព្រះអរហន្តទាំងនោះ ព្រោះហេតុនោះ
ទើបការណែនាំ (បរិវាណា) ដល់ព្រះអរហន្តទាំងនោះ មាន ដូច្នោះ ។
ពាក្យសួរក្នុងរឿងទាំង ៣ ដើម្បីទម្លាយលទ្ធិរបស់ជនទាំងនោះ ជាពាក្យ
របស់សកវាទី ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល និងពាក្យបដិសេធជាពាក្យរបស់បរវាទី ។
ក្នុងពាក្យសួរ និងពាក្យវិសជ្ជនាទាំងពួង បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបអត្ថ តាមព្រះ
បាលី ដែលមកហើយតាមលំដាប់ហោង ។^{១៧២}

អដ្ឋកថាអញ្ញាណកថាជាដើម ចប់

អភិធម្មបិដក

វិចីកេនកថា

[១៣០] វិចីកេន របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មានដែរឬ ។ អើ ។
វិចីកេនរបស់បុគ្គលទាំងឡាយ ចូលកាន់សមាបត្តិក្នុងទីទាំងពួង មានដែរឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[១៣១] វិចីកេន របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មានដែរឬ ។ អើ ។
វិចីកេន របស់បុគ្គលទាំងឡាយ ចូលកាន់សមាបត្តិសព្វកាល មានដែរឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[១៣២] វិចីកេន របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មានដែរឬ ។ អើ ។
វិចីកេន របស់ពួកបុគ្គលទាំងអស់ ចូលកាន់សមាបត្តិ មានដែរឬ ។ អ្នកមិន
គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[១៣៣] វិចីកេន របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មានដែរឬ ។ អើ ។
វិចីកេនក្នុងសមាបត្តិទាំងពួង មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[១៣៤] វិចីកេន របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មានដែរឬ ។ អើ ។
កាយកេន របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[១៣៥] កាយកេន របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មិនមានទេឬ ។
អើ ។ វិចីកេន របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មិនមានទេឬ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

[១៣៦] វាចារបស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មានដែរឬ វចីភេទ មានដែរឬ ។ អើ ។ កាយរបស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មានដែរឬ កាយ- ភេទ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៣៧] កាយ របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មាន កាយភេទ មិន មានទេឬ ។ អើ ។ វាចា របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មានឬ វចីភេទ មិនមានទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៣៨] បុគ្គល កាលដឹងថា ទុក្ខ ហើយពោលវាថាថា ទុក្ខឬ ។ អើ ។ បុគ្គល កាលដឹងថា ហេតុនាំឲ្យកើតទុក្ខ ហើយពោលវាថាថា ហេតុ នាំឲ្យកើតទុក្ខឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៣៩] បុគ្គល កាលដឹងថា ទុក្ខ ហើយពោលវាថាថា ទុក្ខឬ ។ អើ ។ បុគ្គល កាលដឹងថា ធម៌ជាទីរលត់ទុក្ខ ហើយពោលវាថាថា ធម៌ជា ទីរលត់ទុក្ខឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៤០] បុគ្គល កាលដឹងថា ទុក្ខ ហើយពោលថា ទុក្ខឬ ។ អើ ។ បុគ្គល កាលដឹងថា មគ្គ ហើយពោលវាថាថា មគ្គឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៤១] បុគ្គល កាលដឹងថា ហេតុនាំឲ្យកើតទុក្ខ តែមិនពោលវាថា ថា ហេតុនាំឲ្យកើតទុក្ខឬ ។ អើ ។ បុគ្គល កាលដឹងថា ទុក្ខ តែមិនពោល វាថាថា ទុក្ខឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៤២] បុគ្គល កាលដឹងថា ធម៌ជាទីរលត់ទុក្ខ តែមិនពោលវាថាថា

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ធម៌ជាទីរលត់ទុក្ខឬ ។ អើ ។ បុគ្គល កាលដឹងថា ទុក្ខ តែមិនពោលវាចាថា ទុក្ខឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៤៣] បុគ្គល កាលដឹងថា មគ្គ តែមិនពោលវាចាថា មគ្គឬ ។ អើ ។ បុគ្គល កាលដឹងថា ទុក្ខ តែមិនពោលវាចាថា ទុក្ខឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៤៤] វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មានដែរឬ ។ ចតុស្ស្រូចញ្ញាណ មានអ្វីជាអារម្មណ៍ ។ ចតុស្ស្រូចញ្ញាណ មានសច្ចៈជាអារម្មណ៍ ។ សោតវិញ្ញាណ មានសច្ចៈជាអារម្មណ៍ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៤៥] វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មានដែរឬ ។ អើ ។ សោតវិញ្ញាណ មានអ្វីជាអារម្មណ៍ ។ សោតវិញ្ញាណ មានសំឡេងជាអារម្មណ៍ ។ ចតុស្ស្រូចញ្ញាណ មានសំឡេងជាអារម្មណ៍ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៤៦] វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មានចតុស្ស្រូចញ្ញាណ មានសច្ចៈជាអារម្មណ៍ សោតវិញ្ញាណ មានសំឡេងជាអារម្មណ៍ឬ ។ អើ ។ ប្រសិនណាបើ ចតុស្ស្រូចញ្ញាណ មានសច្ចៈជាអារម្មណ៍ សោតវិញ្ញាណ មានសំឡេងជាអារម្មណ៍ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មានទេ ។

[១៤៧] វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មាន ចតុស្ស្រូចញ្ញាណ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

មានសច្ចៈជាអារម្មណ៍ សោតវិញ្ញាណ មានសំឡេងជាអារម្មណ៍ឬ ។ អើ ។
ការរូបរម្មជស្សៈទាំង ២ វេទនាទាំង ២ សញ្ញាទាំង ២ ចេតនាទាំង ២ ចិត្ត
ទាំង ២ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៤៨] វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មានដែរឬ ។ អើ ។
វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់បឋវីកសិណសមាបត្តិ មានដែរឬ ។ អ្នកមិន
គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៤៩] វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មានដែរឬ ។ អើ ។
វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់អាបោកសិណសមាបត្តិ ។ បេ ។ តេជោកសិណ-
សមាបត្តិ វាយោកសិណសមាបត្តិ នីលកសិណសមាបត្តិ បីតកសិណ-
សមាបត្តិ លោហិតកសិណសមាបត្តិ ឱទាតកសិណសមាបត្តិ ។ បេ ។ អាកា-
សានញាយតនៈ វិញ្ញាណញាយតនៈ អាកិញ្ញាយតនៈ ។ បេ ។ នេវ-
សញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៥០] វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់បឋវីកសិណសមាបត្តិ មិន
មានទេឬ ។ អើ ។ ប្រសិនណាបើ វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់បឋវីកសិណ-
សមាបត្តិ មិនមានទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា វចីភេទ
របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មានទេ ។

[១៥១] វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់អាបោកសិណសមាបត្តិ ។ បេ ។
ឱទាតកសិណសមាបត្តិ ។ បេ ។ អាកាសានញាយតនៈ វិញ្ញាណញាយតនៈ
អាកិញ្ញាយតនៈ ។ បេ ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ មិនមានទេឬ ។ អើ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ប្រសិនណាបើ វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ មិន
មានទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា វចីភេទ របស់បុគ្គលចូល
កាន់សមាបត្តិ មានទេ ។

[១៥២] វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មានដែរឬ ។
អើ ។ វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់លោកិយសមាបត្តិ មានដែរឬ ។ អ្នក
មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[១៥៣] វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មានដែរឬ ។ អើ ។
វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់លោកិយបឋមជ្ឈាន មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។ វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មានដែរ
ឬ ។ អើ ។ វចីភេទរបស់បុគ្គលចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន ។បេ។ តតិយជ្ឈាន
។បេ។ ចតុត្ថជ្ឈានជាលោកិយ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[១៥៤] វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់លោកិយសមាបត្តិ មិនមាន
ទេឬ ។ អើ ។ ប្រសិនណាបើ វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់លោកិយ-
សមាបត្តិ មិនមានទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា វចីភេទ
របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មានទេ ។

[១៥៥] វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់បឋមជ្ឈានជាលោកិយ មិន
មានទេឬ ។ អើ ។ បើវចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់បឋមជ្ឈានជាលោកិយ
មិនមាន ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា វចីភេទ របស់បុគ្គលចូល
កាន់សមាបត្តិ មានទេ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

[១៥៦] វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ តតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ឈានជាលោកិយ មិនមានទេ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈានជាលោកិយ មិនមាន ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មានទេ ។

[១៥៧] វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់បឋមជ្ឈានជាលោកុត្តរ មាន ដែរឬ ។ អើ ។ វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់បឋមជ្ឈានជាលោកិយ មាន ដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៥៨] វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់បឋមជ្ឈានជាលោកុត្តរ មាន ដែរឬ ។ អើ ។ វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន តតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ឈានជាលោកិយ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៥៩] វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់បឋមជ្ឈានជាលោកិយ មិន មានទេ ។ អើ ។ វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់បឋមជ្ឈានជាលោកុត្តរ មិនមានទេ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៦០] វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន តតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ឈានជាលោកិយ មិនមានទេ ។ អើ ។ វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់ បឋមជ្ឈានជាលោកុត្តរ មិនមានទេ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៦១] វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់បឋមជ្ឈានជាលោកុត្តរ មាន ដែរឬ ។ អើ ។ វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់ទុតិយជ្ឈានជាលោកុត្តរ មាន ដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

[១៦២] វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់បឋមជ្ឈានជាលោកុត្តរ មាន ដែរឬ ។ អើ ។ វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់តតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ឈាន ជាលោកុត្តរ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៦៣] វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់ទុតិយជ្ឈានជាលោកុត្តរ មិន មានទេឬ ។ អើ ។ វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់បឋមជ្ឈានជាលោកុត្តរ មិនមានទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៦៤] វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់តតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ឈាន ជាលោកុត្តរ មិនមានទេឬ ។ អើ ។ វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់ បឋមជ្ឈានជាលោកុត្តរ មិនមានទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៦៥] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់ សមាបត្តិ មានទេឬ ។ អើ ។ ក្រែងវិតក្ក វិចារ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅ ថា វចីសង្ខារឬ (បើដូច្នោះ) វិតក្ក វិចារ របស់បុគ្គលចូលកាន់បឋមជ្ឈាន មានដែរឬ ។ អើ ។ បើវិតក្ក វិចារ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅថា វចីសង្ខារ វិតក្ក វិចារ របស់បុគ្គលចូលកាន់បឋមជ្ឈាន មាន ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះ ហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មាន ។

[១៦៦] វិតក្ក វិចារ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅថា វចីសង្ខារ វិតក្ក វិចារ របស់បុគ្គលចូលកាន់បឋមជ្ឈាន មាន ចុះវចីភេទ របស់បុគ្គលចូល កាន់បឋមជ្ឈាននោះ មានដែរឬ ។ អើ ។ វិតក្ក វិចារ របស់បុគ្គលចូលកាន់ បឋមជ្ឈាន ចម្រើនបឋវិកសិណ មាន ចុះវចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់

បឋមជ្ឈាននោះ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១៦៧] វិតក្ក វិចារ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅថា វចីសន្ធិរ វិតក្ក វិចារ របស់បុគ្គលចូលកាន់បឋមជ្ឈាន មាន ចុះវចីភេទ របស់បុគ្គល ចូលកាន់បឋមជ្ឈាននោះ មានដែរឬ ។ អើ ។ វិតក្ក វិចារ របស់បុគ្គលចូល កាន់បឋមជ្ឈាន ចម្រើនអាណាគសិណ ។ បេ។ តេជោគសិណ វាយោគសិណ នីលគសិណ បីតគសិណ លោហិតគសិណ ។ បេ។ ឱទាតគសិណ មាន ចុះ វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់បឋមជ្ឈាននោះ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល យ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១៦៨] បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់ សមាបត្តិ មានទេឬ ។ អើ ។ ក្រែងការតាំងឡើងនៃវិតក្ក ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅថា វាចា (បើដូច្នោះ) វិតក្ក វិចារ របស់បុគ្គលចូលកាន់ បឋមជ្ឈាន មានដែរឬ ។ អើ ។ បើការតាំងឡើងនៃវិតក្ក ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅថា វាចា វិតក្ក វិចារ របស់បុគ្គលចូលកាន់បឋមជ្ឈាន មាន ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា វចីភេទ របស់បុគ្គល ចូលកាន់សមាបត្តិ មាន ។

[១៦៩] ការតាំងឡើងនៃវិតក្ក ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅថា វាចា វិតក្ក វិចារ របស់បុគ្គលចូលកាន់បឋមជ្ឈាន មាន ព្រោះហេតុនោះ វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់បឋមជ្ឈាននោះ មានដែរឬ ។ អើ ។ ការតាំងឡើង នៃសញ្ញា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅថា វាចា សញ្ញា របស់បុគ្គលចូលកាន់

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ទុតិយជ្ឈាន មាន ចុះវិតក្ក វិចារ របស់បុគ្គលចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាននោះ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១៧០] ការតាំងឡើងនៃវិតក្ក ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅថា វាចា វិតក្ក វិចារ របស់បុគ្គលចូលកាន់បឋមជ្ឈាន មាន ព្រោះហេតុនោះ វិចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់បឋមជ្ឈាននោះ មានដែរឬ ។ អើ ។ ការតាំងឡើង នៃសញ្ញា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅថា វាចា សញ្ញា របស់បុគ្គលចូលកាន់ តតិយជ្ឈាន ។ បេ។ ចតុត្ថជ្ឈាន អាកាសានញ្ញាយតនជ្ឈាន វិញ្ញាណញ្ញាយត- នជ្ឈាន ។ បេ។ អាកិញ្ញាយតនជ្ឈាន មាន ចុះវិតក្ក វិចារ របស់បុគ្គលចូល កាន់តតិយជ្ឈានជាដើមនោះ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១៧១] វិចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មានដែរឬ ។ អើ ។ ក្រែងវាចារបស់បុគ្គលចូលកាន់បឋមជ្ឈាន រលត់ហើយ ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុង ព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ បើវាចារបស់បុគ្គលចូលកាន់បឋមជ្ឈាន រលត់ហើយ ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកមិន គួរពោលថា វិចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មានទេ ។

[១៧២] វាចា របស់បុគ្គលចូលកាន់បឋមជ្ឈាន រលត់ហើយ ពាក្យ ដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រ ព្រោះហេតុនោះ វិចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់ បឋមជ្ឈាននោះ មានដែរឬ ។ អើ ។ វិតក្ក វិចារ របស់បុគ្គលចូលកាន់ ទុតិយជ្ឈាន រលត់ហើយ ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រ ព្រោះហេតុនោះ វិតក្ក វិចារ របស់បុគ្គលចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាននោះ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរ

ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១៧៣] វាចា របស់បុគ្គលចូលកាន់បឋមជ្ឈាន រលត់ហើយ ពាក្យ
 ដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រ ព្រោះហេតុនោះ វិចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់
 បឋមជ្ឈាននោះ មានដែរឬ ។ អើ ។ បីតិ របស់បុគ្គលកាន់តតិយជ្ឈាន រលត់
 ហើយ ។ បេ។ អស្សាសប្បស្សាសៈ របស់បុគ្គលចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន រលត់
 ហើយ របស់សញ្ញា របស់បុគ្គលចូលកាន់អាកាសានញ្ញាយតនជ្ឈាន រលត់ហើយ
 អាកាសានញ្ញាយតនសញ្ញា របស់បុគ្គលចូលកាន់វិញ្ញាណញ្ញាយតនជ្ឈាន
 រលត់ហើយ វិញ្ញាណញ្ញាយតនសញ្ញា របស់បុគ្គលចូលកាន់អាកិញ្ញាញ្ញា-
 យតនជ្ឈាន រលត់ហើយ ។ បេ។ អាកិញ្ញាញ្ញាយតនសញ្ញា របស់បុគ្គលចូល
 កាន់នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន រលត់ហើយ សញ្ញា និងវេទនា របស់
 បុគ្គលចូលកាន់សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិ រលត់ហើយ ពាក្យដូច្នោះ មាន
 ក្នុងព្រះសូត្រ ព្រោះហេតុនោះ សញ្ញា និងវេទនា របស់បុគ្គលចូលកាន់
 តតិយជ្ឈានជាដើមនោះ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១៧៤] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា វិចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់
 សមាបត្តិ មានទេឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា សំឡេង ជា
 សត្រូវដល់បឋមជ្ឈានឬ ។ អើ ។ បើព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា សំឡេងជា
 សត្រូវដល់បឋមជ្ឈានហើយ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរ
 ពោលថា វិចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មាន ។

[១៧៥] ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា សំឡេង ជាសត្រូវដល់បឋមជ្ឈាន

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ព្រោះហេតុនោះ វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ មានដែរឬ ។ អើ ។

ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា វិតក្ក វិចារ ជាសត្រូវដល់ទុតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ ព្រះ

មានព្រះភាគត្រាស់ថា បីតិជាសត្រូវដល់តតិយជ្ឈាន ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់

ថា អស្សាសប្បស្សាសៈ ជាសត្រូវដល់ចតុត្ថជ្ឈាន ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់

ថា រូបសញ្ញា ជាសត្រូវដល់បុគ្គលចូលកាន់អាកាសានញ្ញាយតនជ្ឈាន ព្រះ

មានព្រះភាគត្រាស់ថា អាកាសានញ្ញាយតនសញ្ញា ជាសត្រូវដល់បុគ្គលចូល

កាន់វិញ្ញាណញ្ញាយតនជ្ឈាន ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា វិញ្ញាណញ្ញាយតន-

សញ្ញា ជាសត្រូវដល់បុគ្គលចូលកាន់អាកិញ្ញាយតនជ្ឈាន ព្រះមានព្រះភាគ

ត្រាស់ថា អាកិញ្ញាយតនសញ្ញា ជាសត្រូវដល់បុគ្គលចូលកាន់នេវសញ្ញា-

នាសញ្ញាយតនជ្ឈាន ។ បេ ។ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា សញ្ញា នឹងវេទនា

ជាសត្រូវដល់បុគ្គលចូលកាន់សញ្ញាវេទយិតនិរោធ ចុះសញ្ញា នឹងវេទនា របស់

បុគ្គលចូលកាន់ទុតិយជ្ឈានជាដើមនោះ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង

នេះទេ ។ បេ ។

[១៧៦] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា វចីភេទ របស់បុគ្គលចូលកាន់

សមាបត្តិ មានដែរឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាល

អានន្ទ សាវ័កឈ្មោះអភិក្ខុ របស់ព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ មានព្រះភាគ ទ្រង់

ព្រះនាមសិទ្ធិ ស្ថិតនៅក្នុងព្រហ្មលោក ហើយញ្ចាំងពាន់នៃលោកធាតុឲ្យដឹង

ច្បាស់ ដោយសំឡេងថា

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

៤២៨

អ្នកទាំងឡាយ ចូរប្រុងប្រៀប ឈានទៅ ប្រកប ក្នុងពុទ្ធ-
 សាសនា ចូរកម្ចាត់បង្កំនូវសេនាណៃមច្ចុ ដូចជាជីវិតកម្ចាត់បង្កំនូវ
 ផ្ទះ ជាវិការនៃដើមបុស បុគ្គលណា ជាអ្នកមិនប្រមាទ នៅ
 ក្នុងធម៌វិន័យនេះ បុគ្គលនោះ នឹងលះនូវជាតិសំសារៈ ធ្វើនូវ
 ទីបំផុតនៃសេចក្តីទុក្ខបាន ។

ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ បើដូច្នោះ វិចីភេទ របស់បុគ្គល
 ចូលកាន់សមាបត្តិ មាន ។

វិចីភេទកថា ចប់

អដ្ឋកថា

វិចីកេនកថា

[១៣០] ឥឡូវនេះ នឹងពោលអំពីការបន្លឺវាចាដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណាមានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយទាំងឡាយ មាននិកាយបុព្វសេសិយៈជាដើម ក្នុងខណៈនេះថា កាលបុគ្គលចូលបឋមជ្ឈានក្នុងខណៈនៃសោតាបត្តិមគ្គ បុគ្គលមែងបន្លឺវាចាថា ទុក្ខ ដូច្នោះសកវាទីសំដៅដល់ជនទាំងនោះ ទើបសួរថា សមាបន្នស្ស អត្ថិ វិចីកេនោ ដូច្នោះ ។ ពាក្យឆ្លើយទទួលដែលតាំងនៅក្នុងលទ្ធិ ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ត្រូវសកវាទីសួរសំដៅយកកតទាំង ៣ ដោយបទថា សព្វត្ថ ទៀត បរវាទី បដិសេធ ព្រោះសំដៅយកអរូបកត ។

[១៣១] ត្រូវសួរដល់កាលដោយបទថា សព្វនោ បរវាទីបដិសេធ ព្រោះសំដៅយកកាលនៃសមាបត្តិទាំងពួង ដទៃចាកសមាបត្តិ របស់អ្នកបានបឋមជ្ឈាន ក្នុងខណៈនៃសោតាបត្តិមគ្គ ។

[១៣២] ត្រូវសួរដោយបទថា សព្វេសំ សមាបន្នានំ បរវាទី បដិសេធ ព្រោះសំដៅយកអ្នកចូលលោកិយសមាបត្តិ ។

[១៣៣] ត្រូវសួរថា សព្វសមាបត្តិសុ បរវាទីក៏ឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះសំដៅយកលោកុត្តរ ដែលសម្បយុត្តដោយទុតិយជ្ឈាន និងលោកិយសមាបត្តិទាំងពួង ។

[១៣៤] បទថា កាយកេនោ បានដល់ កាយវិញ្ញត្តិ ដែលប្រព្រឹត្ត

ទៅដោយអំណាចនៃឥរិយាបថទាំងឡាយ មានការឈានទៅខាងមុខជាដើម ។
 សកវាទីនោះរមែងសួរពាក្យនេះ ដើម្បីចោទសួរថា ចិត្តពួកណា រមែងញ៉ាំង
 វិចីវិញ្ញត្តិឲ្យកើតឡើង ចិត្តទាំងនោះឯង រមែងញ៉ាំងកាយវិញ្ញត្តិឲ្យកើតឡើង
 ដូចគ្នា កាលបើភាពយ៉ាងនោះមាន ព្រោះហេតុអ្វី សូម្បីការកម្រើកកាយ
 ទើបមិនមាន ។ បរវាទីឆ្លើយបដិសេធផង ឆ្លើយទទួលផង ដោយអំណាច
 នៃលទ្ធិ ។

[១៣៨] ឥឡូវនេះ លោកពោលបញ្ហាទាំងឡាយ មានបទថា ទុក្ខន្តិ
 ជានន្តោ ជាដើម ដើម្បីចោទសួរថា បើបុគ្គលនោះ រមែងពោលវាចា ក្នុង
 ខណៈនៃមគ្គថា ទុក្ខ ដូច្នោះសោត បុគ្គលនោះ ក៏គប្បីពោលនូវពាក្យថា
 សមុទយៈជាដើម ឬបើបុគ្គលនោះមិនពោលពាក្យថា ទុក្ខនោះសោត បុគ្គល
 នោះ ក៏មិនគប្បីពោលពាក្យក្រៅអំពីនេះ ។ ឯបរវាទីឆ្លើយទទួលផង ឆ្លើយ
 បដិសេធផង ដោយអំណាចនៃលទ្ធិរបស់ខ្លួន ។ ពិតហើយ លទ្ធិនៃបុគ្គល
 នោះថា បុគ្គលចូលលោកុត្តរបឋមជ្ឈានហើយ រមែងឃើញច្បាស់នូវទុក្ខថា
 ជាទុក្ខ ដូច្នោះ ។

[១៤៥] បទថា ញាណំ បានដល់ សច្ចញ្ញាណទាំង ៤ ដែលជា
 លោកុត្តរ ។ បទថា សោតំ លោកបំណងយកសោតវិញ្ញាណ ដែលជា
 ធម្មជាតិស្តាប់សំឡេង ។

[១៤៧] បទថា ទ្ធិន្នំ ជស្សានំ បានដល់ នៃសោតសម្ផស្ស និង
 មនោសម្ផស្ស ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

[១៥០] បទថា នោ វត វេ វត្តព្វេ អធិប្បាយថា បើការបន្លឺវាចា មិនមានដល់អ្នកចូលឈានណាមួយ ដោយមិនប្លែកគ្នាសោត ក៏ត្រូវមិនពោល ថា ការបន្លឺវាចារបស់បុគ្គលចូលឈានណាមួយ មានដោយមិនប្លែកគ្នា ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីនេះ ព្រមទាំងការអះអាងដោយព្រះសូត្រ មានអត្ថន័យ យល់ហើយ ។

[១៧៦] ម្យ៉ាងទៀត ព្រះសូត្រដែលបរវាទីនាំមកក្នុងទីបំផុតនៃបញ្ហាថា ម្នាលអានន្ទ សាវ័កឈ្មោះអភិក្ខុ របស់ព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ មានព្រះភាគ ដូច្នោះជាដើម ក្នុងព្រះសូត្រនោះ កាលបន្លឺវាចានោះ រមែងកើតឡើងដោយ សមាបត្តិចិត្តណា សូម្បីការកម្រើកកាយ ក៏រមែងកើតឡើងដោយសមាបត្តិ- ចិត្តនោះឯង តែចិត្តដែលធ្វើឲ្យវិញ្ញាតិ និងកាយវិញ្ញាតិកើតនោះ មិនមែន បឋមជ្ឈានចិត្តដែលជាលោកុត្តរ ព្រោះហេតុនោះ ទើបសូត្រដែលបរវាទីនាំ មកនោះ មិនមែនជាគោលអះអាង ដូច្នោះ ។^{១៧៦}

អង្គកថាវចីរោទកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

ទុក្ខាហារកថា

[១៧៧] ការនាំមកនូវញាណ (ការដឹង) ក្នុងទុក្ខ ជាអង្គនៃមគ្គ ដែល រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គបូ ។ អើ ។ ពួកជនណាមួយ ពោលវាថាថា ទុក្ខ ជន ទាំងអស់នោះ តែងចម្រើននូវមគ្គបូ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៧៨] ពួកជនណាមួយ ពោលវាថាថា ទុក្ខ ជនទាំងអស់នោះ តែង ចម្រើននូវមគ្គបូ ។ អើ ។ ពួកពាលបុប្ផជន ពោលវាថាថា ទុក្ខ ពួកពាល- បុប្ផជន តែងចម្រើននូវមគ្គបូ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ជន អ្នកសម្លាប់មាតា ។ បេ ។ ជនអ្នកសម្លាប់បិតា ជនអ្នកសម្លាប់ព្រះអរហន្ត ជន អ្នកធ្វើព្រះលោហិតឲ្យពុះពោរឡើង ។ បេ ។ ជនអ្នកបំបែកសង្ឃ ពោលវាថា ថា ទុក្ខ ជនអ្នកបំបែកសង្ឃ តែងចម្រើនមគ្គដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

ទុក្ខាហារកថា ចប់

អដ្ឋកថា

ទុក្ខាហារកថា

[១៧៧] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីការពោលថា ទុក្ខ ដូចតទៅ ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់ពួកនិកាយ បុព្វសេសលិយៈជាដើម ក្នុងខណៈនេះថា កាលបុគ្គលណា ពោលវាថាថា ទុក្ខ ទុក្ខ ដូច្នោះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា នាំមកនូវញាណក្នុងទុក្ខ វាថានោះ លោក ហៅថា ទុក្ខាហារ ទុក្ខាហារនោះឯង ជាអង្គនៃមគ្គ និងរាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ដូច្នោះ ។ សកវាទីសំដៅដល់ជនទាំងនោះ ទើបសួររបរវាទីថា ទុក្ខាហារោ ដូច្នោះ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់របរវាទី ។ ក្នុងបញ្ហាដំបូងថា យេ កេចិ របរវាទីសំដៅយកបុគ្គលដែលមិនឃើញច្បាស់ ទើបឆ្លើយបដិសេធ ។

[១៧៨] ក្នុងបញ្ហាទី ២ របរវាទីឆ្លើយទទួល សំដៅយកបុគ្គលឃើញ ច្បាស់ ។ ការឃើញច្បាស់ ឬការមិនឃើញច្បាស់នោះ ត្រឹមតែជាលទ្ធិរបស់ របរវាទីប៉ុណ្ណោះ ព្រោះហេតុនោះ ដើម្បីទម្លាយវាទះរបស់របរវាទីនោះថា សព្វេ តេ ទើបសកវាទីសួរថា ពាលបុដ្ឋនា ជាដើម ។ សេចក្តីនោះ មាន អត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាទុក្ខាហារកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

ចិត្តជិតិកថា

[១៧៩] ចិត្តមួយ ស្ថិតនៅអស់ ១ ថ្ងៃឬ ៗ អើ ៗ កន្លះថ្ងៃ ជាឧប្បា-
ទក្ខណៈ កន្លះថ្ងៃ ជាវាយក្ខណៈឬ ៗ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[១៨០] ចិត្តមួយ ស្ថិតនៅអស់ ២ ថ្ងៃឬ ៗ អើ ៗ ១ ថ្ងៃ ជាឧប្បា-
ទក្ខណៈ ១ ថ្ងៃ ជាវាយក្ខណៈឬ ៗ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[១៨១] ចិត្តមួយ ស្ថិតនៅអស់ ៤ ថ្ងៃ ។បេ។ ស្ថិតនៅអស់ ៨ ថ្ងៃ
ស្ថិតនៅអស់ ១០ ថ្ងៃ ស្ថិតនៅអស់ ២០ ថ្ងៃ ស្ថិតនៅអស់ ១ ខែ ស្ថិត
នៅអស់ ២ ខែ ស្ថិតនៅអស់ ៤ ខែ ស្ថិតនៅអស់ ៨ ខែ ស្ថិតនៅអស់
១០ ខែ ស្ថិតនៅអស់ ១ ឆ្នាំ ស្ថិតនៅអស់ ២ ឆ្នាំ ស្ថិតនៅអស់ ៤ ឆ្នាំ
ស្ថិតនៅអស់ ៨ ឆ្នាំ ស្ថិតនៅអស់ ១០ ឆ្នាំ ស្ថិតនៅអស់ ២០ ឆ្នាំ ស្ថិត
នៅអស់ ៣០ ឆ្នាំ ស្ថិតនៅអស់ ៤០ ឆ្នាំ ស្ថិតនៅអស់ ៥០ ឆ្នាំ ស្ថិតនៅ
អស់ ១០០ ស្ថិតនៅអស់ ២០០ ឆ្នាំ ស្ថិតនៅអស់ ៤០០ ឆ្នាំ ស្ថិតនៅអស់
៥០០ ឆ្នាំ ស្ថិតនៅអស់ ១០០០ ឆ្នាំ ស្ថិតនៅអស់ ២០០០ ឆ្នាំ ស្ថិតនៅ
អស់ ៤០០០ ឆ្នាំ ស្ថិតនៅអស់ ៨០០០ ឆ្នាំ ស្ថិតនៅអស់ ១៦០០០ ឆ្នាំ
ស្ថិតនៅអស់ ១ កប្ប ស្ថិតនៅអស់ ២ កប្ប ស្ថិតនៅអស់ ៤ កប្ប ស្ថិត
នៅអស់ ៨ កប្ប ស្ថិតនៅអស់ ១៦ កប្ប ស្ថិតនៅអស់ ៣២ កប្ប ស្ថិត
នៅអស់ ៦៤ កប្ប ស្ថិតនៅអស់ ៥០០ កប្ប ស្ថិតនៅអស់ ១០០០ កប្ប
ស្ថិតនៅអស់ ២០០០ កប្ប ស្ថិតនៅអស់ ៤០០០ កប្ប ស្ថិតនៅអស់

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

៨០០០ កប្ប ស្ថិតនៅអស់ ១៦ ពាន់កប្ប ស្ថិតនៅអស់ ២០ ពាន់កប្ប
ស្ថិតនៅអស់ ៤០ ពាន់កប្ប ស្ថិតនៅអស់ ៦០ ពាន់កប្ប ។ បេ ។ ស្ថិតនៅ
អស់ ៨៤ ពាន់កប្ប ។ អើ ។ ៤២ ពាន់កប្ប ជាឧប្បាទក្ខណៈ ៤២
ពាន់កប្ប ជាវ័យក្ខណៈ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៨២] ចិត្តមួយ ស្ថិតនៅអស់ ១ ថ្ងៃ ។ អើ ។ ពួកធម៌ដទៃ ដែល
កើតឡើងអស់ ១ ថ្ងៃ ឬច្រើនថ្ងៃ ហើយរលត់ទៅវិញ មានដែរឬ ។ អើ ។
ធម៌ទាំងនោះ ប្រព្រឹត្តទៅហ័ស ដោយចិត្តដែរឬ ។ មិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
ទេ ។ បេ ។

[១៨៣] ធម៌ទាំងនោះ ប្រព្រឹត្តទៅហ័ស ដោយចិត្តដែរឬ ។ អើ ។
ក្រែងព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត ពិចារណារក
មិនឃើញនូវធម៌ដទៃ សូម្បីតែមួយ ដែលប្រព្រឹត្តទៅហ័សយ៉ាងនេះ ដូចជា
ចិត្តនេះទេ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចិត្តនេះ ប្រព្រឹត្តទៅហ័ស មិននិយមបុគ្គល
នឹងធ្វើសេចក្តីប្រៀបបានឡើយ ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។
ព្រោះហេតុនោះ អ្នកមិនគួរពោលថា ធម៌ទាំងនោះ ប្រព្រឹត្តទៅហ័ស ដោយ
ចិត្តទេ ។

[១៨៤] ធម៌ទាំងនោះ ប្រព្រឹត្តទៅហ័ស ដោយចិត្តឬ ។ អើ ។ ក្រែង
ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សត្វស្វា ត្រាច់ទៅក្នុងព្រៃ
តូច ព្រៃធំ ចាប់កាន់មែកឈើ លែងមែកឈើនោះ ហើយចាប់មែកដទៃ
លែងមែកនោះហើយ ចាប់មែកដទៃ យ៉ាងណាមិញ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

៤៣៦

ធម្មជាតណា ហៅថា ចិត្ត ដូច្នោះក្តី ហៅថា មនោ ដូច្នោះក្តី ហៅថា វិញ្ញាណ ដូច្នោះក្តី ធម្មជាតនោះ ជាធម្មជាតដទៃមែនពិត កើតឡើងក្នុងវេលាយប់ផង ក្នុងវេលាថ្ងៃផង ធម្មជាតដទៃរលត់ទៅវិញផង ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រ ឬ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកមិនគួរពោលថា ធម៌ទាំងនោះ ប្រព្រឹត្តទៅ រហ័សដោយចិត្តទេ ។

[១៨៥] ចិត្តមួយ ស្ថិតនៅអស់មួយថ្ងៃឬ ។ អើ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ ស្ថិត នៅអស់១ថ្ងៃឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សោតវិញ្ញាណ ។ បេ ។ យានវិញ្ញាណ ជ្ជាវិញ្ញាណ កាយវិញ្ញាណ អកុសលចិត្ត ចិត្តដែលប្រកប ដោយរាគៈ ប្រកបដោយទោសៈ ប្រកបដោយមេហេៈ ប្រកបដោយមានៈ ប្រកបដោយទិដ្ឋិ ប្រកបដោយវិចិកិច្ចា ប្រកបដោយបីនៈ ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ប្រកបដោយអហិរិកៈ ប្រកបដោយអនោត្តប្បៈ ស្ថិតនៅអស់ ១ ថ្ងៃដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៨៦] ចិត្តមួយ ស្ថិតនៅអស់ ១ ថ្ងៃឬ ។ អើ ។ បុគ្គលឃើញរូប ដោយភ្នែក ដោយចិត្តណា ក៏ឮសំឡេងដោយត្រចៀក ដោយចិត្តនោះដែរ ។ បេ ។ ធុក្ខិនដោយច្រមុះ លិទ្ធក្ខរក្សរសដោយអណ្តាត ពាល់ត្រូវផ្សព្វដោយ កាយ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត ។ បេ ។ បុគ្គលដឹងច្បាស់ធម្មា- រម្មណ៍ដោយចិត្ត ដោយចិត្តណា ក៏ឃើញរូបដោយភ្នែក ដោយចិត្តនោះដែរ ។ បេ ។ ឮសំឡេងដោយត្រចៀក ធុក្ខិនដោយច្រមុះ លិទ្ធក្ខរក្សរសដោយ អណ្តាត ។ បេ ។ ពាល់ត្រូវផ្សព្វដោយកាយ (ដោយចិត្តនោះ) ដែរឬ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១៨៧] ចិត្តមួយ ស្ថិតនៅអស់ ១ ថ្ងៃឬ ១ អឺ ។ បុគ្គលណានៅ មុខដោយចិត្តណា ឈានបែរមកក្រោយ ដោយចិត្តនោះដែរ ឈានបែរមក ក្រោយដោយចិត្តណា ឈានទៅមុខ ដោយចិត្តនោះដែរ មើលទៅមុខដោយ ចិត្តណា មើលចំហៀង ដោយចិត្តនោះដែរ មើលចំហៀងដោយចិត្តណា មើលទៅមុខ ដោយចិត្តនោះដែរ បត់អវយវៈចូលដោយចិត្តណា លាអវយវៈ ចេញ ដោយចិត្តនោះដែរ លាអវយវៈចេញដោយចិត្តណា បត់អវយវៈចូល ដោយចិត្តនោះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១៨៨] ចិត្តមួយ របស់ពួកទេវតា ដែលចូលទៅកើតក្នុងជាន់ អាកាសានញាយតនៈ ស្ថិតនៅជរាបដល់អស់អាយុដែរឬ ។ អឺ ។ ចិត្តមួយ របស់មនុស្សទាំងឡាយ ស្ថិតនៅជរាបដល់អស់អាយុដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរ ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[១៨៩] ចិត្តមួយ របស់ពួកទេវតា ដែលចូលទៅកើត ក្នុងជាន់ អាកាសញាយតនៈ ស្ថិតនៅជរាបដល់អស់អាយុដែរឬ ។ អឺ ។ ចិត្តមួយ របស់ពួកទេវតា ដែលស្ថិតនៅក្នុងឋានចាតុម្មហារាជិកា ។ បេ។ របស់ពួក ទេវតា ដែលស្ថិតនៅក្នុងឋានតាវត្តិន្យ ... ពួកទេវតា ដែលស្ថិតនៅក្នុងឋាន យាមៈ ... ពួកទេវតា ដែលស្ថិតនៅក្នុងឋានតុសិត ... ពួកទេវតា ដែលស្ថិត នៅ ក្នុងឋាននិម្មានតី ... ពួកទេវតា ដែលស្ថិតនៅក្នុងឋានបរនិម្មិតវសវត្តី ... ពួកទេវតា ដែលស្ថិតនៅក្នុងឋានព្រហ្មបុរិសជា ... ពួកទេវតា ដែលស្ថិតនៅ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ក្នុងឋានព្រហ្មបុរោហិតា ... ពួកទេវតា ដែលស្ថិតនៅក្នុងឋានមហាព្រហ្ម ... ពួក
 ទេវតាដែលស្ថិតនៅក្នុងឋានបរិត្តាកា ... ពួកទេវតា ដែលស្ថិតនៅក្នុងឋាន
 អប្បមាណាកា ... ពួកទេវតា ដែលស្ថិតនៅក្នុងឋានអាកស្សរៈ ... ពួកទេវតា
 ដែលស្ថិតនៅក្នុងឋានបរិត្តសុកា ... ពួកទេវតា ដែលស្ថិតនៅក្នុងឋានអប្ប-
 មាណសុកា ... ពួកទេវតា ដែលស្ថិតនៅក្នុងឋានសុភកណ្ណា ... ពួកទេវតា
 ដែលស្ថិតនៅក្នុងឋានវេហប្បលា ... ពួកទេវតា ដែលស្ថិតនៅក្នុងឋានអវិហា ...
 ពួកទេវតា ដែលស្ថិតនៅក្នុងឋានអតប្បា ... ពួកទេវតា ដែលស្ថិតនៅក្នុង
 ឋានសុទស្សា ... ពួកទេវតា ដែលស្ថិតនៅក្នុងឋានសុទស្សី ។ បេ ។ ពួកទេវតា
 ដែលស្ថិតនៅក្នុងឋានអកនិដ្ឋៈ ស្ថិតនៅដរាបដល់អស់អាយុដែរឬ ។ អ្នកមិន
 គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៧០] ២០ ពាន់កប្ប ជាប្រមាណនៃអាយុរបស់ពួកទេវតា ដែល
 ចូលទៅកើតក្នុងជាន់អាកាសានព្វាយតនៈ ចិត្តមួយ របស់ពួកទេវតា ដែល
 ចូលទៅកើតក្នុងជាន់អាកាសានព្វាយតនៈ (នោះ) ស្ថិតនៅអស់ ២០ ពាន់
 កប្ប ដែរឬ ។ អើ ។ មួយរយឆ្នាំ ជាប្រមាណនៃអាយុរបស់មនុស្សទាំង
 ឡាយ ចិត្តមួយ របស់ពួកមនុស្ស ស្ថិតនៅអស់មួយរយឆ្នាំ ដែរឬ ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៧១] ២០ ពាន់កប្ប ជាប្រមាណនៃអាយុរបស់ពួកទេវតា ដែល
 ចូលទៅកើតក្នុងជាន់អាកាសានព្វាយតនៈ ចិត្តមួយ របស់ពួកទេវតា ដែល
 ចូលទៅកើតក្នុងជាន់អាកាសានព្វាយតនៈ ស្ថិតនៅអស់ ២០ ពាន់កប្ប ដែរ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ឬ ។ អើ ។ ប្រាំរយឆ្នាំ ជាប្រមាណនៃអាយុរបស់ពួកទេវតា ដែលស្ថិតនៅ
ក្នុងជាន់ចាតុម្ពហារាជិកា ចិត្តមួយ របស់ពួកទេវតា ក្នុងឋានចាតុម្ពហារាជិកា
(នោះ) ស្ថិតនៅអស់ប្រាំរយឆ្នាំ ដែរឬ ។ បេ ។ ស្ថិតនៅអស់ ១ ពាន់ឆ្នាំ
ស្ថិតនៅអស់ ២ ពាន់ឆ្នាំ ស្ថិតនៅអស់ ៤ ពាន់ឆ្នាំ ស្ថិតនៅអស់ ៨ ពាន់
ឆ្នាំ ស្ថិតនៅអស់ ១៦ ពាន់ឆ្នាំ ស្ថិតនៅអស់ភាគជាគម្រប់បីនៃកប្ប ស្ថិត
នៅអស់កន្លះកប្ប ស្ថិតនៅអស់ ១ កប្ប ស្ថិតនៅអស់ ២ កប្ប ស្ថិតនៅ
អស់ ៤ កប្ប ស្ថិតនៅអស់ ៨ កប្ប ស្ថិតនៅអស់ ១៦ កប្ប ស្ថិតនៅ
អស់ ៣២ កប្ប ស្ថិតនៅអស់ ៦៤ កប្ប ស្ថិតនៅអស់ប្រាំរយកប្ប ស្ថិត
នៅអស់ ១ ពាន់កប្ប ស្ថិតនៅអស់ ២ ពាន់កប្ប ស្ថិតនៅអស់ ៤ ពាន់
កប្ប ស្ថិតនៅអស់ ៨ ពាន់កប្ប ។ បេ ។ ១៦ ពាន់កប្ប ជាប្រមាណនៃអាយុ
របស់ទេវតាក្នុងឋានអកនិដ្ឋៈ ចិត្តមួយ របស់ពួកទេវតា ដែលស្ថិតនៅក្នុង
ឋានអកនិដ្ឋៈ ស្ថិតនៅអស់ ១៦ ពាន់កប្ប ដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ បេ ។

[១៧២] ចិត្តរបស់ពួកទេវតា ដែលចូលទៅកើតក្នុងជាន់អាកាសា-
នញាយតនៈ កើតឡើងមួយស្របក់ៗ រលត់ទៅមួយស្របក់ៗ ឬ ។ អើ ។

ពួកទេវតា ដែលចូលទៅកើតក្នុងជាន់អាកាសានញាយតនៈ ច្យុតមួយស្របក់ៗ
កើតឡើងមួយស្របក់ៗ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៧៣] ចិត្តមួយ របស់ពួកទេវតា ដែលចូលទៅកើតក្នុងជាន់អាកា-
សានញាយតនៈ ស្ថិតនៅដរាបដល់អស់អាយុឬ ។ អើ ។ ពួកទេវតា ដែល
ចូលទៅកើតក្នុងជាន់អាកាសានញាយតនៈ កើតឡើងដោយចិត្តណា ច្យុតទៅ
វិញ ដោយចិត្តនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

ចិត្តដ្ឋិតិកថា ចប់

អដ្ឋកថា

ចិត្តដ្ឋិតិកថា

[១៧៩] ឥឡូវនេះ នឹងពោលអំពីការតាំងនៅនៃចិត្តដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយអន្តកៈ ទាំងឡាយ ដែលមានប្រភេទតាមដែលពោលហើយខាងដើម ក្នុងខណៈនេះ ថា ចិត្ត ១ ដួងប៉ុណ្ណោះ រមែងតាំងនៅអស់កាលយូរ ព្រោះឃើញចិត្តនៃ សមាបត្តិ និងកវ័ន្តចិត្ត ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាប់តគ្នាដោយលំដាប់ ពាក្យសួរ ដើម្បីជម្រះលទ្ធិនោះថា ឯកំ ចិត្តំ ទិវសំ វិដ្ឋិតិ ជាដើម ជាពាក្យរបស់ សកវាទី ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។

ក្នុងបញ្ហាថា ឧបឡទិវសោ ឧប្បាទកូណោ លោកធ្វើពាក្យសួរដោយ អំណាចនៃការកើត និងការរលត់ដោយទេសនាន័យ (ក្នុងសំយុត្តនិកាយ សគាថវគ្គ) ថា សង្ខារទាំងឡាយ មិនទៀងទេហ្ន៎ មានការកើតឡើង និង ការសូន្យទៅវិញជាធម្មតា ដូច្នោះជាដើម ដោយមិនកាន់យកខណៈតាំងនៅ នៃចិត្ត ។

[១៨៣] បរវាទីនោះ ត្រូវសកវាទីសួរថា តេ ធម្មា ចិត្តេន លហុ- បរិវត្តា កាលមិនឃើញធម៌ទាំងឡាយ ដែលកើតរលត់រហ័សជាងចិត្ត ទើប ឆ្លើយបដិសេធ ។

[១៨៤] ត្រូវសួរលើកទី ២ លោកប្រាថ្នាការតាំងនៅអស់កាលយូរ នៃចិត្តណា ក៏ឆ្លើយទទួល ដោយសំដៅយកចិត្តនោះ ។

[១៨៨] ក្នុងបញ្ហាទាំងឡាយថា យាវតាយុកំ តិដ្ឋតិ សេចក្តីថា **បរវាទី** ឆ្លើយបដិសេធដោយរៀរអរូប និងឆ្លើយទទួល បុគ្គលដែលកើតក្នុងអរូប ដោយអំណាចនៃព្រះបាលីថា ពួកទេវតាណា ស្ថិតនៅអស់ ៨៤០០០ កប្ប ដូច្នោះជាដើម ។

[១៨៩] ក្នុងបញ្ហារបស់បរវាទីថា មហុតំ មហុតំ ឧប្បជ្ជតិ សកវាទី ឆ្លើយទទួល ព្រោះខ្លាចខុសអំពីព្រះសូត្រថា សង្ខារទាំងឡាយ មិនទៀងទេហ្ន៎ មានការកើតឡើង និងការសូន្យទៅវិញជាធម្មតា ដូច្នោះជាដើម តែបរវាទីនោះ ពេញចិត្តការតាំងនៅនៃចិត្ត ដោយអំណាចនៃលទ្ធិរបស់ខ្លួន ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីនេះ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាចិត្តដ្ឋិតិកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

កក្កដ្យកថា

[១៧៤] សង្ខារទាំងពួង ដូចជាផេះក្តៅ ធ្វើមិនឲ្យមានព្រំដែនឬ ។ អើ ។ វេទនាជាសុខ គឺសុខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ សុខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សុខជាទិព្វ សុខជារបស់មនុស្ស សុខដោយលោក សុខដោយសក្ការៈ សុខដោយយាន សុខដោយដំណេក សុខដោយភាពនៃខ្លួនជាធំ សុខដោយភាពនៃខ្លួនជាអធិបតី សុខរបស់គ្រហស្ថ សុខរបស់សមណៈ សុខប្រកបដោយអាសវៈ សុខមិនមានអាសវៈ សុខប្រកបដោយឧបធិក្កិលេស សុខមិនមានឧបធិក្កិលេស សុខប្រកបដោយអាមិសៈ សុខមិនមានអាមិសៈ សុខប្រកបដោយបីតិ សុខមិនមានបីតិ សុខដោយឈាន សុខដោយវិមុត្តិ សុខក្នុងកាម សុខដោយការចេញចាកកាម សុខដោយការស្ងប់ស្ងាត់ សុខដោយការរម្ងាប់ សុខដោយការត្រាស់ដឹង ក្រែងមានដែរឬ ។ អើ ។ បើវេទនាជាសុខ ។ បេ ។ សុខកើតអំពីការត្រាស់ដឹង មាន ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា សង្ខារទាំងពួង ដូចជាផេះក្តៅ ធ្វើមិនឲ្យមានព្រំដែនទេ ។

[១៧៥] សង្ខារទាំងពួង ដូចជាផេះក្តៅ ធ្វើមិនឲ្យមានព្រំដែនឬ ។ អើ ។ សង្ខារទាំងពួង មានវេទនាជាទុក្ខ គឺទុក្ខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ទុក្ខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តីសង្រេងសង្រែងដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[១៧៦] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា សង្ខារទាំងពួង ដូចជាផេះក្តៅ ធ្វើ

ឲ្យមិនមានព្រំដែនទេ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ វត្ថុទាំងអស់ ជារបស់ក្លៅ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ វត្ថុទាំងអស់ គឺអ្វី
 ជារបស់ក្លៅ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភ្នែកជារបស់ក្លៅ រូបជារបស់ក្លៅ ចក្ខុ-
 វិញ្ញាណជារបស់ក្លៅ ចក្ខុសម្ពុស្សជារបស់ក្លៅ ធម្មជាតណា ដែលទទួល
 អារម្មណ៍ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនជាទុក្ខ មិនមែនជាសុខក្តី កើតឡើង
 ព្រោះចក្ខុសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ធម្មជាតនោះ ជារបស់ក្លៅ ចុះក្លៅដោយអ្វី ក្លៅ
 ដោយភ្លើង គឺភាគៈ ក្លៅដោយភ្លើង គឺទោសៈ ក្លៅដោយភ្លើង គឺមោហៈ ក្លៅ
 ដោយជាតិ ជរា មរណៈ សោក បរិទេវៈ ទុក្ខទោមនស្ស **ឧបាយាស**
 តថាគតពោលថា ក្លៅ ត្រចៀក ជារបស់ក្លៅ សំឡេង ជារបស់ក្លៅ ។ បេយ
 ច្រមុះ ជារបស់ក្លៅ ក្លិនជារបស់ក្លៅ ។ បេយ អណ្តាត ជារបស់ក្លៅ រស ជា
 របស់ក្លៅ ។ បេយ កាយ ជារបស់ក្លៅ ផោដ្ឋព្វៈ ជារបស់ក្លៅ ។ បេយ ចិត្ត ជា
 របស់ក្លៅ ធម្មារម្មណ៍ ជារបស់ក្លៅ មនោវិញ្ញាណ ជារបស់ក្លៅ មនោសម្ពុស្ស
 ជារបស់ក្លៅ ធម្មជាតណា ដែលទទួលអារម្មណ៍ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែន
 ជាទុក្ខ មិនមែនជាសុខក្តី កើតឡើង ព្រោះមនោសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ធម្មជាត
 នោះ ជារបស់ក្លៅ ចុះក្លៅដោយអ្វី ក្លៅដោយភ្លើង គឺភាគៈ ក្លៅដោយភ្លើង
 គឺទោសៈ ក្លៅដោយភ្លើង គឺមោហៈ ក្លៅដោយជាតិ ជរា មរណៈ សោក
 បរិទេវៈ ទុក្ខ ទោមនស្ស **ឧបាយាស** តថាគតពោលថា ក្លៅ ពាក្យដូច្នោះ
 មានក្នុងព្រះសូត្រប្ប ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ សង្ខារទាំងពួង ដូចជាដេក្លៅ
 ធ្វើមិនឲ្យមានព្រំដែន ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

[១៧៧] សន្ធិរទាំងពួងដូចជាផេះក្តៅ ធ្វើមិនឲ្យមានព្រំដែនឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាមគុណនេះ មាន ៥ យ៉ាង កាមគុណទាំង ៥ តើដូចម្តេចខ្លះ គឺរូបដែលគប្បីដឹងដោយភ្នែក ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាតម្រេក ១ សំឡេងដែលគប្បីដឹងដោយត្រចៀក ១ ។ បេ ។ ក្លិនដែលគប្បីដឹងដោយច្រមុះ ១ ។ បេ ។ រសដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត ១ ។ បេ ។ ផ្សព្វដែលគប្បីដឹងដោយកាយ ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាតម្រេក ១ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាមគុណមាន ៥ យ៉ាងនេះឯង ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកមិនគួរពោលថា សន្ធិរទាំងពួង ដូចជាផេះក្តៅ ធ្វើមិនឲ្យមានព្រំដែនទេ ។

[១៧៨] បុគ្គលមិនគួរពោលថា សន្ធិរទាំងពួង ដូចជាផេះក្តៅ ធ្វើមិនឲ្យមានព្រំដែនឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ពេញហោរមានលាភ អត្តភាពនៃមនុស្ស អ្នកទាំងឡាយ ពេញជាបានល្អហើយ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ខណៈ អ្នកទាំងឡាយ បានចាក់ធ្លុះហើយ ដើម្បីប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នរកឈ្មោះ ឆផស្ស្សយតនិកៈ តថាគត បានឃើញហើយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ បុគ្គលឃើញរូបណាមួយ ដោយភ្នែក តែងឃើញរូបមិនជាទីប្រាថ្នាតែម្យ៉ាង មិនឃើញរូបជាទីប្រាថ្នា តែងឃើញរូបមិនជាទីត្រេកអរ មិនឃើញរូបជាទីត្រេកអរ តែង

ឃើញរូបមិនជាទីគាប់ចិត្ត មិនឃើញរូបជាទីគាប់ចិត្ត បុគ្គល ពួសំឡេងណា
 មួយដោយត្រចៀក ។ បេ ។ ជុំក្លិនដោយច្រមុះ ។ បេ ។ លិទ្ធក្បក្បរសដោយ
 អណ្តាត ។ បេ ។ ពាល់ត្រូវផ្សព្វដោយកាយ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ធម្មារម្មណ៍
 ដោយចិត្ត តែងដឹងច្បាស់នូវរូបមិនជាទីប្រាថ្នា មិនដឹងច្បាស់នូវរូបជាទីប្រាថ្នា
 តែងដឹងច្បាស់នូវរូបមិនជាទីត្រេកអរ មិនដឹងច្បាស់នូវរូបជាទីត្រេកអរ តែង
 ដឹងច្បាស់នូវរូបមិនជាទីពេញចិត្ត មិនដឹងច្បាស់នូវរូបជាទីពេញចិត្ត ពាក្យ
 ដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ សង្ខារទាំងពួង ដូច
 ជាផេះក្តៅ ធ្វើមិនឲ្យមានព្រំដែន ។

[១៧៧] សង្ខារទាំងពួង ដូចជាផេះក្តៅ ធ្វើមិនឲ្យមានព្រំដែនឬ ។ អើ ។
 ក្រែងព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ពេញ
 ហៅមានលាភ អត្តភាពនៃមនុស្ស អ្នកទាំងឡាយ ពេញជាបានល្អហើយ
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ខណៈ អ្នកទាំងឡាយបានចាក់ធ្លុះហើយ ដើម្បីប្រព្រឹត្ត
 ព្រហ្មចរិយៈ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ស្ថានសួគ៌ឈ្មោះឆដស្សាយតនិកៈ តថាគត
 បានឃើញហើយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ បុគ្គល ឃើញរូបណាមួយដោយភ្នែក
 តែងឃើញរូបជាទីប្រាថ្នា មិនឃើញរូបមិនជាទីប្រាថ្នា តែងឃើញរូបជាទី
 ត្រេកអរ មិនឃើញរូបមិនជាទីត្រេកអរ តែងឃើញរូបជាទីពេញចិត្ត មិន
 ឃើញរូបមិនជាទីពេញចិត្ត ពួសំឡេងណាមួយដោយត្រចៀក ។ បេ ។ ជុំក្លិន
 ដោយច្រមុះ ។ បេ ។ លិទ្ធក្បក្បរសដោយអណ្តាត ។ បេ ។ ពាល់ត្រូវផ្សព្វដោយ
 កាយ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់ធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត តែងដឹងច្បាស់នូវរូបជាទីប្រាថ្នា

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

មិនដឹងច្បាស់នូវរូបមិនជាទីប្រាថ្នា តែងដឹងច្បាស់នូវរូបជាទីត្រេកអរ មិនដឹង
ច្បាស់នូវរូបមិនជាទីត្រេកអរ តែងដឹងច្បាស់នូវរូបជាទីពេញចិត្ត មិនដឹងច្បាស់
នូវរូបមិនជាទីពេញចិត្ត ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុ
នោះ អ្នកមិនគួរពោលថា សន្ធិារទាំងពួង ដូចជាផេះក្តៅ ធ្វើមិនឲ្យមាន
ព្រំដែនទេ ។

[២០០] បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា សន្ធិារទាំងពួង ដូចជាផេះក្តៅ ធ្វើ
មិនឲ្យមានព្រំដែនឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា របស់ណា
មិនទៀង របស់នោះ ជាទុក្ខ ចុះសន្ធិារទាំងពួង មិនទៀងឬ ។ អើ ។ បើ
ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា របស់ណា មិនទៀង របស់នោះ ជាទុក្ខ សន្ធិារ
ទាំងពួង មិនទៀង ម្នាលអ្នកដឹងច្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកមិនគួរពោលថា
សន្ធិារទាំងពួង ដូចជាផេះក្តៅ ធ្វើមិនឲ្យមានព្រំដែនទេ ។

[២០១] សន្ធិារទាំងពួង ដូចជាផេះក្តៅ ធ្វើមិនឲ្យមានព្រំដែនឬ ។ អើ ។
ទានមានផលមិនជាទីប្រាថ្នា មានផលមិនជាទីត្រេកអរ មានផលមិនជាទីគាប់
ចិត្ត មានផលច្រឡកច្រឡំ មានទុក្ខជាកម្រៃ មានវិបាកជាទុក្ខឬ ។ អ្នកមិន
គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ សីល ។ បេយ ឧបោសថ ។ បេយ ភាវនា ។ បេយ
ព្រហ្មចរិយៈ មានផលមិនជាទីប្រាថ្នា មានផលមិនជាទីត្រេកអរ មានផល
មិនជាទីគាប់ចិត្ត មានផលច្រឡកច្រឡំ មានទុក្ខជាកម្រៃ មានវិបាកជាទុក្ខឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ ក្រែងទាន មានផលជាទីប្រាថ្នា មានផល
ជាទីត្រេកអរ មានផលជាទីគាប់ចិត្ត មានផលមិនច្រឡកច្រឡំ មានសុខជា

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

កម្រៃ មានវិបាកជាសុខឬ ។ អើ ។ បើទាន មានផលជាទីប្រាថ្នា មានផល
 ជាទីត្រេកអរ មានផលជាទីគាប់ចិត្ត មានផលមិនច្រឡូកច្រឡំ មានសុខជា
 កម្រៃ មានវិបាកជាសុខហើយ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា សន្ធិវរ
 ទាំងពួង ដូចជាផេះក្តៅ ធ្វើមិនឲ្យមានព្រំដែនទេ ។ ក្រែងសីល ។ បេ ។ ឧបា-
 សថ ។ បេ ។ ការវនា ។ បេ ។ ព្រហ្មចរិយៈ មានផលជាទីប្រាថ្នា មានផល
 ជាទីត្រេកអរ មានផលជាទីគាប់ចិត្ត មានផលមិនច្រឡូកច្រឡំ មានសុខជា
 កម្រៃ មានវិបាកជាសុខឬ ។ អើ ។ បើព្រហ្មចរិយៈ មានផលជាទីប្រាថ្នា
 មានផលជាទីត្រេកអរ មានផលជាទីគាប់ចិត្ត មានផលមិនច្រឡូកច្រឡំ មាន
 សុខជាកម្រៃ មានវិបាកជាសុខ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា
 សន្ធិវរទាំងពួង ដូចជាផេះក្តៅ ធ្វើមិនឲ្យមានព្រំដែនទេ ។

[២០២] សន្ធិវរទាំងពួង ដូចជាផេះក្តៅ ធ្វើមិនឲ្យមានព្រំដែនឬ ។

អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា

វិវេករបស់បុគ្គល អ្នកត្រេកអរ ជាអ្នកមានធម៌បានស្តាប់ហើយ
 ឃើញ (ធម៌) រមែងនាំនូវសេចក្តីសុខ ការមិនបៀតបៀន
 គឺការសង្រួមក្នុងសត្វទាំងឡាយ នាំមកនូវសេចក្តីសុខ ក្នុង

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

លោក ការៈប្រាសចាករាគៈ គឺកិរិយាកន្លងនូវកាមទាំងឡាយ
 នាំមកនូវសេចក្តីសុខ ក្នុងលោក ការបន្ទោបង្គំនូវអស្មិមានៈ
 ណា នេះឯង ជាសេចក្តីសុខដ៏ក្រៃលែង សេចក្តីសុខនោះ
 បុគ្គល បានដល់ហើយ ដោយងាយ សេចក្តីសុខនោះឯង
 មានទីបំផុតដ៏ក្រៃលែង វិជ្ជា ៣ ដែលគេបានដល់ហើយនេះ
 ជាសេចក្តីសុខដ៏ក្រៃលែង ។

ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្របូ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកមិនគួរពោល
 ថា សង្ខារទាំងពួង ដូចជាផេះក្តៅ ធ្វើមិនឲ្យមានព្រំដែនទេ ។

កុក្កឡកថា ចប់

អដ្ឋកថា

កក្កដ្យកថា

[១៧៤-២០២] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីផេះក្តៅដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនពួកណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយគោកុលិកៈ ទាំងឡាយ ក្នុងខណៈនេះថា សង្ខារទាំងពួង ដូចផេះក្តៅ គឺដូចគ្នានឹងធារិក-
 នរក ដែលលាយឡំដោយរងើកភ្លើង ដែលប្រាសចាកអណ្តាតដោយពិត
 ប៉ុណ្ណោះ ព្រោះមិនពិចារណាកាន់យកព្រះសូត្រដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់
 ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ វត្ថុទាំងអស់ ជាប់របស់ក្តៅ និងព្រះតម្រាស់ថា
 សង្ខារទាំងពួង នាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យសួរ ជាពាក្យ
 របស់សកវាទី ដើម្បីញាំញីលទ្ធិនោះ របស់ជនទាំងនោះ ដោយការចង្អុល
 បង្ហាញដល់សេចក្តីសុខ មានប្រការផ្សេងៗ ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យ
 របស់បរវាទី ។ ក្នុងបញ្ហានោះ បទថា អនោធិកត្វា បានដល់ មិនធ្វើការ
 បែងចែកឲ្យជាព្រំដែនចំណែកមួយ អធិប្បាយថា មិនធ្វើវត្ថុទាំងពួងនោះឯង
 ឲ្យប្លែកគ្នា ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីទាំងពួង គប្បីជ្រាបដោយន័យដែលសម្តែង
 ហើយក្នុងព្រះបាលី ព្រមទាំងការអះអាង ដោយព្រះសូត្រនោះឯង ។^{១៧៣}

អដ្ឋកថាកក្កដ្យកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

អនុបព្វាភិសមយកថា

[២០៣] ការត្រាស់ដឹងជាលំដាប់ មានដែរឬ ។ អើ ។ បុគ្គលចម្រើន
សោតាបត្តិមគ្គ តាមលំដាប់ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គល
ចម្រើនសោតាបត្តិមគ្គ តាមលំដាប់ឬ ។ អើ ។ បុគ្គលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវ
សោតាបត្តិផល តាមលំដាប់ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២០៤] ការត្រាស់ដឹងជាលំដាប់ មានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលចម្រើន
សកទាគាមិមគ្គ តាមលំដាប់ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គល
ចម្រើនសកទាគាមិមគ្គ តាមលំដាប់ឬ ។ អើ ។ បុគ្គល ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវ
សកទាគាមិផល តាមលំដាប់ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២០៥] ការត្រាស់ដឹងជាលំដាប់ មានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលចម្រើន
អនាគាមិមគ្គ តាមលំដាប់ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គល
ចម្រើនអនាគាមិមគ្គ តាមលំដាប់ឬ ។ អើ ។ បុគ្គល ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវ
អនាគាមិផល តាមលំដាប់ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២០៦] ការត្រាស់ដឹងជាលំដាប់ មានឬ ។ អើ ។ បុគ្គល ចម្រើន
អរហត្តមគ្គ តាមលំដាប់ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គល
ចម្រើនអរហត្តមគ្គ តាមលំដាប់ឬ ។ អើ ។ បុគ្គល ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវ
អរហត្តផល តាមលំដាប់ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២០៧] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសោតាបត្តិផល

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ដោយការឃើញទុក្ខសច្ច តើលះបង់អ្វី ។ បុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ចា សីលពូតបរាមាសៈ នឹងពួកកិលេស ដែលដូចគ្នានឹងធម៌ទាំងនោះ ជា ចតុញ្ញាត (មានចំណែកជា ៤) ។ សោតាបន្នបុគ្គល ជាចតុញ្ញាត មិនមែន សោតាបន្នបុគ្គល ជាចតុញ្ញាត បុគ្គល ដល់សោតាបត្តិផល បានចំពោះ ត្រាស់ ដឹង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេច ពាល់ត្រូវដោយនាមកាយ ជាចតុញ្ញាត មិន ពាល់ត្រូវដោយនាមកាយ ជាចតុញ្ញាត សត្តកត្តំបរមបុគ្គល កោលំកោលបុគ្គល ឯកពីជិបុគ្គល ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាមិនញាប់ញ័រ ក្នុងព្រះពុទ្ធ ក្នុងព្រះ ធម៌ ។ បេ ។ ក្នុងព្រះសង្ឃ ។ បេ ។ ប្រកបដោយសីលជាទីត្រេកអរ របស់ អរិយៈទាំងឡាយ ជាចតុញ្ញាត មិនប្រកបដោយសីល ជាទីត្រេកអរ របស់ ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ ជាចតុញ្ញាត មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ ទេ ។ បេ ។ ដោយការឃើញសមុទយសច្ច ។ បេ ។ ដោយការឃើញនិរោធសច្ច ។ បេ ។ ដោយការឃើញមគ្គសច្ច តើលះបង់អ្វី ។ បុគ្គល លះសក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ចា សីលពូតបរាមាសៈ នឹងពួកកិលេស ដែលដូចគ្នានឹងធម៌ទាំងនោះ ជា ចតុញ្ញាត សោតាបន្នបុគ្គល ជាចតុញ្ញាត មិនមែនសោតាបន្នបុគ្គល ជា ចតុញ្ញាត បុគ្គល ដល់សោតាបត្តិផល បានចំពោះ ត្រាស់ដឹង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេច ពាល់ត្រូវដោយនាមកាយ ជាចតុញ្ញាត មិនពាល់ត្រូវដោយនាម- កាយ ជាចតុញ្ញាត សត្តកត្តំបរមបុគ្គល កោលំកោលបុគ្គល ឯកពីជិបុគ្គល ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាមិនញាប់ញ័រ ក្នុងព្រះពុទ្ធ ក្នុងព្រះធម៌ ។ បេ ។ ក្នុង ព្រះសង្ឃ ។ បេ ។ ប្រកបដោយសីលជាទីត្រេកអរ របស់អរិយៈទាំងឡាយ ជា

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ចតុញ្ញាគ មិនប្រកបដោយសីល ជាទីត្រេកអរ របស់អរិយៈទាំងឡាយ ជា
ចតុញ្ញាគឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២០៨] បុគ្គល ប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសកទាគាមិផល
ដោយការឃើញទុក្ខសច្ច តើលះបង់អ្វី ។ បុគ្គល លះកាមរាគគ្រោតគ្រោត
ព្យាបាទគ្រោតគ្រោត និងពួកកិលេសដែលដូចគ្នានឹងធម៌ទាំងនោះ ជាចតុញ្ញាគ ។
សកទាគាមិបុគ្គល ជាចតុញ្ញាគ មិនមែនសកទាគាមិបុគ្គល ជាចតុញ្ញាគ បុគ្គល
ដល់នូវសកទាគាមិផល បានចំពោះ ត្រាស់ដឹង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេច
ពាល់ត្រូវដោយនាមកាយ ជាចតុញ្ញាគ មិនពាល់ត្រូវដោយនាមកាយ ជាចតុញ្ញាគ
ដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ដោយការឃើញសមុទយសច្ច
។ បេ ។ ដោយការឃើញនិរោធសច្ច ។ បេ ។ ដោយការឃើញមគ្គសច្ច តើលះ
បង់អ្វី ។ បុគ្គលលះកាមរាគគ្រោតគ្រោត ព្យាបាទគ្រោតគ្រោត និងពួកកិលេស
ដែលដូចគ្នានឹងធម៌ទាំងនោះ ជាចតុញ្ញាគ ។ សកទាគាមិបុគ្គល ជាចតុញ្ញាគ មិន
មែនសកទាគាមិបុគ្គល ជាចតុញ្ញាគ បុគ្គល ដល់នូវសកទាគាមិផល បាន
ចំពោះ ត្រាស់ដឹង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេច ពាល់ត្រូវដោយនាមកាយ ជា
ចតុញ្ញាគ មិនពាល់ត្រូវដោយនាមកាយ ជាចតុញ្ញាគឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២០៩] បុគ្គល ប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវអនាគាមិផល
ដោយការឃើញទុក្ខសច្ច តើលះបង់អ្វី ។ បុគ្គល លះកាមរាគស្រាលស្មើនឹង
ព្យាបាទស្រាលស្មើនឹង និងពួកកិលេសដែលដូចគ្នានឹងធម៌ទាំងនោះ ជាចតុញ្ញាគ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

អនាគាមិបុគ្គល ជាចតុញ្ញាគ មិនមែនអនាគាមិបុគ្គល ជាចតុញ្ញាគ បុគ្គល ដល់
 នូវអនាគាមិផល បានចំពោះ ត្រាស់ដឹង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេច ពាល់
 ត្រូវដោយនាមកាយ ជាចតុញ្ញាគ មិនពាល់ត្រូវដោយនាមកាយ ជាចតុញ្ញាគ
 អន្តរាបរិនិព្វាយិបុគ្គល ។ បេ ឧបហច្ចបរិនិព្វាយិបុគ្គល ។ បេ អសន្ធិរាបរិ-
 និព្វាយិបុគ្គល ។ បេ សសន្ធិរាបរិនិព្វាយិបុគ្គល ។ បេ ឧទ្ធិសោតអក-
 និដ្ឋតាមិបុគ្គល ជាចតុញ្ញាគ មិនមែនឧទ្ធិសោតៈ មិនមែនអកនិដ្ឋតាមិបុគ្គល
 ជាចតុញ្ញាគ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ដោយការឃើញ
 សមុទយៈ ។ បេ ដោយការឃើញនិរោធសច្ច ។ បេ ដោយការឃើញ
 មគ្គសច្ច តើលះបង់អ្វី ។ បុគ្គល លះកាមរាគស្រាលស្មើនឹង ព្យាបាទស្រាល
 ស្មើនឹង និងពួកកិលេស ដែលដូចគ្នានឹងពួកធម៌ទាំងនោះ ជាចតុញ្ញាគ ។
 អនាគាមិបុគ្គល ជាចតុញ្ញាគ មិនមែនអនាគាមិបុគ្គល ជាចតុញ្ញាគ បុគ្គល
 ដល់នូវអនាគាមិផល បានចំពោះ ត្រាស់ដឹង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេច
 ពាល់ត្រូវដោយនាមកាយ ជាចតុញ្ញាគ មិនពាល់ត្រូវដោយនាមកាយ ជា
 ចតុញ្ញាគ អន្តរាបរិនិព្វាយិបុគ្គល ។ បេ ឧបហច្ចបរិនិព្វាយិបុគ្គល ។ បេ
 អសន្ធិរាបរិនិព្វាយិបុគ្គល ។ បេ សសន្ធិរាបរិនិព្វាយិបុគ្គល ។ បេ ឧទ្ធិ-
 សោតអកនិដ្ឋតាមិបុគ្គល ជាចតុញ្ញាគ មិនមែនឧទ្ធិសោតៈ មិនមែនអកនិដ្ឋ-
 តាមិបុគ្គល ជាចតុញ្ញាគ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ

[២១០] បុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវអរហត្ត ដោយការ
 ឃើញទុក្ខសច្ច តើលះបង់អ្វី ។ បុគ្គល លះរូបរាគៈ អរូបរាគៈ មានៈ ឧទ្ធចៈ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

អវិជ្ជា និងពួកកិលេស ដែលដូចគ្នានឹងពួកធម៌ទាំងនោះ ជាចតុញ្ញាត ។ ព្រះ
អរហន្ត ជាចតុញ្ញាត មិនមែនព្រះអរហន្ត ជាចតុញ្ញាត បុគ្គល ដល់នូវអរហត្ត
បានចំពោះ ត្រាស់ដឹង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេច ពាល់ត្រូវដោយនាមកាយ
ជាចតុញ្ញាត មិនពាល់ត្រូវដោយនាមកាយ ជាចតុញ្ញាត ប្រាសចាករាគៈ ប្រាស
ចាកទោសៈ ប្រាសចាកមោហៈ មានសោឡសកិច្ចធ្វើរួចហើយ មានការដាក់
ចុះហើយ មានប្រយោជន៍ជារបស់ខ្លួនដល់ហើយ ដោយលំដាប់ មាន
សញ្ញាជនៈក្នុងភពអស់ហើយ មានចិត្តរួចស្រឡះហើយ ព្រោះដឹងដោយ
ប្រពៃ មានទ្វារជើងគុល គឺអវិជ្ជាលើកឡើងហើយ មានគូ (ស្នាមភ្លោះ)
ទម្លាយហើយ មានសសរខ្លោងដកចោលហើយ មិនមានសន្ទុះទ្វារ ចេញចាក
សត្រូវ មានទង់ដាក់ចុះហើយ មានការដាក់ចុះហើយ ប្រាសចាកធម៌ជា
គ្រឿងប្រកប មានជម្នះ ឈ្នះដោយប្រពៃ ទុក្ខសច្ច បុគ្គលនោះ ក៏បានកំណត់
ដឹងហើយ សមុទយសច្ច (ហេតុដែលនាំឲ្យកើតទុក្ខ) ក៏បានលះបង់ហើយ
និរោធសច្ច (ធម៌ជាទីរលត់ទុក្ខ) បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ មគ្គសច្ច ក៏
បានចម្រើនហើយ ធម្មជាតិដែលគួរត្រាស់ដឹង ក៏បានត្រាស់ដឹងហើយ ធម្មជាតិ
ដែលគួរកំណត់ដឹង ក៏បានកំណត់ដឹងហើយ ធម្មជាតិដែលគួរលះ ក៏បានលះ
ហើយ ធម្មជាតិដែលគួរចម្រើន ក៏បានចម្រើនហើយ ។ បេ ។ ធម្មជាតិដែលគួរ
ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បុគ្គលនោះ ក៏បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ជាចតុញ្ញាត
ធម្មជាតិដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បុគ្គលនោះ មិនបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ
ជាចតុញ្ញាត មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ដោយការឃើញ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

សមុទយសច្ច ។ បេ ។ ដោយការឃើញនិរោធសច្ច ។ បេ ។ ដោយការឃើញ
មគ្គសច្ច តើលះបង់អ្វី ។ បុគ្គល លះរូបរាគៈ អរូបរាគៈ មានៈ ឧទ្ធច្ចៈ អវិជ្ជា
និងពួកកិលេស ដែលដូចគ្នានឹងធម៌ទាំងនោះ ជាចតុញ្ញាគ ។ អរហន្ត ជា
ចតុញ្ញាគ មិនមែនអរហន្ត ជាចតុញ្ញាគច បុគ្គល ដល់នូវអរហត្ត បានចំពោះ
ត្រាស់ដឹង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេច ពាល់ត្រូវដោយនាមកាយ ជាចតុញ្ញាគ
មិនពាល់ត្រូវដោយនាមកាយ ជាចតុញ្ញាគ ប្រាសចាករាគៈ ប្រាសចាកទោសៈ
ប្រាសចាកមោហៈ មានសោឡសកិច្ចធ្វើហើយ មានភារៈដាក់ចុះហើយ មាន
ប្រយោជន៍របស់ខ្លួនដល់ហើយ ដោយលំដាប់ មានសញ្ញាជនៈក្នុងភពអស់
រលីងហើយ មានចិត្តរួចស្រឡះហើយ ព្រោះដឹងដោយប្រពៃ មានទ្វារជើង
គុល គឺអវិជ្ជាលើកឡើងហើយ មានគូទម្ងាយហើយ មានសសរខ្លឺនដក
ចោលហើយ មិនមានសន្ទុះទ្វារ ចេញចាកសត្រូវ មានទង់ដាក់ចុះហើយ
មានភារៈដាក់ចុះហើយ ប្រាសចាកធម៌ជាគ្រឿងប្រកប មានជម្នះ ឈ្នះហើយ
ដោយប្រពៃ ទុក្ខសច្ច បុគ្គលនោះ បានកំណត់ដឹងហើយ សមុទយសច្ច ក៏
បានលះបង់ហើយ និរោធសច្ច ក៏បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ មគ្គសច្ច ក៏បាន
ចម្រើនហើយ ធម្មជាតិដែលគួរត្រាស់ដឹង ក៏បានត្រាស់ដឹងហើយ ធម្មជាតិ
ដែលគួរកំណត់ដឹង ក៏បានកំណត់ដឹងហើយ ធម្មជាតិដែលគួរលះ ក៏បានលះ
ហើយ ធម្មជាតិដែលគួរចម្រើន ក៏បានចម្រើនហើយ ។ បេ ។ ធម្មជាតិដែលគួរ
ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បុគ្គលនោះ បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ជាចតុញ្ញាគ ធម្មជាតិ
ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បុគ្គលនោះ មិនបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ជា

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ចតុញ្ញាគមានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។

[២១១] បុគ្គល ប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសោតាបត្តិផល ឃើញទុក្ខ គួរនិយាយថា ជាអ្នកប្រតិបត្តិបានឬ ។ អើ ។ កាលបើទុក្ខ ដែល បុគ្គលបានឃើញហើយ គួរនិយាយថា ជាអ្នកស្ថិតនៅក្នុងផលបានឬ ។ អ្នក មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គល ឃើញសមុទយៈ ។ បេ ។ ឃើញ និរោធ គួរនិយាយថា ជាអ្នកប្រតិបត្តិបានឬ ។ អើ ។ កាលបើនិរោធ បុគ្គល នោះ បានឃើញហើយ គួរនិយាយថា ជាអ្នកស្ថិតនៅក្នុងផលបានឬ ។ អ្នក មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។

[២១២] បុគ្គល ប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសោតាបត្តិផល ឃើញមគ្គ គួរនិយាយថា ជាអ្នកប្រតិបត្តិ ចុះកាលបើមគ្គ បុគ្គលនោះ បាន ឃើញហើយ គួរនិយាយថា ជាអ្នកស្ថិតនៅក្នុងផលបានឬ ។ អើ ។ បុគ្គល ឃើញទុក្ខ គួរនិយាយថា ជាអ្នកប្រតិបត្តិ ចុះកាលបើទុក្ខ បុគ្គល បានឃើញ ហើយ គួរនិយាយថា ជាអ្នកស្ថិតនៅក្នុងផលបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គល ឃើញមគ្គ គួរនិយាយថា ជាអ្នកប្រតិបត្តិ ចុះ កាលបើមគ្គ បុគ្គលនោះ បានឃើញហើយ គួរនិយាយថា ជាអ្នកស្ថិតនៅក្នុង ផលបានឬ ។ អើ ។ បុគ្គល ឃើញសមុទយៈ ។ បេ ។ ឃើញនិរោធ គួរ និយាយថា ជាអ្នកប្រតិបត្តិ ចុះកាលបើនិរោធ បុគ្គលនោះ បានឃើញហើយ គួរនិយាយថា ជាអ្នកស្ថិតនៅក្នុងផលបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២១៣] បុគ្គល ប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសោតាបត្តិផល

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ឃើញទុក្ខ គួរនិយាយថា ជាអ្នកប្រតិបត្តិ កាលបើទុក្ខ បុគ្គលនោះ បានឃើញ
ហើយ គេមិនគួរពោលថា គួរនិយាយថា ជាអ្នកស្ថិតនៅក្នុងផលទេឬ ។ អើ ។
បុគ្គល ឃើញមគ្គ គួរនិយាយថា ជាអ្នកប្រតិបត្តិ កាលបើមគ្គ បុគ្គលនោះ
បានឃើញហើយ គេមិនគួរពោលថា គួរនិយាយថា ជាអ្នកស្ថិតនៅក្នុងផល
ទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គល ឃើញសមុទយៈ ។ បេ ។
ឃើញនិរោធិ គួរនិយាយថា ជាអ្នកប្រតិបត្តិ កាលបើនិរោធិ បុគ្គលនោះ
បានឃើញហើយ គេមិនគួរពោលថា គួរនិយាយថា ជាអ្នកស្ថិតនៅក្នុងផល
ទេឬ ។ អើ ។ បុគ្គលឃើញមគ្គ គួរនិយាយថា ជាអ្នកប្រតិបត្តិ កាលបើមគ្គ
បុគ្គលនោះ បានឃើញហើយ គេមិនគួរពោលថា គួរនិយាយថា ជាអ្នកស្ថិត
នៅក្នុងផលបានទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២១៤] បុគ្គល ប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសោតាបត្តិផល
ឃើញទុក្ខ គួរនិយាយថា ជាអ្នកប្រតិបត្តិ កាលបើទុក្ខ បុគ្គលនោះ បានឃើញ
ហើយ គេមិនគួរពោលថា គួរនិយាយថា ជាអ្នកស្ថិតនៅក្នុងផលបានទេឬ ។
អើ ។ ការឃើញទុក្ខ ជាការឥតប្រយោជន៍ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
ទេ ។ បេ ។ បុគ្គល ឃើញសមុទយៈ ។ បេ ។ ឃើញនិរោធិ គួរនិយាយថា ជា
អ្នកប្រតិបត្តិ កាលបើនិរោធិ បុគ្គលនោះ បានឃើញហើយ គេមិនគួរពោល
ថា គួរនិយាយថា ជាអ្នកស្ថិតនៅក្នុងផលបានទេឬ ។ អើ ។ ការឃើញនិរោធិ
ជាការឥតប្រយោជន៍ឬ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២១៥] កាលបើទុក្ខ បុគ្គល បានឃើញហើយ សច្ចៈ ៤ ឈ្មោះថា

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

បានឃើញហើយឬ ។ អើ ។ ទុក្ខសច្ច ឈ្មោះថា សច្ចៈ ៤ ឬ ។ អ្នកមិន
គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២១៦] កាលបើរូបក្ខន្ធ បុគ្គល បានឃើញហើយ ដោយសេចក្តីថា
មិនទៀង បញ្ចក្ខន្ធ ឈ្មោះថា បានឃើញហើយ ដោយសេចក្តីថា មិនទៀង
ឬ ។ អើ ។ រូបក្ខន្ធ ឈ្មោះថា បញ្ចក្ខន្ធឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២១៧] កាលបើចក្ខុយតនៈ បុគ្គល ឃើញហើយ ដោយសេចក្តីថា
មិនទៀង អាយតនៈ ១២ ឈ្មោះថា បុគ្គល ឃើញហើយ ដោយសេចក្តីថា
មិនទៀងឬ ។ អើ ។ ចក្ខុយតនៈ ឈ្មោះថា អាយតនៈ ១២ ឬ ។ អ្នក
មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២១៨] កាលបើចក្ខុធាតុ បុគ្គលបានឃើញហើយ ដោយសេចក្តីថា
មិនទៀង ធាតុទាំង ១៨ ឈ្មោះថា បានឃើញហើយ ដោយសេចក្តីថា មិន
ទៀងឬ ។ អើ ។ ចក្ខុធាតុ ឈ្មោះថា ធាតុ ១៨ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២១៩] កាលបើចក្ខុន្ទ្រិយ បុគ្គល បានឃើញហើយ ដោយសេចក្តី
ថា មិនទៀង ឥន្ទ្រិយទាំង ២២ ឈ្មោះថា បានឃើញហើយ ដោយសេចក្តី
ថា មិនទៀងឬ ។ អើ ។ ចក្ខុន្ទ្រិយ ឈ្មោះថា ឥន្ទ្រិយ ២២ ឬ ។ អ្នកមិន
គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២២០] បុគ្គល ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសោតាបត្តិផល ដោយញាណ
ទាំង ៤ ឬ ។ អើ ។ សោតាបត្តិផល មាន ៤ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

នេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គល ធ្វើជាកំច្បាស់នូវសោតាបត្តិផល ដោយញ្ញាណទាំង ៨
 ឬ ។ អើ ។ សោតាបត្តិផល មាន ៨ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
 ទេ ។ បេ ។ បុគ្គល ធ្វើឲ្យជាកំច្បាស់នូវសោតាបត្តិផល ដោយញ្ញាណទាំង ១២
 ឬ ។ អើ ។ សោតាបត្តិផលមាន ១២ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ
 ។ បេ ។ បុគ្គល ធ្វើឲ្យជាកំច្បាស់ នូវសោតាបត្តិផល ដោយញ្ញាណទាំង ៤៤
 ឬ ។ អើ ។ សោតាបត្តិផល មាន ៤៤ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ
 ។ បេ ។ បុគ្គល ធ្វើឲ្យជាកំច្បាស់ នូវសោតាបត្តិផល ដោយញ្ញាណទាំង ៧៧
 ឬ ។ អើ ។ សោតាបត្តិផលមាន ៧៧ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២២១] បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា ការត្រាស់ដឹងជាលំដាប់ មានទេ
 ឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 មហាសមុទ្រទាបទៅដោយលំដាប់ ជ្រាលទៅដោយលំដាប់ ទេរទៅដោយ
 លំដាប់ មិនមែនចោតជ្រៅស្រឡឹង ដូចជាអណ្តូងទេ យ៉ាងណាមិញ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងធម្មវិន័យនេះ មានការសិក្សាជាលំដាប់ មានកិច្ចដែលត្រូវ
 ធ្វើដោយលំដាប់ មានសេចក្តីប្រតិបត្តិដោយលំដាប់ មិនមែនបានត្រាស់ដឹង
 ព្រះអរហត្តផលតែម្តងទេ ក៏យ៉ាងនោះឯង ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រ
 ឬ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ ការត្រាស់ដឹងជាលំដាប់ មាន ។

[២២២] បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា ការត្រាស់ដឹងជាលំដាប់ មានទេ
 ឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

អ្នកមានប្រាជ្ញា គប្បីកម្ចាត់បង់ នូវមន្ទិលរបស់ខ្លួន បន្តិចម្តងៗ
ក្នុងមួយខណៈៗ ដោយលំដាប់ ដូចជាជាន់មាស ដែល
កម្ចាត់បង់នូវមន្ទិលនៃរាជតវត្ថុ ដូច្នោះដែរ ។

ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ ការត្រាស់ដឹងជា
លំដាប់ មាន ។

[២២៣] បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា ការត្រាស់ដឹងជាលំដាប់ មានទេ
ឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះគម្ពីរត្រូវមានអាយុ បានពោលដូច្នោះ នឹងភិក្ខុទាំង
ឡាយហើយថា ម្នាលលោកមានអាយុទាំងឡាយ ពាក្យនេះ ខ្ញុំបានស្តាប់ក្នុងទី
ចំពោះព្រះកក្រ្ត បានទទួលក្នុងទីចំពោះព្រះកក្រ្ត នៃព្រះមានព្រះភាគថា ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលណា ឃើញទុក្ខ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា ឃើញទុក្ខ-
សមុទយៈផង ឃើញទុក្ខនិរោធផង ឃើញទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទាផង បុគ្គល
ណា ឃើញទុក្ខសមុទយៈ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា ឃើញទុក្ខផង ឃើញទុក្ខ-
និរោធផង ឃើញទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទាផង បុគ្គលណា ឃើញទុក្ខនិរោធផង
បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា ឃើញទុក្ខផង ឃើញទុក្ខសមុទយៈផង ឃើញទុក្ខ-
និរោធគាមិនីបដិបទាផង បុគ្គលណា ឃើញទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទា បុគ្គល
នោះ ឈ្មោះថា ឃើញទុក្ខផង ឃើញទុក្ខសមុទយៈផង ឃើញទុក្ខនិរោធផង
ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គល មិនគួរ
និយាយថា ការត្រាស់ជាលំដាប់ មានទេ ។

[២២៤] ការត្រាស់ជាលំដាប់ មានឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមាន

ព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ជាមួយនឹងទស្សនសម្បទា (គឺសោតាបត្តិមគ្គ)
 ។ បេ ។ សោតាបន្ទបុគ្គល មិនគួរធ្វើវិហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីអាក្រក់ទាំង ៦
 ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្របូ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គល មិន
 គួរនិយាយថា ការត្រាស់ដឹងជាលំដាប់ មានទេ ។

[២២៥] ការត្រាស់ដឹងជាលំដាប់ មានឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សម័យណា ធម្មចក្ខុ ដែល
 មានធូលី ទៅប្រាសហើយ មានមន្ទិល ទៅប្រាសហើយ របស់អរិយសាវ័ក
 កើតឡើងថា ធម្មជាតណាមួយ មានការកើតឡើងជាធម្មតា ធម្មជាតទាំង
 អស់នោះ មានការរលត់ទៅវិញជាធម្មតា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សម័យនោះ
 សញ្ញាជនៈ ៣ យ៉ាង គឺសក្កាយទិដ្ឋិ ១ វិចិកិច្ចា ១ សីលព្វតបរាមាសៈ ១
 ឈ្មោះថា អរិយសាវ័ក បានលះបង់ជាមួយនឹងការកើតឡើងនៃទស្សនសម្បទា
 ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្របូ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គល មិន
 គួរនិយាយថា ការត្រាស់ដឹងជាលំដាប់ មានទេ ។

អនុញ្ញាតិសមយកថា ចប់

អដ្ឋកថា

អនុបុត្តាភិសមយកថា

[២០៣] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីការត្រាស់ដឹងដោយលំដាប់តទៅ ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា កើតមានលទ្ធិ នៃការត្រាស់ដឹងផ្សេងៗ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយអន្តកៈ និកាយសព្វត្ថិកវាទ និកាយសមិតិយៈ និង និកាយកទ្រុយានិកទាំងឡាយ ក្នុងខណៈនេះយ៉ាងនេះថា ការសម្រេចអរហត្តផលមាន ព្រោះការលះកិលេសដោយលំដាប់ ១៦ ចំណែកយ៉ាងនេះ គឺ បុគ្គល ដែលបដិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសោតាបត្តិផល រមែងលះកិលេស ទាំងឡាយបានខ្លះ ដោយការឃើញនូវទុក្ខ រមែងលះកិលេសខ្លះ បានដោយ ការឃើញសមុទយៈ ... និរោធ ... មគ្គ បុគ្គល ដែលបដិបត្តិដ៏សេស ក៏ដូច គ្នាដូច្នោះ ព្រោះកាន់យកដោយមិនពិចារណានូវព្រះសូត្រទាំងឡាយ ដែល ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ (ក្នុងខុទ្ទកនិកាយ ធម្មបទ) ថា

អ្នកមានប្រាជ្ញា គួរកម្ចាត់បង់មន្ទិលរបស់ខ្លួនបន្តិចម្តងៗ រាល់ៗ ខណៈ ដោយលំដាប់ ដូចជានិមាសជម្រះស្នឹម ឬច្រែះ របស់មាស ដូច្នោះ ។

ដើម្បីញាំញីលទ្ធិនៃជនទាំងនោះ ទើបសកវាទីសួរថា អនុបុត្តាភិ- សមយោ ដូច្នោះ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ បរវាទីត្រូវសួរថា អនុបុត្តោន សោតាបត្តិមគ្គ ក៏ឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះខ្លាចចំពោះការត្រាស់ដឹង ចំនួនច្រើន របស់មគ្គមួយ ។ ត្រូវសួរលើកទី ២ ឆ្លើយទទួល ដោយអំណាច

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

នៃការឃើញទុក្ខជាដើម ។ ម្យ៉ាងទៀត បរវាទីឆ្លើយទទួល ដោយការគិតថា ញាណទាំង ៤ នោះ ជាសោតាបត្តិមគ្គ ១ ប៉ុណ្ណោះ តែរមែងប្រាថ្នាផល ត្រឹមតែ ១ ព្រោះហេតុនោះ ទើបបដិសេធ ក្នុងសកទាគាមិមគ្គជាដើម ក៏ន័យនេះដូចគ្នា ។

[២១២] ក្នុងបញ្ញាថា មន្ត្រ ទិដ្ឋ ដលេ ឋិតោ អធិប្បាយថា ព្រោះ ការឃើញ មានការឃើញទុក្ខជាដើម មិនទាន់ជាការសម្រេច និងឈ្មោះថា សម្រេចបាន ដោយការឃើញមគ្គហើយ ក្នុងវេលានោះ ទើបបុគ្គលនោះ ដល់នូវការរាប់ថា តាំងនៅក្នុងផល ហេតុនោះ ទើបបរវាទីឆ្លើយទទួលថា អាមន្តា ។

[២១៥] ពាក្យសួររបស់បរវាទីថា ទុក្ខេ ទិដ្ឋ ចត្តារិ សច្ចានិ សកវាទីឆ្លើយទទួល ដោយអំណាចនៃការត្រាស់ដឹងសច្ចៈទាំង ៤ នោះព្រម គ្នា ។ កាលត្រូវសួរដដែលទៀតថា ទុក្ខសច្ចំ ចត្តារិ សច្ចានិ សកវាទីនោះ ឯង ឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះសច្ចៈទាំង ៤ មានសភាវៈផ្សេងគ្នា ។

[២១៦] ពាក្យសួរថា រូបកុន្ធភ អនិច្ចតោ ទិដ្ឋ ជាពាក្យ របស់សកវាទី ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ដោយលទ្ធិរបស់ លោកថា កាលបុគ្គលចាក់ធ្លុះធម៌ ១ ដោយភាពជារបស់មិនទៀងហើយ រមែង ឈ្មោះថា ជាអ្នកចាក់ធ្លុះធម៌ទាំងពួង ដូចបុគ្គលដឹងរសនៃទឹក ត្រឹម តែមួយតំណក់អំពីសមុទ្រ រមែងជាអ្នកឈ្មោះថា ដឹងនូវរសនៃទឹកសមុទ្រ ដ៏សេស ដូច្នោះ ។

[២២០] បទថា ចតុម្ពិ ញ្ញាណោហិ បានដល់ ដោយញ្ញាណក្នុង
 ទុក្ខជាដើម ។ បទថា អង្គម្ពិ ញ្ញាណោហិ បានដល់ ដោយសច្ចញ្ញាណ ៤
 ដែលទូទៅដល់សាវ័កទាំងឡាយ និងដោយបដិសម្ពិទ្ធាញ្ញាណ ៤ ។ បទថា
 ទ្វាធសម្ពិ ញ្ញាណោហិ បានដល់ ដោយញ្ញាណក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទ ដែល
 មានអង្គ ១២ ។ បទថា ចតុចត្តារិសាយ ញ្ញាណោហិ បានដល់ ដោយ
 ញ្ញាណ ដែលលោកពោលក្នុង (សំយុត្តនិកាយ និទានវគ្គ) យ៉ាងនេះថា
 សេចក្តីដឹងក្នុងជរា និងមរណៈ ១ សេចក្តីដឹងក្នុងហេតុជាទីកើតឡើងនៃជរា
 និងមរណៈ ១ ដូច្នោះ ។ បទថា សត្តសត្តតិយា ញ្ញាណោហិ បានដល់ ដោយ
 ញ្ញាណដែលលោកពោលក្នុងនិទានវគ្គនោះឯង យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
 ឡាយ ជរា មរណៈ មិនទៀង ជាធម្មជាតិដែលបច្ច័យប្រជុំតាក់តែង កើត
 ព្រោះអាស្រ័យបច្ច័យ ជាធម្មជាតិតែងអស់ជាធម្មតា សុន្យជាធម្មតា វិនាស
 ជាធម្មតា រលត់ជាធម្មតា ដូច្នោះ ។ ពាក្យដ៏សេស ក្នុងទីនេះ គប្បីជ្រាប
 ដោយន័យព្រះបាលី មួយអង្វើដោយការអះអាងដោយព្រះសូត្រនោះឯង ។^{១៣៣}

អង្គកថាអនុបុព្វាភិសមយកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

វោហារកថា

[២២៦] វោហារ របស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ជាលោកុត្តរឬ ។ អើ ។
 វោហារ របស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ប៉ះទង្គិចត្រចៀក ជាលោកុត្តរ មិនប៉ះ
 ទង្គិចត្រចៀក ជាលោកិយ ជនទាំងឡាយ ដឹងច្បាស់ដោយវិញ្ញាណ ជា
 លោកុត្តរ មិនដឹងច្បាស់ដោយវិញ្ញាណ ជាលោកិយ សាវ័កទាំងឡាយ ដឹង
 ច្បាស់ បុប្ផជនទាំងឡាយ មិនដឹងច្បាស់ទេ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
 ទេ ។ បេ ។

[២២៧] ក្រែងវោហារ របស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ប៉ះទង្គិចត្រចៀក
 ជាលោកិយឬ ។ អើ ។ បើវោហារ របស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ប៉ះទង្គិច
 ត្រចៀក ជាលោកិយដែរ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា វោហារ
 របស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ជាលោកុត្តរទេ ។

[២២៨] ក្រែងពួកសាវ័ក ដឹងច្បាស់នូវវោហារ របស់ព្រះពុទ្ធមាន
 ព្រះភាគដោយវិញ្ញាណ ជាលោកិយឬ ។ អើ ។ បើពួកសាវ័កដឹងច្បាស់នូវ
 វោហាររបស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ដោយវិញ្ញាណជាលោកិយដែរ ម្នាលអ្នក
 ដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា វោហាររបស់ព្រះពុទ្ធ មានព្រះភាគ ជា
 លោកុត្តរទេ ។

[២២៩] ក្រែងពួកបុប្ផជន ដឹងច្បាស់នូវវោហារ របស់ព្រះពុទ្ធមាន
 ព្រះភាគឬ ។ អើ ។ បើពួកបុប្ផជនដឹងច្បាស់នូវវោហារ របស់ព្រះពុទ្ធមាន

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ព្រះភាគដែរ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា វោហាររបស់ព្រះពុទ្ធ
មានព្រះភាគ ជាលោកុត្តរទេ ។

[២៣០] វោហារ របស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ជាលោកុត្តរឬ ។ អើ ។
ចុះមគ្គ ផល និព្វាន សោតាបត្តិមគ្គ សោតាបត្តិផល សកទាគាមិមគ្គ
សកទាគាមិផល អនាគាមិមគ្គ អនាគាមិផល អរហត្តមគ្គ អរហត្តផល
សតិប្បដ្ឋាន សម្មប្បធាន ឥទ្ធិបាទ ឥន្ទ្រិយ ពល ពោជ្ឈង្គ (ជាលោកុត្តរ)
ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៣១] វោហារ របស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ជាលោកុត្តរឬ ។ អើ ។
សាវ័កពួកខ្លះ ស្តាប់វោហាររបស់ព្រះពុទ្ធ មានព្រះភាគមានឬ ។ អើ ។
លោកុត្តរធម៌ បុគ្គលគប្បីដឹងដោយត្រចៀក ប៉ះទង្គិចត្រចៀក មកកាន់រង្វង់
នៃត្រចៀកឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៣២] ក្រែងលោកុត្តរធម៌ បុគ្គលមិនគប្បីដឹងដោយត្រចៀក មិនប៉ះ
ទង្គិចត្រចៀក មិនមកកាន់រង្វង់នៃត្រចៀកទេឬ ។ អើ ។ បើលោកុត្តរធម៌
បុគ្គល មិនគប្បីដឹងដោយត្រចៀក មិនប៉ះទង្គិចត្រចៀក មិនមកកាន់រង្វង់នៃ
ត្រចៀកទេ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា វោហាររបស់ព្រះពុទ្ធ
មានព្រះភាគ ជាលោកុត្តរទេ ។

[២៣៣] វោហារ របស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ជាលោកុត្តរឬ ។ អើ ។
សាវ័កពួកខ្លះ ត្រេកអរនឹងវោហាររបស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ មានឬ ។ អើ ។
លោកុត្តរធម៌ជាទីតាំងនៃរាគៈ ជាទីត្រេកអរ ជាទីប្រាថ្នា ជាទីស្រវឹង ជាទីចង

ជាទីជ្រប់ចុះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៣៤] ក្រែងលោកុត្តរធម៌ មិនមែនជាទីតាំងនៃរាគៈ មិនជាទីត្រេកអរ មិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីស្រវឹង មិនជាទីចង មិនជាទីជ្រប់ចុះទេឬ ។ អើ ។
បើលោកុត្តរធម៌ មិនជាទីតាំងនៃរាគៈ មិនជាទីត្រេកអរ មិនជាទីប្រាថ្នា មិនជា ទីស្រវឹង មិនជាទីចង មិនជាទីជ្រប់ចុះទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរ ពោលថា វោហាររបស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ជាលោកុត្តរទេ ។

[២៣៥] វោហារ របស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ជាលោកុត្តរឬ ។ អើ ។
សាវ័កពួកខ្លះ ប្រទូស្តនឹងវោហារ របស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគមានឬ ។ អើ ។
លោកុត្តរធម៌ ជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រទូស្ត ជាទីតាំងនៃសេចក្តីក្រោធ ជាទីតាំង នៃសេចក្តីថ្នាំងថ្នាក់ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៣៦] ក្រែងលោកុត្តរធម៌ មិនមែនជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រទូស្ត មិន មែនជាទីតាំងនៃសេចក្តីក្រោធ មិនមែនជាទីតាំងនៃសេចក្តីថ្នាំងថ្នាក់ទេឬ ។
អើ ។ បើលោកុត្តរធម៌ មិនមែនជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រទូស្ត មិនមែនជាទីតាំង នៃសេចក្តីក្រោធ មិនមែនជាទីតាំងនៃសេចក្តីថ្នាំងថ្នាក់ទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា វោហាររបស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ជាលោកុត្តរទេ ។

[២៣៧] វោហារ របស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ជាលោកុត្តរឬ ។ អើ ។
សាវ័កពួកខ្លះ វង្វេងក្នុងវោហាររបស់ព្រះពុទ្ធ មានព្រះភាគឬ ។ អើ ។
លោកុត្តរធម៌ ជាទីតាំងនៃសេចក្តីវង្វេង ធ្វើមិនឲ្យមានញាណ ធ្វើមិនឲ្យមាន ចក្ខុ ប្រកបដោយការរលត់ទៅនៃបញ្ញា ជាពួកនៃសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិន

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីព្រះនិព្វានទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៣៨] ក្រែងលោកុត្តរធម៌ មិនមែនជាទីតាំងនៃសេចក្តីវង្វេង មិនមែនធ្វើមិនឲ្យមានញាណ មិនមែនធ្វើមិនឲ្យមានចក្ខុ ប្រកបដោយការចម្រើននៃបញ្ញា មិនមែនជាពួកនៃសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីព្រះនិព្វានឬ ។ អើ ។ បើលោកុត្តរធម៌ មិនមែនជាទីតាំងនៃសេចក្តីវង្វេង មិនមែនធ្វើមិនឲ្យមានញាណ មិនមែនធ្វើមិនឲ្យមានចក្ខុ ប្រកបដោយការចម្រើននៃបញ្ញា មិនមែនជាពួកនៃសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីព្រះនិព្វាន ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា វោហាររបស់ព្រះពុទ្ធ មានព្រះភាគ ជាលោកុត្តរទេ ។

[២៣៩] វោហាររបស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ជាលោកុត្តរឬ ។ អើ ។ ពួកសាវ័កណាមួយ ស្តាប់វោហាររបស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ សាវ័កទាំងអស់នោះ ចម្រើនមគ្គឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៤០] ពួកសាវ័កណាមួយ ស្តាប់វោហាររបស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ សាវ័កទាំងអស់នោះ ចម្រើនមគ្គឬ ។ អើ ។ ពួកពាលបុថុជ្ជន ស្តាប់វោហាររបស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ពួកពាលបុថុជ្ជន ចម្រើនមគ្គឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គលអ្នកសម្លាប់មាតា ។ បេ ។ បុគ្គលអ្នកសម្លាប់បិតា ... បុគ្គលអ្នកសម្លាប់ព្រះអរហន្ត ... បុគ្គលអ្នកធ្វើព្រះលោហិតឲ្យពុះពោរ ។ បេ ។ បុគ្គលអ្នកបំបែកសង្ឃ ស្តាប់វោហាររបស់ព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ បុគ្គលអ្នកបំបែកសង្ឃ ចម្រើនមគ្គឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៤១] គំនរស្រូវក្ដី គំនរមាសក្ដី បុគ្គលអាចដើម្បីប្រាប់ថា ជាកូន
ឆ្មោត ជាវិការនៃមាសឬ ម អើ ម ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ពោលនូវធម៌ ជា
លោកិយក្ដី ជាលោកុត្តរក្ដី ដោយវេហារជាលោកុត្តរយ៉ាងនេះឯង ។

[២៤២] គំនរស្រូវក្ដី គំនរមាសក្ដី បុគ្គលអាចដើម្បីប្រាប់ថា ជាកូន
ឆ្មោត មានសណ្ឋានដូចដើមល្អុងខ្មែរ ម អើ ម ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ពោល
នូវធម៌ជាលោកិយក្ដី ជាលោកុត្តរក្ដី ដោយវេហារជាលោកិយយ៉ាងនេះឯង ។

[២៤៣] វេហារ ដែលព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ កាលពោលថា ជា
លោកិយ ក៏ជាលោកិយមែន កាលពោលថា ជាលោកុត្តរ ក៏ជាលោកុត្តរ
មែនឬ ម អើ ម កាលព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគ ពោលជាលោកិយ វេហារនោះ
ប៉ះទង្គិចច្រចៀក ជាលោកិយ កាលពោលជាលោកុត្តរ ប៉ះទង្គិចត្រចៀក ជា
លោកុត្តរ កាលពោលជាលោកិយ ពួកសាវ័ករមែងដឹងច្បាស់ដោយវិញ្ញាណ
ជាលោកិយ កាលពោលជាលោកុត្តរ ពួកសាវ័ករមែងដឹងច្បាស់ដោយ
វិញ្ញាណជាលោកុត្តរ កាលពោលជាលោកិយ ពួកបុប្ផជនរមែងដឹងច្បាស់
កាលពោលជាលោកុត្តរ ពួកសាវ័ករមែងដឹងច្បាស់ឬ ម អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ មហេ ម

[២៤៤] បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា វេហារ ដែលព្រះពុទ្ធមានព្រះ
ភាគ កាលពោលជាលោកិយ ក៏ជាលោកិយមែន កាលពោលជាលោកុត្តរ
ក៏ជាលោកុត្តរមែនឬ ម អើ ម ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ពោលនូវធម៌
ជាលោកិយផង ជាលោកុត្តរផងឬ ម អើ ម បើព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ពោល

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

នូវធម៌ ជាលោកិយផង ជាលោកុត្តរផង ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ
អ្នកគួរពោលថា វោហារ កាលព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគពោល ជាលោកិយ ក៏
ជាលោកិយមែន កាលពោលជាលោកុត្តរ ក៏ជាលោកុត្តរមែន ។

[២៤៥] វោហារ កាលព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគពោល ជាលោកិយ ក៏
ជាលោកិយមែន កាលពោលជាលោកុត្តរ ក៏ជាលោកុត្តរមែនឬ ។ អើ ។
ព្រះមានព្រះភាគ កាលពោលថា មគ្គ ក៏ជាមគ្គមែន កាលពោលថា មិន
មែនមគ្គ ក៏មិនមែនមគ្គមែន កាលពោលថា ផល ក៏ជាផលមែន កាល
ពោលថា មិនមែនផល ក៏មិនមែនផលមែន កាលពោលថា និព្វាន ក៏ជា
និព្វានមែន កាលពោលថា មិនមែននិព្វាន ក៏មិនមែននិព្វានមែន កាលពោល
ថា សង្ខតធម៌ ក៏ជាសង្ខតធម៌មែន កាលពោលថា អសង្ខតធម៌ ក៏ជា
អសង្ខតធម៌មែន កាលពោលថា រូប ក៏ជារូបមែន កាលពោលថា មិនមែន
រូប ក៏មិនមែនរូបមែន កាលពោលថា វេទនា ក៏ជាវេទនាមែន កាលពោល
ថា មិនមែនវេទនា ក៏មិនមែនវេទនាមែន កាលពោលថា សញ្ញា ក៏ជាសញ្ញា
មែន កាលពោលថា មិនមែនសញ្ញា ក៏មិនមែនសញ្ញាមែន កាលពោលថា
ពួកសង្ខារ ក៏ជាពួកសង្ខារមែន កាលពោលថា មិនមែនពួកសង្ខារ ក៏មិន
មែនពួកសង្ខារមែន កាលពោលថា វិញ្ញាណ ក៏ជាវិញ្ញាណមែន កាល
ពោលថា មិនមែនវិញ្ញាណ ក៏មិនមែនវិញ្ញាណមែនឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

វោហារកថា ចប់

អដ្ឋកថា

វោហារកថា

[២២៦] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីវោហារដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយអន្ទកៈ ទាំងឡាយ ក្នុងខណៈនេះថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ដោយព្រះតម្រាស់ដែល ជាលោកុត្តរ ដូច្នោះ ពាក្យសួរ ជាពាក្យរបស់សកវាទី សំដៅដល់ជនទាំង នោះ ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ដោយអំណាចនៃលទ្ធិ ។ បទថា លោកុត្តរ សោតេ ជាដើម សកវាទីពោលហើយ ដើម្បីសម្តែង ភាពដែលបរវាទីនោះ ជាអ្នកមានប្រក្រតីពោលមិនត្រឹមត្រូវ ។ ក្នុងសេចក្តី នេះ លោកអធិប្បាយដូច្នោះថា សទ្ធាយតនៈនោះឯង ជាលោកុត្តរ ឬសូម្បី អាយតនៈ មានសោតៈជាដើម ក៏ជាលោកុត្តរ តាមលទ្ធិរបស់អ្នក ។

[២២៧] ក្នុងបទថា ហត្ថិ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ វោហារោ លោកិយេ សោតេ បដិហញ្ញតិ នេះ សេចក្តីថា បុគ្គល មិនគប្បីកាន់យកអត្ថយ៉ាងនេះ ថា បើព្រះតម្រាស់របស់ព្រះមានព្រះភាគនោះ គប្បីប៉ះខ្ទប់សោតៈដែលជា លោកុត្តរបានសោត ព្រះតម្រាស់នោះ គប្បីជាលោកុត្តរបាន ។ ក្នុងសេចក្តី នេះ មានអធិប្បាយដូចតទៅនេះ ឈ្មោះថា ព្រះតម្រាស់របស់ព្រះមានព្រះភាគ ដែលប៉ះខ្ទប់រូបសោតៈ ដែលជាលោកិយ ជាលោកុត្តរ រមែងមិនមាន ។

[២២៨] ក្នុងបទនេះថា លោកិយេន វិញ្ញាណេន បានដល់ ដោយ លោកិយបុណ្ណោះ ។ ភាពមិនមែនតែមួយ គប្បីមានដោយប្រការដទៃ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ពិតហើយ លោកុត្តរ រមែងដឹងបានដោយញាណដែលជាលោកិយ ។ បណ្ឌិត
គប្បីជ្រាបអត្ថទាំងពួង តាមសមគួរយ៉ាងនេះ ។

[២៣៩] ក្នុងបញ្ហាទាំងឡាយថា សព្វ តេ មគ្គំ ភាវេន្តិ បរវាទី
រមែងបដិសេធ ព្រោះសំដៅយកចំពោះបុគ្គលដែលមិនបានមគ្គ តែឆ្លើយ
ទទួល ព្រោះសំដៅយកបុគ្គលដែលបានមគ្គ ។

[២៤១] បទថា សោវណ្ណមយាយ បានដល់ ឈើច្រត់^(១) សម្រេច
ហើយដោយមាស ។ ឧទាហរណ៍នេះ ជារបស់បរវាទី ។

[២៤២] បទថា ឯឡណ្ហិយាយ បានដល់ ឈើច្រត់^(២) ដែលធ្វើ
អំពីដើមល្អងខ្លៃ ។ ឧទាហរណ៍នេះ ជារបស់សកវាទី ។

ម្យ៉ាងទៀត លទ្ធិមួយរបស់និកាយអន្តកៈ ក្នុងឥឡូវនេះ មានដូច្នោះថា
កាលព្រះពុទ្ធមានព្រះភាគត្រាស់លោកិយធម៌ ក៏ជាលោកិយធម៌ ។ ពាក្យ
ដ៏សេសក្នុងទីនេះ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាវោហារកថា ចប់

១- សេចក្តីថា គំនរស្រូវក្តី គំនរមាសក្តី បុគ្គលយកឈើច្រត់ សម្រេចអំពីមាស
ចង្អុលប្រាប់បានឬ ។ ២- បិដកខ្មែរជា កូនត្នោត ។

អភិធម្មបិដក

និរោធកថា

[២៤៦] និរោធមាន ២ ឬ ៗ អើ ។ ទុក្ខនិរោធមាន ២ ឬ ៗ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ទុក្ខនិរោធមាន ២ ឬ ៗ អើ ។ និរោធសច្ចុ មាន ២ ឬ ៗ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ និរោធសច្ចុ មាន ២ ឬ ៗ អើ ។ ទុក្ខសច្ចុ មាន ២ ឬ ៗ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ និរោធសច្ចុ មាន ២ ឬ ៗ អើ ។ សមុទយសច្ចុ មាន ២ ឬ ៗ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ និរោធសច្ចុ មាន ២ ឬ ៗ អើ ។ មគ្គសច្ចុ មាន ២ ឬ ៗ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ និរោធសច្ចុ មាន ២ ឬ ៗ អើ ។ ការទីតាំង មាន ២ ។ បេ ។ ការជ្រកកោន មាន ២ ការព្យាបាល មាន ២ ការប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងមុខ មាន ២ ការមិនច្យុត មាន ២ ការមិនស្លាប់ មាន ២ ។ បេ ។ និព្វាន មាន ២ ឬ ៗ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ និព្វាន មាន ២ ឬ ៗ អើ ។ ភាពខ្ពស់ និងទាប ភាពថោកទាប និងឧត្តម ឧក្រិដ្ឋ និងឱនថយ ដែន ឬការបែកធ្លាយ ការប្រេះបាក់ ឬចន្លោះ របស់និព្វានទាំង ២ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៤៧] និរោធមាន ២ ឬ ៗ អើ ។ ក្រែងថា កាលបើសង្ខាររលត់ ព្រោះមិនបានពិចារណា បញ្ញាជាគ្រឿងពិចារណាទាំងឡាយ រលត់ដែរឬ ។ អើ ។ បើសង្ខាររលត់ ព្រោះមិនបានពិចារណា បញ្ញាជាគ្រឿងពិចារណាទាំង ឡាយ ក៏រលត់ទៅ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា និរោធមាន ២ ទេ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

[២៤៨] បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា និរោធិ មាន ២ ទេឬ ។ អើ ។
 ក្រែងសង្ខារទាំងឡាយ រលត់ទៅ ព្រោះមិនបានពិចារណា មានការបាក់បែក
 ក្នុងទីបំផុត ចុះសង្ខារទាំងឡាយ រលត់ទៅ ព្រោះបានពិចារណា មានការ
 បាក់បែកក្នុងទីបំផុតដែរឬ ។ អើ ។ បើសង្ខារទាំងឡាយ រលត់ទៅ ព្រោះមិន
 បានពិចារណាក្តី មានការបាក់បែកក្នុងទីបំផុត សង្ខារទាំងឡាយ រលត់ទៅ
 ព្រោះបានពិចារណាក្តី មានការបាក់បែកក្នុងទីបំផុត (ដូចគ្នា) ម្ចាស់អ្នកដី
 ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា និរោធិ មាន ២ ។

[២៤៩] និរោធិ មាន ២ ឬ ។ អើ ។ សង្ខារទាំងឡាយ រលត់ទៅ
 ព្រោះបានពិចារណា រលត់ទៅ ព្រោះអាស្រ័យអរិយមគ្គឬ ។ អើ ។ សង្ខារ
 ទាំងឡាយ រលត់ទៅ ព្រោះមិនបានពិចារណា រលត់ទៅ ព្រោះអាស្រ័យ
 អរិយមគ្គឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៥០] និរោធិ មាន ២ ឬ ។ អើ ។ សង្ខារទាំងឡាយ រលត់ទៅ
 ព្រោះបានពិចារណា រមែងមិនកើតទៀតទេឬ ។ អើ ។ សង្ខារទាំងឡាយ
 រលត់ទៅ ព្រោះមិនបានពិចារណា រមែងមិនកើតទៀតទេឬ ។ អ្នកមិនគួរ
 ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា និរោធិ
 មាន ២ ទេ ។

និរោធិកថា ចប់
 ទុតិយវគ្គ ចប់

ឧទាននៃទុតិយវគ្គនោះ គឺ

បរូបហារកថា ១ អញ្ញាណកថា ១ កង្ខារកថា ១
បរវិតារណកថា ១ វចីភេទកថា ១ ទុក្ខា-
ហារកថា ១ ចិត្តដ្ឋិតិកថា ១ កុក្កុទ្ធស្សកថា ១
សង្ខារកថា ១ អនុបុព្វាភិសមយកថា ១
វោហារកថា ១ និរោធកថា ១ ។

អដ្ឋកថា

និរោធកថា

[២៤៦] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីនិរោធដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយ
មហិសាសកៈ និងនិកាយអន្ទកៈទាំងឡាយ ក្នុងខណៈនេះថា រួមនិរោធទាំង
២ គឺអប្បដិសន្ធិនិរោធិ (ការរលត់ដោយមិនប្រើបញ្ញាជាគ្រឿងពិចារណា)
១ បដិសន្ធិនិរោធិ (ការរលត់ដោយប្រើបញ្ញាជាគ្រឿងពិចារណា) ១ ទាំង
២ នេះ ចូលជាមួយគ្នា ទើបឈ្មោះថា និរោធសច្ចុ សកវាទីសំដៅដល់ជន
ទាំងនោះ ទើបសួរថា ទ្វេនិរោធា ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។
ក្នុងបញ្ហាថា ទ្វេ ទុក្ខនិរោធា បរវាទីមិនកាន់យកថា ទុក្ខសច្ចជា ២ ព្រោះ
ហេតុនោះ ទើបឆ្លើយបដិសេធ តែប្រកាន់ថា ទុក្ខ រមែងរលត់ទៅដោយអាការ
២ យ៉ាង ព្រោះហេតុនោះ ទើបឆ្លើយទទួល ។ ក្នុងបញ្ហាថា ទ្វេ និរោធសច្ចុនិ
បរវាទី កាលមិនកាន់យកដោយអំណាចនៃការរលត់ទុក្ខសច្ចទាំង ២ យ៉ាង
ទើបឆ្លើយបដិសេធ តែរមែងឆ្លើយទទួល ព្រោះការរលត់ទុក្ខដោយអាការទាំង
២ យ៉ាង ។ ក្នុងបទទាំងឡាយ មានបទថា ទ្វេ តាណាទិ ជាដើម ក៏មាន
ន័យនេះឯង ។

ពាក្យសួរទាំងឡាយ មានពាក្យថា អត្តិ ទ្ធិន្នំ និព្វានានំ ជាដើម
បរវាទី កាលមិនឃើញព្រះនិព្វាន មានសភាពខ្ពស់ និងការទាបជាដើម
ទើបឆ្លើយបដិសេធ ។

[២៤៧] បទថា អប្បជិសន្តានិរុទ្ធ ដូច្នោះ អធិប្បាយថា សន្តិរទាំងឡាយណា មិនរលត់ទៅ ដោយលោកុត្តរញ្ញាណ ដែលជាគ្រឿងពិចារណាលោកហៅថា រលត់ទៅហើយ ព្រោះបរិសុទ្ធហើយតាមប្រក្រតី ឬព្រោះមិនមានការផ្សាយឡើង ដោយអំណាចនៃការរៀន និងការសាកសួរជាដើម ។ សន្តិរទាំងនោះ ។ បទថា បដិសន្តា និរោធន្តិ បានដល់ ញ៉ាំងសន្តិរទាំងនោះឲ្យរលត់ទៅ ដោយលោកុត្តរញ្ញាណ គឺរមែងឲ្យដល់នូវការមិនកើតឡើងទៀត ។

[២៤៨] ពាក្យសួរថា ននុ អប្បជិសន្តានិរុទ្ធា សន្តិរា ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ក្នុងពាក្យវិសជ្ជនានោះ សកវាទី រមែងឆ្លើយទទួលនូវភាពដែលសន្តិរទាំងឡាយនោះ មានការបែកធ្លាយទៅ ព្រោះការបែកធ្លាយនៃសន្តិរទាំងឡាយ ដែលត្រូវបែកធ្លាយទៅ ឬភាពដែលសន្តិរទាំងនោះ មិនទាន់រលត់ដោយបញ្ញាជាគ្រឿងពិចារណា កាលអរិយមគ្គកើតឡើងហើយ ក៏ត្រូវបែកធ្លាយទៅយ៉ាងនោះឯង ។ ពាក្យដ៏សេស ក្នុងទីនេះ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{២៤៨}

អដ្ឋកថានិរោធកថា ចប់
 ទុតិយវគ្គ ចប់

អភិធម្មបិដក

ពលកថា

[២៥១] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត ជាសាធារណៈរបស់សាវ័កឬ ។ អើ ។ កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត ជាកម្លាំងរបស់សាវ័ក កម្លាំងរបស់សាវ័ក ជាកម្លាំងរបស់ព្រះតថាគតឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៥២] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត ជាសាធារណៈដល់សាវ័កឬ ។ អើ ។ កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគតនោះឯង ជាកម្លាំងរបស់សាវ័កនោះ កម្លាំងរបស់សាវ័កនោះឯង ជាកម្លាំងរបស់ព្រះតថាគតនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៥៣] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត ជាសាធារណៈដល់សាវ័កឬ ។ អើ ។ កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគតដូចម្តេច កម្លាំងរបស់សាវ័កក៏ដូច្នោះ កម្លាំងរបស់សាវ័កដូចម្តេច កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគតក៏ដូច្នោះ ដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនោះទេ ។ បេ ។

[២៥៤] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត ជាសាធារណៈដល់សាវ័កដែរឬ ។ អើ ។ សេចក្តីព្យាយាមខាងដើម ការប្រព្រឹត្តខាងដើម ការពោលធម៌ ការសម្តែងធម៌ របស់ព្រះតថាគតដូចម្តេច ។ សេចក្តីព្យាយាមខាងដើម ការប្រព្រឹត្តខាងដើម ការពោលធម៌ ការសម្តែងធម៌ របស់សាវ័កក៏ដូច្នោះ ដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៥៥] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត ជាសាធារណៈដល់សាវ័ក ដែរឬ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

អើ ។ ព្រះតថាគត ជាអ្នកឈ្នះ ជាគ្រូ ជាអ្នកត្រាស់ដឹងឯង ដឹងសព្វ ឃើញសព្វ ជាម្ចាស់ធម៌ មានធម៌ជាទីពឹង ដែរឬ ។ អើ ។ សាវ័កជាអ្នកឈ្នះ ជាគ្រូ ជាអ្នកត្រាស់ដឹងឯង ដឹងសព្វ ឃើញសព្វ ជាម្ចាស់នៃធម៌ មានធម៌ជាទីពឹងមែន ដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៥៦] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត ជាសាធារណៈដល់សាវ័ក ដែរឬ ។ អើ ។ ព្រះតថាគត ជាអ្នកញ៉ាំងមគ្គដែលមិនទាន់កើត ឲ្យកើតឡើង ជាអ្នកញ៉ាំងមគ្គ ដែលមិនទាន់កើតព្រម ឲ្យកើតព្រម ជាអ្នកពោលនូវមគ្គ ដែលមិនទាន់ពោល ជាអ្នកជ្រាបនូវមគ្គ ដឹងច្បាស់នូវមគ្គ ឈ្លាសវៃក្នុងមគ្គ ដែរឬ ។ អើ ។ សាវ័ក ជាអ្នកញ៉ាំងមគ្គដែលមិនទាន់កើត ឲ្យកើតឡើង ជាអ្នកញ៉ាំងមគ្គ ដែលមិនទាន់កើតព្រម ឲ្យកើតព្រម ជាអ្នកពោលនូវមគ្គ ដែលមិនទាន់ពោល ជាអ្នកជ្រាបនូវមគ្គ ដឹងច្បាស់នូវមគ្គ ឈ្លាសវៃក្នុងមគ្គ ដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។

[២៥៧] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត នូវឥន្ទ្រិយទន់និងចាស់ក្លា (នៃសត្វ) ជាសាធារណៈដល់សាវ័ក ដែរឬ ។ អើ ។ សាវ័ក ជាអ្នកដឹងសព្វ ឃើញសព្វ ដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៥៨] សាវ័ក ជ្រាបហេតុ និងមិនមែនហេតុ ដែរឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ សាវ័កជ្រាបហេតុ និងមិនមែនដែរ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត នូវហេតុ និងមិនមែនហេតុ ជាសាធារណៈដល់សាវ័កដែរ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

[២៥៩] សាវ័ក ជ្រាបនូវផលរបស់កម្មសមាទានទាំងឡាយ ជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន ដោយឋានៈ ដោយហេតុដែរឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ សាវ័កជ្រាបនូវផលរបស់កម្មសមាទានទាំងឡាយ ជាអតីត អនាគត និង បច្ចុប្បន្ន ដោយឋានៈ ដោយហេតុដែរ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត នូវផលរបស់ កម្មសមាទានទាំងឡាយ ជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន ដោយឋានៈ ដោយហេតុ ជាសាធារណៈដល់សាវ័កដែរ ។

[២៦០] សាវ័ក ជ្រាបនូវបដិបទា ជាដំណើរទៅរកប្រយោជន៍ទាំង អស់ដែរឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ សាវ័កជ្រាបនូវបដិបទា ជាដំណើរទៅរក ប្រយោជន៍ទាំងអស់ដែរ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោល ថា កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត នូវបដិបទា ជាដំណើរទៅ រកប្រយោជន៍ទាំងអស់ ជាសាធារណៈ ដល់សាវ័កដែរ ។

[២៦១] សាវ័កជ្រាបនូវលោក ដែលមានធាតុច្រើន មានធាតុផ្សេងៗ ដែរឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ សាវ័កជ្រាបនូវលោក ដែលមានធាតុច្រើន មាន ធាតុផ្សេងៗ ដែរ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា កម្លាំង របស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត នូវលោក ដែលមានធាតុច្រើន មាន ធាតុផ្សេងៗ ជាសាធារណៈដល់សាវ័កដែរ ។

[២៦២] សាវ័ក ជ្រាបនូវអធ្យាស្រ័យផ្សេងៗ គ្នា របស់ពួកសត្វដែរ ឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ សាវ័កជ្រាបនូវអធ្យាស្រ័យផ្សេងៗ គ្នារបស់ពួក

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

សត្វដែរ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា កម្លាំងរបស់
ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត នូវអធិដ្ឋានស្រ័យផ្សេងៗ គ្នា របស់ពួកសត្វ
ជាសាធារណៈ ដល់សាវ័កដែរ ។

[២៦៣] សាវ័ក ជ្រាបនូវការសៅហ្មង ការផ្សរផ្សង និងការចេញនៃ
ឈាន វិមោក្ខ សមាធិ និងសមាបត្តិដែរឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ សាវ័ក
ជ្រាបនូវការសៅហ្មង ការផ្សរផ្សង និងការចេញនៃឈាន វិមោក្ខ សមាធិ និង
សមាបត្តិដែរ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា កម្លាំង
របស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត នូវការសៅហ្មង ការផ្សរផ្សង និងការ
ចេញនៃឈាន វិមោក្ខ សមាធិ និងសមាបត្តិ ជាសាធារណៈ ដល់
សាវ័កដែរ ។

[២៦៤] សាវ័ក ជ្រាបនូវការរព្វកឃើញជាតិ ដែលធ្លាប់អាស្រ័យក្នុង
កាលមុនដែរឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ សាវ័កជ្រាបនូវការរព្វកឃើញជាតិ
ដែលធ្លាប់អាស្រ័យ ក្នុងកាលមុនដែរ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ
អ្នកគួរពោលថា កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត នូវការរព្វក
ឃើញជាតិដែលធ្លាប់អាស្រ័យក្នុងកាលមុន ជាសាធារណៈដល់សាវ័កដែរ ។

[២៦៥] សាវ័ក ជ្រាបនូវចុតិ និងបដិសន្ធិ របស់ពួកសត្វដែរឬ ។
អើ ។ ប្រសិនបើ សាវ័កជ្រាបនូវចុតិ និងបដិសន្ធិ របស់ពួកសត្វដែរ ម្នាល
អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺ
ការជ្រាបតាមពិត នូវចុតិ និងបដិសន្ធិរបស់ពួកសត្វ ជាសាធារណៈ ដល់

សាវ័កដែរ ។

[២៦៦] ក្រែងអាសវៈទាំងឡាយ របស់ព្រះតថាគតអស់ហើយ អាសវៈទាំងឡាយ របស់សាវ័កអស់ហើយដែរឬ ។ អើ ។ ការអស់អាសវៈ ដោយការអស់អាសវៈក្តី ការផុតស្រឡះ ដោយការផុតស្រឡះក្តី របស់ព្រះ តថាគតក្តី របស់សាវ័កក្តី ធ្វើឲ្យផ្សេងៗ គ្នាបន្តិចបន្តួចមានដែរឬ ។ មិនមាន ទេ ។ ប្រសិនបើ ការអស់អាសវៈ ដោយការអស់អាសវៈក្តី ការផុតស្រឡះ ដោយការផុតស្រឡះក្តី របស់ព្រះតថាគតក្តី របស់សាវ័កក្តី ធ្វើឲ្យផ្សេងៗ គ្នា បន្តិចបន្តួច មិនមានទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងការអស់ទៅនៃអាសវៈទាំង ឡាយ ជាសាធារណៈ ដល់សាវ័កដែរ ។

[២៦៧] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងការអស់ ទៅ នៃអាសវៈទាំងឡាយ ជាសាធារណៈដល់សាវ័កដែរឬ ។ អើ ។ កម្លាំង របស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងហេតុ និងមិនមែនហេតុ ជា សាធារណៈ ដល់សាវ័កដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៦៨] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងការអស់ ទៅ នៃអាសវៈទាំងឡាយ ជាសាធារណៈដល់សាវ័កដែរឬ ។ អើ ។ កម្លាំង របស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងច្មតិ និងបដិសន្ធិរបស់ពួកសត្វ ជាសាធារណៈ ដល់សាវ័កដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៦៩] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងហេតុ និង

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

មិនមែនហេតុ មិនសាធារណៈដល់សាវ័កទេឬ ។ អើ ។ កម្លាំងរបស់ព្រះ
តថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងការអស់ទៅ នៃអាសវៈទាំងឡាយ មិន
សាធារណៈ ដល់សាវ័កទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៧០] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងច្និតិ និង
បដិសន្ធិរបស់ពួកសត្វ មិនសាធារណៈដល់សាវ័កទេឬ ។ អើ ។ កម្លាំងរបស់
ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងការអស់ទៅ នៃអាសវៈទាំងឡាយ មិន
សាធារណៈ ដល់សាវ័កទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៧១] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត នូវឥន្ទ្រិយទន់
និងចាស់ក្លា មិនសាធារណៈដល់សាវ័កទេឬ ។ អើ ។ កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត
គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងហេតុ និងមិនមែនហេតុ មិនសាធារណៈដល់សាវ័ក
ទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៧២] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត នូវឥន្ទ្រិយទន់
និងចាស់ក្លា មិនសាធារណៈដល់សាវ័កទេឬ ។ អើ ។ កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត
គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងការអស់ទៅ នៃអាសវៈទាំងឡាយ មិនសាធារណៈ
ដល់សាវ័កទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

[២៧៣] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងហេតុ និង
 មិនមែនហេតុ ជាសាធារណៈដល់សាវ័កដែរឬ ។ អើ ។ កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត
 គឺការជ្រាបតាមពិត នូវឥន្ទ្រិយទន់ និងចាស់ក្លា ជាសាធារណៈដល់សាវ័ក
 ទេដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៧៤] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងការអស់
 ទៅ នៃអាសវៈទាំងឡាយ ជាសាធារណៈដល់សាវ័កដែរឬ ។ អើ ។ កម្លាំង
 របស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត នូវឥន្ទ្រិយទន់ និងចាស់ក្លា ជា
 សាធារណៈ ដល់សាវ័កដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

ពលកថា ចប់

អដ្ឋកថា

ពលកថា

[២៥១] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីពលដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយ
អន្តកៈទាំងឡាយ ក្នុងខណៈនេះថា កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគតទូទៅដល់សាវ័ក
ទាំងឡាយ ព្រោះកាន់យកព្រះសូត្រ ១០ ក្នុងអនុរុទ្ធសំយុត្ត ដោយមិន
ពិចារណាថា ម្នាលអារុសោ មួយទៀត ខ្ញុំដឹងច្បាស់តាមពិត នូវហេតុដ៏គួរ
តាមហេតុដ៏គួរផង នូវហេតុដ៏មិនគួរ តាមហេតុដ៏មិនគួរផង ក៏ព្រោះតែចម្រើន
ធ្វើឲ្យច្រើននូវសតិប្បដ្ឋាន ៤ នេះដែរ ដូច្នោះ ពាក្យសួរ សំដៅដល់ជនទាំង
នោះ ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី
ព្រោះតាំងនៅក្នុងលទ្ធិ ។ ម្យ៉ាងទៀត ឈ្មោះថា កម្លាំងនៃព្រះតថាគតនេះ
ទូទៅដល់សាវ័កទាំងឡាយក៏មាន មិនទូទៅក៏មាន ទូទៅផង មិនទូទៅផង
ក៏មាន ។ ក្នុងកម្លាំងទាំងនោះ ញាណក្នុងការអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ
ឈ្មោះថា សាធារណៈ គឺទូទៅដល់សាវ័ក តែឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តិញាណ
ជាអសាធារណញាណ ញាណដ៏សេស ជាសាធារណៈផង ជាអសាធារណៈ
ផង ។ ពិតហើយ សាវ័កទាំងឡាយ រមែងដឹងនូវឋានឋានញាណជាដើម
បានដោយចំណែកខ្លះ តែព្រះតថាគតទាំងឡាយ រមែងដឹងឋានឋានញាណ
ជាដើមបាន ដោយឥតសេសសល់ ។ សាវ័កទាំងឡាយ រមែងដឹងសាធារ-
ណញាណទាំងនោះដោយឧទ្ទេស គឺដោយមាតិកា មិនដឹងដោយនិទ្ទេស គឺ
ដោយការនាំចេញសម្តែងដោយពិស្តារ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ លទ្ធិនេះពោល

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ថា កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគតទាំងឡាយ ទូទៅដល់សាវ័កដោយមិនប្លែកគ្នា ។
ដើម្បីញាំញីលទ្ធិនោះៗ អំពីពាក្យនោះ ទើបសកវាទីផ្ដើមសាកសួរទៀតថា
តថាគតតលំ សាវ័កតលំ ដូច្នោះជាដើម ។

ក្នុងបញ្ហាទាំងនោះ បញ្ហាទី ១ បរវាទីសំដៅយកភាពដែលកម្លាំងទាំង
នោះ ជាវិស័យដោយអាការទាំងអស់ ដោយនិទ្ទេស ទើបឆ្លើយបដិសេធ ។
ក្នុងបញ្ហាទី ២ ឆ្លើយទទួល ដោយអំណាចនៃញាណ មានឋានឋានញាណ
ដោយឧទ្ទេសជាដើម ។

[២៥២] ក្នុងបញ្ហាថា តញ្ជាវ ជាដើម បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះ
មិនមានការធ្វើដែលច្រើនយ៉ាង ដោយអាការទាំងពួង ។

[២៥៤] បុព្វប្បយោគ គឺការប្រកបខាងដើមក្ដី បុព្វចរិយា គឺការ
ប្រព្រឹត្តខាងដើមក្ដី រមែងដូចគ្នាដោយអត្ថ ។ ការពោលធម៌ផង ការសម្ដែង
ធម៌ផង ក៏ដូចគ្នាតែមួយ ។

[២៥៧] ក្នុងបញ្ហាពោលអំពីឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តិញាណ បរវាទីឆ្លើយ
ទទួលក្នុងវិស័យនៃសាវ័ក សំដៅយកភាពទូទៅដោយឯកទេស គឺចំណែក
ខ្លះ ។

[២៥៨] ឥឡូវនេះ ព្រោះសាវ័កដឹងនូវឋានៈ និងអឋានៈ ដោយ
ឧទ្ទេស ព្រោះហេតុនោះ ដើម្បីប្រកាសនូវការដឹងអត្ថរបស់សាវ័កហើយ ឲ្យ
តាំងនូវភាពដែលញាណទាំងនោះ សាធារណញាណដល់សាវ័ក ព្រោះភាព
ជារបស់ទូទៅត្រឹមតែការដឹងនោះ ទើបបរវាទីមានបញ្ហា មានបទថា សាវ័កោ

ឋានាឋានំ ជាធាតុ ជាដើម ។ ក្នុងបញ្ញានោះ បរវាទីមិនកាន់យកឥន្ទ្រិយ-
បរោបរិយត្តិញ្ញាណ ថាជាញ្ញាណណាមួយ នៃអសាធារណញ្ញាណ ៦ ។

[២៦៦] បទថា អាសវក្ខយេន វា អាសវក្ខយំ អធិប្បាយថា
ពាក្យណាដែលអាស្រ័យការអស់អាសវៈ របស់សាវ័ក និងការអស់អាសវៈ
របស់ព្រះតថាគត ដែលបុគ្គលគួរពោលពាក្យនោះ ដែលធ្វើការផ្សេងគ្នា មិន
មាន ។ ក្នុងបទថា វិមុត្តិយា វា វិមុត្តិ ក៏ន័យនេះឯង ។ ពាក្យដ៏សេស
ក្នុងទីនេះ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។

[២៦៧] ឥឡូវនេះ ជាបញ្ហារបស់បរវាទីនោះឯងទៀតថា អាសវានំ
ឡយេ ជាដើម ដើម្បីប្រៀបធៀបជាមួយញ្ញាណ ក្នុងការអស់ទៅនៃអាសវៈ
ទាំងឡាយ ដែលជាសាធារណញ្ញាណ ដែលសកវាទីឆ្លើយទទួលហើយ ទើប
សួរនូវភាពជាសាធារណញ្ញាណទាំងឡាយ នៃញ្ញាណដ៏សេស ។ ញ្ញាណ
នោះ (អាសវក្ខយញ្ញាណ) ដែលសកវាទីអ្នកឆ្លើយបញ្ហាទាំងនោះ ទទួល
ហើយថា ជាសាធារណញ្ញាណ ព្រោះមិនមានអ្វីប្លែកគ្នា ក្នុងការអស់នូវអាសវៈ
ឡើយ ។ ក្នុងញ្ញាណទាំងឡាយ ក្រៅអំពីនេះ ភាពជាសាធារណញ្ញាណ
ព្រោះមិនមានការផ្សេងគ្នា ដែលលោកឆ្លើយបដិសេធហើយ ។

[២៦៨] ពាក្យសួររឿងអសាធារណញ្ញាណ នៃញ្ញាណទាំងឡាយ
មានឋានឋានញ្ញាណជាដើម ជាពាក្យរបស់បរវាទី ដោយប្រៀបធៀបនឹង
អាសវក្ខយញ្ញាណនោះឯងទៀត ។ ក្នុងការវិសជ្ជនាបញ្ហានោះ ពាក្យបដិសេធម
ក្នុងអាសវក្ខយញ្ញាណ និងពាក្យឆ្លើយទទួលក្នុងញ្ញាណដ៏សេស ជាពាក្យរបស់

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

សកវាទី បន្ទាប់អំពីនេះ ពាក្យសួរអំពីអសាធារណញ្ញាណ ជាពាក្យរបស់
បរវាទី ដោយប្រៀបធៀបនឹងឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តិញ្ញាណ ។ ពាក្យសួរនោះ
លោកសម្តែងដោយសង្ខេប ។ ក្នុងការវិសជ្ជនាបញ្ញា ពាក្យឆ្លើយទទួល
ក្នុងឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តិញ្ញាណ និងពាក្យឆ្លើយបដិសេធ ក្នុងញ្ញាណដ៏សេស
ទាំងឡាយ ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។

[២៦៦] បន្ទាប់អំពីនោះ ពាក្យសួរអំពីអសាធារណញ្ញាណ នៃ
ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តិញ្ញាណ ដោយប្រៀបធៀបនឹងញ្ញាណទាំងឡាយ មាន
ឋានឋានញ្ញាណជាដើម ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ពាក្យសួរនោះ លោក
ក៏សម្តែងដោយសង្ខេប ។ ក្នុងការវិសជ្ជនាបញ្ញានោះ ពាក្យឆ្លើយបដិសេធ
ក្នុងឥន្ទ្រិយ**បរោបរិយត្តិញ្ញាណ** និងពាក្យឆ្លើយទទួល ក្នុងញ្ញាណទាំងឡាយ
ដ៏សេស ជាពាក្យរបស់សកវាទី ដោយប្រការដូច្នោះ ។^{១៧៣}

អង្គកថាពលកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

អរិយនិកាយ

[២៧៥] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងហេតុ និង មិនមែនហេតុ ជាអរិយៈដែរឬ ។ អើ ។ មគ្គ ផល និព្វាន សោតាបត្តិមគ្គ សោតាបត្តិផល សកទាគាមិមគ្គ សកទាគាមិផល អនាគាមិមគ្គ អនាគាមិផល អរហត្តមគ្គ អរហត្តផល សតិប្បដ្ឋាន សម្មប្បធាន ឥទ្ធិបាទ ឥន្ទ្រិយ ពល ពោជ្ឈន្ត (ជាអរិយៈ) ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៧៦] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងហេតុ និង មិនមែនហេតុ ជាអរិយៈឬ ។ អើ ។ ជាសុញ្ញតារម្មណ៍ (មានសុញ្ញតនិព្វាន ជាអារម្មណ៍) ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ជាសុញ្ញតារម្មណ៍ ឬ ។ អើ ។ បុគ្គលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវហេតុ និងមិនមែនហេតុផង ធ្វើទុកក្នុង ចិត្ត នូវសុញ្ញតៈ (និព្វាន) ផងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវហេតុ និងមិនមែនហេតុផង ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវសុញ្ញតៈ (និព្វាន) ផងឬ ។ អើ ។ (បើដូច្នោះ) ការប្រជុំប៉ះនៃផស្សៈទាំងពីរ នៃ ចិត្តទាំង ២ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ កម្លាំងរបស់ ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងហេតុ និងមិនមែនហេតុ ជាអរិយៈឬ ។ អើ ។ ជាអនិមិត្តារម្មណ៍ (មានអនិមិត្តនិព្វានជាអារម្មណ៍) ។ បេ ។ ជា អប្បណិហិតារម្មណ៍ (មានអប្បណិតនិព្វានជាអារម្មណ៍) ឬ ។ អ្នកមិនគួរ ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ជាអប្បណិហិតារម្មណ៍ឬ ។ អើ ។ (បើដូច្នោះ) បុគ្គលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវហេតុ និង មិនមែនហេតុផង ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

អប្បណិហិតៈ(និព្វាន)ផងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គល
ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវហេតុ និងមិនមែនហេតុផង ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវអប្បណិហិតៈ
(និព្វាន) ផងឬ ។ អើ ។ (បើដូច្នោះ) ការប្រជុំចុះនៃផស្សៈទាំងពីរ នៃ
ចិត្តទាំងពីរ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៧៧] សតិប្បដ្ឋាន ជាអរិយៈ ជាសុញ្ញតារម្មណ៍ឬ ។ អើ ។ កម្លាំង
របស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងហេតុ និងមិនមែនហេតុ ជាអរិយៈ
ជាសុញ្ញតារម្មណ៍ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សតិប្បដ្ឋាន ជា
អរិយៈ ជាអនិមិត្តារម្មណ៍ ។ បេ ។ ជាអប្បណិហិតារម្មណ៍ឬ ។ អើ ។ កម្លាំង
របស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងហេតុ និងមិនមែនហេតុ ជាអរិយៈ
ជាអប្បណិហិតារម្មណ៍ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៧៨] សម្មប្បធាន ឥទ្ធិបាទ ឥន្ទ្រិយ ពល ពោជ្ឈង្គ ជាអរិយៈ
ជាសុញ្ញតារម្មណ៍ឬ ។ អើ ។ កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត
ក្នុងហេតុ និងមិនមែនហេតុ ជាអរិយៈ ជាសុញ្ញតារម្មណ៍ឬ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ពោជ្ឈង្គ ជាអរិយៈ ជាអនិមិត្តារម្មណ៍ ។ បេ ។ ជា
អប្បណិហិតារម្មណ៍ឬ ។ អើ ។ កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាម
ពិត ក្នុងហេតុ និងមិនមែនហេតុ ជាអរិយៈ ជាអប្បណិហិតារម្មណ៍ឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៧៩] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងហេតុ និង
មិនមែនហេតុ ជាអរិយៈ មិនគួរនិយាយថា ជាសុញ្ញតារម្មណ៍ទេឬ ។ អើ ។

សតិប្បដ្ឋាន ជាអរិយៈ មិនគួរនិយាយថា ជាសុញ្ញតារម្មណ៍ទេ ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាម
 ពិត ក្នុងហេតុ និងមិនមែនហេតុ ជាអរិយៈ មិនគួរនិយាយថា ជាអនិមិត្តា-
 រម្មណ៍ ។ បេ ។ ជាអប្បណិហិតារម្មណ៍ទេ ។ អើ ។ សតិប្បដ្ឋាន ជាអរិយៈ
 មិនគួរនិយាយថា ជាអប្បណិហិតារម្មណ៍ទេ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ
 ។ បេ ។ កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងហេតុ និងមិនមែន
 ហេតុ ជាអរិយៈ មិនគួរនិយាយថា ជាសុញ្ញតារម្មណ៍ ។ បេ ។ ជាអនិមិត្តា-
 រម្មណ៍ ។ បេ ។ ជាអប្បណិហិតារម្មណ៍ទេ ។ អើ ។ សម្មប្បធាន ។ បេ ។
 ពោជ្ឈង្គី ជាអរិយៈ មិនគួរនិយាយថា ជាអប្បណិហិតារម្មណ៍ទេ ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។

[២៨០] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងចុតិ និង
 បដិសន្ធិ របស់ពួកសត្វ ជាអរិយៈ ឬ ។ អើ ។ មគ្គ ផល និព្វាន សោតា-
 បត្តិមគ្គ សោតាបត្តិផល ។ បេ ។ ពោជ្ឈង្គី (ជាអរិយៈ) ឬ ។ អ្នកមិនគួរ
 ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៨១] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងចុតិ និង
 បដិសន្ធិ របស់ពួកសត្វ ជាអរិយៈ ឬ ។ អើ ។ ជាសុញ្ញតារម្មណ៍ ឬ ។ អ្នកមិន
 គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ជាសុញ្ញតារម្មណ៍ ឬ ។ អើ ។ បុគ្គលធ្វើទុកក្នុង
 ចិត្ត នូវចុតិ និងបដិសន្ធិរបស់ពួកសត្វផង ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវសុញ្ញតៈផង ឬ ។
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវចុតិ និងបដិសន្ធិ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

របស់ពួកសត្វផង ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវសុញ្ញត្តិផងឬ ។ អើ ។ ការប្រជុំចុះនៃ
 ផស្សៈទាំង ២ នៃចិត្តទាំង ២ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
 កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងចុតិ និងបដិសន្ធិរបស់ពួក
 សត្វ ជាអរិយៈឬ ។ អើ ។ ជាអនិមិត្តារម្មណ៍ ។ បេ ។ ជាអប្បណិហិតារម្មណ៍
 ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ជាអប្បណិហិតារម្មណ៍ឬ ។ អើ ។
 បុគ្គលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវចុតិ និងបដិសន្ធិរបស់ពួកសត្វផង ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវ
 អប្បណិហិតៈផងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គលធ្វើទុកក្នុង
 ចិត្ត នូវចុតិ និងបដិសន្ធិរបស់ពួកសត្វផង ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវអប្បណិហិតៈ
 ផងឬ ។ អើ ។ ការប្រជុំចុះនៃផស្សៈទាំង ២ នៃចិត្តទាំង ២ មានឬ ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៨២] សតិប្បដ្ឋាន ជាអរិយៈ ជាសុញ្ញត្តារម្មណ៍ ។ បេ ។ ជាអនិ-
 មិត្តារម្មណ៍ ។ បេ ។ ជាអប្បណិហិតារម្មណ៍ឬ ។ អើ ។ កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត
 គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងចុតិ និងបដិសន្ធិរបស់ពួកសត្វ ជាអរិយៈ ជាអប្ប-
 ណិហិតារម្មណ៍ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សម្មប្បធាន ។ បេ ។
 ពោជ្ឈង្គី ជាអរិយៈ ជាសុញ្ញត្តារម្មណ៍ ។ បេ ។ ជាអនិមិត្តារម្មណ៍ ។ បេ ។ ជា
 អប្បណិហិតារម្មណ៍ឬ ។ អើ ។ កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត
 ក្នុងចុតិ និងបដិសន្ធិ របស់ពួកសត្វ ជាអរិយៈ ជាអប្បណិហិតារម្មណ៍ឬ ។
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៨៣] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងចុតិ និង

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

បដិសន្ធិរបស់ពួកសត្វ ជាអរិយៈ មិនគួរនិយាយថា ជាសុញ្ញតារម្មណ៍ ។ បេ ។
ជាអនិមិត្តារម្មណ៍ ។ បេ ។ ជាអប្បណិហិតារម្មណ៍ទេឬ ។ អើ ។ សតិប្បដ្ឋាន
ជាអរិយៈ មិនគួរពោលថា ជាអប្បណិហិតារម្មណ៍ទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៨៤] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងចុតិ និង
បដិសន្ធិរបស់ពួកសត្វ ជាអរិយៈ មិនគួរពោលថា ជាសុញ្ញតារម្មណ៍ ។ បេ ។
ជាអនិមិត្តារម្មណ៍ ។ បេ ។ ជាអប្បណិហិតារម្មណ៍ទេឬ ។ អើ ។ សម្មប្បធាន
។ បេ ។ ពោជ្ឈង្គ ជាអរិយៈ មិនគួរពោលថា ជាអប្បណិហិតារម្មណ៍ទេឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៨៥] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងការអស់
ទៅ នៃអាសវៈទាំងឡាយ ជាអរិយៈឬ ។ អើ ។ កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺ
ការជ្រាបតាមពិត ក្នុងហេតុ និងមិនមែនហេតុ ជាអរិយៈឬ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៨៦] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងការអស់
ទៅ នៃអាសវៈទាំងឡាយ ជាអរិយៈឬ ។ អើ ។ កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត
គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងចុតិ និងបដិសន្ធិរបស់ពួកសត្វ ជាអរិយៈឬ ។ អ្នក
មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៨៧] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងហេតុ និង
មិនមែនហេតុ មិនគួរពោលថា ជាអរិយៈទេឬ ។ អើ ។ កម្លាំងរបស់ព្រះ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

តថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងការអស់ទៅ នៃអាសវៈទាំងឡាយ មិនគួរ
ពោលថា ជាអរិយៈទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៨៨] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងច្មតិ និង
បដិសន្ធិរបស់ពួកសត្វ មិនគួរពោលថា ជាអរិយៈទេឬ ។ អើ ។ កម្លាំងរបស់
ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងការអស់ទៅ នៃអាសវៈទាំងឡាយ មិន
គួរពោលថា ជាអរិយៈទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។

[២៨៩] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងការអស់
ទៅ នៃអាសវៈទាំងឡាយ ជាអរិយៈ ជាសុញ្ញតារម្មណ៍ឬ ។ អើ ។ កម្លាំង
របស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងហេតុ និងមិនមែនហេតុ ជាអរិយៈ
ជាសុញ្ញតារម្មណ៍ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ កម្លាំងរបស់ព្រះ
តថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងការអស់ទៅ នៃអាសវៈទាំងឡាយ ជា
អរិយៈ ជាអនិមិត្តារម្មណ៍ ។ បេ ។ ជាអប្បណិហិតារម្មណ៍ឬ ។ អើ ។ កម្លាំង
របស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងហេតុ និងមិនមែនហេតុ ជាអរិយៈ
ជាអប្បណិហិតារម្មណ៍ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៩០] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងការអស់
ទៅ នៃអាសវៈទាំងឡាយ ជាអរិយៈ ជាសុញ្ញតារម្មណ៍ ។ បេ ។ ជាអនិមិត្តា-
រម្មណ៍ ។ បេ ។ ជាអប្បណិហិតារម្មណ៍ឬ ។ អើ ។ កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត
គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងច្មតិ និងបដិសន្ធិរបស់ពួកសត្វ ជាអរិយៈ ជា
អប្បណិហិតារម្មណ៍ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

[២៨១] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងហេតុ និង មិនមែនហេតុ ជាអរិយៈ មិនគួរពោលថា ជាសុញ្ញតារម្មណ៍ទេ ។ អើ ។ កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងការអស់ទៅ នៃអាសវៈ ទាំងឡាយ ជាអរិយៈ មិនគួរពោលថា ជាសុញ្ញតារម្មណ៍ទេ ។ អ្នកមិនគួរ ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុង ហេតុ និងមិនមែនហេតុ ជាអរិយៈ មិនគួរពោលថា ជាអនិមិត្តតារម្មណ៍ ។ បេ ។ ជាអប្បណិហិតតារម្មណ៍ទេ ។ អើ ។ កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាប តាមពិត ក្នុងការអស់ទៅ នៃអាសវៈទាំងឡាយ ជាអរិយៈ មិនគួរពោលថា ជាអប្បណិហិតតារម្មណ៍ទេ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៨២] កម្លាំងរបស់ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងច្មតិ និង បដិសន្ធិរបស់ពួកសត្វ ជាអរិយៈ មិនគួរពោលថា ជាសុញ្ញតារម្មណ៍ ។ បេ ។ ជាអនិមិត្តតារម្មណ៍ ។ បេ ។ ជាអប្បណិហិតតារម្មណ៍ទេ ។ អើ ។ កម្លាំងរបស់ ព្រះតថាគត គឺការជ្រាបតាមពិត ក្នុងការអស់ទៅ នៃអាសវៈទាំងឡាយ ជា អរិយៈ មិនគួរពោលថា ជាអប្បណិហិតតារម្មណ៍ទេ ។ អ្នកមិនគួរពោល យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

អរិយន្តិកថា ចប់

អដ្ឋកថា

អរិយនិកថា

[២៧៥] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីអរិយៈដូចតទៅ

ក្នុងបញ្ហានោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិនៃនិកាយអន្តកៈ ទាំងឡាយ ក្នុងខណៈនេះថា មិនមែនអាសវក្ខយញ្ញាណ ត្រឹមតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ជាអរិយៈ ដោយពិត ញ្ញាណខាងដើម ៧ យ៉ាង ដែលជាកម្លាំង ក៏ជាអរិយៈ ផងដែរ ដូច្នោះ សកវាទីសំដៅដល់ជនទាំងនោះ ទើបសួរថា អរិយំ ដូច្នោះ ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ពាក្យសួរទៀត ដោយអំណាច នៃមគ្គជាដើមថា ញ្ញាណនេះ ក្នុងអរិយមគ្គជាដើម ញ្ញាណណាមួយ គប្បី ជាអរិយៈឬ ជាពាក្យរបស់សកវាទី ពាក្យឆ្លើយបដិសេធ ជាពាក្យរបស់ បរវាទី ។

[២៧៦] ពាក្យសួរទៀតថា ដោយសុញ្ញតារម្មណ៍ជាដើម ជាពាក្យ របស់សកវាទី ។ ក្នុងពាក្យសួរនោះ សុញ្ញតាមាន ២ យ៉ាង គឺសុញ្ញតាសុញ្ញតា ការទេចាកសត្វ ១ សង្ខារសុញ្ញតា ការទេចាកសង្ខារ ១ ។ បញ្ចក្ខន្ធជា សកាវៈទេចាកសត្វ ដែលសត្វលោក គប្បីកំណត់ដោយទិដ្ឋិ ឈ្មោះថា សុញ្ញសុញ្ញតា ។ ព្រះនិព្វាន ជាសកាវៈទេចេ ស្ងាត់ហើយ ជាធម្មជាតិចេញ ទៅហើយ ចាកសង្ខារទាំងពួង ឈ្មោះថា សង្ខារសុញ្ញតា ។ ក្នុងបញ្ហានោះ បរវាទីសំដៅយកភាពទេចេ ដែលជាអារម្មណ៍នៃព្រះនិព្វាន ទើបបដិសេធ តែសំដៅយកភាពទេចេ ដែលជាអារម្មណ៍របស់សង្ខារ ទើបឆ្លើយទទួល ។

សូម្បីត្រូវសួរថា មនសិករោតិ^(១) ក៏បដិសេធ ព្រោះសំដៅយកព្រះនិព្វាន ប៉ុណ្ណោះ រមែងឆ្លើយទទួល ព្រោះសំដៅយកសង្ខារទាំងឡាយ បន្ទាប់អំពី នោះ ត្រូវសកវាទីកាន់យកន័យនេះថា បុគ្គល មានមនសិការក្នុងឋានាឋានញាណជាដើម មានសង្ខារជាអារម្មណ៍ តែបុគ្គលមានមនសិការក្នុងភាពទេទេ មានព្រះនិព្វានជាអារម្មណ៍ សួរថា ជាការប្រជុំនៃផស្សៈ ២ យ៉ាងនៃចិត្ត ២ ដួងឬ បរវាទីនោះ កាលមិនបានឱកាស ដែលមានលេសន័យ ទើបបដិសេធក្នុងអនិមិត្ត និងអប្បណិហិតៈ ក៏ន័យនេះឯង ។ ពិតហើយ ខន្ធទាំងឡាយ ឈ្មោះថា មិនមាននិមិត្ត ព្រោះមិនមាននិមិត្ត គឺសត្វ ព្រះនិព្វាន ឈ្មោះថា មិនមាននិមិត្ត ព្រោះមិនមានសង្ខារនិមិត្ត ។ ខន្ធទាំងឡាយ ឈ្មោះថា អប្បណិហិតៈ គឺមិនមានទីតាំង ដោយទីតាំងនៃសត្វ ដែលដល់នូវការរាប់ថា បណិធិ ព្រោះអត្ថថា គប្បីតាំងទុក ពោល គឺដែលគេលើកឡើងហើយ គប្បីតាំងទុកក្នុងធម៌ណាមួយ ។ ព្រះនិព្វាន ឈ្មោះថា អប្បណិហិតៈ គឺមិនមានទីតាំង ដោយការតាំងនូវតណ្ហា ឬដោយការតាំងនូវសង្ខារទាំងពួង ដែលជាអារម្មណ៍នៃតណ្ហា ។ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងការវិសជ្ជនានេះ ទាំងពាក្យបដិសេធ និងពាក្យឆ្លើយទទួល បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបដោយន័យមុននោះឯង ។

[២៧៧] បន្ទាប់អំពីនេះ ជាអនុលោម និងបដិលោមប្បញ្ញាថា លោកុត្តរធម៌ទាំងឡាយ មានសតិប្បដ្ឋានជាដើម ជាអរិយៈផង មានសុញ្ញតៈ

១- បិដកខ្មែរជា មនសិករោតិ (មិនដកឃ្លា) ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

៤៧៧

ជាដើមជាអារម្មណ៍ផង យ៉ាងណា ញាណជាគ្រឿងដឹងឋានៈ និងអឋានៈ
 ដោយលទ្ធិរបស់អ្នកក៏យ៉ាងនោះឬ ក្នុងការវិសជ្ជនាបញ្ញានោះ ការឆ្លើយ
 ទទួលទាំងពួង និងការបដិសេធទាំងពួង ជាពាក្យរបស់បរវាទីនោះឯង ។
 បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបពាក្យសួរ និងពាក្យឆ្លើយ ក្នុងញាណទាំងឡាយដ៏សេស
 ដោយឧបាយនេះ ។ តែក្នុងបាលី លោកសង្ខេបញ្ញាណដ៏សេស ហើយចែក
បុគ្គុបាបតិញ្ញាណបុគ្គក្រោយ ។

[២៨៥] ខាងមុខបន្ទាប់អំពីនេះ ជាពាក្យសួរដល់ភាពជាព្រះអរិយៈ
 ទាំងដោយអនុលោម និងដោយបដិលោម នៃញាណទាំងឡាយដ៏សេស
 ដោយប្រៀបធៀបនឹងអាសវក្ខយញ្ញាណ ដែលសម្រេចហើយថា ជាអរិយៈ
 ក្នុងលទ្ធិរបស់សកវាទី ។ ពាក្យសួរទាំងពួង ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ពាក្យ
 ឆ្លើយទទួលផង ពាក្យបដិសេធផង ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។ សេចក្តីទាំង
 នោះ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ឯបាលីក្នុងទីនេះ លោកសង្ខេបញ្ញាណទាំង
 ៧ សម្តែងដោយន័យទី ១ នោះឯង ។^{១៣៣}

អង្គកថាអរិយន្តិកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

វិមុច្ចតិកថា

[២៧៣] ចិត្តដែលប្រកបដោយរាគៈ រួចស្រឡះ (ចាកអាសវៈ) ឬ ។
 អើ ។ ចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងរាគៈ មានកំណើតជាមួយនឹងរាគៈ
 ច្រឡំច្រឡំដោយរាគៈ ប្រកបដោយរាគៈ កើតជាមួយនឹងរាគៈ ប្រព្រឹត្តទៅ
 តាមរាគៈ ជាអកុសល ជាលោកិយ ប្រកបដោយអាសវៈ ជាប្រយោជន៍
 ដល់សញ្ញាជនៈ ដែលគន្លុះគប្បីជោតក្រុង ដែលឱ្យគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង ដែល
 យោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ ដែលបរាមាសៈស្តាប
 អង្រែលហើយ ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង រួច
 ស្រឡះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៧៤] ចិត្តប្រកបដោយផស្សៈ រួចស្រឡះ ចុះផស្សៈ និងចិត្តទាំង ២
 រួចស្រឡះឬ ។ អើ ។ ចិត្តដែលប្រកបដោយរាគៈ រួចស្រឡះ ចុះរាគៈ និង
 ចិត្តទាំង ២ រួចស្រឡះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៧៥] ចិត្តដែលប្រកបដោយវេទនា ។ បេ ។ ប្រកបដោយសញ្ញា ។ បេ ។
 ប្រកបដោយចេតនា ។ បេ ។ ប្រកបដោយបញ្ញា រួចស្រឡះ ចុះបញ្ញា និងចិត្ត
 ទាំងពីរ រួចស្រឡះដែរឬ ។ អើ ។ ចិត្តដែលប្រកបដោយរាគៈ រួចស្រឡះ ចុះ
 រាគៈ និងចិត្តទាំងពីរ រួចស្រឡះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៧៦] ចិត្តដែលប្រកបដោយផស្សៈ ប្រកបដោយរាគៈ រួចស្រឡះ
 ចុះផស្សៈ និងចិត្តទាំង ២ រួចស្រឡះដែរឬ ។ អើ ។ រាគៈ និងចិត្តទាំង ២
 រួចស្រឡះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

[២៩៧] ចិត្តប្រកបដោយវេទនា ប្រកបដោយរាគៈ ។ បេ ។ ប្រកបដោយសញ្ញា ប្រកបដោយរាគៈ ។ បេ ។ ប្រកបដោយចេតនា ប្រកបដោយរាគៈ ។ បេ ។ ប្រកបដោយបញ្ញា ប្រកបដោយរាគៈ រួចស្រឡះ ចុះបញ្ញា និងចិត្តទាំង ២ រួចស្រឡះដែរឬ ។ អើ ។ រាគៈ និងចិត្តទាំង ២ រួចស្រឡះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៩៨] ចិត្តដែលប្រកបដោយទោសៈ រួចស្រឡះឬ ។ អើ ។ ចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងទោសៈ មានកំណើតជាមួយនឹងទោសៈ ច្រឡំក្រឡំដោយទោសៈ ប្រកបដោយទោសៈ កើតជាមួយនឹងទោសៈ ប្រព្រឹត្តទៅតាមទោសៈ ជាអកុសល ជាលោកិយ ប្រកបដោយអាសវៈ ។ បេ ។ ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង រួចស្រឡះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[២៩៩] ចិត្តដែលប្រកបដោយផស្សៈ រួចស្រឡះ ចុះផស្សៈ និងចិត្តទាំង ២ រួចស្រឡះដែរឬ ។ អើ ។ ចិត្តដែលប្រកបដោយទោសៈ រួចស្រឡះ ចុះទោសៈ និងចិត្តទាំង ២ រួចស្រឡះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣០០] ចិត្តដែលប្រកបដោយវេទនា ។ បេ ។ ប្រកបដោយសញ្ញា ។ បេ ។ ប្រកបដោយចេតនា ។ បេ ។ ប្រកបដោយបញ្ញា រួចស្រឡះ ចុះបញ្ញា និងចិត្តទាំងពីរ រួចស្រឡះដែរឬ ។ អើ ។ ចិត្តដែលប្រកបដោយទោសៈ រួចស្រឡះ ចុះទោសៈ និងចិត្តទាំងពីរ រួចស្រឡះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣០១] ចិត្តដែលប្រកបដោយផស្សៈ ប្រកបដោយទោសៈ រួចស្រឡះ ចុះផស្សៈ និងចិត្តទាំងពីរ រួចស្រឡះដែរឬ ។ អើ ។ ចិត្តដែលប្រកបដោយ ទោសៈ រួចស្រឡះ ចុះទោសៈ និងចិត្តទាំងពីរ រួចស្រឡះដែរឬ ។ អ្នកមិន គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣០២] ចិត្តដែលប្រកបដោយវេទនា ប្រកបដោយទោសៈ ។ បេ ។ ប្រកបដោយសញ្ញា ប្រកបដោយទោសៈ ។ បេ ។ ប្រកបដោយចេតនា ប្រកប ដោយទោសៈ ។ បេ ។ ប្រកបដោយបញ្ញា ប្រកបដោយទោសៈ រួចស្រឡះ ចុះ បញ្ញា និងចិត្តទាំងពីរ រួចស្រឡះដែរឬ ។ អើ ។ ទោសៈ និងចិត្តទាំងពីរ រួច ស្រឡះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣០៣] ចិត្តដែលប្រកបដោយមោហៈ រួចស្រឡះឬ ។ អើ ។ ចិត្ត ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងមោហៈ មានកំណើតជាមួយនឹងមោហៈ ច្រឡំ ច្រឡំដោយមោហៈ ប្រកបដោយមោហៈ កើតជាមួយនឹងមោហៈ ប្រព្រឹត្តទៅ តាមមោហៈ ជាអកុសល ជាលោកិយ ប្រកបដោយអាសវៈ ។ បេ ។ ប្រកប ដោយសេចក្តីសៅហ្មង រួចស្រឡះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣០៤] ចិត្តដែលប្រកបដោយផស្សៈ រួចស្រឡះ ចុះផស្សៈ និងចិត្ត ទាំងពីរ រួចស្រឡះដែរឬ ។ អើ ។ ចិត្តដែលប្រកបដោយមោហៈ រួចស្រឡះ ចុះ មោហៈ និងចិត្តទាំងពីរ រួចស្រឡះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣០៥] ចិត្តដែលប្រកបដោយវេទនា ។ បេ ។ ប្រកបដោយសញ្ញា ។ បេ ។ ប្រកបដោយចេតនា ។ បេ ។ ប្រកបដោយបញ្ញា រួចស្រឡះ ចុះបញ្ញា និងចិត្ត

ទាំងពីរ រួចស្រឡះដែរឬ ។ អើ ។ ចិត្តដែលប្រកបដោយមោហា: រួចស្រឡះ
ចុះមោហា: និងចិត្តទាំងពីរ រួចស្រឡះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣០៦] ចិត្តដែលប្រកបដោយផស្សៈ ប្រកបដោយមោហា: រួចស្រឡះ
ចុះផស្សៈ និងចិត្តទាំងពីរ រួចស្រឡះដែរឬ ។ អើ ។ មោហា: និងចិត្តទាំងពីរ
រួចស្រឡះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣០៧] ចិត្តដែលប្រកបដោយវេទនា ប្រកបដោយមោហា: ។ បេ ។ ប្រកប
ដោយសញ្ញា ប្រកបដោយមោហា: ។ បេ ។ ប្រកបដោយចេតនា ប្រកបដោយ
មោហា: ។ បេ ។ ប្រកបដោយបញ្ញា ប្រកបដោយមោហា: រួចស្រឡះ ចុះបញ្ញា
និងចិត្តទាំងពីរ រួចស្រឡះដែរឬ ។ អើ ។ មោហា: និងចិត្តទាំងពីរ រួចស្រឡះ
ដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣០៨] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា ចិត្តដែលប្រកបដោយរាគ: ប្រកប
ដោយទោស: ប្រកបដោយមោហា: រួចស្រឡះទេឬ ។ អើ ។ ចិត្តដែលប្រាស
ចាករាគ: ប្រាសចាកទោស: ប្រាសចាកមោហា: មិនមានកិលេស រួចស្រឡះ
ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ចិត្តដែលប្រកប
ដោយរាគ: ប្រកបដោយទោស: ប្រកបដោយមោហា: រមែងរួចស្រឡះ (ចាក
អាសវ:) ។

វិមុច្ចតិកថា ចប់

អដ្ឋកថា

វិមុត្តិកថា

[២៧៣] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីវិមុត្តិ គឺការរួចផុតដូចតទៅ
 ក្នុងបញ្ហានោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយ
 អន្តកៈទាំងឡាយ ក្នុងខណៈនេះថា ឈ្មោះថា កិច្ចបដិបត្តិដើម្បីការរួចផុត
 របស់ចិត្តដែលប្រាសចាករាគៈហើយ មិនមាន ដូចសំពត់ដែលបោកគក់យក
 មន្ទិលចេញ រមែងផុតចាកមន្ទិលបាន យ៉ាងណា ចិត្តមានរាគៈ ក៏យ៉ាងនោះ
 រមែងរួចផុតចាករាគៈបាន ដូច្នោះ សកវាទីសំដៅដល់ជនទាំងនោះ ទើបសួរ
 បរវាទីថា សរាគំ ដូច្នោះ ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ បន្ទាប់
 អំពីនោះ បរវាទីត្រូវសួរដោយន័យជាដើមថា រាគសហគតំ ក៏បដិសេធ
 ដោយសំដៅយកថា ក្នុងខណៈនៃមគ្គចិត្ត ចិត្តនោះ ឈ្មោះថា រមែងរួចផុត
 តែក្នុងកាលនោះ ចិត្តបែបនេះ (ចិត្តមានរាគៈជាដើម) រមែងមិនមាន ។

[២៧៤] ត្រូវសួរដោយន័យថា សនស្សំ ជាដើម បរវាទីកាលមិន
 ឃើញការរួចផុតចាករាគៈ ដូចធម៌ទាំង ២ គឺផស្សៈ និងចិត្តរួចផុតចាករាគៈ
 ទើបឆ្លើយបដិសេធ ។ សូម្បីក្នុងចិត្តមានទោសៈជាដើម បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប
 អត្ត ដោយឧបាយនេះឯង ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាវិមុត្តិកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

វិមុច្ចមាណកថា

[៣០៩] ចិត្តរួចស្រឡះហើយ ចិត្តកំពុងរួចស្រឡះ មែនឬ ។ អើ ។ ចិត្តរួចស្រឡះហើយ មួយផ្នែក ចិត្តមិនទាន់រួចស្រឡះហើយ មួយផ្នែក មែនឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣១០] ចិត្តរួចស្រឡះហើយ មួយផ្នែក ចិត្តមិនទាន់រួចស្រឡះហើយ មួយផ្នែក មែនឬ ។ អើ ។ បុគ្គលជាសោតាបន្ន មួយផ្នែក មិនមែនជាសោតាបន្ន មួយផ្នែក បុគ្គលដល់នូវសោតាបត្តិផល ដែលបានចំពោះ ត្រាស់ដឹង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេច ពាល់ត្រូវដោយនាមកាយ មួយផ្នែក មិនពាល់ត្រូវដោយនាមកាយ មួយផ្នែក សត្តកត្តំបរមបុគ្គល កោលកោលបុគ្គល ឯកពីដីបុគ្គល ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាមិនកម្រើក ក្នុងព្រះពុទ្ធ ក្នុងព្រះធម៌ ។ បេ ។ ក្នុងព្រះសង្ឃ ។ បេ ។ ប្រកបដោយសីល ជាទីត្រេកអរ នៃព្រះអរិយៈ ទាំងឡាយ មួយផ្នែក មិនប្រកបដោយសីល ជាទីត្រេកអរ នៃព្រះអរិយៈ ទាំងឡាយ មួយផ្នែក មែនឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣១១] ចិត្តរួចស្រឡះហើយ មួយផ្នែក ចិត្តមិនទាន់រួចស្រឡះហើយ មួយផ្នែក មែនឬ ។ អើ ។ បុគ្គល ជាសកទាគាមី មួយផ្នែក មិនមែនជាសកទាគាមី មួយផ្នែក បុគ្គល ដល់នូវសកទាគាមិផល ដែលបានចំពោះ ត្រាស់ដឹង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេច ពាល់ត្រូវ ដោយនាមកាយ មួយផ្នែក មិនពាល់ត្រូវដោយនាមកាយ មួយផ្នែក មែនឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង

នេះទេ ។ បេ ។

[៣១២] ចិត្តរូចស្រឡះហើយ មួយផ្នែក ចិត្តមិនទាន់រូចស្រឡះហើយ មួយផ្នែក មែនឬ ។ អើ ។ បុគ្គលជាអនាគាមី មួយផ្នែក មិនមែនជាអនាគាមី មួយផ្នែក បុគ្គលដល់នូវអនាគាមិផល ដែលបានចំពោះ ត្រាស់ដឹង ធ្វើឲ្យ ជាក់ច្បាស់ សម្រេច ពាល់ត្រូវដោយនាមកាយ មួយផ្នែក មិនពាល់ត្រូវ ដោយនាមកាយ មួយផ្នែក ជាអន្តរាបរិនិព្វាយី ជាឧបហច្ចុបរិនិព្វាយី ជា អសង្ខារបរិនិព្វាយី ជាសសង្ខារបរិនិព្វាយី ជាឧទ្ធិសោតអកនិដ្ឋតាមី មួយ ផ្នែក មិនមែនជាឧទ្ធិសោតៈ មិនមែនជាអកនិដ្ឋតាមី មួយផ្នែក មែនឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣១៣] ចិត្តរូចស្រឡះហើយ មួយផ្នែក ចិត្តមិនទាន់រូចស្រឡះហើយ មួយផ្នែក មែនឬ ។ អើ ។ បុគ្គល ជាអរហន្ត មួយផ្នែក មិនមែនជាអរហន្ត មួយផ្នែក បុគ្គល ដល់នូវអរហត្ត ដែលបានចំពោះ ត្រាស់ដឹង ធ្វើឲ្យជាក់ ច្បាស់ សម្រេច ពាល់ត្រូវដោយនាមកាយ មួយផ្នែក មិនពាល់ត្រូវដោយ នាមកាយ មួយផ្នែក បុគ្គល ប្រាសចាករាគៈ ប្រាសចាកទោសៈ ប្រាសចាក មោហៈ មួយផ្នែក ។ បេ ។ សច្ចិកាតព្វកិច្ច លោកបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ មួយផ្នែក សច្ចិកាតព្វកិច្ច លោកមិនបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ មួយផ្នែក មែនឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេឬ ។ បេ ។

[៣១៤] ចិត្តរូចស្រឡះហើយ ចិត្តកំពុងរូចស្រឡះ មែនឬ ។ អើ ។ ចិត្តដែលរូចស្រឡះហើយ ក្នុងខណៈដែលកើតឡើង ចិត្តកំពុងរូចស្រឡះ

ក្នុងខណៈសាបសូន្យ មែនឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣១៥] បុគ្គល មិនគួរពោលថា ចិត្តរួចស្រឡះហើយ ចិត្តកំពុងរួចស្រឡះ មែនឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា កាលបុគ្គលនោះ ដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះ ចិត្តរមែងរួចស្រឡះ ចាកកាមាសវៈផង ចិត្តរួចស្រឡះ ចាកភវាសវៈផង ចិត្តរួចស្រឡះ ចាកអវិជ្ជាសវៈផង ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ ចិត្ត ឈ្មោះថា រួចស្រឡះហើយ ឈ្មោះថា កំពុងរួចស្រឡះ ។

[៣១៦] ចិត្តរួចស្រឡះហើយ ចិត្តកំពុងរួចស្រឡះ (ឈ្មោះថា រួច) មែនឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា កាលដែលចិត្ត ខ្ជាប់ខ្ជួន បរិសុទ្ធ ផ្សំផង មិនមានទីទួល គឺកិលេស ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង ជាចិត្តទន់ គួរដល់ការវេទនា ជាចិត្តនឹងធាន មិនញាប់ញ័រ យ៉ាងនេះហើយ បុគ្គលនោះ រមែងបង្ហោនចិត្ត ដើម្បីញាណ ជាហេតុឲ្យអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលមិនគួរពោលថា ចិត្តរួចស្រឡះហើយ ចិត្តកំពុងរួចស្រឡះទេ ។

[៣១៧] ចិត្តកំពុងរួចស្រឡះ មានឬ ។ អើ ។ ចិត្តកំពុងត្រេកអរ
 កំពុងខឹង កំពុងវង្វេង កំពុងសេវាហ្មួង មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
 នេះទេ ។ បេ ។ ក្រែងចិត្តដែលត្រេកអរផង មិនត្រេកអរផង ខឹងផង មិនខឹង
 ផង វង្វេងផង មិនវង្វេងផង ជាប់ផង មិនជាប់ផង បែកផង មិនបែកផង ធ្វើ
 ផង មិនធ្វើផង មានឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើចិត្តត្រេកអរផង មិនត្រេកអរផង
 ខឹងផង មិនខឹងផង វង្វេងផង មិនវង្វេងផង ជាប់ផង មិនជាប់ផង បែកផង
 មិនបែកផង ធ្វើផង មិនធ្វើផង មានដែរ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោល
 ថា ចិត្តកំពុងរួចស្រឡះ មានទេ ។

វិមុច្ចមានកថា ចប់

អដ្ឋកថា

វិមុត្តមាណកថា

[៣០៧] ឥឡូវនេះ នឹងពោលអំពីចិត្តរួចស្រឡះដូចតទៅ

ក្នុងបញ្ហានោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិថា ចិត្តរួចផុតហើយ ដោយវិមុត្តនវិមុត្តិដោយឈាន ឈ្មោះថា រួចផុតដោយសមុច្ឆេទវិមុត្តិ ក្នុង ខណៈនៃមគ្គ ដូច្នោះ សកវាទីសំដៅដល់ជនទាំងនោះ ទើបសួរថា វិមុត្ត វិមុត្តមាណំ ដូច្នោះ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ សកវាទីសួរ ទៀតថា ឯកទេសំ ជាដើម ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា ឯកទេសំ ជា នបុសកលិង្គសម្តែងការៈ ។ លោកសួរថា ចិត្តរួចផុតហើយ ជាចិត្តដែលមិន រួចផុតចំណែកមួយ ឬមិនរួចផុតក្នុងចំណែកខ្លះ យ៉ាងណា ចិត្តនោះ ចំណែក មួយ រួចផុតហើយ តែចំណែកមួយទៀត មិនរួចផុតហើយ យ៉ាងនោះឬ ។ សួរថា សកវាទីរមែងសួរយ៉ាងនេះ ព្រោះហេតុអ្វី ឆ្លើយថា ព្រោះបរវាទី នោះ ពោលដោយការៈដែលផ្អាកថា ចិត្តរួចស្រឡះហើយ ចិត្តកំពុងរួច ស្រឡះ ដូច្នោះ ដូចវត្ថុទាំងឡាយ មានបន្ទោះជាដើម ជារបស់ធ្វើស្រេច ហើយចំណែកខ្លះ ចំណែកខ្លះមិនទាន់សម្រេច ព្រោះភាពដែលរបស់នោះ នៅផ្អាកនៅឡើយ យ៉ាងណា ចិត្តនេះ ក៏រមែងប្រាកដថា ចំណែកមួយ រួច ផុតហើយ ចំណែកមួយទៀត មិនទាន់រួចផុត យ៉ាងនោះ ។

លំដាប់នោះ បរវាទីឆ្លើយបដិសេធក្នុងបញ្ហាដំបូង ព្រោះចិត្តមិនមាន ចំណែកខ្លះ ដូចចំណែកនៃបន្ទោះជាដើម ក្នុងបញ្ហាទី ២ ឆ្លើយទទួល ព្រោះ

ចិត្តនោះ កំពុងរួចផុត មិនមែនរួចផុតស្រេចហើយ ។ ម្យ៉ាងទៀត លោក
 ឆ្លើយបដិសេធ សំដៅយកលក្ខណៈនៃលោកិយជ្ឈាន ។ ពិតហើយ ចិត្តនោះ
 មិនមែនកំពុងរួចផុតដោយសមុច្ឆេទវិមុត្តិ ក្នុងកាលនោះ ។ បរវាទីឆ្លើយ
 ទទួល សំដៅយកលក្ខណៈនៃលោកុត្តរជ្ឈាន ។ លទ្ធិរបស់លោកថា ក្នុង
 កាលនោះ ចិត្តនោះ កំពុងរួចផុតដោយសមុច្ឆេទវិមុត្តិ ដោយការរួចផុត
 ចំណែកខ្លះ ដូច្នោះ ។

[៣១០] លំដាប់នោះ ទើបសកវាទីពោលថា ឯករេនសំ សោតាបន្នោ
 ជាដើម ដើម្បីចោទសួរថា បើតាមលទ្ធិរបស់អ្នក ចិត្តដួងនោះឯង រួចផុត
 បានចំណែកមួយ មួយចំណែកទៀត មិនទាន់រួចផុតបានសោត កាលបើ
 ភាពយ៉ាងនោះមាន បុគ្គលណា ជាព្រះសោតាបន្នដោយចិត្ត ១ ដួងនោះឯង
 បុគ្គលនោះ ក៏ជាព្រះសោតាបន្នត្រឹមតែចំណែកមួយ មិនជាចំណែកមួយបាន
 ដោយចិត្តដួងនោះ ដូច្នោះ ។ បរវាទី កាលមិនឃើញបែបដែននោះ ទើប
 ឆ្លើយបដិសេធ ។ ក្នុងវារៈដ៏សេសសំទាំងឡាយ ក៏ន័យនេះឯង ។

[៣១៤] ក្នុងបញ្ហាពោលដោយចិត្តរួចផុតហើយ ក្នុងខណៈកើតឡើង
 អធិប្បាយថា បើចិត្ត ១ ដួងនោះ រួចផុតហើយផង កំពុងរួចផុតផងសោត
 ចិត្តរួចផុតហើយក្នុងខណៈមួយ កំពុងរួចផុតក្នុងខណៈមួយ ក៏រមែងត្រឹមត្រូវ
 ចិត្តបែបនេះ មានតាមលទ្ធិរបស់អ្នកឬ ។

[៣១៥-៣១៦] ក្នុងការអះអាងដោយព្រះសូត្រ ព្រះសូត្រដំបូងជា
 របស់បរវាទី ។ ក្នុងព្រះសូត្រនោះ បំណងរបស់បរវាទីនោះ មានដូច្នោះថា

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

បទថា វិមុច្ចតិ ជាការចង្អុលបង្ហាញ ដែលនៅមានចំណែកផ្អាកនៅឡើយ ព្រោះហេតុនោះ កាលយោគីបុគ្គលនោះដឹងយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះ ចិត្តណា រមែងរួចផុតចាកអាសវៈទាំងនេះ ចិត្តនោះ ឈ្មោះថា កំពុងរួចផុត ។ ព្រះសូត្រទី ២ ជារបស់សកវាទី បំណងរបស់សកវាទីនោះ មានដូច្នោះថា បើចិត្តរួចផុតហើយ ឈ្មោះថា កំពុងរួចផុត ព្រោះព្រះបាលីថា រមែងរួចផុត តាមលទ្ធិរបស់អ្នកមានសោត ចិត្តនោះ ក៏គប្បីរួចផុតហើយនោះឯង មិនមែនកំពុងរួចផុត ព្រោះមិនមានពាក្យបាលី ក្នុងព្រះសូត្រនេះថា រមែងរួចផុត ដូច្នោះ ។

ឥឡូវនេះ ដើម្បីសួរថា ចិត្ត ឈ្មោះថា កំពុងរួចផុត ព្រោះការរួចផុត ដែលកំពុងផ្អាកតាមលទ្ធិរបស់អ្នកមាន យ៉ាងណា សូម្បីចិត្តដែលកំពុងត្រេកត្រអាលជាដើម ក៏រមែងមាន ព្រោះរាគៈកំពុងផ្អាកជាដើមយ៉ាងនោះឬ ទើបផ្តើមពាក្យទៀតថា អត្តិ ចិត្តំ ដូច្នោះជាដើម ។ បរវាទី កាលមិនឃើញចិត្តបែបនោះ ទើបបដិសេធទាំងអស់ ។ លំដាប់នោះ សកវាទី កាលញ្ចាំងបរវាទីឲ្យដឹងថា ទីបំផុតមាន ២ យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ចំណែកទី ៣ មិនមាន ទើបពោលពាក្យថា ទន្ធកុញ្ញោ អរត្តត្ថា ជាដើម ។ គប្បីជ្រាបអត្ថនៃបញ្ហានោះថា អ្នកមានមុខល្អ ទីបំផុតមាន ២ យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ គឺចិត្ត សម្បយុត្តហើយ ដោយរាគៈ ឈ្មោះថា ចិត្តត្រេកត្រអាលហើយ ចិត្តប្រាសចាករាគៈហើយ ឈ្មោះថា ចិត្តមិនត្រេកត្រអាលហើយ មិនមែនឬ ទីបំផុតទី ៣ គឺចិត្ត ឈ្មោះថា កំពុងត្រេកត្រអាល រមែងមិនមាន ។ ក្នុងពាក្យថា ចិត្តអាក់អន់

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ជាដើម ក៏ន័យនេះឯង ។ លំដាប់នោះ សកវាទី ញ៉ាំងបរវាទីឲ្យទទួលថា
អាមន្តា ដើម្បីសម្តែងទីបំផុតទាំង ២ នោះឯង ក្នុងចំណែកចិត្តវិមុត្តិ ទើប
 ពោលថា **ហត្ថា រត្តពោរ** ជាដើម ។ អត្ថនៃបញ្ហានោះ គប្បីជ្រាបថា បើ
 អ្នកទទួលទីបំផុតទាំង ២ នេះ ចូរអ្នកទទួលចិត្តទាំងនេះ គឺចិត្តមិនរួចផុត
 ហើយ និងចិត្តរួចផុតហើយ ពិតហើយ ចិត្តដែលសម្បយុត្តដោយកិលេស
 ឈ្មោះថា មិនរួចផុតហើយ ចិត្តប្រាសចាកកិលេស ឈ្មោះថា រួចផុតហើយ
 កាលពោលដោយបរមត្ថទីបំផុតទី ៣ ថា ចិត្ត ឈ្មោះថា កំពុងរួចផុត
 ដូច្នោះ រមែងមិនមាន ដូច្នោះ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាវិមុត្តមាណកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

អដ្ឋមកកថា

[៣១៨] ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋាន (ការស្នាក់ដំណើរ គឺទិដ្ឋិ) គឺបុគ្គលទី ៨ លះបង់ហើយឬ ។ អើ ។ បុគ្គលទី ៨ ជាសោតាបន្ន ដល់សោតាបត្តិផង បានចំពោះ ត្រាស់ដឹង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ សម្រេច ពាល់ត្រូវដោយនាមកាយ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣១៩] វិចិកិច្ចាបរិយុដ្ឋាន បុគ្គលទី ៨ លះបង់ហើយឬ ។ អើ ។ បុគ្គលទី ៨ ជាសោតាបន្ន ដល់នូវសោតាបត្តិផល ។ បេ ។ ពាល់ត្រូវដោយ នាមកាយឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣២០] ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋាន បុគ្គលទី ៨ លះបង់ហើយឬ ។ អើ ។ ទិដ្ឋា- នុស័យ បុគ្គលទី ៨ លះបង់ហើយឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋាន បុគ្គលទី ៨ លះបង់ហើយឬ ។ អើ ។ វិចិកិច្ចានុស័យ បុគ្គល ទី ៨ លះបង់ហើយ ។ បេ ។ សីលព្វតបរាមាសៈ លោកលះបង់ហើយឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣២១] វិចិកិច្ចាបរិយុដ្ឋាន បុគ្គលទី ៨ លះបង់ហើយឬ ។ អើ ។ វិចិកិច្ចានុស័យ បុគ្គលទី ៨ លះបង់ហើយឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ ទេ ។ បេ ។ វិចិកិច្ចាបរិយុដ្ឋាន បុគ្គលទី ៨ លះបង់ហើយឬ ។ អើ ។ ទិដ្ឋា- នុស័យ បុគ្គលទី ៨ លះបង់ហើយឬ ។ បេ ។ សីលព្វតបរាមាសៈ លោក លះបង់ហើយឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣២២] ទិដ្ឋានុស័យ បុគ្គលទី ៨ មិនបានលះបង់ទេឬ ។ អើ ។ ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋាន បុគ្គលទី ៨ មិនបានលះបង់ទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ទិដ្ឋានុស័យ បុគ្គលទី ៨ មិនបានលះបង់ទេឬ ។ អើ ។ វិចិកិច្ចាបរិយុដ្ឋាន បុគ្គលទី ៨ មិនបានលះបង់ទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ វិចិកិច្ចានុស័យ បុគ្គលទី ៨ មិនបានលះបង់ទេ ។ បេ ។ សីលព្វតបរាមាសៈ បុគ្គលទី ៨ មិនបានលះបង់ទេឬ ។ អើ ។ ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋាន បុគ្គលទី ៨ មិនបានលះបង់ទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សីលព្វតបរាមាសៈ បុគ្គលទី ៨ មិនបានលះបង់ទេឬ ។ អើ ។ វិចិកិច្ចាបរិយុដ្ឋាន បុគ្គលទី ៨ មិនបានលះបង់ទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣២៣] ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋាន បុគ្គលទី ៨ បានលះបង់ហើយឬ ។ អើ ។ បុគ្គលទី ៨ បានចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះបង់ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គលទី ៨ បានលះបង់ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលទី ៨ បានចម្រើនសតិប្បដ្ឋាន ។ បេ ។ សម្មប្បធាន ។ បេ ។ បានចម្រើនពោជ្ឈង្គដើម្បីលះបង់ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣២៤] វិចិកិច្ចាបរិយុដ្ឋាន បុគ្គលទី ៨ បានលះបង់ហើយឬ ។ អើ ។ បុគ្គលទី ៨ បានចម្រើនមគ្គ ។ បេ ។ បានចម្រើនពោជ្ឈង្គ ដើម្បីលះបង់វិចិកិច្ចាបរិយុដ្ឋានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣២៥] បុគ្គលទី ៨ មិនបានចម្រើនមគ្គ ដើម្បីលះបង់ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋាន

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ទេឬ ។ អើ ។ បរិយុដ្ឋានក្តិលេស គឺលោកលះបង់ហើយ ដោយធម៌មិនមែន
 ជាមគ្គ ជាលោកិយ ប្រកបដោយអាសវៈ ។ បេ ។ ប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មងមែនឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គលទី ៨ មិន
 បានចម្រើនសតិប្បដ្ឋាន ។ បេ ។ មិនបានចម្រើនពោជ្ឈង្គ ដើម្បីលះបង់ទិដ្ឋិបរិ-
 យុដ្ឋានទេឬ ។ អើ ។ (បរិយុដ្ឋានក្តិលេស) គឺលោកលះបង់ហើយ ដោយ
 ធម៌មិនមែនជាមគ្គ ជាលោកិយ ប្រកបដោយអាសវៈ ។ បេ ។ ប្រកបដោយ
 សេចក្តីសៅហ្មងមែនឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣២៦] បុគ្គលទី ៨ មិនបានចម្រើនមគ្គ ។ បេ ។ សតិប្បដ្ឋាន ។ បេ ។
 មិនបានចម្រើនពោជ្ឈង្គ ដើម្បីលះបង់វិចិក្ខុបរិយុដ្ឋានទេឬ ។ អើ ។ (បរិ-
 យុដ្ឋានក្តិលេស) គឺលោកលះបង់ហើយ ដោយធម៌មិនមែនជាមគ្គ ជា
 លោកិយ ប្រកបដោយអាសវៈ ។ បេ ។ ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងមែនឬ ។
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣២៧] បុគ្គលមិនគួរពោលថា ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋាន បុគ្គលទី ៨ បាន
 លះបង់ហើយឬ ។ អើ ។ ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋាន នឹងកើតឡើងឬ ។ ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋាន
 នឹងមិនកើតឡើងទេ ។ ប្រសិនបើ ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋាន នឹងមិនកើតឡើងទេ ម្នាល
 អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋាន បុគ្គលទី ៨
 បានលះបង់ហើយ ។

[៣២៨] បុគ្គលមិនគួរពោលថា វិចិក្ខុបរិយុដ្ឋាន បុគ្គលទី ៨ បាន
 លះបង់ហើយឬ ។ អើ ។ វិចិក្ខុបរិយុដ្ឋាន នឹងកើតឡើងឬ ។ វិចិក្ខុបរិ-

បរិយុដ្ឋាន នឹងមិនកើតឡើងទេ ។ ប្រសិនបើ វិចិកិច្ចាបរិយុដ្ឋាន នឹងមិន
កើតឡើងទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា វិចិកិច្ចា-
បរិយុដ្ឋាន បុគ្គលទី ៨ បានលះបង់ហើយ ។

[៣២៩] បុគ្គលទី ៨ ធ្វើសេចក្តីចូលចិត្តថា ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋាន នឹងមិន
កើតឡើង ឈ្មោះថា លះបង់ហើយឬ ។ អើ ។ បុគ្គលទី ៨ ធ្វើសេចក្តីចូល
ចិត្តថា ទិដ្ឋានុស័យ នឹងមិនកើតឡើង ឈ្មោះថា លះបង់ហើយឬ ។ អ្នកមិន
គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៣០] បុគ្គលទី ៨ ធ្វើសេចក្តីចូលចិត្តថា ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋាន នឹងមិន
កើតឡើង ឈ្មោះថា លះបង់ហើយឬ ។ អើ ។ បុគ្គលទី ៨ ធ្វើសេចក្តីចូល
ចិត្តថា វិចិកិច្ចានុស័យ ។ បេ ។ សីលពូតបរាមាសៈ នឹងមិនកើតឡើង ឈ្មោះ
ថា លះបង់ហើយឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៣១] បុគ្គលទី ៨ ធ្វើសេចក្តីចូលចិត្តថា វិចិកិច្ចាបរិយុដ្ឋាន នឹង
មិនកើតឡើង ឈ្មោះថា លះបង់ហើយឬ ។ អើ ។ បុគ្គលទី ៨ ធ្វើសេចក្តី
ចូលចិត្តថា វិចិកិច្ចានុស័យ ។ បេ ។ សីលពូតបរាមាសៈ នឹងមិនកើតឡើង
ឈ្មោះថា លះបង់ហើយឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

[៣៣២] បុគ្គលទី ៨ ធ្វើសេចក្តីចូលចិត្តថា ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋាន នឹងមិន
 កើតឡើង ឈ្មោះថា លះបង់ហើយឬ ។ អើ ។ បុគ្គលជាទីគោត្រភូ ធ្វើសេចក្តី
 ចូលចិត្តថា ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋាន នឹងមិនកើតឡើង ឈ្មោះថា លះបង់ហើយឬ ។
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៣៣] បុគ្គលទី ៨ ធ្វើសេចក្តីចូលចិត្តថា វិចិកិច្ចានបរិយុដ្ឋាន នឹង
 មិនកើតឡើង ឈ្មោះថា លះបង់ហើយឬ ។ អើ ។ បុគ្គលជាគោត្រភូ ធ្វើ
 សេចក្តីចូលចិត្តថា វិចិកិច្ចានបរិយុដ្ឋាន នឹងមិនកើតឡើង ឈ្មោះថា លះបង់
 ហើយឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

អង្គមកកថា ចប់

អដ្ឋកថា

អដ្ឋមកកថា

[៣១៨] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីបុគ្គលទី ៨ គឺព្រះអរិយបុគ្គល ដែលតាំងនៅក្នុងសោតាបត្តិមគ្គដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិនៃនិកាយអន្តកៈ និងនិកាយសមិតិយៈទាំងឡាយ ក្នុងខណៈនេះថា បុគ្គលតាំងនៅក្នុងសោតា- បត្តិមគ្គ ដែលជាបុគ្គលទី ៨ លះបរិយុដ្ឋានកិលេសទាំង ២ គឺទិដ្ឋិ និងវិចិកិត្តា បានហើយ ព្រោះមិនមានកិលេសទាំងឡាយកើតឡើង ក្នុងខណៈនៃអនុលោម គោត្រកូ និងមគ្គ ដូច្នោះ ពាក្យសួររបស់សកវាទី សំដៅដល់ជនពួកណា មួយ នៃជនទាំងនោះ ។ ពាក្យឆ្លើយទទួលរបស់បរវាទី សំដៅយកការមិន កើតឡើងនៃទិដ្ឋិ ចាប់អំពីខណៈនៃមគ្គ ។ ព្រោះធម្មតា ទិដ្ឋិនេះ ព្រះសោតាបន្ត ជាបុគ្គលលះហើយ មិនមែនបុគ្គលដែលតាំងនៅក្នុងមគ្គ ព្រោះហេតុនោះ ទើបសកវាទីសួរថា អដ្ឋមកោ បុគ្គលោ សោតាបន្នោ ដូច្នោះជាដើម ។

[៣១៩] ក្នុងបញ្ហាពោលអំពីវិចិកិត្តា ក៏ន័យនេះឯង ។

[៣២០] ក្នុងបញ្ហាពោលអំពីអនុស័យ លទ្ធិរបស់ជនទាំងនោះថា អនុស័យដទៃក្រៅអំពីបរិយុដ្ឋានកិលេស ព្រោះហេតុនោះ ទើបឆ្លើយបដិសេធ ថា ន ហោវំ ដូច្នោះ ។

ក្នុងបញ្ហាពោលអំពីសីលពូបរាមាសៈ បរវាទីមិនឃើញវាហារថា គ្រឿង ចោមរោម គឺសីលពូបរាមាសៈ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឆ្លើយបដិសេធ ។ លទ្ធិ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

របស់បរវាទីថា បុគ្គលទី ៨ លះបរិយុដ្ឋានបានហើយប៉ុណ្ណោះ ។

[៣២៣] ក្នុងបញ្ញាថា មន្ត្រា ភារិទោ សេចក្តីថា ក្នុងខណៈនោះ បុគ្គលទី ៨ កំពុងចម្រើនមគ្គ មិនមែនចម្រើនស្រេចហើយ ព្រោះហេតុ នោះ ទើបលោកឆ្លើយបដិសេធ ។

[៣២៥] ក្នុងពាក្យសួរថា អមត្តន ជាដើម បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ សំដៅយកភាពដែលកិលេសទាំងនោះ ត្រូវលះបានហើយដោយមគ្គទី ១ នោះឯង ព្រោះថា លទ្ធិរបស់លោកថា បើបុគ្គលគប្បីលះកិលេសដោយធម៌ ដែលមិនមែនជាមគ្គបានសោត បុគ្គលសូម្បីជាគោត្រកុបុគ្គលជាដើម ក៏គប្បី លះកិលេសបាន ។

[៣២៧] ពាក្យសួរថា ឧប្បន្និស្សតិ ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ពាក្យ វិសជ្ជនា ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។ ពាក្យដ៏សេស ក្នុងទីទាំងពួង មានអត្ថ ន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាអង្គមកកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

អដ្ឋមកកស្ត្រ្រិយកថា

[៣៣៤] បុគ្គលទី ៨ មិនមានសទ្ធិត្រ្រិយទេឬ ។ អើ ។ បុគ្គលទី ៨ មិនមានសទ្ធាទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៣៥] បុគ្គលទី ៨ មិនមានវិរិយត្រ្រិយ ។ បេ ។ មិនមានសតិត្រ្រិយ ។ បេ ។ មិនមានសមាធិត្រ្រិយ ។ បេ ។ មិនមានសញ្ញាត្រ្រិយទេឬ ។ អើ ។ បុគ្គលទី ៨ មិនបញ្ញាទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៣៦] បុគ្គលទី ៨ មានសទ្ធាដែរឬ ។ អើ ។ បុគ្គលទី ៨ មានសទ្ធិត្រ្រិយដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គលទី ៨ មានវិរិយៈ ។ បេ ។ មានសតិ មានសមាធិ ។ បេ ។ មានបញ្ញាដែរឬ ។ អើ ។ បុគ្គលទី ៨ មានបញ្ញាត្រ្រិយដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៣៧] បុគ្គលទី ៨ មានមនោ មានមនិត្រ្រិយដែរឬ ។ អើ ។ បុគ្គលទី ៨ មានសទ្ធា មានសទ្ធិត្រ្រិយដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គលទី ៨ មានមនោ មានមនិត្រ្រិយដែរឬ ។ អើ ។ បុគ្គលទី ៨ មានបញ្ញា មានបញ្ញាត្រ្រិយដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៣៨] បុគ្គលទី ៨ មានសោមនស្ស មានសោមនស្សត្រ្រិយ ។ បេ ។ មានជីវិត មានជីវិតត្រ្រិយដែរឬ ។ អើ ។ បុគ្គលទី ៨ មានសទ្ធា មានសទ្ធិត្រ្រិយដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គលទី ៥ មានជីវិត មានជីវិតត្រ្រិយដែរឬ ។ អើ ។ បុគ្គលទី ៨ មានវិរិយៈ ។ បេ ។ មាន

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

បញ្ញា មានបញ្ញាទ្រុយដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៣៣៩] បុគ្គលទី ៨ មានតែសទ្ធា មិនមានសទ្ធិទ្រុយទេឬ ។ អើ ។ បុគ្គលទី ៨ មានតែមនោ មិនមនិទ្រុយទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៣៤០] បុគ្គលទី ៨ មានតែសទ្ធា មិនមានសទ្ធិទ្រុយទេឬ ។ អើ ។ បុគ្គលទី ៨ មានតែសោមនស្ស មិនមានសោមនស្សទ្រុយ ។ បេ។ មានតែជីវិត មិនមានជីវិតទ្រុយទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៣៤១] បុគ្គលទី ៨ មានតែបញ្ញា មិនមានបញ្ញាទ្រុយទេឬ ។ អើ ។ បុគ្គលទី ៨ មានតែមនោ មិនមានមនិទ្រុយ ។ បេ។ មានតែសោមនស្ស មិនមានសោមនស្សទ្រុយ ។ បេ។ មានតែជីវិត មិនមានជីវិតទ្រុយទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៣៤២] បុគ្គលទី ៨ មិនមានសទ្ធិទ្រុយទេឬ ។ អើ ។ បុគ្គលទី ៨ ជាអ្នកមិនមានសទ្ធាទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ បុគ្គលទី ៨ មិនមានវិរិយទ្រុយទេឬ ។ អើ ។ បុគ្គលទី ៨ ជាអ្នកខ្ជិលច្រអូស មិនមានព្យាយាមទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ បុគ្គលទី ៨ មិនមានសតិទ្រុយទេឬ ។ អើ ។ បុគ្គលទី ៨ ជាអ្នកក្រេចស្មារតី មិនដឹងខ្លួនឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។ បុគ្គលទី ៨ មិនមានសមាធិទ្រុយទេឬ ។ អើ ។ បុគ្គលទី ៨ ជាអ្នកមានចិត្តមិនខ្ជាប់ខ្ជួន មានចិត្តរាយមាយដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។

[៣៤៣] បុគ្គលទី ៨ មិនមានបញ្ញាទ្រុយទេឬ ។ អើ ។ បុគ្គលទី ៨

ជាអ្នកឥតប្រាជ្ញា ជាមនុស្សល្ងង់ខ្លៅឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៤៤] បើបុគ្គលទី ៨ មានសទ្ធា ចុះសទ្ធានោះ ជាធម្មជាតនាំសត្វ
ចេញចាកទុក្ខដែរឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ បុគ្គលទី ៨ មានសទ្ធា សទ្ធានោះ
ឯង ជាធម្មជាតនាំសត្វចេញចាកទុក្ខមែន ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរ
ពោលថា បុគ្គលទី ៨ មិនមានសទ្ធិន្ទ្រិយទេ ។ បុគ្គលទី ៨ មានវិរិយៈ ចុះ
វិរិយៈនោះ ជាធម្មជាតនាំសត្វចេញចាកទុក្ខ ។ បេ ។ មានសតិ ចុះសតិនោះ
ជាធម្មជាតនាំសត្វចេញចាកទុក្ខ ។ បេ ។ មានសមាធិ ចុះសមាធិនោះ ជាធម៌
នាំសត្វចេញចាកទុក្ខ ។ បេ ។ មានបញ្ញា ចុះបញ្ញានោះ ជាធម្មជាតនាំសត្វ
ចេញចាកទុក្ខដែរឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើបុគ្គលទី ៨ មានបញ្ញា បញ្ញានោះឯង
ជាធម្មជាតនាំសត្វចេញចាកទុក្ខមែន ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា
បុគ្គលទី ៨ មិនមានបញ្ញាន្ទ្រិយទេ ។

[៣៤៥] បុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសកទាគាមិ-
ផល មានសទ្ធា មានសទ្ធិន្ទ្រិយដែរឬ ។ អើ ។ បុគ្គលទី ៨ មានសទ្ធា មាន
សទ្ធិន្ទ្រិយដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិ
ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសកទាគាមិផល មានបញ្ញា មានបញ្ញាន្ទ្រិយដែរឬ ។
អើ ។ បុគ្គលទី ៨ មានបញ្ញា មានបញ្ញាន្ទ្រិយដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៤៦] បុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវអនាគាមិផល
។ បេ ។ បុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត មានសទ្ធា មាន

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

សទ្ធិន្ទ្រិយ ។ បេ ។ មានបញ្ញា មានបញ្ញាន្ទ្រិយដែរឬ ។ អើ ។ បុគ្គលទី ៨
មានបញ្ញា មានបញ្ញាន្ទ្រិយដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៤៧] បុគ្គលទី ៨ មានតែសទ្ធា មិនមានសទ្ធិន្ទ្រិយទេឬ ។ អើ ។
បុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសកទាគាមិផល មានតែសទ្ធា
មិនមានសទ្ធិន្ទ្រិយទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គលទី ៨
មានតែបញ្ញា មិនមានបញ្ញាន្ទ្រិយទេឬ ។ អើ ។ បុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យ
ជាក់ច្បាស់ នូវសកទាគាមិផល មានតែបញ្ញា មិនមានបញ្ញាន្ទ្រិយទេឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៤៨] បុគ្គលទី ៨ មានតែសទ្ធា មិនមានសទ្ធិន្ទ្រិយទេ ។ បេ ។ មាន
តែបញ្ញា មិនមានបញ្ញាន្ទ្រិយទេឬ ។ អើ ។ បុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យ
ជាក់ច្បាស់ នូវអនាគាមិផល ។ បេ ។ បុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់
ច្បាស់ នូវអរហត្ត មានតែបញ្ញា មិនមានបញ្ញាន្ទ្រិយទេឬ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៤៩] បុគ្គលទី ៨ មិនមានឥន្ទ្រិយ ៥ ទេឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះ
មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឥន្ទ្រិយនេះមាន ៥ យ៉ាង ។
ឥន្ទ្រិយ ៥ យ៉ាង តើដូចម្តេច ។ គឺសទ្ធិន្ទ្រិយ ១ វិរិយន្ទ្រិយ ១ សតិន្ទ្រិយ
១ សមាធិន្ទ្រិយ ១ បញ្ញាន្ទ្រិយ ១ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឥន្ទ្រិយមាន ៥ យ៉ាង
នេះឯង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលដែលបានឈ្មោះថា អរហន្ត ព្រោះមាន
ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ នេះឯងសម្រេចបរិបូណ៌ បុគ្គលដែលបានឈ្មោះថា អ្នក

ប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ព្រោះមានឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ទន់
 ជាងឥន្ទ្រិយរបស់បុគ្គលជាអរហន្តនោះ បុគ្គលដែលបានឈ្មោះថា អនាគាមី
 ព្រោះមានឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ទន់ជាងឥន្ទ្រិយរបស់បុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិ ដើម្បី
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្តនោះ បុគ្គលដែលបានឈ្មោះថា អ្នកប្រតិបត្តិ
 ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល ព្រោះមានឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ទន់ជាង
 ឥន្ទ្រិយរបស់បុគ្គលជាអនាគាមីនោះ បុគ្គលដែលបានឈ្មោះថា សកទាគាមី
 ព្រោះមានឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ទន់ជាងឥន្ទ្រិយរបស់បុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិ ដើម្បី
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផលនោះ បុគ្គលដែលបានឈ្មោះថា អ្នកប្រតិបត្តិ
 ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសកទាគាមិផល ព្រោះមានឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ទន់
 ជាងឥន្ទ្រិយរបស់បុគ្គលជាសកទាគាមីនោះ បុគ្គលដែលបានឈ្មោះថា សោតា-
 បន្ទ ព្រោះមានឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ទន់ជាងឥន្ទ្រិយរបស់អ្នកប្រតិបត្តិ ដើម្បី
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសកទាគាមិផលនោះ បុគ្គលដែលបានឈ្មោះថា អ្នក
 ប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសោតាបន្តិផល ព្រោះមានឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ
 ទន់ជាងឥន្ទ្រិយរបស់បុគ្គលជាសោតាបន្តិនោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គល
 ណា មិនមានឥន្ទ្រិយទាំង ៥ នេះ សព្វគ្រប់ឥតខ្ចោះ ដោយប្រការទាំងពួងទេ
 តថាគតហៅបុគ្គលនោះថា ជាអ្នកតាំងនៅក្នុងពួកបុប្ផជន ជាខាងក្រៅ ពាក្យ
 ដូច្នោះ មានក្នុងប្រសូត្រប្ប ។ អើ ។ បុគ្គលទី ៨ ឈ្មោះថា តាំងនៅក្នុងពួក
 បុប្ផជន ជាខាងក្រៅប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រោះហេតុ
 នោះ បុគ្គលទី ៨ ក៏មានឥន្ទ្រិយ ៥ ដែរ ។

អដ្ឋកថា

អដ្ឋមកស្ស ឥន្ទ្រិយកថា

[៣៣៤] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីឥន្ទ្រិយរបស់បុគ្គលទី ៨ តទៅ ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិនៃនិកាយអន្តកៈ ក្នុងខណៈនេះថា បុគ្គលទី ៨ រមែងបាននូវឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ក្នុងខណៈនៃ មគ្គកើត មិនមែនបានមកមុន ដូច្នោះ សកវាទីសំដៅដល់ជនទាំងនោះ ទើប សួរថា **នត្តិ សទ្ធិន្ទ្រិយំ** ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ បរវាទី ត្រូវសួរថា **នត្តិ សទ្ធា** កំណត់យកភាពដែលសទ្ធាផ្សេងអំពីសទ្ធិន្ទ្រិយ ទើប ឆ្លើយបដិសេធ ក្នុងបញ្ហាដ៏សេសសំទាំងឡាយ ក៏ន័យនេះឯង ។

[៣៣៧] សកវាទីផ្ដើមពាក្យជាដើមថា **អត្តិ សទ្ធា អត្តិ សទ្ធិន្ទ្រិយំ** ដូច្នោះ ដើម្បីសម្ដែងថា ដូចជាចិត្តរបស់បុគ្គលណាមាន សូម្បីមនិធិន្ទ្រិយ របស់បុគ្គលនោះក៏មាន យ៉ាងណា សទ្ធាជាដើម របស់បុគ្គលណាមាន ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ មានសទ្ធិន្ទ្រិយជាដើម របស់បុគ្គលនោះក៏មាន ក៏យ៉ាង នោះ ។ ពាក្យទាំងអស់ ព្រមទាំងការអះអាងដោយព្រះសូត្រ មានអត្ថន័យ យល់ហើយ ដូច្នោះ ។^{៣៣៧}

អដ្ឋកថាអដ្ឋមកស្ស ឥន្ទ្រិយកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

ទិព្វចក្កកថា

[៣៥០] មំសចក្កំ ដែលធម៌ទំនុកបម្រុងហើយ ជាទិព្វចក្កុប្ប ។ អើ ។
មំសចក្កំ គឺទិព្វចក្កំ ឯទិព្វចក្កំ គឺមំសចក្កុប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៥១] មំសចក្កំ ដែលធម៌ទំនុកបម្រុងហើយ ជាទិព្វចក្កុប្ប ។ អើ ។
មំសចក្កុដ្ឋចម្ពេច ទិព្វចក្កុដ្ឋចម្ពេច្នោះ ទិព្វចក្កុដ្ឋចម្ពេច មំសចក្កុដ្ឋចម្ពេច្នោះប្ប ។ អ្នក
មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៥២] មំសចក្កំ ដែលធម៌ទំនុកបម្រុងហើយ ជាទិព្វចក្កុប្ប ។ អើ ។
មំសចក្កុនោះឯង គឺទិព្វចក្កុនោះ ទិព្វចក្កុនោះ គឺមំសចក្កុនោះប្ប ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៥៣] មំសចក្កំ ដែលធម៌ទំនុកបម្រុងហើយ ជាទិព្វចក្កុប្ប ។ អើ ។
មំសចក្កំ មានវិស័យ មានអានុភាព មានគោចរដ្ឋចម្ពេច ទិព្វចក្កុក៏មានវិស័យ
មានអានុភាព មានគោចរ ដ្ឋចម្ពេច្នោះដែរ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៥៤] មំសចក្កំ ដែលធម៌ទំនុកបម្រុងហើយ ជាទិព្វចក្កុប្ប ។ អើ ។
(មំសចក្កុ) ជាឧបាទិដ្ឋ ទៅជា (ទិព្វចក្កុ) អនុបាទិដ្ឋ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៥៥] ឧបាទិដ្ឋ ទៅជាអនុបាទិដ្ឋ ប្ប ។ អើ ។ កាមាវចរ ទៅជា
រូបាវចរ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៥៦] កាមាវចរ ទៅជារូបាវចរ ។ អើ ។ រូបាវចរទៅជាអរូបាវចរ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៥៧] រូបាវចរ ទៅជាអរូបាវចរឬ ។ អើ ។ បរិយាបន្ន ទៅជា អបរិយាបន្នឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៥៨] មំសចក្ក ដែលធម៌ទំនុកបម្រុងហើយ ជាទិព្វចក្កឬ ។ អើ ។ ទិព្វចក្ក ដែលធម៌ទំនុកបម្រុងហើយ ជាមំសចក្កឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង នេះទេ ។ បេ ។

[៣៥៩] មំសចក្ក ដែលធម៌ទំនុកបម្រុងហើយ ជាទិព្វចក្កឬ ។ អើ ។ ទិព្វចក្ក ដែលធម៌ទំនុកបម្រុងហើយ ជាបញ្ញាចក្កឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង នេះទេ ។ បេ ។

[៣៦០] មំសចក្ក ដែលធម៌ទំនុកបម្រុងហើយ ជាទិព្វចក្កឬ ។ អើ ។ ទិព្វចក្ក ដែលធម៌ទំនុកបម្រុងហើយ ជាមំសចក្កឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង នេះទេ ។ បេ ។

[៣៦១] មំសចក្ក ដែលធម៌ទំនុកបម្រុងហើយ ជាទិព្វចក្កឬ ។ អើ ។ ចក្កទាំងឡាយ មានតែ ២ ប៉ុណ្ណោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៦២] ចក្កទាំងឡាយ មានតែ ២ ប៉ុណ្ណោះឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះ មានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ចក្កទាំងឡាយ មាន ៣ គឺមំសចក្ក ១ ទិព្វចក្ក ១ បញ្ញាចក្ក ១ ដូច្នោះមែនឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ ត្រាស់ថា ចក្កទាំងឡាយ មាន ៣ គឺមំសចក្ក ១ ទិព្វចក្ក ១ បញ្ញាចក្ក ១ ដូច្នោះមែន ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ចក្កទាំងឡាយ មានតែ

២ ប៉ុណ្ណោះទេ ។

[៣៦៣] ចក្ខុទាំងឡាយ មានតែ ២ ប៉ុណ្ណោះឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះ
មានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុទាំងឡាយ មាន ៣ ។
ចក្ខុទាំង ៣ តើដូចម្តេច ។ គឺមំសចក្ខុ ១ ទិព្វចក្ខុ ១ បញ្ញាចក្ខុ ១ ម្ចាស់
ភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្ខុទាំងឡាយ មាន ៣ យ៉ាងនេះឯង ។

បុរសឧត្តម បានពោលថា ចក្ខុទាំងឡាយ មាន ៣ ប៉ុណ្ណោះ
គឺមំសចក្ខុ ១ ទិព្វចក្ខុ ១ បញ្ញាចក្ខុ ជាធម្មជាតិដ៏ប្រសើរ ១
ការកើតឡើងនៃមំសចក្ខុ ជាផ្លូវនាំឲ្យកើតឡើងនៃទិព្វចក្ខុ កាល
ណា បើញ្ញាណកើតឡើងហើយ បញ្ញាចក្ខុដ៏ប្រសើរ (ក៏កើត
ឡើង កាលនោះដែរ) បុគ្គលរួចស្រឡះ ចាកទុក្ខទាំងអស់
ព្រោះតែបានបញ្ញាចក្ខុនោះ ។

ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកមិនគួរពោល
ថា ចក្ខុទាំងឡាយ មានតែ ២ ប៉ុណ្ណោះទេ ។

ទិព្វចក្ខុកថា ចប់

អដ្ឋកថា

ទិព្វចក្ខុកថា

[៣៥០] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីទិព្វចក្ខុដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិនៃនិកាយអន្តកៈ
និងនិកាយសមិទិយៈទាំងឡាយ ក្នុងខណៈនេះថា មំសចក្ខុនោះឯង ដែល
ធម៌ គឺចតុត្ថជ្ឈានឧបត្ថម្ភហើយ ឈ្មោះថា ជាទិព្វចក្ខុ ដូច្នោះ សកវាទីសំដៅ
ដល់ជនទាំងនោះ ទើបសួរថា មំសចក្ខុ ដូច្នោះ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យ
របស់បរវាទី ។ ក៏ត្រូវសួរទៀតថា មំសចក្ខុ ទិព្វចក្ខុ ទិព្វចក្ខុ មំសចក្ខុ
បរវាទីបដិសេធថា មំសចក្ខុនោះត្រឹមតែជាមំសចក្ខុប៉ុណ្ណោះ មិនមែនដទៃ ។

[៣៥១] ក្នុងពាក្យសួរទាំងឡាយថា យាទិសំ ជាដើម បរវាទីឆ្លើយ
បដិសេធ ព្រោះភាពដែលចក្ខុទាំង ២ នោះ មិនមានសភាពដូចគ្នា ។

[៣៥៣] ក្នុងបញ្ហា មានពាក្យថា វិសយោ ជាដើម សេចក្តីថា
រូបាយតនៈនោះឯង ជាវិសយនៃចក្ខុទាំង ២ អធិប្បាយថា មំសចក្ខុ រមែង
ឃើញរូបដែលមកកាន់គន្លងនៃចក្ខុប៉ុណ្ណោះ ឯទិព្វចក្ខុ រមែងឃើញរូបដែល
មិនមកកាន់គន្លងនៃចក្ខុបាន សូម្បីរូបនោះ មានភ្នំប៉ាំងជាដើម ។ ម្យ៉ាងទៀត
រូបល្អិតក្រៃលែង ក៏ជាគោចរ គឺជាអារម្មណ៍នៃទិព្វចក្ខុបាន តែរូបបែបនេះ
ជាអារម្មណ៍របស់មំសចក្ខុមិនបានឡើយ ព្រោះហេតុនោះ អានុភាព គឺ
អំណាច និងគោចរ គឺអារម្មណ៍នៃចក្ខុទាំង ២ នេះ ទើបមិនដូចគ្នា ដោយ
ប្រការដូច្នោះ ។

[៣៥៤] ត្រូវសួរថា ឧទានិទ្ធិំ ហុត្វា អនុទានិទ្ធិំ ហោតិ ព្រោះ បរវាទីកាន់យកថា មំសចក្កំ ជាឧបាទិទ្ធិ ឯទិព្វចក្កំ ជាអនុបាទិទ្ធិ ទាំង មំសចក្កំនោះឯង ក៏មិនជាទិព្វចក្កំ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឆ្លើយបដិសេធ ។

[៣៥៥] ត្រូវសួរលើកទី ២ បរវាទីកាន់យកថា ព្រោះទិព្វចក្កំ រមែងកើតឡើង ព្រោះមំសចក្កំជាបច្ច័យ ព្រោះអាស្រ័យព្រះបាលីថា ការ កើតឡើងនៃមំសចក្កំ ជាផ្លូវនៃទិព្វចក្កំ ដូច្នោះ ទាំងទិព្វចក្កំនោះ ក៏ជាការ ផ្លូវផងនៃមហាកុត្តរុបទាំង ៤ ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងរូបារុបរ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឆ្លើយទទួល ។ ត្រូវសួរថា កាមាវចរំ ព្រោះបរវាទីមិនកាន់យកថា មំសចក្កំនោះឯង ជាទិព្វចក្កំ ហេតុនោះ ទើបឆ្លើយបដិសេធ ។

[៣៥៦] ត្រូវសួរលើកទី ២ បរវាទីក៏ឆ្លើយទទួល ព្រោះគិតថា ធម្មតារូបារុបរកើត ព្រោះភាពកើតឡើងហើយ ដោយមានរូបារុបរជ្ឈានជា បច្ច័យ ។ ត្រូវសួរថា រូទាវចរំ ហុត្វា អរូទាវចរំ បរវាទីក៏ឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះការមិនមានរូបារុបរចិត្តក្នុងខណៈ នៃរូបារុបរដោយការការវាណាបន្តអំពី នេះទៅ ។

[៣៥៧] ត្រូវសួរលើកទី ២ ក៏ឆ្លើយទទួល ព្រោះលទ្ធិថា អរូបារុបរ ជាភាពផ្លូវផងនៃមហាកុត្តរុបទាំង ៤ ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអរូបារុបរ ហើយ រមែងកើតឡើង តែបរវាទីនោះ មិនកាន់យកថា អរូបារុបរនោះ ជា អបរិយាបន្ន ព្រោះហេតុនោះ ទើបឆ្លើយបដិសេធនោះឯង ។

[៣៥៨] បទថា ទិព្វចក្កំ ធម្មបត្តន្តំ បានដល់ ជាវត្ថុដែលកាមាវចរធម៌

ឧបត្ថម្ភហើយ ។

[៣៥៩] បទថា ធម្មបត្តន្តំ បានដល់ ដែលលោកុត្តរធម៌ឧបត្ថម្ភ
ហើយ ។

[៣៦១] ត្រូវសួរថា ទ្រូវ ចក្ខុនិ បរវាទីមិនកាន់យកទិព្វចក្ខុ ដែល
ធម៌ឧបត្ថម្ភហើយ ជាបញ្ញាចក្ខុក៏ពិត ទើបឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះភាពដែល
បញ្ញាចក្ខុ ជាសភាវៈមាន ។

[៣៦២] ត្រូវសួរទៀត ក៏ឆ្លើយទទួល ដោយអំណាចនៃលទ្ធិថា
មំសចក្ខុដែលធម៌ឧបត្ថម្ភហើយ រមែងជាទិព្វចក្ខុ ដូច្នោះ ។ ពាក្យដ៏សេស
ក្នុងទីនេះ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៣៣}

អង្គកថាទិព្វចក្ខុកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

ទិព្វសោតកថា

[៣៦៤] មំសសោត ដែលធម៌ទំនុកបម្រុងហើយ ជាទិព្វសោតឬ ។
អើ ។ មំសសោត គឺទិព្វសោត ទិព្វសោត គឺមំសសោតឬ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[៣៦៥] មំសសោត ដែលធម៌ទំនុកបម្រុងហើយ ជាទិព្វសោតឬ ។
អើ ។ មំសសោតដូចម្តេច ទិព្វសោតក៏ដូច្នោះដែរ ទិព្វសោតដូចម្តេច មំស-
សោតក៏ដូច្នោះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[៣៦៦] មំសសោត ដែលធម៌ទំនុកបម្រុងហើយ ជាទិព្វសោតឬ ។
អើ ។ មំសសោតនោះឯង គឺទិព្វសោតនោះ ទិព្វសោតនោះ គឺមំសសោត
នោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[៣៦៧] មំសសោត ដែលធម៌ទំនុកបម្រុងហើយ ជាទិព្វសោតឬ ។
អើ ។ មំសសោត មានវិស័យ អានុភាព គោចរដូចម្តេច ទិព្វសោត ក៏មាន
វិស័យ អានុភាព គោចរដូច្នោះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[៣៦៨] មំសសោត ដែលធម៌ទំនុកបម្រុងហើយ ជាទិព្វសោតឬ ។
អើ ។ មំសសោត ជាឧបាទិដ្ឋ ទៅជា (ទិព្វសោត) អនុបាទិដ្ឋឬ ។ អ្នក
មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[៣៦៩] (មំសសោត) ជាឧបាទិដ្ឋ ទៅជា (ទិព្វសោត) អនុ-
បាទិដ្ឋឬ ។ អើ ។ កាមាវចរ ទៅជារូបាវចរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

នេះទេ ។ បេ ។

[៣៧០] កាមាវចរ ទៅជារូបាវចរឬ ។ អើ ។ រូបាវចរ ទៅជា
អរូបាវចរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៧១] រូបាវចរ ទៅជាអរូបាវចរឬ ។ អើ ។ បរិយាបន្ន ទៅជា
អបរិយាបន្នឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៧២] មំសសោត ដែលធម៌ទំនុកបម្រុងហើយ ជាទិព្វសោតឬ ។
អើ ។ ទិព្វសោត ដែលធម៌ទំនុកបម្រុងហើយ ជាមំសសោតឬ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៧៣] មំសសោត ដែលធម៌ទំនុកបម្រុងហើយ ជាទិព្វសោតឬ ។
អើ ។ សោត មានតែមួយប៉ុណ្ណោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៧៤] សោត មានតែមួយប៉ុណ្ណោះឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមាន
ព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា សោតទាំងឡាយ មាន ២ គឺមំសសោត ១ ទិព្វសោត
១ មែនឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា សោតទាំង
ឡាយ មាន ២ គឺមំសសោត ១ ទិព្វសោត ១ មែន ម្ចាស់អ្នកដឹងចម្រើន
អ្នកមិនគួរពោលថា សោត មានតែ ១ ប៉ុណ្ណោះទេ ។

ទិព្វសោតកថា ចប់

អដ្ឋកថា

ទិព្វសោតកថា

[៣៧៣] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីទិព្វសោតដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ បរវាទី ត្រូវសកវាទីសួរថា ឯកំយេវ សោតំ ក៏ឆ្លើយ
បដិសេធ ព្រោះសោត មាន ២ យ៉ាង គឺមំសសោត ១ ទិព្វសោត ១
ត្រូវសួរទៀត ក៏ឆ្លើយទទួល ព្រោះមំសសោតនោះឯង ដែលធម៌ឧបត្ថម្ភ
ហើយ ឈ្មោះថា ជាទិព្វសោត ។ ពាក្យដ៏សេស មានន័យដូចពោលហើយ
ខាងដើមនោះឯង ។^{១២៣}

អដ្ឋកថាទិព្វសោតកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

យថាកម្មបគតញ្ញាណកថា

[៣៧៥] យថាកម្មបគតញ្ញាណ (ការដឹងពួកសត្វ ដែលអន្តោលទៅតាមកម្ម) គឺទិព្វចក្ខុ ។ អើ ។ បុគ្គលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ចំពោះយថាកម្មបគតៈ (សត្វដែលអន្តោលទៅតាមកម្ម) ឈ្មោះថា ឃើញរូបដោយទិព្វចក្ខុ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៧៦] បុគ្គលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ចំពោះយថាកម្មបគតៈ ឈ្មោះថា ឃើញរូបដោយទិព្វចក្ខុ ។ អើ ។ ការប្រជុំនៃផស្សៈទាំង ២ នៃចិត្តទាំង ២ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៧៧] យថាកម្មបគតញ្ញាណ គឺទិព្វចក្ខុ ។ អើ ។ បុគ្គលធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា អើហ្ន៎ ពួកសត្វដ៏ចម្រើនទាំងអម្បាលនេះ ដូច្នោះខ្លះ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា ពួកសត្វប្រកបដោយកាយទុច្ចរិត ដូច្នោះខ្លះ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា ពួកសត្វប្រកបដោយវចិទុច្ចរិត ដូច្នោះខ្លះ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា ពួកសត្វប្រកបដោយមនោទុច្ចរិត ដូច្នោះខ្លះ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា ពួកសត្វអ្នកតិះដៀលព្រះអរិយៈទាំងឡាយ ដូច្នោះខ្លះ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា ពួកសត្វជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ដូច្នោះខ្លះ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា ពួកសត្វប្រកាន់នូវអំពើជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ដូច្នោះខ្លះ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា ពួកសត្វទាំងនោះ បែកធ្លាយរាងកាយស្លាប់ហើយ ទៅកើតក្នុងអបាយ ទុគ្គតិវិនិបាត និងនរក ដូច្នោះខ្លះ មួយទៀត បុគ្គលធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា អើហ្ន៎ ពួកសត្វដ៏ចម្រើនទាំងអម្បាលនេះ ដូច្នោះខ្លះ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា ពួកសត្វប្រកប

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

៥៣៦

ដោយកាយសុចរិត ដូច្នោះខ្លះ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា ពួកសត្វប្រកបដោយវចី-
 សុចរិត ដូច្នោះខ្លះ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា ពួកសត្វប្រកបដោយមនោសុចរិត ដូច្នោះ
 ខ្លះ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា ពួកសត្វជាអ្នកមិនតិះដៀលព្រះអរិយៈទាំងឡាយ ដូច្នោះ
 ខ្លះ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា ពួកសត្វជាសម្មាទិដ្ឋិ ដូច្នោះខ្លះ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា ពួក
 សត្វជាអ្នកប្រកាន់នូវអំពើជាសម្មាទិដ្ឋិ ដូច្នោះខ្លះ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា ពួកសត្វ
 ទាំងនោះ លុះបែកឆ្ងាយរាងកាយស្លាប់ហើយ ទៅកើតក្នុងសុគតិ សួគ៌ ទេវ-
 លោក ដូច្នោះខ្លះ ឈ្មោះថា ឃើញរូបដោយទិព្វចក្ខុ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៧៨] យថាកម្មុបគតញ្ញាណ គឺទិព្វចក្ខុ ។ អើ ។ បុគ្គលធ្វើទុក
 ក្នុងចិត្តថា អើហ្ន៎ ពួកសត្វដ៏បម្រើទាំងអម្បាលនេះ ដូច្នោះខ្លះ ។ បេ ។ ធ្វើទុក
 ក្នុងចិត្តថា ពួកសត្វទាំងនោះ លុះបែកឆ្ងាយរាងកាយស្លាប់ហើយ ទៅកើត
 ក្នុងសុគតិ សួគ៌ ទេវលោក ដូច្នោះខ្លះ ឈ្មោះថា ឃើញរូបដោយទិព្វចក្ខុ ។
 អើ ។ ការប្រជុំនៃផស្សៈទាំង ២ នៃចិត្តទាំង ២ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរ
 ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៧៩] យថាកម្មុបគតញ្ញាណ គឺទិព្វចក្ខុ ។ អើ ។ បុគ្គលណា
 មួយ មិនមានទិព្វចក្ខុ មិនបានចំពោះ មិនបានត្រាស់ដឹង មិនធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់នូវទិព្វចក្ខុ តែងដឹងនូវយថាកម្មុបគតៈ មានដែរឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ
 បុគ្គលណាមួយ មិនមានទិព្វចក្ខុ មិនបានចំពោះ មិនបានត្រាស់ដឹង មិនបាន
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវទិព្វចក្ខុទេ តែងដឹងនូវយថាកម្មុបគតៈដែរ ម្នាលអ្នកដ៏

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា យថាកម្មបគតញ្ញាណ គឺទិព្វចក្ខុទេ ។

[៣៨០] យថាកម្មបគតញ្ញាណ គឺទិព្វចក្ខុ ។ អើ ។ ព្រះសារីបុត្ត មានអាយុ បានជ្រាបនូវយថាកម្មបគតៈឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ ព្រះសារីបុត្ត មានអាយុ បានជ្រាបនូវយថាកម្មបគតៈដែរ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរ ពោលថា យថាកម្មបគតញ្ញាណ គឺទិព្វចក្ខុទេ ។

[៣៨១] ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ បានជ្រាបនូវយថាកម្មបគតៈឬ ។ អើ ។ ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ មានទិព្វចក្ខុ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ ទេ ។ បេ ។

[៣៨២] ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ មានទិព្វចក្ខុ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះ សារីបុត្តមានអាយុ បានពោលគាថានេះថា

ការតាំងចិត្តរបស់ខ្ញុំ មិនមានដើម្បីបុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ
មិនមានដើម្បីទិព្វចក្ខុ មិនមានដើម្បីចេតោបរិយញ្ញាណ មិន
មានដើម្បីឥន្ទ្រវិធាញ្ញាណ មិនមានដើម្បីសោតធាតុដ៏បរិសុទ្ធ
មិនមានដើម្បីចុត្តបបាតញ្ញាណទេ ។

ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកមិនគួរពោល ថា យថាកម្មបគតញ្ញាណ គឺទិព្វចក្ខុទេ ។

យថាកម្មបគតញ្ញាណកថា ចប់

អដ្ឋកថា

យថាកម្មបគតញ្ញាណកថា

[៣៧៥] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាយថាកម្មបគតញ្ញាណ គឺញ្ញាណជា គ្រឿងដឹងភាពដែលសត្វទាំងឡាយប្រព្រឹត្តទៅតាមកម្មដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិថា យថាកម្មបគតញ្ញាណ នោះឯងជាទិព្វចក្ខុ ព្រោះកាន់យកព្រះសូត្រដោយមិនពិចារណាថា មានចក្ខុ ដូចជាទិព្វដ៏បរិសុទ្ធ ។ បេ។ រមែងដឹងច្បាស់នូវពួកសត្វ ដែលប្រព្រឹត្តទៅតាម កម្មរបស់ខ្លួន ដោយប្រការដូច្នោះ ពាក្យសួររបស់សកវាទី សំដៅដល់ជន ទាំងនោះ ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ត្រូវសកវាទីសួរ ទៀតថា យថាកម្មបគតញ្ញា មនសិករោតិ បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះ ចិត្ត ១ ដួង មិនមានអារម្មណ៍ ២ យ៉ាង ។

[៣៧៦] ត្រូវសួរលើកទី ២ បរវាទីត្រឡប់ឆ្លើយទទួល ដោយ អំណាចនៃចិត្តដួងផ្សេងគ្នា ។ សកវាទីមិនឲ្យឱកាស ធ្វើលេសដល់បរវាទីនោះ ទើបសួរទៀតថា ទ្វិន្នំ ធស្សានំ បរវាទីក៏ឆ្លើយបដិសេធ ។

[៣៧៧] បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបអត្ថ ក្នុងការប្រកបសេចក្តីដោយបទថា ឥមេ វត ភោន្តោ សត្តា ជាដើម ដូចដែលប្រកបជាមួយបទថា យថា- កម្មបគតំ នោះឯង ។

[៣៨០] បទថា អាយស្មា សារីបុត្តោ យថាកម្មបគតំ ញ្ញាណំ ជាធាតុ នេះ អធិប្បាយថា ព្រោះជនពួកខ្លះ មិនដឹងថា ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ

អដ្ឋកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

រមែងមិនប្រើអភិញ្ញាញាណទាំងឡាយ ព្រោះភាពជាអ្នកប្រាថ្នានិច្ច រមែង
សម្គាល់ថា ព្រះថេរៈមិនមានអភិញ្ញាញាណទាំងនោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើប
សកវាទីសួរបរវាទី ដែលសម្គាល់ថា ព្រះថេរៈមិនបានទិព្វចក្ខុ ដូច្នោះ ។

[៣៨១] ដោយហេតុនោះ បរវាទីត្រូវសកវាទីសួរបន្តថា អត្តា
យស្មតោ សារីបុត្តស្ស ទិព្វចក្ខុ ទើបឆ្លើយបដិសេធ ។

[៣៨២] ត្រូវសួរលើកទី ២ ក៏ឆ្លើយទទួល ដោយគិតថា អភិញ្ញា-
ញាណឯណានីមួយ ដែលសារីកគប្បីសម្រេច ព្រះថេរៈសម្រេចញាណ
នោះទាំងអស់ ដោយលំដាប់ ។ ឥឡូវនេះ សកវាទី កាលឲ្យបរវាទី
រាយមាយចិត្ត ទើបពោលពាក្យថា ននុ អាយស្មា សារីបុត្តោ ជាដើម ។
ពិតហើយ ព្រះថេរៈពោលគាថានេះ ព្រោះមិនមានការប្រាថ្នានឹងប្រើអភិញ្ញា
ប៉ុណ្ណោះឯង មិនបានពោល ព្រោះមិនមានអភិញ្ញាញាណទាំងឡាយ តែ
បរវាទីកំណត់ន័យព្រះសូត្រថា ព្រះថេរៈពោលព្រោះមិនមានអភិញ្ញាញាណ
ព្រោះហេតុនោះ តាមលទ្ធិនោះ ទើបព្រះថេរៈ មានត្រឹមតែយថាកម្មបគ-
តញាណ មិនមានទិព្វចក្ខុញាណ ដោយហេតុនោះ ទើបសកវាទីពោលថា
តេន ហិ ន វត្ថុតំ យថាកម្មបគតញាណំ ទិព្វចក្ខុ ដូច្នោះ ។^{១៧៣}

អដ្ឋកថាយថាកម្មបគតញាណកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

សំវកថា

[៣៨៣] ការសង្រួម មានក្នុងពួកទេវតាឬ ។ អើ ។ ការមិនសង្រួម មានក្នុងពួកទេវតាឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៨៤] ការមិនសង្រួម មិនមានក្នុងពួកទេវតាទេឬ ។ អើ ។ ការសង្រួម មិនមានក្នុងពួកទេវតាទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៨៥] ក្រែងការសង្រួម ជាសីល ព្រោះការមិនសង្រួម ចុះការសង្រួម មានក្នុងពួកទេវតាឬ ។ អើ ។ ការសង្រួម ជាសីល ព្រោះការមិនសង្រួមណា ការមិនសង្រួមនោះ មានក្នុងពួកទេវតាឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ អ្នកចូរជ្រាបនូវកំហុស (របស់អ្នក) ចុះ ប្រសិនបើ ការសង្រួម ជាសីល ព្រោះការមិនសង្រួម ការសង្រួមមានក្នុងពួកទេវតាមែន ម្នាលដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា ការសង្រួម ជាសីល ព្រោះការមិនសង្រួមណា ការមិនសង្រួមនោះ មានក្នុងពួកទេវតា ដូច្នោះ បណ្តាពាក្យទាំង ២ ប្រការនោះ អ្នកពោលពាក្យណាថា គេគួរពោលថា ការសង្រួម ជាសីល ព្រោះការមិនសង្រួម ការសង្រួម មានក្នុងពួកទេវតា មិនគួរពោលថា ការសង្រួម ជាសីល ព្រោះការមិនសង្រួមណា ការមិនសង្រួមនោះ មានក្នុងពួកទេវតា ដូច្នោះ ពាក្យនោះ ជាពាក្យខុសទេ ប្រសិនបើគេមិនគួរពោលថា ការសង្រួម ជាសីល ព្រោះការមិនសង្រួមណា ការមិនសង្រួមនោះ មានក្នុងពួកទេវតា ដូច្នោះ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ការសង្រួម

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ជាសីល ព្រោះការមិនសង្រួម ការសង្រួម មានក្នុងពួកទេវតា ដូច្នោះ បណ្តា
ពាក្យទាំងពីរប្រការនោះ អ្នកពោលពាក្យណាថា គេគួរពោលថា ការសង្រួម
ជាសីល ព្រោះការមិនសង្រួម ការសង្រួម មានក្នុងពួកទេវតា មិនគួរពោល
ថា ការសង្រួម ជាសីល ព្រោះការមិនសង្រួមណា ការមិនសង្រួមនោះ
មានក្នុងពួកទេវតា ដូច្នោះ ពាក្យនោះ ជាពាក្យខុសទេ ។

[៣៨៦] ការសង្រួម មានក្នុងពួកមនុស្ស ចុះការមិនសង្រួម មានក្នុង
ពួកមនុស្សនោះដែរឬ ។ អើ ។ ការសង្រួម មានក្នុងពួកទេវតា ចុះការមិន
សង្រួម មានក្នុងពួកទេវតានោះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៨៧] ការសង្រួម មានក្នុងទេវតា ចុះការមិនសង្រួម មិនមានក្នុងពួក
ទេវតានោះទេឬ ។ អើ ។ ការសង្រួម មានក្នុងពួកមនុស្ស ចុះការមិនសង្រួម
មិនមានក្នុងពួកមនុស្សនោះទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៨៨] ការរៀរចាកបាណាតិបាត មានក្នុងពួកទេវតាឬ ។ អើ ។ ចុះ
បាណាតិបាត (ការសម្លាប់សត្វ) មានក្នុងពួកទេវតាឬ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ការរៀរចាកសុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋាន (ហេតុជាទីតាំង
នៃសេចក្តីប្រមាទ គឺការផឹកទឹកស្រវឹង គឺសុរា និងមេរ័យ) មានក្នុងពួក
ទេវតាឬ ។ អើ ។ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋាន (ហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តី
ប្រមាទ គឺការផឹកទឹកស្រវឹង គឺសុរា និងមេរ័យ) មានក្នុងពួកទេវតាឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៨៩] បាណាតិបាត មិនមានក្នុងពួកទេវតាទេឬ ។ អើ ។ ការរៀរ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ចាកបុណ្ណាតិបុត្ត មិនមានក្នុងពួកទេវតាទេ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
ទេ ។ បេ ។ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋាន មិនមានក្នុងពួកទេវតាទេ ។ អើ ។
ការរៀរចាកសុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋាន មិនមានក្នុងពួកទេវតាទេ ។ អ្នក
មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៧០] ការរៀរចាកបុណ្ណាតិបុត្ត មានក្នុងពួកមនុស្ស ចុះបុណ្ណា-
តិបុត្ត មានក្នុងពួកមនុស្សនោះឬ ។ អើ ។ ការរៀរចាកបុណ្ណាតិបុត្ត មានក្នុង
ពួកទេវតា ចុះបុណ្ណាតិបុត្ត មានក្នុងពួកទេវតានោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ការរៀរចាកសុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋាន មានក្នុងពួកមនុស្ស
ចុះសុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋាន មានក្នុងពួកមនុស្សនោះឬ ។ អើ ។ **ការ**រៀរ
ចាកសុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋាន មានក្នុងពួកទេវតា ចុះសុរាមេរយមជ្ជប្បមា-
ទដ្ឋាន មានក្នុងពួកទេវតានោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៧១] ការរៀរចាកបុណ្ណាតិបុត្ត មានក្នុងពួកទេវតា ចុះបុណ្ណា-
តិបុត្ត មិនមានក្នុងពួកទេវតានោះទេ ។ អើ ។ ការរៀរចាកបុណ្ណាតិបុត្ត
មានក្នុងពួកមនុស្ស ចុះបុណ្ណាតិបុត្ត មិនមានក្នុងពួកមនុស្សនោះទេ ។ អ្នក
មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ **ការ**រៀរចាកសុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋាន មាន
ក្នុងពួកទេវតា ចុះសុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋាន មិនមានក្នុងពួកទេវតានោះទេ
ឬ ។ អើ ។ **ការ**រៀរសុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋាន មានក្នុងពួកមនុស្ស ចុះ
សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋាន មិនមានក្នុងពួកមនុស្សនោះទេ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

៥៤៣

[៣៨២] ការសង្រួម មិនមានក្នុងពួកទេវតាទេ ។ អើ ។ ពួកទេវតា
 ទាំងអស់ ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ ជាអ្នកកាន់យកទ្រព្យដែលម្ចាស់គេមិនឲ្យ ជា
 អ្នកប្រព្រឹត្តខុសក្នុងកាមទាំងឡាយ ជាអ្នកពោលពាក្យកុហក ជាអ្នកប្រព្រឹត្ត
 នូវហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ គឺផឹកទឹកស្រវឹង គឺសុរា និងមេរ័យដែរ
 ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ការសង្រួម មាន
 ក្នុងពួកទេវតាដែរ ។

សំរេកថា ចប់

អដ្ឋកថា

សំវរកថា

[៣៨៣] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីការសង្រួមដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិថា ក្នុងទេវតាទាំងឡាយ ខាងលើ តាំងអំពីជាន់តាវត្តិឡើងទៅ ព្រោះទេវតាទាំងនោះ មិនប្រព្រឹត្ត កន្លងបញ្ចវេរ ព្រោះហេតុនោះ ទើបការសង្រួមមានក្នុងទេវតាទាំងនោះ ដូច្នោះ ពាក្យសួររបស់សកវាទី សំដៅដល់ជនទាំងនោះ ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជា ពាក្យរបស់បរវាទី ដែលមិនឃើញការប្រព្រឹត្តកន្លងបញ្ចវេរ ។ លំដាប់ នោះ ទើបសកវាទីសួរដល់ការមិនសង្រួម ព្រោះធម្មតាការសង្រួមមាន លុះ ណាតែ ការមិនសង្រួមក្នុងវត្ថុដែលបុគ្គលគប្បីសង្រួមមាន តែបរវាទីឆ្លើយ បដិសេធ ព្រោះក្នុងទេវតាទាំងឡាយ មិនមានបុណ្យភាពជាដើម ។

[៣៨៦] បទថា អត្ថិ មនុស្សសុ ជាដើម សកវាទីពោលដើម្បី សម្តែងការប្រព្រឹត្តទៅនៃការមិនសង្រួម ក្នុងកាលការសង្រួមមាន និងការ ប្រព្រឹត្តទៅនៃការសង្រួម ក្នុងកាលការមិនសង្រួមមាន ។

[៣៨៨] ក្នុងបញ្ហាទាំងឡាយថា ទណ្ឌាតិទាតាវេរមណី ជាដើម គប្បីជ្រាបពាក្យឆ្លើយទទួល ដោយអំណាចនៃការមិនប្រព្រឹត្តបុណ្យភាពជាដើម

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ជាដើម និងគប្បីជ្រាបពាក្យឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះការមិនមានបុណ្យភាព
ជាដើម ។ បញ្ហាពោលដោយបដិលោម មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។

[៣៧២] ក្នុងបញ្ហាចុងបញ្ចប់ថា នត្តិ ទេវេសុ សំរោ ពាក្យឆ្លើយ
ទទួល ជាពាក្យរបស់សកវាទី សំដៅយកការមិនមានការធ្វើបុណ្យភាព
ជាដើម ហើយសង្រួមចាកការធ្វើបុណ្យភាពជាដើមទៀត ។ បន្ទាប់អំពី
នោះ ពាក្យសួរដោយអំណាចលេសន័យជាដើមថា បើការសង្រួមរបស់
ទេវតាទាំងឡាយមិនមាន ទេវតាទាំងឡាយ ក៏ត្រូវជាបុគ្គលផ្តាច់បង្គំជីវិត
ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ពាក្យបដិសេធ ព្រោះមិនមានការប្រព្រឹត្តកន្លងពៀរ
របស់ទេវតាទាំងឡាយ ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។ បរវាទីឲ្យលទ្ធិតាំងទុក
ព្រោះកាន់យកត្រឹមតែពាក្យថា ន ហេវំ របស់សកវាទី ។ តែលទ្ធិដែល
តាំងទុកហើយយ៉ាងនេះ រមែងតាំងទុកមិនបានឡើយ ដូច្នោះ ។^{១៣៣}

អង្គកថាសំរោកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

អសញ្ញកថា

[៣៧៣] សញ្ញាក្នុងពួកអសញ្ញសត្វ (សត្វមិនមានសញ្ញា) មាន ដែរឬ ។ អើ ។ ភពរបស់សញ្ញសត្វ (សត្វមានសញ្ញា) គតិរបស់សញ្ញសត្វ លំនៅរបស់សញ្ញសត្វ សង្សាររបស់សញ្ញសត្វ កំណើតរបស់សញ្ញសត្វ ការ បានចំពោះនូវអត្តភាពរបស់សញ្ញសត្វមានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង នេះទេ ។ បេ ។

[៣៧៤] ក្រែងភពរបស់អសញ្ញសត្វ គតិរបស់អសញ្ញសត្វ លំនៅ របស់អសញ្ញសត្វ សង្សាររបស់អសញ្ញសត្វ កំណើតរបស់អសញ្ញសត្វ ការ បានចំពោះនូវអត្តភាព របស់អសញ្ញសត្វមានដែរឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើភព របស់អសញ្ញសត្វ គតិរបស់អសញ្ញសត្វ លំនៅរបស់អសញ្ញសត្វ សង្សារ របស់អសញ្ញសត្វ កំណើតរបស់អសញ្ញសត្វ ការបានចំពោះនូវអត្តភាព របស់អសញ្ញសត្វមានដែរ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា សញ្ញា ក្នុងពួកអសញ្ញសត្វមានទេ ។

[៣៧៥] សញ្ញាក្នុងពួកអសញ្ញសត្វមានដែរឬ ។ អើ ។ បញ្ចវេការភព គតិ សត្តារាស សង្សារ កំណើត ការបានអត្តភាព មានដែរឬ ។ អ្នកមិន គួរពោលយ៉ាងទេ ។ បេ ។

[៣៧៦] ក្រែងឯកវេការភព គតិ សត្តារាស សង្សារ កំណើត ការ បានអត្តភាពមានដែរឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ ឯកវេការភព គតិ សត្តារាស

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

សង្សារ កំណើត ការបានអត្តភាពមានដែរ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរ
ពោលថា សញ្ញាក្នុងពួកអសញ្ញាសត្វ មានទេ ។

[៣៩៧] សញ្ញាក្នុងពួកអសញ្ញាសត្វ មានដែរឬ ។ អើ ។ បុគ្គលធ្វើកិច្ច
គួរធ្វើដោយសញ្ញា ដោយសញ្ញានោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៩៨] សញ្ញាក្នុងពួកមនុស្សមាន ទាំងសញ្ញាក្នុងនោះ សញ្ញាគតិ
(គតិរបស់សត្វមានសញ្ញា) សញ្ញាសត្តាវាស សញ្ញាសង្សារ សញ្ញាយោនិ
សញ្ញាតការវប្បជីលាភ មានដែរឬ ។ អើ ។ សញ្ញាក្នុងពួកអសញ្ញាសត្វ មាន
ទាំងសញ្ញាក្នុងនោះ សញ្ញាគតិ សញ្ញាសត្តាវាស សញ្ញាសង្សារ សញ្ញាយោនិ
សញ្ញាតការវប្បជីលាភ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៣៩៩] សញ្ញា ក្នុងពួកមនុស្សមាន ទាំងបញ្ចវេទនាការក្នុងនោះ គតិ
សត្តាវាស សង្សារ យោនិ អត្តការវប្បជីលាភ មានដែរឬ ។ អើ ។ សញ្ញា
ក្នុងពួកអសញ្ញាសត្វមាន ទាំងបញ្ចវេទនាការក្នុងនោះ គតិ លំនៅរបស់សត្វ
សង្សារ កំណើត ការបានអត្តភាព មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ បេ ។

[៤០០] សញ្ញា ក្នុងពួកមនុស្សមាន ទាំងបុគ្គលធ្វើកិច្ចដែលគួរធ្វើ
ដោយសញ្ញា ដោយសញ្ញានោះដែរឬ ។ អើ ។ សញ្ញា ក្នុងពួកអសញ្ញាសត្វ
មាន ទាំងបុគ្គលធ្វើកិច្ចដែលគួរធ្វើដោយសញ្ញា ដោយសញ្ញានោះដែរឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤០១] សញ្ញា ក្នុងពួកអសញ្ញាសត្វមាន ទាំងអសញ្ញាក្នុងនោះ អសញ្ញា

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

គតិ អសញ្ញាសត្តាវាស អសញ្ញាសង្សារ អសញ្ញាយោនិ អសញ្ញាត្តកា-
វប្បដិលោក មានដែរឬ ។ អើ ។ សញ្ញា ក្នុងពួកមនុស្សមាន ទាំង
អសញ្ញាក្នុងនោះ ។ បេ ។ អសញ្ញាត្តកាវប្បដិលោក មានដែរឬ ។ អ្នកមិន
គួរពោលយ៉ាង នេះទេ ។

[៤០២] សញ្ញាក្នុងពួកអសញ្ញាសត្វមាន ទាំងឯកវេកាការក្នុងនោះ គតិ
លំនៅរបស់សត្វ សង្សារ កំណើត ការបានអត្តភាព មានដែរឬ ។ អើ ។
សញ្ញាក្នុងពួកមនុស្សមាន ទាំងឯកវេកាការក្នុងនោះ ។ បេ ។ ការបានអត្តភាព
មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤០៣] សញ្ញា ក្នុងពួកអសញ្ញាសត្វមាន ប៉ុន្តែ អសញ្ញាសត្វនោះ
មិនធ្វើកិច្ចដែលគួរធ្វើដោយសញ្ញា ដោយសញ្ញានោះទេ ។ អើ ។ សញ្ញា
ក្នុងពួកមនុស្សមាន ប៉ុន្តែ មនុស្សនោះ មិនធ្វើកិច្ចដែលគួរធ្វើដោយសញ្ញា
ដោយសញ្ញានោះទេ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤០៤] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា សញ្ញា ក្នុងអសញ្ញាសត្វមានទេ ។
អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកទេវតា
ឈ្មោះថា អសញ្ញាសត្វ ជាអ្នកញ៉ាំងសញ្ញាឲ្យកើតឡើងមាន ប៉ុន្តែ ទេវតា
ទាំងនោះ រមែងច្យុតចាកកាយនោះ ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។
ព្រោះហេតុនោះ សញ្ញា ក្នុងពួកអសញ្ញាសត្វ មានមែន ។

[៤០៥] សញ្ញា ក្នុងពួកអសញ្ញាសត្វ មានដែរឬ ។ សញ្ញា ក្នុងកាល
ខ្លះ មាន ក្នុងកាលខ្លះ មិនមាន ។ ចុះពួកអសញ្ញាសត្វ ក្នុងកាលខ្លះ មាន ពួក

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

អសញ្ញាសត្វ កាលខ្លះ មាន សញ្ញាភព ក្នុងកាលខ្លះ មាន អសញ្ញាភព ក្នុង
កាលខ្លះ មាន បញ្ចវេការភព ក្នុងកាលខ្លះ មាន ឯកវេការភព ក្នុងកាល
ខ្លះ មាន ដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៤០៦] សញ្ញា ក្នុងពួកអសញ្ញាសត្វ ក្នុងកាលខ្លះ មាន ក្នុងកាលខ្លះ
មិនមានឬ ។ អើ ។ កាលដូចម្តេច សញ្ញា មាន កាលដូចម្តេច សញ្ញា មិន
មាន ។ សញ្ញាក្នុងចុតិកាល (កាលច្បុត) និងឧបបត្តិកាល (កាលដែល
កើត) មាន តែក្នុងបិតិកាល (កាលដែលតាំងនៅ) មិនមានទេ ។ ពួក
សញ្ញាសត្វ ក្នុងចុតិកាល និងឧបបត្តិកាល មាន ក្នុងអសញ្ញាសត្វ ក្នុងបិតិ-
កាល មាន សញ្ញាភព ក្នុងចុតិកាល និងឧបបត្តិកាល មាន អសញ្ញាភព
ក្នុងបិតិកាល មាន បញ្ចវេការភព ក្នុងចុតិកាល និងឧបបត្តិកាល មាន
ឯកវេការភព ក្នុងបិតិកាល មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

អសញ្ញាកថា ចប់

អដ្ឋកថា

អសញ្ញកថា

[៣៧៣] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាការមិនមានសញ្ញាដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិនៃនិកាយអន្តកៈ
 ទាំងឡាយ ក្នុងខណៈនេះថា ឈ្មោះថា បដិសន្ធិ រៀបចាកវិញ្ញាណ មិនមាន
 ព្រោះពាក្យថា វិញ្ញាណ មាន ព្រោះសន្ធិរជាបច្ច័យ ដូច្នោះ សញ្ញាក្នុង
 ខណៈនៃចុតិ និងបដិសន្ធិរបស់អសញ្ញីសត្វទាំងឡាយ មាន ព្រោះពាក្យថា
 អសញ្ញីទៅតាមទាំងនោះ រមែងចុតិចាកពួកនោះ ព្រោះការកើតឡើងនៃសញ្ញា
 ដូច្នោះ ពាក្យសួររបស់សកវាទី សំដៅដល់ជនទាំងនោះ ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល
 ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ បន្ទាប់អំពីនោះ សកវាទី ដើម្បីនឹងសួរបរវាទីដោយ
 ពាក្យជាដើមថា ឋានៈនោះ ជាកតមានសញ្ញា តាមលទ្ធិរបស់អ្នកឬ ទើប
 ពោលពាក្យថា សញ្ញាភវោ សញ្ញាគតិ ដូច្នោះជាដើម ។ ពាក្យទាំងពួង និង
 ពាក្យដទៃក្រៅពីពាក្យនោះ គប្បីជ្រាបដោយន័យរបស់ព្រះបាលីនោះឯង ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាអសញ្ញកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនកថា

[៤០៧] បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា សញ្ញាក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនកថា មានទេឬ ។ អើ ។ អសញ្ញកថា អសញ្ញគតិ អសញ្ញសត្តារាស អសញ្ញសង្សារ អសញ្ញយោនិ អសញ្ញត្តការវប្បដិលោក មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤០៨] ក្រែងសញ្ញកថា សញ្ញគតិ សញ្ញសត្តារាស សញ្ញសង្សារ សញ្ញយោនិ សញ្ញត្តការវប្បដិលោក មានដែរឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើសញ្ញកថា សញ្ញគតិ ។ បេ ។ សញ្ញត្តការវប្បដិលោក មានដែរ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា សញ្ញាក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនកថា មានទេ ។

[៤០៩] បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា សញ្ញាក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនកថា មានទេឬ ។ អើ ។ ឯកវេការកថា គតិ ។ បេ ។ ការបានអត្តភាព មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ក្រែងចតុវេការកថា គតិ ។ បេ ។ ការបានអត្តភាព មានដែរឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ ចតុវេការកថា គតិ ។ បេ ។ ការបានអត្តភាព មានដែរ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា សញ្ញាក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនកថា មានទេ ។

[៤១០] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា សញ្ញាក្នុងអសញ្ញសត្ត មានទេ ចុះ ចំណែកខាងអសញ្ញកថានោះ អសញ្ញគតិ អសញ្ញសត្តារាស អសញ្ញសំសារ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

អសញ្ញាយោនិ អសញ្ញត្តការវប្បជីលាក មានដែរឬ ។ អើ ។ បុគ្គលមិនគួរ
 និយាយថា សញ្ញាក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព មានទេ ចុះចំណែកខាង
 អសញ្ញកតនោះ អសញ្ញគតិ អសញ្ញសត្តាវាស អសញ្ញសំសារ អសញ្ញ-
 យោនិ អសញ្ញត្តការវប្បជីលាក មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
 ទេ ។ បើ មិនគួរនិយាយថា សញ្ញាក្នុងអសញ្ញសត្វ មានទេ ចុះចំណែកខាង
 ឯកវេកាការកតនោះ គតិ ។ បើ ការបានអត្តភាព មានដែរឬ ។ អើ ។ មិន
 គួរនិយាយថា សញ្ញាក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព មានទេ ចុះចំណែក
 ខាងឯកវេកាការកតនោះ គតិ លំនៅរបស់សត្វ សំសារ កំណើត ការបាន
 អត្តភាព មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បើ ។

[៤១១] បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា សញ្ញាក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយ-
 តនភព មានទេ ចុះចំណែកខាងសញ្ញកតនោះ សញ្ញគតិ ។ បើ សញ្ញត្ត-
 ការវប្បជីលាក មានដែរឬ ។ អើ ។ មិនគួរនិយាយថា សញ្ញាក្នុងពួក
 អសញ្ញសត្វ មានទេ ចុះចំណែកខាងសញ្ញកតនោះ សញ្ញគតិ ។ បើ ។
 សញ្ញត្តការវប្បជីលាក មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បើ ។

[៤១២] បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា សញ្ញាក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញា-
 យតនភព មានទេ ចុះចំណែកខាងចតុវេកាការកតនោះ គតិ ។ បើ ។ ការបាន
 អត្តភាព មានដែរឬ ។ អើ ។ បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា សញ្ញាក្នុងពួក
 អសញ្ញសត្វ មានទេ ចុះចំណែកខាងចតុវេកាការកតនោះ ។ បើ ។ ការបាន
 អត្តភាព មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បើ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

[៤១៣] បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា សញ្ញាក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព មានទេឬ ។ អើ ។ ក្រែងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព ជាចតុរោការភពឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព ជាចតុរោការភពមែន ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា សញ្ញាក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព មានទេ ។

[៤១៤] នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព ជាចតុរោការភព បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា សញ្ញាក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព មានទេឬ ។ អើ ។ **អាកាសានញ្ញាយតនភព** ជាចតុរោការភព បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា សញ្ញាក្នុងអាកាសានញ្ញាយតនភព មានទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងទេ ។ បេ ។

[៤១៥] នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព ជាចតុរោការភព បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា សញ្ញាក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព មានទេឬ ។ អើ ។ វិញ្ញាណញ្ញាយតនភព ។ បេ ។ អាកិញ្ញាយតនភព ជាចតុរោការភព បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា សញ្ញាក្នុងអាកិញ្ញាយតនភព មានទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤១៦] អាកាសានញ្ញាយតនភព ជាចតុរោការភព សញ្ញាក្នុងអាកាសានញ្ញាយតនភពនោះ មានដែរឬ ។ អើ ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព ជាចតុរោការភព សញ្ញាក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភពនោះ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ វិញ្ញាណញ្ញាយតនភព ។ បេ ។ អាកិញ្ញាយតនភព ជាចតុរោការភព សញ្ញាក្នុងអាកិញ្ញាយតនភព

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

នោះ មានដែរឬ ។ អើ ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព ជាចតុវេការភព សញ្ញាក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភពនោះ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤១៧] បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា សញ្ញាក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព មានឬ មិនមានទេ ។ អើ ។ ក្រែងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព ជាចតុវេការភពឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព ជា ចតុវេការភពមែន ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលមិនគួរ និយាយថា សញ្ញាក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព មាន ឬមិនមានទេ ។

[៤១៨] នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព ជាចតុវេការភព បុគ្គលមិន គួរនិយាយថា សញ្ញាក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព មានឬ មិនមានទេ ។ អើ ។ អាកាសានញ្ញាយតនភព ។ បេ ។ វិញ្ញាណញ្ញាយតនភព ។ បេ ។ អាកិញ្ញញ្ញាយតនភព ជាចតុវេការភព បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា សញ្ញាក្នុង អាកិញ្ញញ្ញាយតនភព មានឬ មិនមានទេ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ ទេ ។ បេ ។

[៤១៩] អាកាសានញ្ញាយតនភព ជាចតុវេការភព សញ្ញាក្នុង អាកាសានញ្ញាយតនភពនោះ មានដែរឬ ។ អើ ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព ជាចតុវេការភព សញ្ញាក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភពនោះ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ វិញ្ញាណញ្ញាយតនភព ។ បេ ។ អាកិញ្ញញ្ញាយតនភព ជាចតុវេការភព សញ្ញាក្នុងអាកិញ្ញញ្ញាយតនភព

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

នោះ មានដែរឬ ។ អើ ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព ជាបតុវោការភព
សញ្ញាក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភពនោះ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[៤២០] បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា សញ្ញាក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញា-
យតនភព មានឬ មិនមានទេឬ ។ អើ ។ ក្រែងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព
មានឬ ។ អើ ។ ប្រសិនបើ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព មានមែន ម្ចាស់
អ្នកដឹងច្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា បុគ្គលគួរនិយាយថា សញ្ញា
ក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព មាន ឬមិនមានទេ ។

[៤២១] បុគ្គលធ្វើសេចក្តីចូលចិត្តថា នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព
ដូច្នោះហើយ មិនគួរនិយាយថា សញ្ញាក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព មាន
ឬ មិនមានទេឬ ។ អើ ។ បុគ្គលធ្វើសេចក្តីចូលចិត្តថា អទុក្ខមសុខវេទនា
ដូច្នោះហើយ មិនគួរនិយាយថា វេទនា ឬមិនមែនវេទនា ក្នុងអទុក្ខមសុខ-
វេទនាទេ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

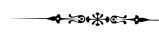
នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភពថា ចប់
តតិយវគ្គ ចប់

ឧទាននៃតតិយវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីកម្លាំងព្រះតថាគត សាធារណៈដល់សាវ័ក

១ កម្លាំងព្រះតថាគត ជាអរិយៈ ១ ចិត្តប្រកបដោយ
 រាគៈ រូបស្រឡះ ១ ចិត្តរូបស្រឡះហើយ កំពុងរូប
 ស្រឡះ និងចិត្តកំពុងរូបស្រឡះ ១ បុគ្គលទី ៨
 លះបង់ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋាន ១ បុគ្គលទី ៨ មិនមានឥន្ទ្រិយ
 ៥ យ៉ាង ១ មំសចក្កដែលធម៌ទំនុកបម្រុង ១ មំស-
 សោត ដែលធម៌ទំនុកបម្រុង ១ យថាកម្មបគតញ្ញាណ
 ១ ការសង្រួមក្នុងពុកទេវតា ១ សញ្ញាក្នុងពុកអសញ្ញា-
 សត្វ ១ ក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព ១ ។

អដ្ឋកថា

នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនកថា

[៤០៧] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈតទៅ
 ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយ
 អន្ទកៈទាំងឡាយ ក្នុងខណៈនេះថា មិនគប្បីពោលថា សញ្ញាមាននៅក្នុងភព
 នោះ ព្រោះព្រះបាលីថា អាយតនៈនោះ មានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមាន
 សញ្ញាក៏មិនមែន ដូច្នោះ ពាក្យសួររបស់សកវាទី សំដៅដល់ជនទាំងនោះ ។
 ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ពាក្យដ៏សេស ក្នុងទីនេះ គប្បី
 ជាបដោយន័យរបស់ព្រះបាលីនោះឯង ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថានេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនកថា ចប់
 វគ្គទី ៣ ចប់

អភិធម្មបិដក

តិហិអរហន្តិកថា

[៤២២] គ្រហស្ថ បានជាព្រះអរហន្តដែរឬ ។ អើ ។ សញ្ញាជនៈនៃ
 គ្រហស្ថ របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
 សញ្ញាជនៈនៃគ្រហស្ថ របស់ព្រះអរហន្ត មិនមានទេឬ ។ អើ ។ បើ
 សញ្ញាជនៈនៃគ្រហស្ថ របស់ព្រះអរហន្ត មិនមានទេ ម្នាលអ្នកដ៏ម្រើន អ្នក
 មិនគួរពោលថា គ្រហស្ថបានជាព្រះអរហន្តទេ ។

[៤២៣] គ្រហស្ថ បានជាព្រះអរហន្តដែរឬ ។ អើ ។ ក្រែងសញ្ញាជនៈ
 នៃគ្រហស្ថ ព្រះអរហន្ត បានលះបង់ហើយ មានឫសគល់ ផ្តាច់ហើយ ធ្វើ
 ឲ្យសល់តែទីនៅ ដូចជាទីនៅនៃដើមត្នោត ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព ឲ្យជាធម៌
 លែងកើតតទៅទៀតឬ ។ អើ ។ បើសញ្ញាជនៈនៃគ្រហស្ថ ព្រះអរហន្ត បាន
 លះបង់ហើយ មានឫសគល់ផ្តាច់ហើយ ធ្វើឲ្យសល់តែទីនៅ ដូចជាទីនៅនៃ
 ដើមត្នោត ធ្វើមិនឲ្យមានបែបភាព ឲ្យជាធម៌លែងកើតតទៅទៀត ម្នាលអ្នក
 ដ៏ម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា គ្រហស្ថ បានជាព្រះអរហន្តទេ ។ បេ ។

[៤២៤] គ្រហស្ថ បានជាព្រះអរហន្តដែរឬ ។ អើ ។ គ្រហស្ថណា
 មួយ មិនទាន់លះសញ្ញាជនៈនៃគ្រហស្ថ ហើយធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខ ក្នុង
 បច្ចុប្បន្ន មានដែរឬ ។ មិនមានទេ ។ បើគ្រហស្ថណាមួយ មិនទាន់លះ
 សញ្ញាជនៈនៃគ្រហស្ថ ហើយធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន មិនមានទេ
 ម្នាលអ្នកដ៏ម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា គ្រហស្ថ បានជាព្រះអរហន្តទេ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

[៤២៥] គ្រហស្ថ បានជាព្រះអរហន្តដែរឬ ។ អើ ។ ក្រែងវច្ឆុគោត្ត-
 បរិញ្ញាជក បានក្រាបបង្គំទូលសួរព្រះមានព្រះភាគដូច្នោះថា បពិត្រព្រះគោតម
 ដ៏ចម្រើន គ្រហស្ថណាមួយ មិនទាន់លះសញ្ញាជនៈរបស់គ្រហស្ថ លុះបែក
 ឆ្ងាយរាងកាយ ហើយធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខ មានដែរឬ (ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់
 ត្រាស់ថា) ម្ចាស់វច្ឆុៈ គ្រហស្ថណាមួយ មិនទាន់លះសញ្ញាជនៈរបស់
 គ្រហស្ថ លុះបែកឆ្ងាយរាងកាយ ហើយធ្វើនូវទីបំផុតនៃទុក្ខ មិនមានទេ
 ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកមិនគួរ
 ពោលថា គ្រហស្ថបានជាព្រះអរហន្តទេ ។

[៤២៦] គ្រហស្ថ បានជាព្រះអរហន្ត ដែរឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត
 សេពមេប៉ុនធម្ម ញ៉ាំងមេប៉ុនធម្មឲ្យកើតឡើង នៅគ្រប់គ្រងដំណែកដែល
 ចង្អៀតដោយកូន លាបប្រោះព្រំខ្លឹមចន្ទន៍ដីឧត្តម ទ្រទ្រង់ផ្កាកម្រង គ្រឿង
 ក្រអូប និងគ្រឿងលាប ត្រេកអរចំពោះមាស និងប្រាក់ ទទួលពពែ និង
 ចៀម ទទួលមាន់ និងជ្រូក ទទួលដំរី គោ សេះឈ្មោល សេះញី ទទួល
 ទា ក្រូច ក្លោក ចបាត ទ្រទ្រង់ផ្លូវសក់ ដែលមានទង់ មានពណ៌លឿង

ទ្រទ្រង់សំពត់ស មានជាយវែង នៅជាគ្រហស្ថ ដរាបអស់មួយជីវិតដែរឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[៤២៧] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា គ្រហស្ថ បានជាព្រះអរហន្តទេឬ ។
អើ ។ ក្រែងយសកុលបុត្ត ឧត្តិយគហបតី និងសេតុមាណព ដល់នូវព្រះ
អរហត្ត ដោយភេទនៃគ្រហស្ថឬ ។ អើ ។ បើយសកុលបុត្ត ឧត្តិយគហបតី
និងសេតុមាណព ដល់នូវព្រះអរហត្ត ដោយភេទនៃគ្រហស្ថមែន ម្នាលអ្នក
ដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា គ្រហស្ថបានជាព្រះអរហន្តដែរ ។

គិហិអរហតិកថា ចប់

អដ្ឋកថា

គិហិស្ស អរហន្តកថា

[៤២២] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីគ្រហស្ថ គប្បីជាព្រះអរហន្តបាន ដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយ ឧត្តរាបថកៈទាំងឡាយ ក្នុងខណៈនេះថា គ្រហស្ថគប្បីជាព្រះអរហន្តបាន ព្រោះឃើញការកើតឡើង នៃព្រះអរហន្តរបស់ជនទាំងឡាយ មានយស- កុលបុត្តជាដើម ដែលតាំងនៅក្នុងភេទគ្រហស្ថ ពាក្យសួររបស់សកវាទី សំដៅដល់ជនទាំងនោះ ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា គិហិស្ស អធិប្បាយ ថា បុគ្គលណា ឈ្មោះថា គ្រហស្ថ ព្រោះប្រកបព្រមដោយសំយោជនៈ របស់គ្រហស្ថ បុគ្គលនោះ គប្បីជាព្រះអរហន្តបានឬ ឯបរវាទីមិនកំណត់ ដល់បំណង កាលឃើញត្រឹមតែភេទគ្រហស្ថប៉ុណ្ណោះ ទើបឆ្លើយទទួល ។ ឥឡូវនេះ សកវាទីក៏ផ្តើមពាក្យថា អត្ថិ អរហនោ ដើម្បីសម្តែងន័យនេះថា ឈ្មោះថា បុគ្គលគប្បីជាគ្រហស្ថ ក៏រមែងកើតដោយសំយោជនៈរបស់ គ្រហស្ថ មិនមែនជាគ្រហស្ថដោយត្រឹមតែភេទ សមដូចពាក្យដែលព្រះមាន ព្រះភាគត្រាស់ (ក្នុងខុទ្ទនិកាយ ធម្មបទ) ថា

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

បើបុគ្គលណា មានខ្លួនប្រដាប់ស្មិតស្មាងហើយ (ដោយគ្រឿង
អម្ពរ) តែគប្បីប្រព្រឹត្តស្មើ អ្នកស្ងប់រម្ងាប់ ទូន្មាន (ឥន្ទ្រិយ)
ជាបុគ្គលទៀង (ចំពោះមគ្គផល) អ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏ប្រសើរ
ទម្លាក់ចោលនូវអាជ្ញា ក្នុងសត្វទាំងពួងចេញហើយ បុគ្គល
នោះ ហៅថា ព្រាហ្មណ៍ក៏បាន ថាសមណៈក៏បាន ថាកិក្ខុ
ក៏បាន ដូច្នោះ ។ ពាក្យទាំងពួង មានអត្ថន័យយល់ហើយ
នោះឯង ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាគិហិស្សអរហាតិកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

ឧបបត្តិកថា

[៤២៨] បុគ្គល បានជាព្រះអរហន្ត ជាមួយគ្នានឹងការកើតឡើងឬ ។
អើ ។ បុគ្គល បានជាសោតាបន្ត ជាមួយគ្នានឹងការកើតឡើងឬ ។ អ្នកមិន
គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤២៩] បុគ្គល បានជាព្រះអរហន្ត ជាមួយគ្នានឹងការកើតឡើងឬ ។
អើ ។ បុគ្គល បានជាសកទាគាមី ជាមួយគ្នានឹងការកើតឡើងឬ ។ អ្នកមិន
គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។

[៤៣០] បុគ្គល បានជាព្រះអរហន្ត ជាមួយគ្នានឹងការកើតឡើងឬ ។
អើ ។ បុគ្គល បានជាអនាគាមី ជាមួយគ្នានឹងការកើតឡើងឬ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៣១] បុគ្គល បានជាសោតាបន្ត មិនមានជាមួយគ្នានឹងការកើត
ឡើងទេឬ ។ អើ ។ បើបុគ្គលបានជាសោតាបន្ត មិនមានជាមួយគ្នានឹងការ
កើតឡើងទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គល បានជាព្រះ
អរហន្ត ជាមួយគ្នានឹងការកើតឡើងទេ ។

[៤៣២] បុគ្គល បានជាសកទាគាមី មិនមានជាមួយគ្នានឹងការកើត
ឡើងទេឬ ។ អើ ។ បើបុគ្គលបានជាសកទាគាមី មិនមានជាមួយគ្នានឹងការ
កើតឡើងទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គល បានជាព្រះ
អរហន្ត ជាមួយគ្នានឹងការកើតឡើងទេ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

[៤៣៣] បុគ្គល បានជាអនាគាមី មិនមានជាមួយគ្នានឹងការកើតឡើង
ទេឬ ។ អើ ។ បើបុគ្គល បានជាអនាគាមី មិនមានជាមួយគ្នានឹងការកើត
ឡើងទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គល បានជាព្រះអរហន្ត
ជាមួយគ្នានឹងការកើតឡើងទេ ។

[៤៣៤] បុគ្គល បានជាព្រះអរហន្ត ជាមួយគ្នានឹងការកើតឡើងឬ ។
អើ ។ ព្រះសារីបុត្តត្រូវ បានជាព្រះអរហន្ត ជាមួយគ្នានឹងការកើតឡើងឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះមោគ្គល្លានត្រូវ ។ បេ ។ ព្រះមហា-
កស្សបត្រូវ ។ បេ ។ ព្រះមហាកច្ចាយនត្រូវ ។ បេ ។ ព្រះមហាកោដ្ឋិកត្រូវ ។ បេ ។
ព្រះមហាបណ្ឌិតត្រូវ បានជាព្រះអរហន្ត ជាមួយគ្នានឹងការកើតឡើងឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៣៥] ព្រះសារីបុត្តត្រូវ មិនមែនបានជាព្រះអរហន្ត ជាមួយគ្នានឹង
ការកើតឡើងទេឬ ។ អើ ។ បើព្រះសារីបុត្តត្រូវ មិនមែនបានជាព្រះអរហន្ត
ជាមួយគ្នានឹងការកើតឡើងទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា
បុគ្គល បានជាព្រះអរហន្ត ជាមួយគ្នានឹងការកើតឡើងទេ ។

[៤៣៦] ព្រះមហាមោគ្គល្លានត្រូវ ។ បេ ។ ព្រះមហាកស្សបត្រូវ ព្រះ
មហាកច្ចាយនត្រូវ ព្រះមហាកោដ្ឋិកត្រូវ ។ បេ ។

[៤៣៧] ព្រះមហាបណ្ឌិតត្រូវ មិនមែនបានជាព្រះអរហន្ត ជាមួយគ្នា
នឹងការកើតឡើងទេឬ ។ អើ ។ បើព្រះមហាបណ្ឌិតត្រូវ មិនមែនបានជាព្រះ
អរហន្ត ជាមួយគ្នានឹងការកើតឡើងទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោល

ថា បុគ្គល បានជាព្រះអរហន្ត ជាមួយគ្នានឹងការកើតឡើងទេ ។

[៤៣៨] បុគ្គល បានជាព្រះអរហន្ត ជាមួយគ្នានឹងការកើតឡើងឬ ។
អើ ។ បុគ្គលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវព្រះអរហត្ត ដោយចិត្ត ដែលកំពុងស្វែង
រកនូវការកើតឡើង (បដិសន្ធិចិត្ត) ជាលោកិយ ប្រកបដោយអាសវៈ ។ បេ ។
ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៣៩] បុគ្គល បានជាព្រះអរហន្ត ជាមួយនឹងការកើតឡើងឬ ។
អើ ។ ចិត្តដែលកំពុងស្វែងរកនូវការកើតឡើង ជានិយ្យានិកៈ ដល់នូវការ
អស់ទៅ ដល់នូវការត្រាស់ដឹង ដល់នូវការមិនសន្សំ មិនមានអាសវៈ ។ បេ ។
មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងទេឬ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៤០] ក្រែងចិត្ត ដែលកំពុងស្វែងរកនូវការកើតឡើង មិនមែនជា
និយ្យានិកៈ មិនដល់នូវការអស់ទៅ មិនដល់នូវការត្រាស់ដឹង មិនដល់នូវ
ការមិនសន្សំ ប្រកបដោយអាសវៈ ។ បេ ។ ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងឬ ។
អើ ។ បើចិត្តដែលកំពុងស្វែងរកនូវការកើតឡើង មិនមែនជានិយ្យានិកៈ មិន
ដល់នូវការអស់ទៅ មិនដល់នូវការត្រាស់ដឹង មិនដល់នូវការមិនសន្សំ ប្រកប
ដោយអាសវៈ ។ បេ ។ ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នក
មិនគួរពោលថា បុគ្គលបានជាព្រះអរហន្ត ជាមួយគ្នានឹងការកើតឡើងទេ ។

[៤៤១] បុគ្គល បានជាព្រះអរហន្ត ជាមួយគ្នានឹងការកើតឡើងឬ ។
អើ ។ បុគ្គលលះរាគៈ លះទោសៈ លះមោហៈ ។ បេ ។ លះអនោត្តប្បៈ
ដោយចិត្ត ដែលកំពុងស្វែងរកនូវការកើតឡើងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង

នេះទេ ។ បេ ។

[៤៤២] បុគ្គល បានជាព្រះអរហន្ត ជាមួយគ្នានឹងការកើតឡើងឬ ។
អើ ។ ចិត្តដែលកំពុងស្វែងរកនូវការកើតឡើងជាមគ្គ ។ បេ ។ ជាសតិប្បដ្ឋាន
ជាសម្មប្បដ្ឋាន ជាឥទ្ធិបាទ ជាឥន្ទ្រិយ ជាពល ។ បេ ។ ជាពោជ្ឈង្គឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៤៣] បុគ្គល បានជាព្រះអរហន្ត ជាមួយគ្នានឹងការកើតឡើងឬ ។
អើ ។ បុគ្គលកំណត់ដឹងនូវទុក្ខសច្ច លះនូវសមុទយសច្ច ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
នូវនិរោធសច្ច ចម្រើននូវមគ្គសច្ច ដោយចិត្តដែលកំពុងស្វែងរកនូវការកើត
ឡើងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៤៤] បុគ្គល បានជាព្រះអរហន្ត ជាមួយគ្នានឹងការកើតឡើងឬ ។
អើ ។ ចុតិចិត្ត មគ្គចិត្ត ចិត្តដែលកំពុងស្វែងរកនូវការកើតឡើង ជាផលចិត្ត
ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។

ឧបបត្តិកថា ចប់

អដ្ឋកថា

ឧបបត្តិកថា

[៤២៨] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីការកើតឡើងដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិថា ព្រះអនាគាមីកើតក្នុង
 សុទ្ធាវាសព្រហ្ម រមែងជាព្រះអរហន្ត ដំណាលគ្នានឹងការកើតឡើង ព្រោះ
 កាន់យកដោយមិនពិចារណានូវព្រះបាលីទាំងឡាយ មានពាក្យថា បុគ្គលខ្លះ
 ក្នុងលោកនេះ ជាឱបបាតិកកំណើត ព្រោះអស់ទៅនៃសញ្ញាជនៈ ជាចំណែក
 ខាងក្រោម ៥ ហើយបរិនិព្វានក្នុងសុទ្ធាវាសទៅលោកនោះ ដូច្នោះជាដើម
 ឬជនទាំងឡាយណា ដែលផ្លាស់ប្តូរមេត្តា ឧបហច្ចបរិនិព្វាយី មកជាឧប-
 បជ្ជបរិនិព្វាយី (គ្រាន់តែកើតឡើងហើយក៏បរិនិព្វាន) សិក្សាព្រះពុទ្ធវចនៈ
 មានលទ្ធិថា ព្រះអនាគាមីជាព្រះអរហន្ត ព្រមគ្នានឹងការកើតឡើង ដូចលទ្ធិ
 របស់និកាយឧត្តរាបថកៈទាំងឡាយ ក្នុងខណៈនេះ ពាក្យសួររបស់សកវាទី
 សំដៅយកជនទាំងនោះ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ក្នុង
 បញ្ហានោះ ឈ្មោះថា ចិត្តដែលកើតឡើង រមែងជាលោកិយចិត្ត ទាំងបុគ្គល
 ទាំងឡាយជាព្រះសោតាបន្នជាដើម ដោយលោកិយចិត្តនោះ ក៏មិនមានឡើយ
 នឹងពោលថ្វីដល់ភាពជាព្រះអរហន្តនោះ ព្រោះហេតុនោះ ដើម្បីសម្តែងន័យ
 នេះដល់បរវាទីនោះ ទើបសកវាទីផ្តើមពាក្យថា សហ ឧបបត្តិយា សោតា-
 បន្នោ ដូច្នោះ ។

[៤៣៤] សកវាទីពោលពាក្យថា សារីបុត្តោ ជាដើម ដើម្បីចោទសួរ
 ថា បណ្តាព្រះមហាថេរៈទាំងនេះ សូម្បីមួយអង្គ ឈ្មោះថា ជាព្រះអរហន្ត

ព្រមជាមួយការកើតមានឬ ។

[៤៣៨] បទថា ឧបបត្តសិយេន បានដល់ បដិសន្ធិចិត្ត ។
 ពិតហើយ បដិសន្ធិចិត្តនេះ រមែងស្វែងរកការកើត គឺបន្ត ព្រោះហេតុនោះ
 ទើបលោកហៅបដិសន្ធិចិត្តនេះថា ចិត្តស្វែងរកការកើតឡើង ។ ពាក្យ
 ដ៏សេសក្នុងទីនេះ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ដូច្នោះ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាឧបបត្តកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

អនាសវកថា

[៤៤៥] ពួកធម៌ទាំងអស់ របស់ព្រះអរហន្ត មិនមានអាសវៈទេឬ ។
 អើ ។ មគ្គ ផល និព្វាន សោតាបត្តិមគ្គ សោតាបត្តិផល សកទាគាមិមគ្គ
 សកទាគាមិផល អនាគាមិមគ្គ អនាគាមិផល អរហត្តមគ្គ អរហត្តផល
 សតិប្បដ្ឋាន សម្មប្បធាន ឥទ្ធិបាទ ឥន្ទ្រិយ ពល ពោជ្ឈង្គ (របស់ព្រះអរហន្ត
 ជាធម៌មិនមានអាសវៈ) ទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៤៦] ពួកធម៌ទាំងអស់ របស់ព្រះអរហន្ត មិនមានអាសវៈទេឬ ។
 អើ ។ ចក្ករបស់ព្រះអរហន្ត មិនមានអាសវៈទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
 នេះទេ ។ បេ ។ ចក្ករបស់ព្រះអរហន្ត មិនមានអាសវៈទេឬ ។ អើ ។ មគ្គ
 ផល និព្វាន សោតាបត្តិមគ្គ សោតាបត្តិផល ។ បេ ។ ពោជ្ឈង្គ (របស់ព្រះ
 អរហន្ត ជាធម៌មិនមានអាសវៈ) ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
 ត្រចៀករបស់ព្រះអរហន្ត ។ បេ ។ ច្រមុះរបស់ព្រះអរហន្ត ។ បេ ។ អណ្តាត
 របស់ព្រះអរហន្ត ។ បេ ។ កាយរបស់ព្រះអរហន្ត មិនមានអាសវៈទេឬ ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៤៧] កាយរបស់ព្រះអរហន្ត មិនមានអាសវៈទេឬ ។ អើ ។ មគ្គ
 ផល និព្វាន សោតាបត្តិមគ្គ សោតាបត្តិផល ។ បេ ។ ពោជ្ឈង្គ (របស់ព្រះ
 អរហន្ត ជាធម៌មិនមានអាសវៈ) ទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៤៨] កាយរបស់ព្រះអរហន្ត មិនមានអាសវៈទេឬ ។ អើ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

កាយរបស់ព្រះអរហន្ត គួរដល់នូវការផ្កាផ្សើង និងការសង្កត់សង្កិន គួរដល់
នូវការដាច់ និងការបែកធ្លាយ ជាសាធារណៈដល់ពួកក្អែក ត្នាត ខ្លែងដែរឬ ។
អើ ។ ធម៌មិនមានអាសវៈ គួរដល់នូវការផ្កាផ្សើង និងការសង្កត់សង្កិន គួរ
ដល់នូវការដាច់ និងការបែកធ្លាយ ជាសាធារណៈដល់ពួកក្អែក ត្នាត ខ្លែង
ដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[៤៤៩] ថ្នាំពិស គួរចូលទៅ គ្រឿងសស្រ្តា គួរមុត ភ្លើង គួររចះ
ចំពោះកាយ របស់ព្រះអរហន្តដែរឬ ។ អើ ។ ថ្នាំពិស គួរចូលទៅ គ្រឿង
សស្រ្តា គួរមុត ភ្លើង គួររចះ ចំពោះធម៌ដែលមិនមានអាសវៈដែរឬ ។ អ្នក
មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[៤៥០] កាយរបស់ព្រះអរហន្ត គួរដើម្បីជាប់ដោយចំណង គឺខ្លោះ
ដើម្បីជាប់ដោយចំណង គឺខ្សែ ដើម្បីជាប់ដោយចំណង គឺច្រវាក់ ដើម្បីជាប់
ដោយចំណង គឺស្រុក ដើម្បីជាប់ដោយចំណង គឺនិគម ដើម្បីជាប់ដោយ
ចំណង គឺនគរ ដើម្បីជាប់ដោយចំណង គឺជនបទ ដើម្បីជាប់ដោយចំណង
មាន-កជាគម្រប់ ៥ ដែរឬ ។ អើ ។ ធម៌មិនមានអាសវៈ គួរដើម្បីជាប់
ដោយចំណង គឺខ្លោះ ដើម្បីជាប់ដោយចំណង គឺខ្សែ ដើម្បីជាប់ដោយចំណង
គឺច្រវាក់ ដោយចំណង គឺស្រុក ដោយចំណង គឺនិគម ដោយចំណង គឺ
នគរ ដោយចំណង គឺជនបទ ដើម្បីជាប់ដោយចំណង មាន-កជាគម្រប់ ៥
ដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ។

[៤៥១] បើព្រះអរហន្ត ឲ្យចិវរដល់បុប្ផជួន (ចិវរនោះ) ជាវត្ថុ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

៥៧១

មិនមានអាសវៈ តែប្រកបដោយអាសវៈ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ បេយ (ចីវរ) ជាវត្ថុមិនមានអាសវៈ តែប្រកបដោយអាសវៈ
 មានដែរឬ ។ អើ ។ ចីវរនោះឯង មិនមានអាសវៈទេ តែចីវរនោះ ប្រកប
 ដោយអាសវៈ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ ចីវរនោះ
 មិនមានអាសវៈទេ តែចីវរនោះ ប្រកបដោយអាសវៈ មានដែរឬ ។ អើ ។
 មគ្គ ជាធម៌មិនមានអាសវៈ តែប្រកបដោយអាសវៈ មានដែរឬ ។ អ្នកមិន
 គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ ផល សតិប្បដ្ឋាន សម្មប្បធាន ឥទ្ធិបាទ
 ឥន្ទ្រិយ ពល ពោជ្ឈន្ត ជាធម៌មិនមានអាសវៈ តែប្រកបដោយអាសវៈ
 មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ

[៤៥២] បើព្រះអរហន្តឲ្យបិណ្ឌបាត ឲ្យទីសេនាសនៈ ឲ្យគិលា-
 នប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ដល់បុថុជ្ជន (បច្ច័យ មានបិណ្ឌបាតជាដើមនោះ)
 ជាសភាពមិនមានអាសវៈ តែប្រកបដោយអាសវៈ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរ
 ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ (បច្ច័យ មានបិណ្ឌបាតជាដើមនោះ) ជាសភាព
 មិនមានអាសវៈ តែប្រកបដោយអាសវៈ មានដែរឬ ។ អើ ។ បច្ច័យ មាន
 បិណ្ឌបាតជាដើមនោះឯង មិនមានអាសវៈទេ តែបច្ច័យ មានបិណ្ឌបាតជាដើម
 នោះ ប្រកបដោយអាសវៈ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ
 បច្ច័យ មានបិណ្ឌបាតជាដើមនោះឯង មិនមានអាសវៈទេ តែបច្ច័យ មាន
 បិណ្ឌបាតជាដើមនោះ ប្រកបដោយអាសវៈ មានដែរឬ ។ អើ ។ មគ្គ ជា
 ធម៌មិនមានអាសវៈ តែប្រកបដោយអាសវៈ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ផល សតិប្បដ្ឋាន សម្មប្បធាន ឥទ្ធិបាទ ឥន្ទ្រិយ ពល ពោជ្ឈង្គ ជាធម៌មិនមានអាសវៈ តែប្រកបដោយអាសវៈ មានដែរឬ ។ អ្នក មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៥៣] បើបុគ្គល ឲ្យចីវរដល់ព្រះអរហន្ត (ចីវរនោះ) ជាវត្ថុ ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមានអាសវៈ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៥៤] (ចីវរ) ជាវត្ថុប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមានអាសវៈ មានដែរឬ ។ អើ ។ ចីវរនោះឯង ប្រកបដោយអាសវៈ តែចីវរនោះ មិន មានអាសវៈ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ចីវរនោះឯង ប្រកបដោយអាសវៈ តែចីវរនោះ មិនមានអាសវៈ មានដែរឬ ។ អើ ។ រាគៈ ជាធម៌ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមានអាសវៈ មានដែរឬ ។ អ្នកមិន គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ទោសៈ មោហៈ ។ បេ ។ អនោត្តប្បៈ ជាធម៌ ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមានអាសវៈ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៥៥] បើបុគ្គល ឲ្យបិណ្ឌបាត ឲ្យសេនាសនៈ ឲ្យគិលានប្បច្ចយ- កេសជួបរិក្ខារដល់ព្រះអរហន្ត (បច្ច័យ មានបិណ្ឌបាតជាដើមនោះ) ជា សភាពប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមានអាសវៈ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរ ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៥៦] (បច្ច័យ មានបិណ្ឌបាតជាដើមនោះ) ជាសភាពប្រកប

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ដោយអាសវៈ តែមិនមានអាសវៈ មានដែរឬ ។ អើ ។ បច្ច័យ មាន
 បិណ្ឌបាតជាដើមនោះ ប្រកបដោយអាសវៈ តែបច្ច័យ មានបិណ្ឌបាតជាដើម
 នោះ មិនមានអាសវៈ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
 បច្ច័យ មានបិណ្ឌបាតជាដើមនោះឯង ប្រកបដោយអាសវៈ តែបច្ច័យ មាន
 បិណ្ឌបាតជាដើមនោះ មិនមានអាសវៈ មានដែរឬ ។ អើ ។ រាគៈ ប្រកប
 ដោយអាសវៈ តែមិនមានអាសវៈ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
 ទេ ។ បេ ។ ទោសៈ ។ បេ ។ មោហៈ ។ បេ ។ អនោត្តប្បៈ ប្រកបដោយអាសវៈ
 តែមិនមានអាសវៈ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៥៧] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា ពួកធម៌ទាំងអស់របស់ព្រះអរហន្ត
 មិនមានអាសវៈទេឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះអរហន្ត មិនមានអាសវៈទេឬ ។
 អើ ។ បើព្រះអរហន្ត មិនមានអាសវៈទេ ម្ចាស់អ្នកដ៏ម្រើន ព្រោះហេតុនោះ
 អ្នកគួរពោលថា ពួកធម៌ទាំងអស់ របស់ព្រះអរហន្ត មិនមានអាសវៈទេ ។

អនាសវកថា ចប់

អដ្ឋកថា

អនាសវកថា

[៤៤៥] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីអនាសវៈ គឺធម៌មិនជាអារម្មណ៍
របស់អាសវៈដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយ
ឧត្តរាបថកៈទាំងឡាយ ក្នុងខណៈនេះថា ធម៌ទាំងឡាយណា របស់ព្រះ
អរហន្ត ដែលមិនមានអាសវៈ ធម៌ទាំងអស់នោះ មិនជាអារម្មណ៍របស់
អាសវៈ ដូច្នោះ សកវាទីសំដៅដល់ជនទាំងនោះ ទើបសួរថា អរហន្ត
ជាដើម ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ លំដាប់នោះ សកវាទី
ដើម្បីសួរបរវាទីនោះថា ធម៌ទាំងឡាយ មានមគ្គជាដើម ឈ្មោះថា មិនជា
អារម្មណ៍របស់អាសវៈ មាន ធម៌ទាំងនោះប៉ុណ្ណោះ រមែងកើតដល់ព្រះ
អរហន្តឬ ទើបផ្ដើមពាក្យថា មន្ត្រា ដល់ ជាដើម ។ បរវាទីត្រូវសកវាទី
សួរថា ចក្ខុ អនាសវំ ក៏ឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះចក្ខុនោះ ជាអារម្មណ៍
របស់អាសវៈ ។ ត្រូវសួរលើកទី ២ បរវាទីឆ្លើយទទួល ព្រោះគិតថា ចក្ខុ
ជារបស់បុគ្គលដែលមិនមានអាសវៈ ។

អដ្ឋកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

[៤៥១] ក្នុងបញ្ញាពោលអំពីការឲ្យចីវរ បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះ
 ខ្លាចខុសចាកលក្ខណៈនៃបញ្ញានេះថា ធម៌ឯណានីមួយ មិនជាម្ចាស់របស់
 អាសវៈផង ជាអាម្ចាស់របស់អាម្ចាណ៍នៃអាសវៈផង ។ ត្រូវសួរលើកទី ២
 បរវាទីឆ្លើយទទួល ព្រោះគិតថា ចីវរជារបស់ព្រះអរហន្ត ដែលមិនមាន
 អាសវៈ ហើយជារបស់បុគ្គលដែលមានអាសវៈ ។ ក្នុងបញ្ញា ២ ថា
 តញ្ញាវ អនាសវំ ជាដើម ក៏ន័យនេះឯង តែសកវាទីចោទសួរ ព្រោះការ
 ទទួលរបស់បរវាទីក្នុងពាក្យថា តញ្ញាវ ដោយពាក្យជាដើមថា មគ្គា អនា-
 សវោ ហុត្វា ជាដើម ។ គប្បីជ្រាបអត្ថទាំងពួង ដោយឧបាយនេះឯង ។^{១២៣}

អដ្ឋកថាអនាសវកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

សមន្មាគតកថា

[៤៥៨] ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយផល ៤ ឬ ១ អើ ។ ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយផស្សៈ ៤ ដោយវេទនា ៤ ដោយសញ្ញា ៤ ដោយចេតនា ៤ ដោយចិត្ត ៤ ដោយសទ្ធា ៤ ដោយវិរិយៈ ៤ ដោយសតិ ៤ ដោយសមាធិ ៤ ដោយបញ្ញា ៤ ឬ ១ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៥៩] អនាគាមិបុគ្គល ប្រកបដោយផល ៣ ឬ ១ អើ ។ អនាគាមិបុគ្គល ប្រកបដោយផស្សៈ ៣ ។ បេ ។ ដោយបញ្ញា ៣ ឬ ១ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៦០] សកទាគាមិបុគ្គល ប្រកបដោយផល ២ ឬ ១ អើ ។ សកទាគាមិបុគ្គល ប្រកបដោយផស្សៈ ២ ។ បេ ។ ដោយបញ្ញា ២ ឬ ១ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៦១] ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយសោតាបត្តិផលឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្តជាសោតាបន្នបុគ្គល គឺសត្តកត្តំបរមៈ កោលំកោលៈ ឯកព័ជ្ជីឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះអរហន្តប្រកបដោយសកទាគាមិផលឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត ជាសកទាមិបុគ្គលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយអនាគាមិផលឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត ជាអនាគាមិបុគ្គល គឺអន្តរាបរិទិញយី ឧបហច្ចុបរិទិញយី អសង្ខារបរិទិញយី សសង្ខារបរិទិញយី ឧទ្ធុសោតអកនិដ្ឋតាមីឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ទេ ឃបេយ

[៤៦២] អនាគាមិបុគ្គល ប្រកបដោយសោតាបត្តិផលឬ ។ អើ ។ អនាគាមិបុគ្គល ជាសោតាបន្ទបុគ្គល គឺសត្តកតំបរមៈ កោលំកោលៈ ឯកពីជី ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ឃបេយ អនាគាមិបុគ្គល ប្រកបដោយ សកទាគាមិផលឬ ។ អើ ។ អនាគាមិបុគ្គល ជាសកទាគាមិបុគ្គលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ឃបេយ

[៤៦៣] សកទាគាមិបុគ្គល ប្រកបដោយសោតាបត្តិផលឬ ។ អើ ។ សកទាគាមិបុគ្គល ជាសោតាបន្ទបុគ្គល គឺសត្តកតំបរមៈ កោលំកោលៈ ឯកពីជីឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ឃបេយ

[៤៦៤] បុគ្គល ប្រកបដោយសោតាបត្តិផល គួរនិយាយថា សោតាបន្ទបុគ្គលឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយសោតាបត្តិផលឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្តនោះឯង គឺសោតាបន្ទបុគ្គលនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល យ៉ាងនេះទេ ឃបេយ

[៤៦៥] បុគ្គល ប្រកបដោយសកទាគាមិផល គួរនិយាយថា សកទាគាមិបុគ្គលឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយសកទាគាមិផលឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្តនោះឯង គឺសកទាគាមិបុគ្គលនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល យ៉ាងនេះទេ ឃបេយ ។

[៤៦៦] បុគ្គល ប្រកបដោយអនាគាមិផល គួរនិយាយថា អនាគា- មិបុគ្គលឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយអនាគាមិផលឬ ។ អើ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ព្រះអរហន្តនោះឯង គឺអនាគាមិបុគ្គលនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
ទេ ។ បេ។

[៤៦៧] បុគ្គល ប្រកបដោយសោតាបត្តិផល គួរនិយាយថា សោតា-
បន្ទបុគ្គលឬ ។ អើ ។ អនាគាមិបុគ្គល ប្រកបដោយសោតាបត្តិផលឬ ។
អើ ។ អនាគាមិបុគ្គលនោះឯង គឺសោតាបន្ទបុគ្គលនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៤៦៨] បុគ្គល ប្រកបដោយសកទាគាមិផល គួរនិយាយថា
សកទាគាមិបុគ្គលឬ ។ អើ ។ អនាគាមិបុគ្គល ប្រកបដោយសកទាគា-
មិផលឬ ។ អើ ។ អនាគាមិបុគ្គលនោះឯង គឺសកទាគាមិបុគ្គលនោះឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៤៦៩] បុគ្គល ប្រកបដោយសោតាបត្តិផល គួរនិយាយថា
សោតាបន្ទបុគ្គលឬ ។ អើ ។ សកទាគាមិបុគ្គល ប្រកបដោយសោតាបត្តិ-
ផលឬ ។ អើ ។ សកទាគាមិបុគ្គលនោះឯង គឺសោតាបន្ទបុគ្គលនោះឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៤៧០] ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយសោតាបត្តិផលឬ ។ អើ ។ ក្រែង
ព្រះអរហន្ត ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសោតាបត្តិផលហើយឬ ។ អើ ។ បើព្រះអរហន្ត
ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសោតាបត្តិផលហើយ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោល
ថា ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយសោតាបត្តិផលទេ ។

[៤៧១] ព្រះអរហន្ត ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសោតាបត្តិផលហើយ ប្រកប

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ដោយសោតាបត្តិផលនោះឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសោតា-
បត្តិមគ្គ ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ចា សីលពូតបរាមាសៈ រាគៈ
ដែលជាដំណើរទៅកាន់អបាយ ទោសៈ ដែលជាដំណើរទៅកាន់អបាយ និង
មោហៈដែលជាដំណើរទៅកាន់អបាយ ហើយប្រកបដោយសោតាបត្តិមគ្គនោះ
ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៧២] ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយសកទាគាមិផលឬ ។ អើ ។ ក្រែង
ព្រះអរហន្ត ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសកទាគាមិផលហើយឬ ។ អើ ។ បើព្រះអរហន្ត
ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសកទាគាមិផលហើយ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោល
ថា ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយសកទាគាមិផលទេ ។

[៤៧៣] ព្រះអរហន្ត ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសកទាគាមិផលហើយ ប្រកប
ដោយសកទាគាមិផលនោះឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវ
សកទាគាមិមគ្គ ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវកាមរាគៈដ៏គ្រោតគ្រោត ព្យាបាទដ៏គ្រោត
គ្រោតហើយ ប្រកបដោយសកទាគាមិមគ្គនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ បេ ។

[៤៧៤] ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយអនាគាមិផលឬ ។ អើ ។ ក្រែង
ព្រះអរហន្ត ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវអនាគាមិផលហើយឬ ។ អើ ។ បើព្រះអរហន្ត
ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវអនាគាមិផលហើយ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា
ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយអនាគាមិផលទេ ។

[៤៧៥] ព្រះអរហន្ត ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវអនាគាមិផលហើយ ប្រកប

ដោយអនាគាមិផលនោះឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវអនាគាមិ-
មគ្គ ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវកាមរាគៈដ៏ស្រាលស្មើង ព្យាបាទដ៏ស្រាលស្មើងហើយ
ប្រកបដោយអនាគាមិមគ្គនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៧៦] អនាគាមិបុគ្គល ប្រកបដោយសោតាបត្តិផលឬ ។ អើ ។
ក្រែងអនាគាមិបុគ្គល ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសោតាបត្តិផលហើយឬ ។ អើ ។ បើ
អនាគាមិបុគ្គល ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសោតាបត្តិផលហើយ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន
អ្នកមិនគួរពោលថា អនាគាមិបុគ្គល ប្រកបដោយសោតាបត្តិផលទេ ។

[៤៧៧] អនាគាមិបុគ្គល ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសោតាបត្តិផលហើយ
ប្រកបដោយសោតាបត្តិផលនោះឬ ។ អើ ។ អនាគាមិបុគ្គល ប្រព្រឹត្តកន្លង
នូវសោតាបត្តិមគ្គ ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសក្កាយទិដ្ឋិ ។ បេ ។ មោហៈ ដែលជា
ដំណើរទៅកាន់អបាយហើយ ប្រកបដោយសោតាបត្តិមគ្គនោះឬ ។ អ្នកមិន
គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៧៨] អនាគាមិបុគ្គល ប្រកបដោយសកទាគាមិផលឬ ។ អើ ។
ក្រែងអនាគាមិបុគ្គល ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសកទាគាមិផលហើយឬ ។ អើ ។ បើ
អនាគាមិបុគ្គល ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសកទាគាមិផលហើយ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន
អ្នកមិនគួរពោលថា អនាគាមិបុគ្គល ប្រកបដោយសកទាគាមិផលទេ ។

[៤៧៩] អនាគាមិបុគ្គល ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសកទាគាមិផលហើយ
ប្រកបដោយសកទាគាមិផលនោះឬ ។ អើ ។ អនាគាមិបុគ្គល ប្រព្រឹត្តកន្លង
នូវសកទាគាមិមគ្គ ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវកាមរាគៈដ៏គ្រោតគ្រោត ព្យាបាទដ៏គ្រោត

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

៥៨១

គ្រាតហើយ ប្រកបដោយសកទាគាមិបុគ្គនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ បេ ។

[៤៨០] សកទាគាមិបុគ្គល ប្រកបដោយសោតាបត្តិផលឬ ។ អើ ។
ក្រែងសកទាគាមិបុគ្គល ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសោតាបត្តិផលហើយឬ ។ អើ ។ បើ
សកទាគាមិបុគ្គល ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសោតាបត្តិផលហើយ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន
អ្នកមិនគួរពោលថា សកទាគាមិបុគ្គល ប្រកបដោយសោតាបត្តិផលទេ ។

[៤៨១] សកទាគាមិបុគ្គល ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសោតាបត្តិផលហើយ
ប្រកបដោយសោតាបត្តិផលនោះឬ ។ អើ ។ សកទាគាមិបុគ្គល ប្រព្រឹត្ត
កន្លងនូវសោតាបត្តិមគ្គ ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសក្កាយទិដ្ឋិ ។ បេ ។ និងមោហៈ
ដែលជាដំណើរទៅកាន់អបាយហើយ ប្រកបដោយសោតាបត្តិមគ្គនោះឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៨២] បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយផល ៤
ទេឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះអរហន្ត បានចំពោះនូវផល ៤ ហើយ មិនសាប
សូន្យចាកផល ៤ នោះទេឬ ។ អើ ។ បើព្រះអរហន្ត បានចំពោះនូវផល ៤
មិនសាបសូន្យចាកផល ៤ នោះទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ
អ្នកគួរពោលថា ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយផល ៤ ដែរ ។

[៤៨៣] បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា អនាគាមិបុគ្គល ប្រកបដោយផល
៣ ទេឬ ។ អើ ។ ក្រែងអនាគាមិបុគ្គល បានចំពោះនូវផល ៣ ហើយ មិន
សាបសូន្យចាកផលនោះទេឬ ។ អើ ។ បើអនាគាមិបុគ្គល បានចំពោះនូវ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ផល ៣ ហើយ មិនសាបសូន្យចាកផល ៣ នោះទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន
ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា អនាគាមិបុគ្គលប្រកបដោយផល ៣ ដែរ ។

[៤៨៤] បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា សកទាគាមិបុគ្គលប្រកបដោយ
ផល ២ ទេឬ ។ អើ ។ ក្រែងសកទាគាមិបុគ្គល បានចំពោះនូវផល ២
ហើយ មិនសាបសូន្យចាកផល ២ នោះទេឬ ។ អើ ។ បើសកទាគាមិបុគ្គល
បានចំពោះនូវផល ២ ហើយ មិនសាបសូន្យចាកផល ២ នោះទេ ម្នាលអ្នក
ដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា សកទាគាមិបុគ្គល ប្រកបដោយ
ផល ២ ដែរ ។

[៤៨៥] ព្រះអរហន្ត បានចំពោះនូវផល ៤ ហើយ មិនសាបសូន្យ
ចាកផល ៤ នោះទេឬ ។ ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយផល ៤ ឬ ។ អើ ។
ព្រះអរហន្ត បានចំពោះនូវមគ្គ ៤ ហើយ មិនសាបសូន្យចាកមគ្គ ៤ នោះ
ទេឬ ។ ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយមគ្គ ៤ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
ទេ ។ បេ ។

[៤៨៦] អនាគាមិបុគ្គល បានចំពោះនូវផល ៣ ហើយ មិនសាប
សូន្យចាកផល ៣ នោះទេឬ ។ អនាគាមិបុគ្គលប្រកបដោយផល ៣ ឬ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

អើ ។ អនាគាមិបុគ្គលបានចំពោះនូវមគ្គ ៣ ហើយ មិនសាបសូន្យចាកមគ្គ
៣ នោះឡើយ ។ អនាគាមិបុគ្គល ប្រកបដោយមគ្គ ៣ ឬ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៤៨៧] សកទាគាមិបុគ្គល បានចំពោះនូវផល ២ ហើយ មិនសាប
សូន្យចាកផល ២ នោះឡើយ ។ សកទាគាមិបុគ្គលប្រកបដោយផល ២ ឬ ។
អើ ។ សកទាគាមិបុគ្គល បានចំពោះនូវមគ្គ ២ ហើយ មិនសាបសូន្យចាក
មគ្គ ២ នោះឡើយ ។ សកទាគាមិបុគ្គលប្រកបដោយមគ្គ ២ ឬ ។ អ្នកមិន
គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

សមន្តគតកថា ចប់

អដ្ឋកថា

សមន្ទាគតកថា

[៤៥៨] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីបុគ្គលប្រកបដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ បុគ្គលប្រកប មាន ២ យ៉ាង គឺបុគ្គលប្រកបក្នុងភាព
 ជាអ្នកព្រមព្រៀងគ្នា ក្នុងខណៈនៃបច្ចុប្បន្ន ១ បុគ្គលប្រកបក្នុងការបាន
 ចំពោះ ដោយសម្រេចកូមិណាមួយ មានរូបាវចរជាដើម ១ ។ បុគ្គល
 ប្រកបនោះ មិនទាន់វិនាសចាកគុណវិសេស ដែលខ្លួនសម្រេចហើយ ដរាប
 ណា ក៏ឈ្មោះថា ជាអ្នកបាននូវគុណវិសេសដរាបនោះឯង ។ ជនទាំងឡាយ
 ណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយឧត្តរាបថកៈទាំងឡាយ ក្នុងខណៈនេះ
 ថា រៀបបុគ្គលប្រកប ២ យ៉ាងនេះហើយ ឈ្មោះថា បុគ្គលប្រកបប្រភេទ
 មួយដទៃមាន ដោយអំណាចនៃបត្តិធម៌ គឺធម៌ដែលសម្រេច ដូច្នោះ ដើម្បី
 ឲ្យជនទាំងនោះយល់តាមថា ឈ្មោះថា បត្តិធម៌មាន អ្វីដទៃមិនមាន ទើប
 សកវាទីសួរថា អរហា ចត្វាហិ ផលេហិ សមន្ទាគតោ ដូច្នោះ ពាក្យឆ្លើយ
 ទទួល សំដៅយកការសម្រេចផល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ លំដាប់នោះ
 ទើបសកវាទីផ្ដើមពាក្យថា អរហា ចត្វាហិ ផស្សេហិ ជាដើម ដើម្បីចោទ
 សួរថា បើព្រះអរហន្តប្រកបដោយផលទាំង ៤ ដូចដល់ព្រមដោយនាមក្ខន្ធ
 ៤ សោត កាលបើភាពយ៉ាងនោះមាន ធម៌ទាំងឡាយពួកណា មានផស្សៈ
 ជាដើម នីមួយៗ ៤ ក្នុងផលទាំង ៤ ធម៌ទាំងនោះ ក៏រមែងដល់ព្រមដល់
 ព្រះអរហន្ត តាមលទ្ធិរបស់អ្នក ។ ពាក្យទាំងពួងនោះ បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ
 ហើយ ព្រោះមិនមានផស្សៈជាដើម នីមួយៗ ៤ ក្នុងខណៈជាមួយគ្នា ។ ក្នុង

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

បញ្ញាពោលអំពីព្រះអនាគាមីក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។

[៤៧១] បទថា សោតាបត្តិដល់វិវិទុវត្តោ អធិប្បាយថា សកវាទី រមែងសួរថា ព្រះអរហន្តកន្លង (សោតាបត្តិផល) ព្រោះការមិនកើតឡើង ទៀត មិនដូចទុតិយជ្ឈានលោកីបុគ្គល ដែលត្រូវហួសបឋមជ្ឈានទៅហើយ នោះទេ ។ បទថា សោតាបត្តិមគ្គំ ជាដើម ដែលសកវាទីប្រារព្ធហើយ ក៏ដើម្បីសម្តែងដល់ការមិនប្រកបទៀត ដោយមគ្គដែលបតិបត្តិ កន្លងហួស ទៅហើយ របស់ព្រះអរហន្តនោះ ។

[៤៨៣] ក្នុងបញ្ញាថា តេហិ ច អបិវហីនោ សេចក្តីថា ព្រោះធម៌ គឺលោកិយជ្ឈានទាំងឡាយ រមែងវិនាសដោយធម៌ដែលជាសត្រូវ យ៉ាងណា លោកុត្តរធម៌ មិនដូច្នោះឡើយ ។ ពិតហើយ កិលេសទាំងឡាយណា ដែល មគ្គលះ និងរមែងស្ងប់រម្ងាប់ទៅដោយផល កិលេសទាំងនោះ លោកក៏លះ ហើយ ជាធម្មជាតិស្ងប់រម្ងាប់ទៅហើយ យ៉ាងនោះៗ ព្រោះហេតុនោះ ទើប សកវាទីឆ្លើយទទួលថា អាមន្តា ។

[៤៨៥] អត្ថនោះឯង លោកអធិប្បាយហើយ ក្នុងពាក្យទាំងឡាយ ខាងមុខ ដែលមានពាក្យថា អរហតោ ចត្តារោ មគ្គា បដិលទ្ធា ជាដើម ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។^{១៧៧}

អង្គកថាសមន្នាគតកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

ឧបេក្ខាសមន្មាគតកថា

[៤៨៨] ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយឧបេក្ខា ៦ ឬ ៧ អើ ៧ ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយផស្សៈ ៦ ដោយវេទនា ៦ ដោយសញ្ញា ៦ ៗបេ ដោយ បញ្ញា ៦ ឬ ៧ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ៗបេ ៧

[៤៨៩] ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយឧបេក្ខា ៦ ឬ ៧ អើ ៧ ព្រះអរហន្ត កាលឃើញរូបដោយចក្ខុ រមែងឮសំឡេងដោយត្រចៀក ជុំក្លិនដោយច្រមុះ លិទ្ធក្បក្បរសដោយអណ្តាត ពាល់ត្រូវផ្សព្វដោយកាយ ដឹងច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍ ដោយចិត្ត ៗបេ កាលដឹងច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត រមែងឃើញរូប ដោយចក្ខុ ឮសំឡេងដោយត្រចៀក ជុំក្លិនដោយច្រមុះ លិទ្ធក្បក្បរសដោយ អណ្តាត ពាល់ត្រូវផ្សព្វដោយកាយឬ ៧ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ៗបេ ៧

[៤៩០] ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយឧបេក្ខា ៦ ឬ ៧ អើ ៧ ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយឧបេក្ខា ៦ មានចិត្តខាប់ខ្លួន ទៀងទាត់ មិនរាយមាយ ចុះឧបេក្ខា ទាំង ៦ តាំងឡើងប្រាកដឬ ៧ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ៗបេ ៧

[៤៩១] បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយឧបេក្ខា ៦ ទេឬ ៧ អើ ៧ ក្រែងព្រះអរហន្ត មានឧបេក្ខា ៦ ឬ ៧ អើ ៧ បើព្រះ អរហន្ត មានឧបេក្ខា ៦ ម្ចាស់អ្នកដ៏ម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា ព្រះអរហន្ត ប្រកបដោយឧបេក្ខា ៦ ៧

ឧបេក្ខាសមន្មាគតកថា ចប់

អដ្ឋកថា

ឧបេក្ខាសមន្នាគតកថា

[៤៨៨] ក្នុងបទថា អរហន្តធម៌ ឧបេក្ខាសមន្នាគតកថា បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបអត្ថ
 ដោយន័យនេះ គឺន័យដែលពោលមកហើយ ។ ពិតហើយ ព្រះមានព្រះភាគ
 រមែងហៅព្រះអរហន្តថា បុគ្គលប្រកបដោយឧបេក្ខាទាំងនោះ ព្រោះឧបេក្ខា
 ក្នុងទ្វារទាំង ៦ គួរកើតឡើងដល់លោកបាន មិនមែនព្រោះឧបេក្ខាទាំងអស់
 កើតឡើងដល់លោកក្នុងខណៈតែមួយ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាឧបេក្ខាសមន្នាគតកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

ពោធិយា ពុទ្ធាទិកថា

[៤៩២] បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ ដោយពោធិញ្ញាណ (ចតុម្មគ្គញ្ញាណ និង សព្វពាតញ្ញាណ) ។ អើ ។ បុគ្គល កាលបើពោធិញ្ញាណរលត់ហើយ ទៅ ប្រាសហើយ ស្ងប់រម្ងាប់ហើយ មិនឈ្មោះថា ព្រះពុទ្ធឡើយ ។ អ្នកមិន គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៩៣] បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ ដោយពោធិញ្ញាណ ។ អើ ។ បុគ្គលជា ព្រះពុទ្ធដោយពោធិញ្ញាណជាអតីត ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៩៤] បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ ដោយពោធិញ្ញាណជាអតីត ។ អើ ។ ព្រះពុទ្ធផ្ទើរពោធិករណីយកិច្ច ដោយពោធិញ្ញាណនោះ ។ អ្នកមិនគួរ ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៩៥] ព្រះពុទ្ធ ផ្ទើរពោធិករណីយកិច្ច ដោយពោធិញ្ញាណនោះ ឬ ។ អើ ។ ព្រះពុទ្ធកំណត់ដឹងនូវទុក្ខសច្ច លះបង់នូវសមុទយសច្ច ធ្វើឲ្យ ជាក់ច្បាស់នូវនិរោធសច្ច ចម្រើននូវមគ្គសច្ច ដោយពោធិញ្ញាណនោះ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៩៦] បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ ដោយពោធិញ្ញាណ ។ អើ ។ បុគ្គលជា ព្រះពុទ្ធដោយពោធិញ្ញាណជាអនាគត ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៩៧] បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ ដោយពោធិញ្ញាណជាអនាគត ។ អើ ។ ព្រះពុទ្ធផ្ទើរពោធិករណីយកិច្ច ដោយពោធិញ្ញាណនោះ ។ អ្នកមិនគួរ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៩៨] ព្រះពុទ្ធផ្ញើនូវពោធិករណីយកិច្ច ដោយពោធិញ្ញាណនោះឬ ។ អើ ។ ព្រះពុទ្ធកំណត់ដឹងនូវទុក្ខសច្ច ។ បេ ។ ចម្រើននូវមគ្គសច្ច ដោយពោធិញ្ញាណនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៩៩] បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ ដោយពោធិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន ផ្ញើនូវពោធិករណីយកិច្ច ដោយពោធិញ្ញាណនោះឬ ។ អើ ។ បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ ដោយពោធិញ្ញាណជាអតីត ផ្ញើនូវពោធិករណីយកិច្ច ដោយពោធិញ្ញាណនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥០០] បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ ដោយពោធិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន កំណត់ដឹងនូវទុក្ខសច្ច លះបង់នូវសមុទយសច្ច ផ្ញើឲ្យជាកំច្បាស់នូវនិរោធសច្ច ចម្រើននូវមគ្គសច្ច ដោយពោធិញ្ញាណនោះឬ ។ អើ ។ បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ ដោយពោធិញ្ញាណជាអតីត កំណត់ដឹងនូវទុក្ខសច្ច ។ បេ ។ ចម្រើននូវមគ្គសច្ច ដោយពោធិញ្ញាណនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥០១] បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ ដោយពោធិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន ផ្ញើនូវពោធិករណីយកិច្ចដោយពោធិញ្ញាណនោះឬ ។ អើ ។ បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធដោយពោធិញ្ញាណជាអនាគត ផ្ញើនូវពោធិករណីយកិច្ច ដោយពោធិញ្ញាណនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥០២] បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ ដោយពោធិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន កំណត់ដឹងនូវទុក្ខសច្ច ។ បេ ។ ចម្រើននូវមគ្គសច្ច ដោយពោធិញ្ញាណនោះឬ ។ អើ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធដោយពោធិញ្ញាណជាអនាគត កំណត់ដឹងនូវទុក្ខសច្ច ។ បេ ។
ចម្រើននូវមគ្គសច្ច ដោយពោធិញ្ញាណនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
ទេ ។ បេ ។

[៥០៣] បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ ដោយពោធិញ្ញាណជាអតីត តែមិនធ្វើ
នូវពោធិករណីយកិច្ច ដោយពោធិញ្ញាណនោះទេឬ ។ អើ ។ បុគ្គលជា
ព្រះពុទ្ធដោយពោធិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន តែមិនធ្វើនូវពោធិករណីយកិច្ច ដោយ
ពោធិញ្ញាណនោះទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥០៤] បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ ដោយពោធិញ្ញាណជាអតីត តែមិនកំណត់
ដឹងនូវទុក្ខសច្ច ។ បេ ។ មិនចម្រើននូវមគ្គសច្ច ដោយពោធិញ្ញាណនោះទេឬ ។
អើ ។ បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ ដោយពោធិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន តែមិនកំណត់ដឹង
នូវទុក្ខសច្ច ។ បេ ។ មិនចម្រើននូវមគ្គសច្ច ដោយពោធិញ្ញាណនោះទេឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥០៥] បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ ដោយពោធិញ្ញាណជាអនាគត តែមិនធ្វើ
នូវពោធិករណីយកិច្ច ដោយពោធិញ្ញាណនោះទេឬ ។ អើ ។ បុគ្គលជា
ព្រះពុទ្ធ ដោយពោធិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន តែមិនធ្វើនូវពោធិករណីយកិច្ច
ដោយពោធិញ្ញាណនោះទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥០៦] បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ ដោយពោធិញ្ញាណជាអនាគត តែមិន
កំណត់ដឹងនូវទុក្ខសច្ច ។ បេ ។ មិនចម្រើននូវមគ្គសច្ច ដោយពោធិញ្ញាណនោះ
ទេឬ ។ អើ ។ បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ ដោយពោធិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន តែមិនកំណត់

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ដឹងនូវទុក្ខសច្ច ៗបេ មិនចម្រើននូវមគ្គសច្ច ដោយពោធិញ្ញាណនោះទេ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ ។

[៥០៧] បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ ដោយពោធិញ្ញាណជាអតីត ជាព្រះពុទ្ធ
ដោយពោធិញ្ញាណជាអនាគត ជាព្រះពុទ្ធ ដោយពោធិញ្ញាណជាបច្ចុប្បន្ន ។
អើ ។ បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ ដោយពោធិញ្ញាណ ៣ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។បេ ។

[៥០៨] បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ ដោយពោធិញ្ញាណ ៣ ឬ ។ អើ ។ បុគ្គល
ជាព្រះពុទ្ធ ប្រកបដោយពោធិញ្ញាណទាំង ៣ មានចិត្តខាប់ខ្លួន ទៀងទាត់
មិនរាយមាយ ចុះពោធិញ្ញាណទាំង ៣ តាំងនៅប្រាកដ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ ។

[៥០៩] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ ដោយពោធិញ្ញាណ
ទេ ។ អើ ។ ក្រែងបុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ ព្រោះបានចំពោះនូវពោធិញ្ញាណ ។
អើ ។ បើបុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ ព្រោះបានចំពោះនូវពោធិញ្ញាណមែន ម្ចាស់អ្នក
ដឹងចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ ដោយ
ពោធិញ្ញាណដែរ ។

[៥១០] បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ ព្រោះបានចំពោះនូវពោធិញ្ញាណ ។
បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ ដោយពោធិញ្ញាណ ។ អើ ។ ការត្រាស់ដឹង ព្រោះការ
បានចំពោះនូវពោធិញ្ញាណ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។បេ ។

ពោធិយា ពុទ្ធាតិកថា ចប់

អដ្ឋកថា

ពោធិយាតុទ្ធាតិកថា

[៤៧២] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីឈ្មោះថា ពុទ្ធ ព្រោះពោធិ គឺបញ្ញាជាគ្រឿងត្រាស់ដឹងដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ បទថា ពោធិ ជាឈ្មោះនៃមគ្គញាណ ៤ ខ្លះ ជាឈ្មោះ នៃសព្វញ្ញតញ្ញាណខ្លះ ព្រោះហេតុនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូច លទ្ធិរបស់និកាយឧត្តរាបថកៈទាំងឡាយនោះឯង ក្នុងខណៈនេះថា ឈ្មោះ ថា ជាព្រះពុទ្ធ ព្រោះបញ្ញាជាគ្រឿងត្រាស់ដឹង ដូចពាក្យថា ឈ្មោះថា មនុស្ស សម្បុរ-ស ព្រោះស្បែក-ស មនុស្សសម្បុរខ្មៅ ព្រោះស្បែកខ្មៅ ដូច្នោះ ពាក្យសួរក្តី ពាក្យចោទសួរក្តីរបស់សកវាទី សំដៅដល់ជនទាំងនោះ ពាក្យ ឆ្លើយទទួលក្តី ពាក្យបដិសេធក្តី ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។

[៤៧៣] ក្នុងបញ្ញាថា អតីតាយ ជាដើម បរវាទីឆ្លើយបដិសេធច ព្រោះមិនមានក្នុងខណៈនោះ ។

[៤៧៤] ត្រូវសួរលើកទី ២ លោកឆ្លើយទទួល សំដៅយកការបាន ដោយចំពោះ ។ ត្រូវសួរដោយអំណាចនៃកិច្ចទៀត លោកក៏ឆ្លើយបដិសេធច ព្រោះមិនមានកិច្ច ។

[៤៧៥] ត្រូវសួរលើកទី ២ លោកឆ្លើយទទួល នូវភាពមិនវង្វែង ក្នុងកិច្ចដែលគួរធ្វើ ដោយបញ្ញាជាគ្រឿងត្រាស់ដឹងនោះ ដែលបុគ្គលនោះ ធ្វើហើយ ។ ឯសកវាទីមិនឲ្យឱកាសដែលមានលេសន័យ ទើបសួរដោយ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ន័យថា ធុក្កំ បរិជាណាតិ ជាដើម បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះមិនមាន កិច្ចនោះ ។

[៤៧៦] ក្នុងបញ្ញាពោលអំពីអនាគត បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះ មិនមានមគ្គញ្ញាណ ក្នុងខណៈនោះ ។

[៤៧៧] ត្រូវសួរលើកទី ២ បរវាទីសម្គាល់នូវភាពជាព្រះពុទ្ធ ព្រោះ បញ្ញាជាគ្រឿងត្រាស់ដឹងដែលជាអនាគត ដោយព្រះបាលី (ក្នុងសុត្តនិបាត) ថា ព្រះពុទ្ធមានលក្ខណៈ ដ៏ប្រសើរបរិបូណ៌ ទ្រង់យាងទៅកាន់ក្រុងរាជគ្រឹះ ដូច្នោះជាដើម ទើបឆ្លើយទទួល ។ ត្រូវសួរថា ពោធិករណីយំ ករោតិ បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះការមិនមានកិច្ច ក្នុងខណៈនោះ ។

[៤៧៨] ត្រូវសួរលើកទី ២ លោកឆ្លើយទទួល ព្រោះគិតថា បើ មិនគប្បីធ្វើ ក៏មិនគប្បីត្រូវថ្វាយព្រះនាមថា ព្រះពុទ្ធ ព្រោះនឹងធ្វើពិតប្រាកដ ហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា ធ្វើនោះឯង ។ ត្រូវសកវាទីសួរដោយមិនឲ្យ ឱកាស ដែលមានលេសន័យទៀត ក៏ឆ្លើយបដិសេធ ។

[៤៧៩] បញ្ញាពោលដោយបច្ចុប្បន្ន ព្រមទាំងការប្រៀបធៀប មាន អត្ថន័យយល់ហើយ ។

[៥០៧] ត្រូវសកវាទីសួរមបញ្ញាជាគ្រឿងត្រាស់ដឹង ៣ យ៉ាង (ដែល ជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន) ចូលគ្នាតែមួយ បរវាទីសំដៅយកសព្វញ្ញា- តញ្ញាណ ទើបឆ្លើយទទួល ព្រោះការដែលបុគ្គលគប្បីពោលថា ជាព្រះពុទ្ធ ដោយពោធិទាំង ៣ ។ ត្រូវសួរថា តិហិ ទៀត បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ

ព្រោះញាណទាំង ៣ នោះ មិនមានក្នុងខណៈជាមួយគ្នា ។

[៥០៨] ត្រូវសួរលើកទី ២ ក៏ឆ្លើយទទួល ដោយអំណាចនៃ សព្វញ្ញតញ្ញាណដែលជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន ។ សកវាទីមិនឲ្យ ឱកាសដែលមានលេសន័យ ទើបសួរទៀតថា សតតំ សមិតំ ជាដើម បរវាទីក៏ឆ្លើយបដិសេធ ។

[៥០៩] ពាក្យសួរថា ន វត្ថុតំ ពោធិយា ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់សកវាទី ព្រោះមិនមានការត្រឡប់ក្លាយទៅ ជាមិនមែនព្រះពុទ្ធ ក្នុងខណៈមិនមានបញ្ញាជាគ្រឿងត្រាស់ដឹង ។ ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងបញ្ញាថា ននុ ពោធិប្បដិលាភា សកវាទីនោះឯងឆ្លើយទទួលថា អាមន្តា ព្រោះសភាពនៃសម្មតិថា មគ្គញ្ញាណ ពោល គឺបញ្ញាជាគ្រឿងត្រាស់ដឹង កើតឡើងហើយក្នុងសន្តានណា ឈ្មោះថា ជាព្រះពុទ្ធ ក្នុងសន្តាននោះ ។ ព្រោះមិនជ្រាបដល់ពាក្យអធិប្បាយរបស់សកវាទី ទើបបរវាទីតាំងលទ្ធិដោយ ពាក្យថា ហត្ថំ ដូច្នោះ ។

[៥១០] ឥឡូវនេះ ជាពាក្យសួររបស់សកវាទីថា ពោធិប្បដិលាភា តុទ្ធាតិ ពោធិយា តុទ្ធា ដើម្បីធ្វើភាពដែលបរវាទីនោះ កំណត់មិនបាន ឲ្យប្រាកដ ។ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបអត្ថនៃបញ្ញានោះថា ព្រោះ ឈ្មោះថា តុទ្ធ ព្រោះការបានចំពោះនូវបញ្ញាជាគ្រឿងត្រាស់ដឹង ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះ ថា តុទ្ធ ព្រោះបញ្ញាជាគ្រឿងត្រាស់ដឹង តាមលទ្ធិរបស់អ្នកឬ កាលបរវាទី មិនកំណត់វិភាគនេះថា កាលបញ្ញាជាគ្រឿងត្រាស់ដឹងកើតឡើងហើយ សូម្បី

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

៥៧៥

រលត់ទៅហើយ ការៈដែលកើតឡើងហើយ ក្នុងសន្តាននោះឯង ឈ្មោះថា
ការបាននូវបញ្ញាជាគ្រឿងត្រាស់ដឹង ញាណក្នុងខណៈនៃមគ្គ ឈ្មោះថា បញ្ញា
ជាគ្រឿងត្រាស់ដឹង ដូច្នោះ ទើបឆ្លើយទទួលទៀត ។ លំដាប់នោះ បរវាទី
ត្រូវសួរថា ពោធិប្បដិលាភា ពោធិ កាលមិនបានឱកាសនឹងពោលពាក្យ
ណាមួយបាន ទើបលោកឆ្លើយបដិសេធ ដូច្នោះ ។^{១៧៧}

អង្គកថាពោធិយាតុទ្វេតិកថា ចប់

រឿងទាំង ៣ ដូចពណ៌នាមកនេះ ជារបស់និកាយឧត្តរាបថកៈ
ទាំងឡាយនោះឯង ។

អភិធម្មបិដក

លក្ខណាកថា

[៥១១] ពោធិសត្វ ប្រកបដោយលក្ខណៈឬ ។ អើ ។ បទេសពោធិសត្វ ប្រកបដោយបទេសលក្ខណៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥១២] ពោធិសត្វ ប្រកបដោយលក្ខណៈឬ ។ អើ ។ តិភាគពោធិសត្វ ប្រកបដោយតិភាគលក្ខណៈឬ ។ អ្នកមិនពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥១៣] ពោធិសត្វ ប្រកបដោយលក្ខណៈឬ ។ អើ ។ ឧបឡពោធិសត្វ ប្រកបដោយឧបឡលក្ខណៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ ។ បេ ។

[៥១៤] ពោធិសត្វ ប្រកបដោយលក្ខណៈឬ ។ អើ ។ ចក្កវត្តិសត្វ ប្រកបដោយលក្ខណៈ ចុះចក្កវត្តិសត្វ ហៅថា ពោធិសត្វឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥១៥] ចក្កវត្តិសត្វ ប្រកបដោយលក្ខណៈ ចុះចក្កវត្តិសត្វ ហៅថា ពោធិសត្វឬ ។ អើ ។ បុព្វយោគ បុព្វចរិយា ការពោលធម៌ ការសម្តែងធម៌ របស់ពោធិសត្វ យ៉ាងណា បុព្វយោគ បុព្វចរិយា ការពោលធម៌ ការសម្តែងធម៌របស់ចក្កវត្តិសត្វ ក៏យ៉ាងនោះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥១៦] កាលពោធិសត្វប្រសូត ពួកទេវតាទទួលមុន ពួកមនុស្សទទួលក្រោយ យ៉ាងណា កាលចក្កវត្តិសត្វប្រសូត ពួកទេវតាទទួលមុន ពួកមនុស្សទទួលក្រោយ ក៏យ៉ាងនោះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

[៥១៧] កាលពោធិសត្វប្រសូត ទេវបុត្តទាំង ៤ ទទួលហើយ តម្កល់ទុកក្នុងទីចំពោះមុខនៃព្រះមាតាថា បពិត្រនាងទេវី ព្រះនាងចូរត្រេកអរថា បុត្តរបស់នាង មានសក្តិធំ កើតហើយ យ៉ាងណា កាលចក្កវត្តិសត្វប្រសូត ទេវបុត្តទាំង ៤ ទទួលហើយ តម្កល់ទុកក្នុងទីចំពោះមុខនៃព្រះមាតាថា បពិត្រនាងទេវី ព្រះនាងចូរត្រេកអរថា បុត្តរបស់ព្រះនាងមានសក្តិធំ កើតហើយ ក៏យ៉ាងនោះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥១៨] ពោធិសត្វប្រសូត ទនៃទឹកពីរ គឺទនៃទឹកត្រជាក់ ១ ទនៃទឹកក្តៅ ១ ធ្លាក់មកប្រាកដអំពីអាកាស ធ្វើកិច្ចជម្រះដោយទឹក ចំពោះព្រះពោធិសត្វផង ចំពោះព្រះមាតាផង យ៉ាងណា កាលចក្កវត្តិសត្វប្រសូត ទនៃទឹកពីរ គឺទនៃទឹកត្រជាក់ ១ ទនៃទឹកក្តៅ ១ ធ្លាក់មកប្រាកដអំពីអាកាស ធ្វើកិច្ចជម្រះដោយទឹក ចំពោះចក្កវត្តិសត្វផង ចំពោះព្រះមាតាផង ក៏យ៉ាងនោះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥១៩] ព្រះពោធិសត្វប្រសូតមកក្លាម ជាន់ដោយព្រះបាទដ៏ស្មើ មានមុខបែរទៅរកទិសខាងជើង ឈានទៅ ៧ ជំហាន កាលពួកទេវតាបាំងស្មេតច្នៃត្រ ក៏រមិលមើលសព្វទិស បន្តិឡើងនូវអាសកិវាចាថា អញជាបុគ្គល ឆ្នើមរបស់លោក អញជាបុគ្គលច្បងរបស់លោក អញជាបុគ្គល**ប្រសើរ** របស់លោក នេះជាជាតិទីបំផុត (របស់អញ) ឥឡូវនេះ ភពថ្មីទៀត មិនមានឡើយ យ៉ាងណា ចក្កវត្តិសត្វប្រសូតមកក្លាម ជាន់ដោយព្រះបាទដ៏ស្មើ មានមុខបែរទៅរកទិសខាងជើង ឈានទៅ ៧ ជំហាន កាលពួកទេវតាបាំង

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ស្មេតច្ចុត្រ ក៏រមិលមើលសព្វទិស បន្តិឡើងនូវអាសកិវាចាថា អញជាបុគ្គល
ឆ្នើមរបស់លោក អញជាបុគ្គលច្បងរបស់លោក អញជាបុគ្គលប្រសើរ
របស់លោក នេះជាជាតិទីបំផុត (របស់អញ) ឥឡូវនេះ ភពថ្មីទៀត មិន
មានឡើយ ក៏យ៉ាងនោះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៥២០] កាលព្រះពោធិសត្វប្រសូត ការកើតឡើងប្រាកដ នៃពន្លឺដ៏
ធំ នៃរស្មីដ៏ធំ នៃការកម្រើកញាប់ញ័រផែនដីដ៏ខ្លាំង យ៉ាងណា កាលចក្កវត្តិ-
សត្វប្រសូត ការកើតឡើងប្រាកដ នៃពន្លឺដ៏ធំ នៃរស្មីដ៏ធំ នៃការកម្រើកញាប់
ញ័រផែនដីដ៏ខ្លាំង ក៏យ៉ាងនោះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៥២១] កាយប្រក្រតី របស់ពោធិសត្វ រមែងភ្លឺទៅ ១ ព្យាមដោយ
ជុំវិញ យ៉ាងណា កាយប្រក្រតីរបស់ចក្កវត្តិសត្វរមែងភ្លឺទៅ ១ ព្យាមដោយ
ជុំវិញ ក៏យ៉ាងនោះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៥២២] ព្រះពោធិសត្វឃើញមហាសុបិន យ៉ាងណា ចក្កវត្តិសត្វ
ឃើញមហាសុបិន ក៏យ៉ាងនោះដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៥២៣] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា ព្រះពោធិសត្វ ប្រកបដោយលក្ខណៈ
ទេឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
មហាបុរស ប្រកបដោយមហាបុរិសលក្ខណៈទាំង ៣២ នេះ រមែងមានតែ
គតិ ២ យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ មិនមែនខុសអំពីគតិ ២ យ៉ាងនោះទេ គឺថា បើនៅ
គ្រប់គ្រងផ្ទះ នឹងបានជាស្តេចចក្កវត្តិ ជាធម្មរាជប្រកបដោយធម៌ ជាឥស្សរៈ
លើផែនដី ដែលមានសមុទ្រទាំង ៤ ជាទីបំផុត ឈ្នះអស់សត្រូវទាំងខាងក្នុង

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ខាងក្រៅ ដល់នូវភាពមាំមួនក្នុងជនបទ ប្រកបដោយកែវ ៧ ប្រការ ឯកែវ
 ទាំង ៧ ប្រការនេះ របស់ស្តេចចក្ខុពត្តិនោះ គឺចក្ខុកែវ ១ ដីកែវ ១ សេះ
 កែវ ១ មណីកែវ ១ ស្រ្តីកែវ ១ គហបតីកែវ ១ បរិនាយកកែវ ១ ទៀត
 ជាគម្រប់ ៧ ព្រះរាជានោះ មានព្រះរាជបុត្រច្រើនជាងពាន់ ដែលជាអ្នក
 ក្លៀវក្លា មានសភាពអង់អាច អាចញាំញីនូវសេនាស្តេចដទៃបាន ព្រះរាជា
 នោះ មានជ័យជម្នះ នៅគ្រប់គ្រងដែនដីនេះ ដែលមានសាគរជាទីបំផុត
 ដោយធម៌ ដោយមិនមានគ្រឿងវាយដំ ដោយមិនមានគ្រឿងកាប់ចាក់ បើ
 ចេញចាកផ្ទះចូលទៅកាន់ផ្នួសវិញ នឹងបានជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ មានដំបូល
 គឺកិលេសបើកហើយ ក្នុងលោក ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។
 ព្រោះហេតុនោះ ព្រះពោធិសត្វ ប្រកបដោយលក្ខណៈ (ដោយពិត) ។

លក្ខណកថា ចប់

អដ្ឋកថា

លក្ខណកថា

[៥១១] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីលក្ខណៈដូចតទៅ

ក្នុងបញ្ហានោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយ
ឧត្តរាបថកៈទាំងឡាយ ក្នុងខណៈនេះថា ព្រះពោធិសត្វប៉ុណ្ណោះ ដល់ព្រម
ហើយដោយលក្ខណៈ ព្រោះកាន់យកដោយមិនពិចារណានូវព្រះសូត្រ (ក្នុង
ទីយនិកាយ សីលក្ខន្ធវគ្គ) នេះថា កាលបើមហាបុរស ប្រកបដោយ
មហាបុរិសលក្ខណៈណាហើយ គង់មានគតិជាពីរយ៉ាង ដូច្នោះ ។ ពាក្យសួរ
របស់សកវាទី សំដៅដល់ជនទាំងនោះ ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់
បរវាទី ។

[៥១២] ក្នុងបញ្ហាទាំងឡាយថា ចក្កវត្តិសត្វា សេចក្តីថា ព្រោះ
សត្វដែលជាចក្កពត្តិ ជាព្រះពោធិសត្វក៏មាន មិនមែនព្រះពោធិសត្វក៏មាន
ព្រោះហេតុនោះ បរវាទីសំដៅយកបុគ្គលមិនមែនព្រះពោធិសត្វ ទើបឆ្លើយ
បដិសេធ ។ សំដៅយកបុគ្គលជាព្រះពោធិសត្វ ទើបឆ្លើយទទួល ។

[៥២៣] ព្រះសូត្រថា ទ្វត្តិសិមាទិ បរវាទីពោលហើយ សំដៅយក
ព្រះពោធិសត្វប៉ុណ្ណោះ ព្រោះថា ក្នុងភពចុងក្រោយ ព្រះពោធិសត្វនោះ
រមែងបានជាព្រះពុទ្ធ ។ ក្នុងជនទាំងឡាយក្រៅអំពីនេះ ជាស្តេចចក្កពត្តិ (តែ
មិនជាព្រះពុទ្ធ) ព្រោះហេតុនោះ ព្រះសូត្រដែលបរវាទីនាំមកអោយហើយ
ដូចគ្នានឹងមិននាំមកនោះឯង ដូច្នោះ ។^{១៧៧}

អភិធម្មបិដក

និយាមោក្ខនិកាយ៉ា

[៥២៤] ព្រះពោធិសត្វ មាននិយាមយាងចុះហើយ មានព្រហ្មចរិយៈ ប្រព្រឹត្តហើយ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមកស្សបៈឬ មេ ម ព្រះពោធិសត្វ ជាសាវ័កនៃព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមកស្សបៈ ឬ ម ម អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ មហេម

[៥២៥] ព្រះពោធិសត្វ ជាសាវ័កនៃព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាម កស្សបៈឬ ម មេ ម (ព្រះពោធិសត្វ) បានជាសាវ័កហើយ ទើបបានត្រាស់ ជាព្រះពុទ្ធឬ ម អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ មហេម

[៥២៦] (ព្រះពោធិសត្វ) បានជាសាវ័កហើយ ទើបបានត្រាស់ជា ព្រះពុទ្ធឬ ម មេ ម (បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ) ប្រកបដោយការស្តាប់តាមគេឬ ម អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ មហេម

[៥២៧] (បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ) ប្រកបដោយការស្តាប់តាមគេឬ ម មេ ម ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ជាអ្នកត្រាស់ដឹងដោយព្រះអង្គឯងឬ ម មេ ម បើព្រះមានព្រះភាគ ជាអ្នកត្រាស់ដឹងដោយព្រះអង្គឯង ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា (បុគ្គលជាព្រះពុទ្ធ) ប្រកបដោយការស្តាប់តាមគេទេ ម

[៥២៨] ព្រះពោធិសត្វ មាននិយាមយាងចុះហើយ មានព្រហ្មចរិយៈ ប្រព្រឹត្តហើយ ក្នុងសាសនា នៃព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមកស្សបៈដែរឬ ម មេ ម សាមញ្ញផល ៣ គឺព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់ដឹង ទៀបគល់នៃ

ពោធិត្រីក្សប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៥២៩] ក្រែងសាមញ្ញផល ៤ គឺព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់ដឹង ទៀបគល់នៃពោធិត្រីក្សប្ប ។ អើ ។ បើសាមញ្ញផល ៤ គឺព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់ដឹង ទៀបគល់នៃពោធិត្រីក្សមែន ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរ ពោលថា ព្រះពោធិសត្វមាននិយាមយាងចុះហើយ មានព្រហ្មចរិយៈប្រព្រឹត្ត ហើយ ក្នុងសាសនា នៃព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមកស្សបៈទេ ។

[៥៣០] ព្រះពោធិសត្វ មាននិយាមយាងចុះហើយ មានព្រហ្ម- ចរិយៈប្រព្រឹត្តហើយ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមកស្សបៈ ប្ប ។ អើ ។ ព្រះពោធិសត្វ បានធ្វើទុក្ខិយាដែរឬ ។ អើ ។ បុគ្គលបរិបូណ៌ ដោយទស្សនៈ គប្បីធ្វើទុក្ខិយាដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៥៣១] ព្រះពោធិសត្វ បានធ្វើអំពើដែលមិនញ៉ាំងបុគ្គលដទៃ ឲ្យក្តៅ ក្រហាយ ហើយឧទ្ទិសចំពោះសាស្តាដទៃដែរឬ ។ អើ ។ បុគ្គលបរិបូណ៌ ដោយទស្សនៈ គប្បីឧទ្ទិសចំពោះសាស្តាដទៃដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង នេះទេ ។ បេ។

[៥៣២] ព្រះអានន្ទមានអាយុ មាននិយាមយាងចុះហើយ មានព្រហ្ម- ចរិយៈប្រព្រឹត្តហើយ ក្នុងសាសនា នៃព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអានន្ទមានអាយុ ជាសាវ័កនៃព្រះមានព្រះភាគដែរឬ ។ អើ ។ ព្រះពោធិសត្វ មាននិយាម យាងចុះហើយ មានព្រហ្មចរិយៈប្រព្រឹត្តហើយ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមកស្សបៈ ព្រះពោធិសត្វ ជាសាវ័កនៃព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះ

នាមកស្សប្បៈដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៣៣] ឧបាសកឈ្មោះចិត្តគហបតី និងហត្ថកាឡវ័កៈ មាននិយាម ចុះហើយ មានព្រហ្មចរិយៈប្រព្រឹត្តហើយ ក្នុងសាសនា នៃព្រះមានព្រះភាគ ឧបាសកឈ្មោះចិត្តគហបតី និងហត្ថកាឡវ័កៈ ជាសាវ័កនៃព្រះមានព្រះភាគ ដែរឬ ។ អើ ។ ព្រះពោធិសត្វ មាននិយាមយាងចុះហើយ មានព្រហ្មចរិយៈ ប្រព្រឹត្តហើយ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមកស្សប្បៈ ព្រះ ពោធិសត្វ ជាសាវ័កនៃព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមកស្សប្បៈដែរឬ ។ អ្នក មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៣៤] ព្រះពោធិសត្វ មាននិយាមយាងចុះហើយ មានព្រហ្មចរិយៈ ប្រព្រឹត្តហើយ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមកស្សប្បៈ តែមិន មែនជាសាវ័ក នៃព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមកស្សប្បៈទេឬ ។ អើ ។ ព្រះ អានន្ទមានអាយុ មាននិយាមយាងចុះហើយ មានព្រហ្មចរិយៈប្រព្រឹត្តហើយ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគ តែមិនមែនជាសាវ័ក នៃព្រះមានព្រះភាគទេ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៣៥] ព្រះពោធិសត្វ មាននិយាមយាងចុះហើយ មានព្រហ្មចរិយៈ ប្រព្រឹត្តហើយ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមកស្សប្បៈ តែមិន មែនជាសាវ័ក នៃព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមកស្សប្បៈទេឬ ។ អើ ។ ឧបាសកឈ្មោះចិត្តគហបតី និងហត្ថកាឡវ័កៈ មាននិយាមចុះហើយ មាន ព្រហ្មចរិយៈប្រព្រឹត្តហើយ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគ តែមិនមែនជា

សាវ័កនៃព្រះមានព្រះភាគទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៣៦] ព្រះពោធិសត្វ មាននិយាមយាងចុះហើយ មានព្រហ្មចរិយៈ ប្រព្រឹត្តហើយ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមកស្សបៈ តែមិន មែនជាសាវ័កនៃព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមកស្សបៈទេឬ ។ អើ ។ សាវ័ក ដែលប្រព្រឹត្តកន្លងនូវជាតិហើយ មិនមែនជាសាវ័កទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៣៧] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា ព្រះពោធិសត្វ មាននិយាមយាង ចុះហើយ មានព្រហ្មចរិយៈប្រព្រឹត្តហើយ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមកស្សបៈទេឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់អានន្ទ តថាគតបានប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ក្នុងសម្មាសម្ពុទ្ធិព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមកស្សបៈ ដើម្បីត្រាស់ជីវិតទៅ ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះពោធិសត្វ មាននិយាមយាងចុះហើយ មាន ព្រហ្មចរិយៈប្រព្រឹត្តហើយ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាម កស្សបៈដែរ ។

[៥៣៨] ព្រះពោធិសត្វ មាននិយាមយាងចុះហើយ មានព្រហ្មចរិយៈ ប្រព្រឹត្តហើយ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមកស្សបៈឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា

តថាគត ជាអ្នកគ្របសង្កត់នូវតេក្ខមិកធម៌ទាំងអស់ ត្រាស់ជីវិត នូវចតុត្ថមិកធម៌ទាំងអស់ មិនប្រឡាក់ដោយកិលេស ក្នុង

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

តេក្ខមិកធម៌ទាំងអស់ទេ លះចោលនូវតេក្ខមិកធម៌ទាំងអស់
ហើយ មានចិត្តរចស្រឡះហើយ ព្រោះការអស់ទៅនៃតណ្ហា
ដឹងច្បាស់នូវចតុត្ថមិកធម៌ ដោយខ្លួនឯង (ចាំបាច់) ឧទ្ទិស
បុគ្គលណា តថាគត មិនមានអាចារ្យទេ បុគ្គលដទៃស្មើនឹង
តថាគតមិនមានឡើយ ក្នុងលោក ព្រមទាំងទេវលោក មិន
មានបុគ្គលប្រៀបដូចម្តេចនឹងតថាគតបានឡើយ ព្រោះថា តថាគត
ជាអរហន្តក្នុងលោក តថាគត ជាសាស្តាខ្ពង់បំផុត តថាគត
ជាសម្មាសម្ពុទ្ធដែក មានសេចក្តីត្រជាក់ មានភ្លើងកិលេស
រលត់ហើយ ឥឡូវនេះ តថាគត ទៅកាន់បុរី នៃពួកជនអ្នក
កាសី ដើម្បីសម្តែងធម្មចក្ក (ដោយបំណងថា) តថាគតនឹង
ទូន្មាន គឺអមតនិព្វាន ចំពោះសត្វលោក ដែលងងឹត គឺអវិជ្ជា
កំពុងគ្របសង្កត់ ។

(ឧបកាជីវកតបថា) ម្ចាស់អាវុសោ អ្នកប្តេជ្ញាខ្លួនអ្នកថាយ៉ាងណា អ្នក
(គួរដើម្បីបាននូវឈ្មោះ) ថា អនន្តជិនៈ យ៉ាងនោះឯង (ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ
ទ្រង់ត្រាស់ទៀតថា)

ជនទាំងឡាយណា បានដល់នូវការអស់ទៅនៃអាសវៈ ជន
ទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា ជិនៈ (អ្នកឈ្នះកិលេស)
ប្រាកដដូចជាតថាគតដែរ តថាគតបានឈ្នះបាបធម៌ទាំងឡាយ
ហើយ ម្ចាស់ឧបកៈ ព្រោះហេតុនោះ ទើបតថាគត បាននូវ

ឈ្មោះថា ជិនៈ (អ្នកឈ្នះបាបធម៌) ។

ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រប្ត ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកមិនគួរពោល
ថា ព្រះពោធិសត្វ មាននិយាមយាងចុះហើយ មានព្រហ្មចរិយៈ ប្រព្រឹត្ត
ហើយ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមកស្សប្រះទេ ។

[៥៣៧] ព្រះពោធិសត្វ មាននិយាមយាងចុះហើយ មានព្រហ្មចរិយៈ
ប្រព្រឹត្តហើយ ក្នុងសាសនា នៃព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមកស្សប្រះប្ត ។
អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្កកើត
ឡើងហើយ ញាណកើតឡើងហើយ បញ្ញាកើតឡើងហើយ វិជ្ជាកើតឡើង
ហើយ ពន្លឺកើតឡើងហើយ ដល់តថាគត ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ដែលតថាគត
មិនធ្លាប់បានឮ ក្នុងកាលពីមុនមកថា នេះជាទុក្ខអរិយសច្ច ដូច្នោះឡើយ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ បេ ។ ដល់តថាគតថា នុ៎ះឯង ជាទុក្ខអរិយសច្ច ដែលបុគ្គល
គួរកំណត់ដឹង ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្កកើតឡើងហើយ ។ បេ ។ ពន្លឺកើតឡើង
ហើយដល់តថាគត ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ដែលតថាគតមិនធ្លាប់បានឮ ក្នុងកាល
ពីមុនមកថា ទុក្ខនោះឯង ដែលតថាគតបានកំណត់ដឹងហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំង
ឡាយ ។ បេ ។ ដល់តថាគតថា នេះជាទុក្ខសមុទយអរិយសច្ច ដូច្នោះឡើយ
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ។ បេ ។ ដល់តថាគតថា នុ៎ះឯង ជាទុក្ខសមុទយអរិយ-
សច្ច ដែលបុគ្គលគួរលះចោល ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ។ បេ ។ ដល់តថាគតថា
នុ៎ះឯង ជាទុក្ខសមុទយអរិយសច្ច ដែលតថាគតបានលះចោលហើយ ម្នាល
ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ បេ ។ ដល់តថាគតថា នេះជាទុក្ខនិរោធអរិយសច្ច ដូច្នោះ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ។ បេយ ដល់តថាគតថា នុ៎ះឯង ជាទុក្ខនិរោធ-
អរិយសច្ច ដែលបុគ្គលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ។ បេយ ដល់
តថាគតថា នុ៎ះឯង ជាទុក្ខនិរោធអរិយសច្ច ដែលតថាគតបានធ្វើឲ្យជាក់
ច្បាស់ហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ។ បេយ ដល់តថាគតថា នេះជាទុក្ខនិរោធ-
គាមិនីបដិបទាអរិយសច្ច ដូច្នោះឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ។ បេយ ដល់
តថាគតថា នុ៎ះឯង ជាទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទាអរិយសច្ច ដែលបុគ្គលគួរ
ចម្រើន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចក្កកើតឡើងហើយ ញាណកើតឡើងហើយ
បញ្ញាកើតឡើងហើយ វិជ្ជាកើតឡើងហើយ ពន្លឺកើតឡើងហើយ ដល់តថាគត
ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ដែលតថាគតមិនធ្លាប់បានឮ ក្នុងកាលពីមុនមកថា នុ៎ះ
ឯង ជាទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទាអរិយសច្ច ដែលតថាគតបានចម្រើនហើយ
ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្របូ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកមិនគួរពោល
ថា ព្រះពោធិសត្វ មាននិយាមយានចុះហើយ មានព្រហ្មចរិយៈប្រព្រឹត្ត
ហើយ ក្នុងសាសនានៃព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះនាមកស្សបៈទេ ។

និយាមោក្កនិកថា ចប់

អដ្ឋកថា

និយាមោក្ខនិកាយ

[៥២៤] ឥឡូវនេះ នឹងពោលអំពីការឈមចុះកាន់និយាមដូចតទៅ
 ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយ
 អន្តកៈទាំងឡាយ ក្នុងខណៈនេះថា ព្រះពោធិសត្វបានឈមចុះកាន់និយាម
 មានព្រហ្មចរិយៈដែលប្រព្រឹត្តហើយ ក្នុងព្រះធម្មវិន័យរបស់ព្រះមានព្រះភាគ
 ព្រះនាមកស្សបៈ ព្រោះសំដៅយកបព្វជ្ជារបស់ជោតិបាលក្នុងយដិការសូត្រ
 សកវាទីសំដៅដល់ជនទាំងនោះ ទើបសួរដោយពាក្យថា តោធិសត្តោ ជាដើម ។
 ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ព្រោះតាំងនៅក្នុងលទ្ធិ ។ បន្ទាប់
 អំពីនោះ ព្រោះពាក្យថា និយាមក្តី ព្រហ្មចរិយៈក្តី ជាឈ្មោះនៃអរិយមគ្គ ។
 ម្យ៉ាងទៀត រឿងការបំពេញបារមីរបស់ព្រះពោធិសត្វចេញហើយ ឈ្មោះថា
 ការឈមចុះកាន់និយាមដទៃ រមែងមិនមាន ។ បើព្រះពោធិសត្វ គប្បីជា
 ព្រះសោតាបន្ន គប្បីជាអរិយសាវ័កសោត សេចក្តីនោះ ប្រព្រឹត្តទៅមិនបាន ។
 ពិតហើយ ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ទ្រង់តាំងនៅក្នុងកម្លាំង គឺព្រះញាណរបស់
 ព្រះអង្គ រមែងទ្រង់ព្យាករព្រះពោធិសត្វនោះថា បុគ្គលនេះ នឹងបានត្រាស់
 ជាព្រះពុទ្ធ ព្រោះហេតុនោះ ទើបសកវាទីសួរដោយពាក្យថា តោធិសត្តោ
 ជាដើមម្តងទៀត ។ ពាក្យឆ្លើយបដិសេធ ជាពាក្យរបស់បរវាទី ព្រោះសំដៅ
 យកបច្ច័មភព គឺភពចុងក្រោយ ។

[៥២៥] ក្នុងបញ្ហាទី ២ បរវាទីនោះឆ្លើយទទួល ព្រោះសំដៅយក

វេលាដែលព្រះពោធិសត្វ កាលនៅជាជោតិបាល ។ ក្នុងបទទាំងឡាយ មានបទថា សារកោ ហុត្វា ជាដើម ក៏ន័យនេះឯង ។

[៥២៦] បទថា អនុស្សវិយោ សំដៅសេចក្តីថា បុគ្គលមានធម៌ ដែលចាក់ធ្លុះហើយ ដោយការស្តាប់តៗ គ្នាមក ។ បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះសំដៅយកបច្ច័មភព ហើយរមែងឆ្លើយទទួល ព្រោះសំដៅយកការ ស្តាប់តៗ គ្នាមក ក្នុងកាលនៅជាជោតិបាល ។

[៥៣១] បទថា អញ្ញំ សត្តារំ សកវាទី ពោលហើយសំដៅយក អាឡារតាបស និងរាមបុត្តតាបស ។

[៥៣២] បទថា អាមស្មា អាណន្ទោ ជាដើម សកវាទីពោលហើយ ដើម្បីសម្តែងថា បុគ្គលឈមចុះកាន់និយាមប៉ុណ្ណោះ ជាសាវ័ក ក្រៅអំពីនេះ មិនមែនសាវ័កឡើយ តែបុគ្គលឈមចុះកាន់និយាមបែបនេះ មាន ដូច្នោះ ។

[៥៣៦] បទថា សារកោ ជាតិ វិវិទុតោ សេចក្តីថា សកវាទី រមែងសួរថា ជាព្រះសាវ័កដោយជាតិណា តែលុះកន្លងជាតិនោះទៅហើយ មិនជាសាវ័កក្នុងភពដទៃឬ ដូច្នោះ បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះភាពដែល ព្រះសោតាបន្នជាដើមជាសាវ័ក ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីនេះ មានអត្ថន័យ យល់ហើយ ។^{១២៣}

អង្គកថានិយាមោក្កន្តិកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

អបរាបិ សមន្ទាគតកថា

[៥៤០] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ប្រកប
 ដោយផល ៣ ឬ ១ អើ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត
 ប្រកបដោយផស្សៈ ៤ ដោយវេទនា ៤ ដោយសញ្ញា ដោយចេតនា ៤
 ដោយចិត្ត ៤ ដោយសទ្ធា ៤ ដោយវិរិយៈ ៤ ដោយសតិ ៤ ដោយសមាធិ
 ៤ ដោយបញ្ញា ៤ ឬ ១ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៤១] បុគ្គល ប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាតិផល
 ប្រកបដោយផល ២ ឬ ១ អើ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវ
 អនាគាតិផល ប្រកបដោយផស្សៈ ៣ ដោយវេទនា ៣ ។ បេ ។ ដោយបញ្ញា
 ៣ ឬ ១ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៤២] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសកទាគាតិផល
 ប្រកបដោយសោតាបត្តិផលឬ ១ អើ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 នូវសកទាគាតិផល ប្រកបដោយផស្សៈ ២ ដោយវេទនា ២ ។ បេ ។ ដោយ
 បញ្ញា ២ ឬ ១ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៤៣] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ប្រកប
 ដោយសោតាបត្តិផលឬ ១ អើ ។ បុគ្គលជាសោតាបន្ន គឺសត្តកត្តំបរមៈ
 កោលំកោលៈ ឯកពីដី ប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្តឬ ១ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

[៥៤៤] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ប្រកប ដោយសកទាគាមិផលឬ ។ អើ ។ សកទាគាមិបុគ្គល ប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យ ជាក់ច្បាស់នូវអរហត្តឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៤៥] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ប្រកប ដោយអនាគាមិផលឬ ។ អើ ។ បុគ្គលជាអនាគាមី គឺអន្តរាបរិនិព្វាយី ឧប- ហច្ចុបរិនិព្វាយី អសន្ធិរាបរិនិព្វាយី សសន្ធិរាបរិនិព្វាយី ឧទ្ធិសោត អកនិដ្ឋ- គាមី ប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្តឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង នេះទេ ។ បេ ។

[៥៤៦] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវអនាគាមិផល ប្រកបដោយសោតាបត្តិផលឬ ។ អើ ។ បុគ្គលជាសោតាបន្ន គឺសត្តកុត្តំបរមៈ កោលំកោលៈ ឯកពីដី ប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវអនាគាមិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៤៧] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល ប្រកប ដោយសកទាគាមិផលឬ ។ អើ ។ សកទាគាមិបុគ្គល ប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យ ជាក់ច្បាស់ នូវអនាគាមិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៤៨] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសកទាគាមិផល ប្រកបដោយសោតាបត្តិផលឬ ។ អើ ។ បុគ្គលជាសោតាបន្ន គឺសត្តកុត្តំបរមៈ កោលំកោលៈ ឯកពីដី ប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសកទាគាមិផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៤៩] គួរនិយាយថា សោតាបន្នបុគ្គល ប្រកបដោយសោតាបត្តិ-
 ផលឬ ។ អើ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ប្រកប
 ដោយសោតាបត្តិផលឬ ។ អើ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវ
 អរហត្តនោះឯង គឺសោតាបន្នបុគ្គលនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៥០] គួរនិយាយថា សកទាគាមិបុគ្គល ប្រកបដោយសកទាគា-
 មិផលឬ ។ អើ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ប្រកប
 ដោយសកទាគាមិផលឬ ។ អើ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវ
 អរហត្តនោះឯង គឺសកទាគាមិបុគ្គលនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៥១] គួរនិយាយថា អនាគាមិបុគ្គល ប្រកបដោយអនាគាមិផល
 ឬ ។ អើ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ប្រកបដោយ
 អនាគាមិផលឬ ។ អើ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវអរហត្ត
 នោះឯង គឺអនាគាមិបុគ្គលនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៥២] គួរនិយាយថា សោតាបន្នបុគ្គល ប្រកបដោយសោតាបត្តិ-
 ផលឬ ។ អើ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវអនាគាមិផល
 ប្រកបដោយសោតាបត្តិផលឬ ។ អើ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់នូវអនាគាមិផលនោះឯង គឺសោតាបន្នបុគ្គលនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរ
 ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៥៣] គួរនិយាយថា សកទាគាមិបុគ្គល ប្រកបដោយសកទាគា-
 មិផលឬ ។ អើ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវអនាគាមិផល

ប្រកបដោយសកទាគាមិផលឬ ។ អើ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់
ច្បាស់ នូវអនាគាមិផលនោះឯង គឺសកទាគាមិបុគ្គលនោះឬ ។ អ្នកមិន
គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៥៤] គួរនិយាយថា សោតាបន្នបុគ្គល ប្រកបដោយសោតាបត្តិ-
ផលឬ ។ អើ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសកទាគាមិផល
ប្រកបដោយសោតាបត្តិផលឬ ។ អើ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់
ច្បាស់ នូវសកទាគាមិផលនោះឯង គឺសោតាបន្នបុគ្គលនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៥៥] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ប្រកបដោយ
សោតាបត្តិផលឬ ។ អើ ។ ក្រែងបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវ
អរហត្ត ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសោតាបត្តិផលហើយឬ ។ អើ ។ បើបុគ្គលប្រតិបត្តិ
ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសោតាបត្តិផលហើយ ម្នាល
អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
នូវអរហត្ត ប្រកបដោយសោតាបត្តិផលទេ ។

[៥៥៦] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ប្រព្រឹត្ត
កន្លងនូវសោតាបត្តិផលហើយ ប្រកបដោយសោតាបត្តិផលនោះឬ ។ អើ ។
បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសោតា-
បត្តិមគ្គ ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសក្កាយទិដ្ឋិ នូវវិចិកិច្ចា នូវសីលព្វតបរាមាសៈ នូវ
រាគៈ ជាដំណើរទៅកាន់អបាយ នូវទោសៈ ជាដំណើរទៅកាន់អបាយ នូវ

មោហៈជាដំណើរទៅកាន់អបាយ ហើយប្រកបដោយសោតាបត្តិមគ្គនោះឬ ។
អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេឬ ។ បេ ។

[៥៥៧] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ប្រកបដោយ
សកទាគាមិផលឬ ។ អើ ។ ក្រែងបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
នូវអរហត្ត ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសកទាគាមិផលហើយឬ ។ អើ ។ បើបុគ្គល
ប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសកទាគាមិផល
ហើយ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យ
ជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ប្រកបដោយសកទាគាមិផលទេ ។

[៥៥៨] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ប្រព្រឹត្ត
កន្លងនូវសកទាគាមិផលហើយ ប្រកបដោយសកទាគាមិផលនោះឬ ។ អើ ។
បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសកទា-
គាមិមគ្គ ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវកាមរាគដ៏គ្រោតគ្រោត នូវព្យាបាទដ៏គ្រោតគ្រោត
ហើយប្រកបដោយសកទាគាមិមគ្គនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៥៩] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ប្រកប
ដោយអនាគាមិផលឬ ។ អើ ។ ក្រែងបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
នូវអរហត្ត ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវអនាគាមិផលហើយឬ ។ អើ ។ បើបុគ្គលប្រតិបត្តិ
ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវអនាគាមិផលហើយ ម្នាល
អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវ
អរហត្ត ប្រកបដោយអនាគាមិផលទេ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

៦១៥

[៥៦០] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ប្រព្រឹត្ត កន្លងនូវអនាគាមិផលហើយ ប្រកបដោយអនាគាមិផលនោះឬ ។ អើ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ប្រព្រឹត្តនូវកន្លងនូវអនាគាមិមគ្គ ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវកាមរាគៈដ៏ស្រាលស្មើង នូវព្យាបាទដ៏ស្រាលស្មើង ហើយប្រកបដោយអនាគាមិមគ្គនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៦១] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវអនាគាមិផល ប្រកបដោយសោតាបត្តិផលឬ ។ អើ ។ ក្រែងបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ ច្បាស់នូវអនាគាមិផល ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសោតាបត្តិផលហើយឬ ។ អើ ។ បើ បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសោតាបត្តិផលហើយ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល ប្រកបដោយសោតាបត្តិផលទេ ។

[៥៦២] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសោតាបត្តិផលហើយ ប្រកបដោយសោតាបត្តិផលនោះឬ ។ អើ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវអនាគាមិផល ប្រព្រឹត្តកន្លង នូវសោតាបត្តិមគ្គ ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសក្កាយទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នូវមោហាៈ ជាដំណើរ ទៅកាន់អបាយហើយ ប្រកបដោយសោតាបត្តិមគ្គនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៦៣] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវអនាគាមិផល ប្រកបដោយសកទាគាមិផលឬ ។ អើ ។ ក្រែងបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យ

ជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសកទាគាមិផលហើយឬ ។ អើ ។
បើបុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសក-
ទាគាមិផលហើយ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា បុគ្គលប្រតិបត្តិ
ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល ប្រកបដោយសកទាគាមិផលទេ ។

[៥៦៤] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវអនាគាមិផល
ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសកទាគាមិផលហើយ ប្រកបដោយសកទាគាមិផលនោះឬ ។
អើ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល ប្រព្រឹត្តកន្លង
នូវសកទាគាមិមគ្គ ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវកាមរាគៈដ៏គ្រោតគ្រោត នូវព្យាបាទដ៏
គ្រោតគ្រោតហើយ ប្រកបដោយសកទាគាមិមគ្គនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៦៥] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសកទាគាមិផល
ប្រកបដោយសោតាបត្តិផលឬ ។ អើ ។ ក្រែងបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យ
ជាក់ច្បាស់ នូវសកទាគាមិផល ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសោតាបត្តិផលហើយឬ ។
អើ ។ បើបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសកទាគាមិផល ប្រព្រឹត្ត
កន្លងនូវសោតាបត្តិផលហើយ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា
បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសកទាគាមិផល ប្រកបដោយ
សោតាបត្តិផលទេ ។

[៥៦៦] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសកទាគាមិផល ប្រ-
ព្រឹត្តកន្លងនូវសោតាបត្តិផលហើយ ប្រកបដោយសោតាបត្តិផលនោះឬ ។ អើ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសកទាគាមិផល ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវ សោតាបត្តិមគ្គ ប្រព្រឹត្តកន្លងនូវសក្កាយទិដ្ឋិ ។ បេ ។ នូវមោហៈ ជាដំណើរទៅ កាន់អបាយហើយ ប្រកបដោយសោតាបត្តិមគ្គនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៦៧] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ ច្បាស់នូវអរហត្ត ប្រកបដោយផល ៣ ទេឬ ។ អើ ។ ក្រែងបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត បានចំពោះនូវផលទាំង ៣ ហើយ មិន សាបសូន្យចាកផលទាំង ៣ នោះទេឬ ។ អើ ។ បើបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បី ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត បានចំពោះនូវផលទាំង ៣ ហើយ មិនសាប សូន្យចាកផលទាំង ៣ នោះទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរ ពោលថា បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ប្រកបដោយ ផល ៣ មែន ។

[៥៦៨] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ ច្បាស់នូវអនាគាមិផល ប្រកបដោយផល ២ ទេឬ ។ អើ ។ ក្រែងបុគ្គល ប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវអនាគាមិផល បានចំពោះនូវផលទាំង ២ ហើយ មិនសាបសូន្យចាកផលទាំង ២ នោះទេឬ ។ អើ ។ បើបុគ្គល ប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវអនាគាមិផល បានចំពោះនូវផលទាំង ២ ហើយ មិនសាបសូន្យចាកផលទាំង ២ នោះទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះ ហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវ

អនាគាមិផល ប្រកបដោយផល ២ មែន ។

[៥៦៩] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា បុគ្គល ប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសកទាគាមិផល ប្រកបដោយសោតាបត្តិផលទេឬ ។ អើ ។ ក្រែងបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសកទាគាមិផល បានចំពោះនូវសោតាបត្តិផលហើយ មិនសាបសូន្យចាកសោតាបត្តិនោះទេឬ ។ អើ ។ បើបុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសកទាគាមិផល បានចំពោះនូវសោតាបត្តិផលហើយ មិនសាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលនោះទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា បុគ្គល ប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសកទាគាមិផល ប្រកបដោយសោតាបត្តិផលដែរ ។

[៥៧០] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត បានចំពោះនូវផល ៣ ហើយ មិនសាបសូន្យចាកផលទាំង ៣ នោះទេឬ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ប្រកបដោយផលទាំង ៣ ឬ ។ អើ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត បានចំពោះនូវមគ្គ ៤ ហើយ មិនសាបសូន្យចាកមគ្គទាំង ៤ នោះទេឬ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ប្រកបដោយមគ្គទាំង ៤ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ។

[៥៧១] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវអនាគាមិផល បានចំពោះនូវផល ២ ហើយ មិនសាបសូន្យចាកផលទាំង ២ នោះទេឬ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល ប្រកបដោយផលទាំង

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

២ ឬ ។ អើ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាតិផល បាន
ចំពោះនូវមគ្គ ៣ ហើយ មិនសាបសូន្យចាកមគ្គទាំង ៣ នោះទេឬ ។ បុគ្គល
ប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាតិផល ប្រកបដោយមគ្គទាំង ៣
ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៤៧២] បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសកទាគាតិផល
បានចំពោះនូវសោតាបត្តិផលហើយ មិនសាបសូន្យចាកសោតាបត្តិផលនោះទេ
ឬ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសកទាគាតិផល ប្រកប
ដោយសោតាបត្តិផលឬ ។ អើ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវ
សកទាគាតិផល បានចំពោះនូវមគ្គ ២ ហើយ មិនសាបសូន្យចាកមគ្គទាំង
២ នោះទេឬ ។ បុគ្គលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសកទាគាតិផល
ប្រកបដោយមគ្គទាំង ២ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

អបរាបិ សមន្តាគតកថា ចប់

អដ្ឋកថា

អបរាបិ សមន្ទាគតកថា

[៥៤០-៥៧២] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីបុគ្គលប្រកបដទៃទៀត
ដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិនៃនិកាយអន្ទកៈ
ទាំងឡាយ ក្នុងខណៈនេះថា បុគ្គលដែលតាំងនៅក្នុងមគ្គទី ៤ ជាបុគ្គល
ប្រកបដោយផល ៣ ដោយអំណាចនៃធម៌ដែលសម្រេច ដូច្នោះ ពាក្យសួរ
របស់សកវាទី សំដៅដល់ជនទាំងនោះ ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់
បរវាទី ។ ពាក្យដ៏សេសសក្កុងទីនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបដោយន័យដែលពោល
ហើយ ក្នុងរឿងពោលអំពីបុគ្គលប្រកបដោយផល ៤ ខាងដើមនោះឯង ។^{១៣៧}

អដ្ឋកថាអបរាបិសមន្ទាគតកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

សព្វសញ្ញាជនប្បហានកថា

[៥៧៣] ការលះបង់នូវសញ្ញាជនៈទាំងអស់ ឈ្មោះថា អរហត្តម្ប ។ អើ ។ សញ្ញាជនៈទាំងអស់ ព្រះអរហន្តលះបង់ដោយអរហត្តមគ្គម្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៧៤] សញ្ញាជនៈទាំងអស់ ព្រះអរហន្តលះបង់ដោយអរហត្តមគ្គម្ប ។ អើ ។ (ព្រះអរហន្ត) លះបង់នូវសក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ចា សីលព្វត- បរាមាសៈ ដោយអរហត្តមគ្គម្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៧៥] ព្រះអរហន្ត លះបង់សក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ចា សីលព្វត- បរាមាសៈ ដោយអរហត្តមគ្គម្ប ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ការលះបង់នូវសញ្ញាជនៈទាំង ៣ ឈ្មោះថា សោតាបត្តិផលម្ប ។ អើ ។ បើព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ការលះបង់នូវសញ្ញាជនៈទាំង ៣ ឈ្មោះថា សោតាបត្តិផល ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា សញ្ញាជនៈទាំងអស់ ព្រះអរហន្ត លះបង់ដោយអរហត្តមគ្គម្ប ។ សញ្ញាជនៈទាំងអស់ ព្រះអរហន្ត លះបង់ដោយព្រះអរហត្តមគ្គម្ប ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត លះបង់នូវកាមរាគៈដ៏គ្រោតគ្រាត ព្យាបាទដ៏គ្រោតគ្រាត ដោយអរហត្តមគ្គម្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៧៦] ព្រះអរហន្ត លះបង់នូវកាមរាគៈដ៏គ្រោតគ្រាត ព្យាបាទដ៏គ្រោតគ្រាត ដោយអរហត្តមគ្គម្ប ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់

ត្រាស់ថា ការៈស្រាលស្មើនៃកាមរាគៈ និងព្យាបាទ ឈ្មោះថា សកទាគា-
មិផលឬ ។ អើ ។ បើព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ការៈស្រាលស្មើ
នៃកាមរាគៈ និងព្យាបាទ ឈ្មោះថា សកទាគាមិផល ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន
អ្នកមិនគួរពោលថា សញ្ញាជនៈទាំងអស់ ព្រះអរហន្ត លះបង់ដោយ
អរហត្តមគ្គទេ ។

[៥៧៧] សញ្ញាជនៈទាំងអស់ ព្រះអរហន្ត លះបង់ដោយអរហត្តមគ្គ
ឬ ។ អើ ។ (ព្រះអរហន្ត) លះបង់នូវកាមរាគៈដ៏ស្រាលស្មើ ព្យាបាទ
ដ៏ស្រាលស្មើ ដោយអរហត្តមគ្គឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៧៨] (ព្រះអរហន្ត) លះបង់នូវកាមរាគៈដ៏ស្រាលស្មើ ព្យាបាទ
ដ៏ស្រាលស្មើ ដោយអរហត្តមគ្គឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
ត្រាស់ថា ការបង់នូវកាមរាគៈ និងព្យាបាទ មិនឲ្យមានសេសសល់ ឈ្មោះ
ថា អនាគាមិផលឬ ។ អើ ។ បើព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ការលះបង់
នូវកាមរាគៈ និងព្យាបាទ មិនឲ្យមានសេសសល់ ឈ្មោះថា អនាគាមិផល
ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា សញ្ញាជនៈទាំងអស់ ព្រះអរហន្ត
លះបង់ដោយអរហត្តមគ្គទេ ។

[៥៧៩] សញ្ញាជនៈទាំងអស់ ព្រះអរហន្ត លះបង់ដោយអរហត្តមគ្គ
ឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ការលះបង់រូបរាគៈ អរូប-
រាគៈ មានៈ ឧទ្ធច្ចៈ និងអវិជ្ជា មិនឲ្យមានសេសសល់ ឈ្មោះថា អរហត្ត
ឬ ។ អើ ។ បើព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ការលះបង់រូបរាគៈ អរូបរាគៈ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

៦២៣

មានៈ ឧទ្ធច្ចៈ និងអវិជ្ជា មិនឲ្យមានសេសសល់ ឈ្មោះថា អរហត្ត ម្ចាស់
អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា សញ្ញាជនៈទាំងអស់ ព្រះអរហន្ត លះបង់
ដោយអរហត្តមគ្គទេ ។

[៥៨០] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា ការលះបង់នូវសញ្ញាជនៈទាំងអស់
ឈ្មោះថា អរហត្តទេប្ប ។ អើ ។ ក្រែងសញ្ញាជនៈទាំងអស់ ព្រះអរហន្ត
លះបង់ហើយឬ ។ អើ ។ បើសញ្ញាជនៈទាំងអស់ ព្រះអរហន្ត លះបង់
ហើយ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា ការលះបង់នូវ
សញ្ញាជនៈទាំងអស់ ឈ្មោះថា អរហត្ត ។

សព្វសញ្ញាជនប្បហានកថា ចប់
ចតុត្ថវគ្គ ចប់

ឧទាននៃចតុត្តវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីគ្រហស្ថ បានជាព្រះអរហន្ត ១ បាន
 ជាព្រះអរហន្តជាមួយគ្នានឹងការកើតឡើង ១ ពួកធម៌
 ទាំងអស់ មិនមានអាសវៈរបស់ព្រះអរហន្ត ១ ព្រះ
 អរហន្តប្រកបដោយផលទាំងបួន ១ ព្រះអរហន្ត
 ប្រកបដោយឧបេក្ខា ៦ យ៉ាង ១ បានជាព្រះពុទ្ធ
 ដោយពោធិញ្ញាណ ១ ពោធិសត្វប្រកបព្រមដោយ
 លក្ខណៈ ១ ព្រះពោធិសត្វមាននិយាម យាងចុះ
 ហើយ មានព្រហ្មចរិយៈប្រព្រឹត្តហើយ ១ បុគ្គលអ្នក
 ប្រតិបត្តិប្រកបដោយផល ១ ការលះបង់សញ្ញាជនៈ
 ទាំងអស់ ឈ្មោះថា អរហត្ត ១ ។

អដ្ឋកថា

សព្វសញ្ញាជនប្បហានកថា

[៥៧៣] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាការលះសំយោជនៈទាំងពួងដូចតទៅ ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិនៃនិកាយអន្ទកៈ ទាំងឡាយ ក្នុងខណៈនេះថា ការលះសំយោជនៈទាំងពួងបាន ដោយឥត សេសសល់ ជាអរហត្តផល ពាក្យសួររបស់សកវាទីសំដៅដល់ជនទាំង នោះ ។ ពាក្យឆ្លើយទទួលជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ បរវាទី ត្រូវសកវាទី សួរដោយពាក្យថា សព្វសញ្ញាជនា ទៀត ក៏ឆ្លើយបដិសេធ សំដៅយក ការលះកិលេសដោយមគ្គទាំង ៣ តាមដែលពោលហើយខាងដើម ។

[៥៧៤-៥៨០] បរវាទីត្រូវសួរលើកទី ២ ក៏ឆ្លើយទទួល ព្រោះមិន មានកិលេស ដែលមិនទាន់លះបានដោយមគ្គនោះ ។ សូម្បីក្នុងបទថា សក្កាយទិដ្ឋិ ជាដើម បរវាទីសំដៅយកភាពដែលសក្កាយទិដ្ឋិជាដើម លះ បានហើយ ដោយបឋមមគ្គ ទើបឆ្លើយបដិសេធ ។ សំដៅយកការលះ កិលេសមិនសេសសល់ដោយមគ្គទី ៤ ទើបឆ្លើយទទួល ។ អត្ថក្នុងទីទាំង ពួង ក៏មានន័យនេះឯង ។^{១៧៣}

អដ្ឋកថាសព្វសញ្ញាជនប្បហានកថា ចប់
វគ្គទី ៤ ចប់

អភិធម្មបិដក

វិមុត្តកថា

[៥៨១] វិមុត្តិញ្ញាណ ឈ្មោះថា វិមុត្តប្ប ។ អើ ។ វិមុត្តិញ្ញាណណា មួយ វិមុត្តិញ្ញាណទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថា វិមុត្តប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង នេះទេ ។ បេ ។ វិមុត្តិញ្ញាណ ឈ្មោះថា វិមុត្តប្ប ។ អើ ។ បច្ចុវេក្ខណញ្ញាណ ឈ្មោះថា វិមុត្តប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ វិមុត្តិញ្ញាណ ឈ្មោះថា វិមុត្តប្ប ។ អើ ។ វិមុត្តិញ្ញាណ របស់បុគ្គលជាគោត្រកូ ឈ្មោះថា វិមុត្តប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៨២] វិមុត្តិញ្ញាណ របស់បុគ្គលដែលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ ច្បាស់នូវសោតាបត្តិផល ឈ្មោះថា វិមុត្តប្ប ។ អើ ។ ញ្ញាណរបស់សោតា- បន្ទបុគ្គល ជាញ្ញាណរបស់បុគ្គលដែលបានដល់ បានចំពោះ ត្រាស់ដឹង ធ្វើ ឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវសោតាបត្តិផល ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ វិមុត្តិញ្ញាណរបស់បុគ្គលដែលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសកទាតា- មិផល ឈ្មោះថា វិមុត្តប្ប ។ អើ ។ ញ្ញាណរបស់សកទាតាមិបុគ្គល ជាញ្ញាណ របស់បុគ្គលដែលបានដល់ បានចំពោះ ត្រាស់ដឹង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវ សកទាតាមិផល ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ វិមុត្តិញ្ញាណរបស់ បុគ្គលដែលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល ឈ្មោះថា វិមុត្ត ប្ប ។ អើ ។ ញ្ញាណរបស់អនាគាមិបុគ្គល ជាញ្ញាណរបស់បុគ្គលដែលបាន ដល់ បានចំពោះ ត្រាស់ដឹង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល ។ អ្នកមិន

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

៦២៧

គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ វិមុត្តិញ្ញាណរបស់បុគ្គល ដែលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើ
ឲ្យជាក់ច្បាស់នូវព្រះអរហត្ត ឈ្មោះថា វិមុត្តប្ប ។ អើ ។ ញ្ញាណរបស់ព្រះ
អរហន្ត ជាញ្ញាណរបស់បុគ្គលដែលបានដល់ បានចំពោះ ត្រាស់ដឹង ធ្វើឲ្យ
ជាក់ច្បាស់នូវព្រះអរហត្តប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៨៣] វិមុត្តិញ្ញាណ របស់បុគ្គលដែលព្រមព្រៀងដោយសោតាបត្តិ-
ផល ឈ្មោះថា វិមុត្តប្ប ។ អើ ។ វិមុត្តិញ្ញាណ របស់បុគ្គលដែលធ្វើឲ្យជាក់
ច្បាស់នូវសោតាបត្តិផល ឈ្មោះថា វិមុត្តប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
ទេ ។ បេ ។ វិមុត្តិញ្ញាណរបស់បុគ្គល ដែលព្រមព្រៀងដោយសកទាគាមិផល
ឈ្មោះថា វិមុត្តប្ប ។ អើ ។ វិមុត្តិញ្ញាណរបស់បុគ្គលដែលប្រតិបត្តិ ដើម្បី
ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសកទាគាមិផល ឈ្មោះថា វិមុត្តប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ វិមុត្តិញ្ញាណរបស់បុគ្គល ដែលព្រមព្រៀងដោយអនាគា-
មិផល ឈ្មោះថា វិមុត្តប្ប ។ អើ ។ វិមុត្តិញ្ញាណរបស់បុគ្គល ដែលប្រតិបត្តិ
ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល ឈ្មោះថា វិមុត្តប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ វិមុត្តិញ្ញាណ របស់បុគ្គលដែលព្រមព្រៀងដោយអរ-
ហត្តផល ឈ្មោះថា វិមុត្តប្ប ។ អើ ។ វិមុត្តិញ្ញាណរបស់បុគ្គលដែលប្រតិបត្តិ
ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត ឈ្មោះថា វិមុត្តប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៨៤] វិមុត្តិញ្ញាណរបស់បុគ្គល ដែលព្រមព្រៀងដោយសោតាបត្តិ-
ផល ឈ្មោះថា វិមុត្តប្ប ។ វិមុត្តនោះឯង ជាញ្ញាណរបស់បុគ្គលដែលដល់

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

នូវផលឬ ។ អើ ។ វិមុត្តិញ្ញាណារបស់បុគ្គលដែលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់នូវសោតាបត្តិផល ឈ្មោះថា វិមុត្ត វិមុត្តនោះឯង ជាញាណារបស់
 បុគ្គលដែលដល់នូវផលឬ ។ អើ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
 វិមុត្តិញ្ញាណារបស់បុគ្គល ដែលព្រមព្រៀងដោយសកទាគាមិផល ឈ្មោះថា
 វិមុត្ត វិមុត្តនោះឯង ជាញាណារបស់បុគ្គលដែលដល់នូវផលឬ ។ អើ ។
 វិមុត្តិញ្ញាណារបស់បុគ្គល ដែលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសកទាគាមិ-
 ផល ឈ្មោះថា វិមុត្ត វិមុត្តនោះឯង ជាញាណារបស់បុគ្គលដែលដល់នូវផល
 ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ វិមុត្តិញ្ញាណារបស់បុគ្គលដែលព្រម
 ព្រៀងដោយអនាគាមិផល ឈ្មោះថា វិមុត្ត វិមុត្តនោះឯង ជាញាណារបស់
 បុគ្គលដែលដល់នូវផលឬ ។ អើ ។ វិមុត្តិញ្ញាណារបស់បុគ្គល ដែលប្រតិបត្តិ
 ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល ឈ្មោះថា វិមុត្ត វិមុត្តនោះឯង ជា
 ញាណារបស់បុគ្គលដែលដល់នូវផលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
 វិមុត្តិញ្ញាណារបស់បុគ្គល ដែលព្រមព្រៀងដោយអរហត្តផល ឈ្មោះថា វិមុត្ត
 វិមុត្តនោះឯង ជាញាណារបស់បុគ្គលដែលដល់នូវផលឬ ។ អើ ។ វិមុត្តិញ្ញាណ
 របស់បុគ្គលដែលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវព្រះអរហត្ត ឈ្មោះថា
 វិមុត្ត វិមុត្តនោះឯង ជាញាណារបស់បុគ្គលដែលដល់នូវផលឬ ។ អ្នកមិន
 គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

វិមុត្តកថា ចប់

អដ្ឋកថា

វិមុត្តកថា

[៥៨១] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីវិមុត្ត គឺការរួចផុតដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ បទថា វិមុត្តិញ្ញាណំ ជាឈ្មោះនៃញ្ញាណទាំង ៤ គឺ វិបស្សនា ១ មគ្គ ១ ផល ១ និងបច្ចវេក្ខណញ្ញាណ ១ បណ្ណញ្ញាណទាំង នោះ វិបស្សនាញ្ញាណ ឈ្មោះថា វិមុត្តិញ្ញាណ ព្រោះរួចផុតហើយចាក និច្ចនិមិត្តជាដើម ឬព្រោះភាពជាតទង្គវិមុត្តិ មគ្គ ឈ្មោះថា សមុច្ឆេទវិមុត្ត ផល ឈ្មោះថា បដិបស្សន្ឋវិមុត្ត បច្ចវេក្ខណញ្ញាណ រមែងដឹងនូវវិមុត្ត ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា វិមុត្តិញ្ញាណ ។ ក្នុងវិមុត្តិញ្ញាណ ៤ យ៉ាង នេះ ផលញ្ញាណប៉ុណ្ណោះ រួចផុតហើយដោយឥតសេសសល់ វិមុត្តិញ្ញាណ ៣ ដ៏សេស ដែលបុគ្គលណាមួយមិនគប្បីពោលថា រួចផុតហើយ ឬថា មិនរួចផុតហើយ ព្រោះហេតុនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិ របស់និកាយអន្តកៈទាំងឡាយថា វិមុត្តិញ្ញាណ រួចផុតហើយ ដោយមិនប្លែក គ្នាឡើយ ព្រោះមិនពោលថា វិមុត្តិញ្ញាណឈ្មោះនេះ រួចផុតហើយ ដូច្នោះ ពាក្យសួររបស់សកវាទី សំដៅដល់ជនទាំងនោះ ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជា ពាក្យរបស់បរវាទី ។ ត្រូវសួរទៀតថា យំ កិត្យំ បរវាទី ព្រោះសំដៅ យកបច្ចវេក្ខណញ្ញាណជាដើម ទើបឆ្លើយបដិសេធ ។

[៥៨២] បរវាទីត្រូវសួរថា បដិបទ្ធសង្ឃ ជាដើម ក៏សំដៅយកការ
 មិនមានអាសវៈរបស់មគ្គញាណ ទើបឆ្លើយទទួល ។ សកវាទីពោលថា
 សោតាបទ្ធសង្ឃ ដូច្នោះជាដើមទៀត ដើម្បីចោទសួរថា ព្រោះញាណនោះ
 មិនមែនញាណរបស់ព្រះសោតាបទ្ធដែលតាំងនៅក្នុងផល ព្រោះហេតុនោះ
 ញាណនោះ ឈ្មោះថា វិមុត្តិញាណឬ ដូច្នោះ ។ គប្បីជាបអត្តក្នុងទីទាំងពួង
 ដោយឧបាយនេះ ដូច្នោះ ។^{១៧៣}

អដ្ឋកថាវិមុត្តកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

អសេក្ខញ្ញាណកថា

[៥៨៥] អសេក្ខញ្ញាណ របស់អសេក្ខបុគ្គលមានដែរឬ ។ អើ ។ សេក្ខ-
 បុគ្គល ដឹង ឃើញនូវអសេក្ខធម៌ (បានដល់នូវអសេក្ខធម៌) ដែលខ្លួនឃើញ
 ដឹង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ពាល់ត្រូវ ដោយនាមកាយហើយ សម្រេចសម្រាន្ត
 នៅឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ក្រែងសេក្ខបុគ្គល មិនដឹង មិន
 ឃើញ នូវអសេក្ខធម៌ (មិនបានដល់នូវអសេក្ខធម៌) ដែលខ្លួនមិនឃើញ មិន
 ដឹង មិនធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ មិនបានពាល់ត្រូវ ដោយនាមកាយហើយ សម្រេច
 សម្រាន្តទេឬ ។ អើ ។ បើសេក្ខបុគ្គល មិនដឹង មិនឃើញនូវអសេក្ខធម៌ (មិន
 បានដល់នូវអសេក្ខធម៌) ដែលខ្លួនមិនឃើញ មិនដឹង មិនធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 មិនពាល់ត្រូវ ដោយនាមកាយហើយ សម្រេចសម្រាន្តទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន
 អ្នកមិនគួរពោលថា អសេក្ខញ្ញាណរបស់សេក្ខបុគ្គល មានទេ ។

[៥៨៦] អសេក្ខញ្ញាណ របស់អសេក្ខបុគ្គល មាន អសេក្ខបុគ្គល
 ដឹង ឃើញ នូវអសេក្ខធម៌ (បានដល់នូវអសេក្ខធម៌) ដែលខ្លួនឃើញ ដឹង
 ធ្វើជាក់ច្បាស់ ពាល់ត្រូវ ដោយនាមកាយហើយ សម្រេចសម្រាន្តនៅឬ ។
 អើ ។ អសេក្ខញ្ញាណ របស់សេក្ខបុគ្គល មាន សេក្ខបុគ្គល ដឹង ឃើញ
 នូវអសេក្ខធម៌ (បានដល់នូវអសេក្ខធម៌) ដែលខ្លួនឃើញ ដឹង ធ្វើឲ្យជាក់
 ច្បាស់ ពាល់ត្រូវ ដោយនាមកាយហើយ សម្រេចសម្រាន្តនៅដែរឬ ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៨៧] អសេក្ខញ្ញាណ របស់អសេក្ខបុគ្គល មាន សេក្ខបុគ្គលមិន
 ដឹង មិនឃើញ នូវអសេក្ខធម៌ (មិនបានដល់នូវអសេក្ខធម៌) ដែលខ្លួនមិន
 ឃើញ មិនដឹង មិនធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ មិនពាល់ត្រូវ ដោយនាមកាយហើយ
 សម្រេចសម្រាន្តនៅទេហ្ម ។ អើ ។ អសេក្ខញ្ញាណរបស់អសេក្ខបុគ្គល មាន
 អសេក្ខបុគ្គល មិនដឹង មិនឃើញនូវអសេក្ខធម៌ (មិនបានដល់នូវអសេក្ខ-
 ធម៌) ដែលខ្លួនមិនឃើញ មិនដឹង មិនធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ មិនពាល់ត្រូវដោយ
 នាមកាយហើយ សម្រេចសម្រាន្តនៅទេហ្ម ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៨៨] អសេក្ខញ្ញាណរបស់សេក្ខបុគ្គល មានដែរឬ ។ អើ ។ ញ្ញាណ
 ក្នុងសោតាបត្តិមគ្គ របស់បុគ្គលជាគោត្រភូ មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ញ្ញាណក្នុងសោតាបត្តិផល របស់បុគ្គលដែលប្រតិបត្តិ
 ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសោតាបត្តិផល មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសកទាគាមិផល ។ បេ ។ ដើម្បីធ្វើ
 ឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល ។ បេ ។ ញ្ញាណក្នុងព្រះអរហត្ត របស់បុគ្គល
 ដែលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវព្រះអរហត្ត មានដែរឬ ។ អ្នកមិន
 គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៨៩] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា អសេក្ខញ្ញាណ របស់សេក្ខបុគ្គល
មានទេឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះអានន្ទមានអាយុ ជាសេក្ខបុគ្គល រមែងដឹងថា
ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គលើសលុប រមែងដឹងថា ព្រះថេរៈឈ្មោះសារីបុត្ត
និងព្រះថេរៈឈ្មោះមហាមោគ្គល្លាន លោកលើសលុប ដូច្នោះដែរឬ ។ អើ ។
បើព្រះអានន្ទមានអាយុ ជាសេក្ខបុគ្គល រមែងដឹងថា ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះ
អង្គលើសលុប រមែងដឹងថា ព្រះថេរៈឈ្មោះសារីបុត្ត និងព្រះថេរៈឈ្មោះ
មហាមោគ្គល្លាន លោកលើសលុប ដូច្នោះហើយ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះ
ហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា អសេក្ខញ្ញាណ របស់សេក្ខបុគ្គល មាន ។

អសេក្ខញ្ញាណកថា ចប់

អដ្ឋកថា

អសេក្ខញ្ញាណកថា

[៥៨៥] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីព្រះអសេក្ខៈដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយ
ឧត្តរាបថកៈទាំងឡាយថា ព្រោះព្រះសេក្ខៈទាំងឡាយ មានព្រះអានន្ទត្ថេរ
ជាដើម រមែងដឹងនូវអសេក្ខបុគ្គលទាំងឡាយ ដោយន័យជាដើមថា ព្រះ
មានព្រះភាគ ជាបុគ្គលមានព្រះគុណដ៏ធំក្រៃលែង ព្រោះហេតុនោះ ព្រះ
សេក្ខៈ រមែងមានញ្ញាណរបស់ព្រះអសេក្ខៈបាន ពាក្យសួររបស់សកវាទី
សំដៅដល់ជនទាំងនោះ ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ បទ
ថា ជាធាតុ បស្សតិ នេះ សកវាទីពោលដោយអំណាចនៃការដឹងធម៌ដែល
ខ្លួនឯងសម្រេចហើយ ។

[៥៨៨] បទថា គោត្រកុនោ ជាដើម សកវាទីពោលដើម្បីសម្តែង
ការមិនមាននៃញ្ញាណខាងលើរបស់ព្រះអរិយបុគ្គល ដែលតាំងនៅក្នុងក្នុងធម៌
ខាងក្រោម ។

[៥៨៩] បទថា ននុ អាយស្មា អានន្ទោ ។បេ។ ជាធាតុ អធិប្បាយ
ថា បរវាទីរមែងកាន់យកថា ញ្ញាណនោះ ជាអសេក្ខញ្ញាណ ព្រោះការ
ប្រព្រឹត្តទៅនៃញ្ញាណថា ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅក្នុងព្រះមានព្រះភាគ ដែលជាព្រះ
អសេក្ខៈ តែមិនកាន់យកញ្ញាណនោះ ជាអសេក្ខៈ ព្រោះហេតុនោះ លទ្ធិ
សូម្បីបរវាទីតម្កល់ទុកហើយយ៉ាងនេះ ក៏មិនជាការតម្កល់ទុកនោះឯង ។^{១៣៣}

អភិធម្មបិដក

វិបរិតកថា

[៥៧០] វិបរិតញ្ញាណ (ការយល់ផ្ទុយ) របស់បុគ្គលដែលចូល
 កាន់បឋវិកសិណសមាបត្តិមានឬ ។ អើ ។ សេចក្តីប្រកាន់ផ្ទុយថា ទៀង ក្នុង
 របស់មិនទៀង មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សេចក្តី
 ប្រកាន់ផ្ទុយថា សុខ ក្នុងរបស់ជាទុក្ខ ។ បេ ។ ថាខួន ក្នុងរបស់មិនមែនជាខួន
 ។ បេ ។ ថាស្អាត ក្នុងរបស់មិនស្អាត មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
 ទេ ។

[៥៧១] វិបរិតញ្ញាណ របស់បុគ្គលដែលចូលកាន់បឋវិកសិណសមា-
 បត្តិ មានដែរឬ ។ អើ ។ (ញ្ញាណនោះ) ជាអកុសលឬ ។ អ្នកមិនគួរ
 ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ក្រែង (ញ្ញាណនោះ) ជាកុសលឬ ។ អើ ។ បើ
 (ញ្ញាណនោះ) ជាកុសល ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា វិបរិ-
 តញ្ញាណ របស់បុគ្គលដែលចូលកាន់បឋវិកសិណសមាបត្តិ មានទេ ។

[៥៧២] សេចក្តីប្រកាន់ផ្ទុយ ថាទៀង ក្នុងរបស់មិនទៀង (មាន)
 ចុះសេចក្តីប្រកាន់ផ្ទុយនោះ ជាអកុសលឬ ។ អើ ។ វិបរិតញ្ញាណ របស់
 បុគ្គលដែលចូលកាន់បឋវិកសិណសមាបត្តិ (មាន) ចុះញ្ញាណនោះ ជា
 អកុសលឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រកាន់ផ្ទុយ ថា
 សុខ ក្នុងរបស់ជាទុក្ខ ។ បេ ។ ថាខួន ក្នុងរបស់មិនមែនខួន ។ បេ ។ ថាស្អាត
 ក្នុងរបស់មិនស្អាត ចុះសេចក្តីប្រកាន់ផ្ទុយនោះ ជាអកុសលឬ ។ អើ ។ វិបរិ-
 តញ្ញាណ របស់បុគ្គលដែលចូលកាន់បឋវិកសិណសមាបត្តិ (មាន) ចុះ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

៦៣៦

ញាណនោះ ជាអកុសលឫ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៧៣] វិបរិតញាណ របស់បុគ្គលដែលចូលកាន់បឋវិកសិណ-សមាបត្តិ (មាន) ចុះញាណនោះ ជាកុសលឫ ។ អើ ។ សេចក្តីប្រកាន់ជួយ ថាទៀង ក្នុងរបស់មិនទៀង ចុះសេចក្តីប្រកាន់ជួយនោះ ជាកុសលឫ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ វិបរិតញាណ របស់បុគ្គលដែលចូលកាន់បឋវិកសិណសមបត្តិ (មាន) ចុះញាណនោះ ជាកុសលឫ ។ អើ ។ សេចក្តីប្រកាន់ជួយ ថាសុខ ក្នុងរបស់ជាទុក្ខ ។ បេ ។ ថាខ្លួន ក្នុងរបស់មិនមែនខ្លួន ។ បេ ។ ថាស្អាត ក្នុងរបស់មិនស្អាត ចុះសេចក្តីប្រកាន់ជួយនោះ ជាកុសលឫ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៧៤] វិបរិតញាណ របស់បុគ្គលដែលចូលកាន់បឋវិកសិណ-សមាបត្តិ (មាន) ឬ ។ អើ ។ ព្រះអរហន្ត ចូលកាន់បឋវិកសិណ-សមាបត្តិឬ ។ អើ ។ បើព្រះអរហន្ត ចូលកាន់បឋវិកសិណសមាបត្តិ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា វិបរិតញាណ របស់បុគ្គលដែលចូលកាន់បឋវិកសិណសមាបត្តិ មានទេ ។

[៥៧៥] វិបរិតញាណ របស់បុគ្គលដែលចូលកាន់បឋវិកសិណ-សមាបត្តិ (មាន) ព្រះអរហន្ត ចូលកាន់បឋវិកសិណសមាបត្តិឬ ។ អើ ។ សេចក្តីប្រកាន់ជួយ របស់ព្រះអរហន្ត មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៧៦] សេចក្តីប្រកាន់ជួយ របស់ព្រះអរហន្ត មានឬ ។ អើ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

៦៣៧

សេចក្តីប្រកាន់ផ្ទុយដោយសញ្ញា សេចក្តីប្រកាន់ផ្ទុយដោយចិត្ត សេចក្តីប្រកាន់
ផ្ទុយដោយទិដ្ឋិរបស់ព្រះអរហន្ត មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៥៧៧] សេចក្តីប្រកាន់ផ្ទុយដោយសញ្ញា សេចក្តីប្រកាន់ផ្ទុយដោយ
ចិត្ត សេចក្តីប្រកាន់ផ្ទុយដោយទិដ្ឋិ របស់ព្រះអរហន្ត មិនមានទេឬ ។ អើ ។
បើសេចក្តីប្រកាន់ផ្ទុយដោយសញ្ញា សេចក្តីប្រកាន់ផ្ទុយដោយចិត្ត សេចក្តី
ប្រកាន់ផ្ទុយដោយទិដ្ឋិ របស់ព្រះអរហន្ត មិនមានទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នក
មិនគួរពោលថា សេចក្តីប្រកាន់ផ្ទុយ របស់ព្រះអរហន្ត មានទេ ។

[៥៧៨] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា វិបរីតញ្ញាណ របស់បុគ្គលដែល
ចូលកាន់បឋវិកសិណសមាបត្តិ (មាន) ទេឬ ។ អើ ។ បុគ្គលកាលចូល
កាន់បឋវិកសិណសមាបត្តិ ។ ធម្មជាតិទាំងអស់ ទៅជាផែនដីឬ ។ អ្នកមិន
គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រោះហេតុនោះ វិបរីតញ្ញាណ របស់បុគ្គល
ដែលចូលកាន់បឋវិកសិណសមាបត្តិ មាន ។

[៥៧៩] វិបរីតញ្ញាណ របស់បុគ្គលចូលកាន់បឋវិកសិណសមាបត្តិ
មានឬ ។ អើ ។ ក្រែងផែនដី មាន បុគ្គលនីមួយ ចូលកាន់ផែនដី ដោយ
ផែនដី មានដែរឬ ។ អើ ។ បើផែនដី មាន បុគ្គលនីមួយ ចូលកាន់ផែនដី

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ដោយផែនដី មានមែន ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា វិបរិតញ្ញាណ
របស់បុគ្គលដែលចូលកាន់បឋវិកសិណសមាបត្តិ មានទេ ។

[៦០០] ផែនដី មាន វិបរិតញ្ញាណ របស់បុគ្គលដែលចូលកាន់ផែនដី
ដោយផែនដី មានដែរឬ ។ អើ ។ និព្វាន មាន វិបរិតញ្ញាណ របស់បុគ្គល
ដែលចូលកាន់និព្វាន ដោយនិព្វាន មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
ទេ ។ បេ ។ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកមិនគួរពោលថា វិបរិតញ្ញាណ របស់បុគ្គល
ដែលចូលកាន់បឋវិកសិណសមាបត្តិ មានទេ ។

វិបរិតកថា ចប់

អដ្ឋកថា

វិបរិតកថា

[៤៧០] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីញាណវិបរិតដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយ
អន្តកៈទាំងឡាយថា បុគ្គលណា មានសញ្ញាក្នុងបឋវី រមែងចូលសមាបត្តិ
មានបឋវីជាអារម្មណ៍ ញាណនោះរបស់បុគ្គលនោះ ជាញាណវិបរិត ដូច្នោះ
ពាក្យសួររបស់សកវាទី សំដៅដល់ជនទាំងនោះ ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជា
ពាក្យរបស់បរវាទី គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយរបស់បញ្ញានោះដូចតទៅនេះថា
និមិត្តដែលអាស្រ័យបឋវីកើតឡើង មិនមែនបឋវីឡើយ តែបុគ្គលមានការ
សម្គាល់ក្នុងបឋវីកសិណ រមែងចូលឈាន មានបឋវីជាអារម្មណ៍ ព្រោះ
ហេតុនោះ ញាណនោះ ឈ្មោះថា ជាញាណវិបរិត គឺខុសចាកសេចក្តីពិត
ដូច្នោះ ។ លំដាប់នោះ សកវាទីដើម្បីចោទសួរថា លក្ខណបឋវីក្តី សសម្ភារ-
បឋវីក្តី និមិត្តបឋវីក្តី បឋវីទេវតាក្តី បឋវីទាំងអស់នោះឯង ក្នុងបឋវីទាំងនោះ
ញាណថា បឋវី មិនមែនជាញាណវិបរិត ។ ចំណែកការយល់ខុសប្រក្រតី
ក្នុងធម៌ដែលមិនទៀង ថាទៀងជាដើម ឈ្មោះថា ញាណវិបរិត ។ ញាណ
ដែលមានបឋវីកសិណជាអារម្មណ៍នេះ ជាញាណណាមួយ ក្នុងញាណដែល
វិបរិត ក្នុងធម៌ដែលមិនទៀង ថាទៀងជាដើមទាំងឡាយ មានប្រមាណ
ប៉ុណ្ណោះ តាមលទ្ធិរបស់អ្នកឬ ទើបពោលពាក្យថា អនិច្ចេ និង្ធុ ជាដើម ។
បរវាទីសំដៅយកការមិនមានលក្ខណៈដែលវិបល្លាស ទើបឆ្លើយបដិសេធ ។
សំដៅយកបឋវីនិមិត្ត ទើបឆ្លើយទទួល ។

[៥៩១] បទថា កុសលំ លោកពោលសំដោយកញ្ញាណរបស់ព្រះ
សេក្ខៈ នឹងបុប្ផជនទាំងឡាយ ។

[៥៩៥] ក្នុងបញ្ញាថា អត្តិ អរហនោ បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះ
ការមិនមានលក្ខណៈដែលវិបល្លាសឡើយ ។ រមែងឆ្លើយទទួល សំដោយក
បឋវិនិមិត្ត ។

[៥៩៨] បទថា សព្វេ បឋវី ហោតិ សេចក្តីថា បរវាទីសួរដោយ
គិតថា បឋវីកសិណទាំងពួងនោះជាលក្ខណៈបឋវីប៉ុណ្ណោះ ។ សកវាទី
ឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះការមិនមានបែបនោះ ។

[៥៩៩] ពាក្យសួរថា ននុ បឋវី អត្តិ ។ បេ។ សមាបន្នតិ ជាពាក្យ
របស់សកវាទី ។ គប្បីជ្រាបអត្ថនៃបញ្ហានោះថា និមិត្តបឋវី មាន បុគ្គល
ណាមួយ រមែងចូលសមាបត្តិ មានដីជានិមិត្តនោះ អំពីដីនោះឯង ក៏មាន
មិនបានចូលអំពីអាបុ ឬអំពីតេជោឡើយ មិនមែនឬ ដូច្នោះ ។

[៦០០] បទថា បឋវី អត្តិ ជាដើម សកវាទីពោលដើម្បីសម្តែងថា
ញាណរបស់បុគ្គលចូលបឋវីកសិណ ដោយប្រការដែលមាន ជាញាណ-
វិបរិតសោត និព្វាន មាន កាលបុគ្គលចូលសមាបត្តិ មាននិព្វានជាអា-
រម្មណ៍ក្តី មគ្គញាណដែលដកនូវការវិបរិតទាំងពួងក្តី ក៏រមែងវិបរិតតាម
លទ្ធិរបស់អ្នក ដូច្នោះ ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាវិបរិតកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

និយាមកថា

[៦០១] ញាណ ក្នុងដំណើរទៅកាន់និយាម គឺមគ្គរបស់បុគ្គលជា
អនិយត (បុប្ផជួន) មានដែរឬ ។ អើ ។ ញាណ ក្នុងដំណើរទៅកាន់អនិយាម
របស់បុគ្គលជាអនិយត មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦០២] ញាណ ក្នុងដំណើរទៅកាន់អនិយាម របស់បុគ្គលជាអនិយត
មិនមានទេឬ ។ អើ ។ ញាណ ក្នុងដំណើរទៅកាន់និយាម របស់បុគ្គលជា
អនិយត មិនមានទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦០៣] ញាណ ក្នុងដំណើរទៅកាន់និយាម របស់បុគ្គលជាអនិយត
មានដែរឬ ។ អើ ។ ញាណ ក្នុងដំណើរទៅកាន់និយាម របស់បុគ្គលជា
និយត មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦០៤] ញាណ ក្នុងដំណើរទៅកាន់និយាម របស់បុគ្គលជាអនិយត
មិនមានទេឬ ។ អើ ។ ញាណ ក្នុងការទៅកាន់និយាម របស់បុគ្គលជា
អនិយត មិនមានទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦០៥] ញាណ ក្នុងដំណើរទៅកាន់និយាម របស់បុគ្គលជាអនិយត
មានដែរឬ ។ អើ ។ ញាណ ក្នុងដំណើរទៅកាន់អនិយាម របស់បុគ្គលជា
អនិយត មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦០៦] ញាណ ក្នុងដំណើរទៅកាន់អនិយាម របស់បុគ្គលជាអនិយត
មិនមានទេឬ ។ អើ ។ ញាណ ក្នុងដំណើរទៅកាន់និយាម របស់បុគ្គលជា
អនិយត មិនមានទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦០៧] ញាណ ក្នុងដំណើរទៅកាន់និយាម របស់បុគ្គលជាអនិយត មានដែរឬ ។ អើ ។ និយាម (មគ្គ) ក្នុងដំណើរទៅកាន់និយាម របស់ បុគ្គលជាអនិយត មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦០៨] ញាណ ក្នុងដំណើរទៅកាន់និយាម របស់បុគ្គលជាអនិយត មានឬ ។ អើ ។ សតិប្បដ្ឋាន ។ បេ ។ សម្មប្បធាន ឥទ្ធិបាទ ឥន្ទ្រិយ ពល ពោជ្ឈង្គី ក្នុងដំណើរទៅកាន់និយាម របស់បុគ្គលជាអនិយត មានឬ ។ អ្នក មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦០៩] និយាម (មគ្គ) ក្នុងដំណើរទៅកាន់និយាម របស់បុគ្គល ជាអនិយត មិនមានទេឬ ។ អើ ។ បើនិយាម ក្នុងដំណើរទៅកាន់និយាម របស់បុគ្គលជាអនិយត មិនមានទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ញាណ ក្នុងដំណើរទៅកាន់និយាម របស់បុគ្គលជាអនិយត មានទេ ។

[៦១០] សតិប្បដ្ឋាន ។ បេ ។ ពោជ្ឈង្គី ក្នុងដំណើរទៅកាន់និយាម របស់បុគ្គលជាអនិយត មិនមានទេឬ ។ អើ ។ បើពោជ្ឈង្គី ក្នុងដំណើរទៅ កាន់និយាម របស់បុគ្គលជាអនិយត មិនមាន ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរ ពោលថា ញាណ ក្នុងដំណើរទៅកាន់និយាមរបស់បុគ្គលជាអនិយត មានទេ ។

[៦១១] ញាណ ក្នុងដំណើរទៅកាន់និយាម របស់បុគ្គលជាអនិយត មានឬ ។ អើ ។ ញាណ ក្នុងសោតាបត្តិមគ្គ របស់បុគ្គលជាគោត្រកូ មាន ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦១២] ញាណ ក្នុងសោតាបត្តិផល របស់បុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បី

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសោតាបត្តិផល មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
ទេ ។ បេ ។ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសកទាគាមិផល ។ បេ ។ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់
ច្បាស់នូវអនាគាមិផល ។ បេ ។ ញាណ ក្នុងព្រះអរហត្ត របស់បុគ្គលអ្នក
ប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអរហត្ត មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
នេះទេ ។ បេ ។

[៦១៣] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា ញាណ ក្នុងដំណើរទៅកាន់និយាម
របស់បុគ្គលជាអនិយត មានទេឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
ជ្រាបថា បុគ្គលនេះ នឹងឈានចុះកាន់សម្មត្តនិយាម បុគ្គលនេះ គួរដើម្បី
ត្រាស់ដឹងនូវធម៌បានឬ ។ អើ ។ បើព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាបថា បុគ្គល
នេះ នឹងឈានចុះកាន់សម្មត្តនិយាម បុគ្គលនេះ គួរដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវធម៌
បាន ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា ញាណ ក្នុង
ដំណើរទៅកាន់និយាម របស់បុគ្គលជាអនិយត មាន ។

និយាមកថា ចប់

អដ្ឋកថា

និយាមកថា

[៦០២] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីនិយាមដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយ
 ឧត្តរាបថកៈទាំងឡាយ ក្នុងខណៈនេះថា ព្រោះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់រមែង
 ជ្រាបថា បុគ្គលណា នឹងឈមចុះកាន់សម្មតនិយាម ដើម្បីភាពត្រឹមត្រូវ
 បុគ្គលនោះ គួរត្រាស់ដឹងធម៌នោះ ព្រោះហេតុនោះ ញាណ ដើម្បីការ
 សម្រេចនិយាមរបស់អនិយតបុគ្គល ដែលជាបុគ្គលនោះឯង រមែងមាន
 ដូច្នោះ ។ ពាក្យសួរថា អនិយតស្ស ជាដើម សកវាទីសំដៅដល់ជនទាំងនោះ ។
 ក្នុងបញ្ហានោះ បទថា និយាមគមនាយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅ
 មគ្គថា និយាម អធិប្បាយថា ដើម្បីការសម្រេចមគ្គ ដើម្បីការឈមចុះ
 កាន់មគ្គ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់រមែងជ្រាបថា បុគ្គលនេះ គួរដើម្បីសម្រេច
 និយាម ព្រោះទ្រង់ឃើញញាណឯណាដែលរបស់បុគ្គលនោះ បរវាទីសំដៅដល់
 ញាណនោះ ទើបឆ្លើយទទួល ។ លំដាប់នោះ សកវាទីដើម្បីសម្តែងថា វាទៈ
 របស់បរវាទីនោះ មិនត្រឹមត្រូវ ទើបសួរដល់អត្តដែលផ្ទុយគ្នាដោយពាក្យថា
 និយតស្ស ជាដើម ។ បណ្តាបញ្ហាទាំងនោះ ក្នុងបញ្ហាដំបូង បរវាទីឆ្លើយ
 បដិសេធ ព្រោះគិតថា ឈ្មោះថា ញាណ ដើម្បីការសម្រេចនិយាមដោយ
 មគ្គរបស់បុគ្គល ដែលពិតប្រាកដ មិនមាន ។ ក្នុងបញ្ហាទី ២ រមែងឆ្លើយ
 ទទួល ព្រោះការមិនមាន ។ ក្នុងបញ្ហាទី ៣ ព្រោះត្រូវសួរដោយពាក្យថា

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

បុគ្គលមិនពិតប្រាកដ មិនមានញាណដើម្បីទៅកាន់ផ្លូវ ដែលពិតប្រាកដឬ រមែងឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះខុសអំពីលទ្ធិ ។

[៦០៣] សកវាទីធ្វើបញ្ញាដំបូងនោះឯង ឲ្យជាបញ្ញាទី ៤ ទៀត ហើយធ្វើបញ្ញា ៣ របស់និយតបុគ្គល ដោយអំណាចនៃការសម្រេចនិយាម ជាដើម ។ ក្នុងបញ្ញាទាំងនោះ បញ្ញាទី ១ បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះញាណ ដើម្បីសម្រេចនិយាមនោះទៀត នៃនិយតបុគ្គលដោយមគ្គដើម (សោតា- បត្តិមគ្គ) រមែងមិនមាន ។ ក្នុងបញ្ញាទី ២ ឆ្លើយទទួល ព្រោះការមិនមាន នោះឯង ។ ក្នុងបញ្ញាទី ៣ ឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះខុសអំពីលទ្ធិ ។

[៦០៤] សកវាទីធ្វើបញ្ញាដំបូងនោះឯង ឲ្យជាបញ្ញាទី ៨ ទៀត ហើយធ្វើបញ្ញា ៣ របស់អនិយតបុគ្គល ដោយអំណាចនៃការទៅកាន់ លោកិយធម៌ ដែលមិនមែនជាផ្លូវពិតប្រាកដជាដើម ។ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាប អត្ថនៃបញ្ញាទាំងនោះ ដោយន័យដែលពោលហើយនោះឯង ។

[៦០៧] សកវាទីធ្វើបញ្ញាដំបូងនោះឯង ឲ្យជាបញ្ញាទី ១២ ទៀត ហើយធ្វើបញ្ញា ៣ មានពាក្យថា **អត្តំ និយាមោ** ជាដើម ដែលមានបញ្ញា ដំបូងនោះជាមូល ។ ក្នុងបញ្ញាទាំងឡាយនោះ ព្រោះមគ្គញាណប៉ុណ្ណោះ ឈ្មោះថា ញាណដើម្បីទៅកាន់ផ្លូវទៀង ព្រោះហេតុនោះ សកវាទីសំដៅដល់ ញាណនោះ ទើបពោលថា **អត្តំ និយាមោ** ដូច្នោះ ។ កាលពាក្យថា **អត្តំ និយាមោ** ដែលសកវាទីពោលហើយ បរវាទីក៏ឆ្លើយបដិសេធ ។ កាល សកវាទីពោលថា **ញាណំ** បរវាទីក៏ឆ្លើយទទួល ។ ក្នុងបទទាំងឡាយ មាន

បទថា សតិប្បដ្ឋានា ជាដើម ក៏ន័យនេះឯង ។ ពាក្យបច្ចុនិកៈ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។

[៦១១] បទថា តោត្រកុនោ ជាដើម សកវាទីពោលដើម្បីសម្តែងថា ញាណណា ដែលបុគ្គលណា មិនសម្រេចហើយ ញាណនោះ របស់បុគ្គលនោះ រមែងមិនមាន ។

[៦១៣] បទថា ភត្តវា ជាធាតុ សេចក្តីថា ព្រះមានព្រះភាគ រមែងជ្រាប ដោយញាណពលរបស់ព្រះអង្គឯង មិនមែនទ្រង់ជ្រាបចាកសភាវៈនៃការសម្រេចនិយាមរបស់បុគ្គលនោះ ដោយហេតុនេះ បរវាទី សូម្បីតាំងនូវលទ្ធិហើយ ក៏តាំងនៅមិនបានឡើយ ដូច្នោះ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថានិយាមកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

បដិសម្ពិទ្ធាកថា

[៦១៤] ញាណទាំងអស់ ឈ្មោះថា បដិសម្ពិទ្ធាប្ប ។ អើ ។ សម្មតិញ្ញាណ (ការដឹងនូវសម្មតិ) ឈ្មោះថា បដិសម្ពិទ្ធាប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សម្មតិញ្ញាណ ឈ្មោះថា បដិសម្ពិទ្ធាប្ប ។ អើ ។ ពួកជនណាមួយ ដឹងនូវសម្មតិ ពួកជនទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថា ដល់នូវបដិសម្ពិទ្ធាប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ញាណទាំងអស់ ឈ្មោះថា បដិសម្ពិទ្ធាប្ប ។ អើ ។ ញាណក្នុងការកំណត់ដឹងនូវចិត្ត (នៃបុគ្គលដទៃ) ឈ្មោះថា បដិសម្ពិទ្ធាប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ញាណក្នុងការកំណត់ដឹងនូវចិត្ត (នៃបុគ្គលដទៃ) ឈ្មោះថា បដិសម្ពិទ្ធាប្ប ។ អើ ។ ពួកជនណាមួយ ដឹងនូវចិត្តនៃបុគ្គលដទៃ ពួកជនទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថា ដល់នូវបដិសម្ពិទ្ធាប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦១៥] ញាណទាំងអស់ ឈ្មោះថា បដិសម្ពិទ្ធាប្ប ។ អើ ។ បញ្ញាទាំងអស់ ឈ្មោះថា បដិសម្ពិទ្ធាប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បញ្ញាទាំងអស់ ឈ្មោះថា បដិសម្ពិទ្ធាប្ប ។ អើ ។ បញ្ញារបស់បុគ្គលដែលចូលកាន់បរិវេកសិណសមាបត្តិ មាន ចុះបញ្ញានោះ ឈ្មោះថា បដិសម្ពិទ្ធាប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បញ្ញារបស់បុគ្គលដែលចូលកាន់អាណាគិណ ។ បេ ។ តេជោគិណ ។ បេ ។ វាយោគិណ ។ បេ ។ និលគិណ ។ បេ ។ បីតគិណ ។ បេ ។ លោហិតគិណ ។ បេ ។ ឱទាតគិណ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

អាកាសានញ្ចាយតនៈ ។ បេ ។ វិញ្ញាណញ្ចាយតនៈ ។ បេ ។ អាកិញ្ចញ្ចាយតនៈ
 ។ បេ ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ។ បេ ។ កាលឲ្យទាន ។ បេ ។ កាលឲ្យចីវរ
 ។ បេ ។ កាលឲ្យបិណ្ឌបាត ។ បេ ។ កាលឲ្យសេនាសនៈ ។ បេ ។ កាលឲ្យ
 គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ មាន ចុះបញ្ញានោះ ឈ្មោះថា បដិសម្មិទាប្ប ។
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦១៦] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា ញ្ញាណទាំងអស់ ឈ្មោះថា បដិ-
 សម្មិទាទេប្ប ។ អើ ។ បញ្ញាជាលោកុត្តរ មាន ចុះបញ្ញានោះ មិនឈ្មោះថា
 បដិសម្មិទាទេប្ប ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រោះហេតុនោះ
 ញ្ញាណទាំងអស់ ឈ្មោះថា បដិសម្មិទាដែរ ។

បដិសម្មិទាកថា ចប់

អដ្ឋកថា

បដិសម្មិទាកថា

[៦១៤] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីបដិសម្មិទាដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយ
អន្តកៈទាំងឡាយថា ញាណ គឺការដឹងទាំងពួង ជាបដិសម្មិទា ព្រោះកាន់
យកព្រះបាលីថា ញាណរបស់ព្រះអរិយៈទាំងឡាយណាមួយ ជាលោកុត្តរ
ទាំងអស់ ដូច្នោះ ពាក្យសួររបស់សកវាទីសំដៅដល់ជនទាំងនោះ ។ ពាក្យឆ្លើយ
ទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ក្នុងបញ្ហាពោលដោយសម្មតិញាណទាំង
ឡាយ បរវាទីសំដៅយកញាណក្នុងសមាបត្តិដែលជាបរិកសិណ ដែលជា
សម្មតិ ទើបឆ្លើយបដិសេធ ។ សំដៅយកនិរត្តិញាណ ទើបឆ្លើយទទួល ។
ក្នុងបញ្ហាទាំងឡាយថា យេ កេចិ សម្មតិ បរវាទី សំដៅយកបុប្ផនទាំង
ឡាយ ទើបឆ្លើយបដិសេធ ។ ក្នុងបញ្ហាពោលអំពីចេតោបរិយាយ បរវាទី
សំដៅយកញាណរបស់បុប្ផន ទើបឆ្លើយបដិសេធ សំដៅយកញាណ
របស់ព្រះអរិយៈ ទើបឆ្លើយទទួល ។

[៦១៥] ក្នុងបញ្ហាទាំងឡាយថា សព្វា បញ្ញា បរវាទីឆ្លើយ សំដៅ
យកបញ្ញាក្នុងកសិណសមាបត្តិ ទើបឆ្លើយបដិសេធ សំដៅយកលោកុត្តរ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

៦៥០

ទើបឆ្លើយទទួល ។ បទថា បឋវីកសិណសមាបត្តិ ជាដើម សកវាទីពោល
ដើម្បីសួរថា បញ្ញាក្នុងទីទាំងឡាយ មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ បញ្ញាទាំងអស់
នោះ ជាបដិសម្មិទាឬ ។

[៦១៦] បទថា តេន ហិ សតំ ញាណំ អធិប្បាយថា ព្រោះ
លោកុត្តរបញ្ញាទាំងអស់ ជាបដិសម្មិទា ព្រោះហេតុនោះ ទើបបរវាទី
ឲ្យពាក្យថា សតំ តាំងទុករួមជាមួយសាមញ្ញផល ដូច្នោះ ។^{១២៣}

អដ្ឋកថាបដិសម្មិទាកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

សម្មតិញ្ញាណកថា

[៦១៧] បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា សម្មតិញ្ញាណ មានសច្ចៈជា អារម្មណ៍ មិនមែនមានធម៌ដទៃជាអារម្មណ៍ទេ ។ អើ ។ ក្រែងញ្ញាណ របស់បុគ្គលដែលចូលកាន់បឋវីកសិណសមាបត្តិ មាន ទាំងបឋវីកសិណ ក្នុងសម្មតិសច្ចៈ ក៏មានឬ ។ អើ ។ បើញ្ញាណរបស់បុគ្គល ដែលចូលកាន់ បឋវីកសិណសមាបត្តិ មាន ទាំងបឋវីកសិណក្នុងសម្មតិសច្ចៈក៏មាន ម្នាល អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា សម្មតិញ្ញាណ មានសច្ចៈ ជាអារម្មណ៍ មិនមែនមានធម៌ដទៃជាអារម្មណ៍ទេ ។

[៦១៨] បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា សម្មតិញ្ញាណ មានសច្ចៈជា អារម្មណ៍ មិនមែនធម៌ដទៃជាអារម្មណ៍ទេ ។ អើ ។ ក្រែងញ្ញាណរបស់ បុគ្គលដែលចូលកាន់អាណេកសិណ ។ បេ ។ តេជាកសិណ ។ បេ ។ កាលឲ្យ គិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ខារ មាន ឯគិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ខារ ក្នុងសម្មតិ- សច្ចៈ ក៏មានឬ ។ អើ ។ បើញ្ញាណរបស់បុគ្គល កាលឲ្យគិលានប្បច្ចយ- កេសជ្ជបរិក្ខារ មាន ឯគិលានប្បច្ចយកេសជ្ជបរិក្ខារ ក្នុងសម្មតិសច្ចៈក៏មាន

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ម្ចាស់អ្នកដឹចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា សម្មតិញ្ញាណ មាន
សច្ចៈជាអារម្មណ៍ មិនមែនមានធម៌ដទៃជាអារម្មណ៍ទេ ។

[៦១៧] សម្មតិញ្ញាណ មានសច្ចៈជាអារម្មណ៍ មិនមែនមានធម៌ដទៃ
ជាអារម្មណ៍ទេឬ ។ អើ ។ បុគ្គលកំណត់ដឹងនូវទុក្ខ លះនូវសមុទយៈ ធ្វើ
ឲ្យជាក់ច្បាស់នូវនិរោធ ចម្រើននូវមគ្គ ដោយញ្ញាណនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

សម្មតិញ្ញាណកថា ចប់

អដ្ឋកថា

សម្មតិញ្ញាណកថា

[៦១៧] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីសម្មតិញ្ញាណដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ សច្ចៈមាន ២ គឺសម្មតិសច្ចៈ និងបរមត្ថសច្ចៈ ។ បុគ្គលទាំងឡាយ ដូចនិកាយអន្តកៈទាំងឡាយ មិនធ្វើការចែកសច្ចៈយ៉ាងនេះ រមែងពោលនូវសម្មតិញ្ញាណថា មានសច្ចៈជាអារម្មណ៍ប៉ុណ្ណោះ ដោយពាក្យទូទៅថា សច្ចៈ ទើបសកវាទីផ្ដើមពាក្យនេះ ដើម្បីជម្រះនូវវាទៈរបស់ជនទាំងនោះថា ពួកបុគ្គលទាំងនោះ មានវាទៈមិនត្រឹមត្រូវ ។ ក្នុងពាក្យទាំងនោះ ពាក្យសួរថា **នវត្ថុ** ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់សកវាទី សំដៅយកបរមត្ថសច្ចៈ ។ បទថា **សម្មតិសច្ចៈ** បានដល់សច្ចៈដែលចូលទៅអាស្រ័យសម្មតិ ។ ម្យ៉ាងទៀត បទថា **សម្មតិសច្ចៈ** ជាសត្តមវិភត្តិ ប្រើក្នុងអត្ថនៃបឋមវិភត្តិ អធិប្បាយថា សម្មតិសច្ចៈ ។

[៦១៨] ពាក្យសួរថា **សម្មតិញ្ញាណំ សច្ចារម្មណាញោ** ជាពាក្យរបស់សកវាទី ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ លំដាប់នោះ សកវាទីដើម្បីសួរថា បើញ្ញាណក្នុងសម្មតិនោះ មានសច្ចៈជាអារម្មណ៍ប៉ុណ្ណោះដោយមិនប្លែកគ្នា ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលក៏គប្បីធ្វើកិច្ចទាំងឡាយ មានការកំណត់ដឹងទុក្ខជាដើម ដោយញ្ញាណនោះបាន ទើបពោលពាក្យនឹងបរវាទីនោះថា **តេន ញ្ញាណេន ជាដើម ។**

អដ្ឋកថាសម្មតិញ្ញាណកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

ចិត្តារម្មណាកថា

[៦២០] ញាណ ក្នុងការកំណត់ដឹងនូវចិត្ត (នៃបុគ្គលដទៃ) មានចិត្តជាអារម្មណ៍ មិនមែនមានធម៌ដទៃជាអារម្មណ៍ទេ ។ អើ ។ ក្រែងបុគ្គលណាមួយ ដឹងច្បាស់នូវចិត្តដែលប្រកបដោយរាគៈ ថាចិត្តប្រកបដោយរាគៈ ដូច្នោះ ។ អើ ។ បើបុគ្គលណាមួយ ដឹងច្បាស់នូវចិត្ត ដែលប្រកបដោយរាគៈ ថាចិត្តប្រកបដោយរាគៈ ដូច្នោះ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ញាណ ក្នុងការកំណត់ដឹងនូវចិត្ត (នៃបុគ្គលដទៃ) មានចិត្តជាអារម្មណ៍ មិនមែនមានធម៌ដទៃជាអារម្មណ៍ទេ ។ ក្រែងបុគ្គលណាមួយ ដឹងច្បាស់នូវចិត្តដែលប្រាសចាករាគៈ ថាចិត្តប្រាសចាករាគៈ ។ បេ ។ នូវចិត្តដែលប្រកបដោយទោសៈ ។ បេ ។ នូវចិត្តដែលប្រាសចាកទោសៈ នូវចិត្តដែលប្រកបដោយមោហៈ នូវចិត្តដែលប្រាសចាកមោហៈ នូវចិត្តដែលរួញរា នូវចិត្តដែលរាយមាយ នូវចិត្តដែលដល់នូវការៈជាធំ (គឺរុបាវចរ និងអរុបាវចរ) នូវចិត្តដែលមិនដល់នូវការៈជាធំ (គឺកាមាវចរនោះ) នូវចិត្តដែលមានចិត្តដទៃប្រសើរជាង (គឺកាមាវចរ) នូវចិត្តដែលមិនមានចិត្តដទៃប្រសើរជាង (គឺរុបាវចរ និងអរុបាវចរ) នូវចិត្តដែលតាំងមាំ នូវចិត្តដែលមិនតាំងមាំ (គឺប្រាសចាកសមាធិទាំង ២) នូវចិត្តដែលរួចស្រឡះ ។ បេ ។ នូវចិត្តដែលមិនទាន់រួចស្រឡះ ថាចិត្តមិនទាន់រួចស្រឡះ ដូច្នោះ មានដែរ ។ អើ ។ បើបុគ្គលណាមួយ ដឹងច្បាស់នូវចិត្តដែលមិនទាន់រួចស្រឡះ ថាចិត្តមិនទាន់រួច

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ស្រឡះ ដូច្នោះ មានដែរ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ញាណក្នុង
ការកំណត់ដឹងនូវចិត្ត (នៃបុគ្គលដទៃ) មានចិត្តជាអារម្មណ៍ មិនមែនធម៌
ដទៃជាអារម្មណ៍ទេ ។

[៦២១] ញាណក្នុងអារម្មណ៍ គឺផស្សៈ បុគ្គលគួរនិយាយថា ញាណ
ក្នុងការកំណត់ដឹងនូវចិត្ត (នៃបុគ្គលដទៃ) ឬ ។ អើ ។ បើញាណក្នុង
អារម្មណ៍ គឺផស្សៈ បុគ្គលគួរនិយាយថា ញាណ ក្នុងការកំណត់ដឹងនូវចិត្ត
(នៃបុគ្គលដទៃ) ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ញាណ ក្នុងការ
កំណត់ដឹងនូវចិត្ត (នៃបុគ្គលដទៃ) មានចិត្តជាអារម្មណ៍ មិនមែនមានធម៌
ដទៃជាអារម្មណ៍ទេ ។ ញាណក្នុងអារម្មណ៍ គឺវេទនា ។ បេ ។ ញាណក្នុង
អារម្មណ៍ គឺសញ្ញា ញាណក្នុងអារម្មណ៍ គឺចេតនា ញាណក្នុងអារម្មណ៍ គឺ
ចិត្ត ញាណក្នុងអារម្មណ៍ គឺសទ្ធុៈ ញាណក្នុងអារម្មណ៍ គឺវិរយៈ ញាណក្នុង
អារម្មណ៍ គឺសតិ ញាណក្នុងអារម្មណ៍ គឺសមាធិ ញាណក្នុងអារម្មណ៍ គឺ
បញ្ញា ។ បេ ។ ញាណក្នុងអារម្មណ៍ គឺភក្កៈ ។ បេ ។ ញាណក្នុងអារម្មណ៍ គឺ
ទោសៈ ។ បេ ។ ញាណក្នុងអារម្មណ៍ គឺអនោត្តប្បៈ បុគ្គលគួរនិយាយថា
ញាណក្នុងការកំណត់ដឹងនូវចិត្ត (នៃបុគ្គលដទៃ) ឬ ។ អើ ។ បើញាណ
ក្នុងអារម្មណ៍ គឺអនោត្តប្បៈ បុគ្គលគួរនិយាយថា ញាណក្នុងការកំណត់ដឹង
នូវចិត្ត (នៃបុគ្គលដទៃ) ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ញាណ
ក្នុងការកំណត់ដឹងនូវចិត្ត (នៃបុគ្គលដទៃ) មានចិត្តជាអារម្មណ៍ មិនមែន
មានធម៌ដទៃ ជាអារម្មណ៍ទេ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

[៦២២] ញ្ញាណក្នុងអារម្មណ៍ គឺផស្សៈ បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា ញ្ញាណក្នុងការកំណត់ដឹងនូវចិត្ត (នៃបុគ្គលដទៃ) ទេឬ ។ អើ ។ ញ្ញាណក្នុងការកំណត់ដឹងនូវផស្សៈ (មាន) ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ញ្ញាណក្នុងអារម្មណ៍ គឺវេទនា ។ បេ ។ ញ្ញាណក្នុងអារម្មណ៍ គឺសញ្ញា ។ បេ ។ ញ្ញាណក្នុងអារម្មណ៍ គឺអនោត្តប្បៈ បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា ញ្ញាណក្នុងការកំណត់ដឹងនូវចិត្ត (ក្នុងបុគ្គលដទៃ) ទេឬ ។ អើ ។ ញ្ញាណក្នុងការកំណត់ដឹងនូវអនោត្តប្បៈ (មាន) ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦២៣] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា ញ្ញាណក្នុងការកំណត់ដឹងនូវចិត្ត (នៃបុគ្គលដទៃ) មានចិត្តជាអារម្មណ៍ មិនមែនមានធម៌ដទៃ ជាអារម្មណ៍ទេឬ ។ អើ ។ ក្រែងញ្ញាណក្នុងការកំណត់ដឹងនូវចិត្ត (នៃបុគ្គលដទៃមាន) ឬ ។ អើ ។ បើញ្ញាណក្នុងការកំណត់ដឹងនូវចិត្ត (នៃបុគ្គលដទៃមាន) ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើនព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា ញ្ញាណក្នុងការកំណត់ដឹងនូវចិត្ត (នៃបុគ្គលដទៃ) មានចិត្តជាអារម្មណ៍ មិនមែនមានធម៌ដទៃ ជាអារម្មណ៍ទេ ។

ចិត្តារម្មណកថា ចប់

អដ្ឋកថា

ចិត្តារម្មណកថា

[៦២០] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីញាណ មានចិត្តជាអារម្មណ៍ដូច
តទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយ
អន្តកៈទាំងឡាយ ក្នុងឥឡូវនេះថា ញាណនោះ មានចិត្តជាអារម្មណ៍តែ
ម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ព្រោះកាន់យកហេតុត្រឹមតែពាក្យថា ញាណក្នុងការកំណត់
ដឹងចិត្តអ្នកដទៃ ពាក្យសួររបស់សកវាទី សំដៅដល់ជនទាំងនោះ ។ ពាក្យ
ឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ លំដាប់នោះ សកវាទីដើម្បីចោទសួរ
ថា បុគ្គលណា រមែងដឹងចិត្តរបស់អ្នកដទៃ ដោយអំណាចនៃចិត្ត មានរាគៈ
ជាដើម សូម្បីរាគៈជាដើម ក៏រមែងជាអារម្មណ៍របស់បុគ្គលនោះ ព្រោះ
ហេតុនោះ អ្នកមិនគប្បីពោលថា ញាណនោះ មានចិត្តជាអារម្មណ៍ត្រឹមតែ
ម្យ៉ាង មិនមានធម៌ដទៃជាអារម្មណ៍ ដូច្នោះ ទើបផ្ដើមពាក្យថា ននុ អត្ថិ
កោចិ ជាដើម ។

[៦២១] បទថា ឧស្សារម្មណោ បានដល់ ក្នុងអារម្មណ៍ ពោល
គឺផស្សៈ ។ ក្នុងបទទាំងឡាយ មានបទថា វេទនារម្មណោ ជាដើម ក៏ន័យ
នេះឯង ។

[៦២២] ត្រូវសកវាទីសួរទៀតថា ធម្មារម្មណោ ញាណំ ន វត្ថុតំ
 បរវាទីឆ្លើយទទួលដោយគិតថា កាលពិចារណានូវផុស្សនលក្ខណៈនៃផស្សៈ
 រមែងជាអារម្មណ៍របស់ផស្សៈ ដូច្នោះ ។ ត្រូវសកវាទីសួរថា កី បនេតំ
 ធម្មារម្មណោ ញាណំ បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះការមិនមានបទ
 ព្រះសូត្របែបនោះ ។ ក្នុងវេទនាជាដើម ក៏ន័យនេះឯង ។

ឥឡូវនេះ លទ្ធិរបស់បរវាទីនោះ អាស្រ័យវត្ថុណា ដើម្បីសម្តែងវត្ថុ
 នោះ ហើយឲ្យលទ្ធិតាំងទុក ទើបពោលពាក្យថា ននុ ចេតោវិយាយេ
 ញាណំ ជាដើម តែលទ្ធិនេះ សូម្បីជាលទ្ធិដែលបរវាទីឲ្យតាំងទុក ដោយ
 ប្រកាន់យកត្រឹមតែពាក្យ រមែងមិនជាការតាំងទុកបានឡើយ ដូច្នោះ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាវិទ្យាម្ពណាកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

អនាគតញ្ញាណកថា

[៦២៤] ញ្ញាណក្នុងអនាគត មានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលដឹងអនាគត
 ដោយមូល ដឹងដោយហេតុ ដឹងដោយនិទាន ដឹងដោយសម្ភវៈ (ហេតុជា
 ដែនកើតព្រម) ដឹងដោយបធាវៈ (ហេតុជាដែនកើតទូទៅ) ដឹងដោយ
 សម្ភដ្ឋាន ដឹងដោយអាហារ ដឹងដោយអារម្មណ៍ ដឹងដោយបច្ច័យ ដឹង
 (អនាគត) ដោយសមុទយៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦២៥] ញ្ញាណក្នុងអនាគត មានឬ ។ អើ ។ បុគ្គល ដឹងនូវភាពនៃ
 ហេតុប្បច្ច័យ ដឹងនូវភាពនៃអារម្មណប្បច្ច័យ ដឹងនូវភាពនៃអធិបតិប្បច្ច័យ
 ដឹងនូវភាពនៃអនន្តប្បច្ច័យ ដឹងនូវភាពនៃសមនន្តប្បច្ច័យ ជាអនាគតឬ ។
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦២៦] ញ្ញាណក្នុងអនាគត មានឬ ។ អើ ។ ញ្ញាណក្នុងសោតាបត្តិ-
 មគ្គ របស់បុគ្គលជាគោត្រកូ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
 ញ្ញាណក្នុងសោតាបត្តិផល របស់បុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 នូវសោតាបត្តិផល មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ដើម្បីធ្វើ
 ឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសកទាតាមិផល ។ បេ ។ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិ-

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ផល ។ បេ ។ ញាណក្នុងអរហត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់
ច្បាស់នូវអរហត្ត មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦២៧] បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា ញាណក្នុងអនាគត មានទេឬ ។
អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់អានន្ទ អន្តរាយទាំង
ឡាយ ៣ យ៉ាង គឺអន្តរាយអំពីភ្លើង ១ អន្តរាយអំពីទឹក ១ អន្តរាយអំពី
ការបែកបាក់គ្នានៃជន ២ នាក់ ១ នៃក្រុងបាដលិបុត្ត នឹងមាន ពាក្យដូច្នោះ
មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ ញាណក្នុងអនាគត មាន ។

អនាគតញាណកថា ចប់

អដ្ឋកថា

អនាគតញ្ញាណកថា

[៦២៤] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាញ្ញាណក្នុងអនាគតដូចតទៅ

ក្នុងបញ្ញានោះ ខណៈដែលជាអន្តរក្តី ជាអន្តរក្តី ឈ្មោះថា អនាគត ។

ក្នុងខណៈទាំង ២ នោះ ញ្ញាណឈមចុះកាន់អនាគត ដែលជាអន្តរៈតែម្យ៉ាង ប៉ុណ្ណោះមាន ម្យ៉ាងទៀត ញ្ញាណអនាគត ដែលជាអន្តរៈ មានដោយប្រការណា សូម្បីញ្ញាណដែលឈមចុះក្នុងជវន ១ នៃវិថី ១ ក៏មានដោយប្រការនោះ ។

ក្នុងបញ្ញានោះ ជនទាំងឡាយណា ដូចនិកាយអន្តកៈទាំងឡាយ រមែងកាន់យកញ្ញាណក្នុងអនាគត ក្នុងវត្ថុទាំងពួង ពាក្យសួររបស់សកវាទី សំដៅដល់ជនទាំងនោះ ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ គ្រានោះ សកវាទីដើម្បីចោទសួរថា ញ្ញាណក្នុងអនាគត តាមលទ្ធិរបស់អ្នកឯណា បុគ្គលរមែងដឹងអនាគត ដែលជាអន្តរៈបាន ដោយអំណាចនៃមូលជាដើម ដោយញ្ញាណនោះឬ ទើបពោលនឹងបរវាទីនោះថា **អនាគតមូលតោ** ជាដើម ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទទាំងពួងថា **មូលតោ** ជាដើមនេះ ជាវេវចនៈនៃពាក្យថា **ការណ** នោះឯង ។ ពិតហើយ ការណៈឈ្មោះថា **មូល** ព្រោះអត្ថថា វត្ថុណា រមែងធ្វើផលឲ្យដល់ខ្លួន វត្ថុនោះរមែងជាមូល រមែងតាំងមាំ ព្រោះផលនោះ ។ បន្ទាប់អំពីនោះ ឈ្មោះថា **ហេតុ** ព្រោះអត្ថថា បញ្ជូនផលនោះទៅ គឺធ្វើផលនោះ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ ឈ្មោះថា **និទាន** ព្រោះអត្ថថា ប្រគល់ឲ្យនូវផលនោះឯង ហាក់ដូចប្រគល់

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

ឲ្យ ដោយពាក្យថា សូមលោកទាំងឡាយកាន់យកវត្ថុនេះ ដូច្នោះ ។ ឈ្មោះ
 ថា សម្បវ ព្រោះអត្ថថា រមែងឲ្យផលកើតព្រមអំពីហេតុនោះ ។ ឈ្មោះថា
 បកវ ព្រោះអត្ថថា ជាដែនកើតមុន ។ ឈ្មោះថា សមុជ្ជាន ព្រោះអត្ថថា
 ផលនោះ រមែងតាំងឡើងព្រម ព្រោះធម៌ដែលជាហេតុនោះ ម្យ៉ាងទៀត
 ព្រោះអត្ថថា រមែងញ៉ាំងផលនោះៗ ឲ្យតាំងឡើងព្រម ។ ឈ្មោះថា អាហារ
 ព្រោះអត្ថថា រមែងនាំមកនូវផលនោះៗ ឯង ។ ការណៈនោះ ឈ្មោះថា
 អារម្មណ ព្រោះអត្ថថា មិនលះបង្គំនូវផលនោះ ។ ឈ្មោះថា បច្ចុយ ព្រោះ
 អត្ថថា អាស្រ័យអារម្មណ៍នោះប្រព្រឹត្តទៅ ។ សកាវៈណា រមែងញ៉ាំងផល
 នោះឲ្យកើតឡើងអំពីហេតុ ព្រោះហេតុនោះ ទើបសកាវៈនោះ លោកហៅថា
 សមុធយ ។ ព្រោះបុគ្គលណាមួយ មិនអាចដឹងអន្តរចិត្តបានដោយអាការ
 ទាំងនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបបរវាទីឆ្លើយបដិសេធថា ន ហេវំ ។

[៦៦៥] បទថា អនាគតំ ហេតុប្បច្ចុយតំ សេចក្តីថា ភាពជា
 ហេតុប្បច្ចុយ ក្នុងចិត្តដែលជាអនាគតដែលជាអន្តរៈណាមាន បុគ្គលរមែង
 ដឹងនូវហេតុប្បច្ចុយនោះ អធិប្បាយថា ធម៌ក្នុងចិត្ត ដែលជាអនាគត ដែល
 ជាអន្តរៈពួកណា ជាហេតុប្បច្ចុយ រមែងដឹងនូវធម៌ទាំងនោះ ។ ក្នុងពាក្យ
 ដ៏សេសទាំងឡាយ ក៏មានន័យនេះឯង ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

៦៦៣

[៦២៦] បទថា **គោត្រកុនោ** ជាដើម សកវាទីពោលដើម្បីសម្តែង
អនាគត ដែលជាវេលាដែលញាណនឹងកើតឡើងដោយសង្ខេប ។

[៦២៧] ព្រះសូត្រថា **នាដលីបុត្តស្ស** បរវាទីនាំមក ក៏ដើម្បីសម្តែង
អនាគត ដែលញាណកើតឡើង តែព្រោះព្រះសូត្រនោះ មិនសម្រេច
ប្រយោជន៍ដល់ញាណក្នុងអនាគតទាំងពួង ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះសូត្រ
នោះ មិនជាការនាំមក ដោយប្រការដូច្នោះ ។^{១៧៧}

អង្គកថាអនាគតញាណកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

បច្ចុប្បន្នញ្ញាណកថា

[៦២៨] ញ្ញាណ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន មានឬ ។ អើ ។ បុគ្គលដឹងនូវញ្ញាណនោះ ដោយញ្ញាណនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បុគ្គលដឹងនូវញ្ញាណនោះ ដោយញ្ញាណនោះឬ ។ អើ ។ បុគ្គលដឹងនូវញ្ញាណនោះ ដោយញ្ញាណនោះ ថាជាញ្ញាណឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បុគ្គលដឹងនូវញ្ញាណនោះ ដោយញ្ញាណនោះ ថាជាញ្ញាណឬ ។ អើ ។ ញ្ញាណនោះ ជាអារម្មណ៍របស់ញ្ញាណនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ញ្ញាណនោះ ជាអារម្មណ៍របស់ញ្ញាណនោះឬ ។ អើ ។ បុគ្គលពាល់ត្រូវនូវផស្សៈនោះ ដោយផស្សៈនោះ ទទួលនូវវេទនានោះ ដោយវេទនានោះ សម្គាល់នូវសញ្ញានោះ ដោយសញ្ញានោះ ត្រិះរិះនូវចេតនានោះ ដោយចេតនានោះ គិតនូវចិត្តនោះ ដោយចិត្តនោះ ត្រិះរិះនូវវិតក្កនោះ ដោយវិតក្កនោះ ពិចារណានូវវិចារនោះ ដោយវិចារនោះ រីករាយនូវបីតិនោះ ដោយបីតិនោះ រព្វកនូវសតិនោះ ដោយសតិនោះ ដឹងច្បាស់នូវបញ្ញានោះ ដោយបញ្ញានោះ កាត់នូវព្រះខ័ននោះ ដោយព្រះខ័ននោះ ប្រាសនូវប្លូវថៅនោះ ដោយប្លូវថៅនោះ ចាំងនូវដឹងនោះ ដោយដឹងនោះ កាប់នូវកាំបិតនោះ ដោយកាំបិតនោះ ដេរនូវមូលនោះ ដោយមូលនោះ ស្ទាបអង្កើលនូវចុងម្រាមនោះ ដោយចុងម្រាមនោះ ស្ទាបអង្កើលនូវចុងច្រមុះនោះ ដោយចុងច្រមុះនោះ ស្ទាបអង្កើលនូវក្បាលនោះ ដោយក្បាលនោះ លាងនូវលាមកនោះ ដោយ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

លាមកនោះ លាងនូវម្មត្រនោះ ដោយម្មត្រនោះ លាងនូវទឹកមាត់នោះ ដោយ
ទឹកមាត់នោះ លាងនូវខ្នុះនោះ ដោយខ្នុះនោះ លាងនូវឈាមនោះ ដោយ
ឈាមនោះឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦២៩] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា ញាណក្នុងបច្ចុប្បន្ន មានទេឬ ។ អើ ។
កាលបុគ្គលឃើញនូវសង្ខារទាំងពួង ដោយសភាពជាបរិស្ថានទៀង ក្រែង
ឃើញនូវញាណនោះ ដោយសភាពជាបរិស្ថានទៀងដែរឬ ។ អើ ។ បើ
កាលបុគ្គលឃើញនូវសង្ខារទាំងពួង ដោយសភាពជាបរិស្ថានទៀង ឃើញ
នូវញាណនោះ ដោយសភាពជាបរិស្ថានទៀង ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះ
ហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា ញាណក្នុងបច្ចុប្បន្ន មាន ។

បច្ចុប្បន្នញាណកថា ចប់

អដ្ឋកថា

បច្ចុប្បន្នញ្ញាណកថា

[៦២៨] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាញ្ញាណក្នុងបច្ចុប្បន្នដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយ
អន្ទកៈទាំងឡាយថា ញ្ញាណក្នុងបច្ចុប្បន្នទាំងពួង មានដោយមិនប្លែកគ្នា
ព្រោះអាស្រ័យព្រះបាលីថា កាលឃើញសង្ខារទាំងពួង ដោយភាពជារបស់
មិនទៀង ញ្ញាណនោះ រមែងឈ្មោះថា ជាញ្ញាណដែលបុគ្គលនោះ ឃើញ
ហើយ ដោយភាពជារបស់មិនទៀង ដូច្នោះ សកវាទីសំដៅដល់ជនទាំងនោះ
ទើបសួរថា បច្ចុប្បន្ន ជាដើម ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។
លំដាប់នោះ ទើបសកវាទីសួរថា តេន ដើម្បីចោទសួរបរវាទីនោះថា បើ
ញ្ញាណក្នុងបច្ចុប្បន្នមាន ដោយមិនប្លែកគ្នាហើយសោត គប្បីមានញ្ញាណ
នោះ សូម្បីក្នុងបច្ចុប្បន្នក្នុងណៈ កាលបើដូច្នោះ ញ្ញាណទាំងពីរ ក៏មិនមែន
ញ្ញាណដែលដូចគ្នា បុគ្គលគប្បីដឹងញ្ញាណនោះបាន ដោយញ្ញាណនោះឯង ។
ក្នុងបញ្ហាទាំងនោះ បញ្ហាទី ១ បរវាទីបដិសេធថា មិនអាចដឹងញ្ញាណនោះ
ដោយញ្ញាណនោះបាន ។ ក្នុងបញ្ហាទី ២ បរវាទីឆ្លើយទទួល សំដៅយកការ
បន្ត ។ បញ្ហានោះ មានអធិប្បាយថា កាលបុគ្គលឃើញនូវការបែកធ្លាយ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

៦៦៧

ទៅនៃសង្ខារទាំងឡាយដោយលំដាប់ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា រមែងឃើញ
កង្កានុបស្សនាញាណបាន ដោយកង្កានុបស្សនាញាណនោះឯង ។ ក្នុងបទ
ទាំងឡាយ មានបទថា តេន ញាណេន តំ ញាណំ ជានាតិ ជាដើម
ក៏មានន័យនេះ ។ ពាក្យទាំងឡាយដែលសកវាទីពោលថា តេន ជស្សេន តំ
ជស្សំ ជាដើម ក៏ដើម្បីហាមឱកាស ដែលមានលេសន័យរបស់បរវាទីនោះ ។

[៦២៩] ដើម្បីឲ្យលទ្ធិតាំងទុក បរវាទីនោះពោលពាក្យណាថា ននុ
សត្វសង្ខារេ ជាដើម ពាក្យឆ្លើយទទួលក្នុងពាក្យនោះ ជាពាក្យរបស់សកវាទី
ដោយបំណងថា ញាណនោះ ឈ្មោះថា ឃើញហើយដោយន័យ តែមិន
ឃើញដោយអារម្មណ៍ ។ ព្រោះហេតុនោះ លទ្ធិដែលបរវាទីតាំងទុកហើយ
យ៉ាងនេះ ក៏មិនឈ្មោះថា តាំងទុកបានឡើយ ដូច្នោះ ។^{២៣៣}

អង្គកថាបច្ចុប្បន្នញាណកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

ផលញ្ញាណកថា

[៦៣០] ញ្ញាណ ក្នុងផលរបស់សាវ័ក មានឬ ។ អើ ។ សាវ័កបញ្ញត្តិ នូវផលជារបស់ខ្លួនឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ញ្ញាណក្នុងផល របស់សាវ័ក មានឬ ។ អើ ។ ការកំណត់ដឹងនូវផលដ៏ក្លា និងទន់ ការកំណត់ ដឹងនូវឥន្ទ្រិយដ៏ក្លា និងទន់ ការកំណត់ដឹងនូវបុគ្គលដ៏ក្លា និងទន់របស់សាវ័ក មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ញ្ញាណក្នុងផលរបស់សាវ័ក មានឬ ។ អើ ។ ការបញ្ញត្តិនូវខន្ធ ការបញ្ញត្តិនូវអាយតនៈ ការបញ្ញត្តិនូវធាតុ ការបញ្ញត្តិនូវសច្ចៈ ការបញ្ញត្តិនូវឥន្ទ្រិយ ការបញ្ញត្តិនូវបុគ្គល របស់សាវ័ក មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ញ្ញាណក្នុងផលរបស់សាវ័ក មានឬ ។ អើ ។ សាវ័ក ជាអ្នកឈ្នះមារ ជាគ្រូ ជាអ្នកត្រាស់ដឹងឯង ដឹង សព្វ ឃើញសព្វ ជាម្ចាស់នៃធម៌ ជាអ្នកមានធម៌ជាទីពឹងដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរ ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ញ្ញាណក្នុងផលរបស់សាវ័ក មានឬ ។ អើ ។ សាវ័ក ញ៉ាំងមគ្គដែលមិនទាន់កើតឡើង ឲ្យកើតឡើង ញ៉ាំងមគ្គដែលមិន ទាន់កើតព្រម ឲ្យកើតព្រម និយាយចំពោះមគ្គដែលគេមិនទាន់និយាយ ដឹង នូវមគ្គ ជ្រាបច្បាស់នូវមគ្គ ឈ្លាសវៃក្នុងមគ្គ ដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៣១] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា ញ្ញាណ ក្នុងផលរបស់សាវ័ក មាន ឬ ។ អើ ។ សាវ័កមិនមានញ្ញាណទេឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ព្រោះហេតុនោះ ញាណក្នុងផលរបស់សាវ័ក មាន ។

ផលញាណកថា ចប់

បញ្ចមវគ្គ ចប់

ឧទាននៃបញ្ចមវគ្គនោះ គឺ

និយាយអំពីវិមុត្តិញាណ ឈ្មោះថាវិមុត្ត ១ អសេក្ខញាណរបស់
សេក្ខបុគ្គល ១ វិបរីតញាណ ១ ញាណក្នុងដំណើរទៅកាន់
និយាមរបស់បុគ្គលជាអនិយតមាន ១ ញាណទាំងពួង ឈ្មោះថា
បដិសម្មិទា ១ សម្មតិញាណ ១ ញាណក្នុងការកំណត់ដឹងនូវចិត្ត
(នៃបុគ្គលដទៃ) ១ ញាណក្នុងអនាគត ១ ញាណក្នុងបច្ចុប្បន្ន
១ ញាណក្នុងផលរបស់សាវ័ក ១ ។

មហាបណ្ណាសក ចប់

វគ្គនិយាយពីបុគ្គលបានឈ្មោះថាសត្វជាដើម ១ វគ្គនិយាយ
ពីទេវតាជាពួកនៃមារនាំយករបស់ដែលមិនស្អាត ឲ្យដល់ព្រះ
អរហន្ត ១ វគ្គនិយាយពីកម្លាំងនៃព្រះតថាគតជាដើម ១ វគ្គ
និយាយពីគ្រហស្ថបានសម្រេចជាអរហន្ត ១ និងវគ្គនិយាយ
ពីវិមុត្ត ១ ទៀត ជាគម្រប់ ៥ ។

អដ្ឋកថា

ផលញ្ញាណកថា

[៦៣០] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីផលញ្ញាណដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយ
អន្តកៈទាំងឡាយថា សូម្បីសាវ័កទាំងឡាយ មានញ្ញាណក្នុងផល ដែល
សត្វនោះៗ គប្បីសម្រេច ដូចព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ដោយកាតស្មើគ្នានេះថា
ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយក្តី សាវ័កទាំងឡាយក្តី រមែងសម្តែងធម៌ដើម្បីការកើត
ឡើងនៃអរិយផលរបស់សត្វទាំងឡាយ ដូច្នោះ សកវាទីសំដៅដល់ជនទាំង
នោះ ទើបសួរថា សាវ័កស្ស ជាដើម ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់
បរវាទី ។ លំដាប់នោះ សកវាទីដើម្បីចោទសួរបរវាទីនោះថា បើសាវ័កមាន
ញ្ញាណក្នុងផល ដូចព្រះពុទ្ធសោត ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ទ្រង់រមែងបញ្ញត្ត
គុណសម្បត្តិនៃផលក្នុងសោតាបត្តិផល សូម្បីមានដោយញ្ញាណពលរបស់
ព្រះអង្គថា ព្រះសោតាបន្ទរូបនេះជាឯកពីដី រូបនេះជាកោលកោល រូបនេះ
ជាសត្តកត្តបរមៈ យ៉ាងណា សូម្បីសាវ័កតាមលទ្ធិរបស់អ្នក ក៏បញ្ញត្តគុណ
សម្បត្តិនៃផលបាន យ៉ាងនោះឬ ដូច្នោះ ទើបពោលថា សាវ័កោ ផលស្ស
កតំ បញ្ញាបេតិ ។ បរវាទីរមែងឆ្លើយបដិសេធ ។ បទថា អត្ថិ សាវ័កស្ស

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

៦៧១

ផលបរោបរិយត្តិ ជាដើម សកវាទីពោលដើម្បីសួរដល់បច្ច័យ ព្រោះ
 ផលញ្ញាណ មាន ។ ពិតហើយ ក្នុងបញ្ញានោះ មានអធិប្បាយថា ផល
 ទាំងឡាយ ពោល គឺការដែលព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ទ្រង់ដឹងភាពខ្ពស់ និងទាប
 នៃផលទាំងឡាយ យ៉ាងនេះថា ផលនេះ ជាផលដទៃ ផលនេះ ជាផល
 ដែលប្រាសទៅហើយ ដូច្នោះ ឈ្មោះថា បរោបរិយត្តិ ។ ការដឹងភាព
 ក្រៃលែង ភាពទន់ខ្សោយនៃឥន្ទ្រិយ ការដឹងភាពក្រៃលែង ភាពទន់ខ្សោយ
 នៃបុគ្គល ក៏មានដោយទំនងនោះ ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ រមែងដឹងនូវផលនោះៗ
 ដោយអំណាចនៃបុគ្គលនោះៗ ឬដោយអំណាចនៃឥន្ទ្រិយនោះៗ ព្រោះភាព
 ដែលបរោបរិយត្តិញ្ញាណទាំងនោះ មាន ។ បរោបរិយត្តិញ្ញាណទាំងឡាយ
 នេះ សូម្បីរបស់សាវ័ក ក៏មានឬ ។

ពាក្យទាំងឡាយ មានពាក្យថា អត្តិ សាវ័កស្ស ខន្ធប្បញ្ញត្តិ ជាដើម
 សកវាទីពោលហើយ ក៏ដើម្បីសួរថា បើផលញ្ញាណរបស់សាវ័កមាន ដូច
 របស់ព្រះពុទ្ធ តាមលទ្ធិរបស់អ្នកសោត សាវ័កក៏គប្បីបញ្ញត្តធម៌ទាំងនេះបាន
 បញ្ញត្តិទាំងនេះ របស់សាវ័ក រមែងមានឬ សាវ័កអាចដឹងឬ ដើម្បីបញ្ញត្តិរូ
 បញ្ញត្តិទាំងនេះ ដោយកម្លាំងរបស់ខ្លួនឬ ដូច្នោះ ។ បទថា សាវ័កោ ជិនោ

សកវាទីពោលដើម្បីសួរថា បើសាវ័កមានផលញ្ញាណដូចព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ
សោត កាលបើភាពបែបនោះមាន សាវ័កនោះឯង ក៏នឹងជាព្រះជិនស្រី-
សមទូ ។ ក្នុងបញ្ហាថា សាវកោ អនុប្បន្នស្ស ជាដើម ក៏នឹងនេះដូចគ្នា ។

[៦៣១] ក្នុងបញ្ហាថា អញ្ញាណី សកវាទីឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះ
ការមិនដឹង គឺអវិជ្ជាដែលសាវ័កកម្ចាត់បានហើយ តែសាវ័កមានផលញ្ញាណ
ដូចព្រះពុទ្ធក៏មិនមែន ព្រោះហេតុនោះ ទើបវាទះរបស់បរវាទី មិនជាការ
តាំងទុកបាន ដូច្នោះ ។^{១៣៣}

អដ្ឋកថាផលញ្ញាណកថា ចប់
វគ្គទី ៥ ចប់
មហាយណ្ណាសក ចប់

អភិធម្មបិដក

និយាមកថា

[៦៧២] និយាម (អរិយមគ្គ) ជាអសង្ខតៈឬ ។ អើ ។ ព្រះនិព្វាន ជាទីពឹង ជាទីជ្រកកោន ជាទីការពារ ជាទីប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ ជាទីមិនច្យុត ជាទីមិនស្លាប់ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៧៣] និយាម ជាអសង្ខតៈ និព្វាន ជាអសង្ខតៈឬ ។ អើ ។ អសង្ខតៈ មាន ២ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អសង្ខតៈ មាន ២ ឬ ។ អើ ។ ទីពឹង មាន ២ ទីជ្រកកោន មាន ២ ទីការពារ មាន ២ ទីប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងមុខ មាន ២ ទីមិនច្យុត មាន ២ ទីមិនស្លាប់ មាន ២ និព្វាន មាន ២ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ និព្វាន មាន ២ ឬ ។ អើ ។ ភាពខ្ពស់ និងទាប ភាពថោកទាប និងឧត្តម ឧក្រិដ្ឋ និងទន់ទាប ដែនក្តី ការបែកធ្លាយក្តី ការប្រេះឆាក្តី ការវិនាសទៅក្តី នៃនិព្វានទាំង ២ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៧៤] និយាម ជាអសង្ខតៈឬ ។ អើ ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ឈានចុះ កាន់និយាម បានចំពោះនូវនិយាម ញ៉ាំងនិយាមឲ្យកើតឡើង ឲ្យកើតឡើង ព្រម ឲ្យតាំងឡើង ឲ្យតាំងឡើងព្រម ឲ្យលូតឡើង ឲ្យលាស់ឡើង ឲ្យដុះ ឡើង ឲ្យដុះជាលឡើង មានដែរឬ ។ អើ ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ឈានចុះកាន់ អសង្ខតៈ បានចំពោះនូវអសង្ខតៈ ញ៉ាំងអសង្ខតៈឲ្យកើតឡើង ឲ្យកើតឡើង ព្រម ឲ្យតាំងឡើង ឲ្យតាំងឡើងព្រម ឲ្យលូតឡើង ឲ្យលាស់ឡើង ឲ្យដុះ

ឡើង ឲ្យដុះជាលឡើង មានដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៣៥] និយាម ជាអសន្ធិតៈឬ ។ អើ ។ មគ្គ ជាអសន្ធិតៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ មគ្គ ជាសន្ធិតៈឬ ។ អើ ។ និយាម ជាសន្ធិតៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សោតាបត្តិនិយាម ជាអសន្ធិតៈឬ ។ អើ ។ សោតាបត្តិមគ្គ ជាអសន្ធិតៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សោតាបត្តិមគ្គ ជាសន្ធិតៈឬ ។ អើ ។ សោតាបត្តិនិយាម ជាសន្ធិតៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សកទាគាមិនិយាម ។ បេ ។ អនាគាមិនិយាម ។ បេ ។ អរហត្តនិយាម ជាអសន្ធិតៈឬ ។ អើ ។ អរហត្តមគ្គ ជាអសន្ធិតៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អរហត្តមគ្គ ជាអសន្ធិតៈឬ ។ អើ ។ អរហត្តនិយាម ជាសន្ធិតៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៣៦] សោតាបត្តិនិយាម ជាអសន្ធិតៈឬ ។ បេ ។ អរហត្តនិយាម ជាអសន្ធិតៈ និព្វាន ជាអសន្ធិតៈឬ ។ អើ ។ អសន្ធិតៈ មាន ៥ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អសន្ធិតៈ មាន ៥ ឬ ។ អើ ។ ទីពឹង មាន ៥ ។ បេ ។ ការវិនាសទៅក្តីឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៣៧] និយាម ជាអសន្ធិតៈឬ ។ អើ ។ មិច្ឆត្តនិយាម ជាអសន្ធិតៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ មិច្ឆត្តនិយាម ជាសន្ធិតៈឬ ។ អើ ។ សម្មត្តនិយាម ជាសន្ធិតៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៣៨] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា និយាម ជាអសន្ធិតៈទេឬ ។ អើ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

៦៧៥

កាលនិយាមកើតឡើងហើយ រលត់ទៅវិញ ឈ្មោះថា មិនទៀងឬ ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រោះហេតុនោះ និយាម ជាអសង្ខតៈ ។
 កាលមិច្ឆត្តនិយាមកើតឡើងហើយ រលត់ទៅវិញ ឈ្មោះថា មិនទៀងឬ ។
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រោះហេតុនោះ មិច្ឆត្តនិយាម ជា
 អសង្ខតៈដែរ ។

និយាមកថា ចប់

អដ្ឋកថា

និយាមកថា

[៦៣២] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីនិយាមដូចតទៅ

ក្នុងបញ្ហានោះ លោកហៅអរិយមគ្គថា **និយាម** ព្រោះព្រះបាលី (ក្នុង បុគ្គលប្បញ្ញត្តិ) ថា ជាអ្នកគួរឈានចុះកាន់សម្មត្តនិយាមក្នុងធម៌ជាកុសល ទាំងឡាយ ដូច្នោះជាដើម ។ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់ និកាយអន្តកៈទាំងឡាយថា ព្រោះកាលនិយាមនោះកើតឡើង នឹងរលត់ទៅ ហើយ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា ជាបុគ្គលមិនទៀងក៏មិនមែន ព្រោះហេតុនោះ ទើបនិយាមនោះ ឈ្មោះថា ជាអសន្ធិតៈ ដោយអត្ថថា ជារបស់ទៀង ដូច្នោះ ។ ពាក្យសួររបស់សកវាទី សំដៅដល់ជនទាំងនោះ ។ ពាក្យឆ្លើយ ទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ បន្ទាប់អំពីនោះ សកវាទី កាលសម្តែងថា បើនិយាមនោះជាអសន្ធិតៈសោត និយាមនោះ ក៏គប្បីយ៉ាងនេះ ទើបពោល ពាក្យថា **និព្វានំ** ជាដើម ។ ពាក្យសួរដើម្បីប្រៀបធៀប មានអត្ថន័យ យល់ហើយ ។

[៦៣៤] បទថា **អត្តិ កចិ** ជាដើម សកវាទីពោលដើម្បីសម្តែង ភាពជាសន្ធិតៈនៃនិយាម ។

[៦៣៥] ក្នុងបញ្ហាថា **មត្តោ អសន្ធិតោ** បរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះមគ្គនោះមានការកើត និងការរលត់ ។ ក្នុងបញ្ហាថា **និយាមោ សន្ធិតោ** បរវាទីសំដៅយកនិយាមក្នុងមគ្គដែលរលត់ទៅហើយ ក៏ជារបស់មាន ទើប

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ឆ្លើយបដិសេធ ។ ក្នុងបទទាំងឡាយ មានបទថា សោតាបត្តិនិយាមោ
ជាដើម បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបអត្ថដោយអនុលោម និងដោយបដិលោម ដោយ
ន័យនេះឯង ។

[៦៣៦] បរវាទី ត្រូវសកវាទីសួរថា បញ្ច អសង្ខតានិ កាលមិន
ឃើញទឹមករបស់អសង្ខតៈ ៥ យ៉ាង ទើបឆ្លើយបដិសេធ ។ ត្រូវសួរលើក
ទី ២ ក៏ឆ្លើយទទួល ព្រោះពាក្យថា និយាម នៃសម្មត្តនិយាម ៤ យ៉ាង និង
ព្រោះភាពជាអសង្ខតៈរបស់ព្រះនិព្វាន ១ ។ បញ្ហាពោលអំពីមិច្ឆត្តនិយាម
សកវាទីពោលហើយ ដើម្បីសម្តែងការមិនត្រឹមត្រូវនៃភាពជាអសង្ខតៈ ដោយ
ហេតុត្រឹមតែពាក្យថា និយាម ដោយប្រការដូច្នោះឯង ។^{១៣៣}

អង្គកថានិយាមកថា ចប់

អភិធម្មបិដក បដិច្ចសមុប្បាទកថា

[៦៣៩] បដិច្ចសមុប្បាទ ជាអសន្និដ្ឋតៈឬ ។ អើ ។ និព្វាន ជាទីពឹង ជាទីជ្រកកោន ជាទីការពារ ជាទីប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ ជាទីមិនច្យុត ជាទីមិនស្លាប់ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បដិច្ចសមុប្បាទ ជាអសន្និដ្ឋតៈ និព្វាន ជាអសន្និដ្ឋតៈដែរឬ ។ អើ ។ អសន្និដ្ឋតៈ មាន ២ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អសន្និដ្ឋតៈ មាន ២ ឬ ។ អើ ។ ទីពឹង មាន ២ ទីជ្រកកោន មាន ២ ទីការពារ មាន ២ ទីប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ មាន ២ ទីមិនច្យុត មាន ២ ទីមិនស្លាប់ មាន ២ និព្វាន មាន ២ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ និព្វាន មាន ២ ឬ ។ អើ ។ ភាពខ្ពស់ និងទាប ភាពថោបទាប និងខ្ពត្តម ខក្រិដ្ឋ និងទន់ទាប ដែនក្តី ការបែកធ្លាយក្តី ការប្រេះឆាក្តី ការវិនាសទៅក្តី នៃនិព្វានទាំងពីរ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៤០] បដិច្ចសមុប្បាទ ជាអសន្និដ្ឋតៈឬ ។ អើ ។ អវិជ្ជា ជាសន្និដ្ឋតៈ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អវិជ្ជា ជាសន្និដ្ឋតៈឬ ។ អើ ។ បដិច្ចសមុប្បាទ ជាសន្និដ្ឋតៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បដិច្ចសមុប្បាទ ជាអសន្និដ្ឋតៈឬ ។ អើ ។ សន្និវាទាំងឡាយ (កើតមាន) ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ជាអសន្និដ្ឋតៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សន្និវាទាំងឡាយ (កើតមាន) ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ជាសន្និដ្ឋតៈឬ ។ អើ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

បដិច្ចសមុប្បាទ ជាសន្និគៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បដិច្ចសមុប្បាទ ជាអសន្និគៈឬ ។ អើ ។ វិញ្ញាណ (កើតមាន) ព្រោះសន្និវាជាបច្ច័យ ជាអសន្និគៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ វិញ្ញាណ (កើតមាន) ព្រោះសន្និវាជាបច្ច័យ ជាសន្និគៈឬ ។ អើ ។ បដិច្ចសមុប្បាទ ជាសន្និគៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បដិច្ចសមុប្បាទ ជាអសន្និគៈឬ ។ អើ ។ នាមរូប (កើតមាន) ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ជាអសន្និគៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ នាមរូប (កើតមាន) ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ជាសន្និគៈឬ ។ អើ ។ បដិច្ចសមុប្បាទ ជាសន្និគៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ បដិច្ចសមុប្បាទ ជាអសន្និគៈឬ ។ អើ ។ ជរា និងមរណៈ (កើតមាន) ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ជាអសន្និគៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ជរា និងមរណៈ (កើតមាន) ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ជាសន្និគៈឬ ។ អើ ។ បដិច្ចសមុប្បាទ ជាសន្និគៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៤១] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា បដិច្ចសមុប្បាទ ជាអសន្និគៈទេឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ជរា និងមរណៈ (កើតមាន) ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ការកើតឡើងនៃតថាគតទាំងឡាយ ក្តី ការមិនកើតឡើងនៃតថាគតទាំងឡាយក្តី ក៏ជាតុនោះ ភាពនៃការស្ថិតនៅនៃធម៌ ភាពនៃការកំណត់រូបធម៌ ភាពនៃឥទ្ធិប្បច្ច័យនោះ រមែងតាំងនៅជាធម្មតា តថាគតត្រាស់ដឹងច្បាស់ យល់ច្បាស់រូបវិហារ មានជាតុជាដើមនោះ

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

លុះត្រាស់ដឹងច្បាស់ យល់ច្បាស់ហើយ ទើបប្រាប់ សម្តែង បញ្ញត្ត តែង
 តាំង បើក វែកញែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាសថា អ្នកទាំងឡាយ ចូរមើលចុះ
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ជរា និងមរណៈ (កើតមាន) ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ
 ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ជាតិ (កើតមាន) ព្រោះភពជាបច្ច័យ ។ បេយ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ សង្ខារទាំងឡាយ (កើតមាន) ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ការ
 កើតឡើងនៃតថាគតទាំងឡាយក្តី ការមិនកើតឡើងនៃតថាគតទាំងឡាយក្តី ក៏
 ធាតុនោះ រមែងតាំងនៅជាធម្មតា ។ បេយ ប្រកាសថា អ្នកទាំងឡាយ ចូរមើល
 ចុះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីពិត សេចក្តីមិនយឿងយាត សេចក្តីមិនប្រែ
 ប្រួល ភាពនៃឥទ្ធិប្បច្ច័យណា ក្នុងធម៌ទាំងនោះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សង្ខារ
 ទាំងឡាយ (កើតមាន) ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ដូច្នោះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 នេះហៅថា បដិច្ចសមុប្បាទ ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។
 ព្រោះហេតុនោះ បដិច្ចសមុប្បាទ ជាអសន្ធិតៈ ។

[៦៤២] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ភាពនៃការតាំងនៅនៃធម៌ ភាពនៃការ
 កំណត់នូវធម៌ណាថា សង្ខារទាំងឡាយ (កើតមាន) ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ
 ជាអសន្ធិតៈ និព្វាន ជាអសន្ធិតៈឬ ។ អើ ។ អសន្ធិតៈ មាន ២ ឬ ។
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ អសន្ធិតៈ មាន ២ ឬ ។ អើ ។ ទីពឹង
 មាន ២ ។ បេយ ការវិនាសទៅក្តីឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេយ

[៦៤៣] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ភាពនៃការតាំងនៅនៃធម៌ ភាពនៃការ
 កំណត់នូវធម៌ណាថា សង្ខារទាំងឡាយ (កើតមាន) ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ជាអសង្ខតៈ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ភាពនៃការតាំងនៅនៃធម៌ ភាពនៃការកំណត់
នូវធម៌ណាថា វិញ្ញាណ (កើតមាន) ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ជាអសង្ខតៈ
និព្វាន ជាអសង្ខតៈឬ ។ អើ ។ អសង្ខតៈ មាន ៣ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អសង្ខតៈ មាន ៣ ឬ ។ អើ ។ ទីពឹង មាន ៣ ។ បេ ។
ការវិនាសទៅក្តីឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៤៤] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ភាពនៃការតាំងនៅនៃធម៌ ភាពនៃការ
កំណត់នូវធម៌ណាថា សង្ខារទាំងឡាយ (កើតមាន) ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ
ជាអសង្ខតៈ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ភាពនៃការតាំងនៅនៃធម៌ ភាពនៃការកំណត់
នូវធម៌ណាថា វិញ្ញាណ (កើតមាន) ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ជាអសង្ខតៈ ។ បេ ។
បណ្តាធម៌ទាំងឡាយនោះ ភាពនៃការតាំងនៅនៃធម៌ ភាពនៃការកំណត់នូវធម៌
ណាថា ជរា និងមរណៈ (កើតមាន) ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ជាអសង្ខតៈ
និព្វាន ជាអសង្ខតៈឬ ។ អើ ។ អសង្ខតៈ មាន ១២ ឬ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អសង្ខតៈ មាន ១២ ឬ ។ អើ ។ ទីពឹង មាន
១២ ទីជ្រកកោន មាន ១២ ។ បេ ។ ការវិនាសទៅក្តីឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

បដិច្ចសមុប្បាទកថា ចប់

អដ្ឋកថា

បដិច្ចសមុប្បាទកថា

[៦៣៩] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីបដិច្ចសមុប្បាទដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយ
បុព្វសេលិយៈ និងនិកាយមហិសាសកៈទាំងឡាយថា បដិច្ចសមុប្បាទ ជា
អសង្ខតៈ ព្រោះព្រះបាលីក្នុងនិទានវគ្គថា ព្រះតថាគតកើតឡើងក្តី ព្រះ
តថាគតមិនទាន់កើតឡើងក្តី ធាតុនោះ ធម្មដ្ឋិតិនោះ តែងស្ថិតនៅជាធម្មតា
ដូច្នោះ ពាក្យសួររបស់សកវាទី សំដៅដល់ជនទាំងនោះ ។ ពាក្យឆ្លើយ
ទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។

[៦៤០] បញ្ជាក់ថា អវិជ្ជា អសង្ខតា ជាដើម សកវាទីពោលដើម្បី
សម្តែងភាពដែលធម៌ទាំងឡាយ មានអវិជ្ជាជាដើមនោះឯង អាស្រ័យគ្នា
កើតឡើង ។ អង្គនីមួយៗ ក្នុងធម៌ទាំងនោះ លោកហៅថា បដិច្ចសមុប្បាទ
ដោយអត្តឯណា អត្តនោះឯង លោកបានពោលហើយ ក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទ-
វិក្កន្ត ។

[៦៤២] បទថា អវិជ្ជាបច្ចុយា សង្ខារាតិ យា ភត្ត ធម្មដ្ឋិតតា
ជាដើម សកវាទីពោលដើម្បីទម្លាយលទ្ធិ ដោយការសម្តែងអត្តរបស់ព្រះសូត្រ
ដែលជាហេតុ ឲ្យបរវាទីនាំលទ្ធិមកតាំងទុក ។ ក្នុងសេចក្តីនេះ គប្បីជ្រាប
អត្តថា ធាតុណាដែលលោកពោលក្នុងកាលមុនថា ធាតុនោះ ធម្មដ្ឋិតិនោះ
ធម្មនិយាមនោះ តែងស្ថិតនៅជាធម្មតា ដូច្នោះ ធាតុនោះ រៀបចំអវិជ្ជា

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ជាដើមមាន ចែកចេញជាចំណែកមួយក៏មិនមែន ហើយពាក្យថា ធម្មដ្ឋិតិ និង ធម្មនិយាមនេះ ជាឈ្មោះនៃបច្ច័យទាំងឡាយ មានអវិជ្ជាជាដើមនោះឯង ។ ពិតហើយ កាលព្រះតថាគតទ្រង់កើតហើយក្តី មិនទាន់បានកើតក្តី សង្ខារ ទាំងឡាយក៏រមែងកើតព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ទាំងធម៌ទាំងឡាយ មានវិញ្ញាណ ជាដើម រមែងកើតអំពីធម៌ទាំងឡាយ មានសង្ខារជាដើម ព្រោះហេតុនោះ ការតាំងនៅឯណា ព្រោះអត្តថា ជាហេតុនៃសង្ខារធម៌ទាំងឡាយ ក្នុងបទ នេះថា អវិជ្ជាបច្ចុយា សង្ខារា ជាដើម ព្រោះហេតុនោះ ទើបការតាំងនៅ នោះ ឈ្មោះថា ធម្មដ្ឋិតិ ម្យ៉ាងទៀត ភាពដែលធម៌ទាំងនោះឯងជានិយាម ព្រោះអត្តថា ជាហេតុ ព្រោះហេតុនោះ ទើបធម៌នោះ ឈ្មោះថា ធម្មនិយាម ព្រោះហេតុនោះ ធម្មដ្ឋិតិក្តី ធម្មនិយាមក្តី លោកហៅថា អវិជ្ជា ។ សកវាទី សួរថា សកវារៈនោះ (អវិជ្ជា) ជាអសង្ខតៈ និព្វាន ក៏ជាអសង្ខតៈឬ បរវាទី ឆ្លើយទទួលដោយអំណាចនៃលទ្ធិហើយ ត្រូវសួរទៀតថា ទ្វេ អសង្ខតានិ ក៏ឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះមិនមានក្នុងព្រះសូត្រ តែឆ្លើយទទួលដោយអំណាច នៃលទ្ធិ ។ ក្នុងបទដ៏សេសសំទាំងឡាយ ក៏ន័យនេះឯង ។ ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងទី នេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបដូចពាក្យដែលពោលហើយខាងដើម ដោយន័យដែល ពោលហើយនោះឯង ។

អង្គកថាបដិច្ចសមុប្បាទកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

សច្ចកថា

[៦៤៥] សច្ចៈ ៤ ជាអសង្ខតៈឬ ។ អើ ។ ទីពឹង ៤ ទីជ្រកកោន ៤ ទីការពារ ៤ ទីប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ ៤ ទីមិនច្យុត ៤ ទីមិនស្លាប់ ៤ និព្វាន ៤ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ និព្វាន មាន ៤ ឬ ។ អើ ។ ភាពខ្ពស់ និងទាប ភាពថោកទាប និងខ្ពត្តម ខ្ពក្រិដ្ឋ និងទន់ទាប ដែនក្តី ការបែកធ្លាយក្តី ការប្រេះឆាក្តី ការវិនាសទៅក្តី នៃនិព្វានទាំង ៤ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៤៦] ទុក្ខសច្ច ជាអសង្ខតៈឬ ។ អើ ។ ទុក្ខ ជាសង្ខតៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ទុក្ខសច្ច ជាអសង្ខតៈឬ ។ អើ ។ ទុក្ខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ទុក្ខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខទោមនស្ស សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ជាអសង្ខតៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សមុទយសច្ច ជាអសង្ខតៈឬ ។ អើ ។ សមុទយៈ ជាអសង្ខតៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សមុទយសច្ច ជាអសង្ខតៈឬ ។ អើ ។ កាមតណ្ហា ភវតណ្ហា **វិភវតណ្ហា** ជាអសង្ខតៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ មគ្គសច្ច ជាអសង្ខតៈឬ ។ អើ ។ មគ្គ ជាអសង្ខតៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ មគ្គសច្ច ជាអសង្ខតៈឬ ។ អើ ។ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ជាអសង្ខតៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

[៦៤៧] ទុក្ខ ជាសង្ខតៈឬ ។ អើ ។ ទុក្ខសច្ច ជាសង្ខតៈឬ ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ទុក្ខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ទុក្ខ ប្រព្រឹត្តទៅ
 ក្នុងចិត្ត សេចក្តីសោក សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស សេចក្តីចង្អៀត
 ចង្អល់ចិត្ត ជាសង្ខតៈឬ ។ អើ ។ ទុក្ខសច្ច ជាសង្ខតៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សមុទយៈ ជាសង្ខតៈឬ ។ អើ ។ សមុទយសច្ច ជា
 សង្ខតៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ កាមតណ្ហា ភវតណ្ហា វិភវ-
 តណ្ហា ជាសង្ខតៈឬ ។ អើ ។ សមុទយសច្ច ជាសង្ខតៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ មគ្គ ជាសង្ខតៈឬ ។ អើ ។ មគ្គសច្ច ជាសង្ខតៈឬ ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ជាសង្ខតៈ
 ឬ ។ អើ ។ មគ្គសច្ច ជាសង្ខតៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៤៨] និរោធសច្ច ជាអសង្ខតៈ និរោធ ជាអសង្ខតៈដែរឬ ។ អើ ។
 ទុក្ខសច្ច ជាអសង្ខតៈ ទុក្ខ ជាអសង្ខតៈដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះ
 ទេ ។ បេ ។ និរោធសច្ច ជាអសង្ខតៈ និរោធ ជាអសង្ខតៈដែរឬ ។ អើ ។
 សមុទយសច្ច ជាអសង្ខតៈ សមុទយៈ ជាអសង្ខតៈដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរ
 ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ និរោធសច្ច ជាអសង្ខតៈ និរោធ ជាអសង្ខតៈ
 ដែរឬ ។ អើ ។ មគ្គសច្ច ជាអសង្ខតៈ មគ្គ ជាអសង្ខតៈដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរ
 ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៤៩] ទុក្ខសច្ច ជាអសង្ខតៈ ទុក្ខ ជាអសង្ខតៈដែរឬ ។ អើ ។
 និរោធសច្ច ជាអសង្ខតៈ និរោធ ជាសង្ខតៈដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

នេះទេ ។ បេ ។ សមុទយសច្ច ជាអសន្និធាតៈ សមុទយៈ ជាសន្និធាតៈដែរឬ ។
 អើ ។ និរោធសច្ច ជាអសន្និធាតៈ និរោធ ជាសន្និធាតៈដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ មគ្គសច្ច ជាអសន្និធាតៈ មគ្គ ជាសន្និធាតៈដែរឬ ។ អើ ។
 និរោធសច្ច ជាអសន្និធាតៈ និរោធ ជាសន្និធាតៈដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៥០] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា សច្ចៈទាំង ៤ ជាអសន្និធាតៈទេឬ ។
 អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តី
 ពិត សេចក្តីមិនឃ្លៀងឃ្លាត សេចក្តីមិនប្រែប្រួលនោះ មាន ៤ យ៉ាង ។ ៤
 យ៉ាង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីពិត សេចក្តីមិនឃ្លៀង
 ឃ្លាត សេចក្តីមិនប្រែប្រួលថា នេះជាទុក្ខ ១ ។ បេ ។ ថានេះ ជាទុក្ខសមុទយៈ
 ១ ។ បេ ។ ថានេះ ជាទុក្ខនិរោធ ១ ។ បេ ។ សេចក្តីពិត សេចក្តីមិនឃ្លៀងឃ្លាត
 សេចក្តីមិនប្រែប្រួលថា នេះជាទុក្ខនិរោធាមិនីបដិបទា ១ ម្នាលភិក្ខុទាំង
 ឡាយ សេចក្តីពិត សេចក្តីមិនឃ្លៀងឃ្លាត សេចក្តីមិនប្រែប្រួល មាន ៤
 យ៉ាងនេះឯង ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ ព្រោះហេតុនោះ
 សច្ចៈទាំង ៤ ជាអសន្និធាតៈ ។

សច្ចកថា ចប់

អដ្ឋកថា

សច្ចកថា

[៦៤៥] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីសច្ចៈដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយ
 បុព្វសេសិយៈទាំងឡាយថា សច្ចៈទាំង ៤ ជាអសន្ធិតៈ ព្រោះអាស្រ័យ
 ព្រះសូត្រថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយសច្ចៈ ៤ យ៉ាងនេះ ពិត មិនឃ្លៀងឃ្លាត
 មិនយ៉ាងដទៃជាដើម ដូច្នោះ ពាក្យសួររបស់សកវាទី សំដៅដល់ជនទាំង
 នោះ ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ គប្បីជ្រាបពាក្យអធិប្បាយ
 បញ្ហានោះថា បណ្តាទុក្ខ សមុទយៈ និងមគ្គទាំងឡាយ ឈ្មោះថា វត្ថុសច្ចៈ
 ជាសន្ធិតៈ លក្ខណសច្ចៈ (និព្វាន) ជាអសន្ធិតៈ ឈ្មោះថា វត្ថុសច្ចៈ មិន
 មានក្នុងនិរោធិ និរោធិសច្ចៈនោះ ជាអសន្ធិតៈតែម្យ៉ាង ព្រោះហេតុនោះ ទើប
 បរវាទីឆ្លើយទទួលថា **អាមន្តា** តែការឆ្លើយទទួលនោះ ត្រឹមតែជាលទ្ធិរបស់
 បរវាទីប៉ុណ្ណោះ ។ ពិតហើយ បរវាទីនោះ រមែងកាន់យកថា ទុក្ខ ជាវត្ថុ
 សច្ចៈ ទាំងសមុទយៈ និងមគ្គក៏យ៉ាងនោះ ។ ឯលក្ខណៈទាំងឡាយណា
 មានលក្ខណៈនាំចេញចាកទុក្ខដែលជាគ្រឿងបៀតបៀន និងចាកហេតុឲ្យកើត
 ទុក្ខនៃសច្ចៈទាំងនោះ លក្ខណៈទាំងនោះ ឈ្មោះថា លក្ខណសច្ចៈ ។ ម្យ៉ាង
 ទៀត ឈ្មោះថា សច្ចៈ មានទុក្ខជាដើម ដទៃអំពីលក្ខណៈបៀតបៀនជាដើម
 មិនមាន ។ បណ្តាពាក្យទាំងឡាយ មានពាក្យថា **តាណានិ** ជាដើម
 បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបអធិប្បាយ ដោយន័យដែលពោលហើយនោះឯង ។

[៦៤៦] ក្នុងបញ្ញាថា ទុក្ខសង្ខំ បរវាទីសំដៅយកលក្ខណសច្ចៈ
 ដោយអំណាចនៃលទ្ធិ ទើបឆ្លើយទទួល ។ ក្នុងបញ្ញាថា ទុក្ខំ បរវាទីសំដៅ
 យកវត្ថុសច្ចៈ ទើបឆ្លើយបដិសេធ ។ ខាងមុខអំពីនេះ សុទ្ធិកប្បញ្ញាត្តិ បញ្ញា
 ពោលដោយការប្រៀបធៀបក្តី ទាំងអស់ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបដោយទំនងនៃ
 ព្រះបាលីនោះឯង ។ ក្នុងអវសានព្រះសូត្រ ដែលបរវាទីនាំមកដើម្បីតាំងទុក
 ជាលទ្ធិ ដូចគ្នានឹងមិនបាននាំមកនោះឯង ព្រោះលោកកាន់យកអត្តខុស
 ដោយប្រការដូច្នោះឯង ។^{១២៣}

អដ្ឋកថាសច្ចកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

អារហ្មកថា

[៦៥១] អាកាសានញាយតនៈ ជាអសន្និតៈឬ ។ អើ ។ និព្វាន ជា
 ទីពឹង ជាទីជ្រកកោន ជាទីការពារ ជាទីប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ ជាទីមិនច្យុត
 ជាទីមិនស្លាប់ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អាកាសានញាយតនៈ
 ជាអសន្និតៈ ចុះនិព្វាន ជាអសន្និតៈដែរឬ ។ អើ ។ អសន្និតៈ មាន ២ ឬ ។
 អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អសន្និតៈ មាន ២ ឬ ។ អើ ។ ទីពឹង
 មាន ២ ។ បេ ។ ការវិនាសទៅក្តីឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
 អាកាសានញាយតនៈ ជាអសន្និតៈឬ ។ អើ ។ អាកាសានញាយតនៈ គឺជា
 ភព ជាគតិ ជាសត្តារាស ជាសំសារ ជាកំណើត ជាវិញ្ញាណដ្ឋិតិ ជាការ
 បានចំពោះនូវអត្តភាពឬ ។ អើ ។ អសន្និតៈ គឺជាភព ជាគតិ ជាសត្តារាស
 ជាសំសារ ជាកំណើត ជាវិញ្ញាណដ្ឋិតិ ជាការបានចំពោះនូវអត្តភាពឬ ។ អ្នក
 មិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ កម្មដែលចូលទៅកាន់អាកាសានញាយតនៈ
 មានឬ ។ អើ ។ កម្មដែលចូលទៅកាន់អសន្និតៈ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ពួកសត្វដែលចូលទៅកាន់អាកាសានញាយតនៈ មានឬ ។
 អើ ។ ពួកសត្វដែលចូលទៅកាន់អសន្និតៈ មានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាង
 នេះទេ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ

៦៧០

[៦៥២] ពួកសត្វ រមែងកើត ចាស់ ស្លាប់ ច្យុត កើតឡើង ក្នុង អាកាសានញាយតនៈឬ ។ អើ ។ ពួកសត្វ រមែងកើត ចាស់ ស្លាប់ ច្យុត កើតឡើង ក្នុងអសន្និតៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៥៣] វេទនា សញ្ញា សន្ធិរទាំងឡាយ វិញ្ញាណ មានក្នុងអាកាសានញាយតនៈឬ ។ អើ ។ វេទនា សញ្ញា សន្ធិរទាំងឡាយ វិញ្ញាណ មានក្នុងអសន្និតៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អាកាសានញាយតនៈ គឺចតុរោការកតឬ ។ អើ ។ អសន្និតៈ គឺចតុរោការកតឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៥៤] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា អារុប្បៈ ៤ ជាអសន្និតៈឬ ។ អើ ។ ក្រែងព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា អារុប្បៈ ៤ ជាធម៌មិនញាប់ញ័រឬ ។ អើ ។ បើព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា អារុប្បៈ ជាធម៌មិនញាប់ញ័រ ម្នាលអ្នក ដឹងមែន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា អារុប្បៈ ៤ ជាអសន្និតៈ ។

អារុប្បកថា ចប់

អដ្ឋកថា

អារុប្បកថា

[៦៥១] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីអារុប្បៈដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិថា ធម៌ទាំងពួងនោះ ជា
 អសង្ខតៈ ព្រោះអាស្រ័យព្រះបាលីថា ភពមិនមានរូបទាំង ៤ ជាសភាវៈ
 មិនញាប់ញ័រ ដូច្នោះ ពាក្យសួររបស់សកវាទីថា អាគាសានព្វាយតនំ
 ជាដើម សំដៅដល់ជនទាំងនោះ ។ ពាក្យឆ្លើយទទួលជាពាក្យរបស់បរវាទី ។
 ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីនេះ មានអត្ថន័យយល់ហើយ ។ សូម្បីព្រះសូត្រ ដែល
 សាធុកៈនោះ ក៏ដូចជាមិនបាននាំមកនោះឯង ព្រោះមិនដឹងអត្ថ ហើយនាំ
 មក ដូច្នោះឯង ។^{១៧៧}

អដ្ឋកថាអារុប្បកថា ចប់

អភិធម្មបិដក និរោធសមាបត្តិកថា

[៦៥៥] និរោធសមាបត្តិ ជាអសន្និដ្ឋតៈឬ ។ អើ ។ និព្វាន ជាទីពឹង ជាទីជ្រកកោន ជាទីការពារ ជាទីប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ ជាទីមិនច្យុត ជាទីមិនស្លាប់ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ និរោធសមាបត្តិ ជាអសន្និដ្ឋតៈ ចុះនិព្វាន ជាអសន្និដ្ឋតៈដែរឬ ។ អើ ។ អសន្និដ្ឋតៈ មាន ២ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អសន្និដ្ឋតៈ មាន ២ ឬ ។ អើ ។ ទីពឹង មាន ២ ។ បេ ។ ការវិនាសទៅក្តីឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ និរោធសមាបត្តិ ជាអសន្និដ្ឋតៈឬ ។ អើ ។ មានបុគ្គលពួកខ្លះ ចូលកាន់និរោធិ បានចំពោះនូវនិរោធិ ញ៉ាំងនិរោធិឲ្យកើតឡើង ឲ្យកើតឡើងព្រម ឲ្យតាំងឡើង ឲ្យតាំងឡើងព្រម ឲ្យលូតឡើង ឲ្យលាស់ឡើង ឲ្យដុះឡើង ឲ្យដុះជាលឡើងឬ ។ អើ ។ មានបុគ្គលពួកខ្លះ ចូលកាន់អសន្និដ្ឋតៈ បានចំពោះនូវអសន្និដ្ឋតធម៌ ញ៉ាំងអសន្និដ្ឋតធម៌ ឲ្យកើតឡើង ឲ្យកើតឡើងព្រម ឲ្យតាំងឡើង ឲ្យតាំងឡើងព្រម ឲ្យលូតឡើង ឲ្យលាស់ឡើង ឲ្យដុះឡើង ឲ្យដុះជាលឡើងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ការផ្សំផង ការចេញព្រោះនិរោធិ រមែងប្រាកដឬ ។ អើ ។ ការផ្សំផង ការចេញ ព្រោះអសន្និដ្ឋតៈ រមែងប្រាកដឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ កាលបុគ្គលចូលកាន់និរោធិ វចីសន្ធិវរលត់មុន តទៅ ទើបកាយសន្ធិវរលត់ តទៅ ទើបចិត្តសន្ធិវរលត់ឬ ។ អើ ។ កាលបុគ្គលចូលកាន់អសន្និដ្ឋតៈ វចីសន្ធិវរលត់មុន តទៅ ទើបកាយសន្ធិវ

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

រលត់ តទៅ ទើបចិត្តសង្ខាររលត់ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
កាលបុគ្គលចេញចាកនិរោធិ ចិត្តសង្ខារកើតឡើងមុន តទៅ ទើបកាយសង្ខារ
កើត តទៅ ទើបវចីសង្ខារកើតឬ ។ អើ ។ កាលបុគ្គលចេញចាកអសង្ខតៈ
ចិត្តសង្ខារកើតឡើងមុន តទៅ ទើបកាយសង្ខារកើត តទៅ ទើបវចីសង្ខារ
កើតឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៥៦] ផស្សៈ ៣ គីសុញ្ញតផស្សៈ ១ អនិមិត្តផស្សៈ ១ អប្ប-
ណិហិតផស្សៈ ១ រមែងពាល់ត្រូវនូវបុគ្គលដែលចេញអំពីនិរោធិឬ ។ អើ ។
ផស្សៈ ៣ គីសុញ្ញតផស្សៈ ១ អនិមិត្តផស្សៈ ១ អប្បណិហិតផស្សៈ ១
រមែងពាល់ត្រូវ នូវបុគ្គលដែលចេញអំពីអសង្ខតៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៥៧] ចិត្តរបស់បុគ្គលដែលចេញអំពីនិរោធិ ឱនទៅកាន់វិវេក
ឈមទៅកាន់វិវេក ឆាកទៅកាន់វិវេកដែរឬ ។ អើ ។ ចិត្តរបស់បុគ្គលដែល
ចេញអំពីអសង្ខតៈ ឱនទៅកាន់វិវេក ឈមទៅកាន់វិវេក ឆាកទៅកាន់វិវេក
ដែរឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៥៨] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា និរោធិសមាបត្តិ ជាអសង្ខតៈទេឬ ។
អើ ។ និរោធិសមាបត្តិ ជាអសង្ខតៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។
ព្រោះហេតុនោះ និរោធិសមាបត្តិជាអសង្ខតៈ ។

និរោធិសមាបត្តិកថា ចប់

អដ្ឋកថា

និរោធសមាបត្តិកថា

[៦៥៥] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីនិរោធសមាបត្តិដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ការមិនប្រព្រឹត្តទៅនៃនាមក្ខន្ធ ៤ ឈ្មោះថា **និរោធសមាបត្តិ** ។ ព្រោះនិរោធសមាបត្តិនោះ ដែលបុគ្គលកាលធ្វើ ឈ្មោះថា រមែងធ្វើបាន គឺកាលចូលនិរោធសមាបត្តិ រមែងចូលបាន ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកហៅនាមក្ខន្ធ ៤ នោះថា ជាសមាបត្តិដែលរលត់ទៅហើយ តែ បុគ្គលណាមួយ មិនគប្បីពោលថា ជាសង្ខតធម៌ ឬជាអសង្ខតធម៌ ព្រោះ មិនមានលក្ខណៈនៃសង្ខតធម៌ និងអសង្ខតធម៌ ។

ក្នុងបញ្ហានោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយ អន្ធកៈ និងនិកាយឧត្តរាបថកៈទាំងឡាយថា ព្រោះនិរោធសមាបត្តិ មិនជា សង្ខតៈ ព្រោះហេតុនោះ ទើបជាអសង្ខតៈ ដូច្នោះ ពាក្យសួររបស់សកវាទីថា **និរោធសមាបត្តិ** ជាដើម សំដៅដល់ជនទាំងនោះ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជា ពាក្យរបស់បរវាទី ។ បទថា **ឧប្បាទេន្តិ** ជាដើម សកវាទីពោលហើយ ដោយអំណាចនៃការចូល និងការបានចំពោះនូវសមាបត្តិនោះ អធិប្បាយថា ដូចជនទាំងឡាយញ៉ាំងសង្ខតធម៌ទាំងឡាយ មានរូបជាដើមឲ្យកើតឡើង បាន

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

៦៩៥

ដោយវិធីណា តែបុគ្គលណាមួយ ឈ្មោះថា ញ៉ាំងអសន្ទ័តៈឲ្យកើតឡើង
បានដោយវិធីនោះបាន មិនមាន ។ បទថា និរោធាវោទានំ វុដ្ឋានំ បណ្ឌិត
គប្បីជ្រាបថា ជាផលសមាបត្តិ តែការផ្សំផង ការចេញចាកអសន្ទ័តៈនោះ
មិនមានឡើយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបបរវាទីឆ្លើយបដិសេធ ។

[៦៥៨] បទថា តេន ហិ សេចក្តីថា មានលទ្ធិថា ព្រោះនិរោធា
សមាបត្តិមិនជាសន្ទ័តៈ ព្រោះហេតុនោះ ទើបត្រូវជាអសន្ទ័តៈ ដូច្នោះ តែ
ពាក្យនេះ មិនជាហេតុ ក្នុងភាពជាអសន្ទ័តៈ ព្រោះហេតុនោះ សូម្បីបរវាទី
ពោលហើយ ក៏ដូចជាមិនបានពោលនោះឯង ដូច្នោះ ។^{១២៣}

អង្គកថានិរោធសមាបត្តិកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

អាកាសកថា

[៦៥៩] អាកាស ជាអសន្ទ្គតៈឬ ។ អើ ។ និព្វាន ជាទីពឹង ជាទី
ជ្រកកោន ជាទីការពារ ជាទីប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ ជាទីមិនច្យុត ជាទីមិនស្លាប់
ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៦០] អាកាស ជាអសន្ទ្គតៈ ចុះនិព្វាន ជាអសន្ទ្គតៈដែរឬ ។ អើ ។
អសន្ទ្គតៈ មាន ២ ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ អសន្ទ្គតៈ
មាន ២ ឬ ។ អើ ។ ទីពឹង មាន ២ ។ បេ ។ ការវិនាសទៅក្តីឬ ។ អ្នកមិន
គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៦១] អាកាស ជាអសន្ទ្គតៈឬ ។ អើ ។ មានបុគ្គលពួកខ្លះ ធ្វើ
នូវទីមិនមែនជាអាកាស ឲ្យជាអាកាសឬ ។ អើ ។ មានបុគ្គលពួកខ្លះ ធ្វើនូវ
សន្ទ្គតៈ ឲ្យជាអសន្ទ្គតៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៦២] មានបុគ្គលពួកខ្លះ ធ្វើនូវអាកាស ឲ្យទៅជាមិនមែនអាកាស
ឬ ។ អើ ។ មានបុគ្គលពួកខ្លះ ធ្វើនូវអសន្ទ្គតៈ ឲ្យជាសន្ទ្គតៈឬ ។ អ្នកមិនគួរ
ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៦៣] ពួកសត្វស្លាប តែងហើរទៅ ព្រះចន្ទ្រ និងព្រះអាទិត្យ តែង
ចរទៅ ពួកផ្កាយតែងចរទៅ ពួកជនតែងសម្តែងឫទ្ធិ តែងញ៉ាំងដើមដៃឲ្យ
កម្រើក ញ៉ាំងបាតដៃឲ្យកម្រើក បោះដុំដី បោះដំបង បោះឫទ្ធិ បោះកូនសរ
ទៅក្នុងអាកាសបានឬ ។ អើ ។ ពួកសត្វស្លាប តែងហើរទៅ ព្រះចន្ទ្រ និង

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ព្រះអាទិត្យ តែងចរទៅ ពួកជ្រាយ តែងចរទៅ ពួកជន តែងសម្តែងឫទ្ធិ
តែងញ៉ាំងដើមដៃឲ្យកម្រើក ញ៉ាំងបាតដៃឲ្យកម្រើក បោះដុំដី បោះដំបង បោះ
ឫទ្ធិ បោះកូនសរ ទៅក្នុងអសន្ទ័តៈបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៦៤] ពួកជន បិទបាំងនូវអាកាស ហើយធ្វើផ្ទះទាំងឡាយ ធ្វើ
ជម្រកទាំងឡាយបានឬ ។ អើ ។ ពួកជនបិទបាំងនូវអសន្ទ័តៈ ហើយធ្វើផ្ទះ
ទាំងឡាយ ធ្វើជម្រកទាំងឡាយបានឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៦៥] កាលអណ្តូង កាលគេជីក អាកាសទៅជាមិនមែនអាកាស
ឬ ។ អើ ។ សន្ទ័តៈទៅជាអសន្ទ័តៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៦៦] កាលអណ្តូងទេ ដែលគេដាក់ទឹកពេញ កាលជម្រិន្ទទេ
ដែលគេដាក់ឲ្យពេញ កាលក្អមទេ ដែលគេដាក់ទឹកពេញ អាកាស រមែង
បាត់ឬ ។ អើ ។ អសន្ទ័តៈ រមែងបាត់ឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៦៧] បុគ្គលមិនគួរនិយាយថា អាកាស ជាអសន្ទ័តៈឬ ។ អើ ។
អាកាស ជាអសន្ទ័តៈឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ព្រោះហេតុ
នោះ អាកាស ជាអសន្ទ័តៈ ។

អាកាសកថា ចប់

អដ្ឋកថា

អាកាសកថា

[៦៥៩] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីអាកាសដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ អាកាស មាន ៣ យ៉ាង គឺបរិច្ឆេទាកាស ១ កសិ-
ណុគ្គរាជិមាកាស ១ អជដាកាស ១ ។ សូម្បីបទថា តុច្ឆាកាស ក៏ជា
ឈ្មោះរបស់អជដាកាសនោះឯង ។ បណ្តាអាកាសទាំងនោះ បរិច្ឆេទាកាស
ជាសង្ខតៈ ឯអាកាសដ៏សេស ២ ទៀតនេះ ត្រឹមតែជាបញ្ញត្តិ ។

ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយឧត្តរាបថកៈ និង
និកាយមហិសាសកៈទាំងឡាយថា អាកាសទាំង ២ គឺកសិណុគ្គរាជិមាកាស
និងអជដាកាស មិនមែនសង្ខតៈ ព្រោះហេតុនោះ ទើបជាអសង្ខតៈ ដូច្នោះ
ពាក្យសួររបស់សកវាទីថា អាកាសោ ជាដើម សំដៅដល់ជនទាំងនោះ ។
ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីនេះ មានអត្ថ
ន័យយល់ហើយ ។^{១៧៣}

អដ្ឋកថាអាកាសកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

អាកាសសនិទស្សនោតិកថា

[៦៦៨] អាកាស ជាសនិទស្សនៈ (ប្រកបដោយការមើលឃើញ)
 ឬ ។ អើ ។ រូប រូបាយតនៈ រូបធាតុ ពណ៌ខៀវ ពណ៌លឿង ពណ៌
 ក្រហម ពណ៌ស ដែលបុគ្គលគប្បីដឹងបានដោយចក្ខុ រមែងប៉ះពាល់ក្នុងចក្ខុ
 មកកាន់គន្លងនៃចក្ខុ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៦៩] អាកាស ជាសនិទស្សនៈឬ ។ អើ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ កើត
 ឡើង ព្រោះអាស្រ័យ នូវចក្ខុផង នូវអាកាសផងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
 យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៧០] ចក្ខុវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ នូវចក្ខុផង នូវ
 អាកាសផងឬ ។ អើ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ នូវចក្ខុផង
 នូវអាកាសផង ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ មិនមានទេ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ
 កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ នូវចក្ខុផង នូវរូបទាំងឡាយផង ពាក្យដូច្នោះ មាន
 ក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ បើចក្ខុវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ នូវចក្ខុ
 ផង នូវរូបទាំងឡាយផង ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន

អ្នកមិនគួរពោលថា ចក្ខុវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ នូវចក្ខុផង នូវ
អាកាសផងទេ ។

[៦៧១] បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា អាកាស ជាសនិទស្សនៈទេឬ ។
អើ ។ ក្រែងអ្នកឃើញនូវចន្លោះនៃដើមឈើ ២ នូវចន្លោះនៃសសរ ២ នូវ
ប្រហោងនៃកូនសោ នូវប្រហោងនៃបង្ក័ចដែរឬ ។ អើ ។ បើអ្នកឃើញនូវ
ចន្លោះនៃដើមឈើ ២ នូវចន្លោះនៃសសរ ២ នូវប្រហោងនៃកូនសោ នូវ
ប្រហោងនៃបង្ក័ចដែរ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា
អាកាស ជាសនិទស្សនៈដែរ ។

អាកាសសនិទស្សនោតិកថា ចប់

អដ្ឋកថា

អាកាសសនិទស្សនោតិកថា

[៦៦៨] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីអាកាសជារបស់ឃើញបាន ដោយចក្ខុដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិនៃនិកាយអន្តកៈ ទាំងឡាយថា អដ្ឋកថាទាំងពួង ជារបស់ឃើញបាន ព្រោះអាស្រ័យការ ប្រព្រឹត្តទៅនៃការដឹងក្នុងទីទាំងឡាយ មានប្រហោងសោជាដើម ពាក្យសួរ របស់សកវាទីថា អាកាសោ សនិទស្សនោ សំដៅដល់ជនទាំងនោះ ។ ពាក្យឆ្លើយទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ លំដាប់នោះ ទើបសកវាទីពោល ពាក្យថា រូបំ ជាដើម ដើម្បីចោទសួររបរវាទីនោះថា បើអាកាសជារបស់ ឃើញបានសោត អាកាស ក៏គប្បីយ៉ាងនេះៗ ។

[៦៦៩-៦៧០] ក្នុងបញ្ហាទាំងឡាយថា ចក្ខុញ្ច បដិច្ច ជាដើម បរវាទី ឆ្លើយបដិសេធ ព្រោះមិនមានព្រះសូត្របែបនោះ ហើយត្រឡប់ជាឆ្លើយ ទទួល ព្រោះអាស្រ័យការចូលទៅឃើញទីទាំងឡាយ មានប្រហោងដែល គ្រោតគ្រោតជាដើម ។

[៦៧១] ក្នុងបទថា ទិដ្ឋំ រុក្ខានំ អន្តរំ នេះ អធិប្បាយថា វិញ្ញាណ ដែលកើតតាមមនោទ្វារ រមែងកើតថា នេះ គឺអាកាស ព្រោះឃើញដើម ឈើដោយចក្ខុហើយ មិនមានរូបក្នុងចន្លោះ មិនមែនចក្ខុវិញ្ញាណកើតឡើង ។ ក្នុងពាក្យដ៏សេសទាំងឡាយ ក៏ន័យនេះដូចគ្នា ព្រោះហេតុនោះ ពាក្យដែល បរវាទីនាំមកពោលហើយនោះ ទើបមិនសម្រេចប្រយោជន៍ ដូច្នោះឯង ។^{១៣៣}

អភិធម្មបិដក

បឋវីធាតុសនិទស្សនាត្យាទិកថា

[៦៧២] បឋវីធាតុ ជាសនិទស្សនៈឬ ។ អើ ។ រូប រូបាយតនៈ រូបធាតុ ពណ៌ខៀវ ពណ៌លឿង ពណ៌ក្រហម ពណ៌ស ដែលបុគ្គលគប្បី ដឹងបានដោយចក្ខុ រមែងប៉ះពាល់ក្នុងចក្ខុ មកកាន់គន្លងនៃចក្ខុឬ ។ អ្នកមិន គួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៧៣] បឋវីធាតុ ជាសនិទស្សនៈឬ ។ អើ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណកើត ឡើង ព្រោះអាស្រ័យ នូវចក្ខុផង នូវបឋវីធាតុផងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៧៤] ចក្ខុវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ នូវចក្ខុផង នូវ បឋវីធាតុផងឬ ។ អើ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ នូវចក្ខុផង នូវបឋវីធាតុផង ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ មិនមានទេ ។ ចក្ខុ- វិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ នូវចក្ខុផង នូវរូបទាំងឡាយផង ពាក្យ ដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ បើចក្ខុវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះ អាស្រ័យ នូវចក្ខុផង នូវរូបទាំងឡាយផង ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកមិនគួរពោលថា ចក្ខុវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះ អាស្រ័យ នូវចក្ខុផង នូវបឋវីផងទេ ។

[៦៧៥] បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា បឋវីធាតុជាសនិទស្សនៈទេឬ ។ អើ ។ ក្រែងអ្នកឃើញផែនដី ឬ ភ្នំ ដែរឬ ។ អើ ។ បើអ្នកឃើញផែនដី

អង្គកថា បរមត្ថទីបនី មហាវគ្គ

ថ្ម ភ្នំដែរ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា បបរិធាតុ
 ជាសនិទស្សនៈដែរ ។ បេ ។ បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា អាបុធាតុ ជាសនិ-
 ទស្សនៈទេ ។ អើ ។ ក្រែងអ្នកឃើញទឹកដែរ ។ អើ ។ បើអ្នកឃើញ
 ទឹកដែរ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា អាបុធាតុ
 ជាសនិទស្សនៈដែរ ។ បេ ។ បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា តេជោធាតុ ជាសនិ-
 ទស្សនៈទេ ។ អើ ។ ក្រែងអ្នកឃើញភ្លើងកំពុងឆេះដែរ ។ អើ ។ បើអ្នក
 ឃើញភ្លើងកំពុងឆេះដែរ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោល
 ថា តេជោធាតុ ជាសនិទស្សនៈដែរ ។ បេ ។ បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា
 វាយោធាតុ ជាសនិទស្សនៈទេ ។ អើ ។ ក្រែងអ្នកឃើញដើមឈើ ដែល
 រញ្ជួយដោយខ្យល់ដែរ ។ អើ ។ បើអ្នកឃើញដើមឈើ ដែលរញ្ជួយដោយ
 ខ្យល់ដែរ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា វាយោធាតុ
 ជាសនិទស្សនៈដែរ ។ បេ ។

បបរិធាតុសនិទស្សនាត្យាទិកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

ចក្ខុន្ត្រិយំ សនិទស្សនន្តិអាទិកថា

[៦៧៦] ចក្ខុន្ត្រិយំ ជាសនិទស្សនៈឬ ។ អើ ។ រូប រូបាយតនៈ រូប-
ធាតុ ។ បេ ។ មកកាន់គន្លងនៃចក្ខុឬ ។ អ្នកមិនគួរពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៧៧] ចក្ខុន្ត្រិយំ ជាសនិទស្សនៈឬ ។ អើ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ កើត
ឡើង ព្រោះអាស្រ័យ នូវចក្ខុផង នូវចក្ខុន្ត្រិយផងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល
យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។

[៦៧៨] ចក្ខុវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យនូវចក្ខុផង នូវចក្ខុន្ត្រិយ
ផងឬ ។ អើ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យនូវចក្ខុផង នូវចក្ខុន្ត្រិយ
ផង ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ មិនមានទេ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណកើតឡើង
ព្រោះអាស្រ័យ នូវចក្ខុផង នូវរូបទាំងឡាយផង ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុង
ព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ បើចក្ខុវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ នូវចក្ខុផង
នូវរូបទាំងឡាយផង ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រដែរ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន
អ្នកមិនគួរពោលថា ចក្ខុវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ នូវចក្ខុផង
នូវចក្ខុន្ត្រិយផងទេ ។

[៦៧៩] បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា បញ្ចិន្ត្រិយ (ឥន្ត្រិយ ៥) ជា
សនិទស្សនៈទេឬ ។ អើ ។ ក្រែងអ្នកឃើញភ្នែក ត្រចៀក ច្រមុះ អណ្តាត
កាយដែរឬ ។ អើ ។ បើអ្នកឃើញភ្នែក ត្រចៀក ច្រមុះ អណ្តាត កាយ
ដែរ ម្ចាស់អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា បញ្ចិន្ត្រិយ ជា

សនិទស្សនៈដែរ ។ បេ ។

ចក្កន្តិយំ សនិទស្សន្តិអាទិកថា ចប់

អភិធម្មបិដក

កាយកម្មំ សនិទស្សន្តិកថា

[៦៨០] កាយកម្ម ជាសនិទស្សនៈឬ ។ អើ ។ រូប រូបាយតនៈ រូបធាតុ ពណ៌ខៀវ ពណ៌លឿង ពណ៌ក្រហម ពណ៌ស ដែលបុគ្គលគួរដឹង បានដោយចក្ក រមែងប៉ះពាល់ក្នុងចក្ក មកកាន់គន្លងនៃចក្កឬ ។ អ្នកមិនគួរ ពោលយ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ កាយកម្ម ជាសនិទស្សនៈឬ ។ អើ ។ ចក្កវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យនូវចក្កផង នូវកាយកម្មផងឬ ។ អ្នកមិនគួរពោល យ៉ាងនេះទេ ។ បេ ។ ចក្កវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ នូវចក្កផង នូវ កាយកម្មផងឬ ។ អើ ។ ចក្កវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ នូវចក្កផង នូវកាយកម្មផង ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ មិនមានទេ ។ ចក្កវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យនូវចក្កផង នូវរូបទាំងឡាយផង ពាក្យដូច្នោះ មាន ក្នុងព្រះសូត្រឬ ។ អើ ។ បើចក្កវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ នូវចក្ក ផង នូវរូបទាំងឡាយ ពាក្យដូច្នោះ មានក្នុងព្រះសូត្រ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នក មិនគួរពោលថា ចក្កវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ នូវចក្កផង នូវ កាយកម្មផងទេ ។

[៦៨១] បុគ្គល មិនគួរនិយាយថា កាយកម្មជាសនិទស្សនៈទេឬ ។
 អើ ។ ក្រែងអ្នកឃើញបុគ្គលដែលកំពុងដើរទៅមុខ ថយក្រោយ ក្រឡេក
 មើលទៅមុខ ក្រឡេកមើលទៅទិសផ្សេងៗ បត់អវយវៈ លាអវយវៈដែរឬ ។
 អើ ។ បើអ្នកឃើញបុគ្គលដែលកំពុងដើរទៅមុខ ថយក្រោយ ក្រឡេកមើល
 ទៅមុខ ក្រឡេកមើលទៅទិសផ្សេងៗ បត់អវយវៈ លាអវយវៈដែរ ម្ចាស់
 អ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុនោះ អ្នកគួរពោលថា កាយកម្មជាសនិទស្សនៈដែរ ។

កាយកម្មសនិទស្សន៍កថា ចប់
 និយាយពីបឋវីធាតុសនិទស្សនៈជាដើម
 និងកាយកម្មសនិទស្សនៈជាទីបំផុត
 ឆដ្ឋវគ្គ ចប់

ឧទាននៃឆដ្ឋវគ្គនោះ គឺ

- និយាយអំពីនិយាមជាអសន្ធិតៈ ១ **បដិច្ច**សមុប្បាទជាអសន្ធិតៈ
 ១ សច្ចៈទាំង ៤ ជាអសន្ធិតៈ ១ អារុប្បៈ ៤ ជាអសន្ធិតៈ
 ១ និរោធសមាបត្តិជាអសន្ធិតៈ ១ អាកាសជាអសន្ធិតៈ ១
 អាកាសជាសនិទស្សនៈ ១ មហាកុត្តរូប ៤ ជាសនិទស្សនៈ ១
 បញ្ចិន្ទ្រិយជាសនិទស្សនៈ ១ កាយកម្ម ជាសនិទស្សនៈ ១ ។

អដ្ឋកថា

បឋវីធាតុសនិទស្សនាតិអាទិកថា

[៦៧២] ឥឡូវនេះ នឹងពណ៌នាអំពីរឿងបឋវីធាតុជាសនិទស្សនៈ ជាដើមដូចតទៅ

ក្នុងរឿងនោះ ជនទាំងឡាយណា មានលទ្ធិ ដូចលទ្ធិរបស់និកាយ អន្តកៈទាំងឡាយថា បឋវីធាតុជាដើម ជារបស់ឃើញបានដោយភ្នែក ព្រោះ ឃើញវណ្ណាយតនៈ គឺពណ៌នៃដុំថ្ម ទឹក អណ្តាតភ្លើង និងការកម្រើករបស់ ដើមឈើនោះឯងផង ព្រោះឃើញវណ្ណាយតនៈ នៃឱកាសដែលតាំងនៅ ចំពោះនៃឥន្ទ្រិយ ៥ គឺចក្ខុ សោតៈ យានៈ ជីវ្ហា កាយផង និងព្រោះ ឃើញរូប មានដៃ និងជើងជាដើម ក្នុងពេលកម្រើកកាយផង ពាក្យសួរ ផ្ដើមក្នុងរឿងទាំងអស់របស់សកវាទី សំដៅដល់ជនទាំងនោះ ។ ពាក្យឆ្លើយ ទទួល ជាពាក្យរបស់បរវាទី ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងទីទាំងពួង បណ្ឌិតគប្បី ជ្រាបដោយទំនងនៃព្រះបាលី និងដោយន័យដែលពោលហើយខាងដើម នោះឯង ។

[៦៨០] រឿងចុងក្រោយថា កាយកម្មំ សនិទស្សនំ ដោយមាន រឿងបឋវីធាតុ ជាសនិទស្សនៈ ជារឿងដំបូងចប់ហើយ ។^{១០៣៣}

អដ្ឋកថាបឋវីធាតុសនិទស្សនាតិអាទិកថា ចប់
វគ្គទី ៦ ចប់

ក្បាលទី ៧៧

អភិធម្មបិដក - ៨៤

សន្ធិកចង្អុលប្រាប់មាតិកា

មាតិកា	លេខទំព័រ
អភិធម្មបិដក បុគ្គលកថា	២
អារម្ភកថា	៤
និទានកថា	៥
អដ្ឋកថាបុគ្គលកថា	១៨
អនុលោមបច្ចុនីកៈ	១៨
អភិធម្មបិដក បដិកម្មចតុក្កៈ	២៦
អដ្ឋកថាបដិកម្មចតុក្កៈ	២៨
អភិធម្មបិដក និគ្គហចតុក្កៈ	៣០
អដ្ឋកថានិគ្គហចតុក្កៈ	៣២
អភិធម្មបិដក ឧបនយនចតុក្កៈ	៣៤
អដ្ឋកថាឧបនយនចតុក្កៈ	៣៦
អភិធម្មបិដក និគ្គមចតុក្កៈ	៣៨
អដ្ឋកថានិគ្គមចតុក្កៈ	៤០
អភិធម្មបិដក បច្ចុនីកបញ្ចកៈ	៤២
អដ្ឋកថាបច្ចុនីកានុលោម	៤៤
អភិធម្មបិដក បដិកម្មចតុក្កៈ	៤៥
អដ្ឋកថាបដិកម្មចតុក្កៈជាដើម	៥០
អភិធម្មបិដក ឱកាសសច្ចិកដ្ឋៈ អនុលោមបច្ចុនីកៈ	៥២
អដ្ឋកថាឱកាសសច្ចិកដ្ឋៈអនុលោមបច្ចុនីកៈ	៥៤

អភិធម្មបិដក កាលសច្ចិកដ្ឋ: អនុលោមបច្ចនីក:	.....	៥៦
អង្គកថាកាលសច្ចិកដ្ឋអនុលោមបច្ចនីក:	.....	៥៨
អភិធម្មបិដក អវយវសច្ចិកដ្ឋ: អនុលោមបច្ចនីក:	.....	៥៩
អង្គកថាអវយវសច្ចិកដ្ឋអនុលោមបច្ចនីក:	.....	៦០
អភិធម្មបិដក ឱកាសទិសច្ចិកដ្ឋាទិ បច្ចនីកានុលោម	.....	៦១
អង្គកថាឱកាសទិសច្ចិកដ្ឋាទិ បច្ចនីកានុលោម	.....	៦៤
អភិធម្មបិដក សុទ្ធិកសំសន្ទន:	.....	៦៦
អង្គកថាសុទ្ធិកសំសន្ទន:	.....	៧៤
អភិធម្មបិដក ឱបម្មសំសន្ទន:	.....	៧៦
អង្គកថាឱបម្មសំសន្ទន:	.....	៨៨
អភិធម្មបិដក ចតុក្កនយសំសន្ទន:	.....	៩០
អង្គកថាចតុក្កនយសំសន្ទន:	.....	៩៧
អភិធម្មបិដក លក្ខណយុត្តិកតា	.....	១០០
អង្គកថាលក្ខណយុត្តិ	.....	១០១
អភិធម្មបិដក វចនសោធន:	.....	១០៣
អង្គកថាវចនសោធន:	.....	១០៥
អភិធម្មបិដក បញ្ញត្តានុយោគ	.....	១០៩
អង្គកថាបញ្ញត្តានុយោគ	.....	១១៤
អភិធម្មបិដក គតិអនុយោគ	.....	១១៦
អង្គកថាគតិអនុយោគ	.....	១២៤
អភិធម្មបិដក ឧបាទាបញ្ញត្តានុយោគ	.....	១៣១
អង្គកថាឧបាទាបញ្ញត្តានុយោគ	.....	១៤៦
អភិធម្មបិដក កល្យាណវគ្គ	.....	១៥១
អង្គកថាបុរិសកាវនុយោគ	.....	១៦៤

អភិធម្មបិដក អភិញ្ញានុយោគ	.....	១៧១
អដ្ឋកថាអភិញ្ញានុយោគ	.....	១៧៣
អភិធម្មបិដក ញាតកានុយោគ	.....	១៧៤
អដ្ឋកថាញាតកានុយោគ	.....	១៨១
អភិធម្មបិដក បកិណ្ណកៈ	.....	១៨៤
អដ្ឋកថាបដិវេធានុយោគជាដើម	.....	១៨៥

បរិហានិកថា

អភិធម្មបិដក បរិហានិកថា	.....	២០១
អដ្ឋកថាវាទយុត្តិបរិហានិ	.....	២៣៣
អដ្ឋកថាអរិយបុគ្គលសំសន្តបរិហានិ	.....	២៣៨
អដ្ឋកថាសុត្តសាធនបរិហានិ	.....	២៤១

ព្រហ្មចរិយកថា

អភិធម្មបិដក ព្រហ្មចរិយកថា	.....	២៤៤
អដ្ឋកថាសុទ្ធព្រហ្មចរិយកថា	.....	២៥៨
អដ្ឋកថាសំសន្តព្រហ្មចរិយៈ	.....	២៦១
អភិធម្មបិដក ឱធិសោកថា	.....	២៦៤
អដ្ឋកថាឱធិសោកថា	.....	២៧៣
អភិធម្មបិដក ជហតិកថា	.....	២៧៤
អដ្ឋកថាជហតិកថា	.....	២៨២

សព្វមត្តិកថា

អភិធម្មបិដក សព្វមត្តិកថា	.....	២៨៤
អដ្ឋកថាវាទយុត្តិ	.....	៣១៧

អង្គការកាលសំសន្តនៈ	.....	៣២១
អង្គការវចនសោធនៈ	.....	៣២២
អង្គការអតីតចក្ខុវិទ្យា	.....	៣៣០
អង្គការអតីតព្រាណាទិកថា	.....	៣៣០
អង្គការអរហន្តាទិកថា	.....	៣៣១
អង្គការបទសោធនកថា	.....	៣៣១
អង្គការសុត្តសាធនៈ	.....	៣៣២

អតីតក្ខន្ធាតិកថា

អភិធម្មបិដក អតីតក្ខន្ធាតិកថា	.....	៣៣៤
អង្គការសុត្តសាធនកថា	.....	៣៤១
អង្គការសុត្តសាធនៈ	.....	៣៤២

ឯកច្ចមត្តិកថា

អភិធម្មបិដក ឯកច្ចមត្តិកថា	.....	៣៤៣
អង្គការអតីតាទិឯកច្ចកថា	.....	៣៤៧
អង្គការអនាគតាទិឯកច្ចកថា	.....	៣៥១
អភិធម្មបិដក សតិប្បដ្ឋានកថា	.....	៣៥២
អង្គការសតិប្បដ្ឋានកថា	.....	៣៥៨
អភិធម្មបិដក ហៅត្តិកថា	.....	៣៦១
អង្គការហៅត្តិកថា	.....	៣៦៧

អភិធម្មបិដក ចាលីប្រៃ - ៨៥

អភិធម្មបិដក បរុបហារកថា	.....	៣៦៧
អង្គការបរុបហារកថា	.....	៣៨៣
អភិធម្មបិដក អញ្ញាណកថា	.....	៣៨៦

អភិធម្មបិដក កង្ខារកថា	.....	៣៧៧
អភិធម្មបិដក បរវិតារណាកថា	.....	៤០៦
អដ្ឋកថាអញ្ញាណកថាជាដើម	.....	៤១៦
អភិធម្មបិដក វចីរេកទកថា	.....	៤១៧
អដ្ឋកថាវចីរេកទកថា	.....	៤២៧
អភិធម្មបិដក ទុក្ខាហារកថា	.....	៤៣២
អដ្ឋកថាទុក្ខាហារកថា	.....	៤៣៣
អភិធម្មបិដក ចិត្តដ្ឋិតិកថា	.....	៤៣៤
អដ្ឋកថាចិត្តដ្ឋិតិកថា	.....	៤៤១
អភិធម្មបិដក កុក្កុឡកថា	.....	៤៤៣
អដ្ឋកថាកុក្កុឡកថា	.....	៤៥០
អភិធម្មបិដក អនុបុព្វាភិសមយកថា	.....	៤៥១
អដ្ឋកថាអនុបុព្វាភិសមយកថា	.....	៤៦៣
អភិធម្មបិដក វោហារកថា	.....	៤៦៦
អដ្ឋកថាវោហារកថា	.....	៤៧២
អភិធម្មបិដក និរោធកថា	.....	៤៧៤
អដ្ឋកថានិរោធកថា	.....	៤៧៧

តតិយវគ្គ

អភិធម្មបិដក ពលកថា	.....	៤៧៧
អដ្ឋកថាពលកថា	.....	៤៨៦
អភិធម្មបិដក អរិយន្តិកថា	.....	៤៩០
អដ្ឋកថាអរិយន្តិកថា	.....	៤៩៧
អភិធម្មបិដក វិមុច្ចតិកថា	.....	៥០០

អង្គកថាវិមុត្តិកថា	.....	៥០៤
អភិធម្មបិដក វិមុច្ចមានកថា	.....	៥០៥
អង្គកថាវិមុច្ចមានកថា	.....	៥០៧
អភិធម្មបិដក អង្គមកកថា	.....	៥១៣
អង្គកថាអង្គមកកថា	.....	៥១៨
អភិធម្មបិដក អង្គមកតន្ត្រិយកថា	.....	៥២០
អង្គកថាអង្គមកស្សតន្ត្រិយកថា	.....	៥២៥
អភិធម្មបិដក ទិព្វចក្កកថា	.....	៥២៦
អង្គកថាទិព្វចក្កកថា	.....	៥២៧
អភិធម្មបិដក ទិព្វសោតកថា	.....	៥៣២
អង្គកថាទិព្វសោតកថា	.....	៥៣៤
អភិធម្មបិដក យថាកម្មុបគតញ្ញាណកថា	.....	៥៣៥
អង្គកថាយថាកម្មុបគតញ្ញាណកថា	.....	៥៣៨
អភិធម្មបិដក សំវរកថា	.....	៥៤០
អង្គកថាសំវរកថា	.....	៥៤៤
អភិធម្មបិដក អសញ្ញកថា	.....	៥៤៦
អង្គកថាអសញ្ញកថា	.....	៥៥០
អភិធម្មបិដក នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនកថា	.....	៥៥១
អង្គកថានេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនកថា	.....	៥៥៧

ចតុត្ថវគ្គ

អភិធម្មបិដក គិហិអរហាតិកថា	.....	៥៥៨
អង្គកថាគិហិសុរុអរហាតិកថា	.....	៥៦១
អភិធម្មបិដក ឧបបត្តិកថា	.....	៥៦៣
អង្គកថាឧបបត្តិកថា	.....	៥៦៧

អភិធម្មបិដក អនាសវកថា	.....	៥៦៧
អដ្ឋកថាអនាសវកថា	.....	៥៧៤
អភិធម្មបិដក សមន្តាគតកថា	.....	៥៧៦
អដ្ឋកថាសមន្តាគតកថា	.....	៥៨៤
អភិធម្មបិដក ឧបេក្ខាសមន្តាគតកថា	.....	៥៨៦
អដ្ឋកថាឧបេក្ខាសមន្តាគតកថា	.....	៥៨៧
អភិធម្មបិដក ពោធិយា ពុទ្ធាតិកថា	.....	៥៨៨
អដ្ឋកថាពោធិយាពុទ្ធាតិកថា	.....	៥៩២
អភិធម្មបិដក លក្ខណកថា	.....	៥៩៦
អដ្ឋកថាលក្ខណកថា	.....	៦០០
អភិធម្មបិដក និយាមោក្ខន្តិកថា	.....	៦០១
អដ្ឋកថានិយាមោក្ខន្តិកថា	.....	៦០៨
អភិធម្មបិដក អបរាបិ សមន្តាគតកថា	.....	៦១០
អដ្ឋកថាអបរាបិសមន្តាគតកថា	.....	៦២០
អភិធម្មបិដក សព្វសញ្ញាជនប្បហានកថា	.....	៦២១
អដ្ឋកថាសព្វសញ្ញាជនប្បហានកថា	.....	៦២៥

បញ្ចមវគ្គ

អភិធម្មបិដក វិមុត្តកថា	.....	៦២៦
អដ្ឋកថាវិមុត្តកថា	.....	៦២៧
អភិធម្មបិដក អសេក្ខញ្ញាណកថា	.....	៦៣១
អដ្ឋកថាអសេក្ខញ្ញាណកថា	.....	៦៣៤
អភិធម្មបិដក វិបរីតកថា	.....	៦៣៥
អដ្ឋកថាវិបរីតកថា	.....	៦៣៧
អភិធម្មបិដក និយាមកថា	.....	៦៤១

អង្គការនិយាមកថា	.....	៦៤៤
អភិធម្មបិដក បដិសម្ពិទ្ធាកថា	.....	៦៤៧
អង្គការបដិសម្ពិទ្ធាកថា	.....	៦៤៨
អភិធម្មបិដក សម្មតិញ្ញាណកថា	.....	៦៥១
អង្គការសម្មតិញ្ញាណកថា	.....	៦៥៣
អភិធម្មបិដក ចិត្តារម្មណកថា	.....	៦៥៤
អង្គការចិត្តារម្មណកថា	.....	៦៥៧
អភិធម្មបិដក អនាគតញ្ញាណកថា	.....	៦៥៨
អង្គការអនាគតញ្ញាណកថា	.....	៦៦១
អភិធម្មបិដក បច្ចុប្បន្នញ្ញាណកថា	.....	៦៦៤
អង្គការបច្ចុប្បន្នញ្ញាណកថា	.....	៦៦៦
អភិធម្មបិដក ផលញ្ញាណកថា	.....	៦៦៨
អង្គការផលញ្ញាណកថា	.....	៦៧០

ទុតិយបណ្ណាសក

ធម្មវគ្គ

អភិធម្មបិដក និយាមកថា	.....	៦៧៣
អង្គការនិយាមកថា	.....	៦៧៦
អភិធម្មបិដក បដិច្ចសមុប្បាទកថា	.....	៦៧៨
អង្គការបដិច្ចសមុប្បាទកថា	.....	៦៨២
អភិធម្មបិដក សច្ចកថា	.....	៦៨៤
អង្គការសច្ចកថា	.....	៦៨៧
អភិធម្មបិដក អារុប្បកថា	.....	៦៨៩
អង្គការអារុប្បកថា	.....	៦៩១
អភិធម្មបិដក និរោធសមាបត្តិកថា	.....	៦៩២

អង្គកថានិរោធសមាបត្តិកថា	.....	៦៩៤
អភិធម្មបិដក អាកាសកថា	.....	៦៩៦
អង្គកថាអាកាសកថា	.....	៦៩៨
អភិធម្មបិដក អាកាសសនិទស្សនោតិកថា	.....	៦៩៩
អង្គកថាអាកាសសនិទស្សនោតិកថា	.....	៧០១
អភិធម្មបិដក បឋវីធាតុសនិទស្សនោត្យាធិកថា	.....	៧០២
អភិធម្មបិដក ចក្ខុន្ទ្រិយំ សនិទស្សនន្តិអាទិកថា	.....	៧០៤
អភិធម្មបិដក កាយកម្មំ សនិទស្សនន្តិកថា	.....	៧០៥
អង្គកថាបឋវីធាតុសនិទស្សនោត្យាធិកថា	.....	៧០៧

